

INFORMATIEF DOCUMENT BIJ HET BESLUIT VAN 23 MAART 2014 VAN DE VLAAMSE REGERING
TOT AANWIJZING MET TOEPASSING VAN DE HABITATRICHTLIJN VAN DE SPECIALE
BESCHERMINGSZONES 'BE2200032 HAGEVEN MET DOMMELVALLEI, BEVERBEEKSE HEIDE,
WARMBEEK EN WATERINGEN ; BE2200033 ABEEK MET AANGRENZENDE MOERASGEBIEDEN;
BE2200034 ITTERBEEK MET BRAND, JAGERSBORG EN SCHOOTSHEIDE EN BERGERVEN EN TOT
DEFINITIEVE VASTSTELLING VOOR DIE ZONES EN VOOR DE MET TOEPASSING VAN DE
VOGELRICHTLIJN AANGEWEEZEN SPECIALE BESCHERMINGSZONE 'BE2221314 HAMONTERHEIDE,
HAGEVEN, BUITENHEIDE, STAMPROOIERBROEK EN MARIAHOF' VAN DE BIJBEHORENDE
INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN EN PRIORITEITEN

Ter informatie voor de lezer en gebruiker van dit rapport

Dit rapport is het rapport, opgemaakt door het Agentschap voor Natuur en Bos, dat de onderbouwing bevat van en de basis vormde voor de eerste principiële beslissing van de Vlaamse regering over de specifieke instandhoudingsdoelstellingen.

Na deze eerste principiële goedkeuring en na afwerking van alle rapporten werd een optimalisatie-oefening gehouden op Vlaamse schaal (kalibratie-oefening). Naar aanleiding hiervan werden de instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen voor alle rapporten geoptimaliseerd. De instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen in hoofdstuk 8 van dit rapport zijn dus niet meer van toepassing. Ook de in voorgaande hoofdstukken opgenomen onderbouwing van de instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen is hierdoor niet meer actueel ten opzichte van de definitief goedgekeurde instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen.

We wijzen er dan ook op dat dit rapport aanzien moet worden als informatief document. De definitieve goedkeuring van de instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen gebeurde op 23 maart 2014. Enkel dit besluit van de Vlaamse regering tot definitieve goedkeuring van de instandhoudingsdoelstellingen d.d. 23 maart 2014 heeft juridische kracht.

De definitief goedgekeurde instandhoudingsdoelen en prioritaire inspanningen zijn raadpleegbaar op de website www.natura2000.vlaanderen.be.

RAPPORT 23

Instandhoudingsdoelstellingen voor speciale beschermingszones

- BE2200032 Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen
- BE2200033 Abeek met aangrenzende moerasgebieden
- BE2200034 Itterbeek met Brand, Jagersborg en Schootsheide en Bergerven
- BE2221314 Hamonterheide, Hageven, Buitenheide, Stamprooierbroek en Mariahof

Documentinformatie	IHD-rapport 23 – Noord Oost Limburg – definitief rapport
Statuut van het rapport	Voorliggend rapport is het definitief rapport dat is opgemaakt door het Agentschap voor Natuur en Bos en dat de basis vormt voor de beslissingen van de Vlaamse Regering over de specifieke instandhoudingsdoelstellingen.
Auteur	AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS
Documentnummer	02 11 05 01 120726
Datum	26/07/2012

Technische fiche

De technische fiche bevat de Europees te beschermen habitats en soorten, waarvoor in dit rapport instandhoudingsdoelstellingen worden opgesteld. Dit zijn de habitats en soorten die besproken worden in hoofdstuk 8 van dit rapport en die vallen onder minimum één van onderstaande voorwaarden:

- De habitat of soort werd aangemeld bij de voordracht van het gebied als Speciale Beschermingszone
- De habitat of soort komt voor in het gebied, ongeacht of de habitat of soort werd aangemeld
- De habitat of soort werd door de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen aan het gebied gekoppeld

In uitzonderlijke gevallen kan voor een habitat of soort die aan minimum één van deze voorwaarden voldoet toch beslist worden geen instandhoudingsdoelstellingen op te maken. In voorkomend geval wordt dit in het rapport gemotiveerd.

SBZ-H	BE2200032: Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen
Provincie	Limburg
Gemeenten	Bocholt, Hamont-Achel, Lommel, Neerpelt
Habitattypes Bijlage I	2310 - Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten
	2330 - Open grasland met Corynephorus- en Agrostissoorten op landduinen
	3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de Littorelletalia uniflora en/of de Isoëtes-Nanojunctea
	3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition
	3260 - Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het Ranunculion fluitans en het Callitricho-Batrachion
	4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix
	4030 - Droge Europese heide
	6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
	6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones
	6510 - Laaggelegen schraal hooiland (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)
	7140 - Overgangs- en trilveen
	7150 - Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion
	7210 - Kalkhoudende moerassen met Cladium mariscus en soorten van het Caricion davallianae
	9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion)
	9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met Quercus robur op zandvlakten
	91E0 - Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)

Soorten Bijlage II	Bittervoorn - <i>Rhodeus sericeus amarus</i> Drijvende waterweegbree - <i>Lurionium natans</i> Gevlekte witsnuitlibel - <i>Leucorrhinia pectoralis</i> Beekprik - <i>Lampetra planeri</i> Kamsalamander - <i>Triturus cristatus</i> Ingekorven vleermuis- <i>Myotis emarginatus</i>
Soorten Bijlage III	Drijvende waterweegbree - <i>Lurionium natans</i> Gevlekte witsnuitlibel - <i>Leucorrhinia pectoralis</i> Laatvlieger - <i>Eptesicus serotinus</i> Ruige dwergvleermuis - <i>Pipistrellus nathusii</i> Gewone dwergvleermuis- <i>Pipistrellus pipistrellus</i> Rosse vleermuis - <i>Nyctalus noctula</i> Kamsalamander - <i>Triturus cristatus</i> Rugstreeppad - <i>Bufo calamita</i> Poelkikker - <i>Rana lessonae</i> Gladde slang- <i>Coronellea autriaca</i> Heikikker- <i>Rana arvalis</i> Watervleermuis- <i>Myotis daubentonii</i> Meervleermuis- <i>Myotis dasycneme</i> Ingekorven vleermuis- <i>Myotis emarginatus</i> Gewone grootoorvleermuis- <i>Plecotus auritus</i> Grijze grootoorvleermuis- <i>Plecotus austriacus</i> Franjestaart - <i>Myotis nattereri</i> Baardvleermuis- <i>Myotis mystacinus</i>
SBZ-H	BE2200033: Abeek met aangrenzende moerasgebieden
Provincie	Limburg
Gemeenten	Bocholt, Bree, Kinrooi, Meeuwen-Gruitrode, Peer
Habitattypes Bijlage I	3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de Littorelletalia uniflora en/of de Isoëtes-Nanojuncea
	3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition
	3260 - Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het Ranunculion fluitans en het Callitricho-Batrachion
	4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met <i>Erica tetralix</i>
	4030 - Droge Europese heide
	6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
	6410 - Grasland met <i>Molinia</i> op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (<i>Molinion caeruleae</i>)
	6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones
	6510 - Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)
	7140 - Overgangs- en trilveen

	7150 -	Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion
	9120 -	Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion)
	9190 -	Oude zuurminnende eikenbossen met Quercus robur op zandvlakten
	91E0 -	Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)
Soorten Bijlage II		Bittervoorn - Rhodeus sericeus amarus Beekprik - Lampetra planeri Otter - Lutra lutra Vliegend hert - Lucanus cervus Spaanse vlag - Callimorpha quadripunctaria Grote modderkruiper - Misgurnus fossilis Kamsalamander - Triturus cristatus Europese bever - Castor fiber
Soorten Bijlage III		Laatvlieger - Eptesicus serotinus Ruige dwergvleermuis - Pipistrellus nathusii Gewone dwergvleermuis - Pipistrellus pipistrellus Kleine dwergvleermuis - Pipistrellus pygmaeus Rosse vleermuis - Nyctalus noctula Otter - Lutra lutra Europese bever - Castor fiber Kamsalamander - Triturus cristatus Poelkikker - Rana lessonae Boomkikker - Hyla arborea Heikikker - Rana arvalis Watervleermuis - Myotis daubentonii Meervleermuis - Myotis dasycneme Gewone grootoorvleermuis - Plecotus auritus Franjestaart - Myotis nattereri Baardvleermuis - Myotis mystacinus
SBZ-H		BE2200034: Itterbeek met Brand, Jagersborg en Schootsheide en Bergerven
Provincie		Limburg
Gemeenten		Bree, Dilsen-Stokkem, Kinrooi, Maaseik, Meeuwen-Gruitrode
Habitattypes Bijlage I	3130 -	Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de Littorelletalia uniflora en/of de Isoëtes-Nanojuncea
	3150 -	Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition
	3260 -	Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het Ranunculion fluitans en het Callitricho-Batrachion
	4010 -	Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix

	4030 - Droge Europese heide
	6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
	6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones
	6510 - Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)
	7140 - Overgangs- en trilveen
	7150 - Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion
	9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met <i>Ilex</i> en soms ook <i>Taxus</i> in de ondergroei (<i>Quercion robori-petraeae</i> of <i>Ilici-Fagenion</i>)
	9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met <i>Quercus robur</i> op zandvlakten
	91E0 - Alluviale bossen met <i>Alnion glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)
Soorten Bijlage II	Bittervoorn - <i>Rhodeus sericeus amarus</i> Drijvende waterweegbree - <i>Luronium natans</i> Beekprik - <i>Lampetra planeri</i> Vliegend hert - <i>Lucanus cervus</i> Spaanse vlag - <i>Callimorpha quadripunctaria</i> Kamsalamander - <i>Triturus cristatus</i>
Soorten Bijlage III	Drijvende waterweegbree - <i>Luronium natans</i> Laatvlieger - <i>Eptesicus serotinus</i> Ruige dwergvleermuis - <i>Pipistrellus nathusii</i> Gewone dwergvleermuis - <i>Pipistrellus pipistrellus</i> Rosse vleermuis - <i>Nyctalus noctula</i> Kamsalamander - <i>Triturus cristatus</i> Rugstreepad - <i>Bufo calamita</i> Poelkikker - <i>Rana lessonae</i> Boomkikker - <i>Hyla arborea</i> Gladde slang - <i>Coronellea autriaca</i> Heikikker - <i>Rana arvalis</i> Watervleermuis - <i>Myotis daubentonii</i> Meervleermuis - <i>Myotis dasycneme</i> Gewone grootoorvleermuis - <i>Plecotus auritus</i> Franjestaart - <i>Myotis nattereri</i> Baardvleermuis - <i>Myotis mystacinus</i>
SBZ-V	BE2221314: Hamonterheide, Hageven, Buitenheide, 5047 Stamprooierbroek en Mariahof
Provincie	Limburg
Gemeenten	Bocholt, Bree, Dilsen-Stokkem, Hamont-Achel, Kinrooi, Lommel, Maaseik, Neerpelt

Soorten Bijlage IV	Woudaap - <i>Ixobrychus minutus</i> Zwarte specht - <i>Dryocopus martius</i> Ijsvogel - <i>Alcedo atthis</i> Blauwborst - <i>Luscinia svecica</i> Wespandief - <i>Pernis apivorus</i> Blauwe kiekendief - <i>Circus cyaneus</i> Boomleeuwerik - <i>Lullula arborea</i> Bruine kiekendief - <i>Circus aeruginosus</i> Middelste bonte specht - <i>Dendrocopos medius</i> Nachtzwaluw - <i>Caprimulgus europaeus</i> Roerdomp - <i>Botaurus stellaris</i> Grauwe klauwier - <i>Lanius collurio</i> Porseleinhoen - <i>Porzana porzana</i>
Habitatype(s) en/of soort(en) waarvoor geen doelstellingen worden geformuleerd:	
Habitattypes Bijlage I	6410 - Grasland met <i>Molinia</i> op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Eu-Molinion) 7230 - Alkalisch laagveen
Soorten Bijlage II	
Soorten Bijlage III	
Soorten Bijlage IV	

Essentie van rapport

Om de biodiversiteit in de toekomst de noodzakelijke kansen te geven, is op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn een netwerk van Europees beschermde gebieden aangeduid: het Natura 2000-netwerk. In Vlaanderen zijn 62 Natura 2000-gebieden aangeduid, ook speciale beschermingszones (SBZ' s) genoemd. Deze gebieden zijn belangrijk om kansen te geven aan soorten en habitats die overal in Europa bedreigd en/of kwetsbaar of zeldzaam zijn. België heeft de verplichting om voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsmaatregelen te nemen om een gunstige staat van instandhouding te bereiken voor de Europees te beschermen habitats en soorten. Er is gekozen om het kader daarvoor, met name instandhoudingsdoelstellingen op te maken in overleg met de belangengroepen. Hierin worden uitspraken gedaan over de na te streven oppervlakte en kwaliteit van habitats en (leefgebieden van) populaties van soorten. Bijvoorbeeld welke oppervlakte heidehabitat en hoeveel broedparen Roerdomp worden nagestreefd binnen een bepaald Natura-2000 gebied. Op basis van de instandhoudingsdoelstellingen per SBZ moeten in de toekomst de nodige instandhoudingsmaatregelen genomen worden.

Over welk gebied gaat het hier?

De habitatrichtlijngebieden:

BE2200032: Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen (3 deelgebieden)

BE2200033: Abeek met aangrenzende moerasgebieden (2 deelgebieden)

BE2200034: Itterbeek met Brand, Jagersborg en Schootsheide en Bergerven (2 deelgebieden).

Vogelrichtlijngebied BE2221314: Hamonterheide, Hageven, Buitenheide, Stamprooierbroek en Mariahof.

De habitatrichtlijngebieden zijn gelegen in het noordoosten van de provincie Limburg en hebben een totale oppervlakte van 6.373 ha. Het vogelrichtlijngebied heeft een totale oppervlakte van 13.125 ha. De habitatrichtlijngebieden zijn vrijwel integraal gelegen in het vogelrichtlijngebied. Een belangrijk deelgebied binnen het vogelrichtlijngebied dat niet in habitatrichtlijngebied is gelegen, betreft het Smeetshof te Bocholt.

De SBZ's hebben deelgebieden in volgende gemeenten: Bocholt, Bree, Dilsen-Stokkem, Hamont-Achel, Kinrooi, Lommel, Maaseik, Meeuwen-Gruitrode, Neerpelt, Peer.

Wie is actief in het gebied?

Een groot deel van het SBZ-complex heeft een groene bestemming (46% is natuur, groen of bos). Hiervan wordt een deel beheerd door natuurverenigingen (Natuurpunt vzw; Limburgs landschap vzw) en het Vlaamse gewest (ANB). Belangrijke natuureservaten zijn: Hageven, Wateringen, vallei Warmbeek, Smeetshof, Vallei van de Abeek (omgeving Luysen en Mariahof), Stamprooierbroek en Sint-Maartensheide - De Luysen, Staatsbos, De Zig, vallei Itterbeek (bovenloop, de Brand), Jagersborg, Tösch-Langeren en Bergerven. Daarnaast vormt de landbouwbestemming een belangrijk aandeel (49%) in het SBZ-complex (voornamelijk in het vogelrichtlijngebied met ongeveer 65%). Andere bestemmingen zoals industrie, recreatie of wonen, komen slechts beperkt (<3%) voor aan de randen van de verschillende deelgebieden.

Voor welke Europese natuur is dit gebied belangrijk?

Het gebied is van belang voor 16 Europese habitattypes en 27 Europese habitatrichtlijnsoorten en 13 Europese vogelrichtlijnsoorten. In het rapport wordt specifiek ingegaan op elk van deze habitats en soorten. Voor elk van deze habitats en soorten worden doelstellingen geformuleerd. Hierbij zijn de volgende algemene principes gehanteerd:

- Instandhoudingsdoelstellingen worden in eerste instantie gerealiseerd door kwaliteitsverbetering. Effectieve uitbreiding en/of omvorming, waarbij Europese natuurtypen worden gerealiseerd op plaatsen die momenteel geen of nauwelijks natuurwaarden kennen, worden toegepast indien de doelen niet bereikt kunnen worden door kwaliteitsverbetering;
- Versterking van natuurwaarden vindt in eerste instantie plaats aansluitend aan bestaande kernen met natuurwaarden en op de geëigende locatie met potenties. Hierdoor wordt op de meest efficiënte manier een bepaald minimumareaal bereikt en

het natuurbeheer het meest kostenefficiënt georganiseerd;

- Het realiseren van de doelen voor de Europees te beschermen habitats en soorten wordt zoveel als mogelijk ruimtelijk gecombineerd en gerealiseerd op locaties waarbij er het kleinste ruimtebeslag nodig is (= principe van zuinig ruimtegebruik en optimale ruimtelijke allocatie);
- Er wordt actief gezocht naar samenwerking met alle partners voor het realiseren van de doelen;

De habitattypes en soorten binnen het voorliggende gebied kunnen worden gegroepeerd in volgende natuurclusters: (a) **het moeraslandschap**, (b) **het boslandschap**, (C) **het heidelandschap**, (d) **bocagelandschap met graslandcomplexen** Voor elk van deze natuurclusters wordt kort het natuurbelang geschetst. Tevens wordt ingegaan op de aandachtspunten (knelpunten) en de belangrijkste doelen.

Moeras-
landschap

Circa 200 (193 – 204) ha van het gebied bestaat momenteel uit Europese vijver- en moerashabitats. Het gaat voornamelijk om oligotrofe, mesotrofe en van nature eutrofe stilstaande wateren¹, zoomvormende ruigten²

Het grootste knelpunt is de gewijzigde waterhuishouding (verdroging).

Voor de Europese moerashabitats wordt gestreefd naar een totaal van 289 – 315 ha, waar bij de uitbreiding zich vooral situeert in het habitat laagveen. Het moeraslandschap omvat zowel de Europese moerashabitats en de regionaal belangrijke biotopen. De huidige oppervlakte regionaal belangrijke biotopen onder de vorm van moeras en open water (onder meer dotterbloemhooiland, grote zeggenvegetaties, nat rietland, open water, ..), wordt daarnaast nog in totaal uitgebreid met 35-40 ha door omvorming en 54-75 ha effectieve uitbreiding en dit als leefgebied voor de Europese soorten Roerdomp, Porseleinhoen en Beekprik.

Voor laagveen³ wordt een uitbreiding voorzien van 30 – 40 ha voorzien, met name, één kern in het Stamprooierbroek. Hier worden de bestaande laagveenvlekken uitgebreid en aaneengesloten. Daarnaast wordt een mozaïek van laagveen, elzenbroekbossen en natte ruigte in de bovenloop van de Abeek voorzien waarbij gestreefd wordt naar 15 % open plekken binnen het elzenbroekbos. Voor herstel en uitbreiding van deze habitat is het herstel van de natuurlijke waterhuishouding een noodzaak. Er is op tal van plaatsen in dit gebied verdroging vastgesteld en dit heeft onder meer het laagveenmoeras in kwantiteit en kwaliteit doen inboeten. Het SBZ-complex omvat de beekvalleien van Dommel, Warmbeek, Abeek en Itterbeek. Deze beken zijn essentieel voor de realisatie van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen van beekhabitat⁴ en hiermee samenhangend voor de soorten Beekprik en Bittervoorn. Een zijbeek van de Abeek is belangrijk voor de Grote modderkruiper.

Voor dit habitattype wordt een uitbreiding van de oppervlakte binnen de beekbedding voorzien. Deze zal waarschijnlijk gerealiseerd kunnen worden door een verwachte algemene kwaliteitsverbetering van het oppervlaktewater (Decreet Integraal Waterbeleid) en een herstel van de beekstructuur. De opbouw van duurzame vispopulaties voor Beekprik worden voorzien in de Abeek (en zijlopen Vellerbeek, Gielisbeek en Bullenbeek), Itterbeek, Warmbeek, Dommel en ter hoogte van de Wateringen.

Het gebied is essentieel voor Otter, Roerdomp en Woudaap; zeer belangrijk voor Porseleinhoen en Ijsvogel; en belangrijk voor Bruine kiekendief en Blauwborst.

---

¹ Het betreft habitattypes 3130 – Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de *Littorelletalia uniflora* en/of de *Isoëtes-Nanajuncea* en habitattype 3150 – Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type *Magnopotamion* of *Hydrochariton*.

² Het betreft habitattype 6430 – Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones

³ Het betreft het habitattype 7410 Overgangs- en trilveen

⁴ Het betreft habitattype 3260 – Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorende tot het *Ranunculion fluitans* en het *Callitricho-Batrachion*

Bosland- schap	<p>Het gaat om zuurminnende beuken- en eikenbossen⁵ en elzenbroekbossen⁶. De totale oppervlakte bossen in de habitatrictlijngebieden bedraagt momenteel ca. 990 ha. Er wordt een totale uitbreiding van boshabitats voorzien van ongeveer 755 – 1145 ha. Hierbij worden een aantal niet habitatbossen (populierenbossen, dennenbossen) omgevormd tot habitatwaardige bossen (455-665 ha). Eveneens is een effectieve uitbreiding voorzien aansluitend op de bestaande kernen (300-480 ha).</p> <p>Voor de realisatie van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen voor deze habitattypes zijn de habitatrictlijngebieden van noordoost Limburg zeer belangrijk. De boshabitats zijn momenteel vrij versnipperd.</p> <p>De uitbreiding van de oppervlakte en de verbetering van de kwaliteit moeten leefbare populaties mogelijk maken van een aantal habitattypische soorten: Vliegend hert, verschillende vleermuisensoorten en vogelsoorten.</p>
Heideland- schap	<p>Het landschap heide omvat landduinen, droge heide, heischrale graslanden en natte heide en vennen. De huidige oppervlakte van de Europese heidehabitattypes bedraagt 172 ha. Er wordt gestreefd naar een totaal van 257-278 ha droge heide en droge, schrale graslanden en vochtige heide en venige habitats. Hiervoor is een uitbreiding door omvorming nodig van 85-106 ha.</p> <p>Deze vegetaties komen in het gebied sterk versnipperd voor. De habitatwaardige oppervlakte bestaat slechts uit een beperkte oppervlakte, veelal in de vorm van relictsoorten. Ook in de vallei van de Abeek en Sint-Maartensheide – Luysen zijn hier nog restanten van te vinden.</p> <p>Een uitbreiding van landduinen is mogelijk in de Achelse kluis en de Beverbeekse heide. Hier dienen de bestaande naaldhoutaanplanten te worden omgevormd. Uitbreiding van natte heide is mogelijk in het Hageven, de vallei van de Warmbeek, de Achelse kluis en Bergerven. Droge heide kan gecreëerd worden door omvorming van naaldhoutaanplanten in de Achelse Kluis, en Bergerven (steilrand). De uitbreiding en kwalitatieve verbeteringen van de heide moet leefbare populaties bevorderen van de habitattypische soorten Heikikker, Gladde slang en Rugstreeppad. Vogelsoorten die van belang zijn voor dit landschapstype zijn Boomleeuwerik en Nachtzwaluw.</p> <p>De verbetering van de kwaliteit van de habitats hebben betrekking op: het tegengaan van de vergrassing, het voeren van een aangepast beheer en het herstel van de natuurlijke waterhuishouding (natte heide).</p>
Bocageland- schap met grasland- complexen	<p>De totale oppervlakte van het huidige bocagelandschap met graslandcomplexen is moeilijk becijferbaar. In elk geval dient naast het minimaal behoud van alle actuele RBB's, historisch permanente graslanden en de overige graslanden, het bocagelandschap, naast een kwaliteitsverbetering, uitgebreid of hersteld worden over een extra oppervlakte van 121 – 131 ha en dit onder de vorm van als leefgebied voor Grauwe klauwier en Boomkikker.</p> <p>Voor schrale hooilanden is een totale uitbreiding voorzien van 11 ha. De bijkomende oppervlakte wordt voornamelijk gerealiseerd in Lommelse Wateringen en beperkt in het kleinschalig cultuurlandschap van Stamprooierbroek. Ter hoogte van Langeren-Tösch en Itterbeek-Brand wordt een behoud van schrale hooilanden in functie van Grauwe klauwier en Boomkikker tot doel gesteld en wordt er 3 ha uitbreiding door omvorming voorzien door het LIFE-project. Voor blauwgraslanden wordt een uitbreiding van 1 ha voorzien in de Vallei van de Abeek.</p>
<i>Welke inspanningen zijn noodzakelijk voor het realiseren</i>	<p>Voor de verschillende voorkomende habitats en soorten zijn doelen geformuleerd. Voor het realiseren van een aantal doelstellingen zijn bijkomende inspanningen noodzakelijk. De inspanningen kunnen onafhankelijk van elkaar worden uitgevoerd. Niet al deze inspanningen zijn op dezelfde termijn realiseerbaar. De realiseerbaarheid hangt onder andere af van de kostprijs van de inspanningen, de maatschappelijke context en de technische kennis. Er wordt onderstreept dat het uitvoeren van de hieronder opgesomde</p>

⁵ Het betreft habitattype 9120 – Atlantische zuurminnende beukenbossen met *Ilex* en soms *Taxus* in de ondergroei en habitattype 9190 – Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met *Quercus robur*

⁶ Het betreft habitattype 91^F0 – Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

van de
doelen?

lijst van inspanningen/acties niet alle knelpunten in het gebied zal oplossen en niet alle doelen zal weten te bewerkstelligen. De hieronder opgelijste acties zijn dan ook te beschouwen als de prioritaire inspanningen. In de kaartenbijlage (bijlage 5), worden deze waar mogelijk op kaart gesitueerd.

1. Herstel en uitbreiding (mesotroof) moeras

Het herstel van dit moeraskarakter kan enkel plaats vinden door een combinatie van de uitbreiding van de bestaande moeraskernen met behoud van de sterke verweving van Europese habitats en regionaal belangrijke biotopen, het herstellen en realiseren van voldoende leefgebied voor de Europees te beschermen soorten Roerdomp (9-10 bp, Woudaap (3-4 bp), Porseleinhoen (3-5 bp.) en Bruine kiekendief (3-4 bp) en het herstellen van de natuurlijke waterhuishouding (zie ook prioritaire inspanning 3) gevolgd door een gericht beheer.

Buiten het habitatrichtlijngebied Abeek komen eveneens grotere moerasgebieden voor in enkele deelgebieden van andere SBZ's, met name in het Hageven, de Lozerheide en Smeetshof. Ook hier is realisatie van prioritaire inspanning 3 een absolute randvoorwaarde.

2. Herstel van de belangrijkste laagveencomplexen in de Abeekvallei

Om te kunnen komen tot een goede lokale staat van instandhouding is het realiseren van een meer ecologisch samenhangend laagveen (overgangs- en trilveen 7140) in de Abeekvallei nodig. Dit vergt onder meer grote(re) aaneengesloten oppervlakten en een natuurlijke waterhuishouding (zie prioritaire inspanning 3). Er wordt gestreefd naar twee kernen laagveen van elk minstens 30-40 ha.). In de bovenloop van de Abeek (stroomopwaarts van de Zuid-Willemsvaart) zal binnen de afbakening van het Habitatrichtlijn het laagveen slechts in mozaïek kunnen voorkomen met beekbegeleidende broekbossen (91E0) maar vooral als open plekken tot minstens 3 ha binnen deze broekbossen.

3. Herstel van de natuurlijke waterhuishouding

Binnen SBZ-H en ter hoogte van het Smeetshof wordt de natuurlijke waterhuishouding hersteld in functie van de vooral de grondwaterafhankelijke habitats van laagveen en alluviaal elzenbroekbos en in functie van natte ruigtes en natte heide. Dit vereist herstel van het natuurlijke beekbodempool van de Dommel, Abeek, Warmbeek, Itterbeek, Bosbeek en Zanderbeek. Ter hoogte van de meest kwetsbare zones dient de verdroging (vooral ontstaan door lokale ont- en afwatering) op geheven te worden.

4. Versterking mozaïeklandschap

De prioritaire inspanning "versterking mozaïeklandschap" omvat enerzijds het versterken van de grote natuurkernen en anderzijds het verbinden van deze kernen via de versterking van de basisnatuurkwaliteit en het behoud en herstel van de bocagelandschappen Langeren-Den Tösch, de Brand en de St-Maartensheide. Het behoud en de versterking van de basisnatuurkwaliteit is noodzakelijk voor het kunnen realiseren of behouden van een goede lokale staat van instandhouding van de leefgebieden van Wespandief (grote delen van het Vogelrichtlijngebied), Grauwe klauwier en Boompikker, maar ook voor een goede lokale staat van instandhouding van enkele Europees te beschermen vleermuizen en habitats.

In concreto komt dit neer op de volgende maatregelen:

- a) het behoud van de grote kwaliteitsvolle bos- en natuurkernen maar vooral het minimaal behoud en herstel van de kwaliteitsvolle open ruimte met hoge basisnatuurkwaliteit onder de vorm van kleinere natuur- en boskernen en kleine landschapselementen, die noodzakelijk zijn voor het behoud van de goede lokale staat van instandhouding van de grote populatie Wespandief.
- b) het herstellen en uitbreiding van het leefgebied van Grauwe klauwier vooral door herstel en ontwikkeling van kleine landschapselementen, het herstellen en

verbeteren van graslanden in de gebieden St-Maartensheide en Brand en het versterken van de connectiviteit tussen twee gebieden door herstel en ontwikkeling van kleine landschapselementen

- c) de uitbreiding van het leefgebied van Boomkikker door herstel en ontwikkeling van kleine landschapselementen, vooral lage houtkanten met bramenranden en poelen en anderzijds het versterken van de connectiviteit tussen de gebieden de Brand, de St-Maartensheide en de Tösch door herstel en ontwikkeling van kleine landschapselementen door o.a. hagen langs weiden en eventueel een veedrinkpoel....

Dit alles impliceert enerzijds minimaal het behoud van de aanwezig regionaal belangrijke biotopen en andere minder waardevolle tot waardevolle biotopen volgens de biologische waarderingskaart en anderzijds het herstel en de ontwikkeling van kleine landschapselementen.

5. Ontwikkeling van 2 grotere heidekernen, die overgaan naar open beekvalleien.

Ter hoogte van de Achelse Kluis en het Hageven worden 2 samenhangende heide- en landduingebieden hersteld die aansluiten op de beekdalen van respectievelijk de Warmbeek en de Dommel.

6. Zoveel mogelijk herstel van de vloeiveiden

In de Vloeiveiden Lommel-Kolonie wordt 11 ha vloeiveiden, inclusief het historisch bevoeiingssysteem in functie van het zeer zeldzaam subtype van glanshaverhooilanden met grote pimpernel en weidekervel en de unieke flora van de Limburgse vloeiveiden, hersteld. In de overige vloeiveiden (Hageven, De Wateringen in Sint-Huibrechts Lille Broekkant, De Holen, Bocholt, watering Neeroeteren) wordt het oorspronkelijk vloeiveidepatroon met wateringssysteem behouden in functie van het behoud met kwaliteitsverbetering en/of herstel van schrale graslanden (6510) en natte ruigten (6430).

7. Effectieve bosuitbreiding

Op enkele plaatsen is bosuitbreiding van droog bos⁷ noodzakelijk voor het kunnen bereiken van een lokaal goede staat van instandhouding van deze habitats en van de habitattypische soorten zoals Wespandief, Middelste bonte specht en Groot Vliegend hert:

- a) 50-80 ha in SBZ-H BE2200032, vooral in en rond de Warmbeekvallei en de Achelse Kluis;
- b) 50-70 ha in SBZ-H BE2200033, vooral in en rond het Groot-Broek;
- c) 50-80 ha in SBZ-H BE2200034, vooral in en rond Jagersborg.

Op enkele plaatsen is bosuitbreiding van het nat bos⁸ nodig voor het kunnen bereiken van een lokaal goede staat van instandhouding van dit habitats en van de habitattypische soorten zoals Wespandief, Grote weerschijnvlinder en Kleine ijsvogelvlinder:

- d) 60-120 ha in SBZ-H BE2200032, vooral in en rond de Warmbeekvallei
- e) 50-80 ha in SBZ-H BE2200034, vooral in de bovenloop van de Abeekvallei;
- f) 40-50 ha in SBZ-H BE2200034, vooral in en rond Jagersborg en de Tösch.

*Wat zijn de
mogelijke
maatschap-
pelijke*

Voor het bereiken van de doelstellingen zijn actief inspanningen noodzakelijk. Daarnaast kunnen de natuurdoelen ook interacties hebben met:

- het gebruik binnen en buiten het gebied;
- de vergunningsplichtige activiteiten die kunnen plaatsvinden in of aanpalend aan het

⁷ Droog bos: habitattypes 9120 en 9190

⁸ Nat bos: habitattype 91E0

gevolgen van
de
natuurdoelen
?

gebied.

Hieronder wordt getracht een beeld te schetsen van de mogelijke interacties. Dit overzicht is niet limitatief.

Mogelijke interacties met het gebruik van de SBZ

Habitat- en Vogelrichtlijngebieden zijn geen zuivere natuurgebieden. Vaak worden ze door de mens gebruikt om te wonen, te werken of te recreëren. Afhankelijk van het type en de intensiteit van het menselijk gebruik zijn verschillende combinaties met de ontwikkeling van natuurwaarden mogelijk. Het is logisch dat op terreinen gebruikt door harde sectoren zoals vb. woon- of industriegebied minder mogelijkheden zijn voor de ontwikkeling van natuurwaarden.

Voor wonen en industrie hebben deze S-IHD geen grote invloed.

Landbouwgronden maken een aanzienlijk aandeel uit van het grondgebruik binnen het SBZ-complex. Vooral de moerasuitbreidingen zullen inspanningen vragen in de landbouwgebieden. Deze inspanningen gaan in geringe mate over oppervlakte-uitbreidingen maar meer over een betere afstemming van het waterbeheer op de natuurlijke habitats.

Ook de privéboseigenaars zullen gestimuleerd worden om bij te dragen tot het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen, meer bepaald in verband met bosvorming en verbetering van de habitatkwaliteit.

Mogelijke interacties met het landgebruik buiten het gebied

Wat betreft het extern gebruik vormt de instroom van nutriënten (eutrofiëring) en de versnippering een belangrijk aandachtspunt voor de SBZ. Op een aantal locaties zijn de habitatrichtlijngebieden immers zeer smal afgebakend, waardoor de blootstelling aan externe invloeden groot is.

Een ander belangrijk aspect is het zoeken naar mogelijkheden om de verbindingen tussen deelgebieden te realiseren. Het betreft dan vooral verbindingen tussen de deelgebieden van de verschillende habitatrichtlijngebieden. Deze verbindingen moeten gerealiseerd worden in de SBZ-V, die een grote overlap heeft met de landbouw.

Mogelijke interacties met vergunningsplichtige activiteiten

Voor een Speciale Beschermingszone geldt voor elke vergunningsplichtige activiteit de verplichting om na te gaan of een passende beoordeling nodig is. Een passende beoordeling is nodig wanneer de activiteit betekenisvolle gevolgen kan hebben voor de staat van instandhouding van een te beschermen habitat of soort. De instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied creëren het kader voor de vergunningaanvrager en vergunningverlener.

Alleen wat in een definitief goedgekeurd S-IHD-besluit is opgenomen, is bindend. De onderliggende S-IHD-rapporten zijn informatief. De S-IHD-besluiten worden pas bindend nadat alle S-IHD-besluiten zijn goedgekeurd.

Inhoudstafel

TECHNISCHE FICHE	2
ESSENTIE VAN RAPPORT	7
INHOUDSTAFEL	13
1. INLEIDING	17
LEESWIJZER	17
2. ALGEMEEN KADER VOOR DE OPMAAK VAN INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN	19
2.1. VOOR WELKE GEBIEDEN, SOORTEN EN HABITATS MOETEN INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN WORDEN OPGEMAAKT?	19
2.2. HOE KOMEN DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN TOT STAND?	19
3. OVER WELK GEBIED GAAT DIT RAPPORT	23
4. OVERZICHT VAN DE HABITATS EN SOORTEN EN HUN RELATIEVE BELANG VOOR VLAANDEREN	30
5. BESCHRIJVING VAN DE ACTUELE TOESTAND VAN DE EUROPEES TE BESCHERMEN HABITATS EN SOORTEN IN HET GEBIED	37
5.1. BESCHRIJVING VAN HET FYSISCH SYSTEEM	37
5.2. SAMENVATTING VAN VOORKOMEN, ACTUELE STAAT VAN INSTANDHOUDING, TREND EN POTENTIES VAN DE HABITATS	41
2310 - Psammofiele heide met <i>Calluna</i> - en <i>Genista</i> -soorten	42
2330 - Open grasland met <i>Corynephorus</i> - en <i>Agrostis</i> soorten op landduinen	42
3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de <i>Littorelletalia uniflora</i> en/of de <i>Isoëtes-Nanojuncea</i>	43
3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type <i>Magnopotamion</i> of <i>Hydrocharition</i>	43
3260 - Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het <i>Ranunculion fluitans</i> en het <i>Callitricho-Batrachion</i>	44
4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met <i>Erica tetralix</i>	45
4030 - Droge Europese heide	46
6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)	47
6410 - Grasland met <i>Molinia</i> op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (<i>Molinion caeruleae</i>)	47
6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones	48
6510 - Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	48
7210 - Kalkhoudende moerassen met <i>Cladium mariscus</i> en soorten van het <i>Caricion davallianae</i>	50
7140 - Overgangs- en trilveen	50
7150 - Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het <i>Rhynchosporion</i>	51
9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met <i>Ilex</i> en soms ook <i>Taxus</i> in de ondergroei (<i>Quercion robori-petraeae</i> of <i>Ilici-Fagenion</i>)	51
9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met <i>Quercus robur</i> op zandvlakten	52
91E0 - Alluviale bossen met <i>Alnion glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	53
5.3. SAMENVATTING VAN VOORKOMEN, ACTUELE STAAT VAN INSTANDHOUDING, TREND EN POTENTIES VAN DE SOORTEN VAN DE HABITATRICHTLIJN	54
Drijvende waterweegbree - <i>Luronium natans</i>	54
Gevlekte witsnuitlibel - <i>Leucorrhinia pectoralis</i>	54
Vliegend hert - <i>Lucanus cervus</i>	55
Spaanse vlag - <i>Callimorpha quadripunctata</i>	55
Beekprik - <i>Lampetra planeri</i>	56
Bittervoorn - <i>Rhodeus sericeus amarus</i>	56
Grote modderkruiper - <i>Misgurnus fossilis</i>	57
Boomkikker - <i>Hyla arborea</i>	57
Heikikker - <i>Rana arvalis</i>	57
Kamsalamander - <i>Triturus cristatus</i>	58

<i>Poelkikker - Rana lessonae</i> -----	58
<i>Rugstreeppad - Bufo calamita</i> -----	59
<i>Gladder slang - Coronella austriaca</i> -----	59
<i>Otter - Lutra lutra</i> -----	60
<i>Europese bever - Castor fiber</i> -----	60
<i>Laatvlieger - Eptesicus serotinus</i> -----	61
<i>Gewone dwergvleermuis - Pipistrellus pipistrellus</i> -----	61
<i>Ruige dwergvleermuis - Pipistrellus nathusii</i> -----	62
<i>Kleine dwergvleermuis - Pipistrellus pygmaeus</i> -----	63
<i>Rosse vleermuis - Nyctalus noctula</i> -----	64
<i>Watervleermuis - Myotis daubentonii</i> -----	65
<i>Franjestaart - Myotis nattereri</i> -----	66
<i>Gewone grootoorvleermuis/Grijze grootoorvleermuis - Plecotus auritus/austriacus</i> -----	66
<i>Meervleermuis - Myotis dasycneme</i> -----	67
<i>Baardvleermuis - Myotis mystacinus</i> -----	68
<i>Ingekorven vleermuis - Myotis emarginatus</i> -----	68
5.4. SAMENVATTING VAN VOORKOMEN, ACTUELE STAAT VAN INSTANDHOUDING, TREND EN POTENTIES VAN DE VOGELSOORTEN VAN BIJLAGE IV -----	69
<i>Blauwborst - Luscinia svecica</i> -----	69
<i>Boomleeuwerik - Lullula arborea</i> -----	69
<i>Bruine kiekendief - Circus aeruginosus</i> -----	69
<i>Grauwe klauwier - Lanius collurio</i> -----	70
<i>Ijsvogel - Alcedo atthis</i> -----	70
<i>Middelste bonte specht - Dendrocopos medius</i> -----	71
<i>Nachtzwaluw - Caprimulgus europaeus</i> -----	71
<i>Porseleinhoen - Porzana porzana</i> -----	71
<i>Roerdomp - Botaurus stellaris</i> -----	72
<i>Wespendief - Pernis apivorus</i> -----	72
<i>Woudaap - Ixobrychus minutus</i> -----	72
<i>Zwarte specht - Dryocopus martius</i> -----	73
<i>Blauwe kiekendief - Circus cyaneus</i> -----	73
5.5. REGIONAAL BELANGRIJKE BIOTOPEN-----	73
5.6. REGIONAAL BELANGRIJKE SOORTEN (RBS)-----	75
6. BESCHRIJVING VAN DE MAATSCHAPPELIJKE CONTEXT BINNEN HET EUROPEES TE BESCHERMEN GEBIED -----	77
6.1. BESCHRIJVING VAN DE PLANOLOGISCHE CONTEXT-----	78
<i>Ruimtelijke bescherming en beleid met betrekking tot Natuurlijke Rijkdommen</i> -----	92
6.2. SITUERING VAN EEN AANTAL EIGENAARS- EN GEBRUIKERSCATEGORIEËN-----	101
<i>Eigendomssituatie</i> -----	101
<i>Parken en kasteeldomeinen</i> -----	111
<i>Jacht en faunabeheer</i> -----	111
<i>Inventarisatie van waterwinningen</i> -----	114
<i>Inventarisatie van het recreatief gebruik</i> -----	115
<i>Inventarisatie van de woongebieden</i> -----	119
<i>Inventarisatie van de industriële en gerelateerde activiteiten</i> -----	119
<i>Transportinfrastructuur</i> -----	120
7. ANALYSE VAN DE KNELPUNTEN VOOR HET BEREIKEN VAN EEN GOEDE STAAT VAN INSTANDHOUDING -----	121
7.1. ANALYSE VAN DE STERKTES, ZWAKTES, KANSEN EN BEDREIGINGEN-----	121
7.1.1. <i>Overzicht van de sterktes</i> -----	122
7.1.2. <i>Overzicht van de zwaktes</i> -----	125
7.1.3. <i>Overzicht van de bedreigingen</i> -----	127
7.1.4. <i>Overzicht van de kansen</i> -----	133
7.2. <i>OVERZICHT VAN KNELPUNTEN EN MOGELIJKE OPLOSSINGEN</i> -----	137
7.3. <i>SAMENVATTING OVER DE ERNST VAN DE KNELPUNTEN</i> -----	144
7.3.1. <i>Wijze van voorstelling knelpunten</i> -----	144
7.3.2. <i>Samenvatting van de analyse van de knelpunten voor habitats</i> -----	145
7.3.3. <i>Samenvatting van de analyse van de knelpunten voor soorten</i> -----	147

7.3.4. Samenvatting van de analyse van de knelpunten voor vogelsoorten	149
--	-----

8. DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN EN PRIORITAIRE INSPANNINGEN ---- 151

8.1. DOELSTELLINGEN	152
8.2. PRIORITAIRE INSPANNINGEN MET HET OOG OP HET REALISEREN VAN DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN	221
8.3. SAMENVATTENDE TABEL	223
<i>Wijze van voorstelling in samenvattende tabel</i>	223

BIJLAGE 1 – HET BELANG VAN HET EUROPEES TE BESCHERMEN GEBIED IN HET LICHT VAN DE GEWESTELIJKE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN VOOR VLAANDEREN -- 228

DE HABITATS VAN BIJLAGE I	228
DE SOORTEN VAN BIJLAGE II	244
DE SOORTEN VAN BIJLAGE III	251
DE VOGELSOORTEN VAN BIJLAGE IV	259

BIJLAGE 2 - ANALYSE VAN DE EUROPEES TE BESCHERMEN HABITATS EN SOORTEN -- 266

INLEIDING	266
TOELICHTING OVER DE GEBRUIKTE INFORMATIE EN MODELLEN	266
<i>Soortgegevens</i>	267
<i>PotNat</i>	269
<i>De beoordeling van de actuele staat van instandhouding</i>	269
DE HABITATS VAN BIJLAGE I	272
2310 – <i>Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten</i>	272
3150 - <i>Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition</i>	281
4010 - <i>Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix & 7150 – Slenken in veengronden met vegetatie behorende tot het Rynchosporion</i>	285
4030 - <i>Droge Europese heide</i>	288
7140 - <i>Overgangsveen van zure tot zwak zure, mineralenarme, oligotrofe milieus of oligotroof en zuur overgangsveen</i>	302
DE SOORTEN VAN BIJLAGE II EN III	316
<i>Drijvende waterweegbree - Luronium natans</i>	318
<i>Gevlekte witsnuitlibel - Leucorrhinia pectoralis</i>	324
<i>Vliegend hert - Lucanus cervus</i>	327
<i>Spaanse vlag - Callimorpha quadripunctata</i>	332
<i>Beekprik - Lampetra planeri</i>	335
<i>Bittervoorn - Rhodeus sericeus amarus</i>	339
<i>Grote modderkruiper - Misgurnus fossilis</i>	344
<i>Boomkikker - Hyla arborea</i>	347
<i>Heikikker - Rana arvalis</i>	352
<i>Kamsalamander - Triturus cristatus</i>	355
<i>Poelkikker - Rana lessonae</i>	362
<i>Rugstreppad - Bufo calamita</i>	364
<i>Gladde slang - Coronella austriaca</i>	368
<i>Otter - Lutra lutra</i>	370
<i>Europese bever - Castor fiber</i>	372
<i>Laatvlieger - Eptesicus serotinus</i>	375
<i>Gewone dwergvleermuis - Pipistrellus pipistrellus</i>	377
<i>Ruige dwergvleermuis - Pipistrellus nathusii</i>	380
<i>Kleine dwergvleermuis - Pipistrellus pygmaeus</i>	383
<i>Rosse vleermuis - Nyctalus noctula</i>	384
<i>Watervleermuis - Myotis daubentonii</i>	387
<i>Franjestaart - Myotis nattereri</i>	389
<i>Gewone grootoorvleermuis/Grijze grootoorvleermuis - Plecotus auritus/austriacus</i>	391
<i>Meervleermuis - Myotis dasycneme</i>	395
<i>Baardvleermuis - Myotis mystacinus</i>	397
<i>Ingekorven vleermuis - Myotis emarginatus</i>	399
DE SOORTEN VAN BIJLAGE IV	401
<i>Blauwborst - Luscinia svecica</i>	401
<i>Boomleeuwerik - Lullula arborea</i>	404

<i>Bruine kiekendief - Circus aeruginosus</i> -----	408
<i>Grauwe klauwier - Lanius collurio</i> -----	412
<i>IJsvogel - Alcedo atthis</i> -----	416
<i>Middelste bonte specht - Dendrocopos medius</i> -----	422
<i>Nachtzwaluw - Caprimulgus europaeus</i> -----	427
<i>Porseleinhoen – Porzana porzana</i> -----	434
<i>Roerdomp - Botaurus stellaris</i> -----	437
<i>Wespendief - Pernis apivorus</i> -----	442
<i>Woudaap - Ixobrychus minutus</i> -----	445
<i>Zwarte specht - Dryocopus martius</i> -----	448
<i>Blauwe kiekendief - Circus cyaneus</i> -----	452
REGIONAAL BELANGRIJKE BIOTOPEN-----	455
REGIONAAL BELANGRIJKE SOORTEN (RBS)-----	456
BIJLAGE 3 – DE AANMELDINGSGEGEVENS -----	458
DE HABITATS VAN BIJLAGE I-----	458
DE SOORTEN VAN BIJLAGE II-----	470
INTERPRETATIE VAN DE AANMELDINGSGEGEVENS -----	474
BIJLAGE 4 –DE EXPERTGROEP -----	478
SAMENSTELLING -----	478
BIJLAGE 5 – KAARTENBIJLAGE -----	479
BIJLAGE 6 – LANDBOUWGEVOELIGHEIDSANALYSE -----	483
BIJLAGE 7 – METHODIEK WAARDERING DRINKWATERWINNINGEN VOOR DE OPENBARE DRINKWATERVOORZIENING -----	484
BIJLAGE 8 - LANDSCHAPSECOLOGIE: THEORIE EN PRINCIPES -----	485
BIJLAGE 9 – AFKORTINGEN- EN BEGRIPPENLIJST -----	491
BIJLAGE 10 – REFERENTIELIJST -----	494

1. Inleiding

Om de soortenrijkdom van planten en dieren en hun leefgebieden in de toekomst de noodzakelijke kansen te geven, is op grond van Europese richtlijnen, de Vogel- en Habitatrichtlijn, een samenhangend Europees netwerk van beschermde gebieden aangeduid: het Natura 2000-netwerk. In Vlaanderen zijn 62 Natura 2000-gebieden aangeduid, ook speciale beschermingszones (SBZ's) genoemd. Deze gebieden zijn belangrijk om kansen te geven aan soorten en habitats van Europees belang. Voor Vlaanderen handelt het om 48 habitattypes, 55 dier- en plantensoorten en 88 vogelsoorten.

Op de lidstaten van de Europese Unie rust de verplichting om de nodige maatregelen te nemen om een 'gunstige staat van instandhouding' te realiseren voor soorten en habitats van Europees belang. Eerst wordt de 'gunstige staat van instandhouding' van de voorkomende soorten en habitats vastgelegd. Dit zijn de zogenaamde instandhoudingsdoelstellingen, ook instandhoudingsdoelen of kortweg natuurdoelen genoemd. Er moet dus bepaald worden hoeveel individuen van een soort in een bepaald gebied nodig zijn, hoe groot het leefgebied daarvoor moet zijn en hoe de kwaliteit van het leefgebied moet zijn om te kunnen spreken van een leefbare populatie. En hoe groot bijvoorbeeld een heidegebied moet zijn om onderdak te kunnen geven aan alle voor dat habitat typische heidesoorten. De instandhoudingsdoelen maken duidelijk waar men naar toe wil met een bepaald gebied. Deze doelen zullen ook bepalend zijn voor de te nemen instandhoudingsmaatregelen

Het vastleggen van de instandhoudingsdoelen gebeurt in twee stappen. In beide stappen is uitgebreid overlegd met betrokken doelgroepen. Hoeveel en welke natuur we in heel Vlaanderen nodig hebben, hoeveel bos, hoeveel heide, hoeveel duinen. Deze doelen voor heel Vlaanderen worden de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen genoemd. Ze geven weer wat in het totaal nodig is, in het bijzonder welk areaal, welke oppervlakte en welke kwaliteit nodig zijn om in Vlaanderen de gunstige staat van instandhouding van alle Europese te beschermen soorten en habitats te realiseren. Deze doelstellingen zijn wetenschappelijk onderbouwd en werden in detail besproken en bediscussieerd met de doelgroepen. In een volgende stap worden deze globale instandhoudingsdoelen verijnd per SBZ of groep van SBZ-H en SBZ-V. Er wordt hierbij bekeken welk deel van de opdracht ieder gebied voor zijn rekening kan nemen: we spreken ook van de specifieke instandhoudingsdoelstellingen. Deze doelstellingen worden wetenschappelijk onderbouwd en worden ook besproken met vertegenwoordigers van de belangengroepen op Vlaams en lokaal niveau, de lokale besturen en Vlaamse administraties.

Op dit moment houdt u een rapport ter onderbouwing van de instandhoudingsdoelstellingen voor de speciale beschermingszones *BE2200032 - Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen*, *BE2200033 - Abeek met aangrenzende moerasgebieden*, *BE2200034 - Itterbeek met Brand, Jagersborg en Schootsheide en Bergerven* en *BE2221314 - Hamonterheide, Hageven, Buitenheide, Stamprooierbroek en Mariahof* in handen. Op basis van dit rapport stelt de Vlaamse Regering de instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten voor dit gebied vast.

Leeswijzer

In dit rapport worden op onderbouwde wijze de instandhoudingsdoelstellingen opgesteld. Eerst wordt het algemeen kader voor de opmaak van de natuurdoelen geschetst (hoofdstuk 2) en wordt het betrokken gebied gesitueerd en kort besproken (hoofdstuk 3).

Vervolgens wordt in hoofdstuk 4 het belang op Vlaams niveau van de hier voorkomende habitats en soorten weergegeven, op basis van de gewestelijke instandhoudingsdoelen (G-IHD).

In hoofdstuk 5 wordt een beknopt overzicht gegeven van het huidige voorkomen, de trend, de potenties en de actuele staat van instandhouding van de habitats en soorten in dit gebied. Een meer uitgebreide bespreking hiervan is terug te vinden in bijlage 2.

Om de instandhoudingsdoelen op te maken dient ook rekening gehouden te worden met de maatschappelijke context en de natuurlijke en antropogene factoren die een -positieve of negatieve- invloed kunnen hebben op het gebied en de voorkomende of potentieel voorkomende habitats en soorten. In hoofdstuk 6 worden de voornaamste eigenaars- en gebruikersgroepen

besproken en gebeurt een sterkte-zwakte-analyse met betrekking tot het bereiken van de instandhoudingsdoelen (hoofdstuk 7).

Uiteindelijk worden, aan de hand van de informatie uit de voorgaande hoofdstukken, in hoofdstuk 8 de instandhoudingsdoelen per habitat en soort bepaald. Eveneens in hoofdstuk 8 wordt een aantal prioritaire acties voor het gebied voorgesteld die, naast andere acties, noodzakelijk zijn om de beoogde instandhoudingsdoelen te kunnen behalen.

INFORMATIEF DOCUMENT

2. Algemeen kader voor de opmaak van instandhoudingsdoelstellingen

De opmaak van instandhoudingsdoelstellingen wordt geregeld door het besluit van de Vlaamse Regering van 3 april 2009 betreffende de aanwijzing van speciale beschermingszones en de vaststelling van instandhoudingsdoelstellingen. Dit besluit bepaalt het algemeen kader. Het besluit geeft aan voor welke gebieden, habitats en soorten instandhoudingsdoelstellingen moeten worden opgemaakt (zie paragraaf 2.1). Het beschrijft ook op welke manier de instandhoudingsdoelstellingen moeten worden opgemaakt (zie paragraaf 2.2).

2.1. Voor welke gebieden, soorten en habitats moeten instandhoudingsdoelstellingen worden opgemaakt?

Instandhoudingsdoelstellingen moeten worden opgemaakt voor alle Europees te beschermen gebieden. "Europees te beschermen gebied" is niets anders dan een verzamelnaam voor de speciale beschermingszones in hun verschillende vormen (Vogelrichtlijn⁹ en Habitatrichtlijn¹⁰) en stadia in de aanwijzingsprocedure (voorgestelde speciale beschermingszone, gebied van communautair belang of speciale beschermingszone). In Vlaanderen zijn er 62 Europees te beschermen gebieden of Natura 2000-gebieden. **In hoofdstuk 3 wordt het in dit rapport betrokken gebied gesitueerd.**

"Europees te beschermen habitats" zijn de habitattypes vermeld in bijlage I van het Natuurdecreet¹¹. Dit zijn de in Vlaanderen voorkomende habitats die volgens de Europese Habitatrichtlijn moeten worden beschermd, omdat ze worden bedreigd in heel Europa. In Vlaanderen komen er 48 van deze habitats voor, waarvan 8 prioritair. Een prioritair habitat is een habitat dat sterk bedreigd is in Europa en waarvoor Europa een grote verantwoordelijkheid draagt omdat het vooral in Europa ligt.

"Europees te beschermen soorten" zijn de soorten van bijlage II, III en IV van het Natuurdecreet en de geregeld voorkomende trekvogels¹². Voor de soorten van bijlage II, de vogelsoorten van bijlage IV en de geregeld voorkomende trekvogels moeten speciale beschermingszones worden aangewezen. Voor de soorten van bijlage III moeten volgens het decreet natuurbehoud ook instandhoudingsmaatregelen worden genomen en moeten volgens de Habitatrichtlijn deze soorten over het hele Vlaamse grondgebied worden beschermd. De soorten van bijlage II en III zijn voor een groot deel echter dezelfde. In Vlaanderen komen op regelmatige basis 22 soorten voor van bijlage II, 33 soorten van bijlage III, 66 vogelsoorten van bijlage IV en 22 soorten geregeld voorkomende trekvogels (zoals bedoeld in artikel 4 van de Vogelrichtlijn).

2.2. Hoe komen de instandhoudingsdoelstellingen tot stand?

De instandhoudingsdoelstellingen voor een Europees te beschermen gebied (S-IHD) zijn "de verbeter- of behoudopgaven voor de Europees te beschermen habitats of populaties van Europees te beschermde soorten en hun leefgebieden, waarvoor het Europees te beschermen gebied is aangemeld of die in het Europees te beschermen gebied voorkomen." De bestaande regelgeving (¹³) geeft aan dat er eerst doelen op het niveau van Vlaanderen, de zogenaamde gewestelijke

---

⁹ RICHTLIJN van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand

¹⁰ RICHTLIJN 92/43/EEG van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna

¹¹ Decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu en zijn wijzigingen

¹² ofwel de soorten van bijlage II en IV van de Habitatrichtlijn respectievelijk annex I van de Vogelrichtlijn, en de niet in bijlage IV van dit decreet genoemde en op het grondgebied van het Vlaamse Gewest geregeld voorkomende soorten trekvogels. Een trekvogel wordt als geregeld voorkomend beschouwd als de trekkende populatie voldoet aan de internationaal aanvaardde 1%-criterium, dit wil zeggen waarvan geregeld 1% van de West-Europese populatie in ons land verblijft.

¹³ Besluit van de Vlaamse Regering van 3 april 2009 betreffende de aanwijzing van speciale beschermingszones en de vaststelling van instandhoudingsdoelstellingen

instandhoudingsdoelstellingen, moeten worden geformuleerd vooraleer er doelen op het niveau van een individuele speciale beschermingszone worden opgesteld.

Die gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen zijn dus de verbeter- of behoudopgaven voor het behouden, herstellen of ontwikkelen van een gunstige staat van instandhouding op Vlaams niveau van de in het Vlaamse Gewest voorkomende Europees te beschermen habitats of soorten. Zij leggen vast wanneer een Europees te beschermen habitat, via doelen op vlak van areaal, oppervlakte en kwaliteit, en een Europees te beschermen soort, via doelen op vlak van areaal, populatie en kwaliteit van het leefgebied, in een gunstige staat van instandhouding zijn. Met andere woorden wanneer ze duurzaam zullen kunnen overleven in Vlaanderen. Het spreekt voor zich dat de instandhoudingsdoelstellingen van een speciale beschermingszone moeten bijdragen tot de realisatie daarvan. De gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen zijn door de Vlaamse Regering definitief vastgesteld op 23 juli 2010. **In hoofdstuk 4 worden de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen die van belang zijn voor dit gebied voorgesteld.**

Ter informatie: Doelen voor areaal, oppervlakte, populaties en kwaliteit

Areaal = het natuurlijke verspreidingsgebied van een habitat/soort binnen Vlaanderen. Dit komt ruwweg overeen met de ruimtelijke grenzen waarbinnen de habitat of soort binnen Vlaanderen voorkomt. Komt een habitat bijvoorbeeld van Limburg tot West-Vlaanderen voor of enkel in de Kempen?

Oppervlakte = de som van de oppervlaktes van elke plek van een bepaald habitatype dat voorkomt. De gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen doen onder meer een uitspraak over de noodzakelijke oppervlakte doelstellingen voor Vlaanderen en dit voor elk habitatype. In de S-IHD wordt het oppervlakte doel per gebied bepaald.

Populatie = de totale populatie van de betrokken soort, dus in principe alle individuen bij elkaar opgeteld. De gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen doen een uitspraak over populatie doelstellingen voor Vlaanderen. In de specifieke instandhoudingsdoelstellingen wordt het populatie doel per gebied bepaald.

Kwaliteit = de mate waarin de ecologische kenmerken aanwezig zijn die kenmerkend zijn voor een habitat of het leefgebied van een soort. Voor bossen is er bijvoorbeeld sprake over natuurlijke verjonging, gevarieerde ouderdomsstructuur, nutriëntencycli en aanwezigheid van dood hout. Voor waterafhankelijke systemen is het ecohydrologische regime essentieel. De kwaliteit van het leefgebied van een soort wordt bijvoorbeeld bepaald door de grootte van voortplantingsgebieden, de foerageergebieden en de rustgebieden. In de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen worden algemene doelstellingen gegeven voor een aantal typische kenmerken van habitats en leefgebieden van soorten. In de specifieke instandhoudingsdoelstellingen worden kwaliteitsdoelstellingen voor habitats en leefgebieden van soorten op gebiedsniveau omschreven.

De instandhoudingsdoelstellingen voor een Europees te beschermen gebied worden opgemaakt op basis van een onderbouwend rapport dat de volgende componenten bevat:

1. Een analyse van het gebied in kwestie op vlak van de Europees te beschermen habitats en soorten.
2. De beoordeling van de actuele staat van instandhouding alsook, voor zover dat mogelijk is, de trends sinds de aanmelding, van de Europees te beschermen habitats en soorten, rekening houdend met de ecologische vereisten van die habitats en soorten.
3. Een inschatting van de potenties voor duurzame instandhouding van de relevante Europees te beschermen habitats en soorten in het gebied in kwestie.
4. Een beoordeling van het belang van het gebied voor elke relevante Europees te beschermen habitat en soort, in het licht van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, en hieruit volgend een beoordeling van het belang van elke habitat en soort binnen het Europees te beschermen gebied in kwestie.
5. Het formuleren, op basis van punt 1 tot en met 4, van instandhoudingsdoelstellingen per relevante Europees te beschermen habitat en soort in het gebied, met het oog op het formuleren van instandhoudingsdoelstellingen voor het Europees te beschermen gebied, zoals vermeld onder punt 9.

6. Een opgave van maatregelen die kunnen bijdragen aan de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen, vermeld in punt 5.
7. Een beschrijving, in hoofdlijnen, van de planologische status van het gebied en een socio-economische actorenanalyse van de voornaamste eigenaars- en gebruikerscategorieën in of in de nabijheid van het gebied.
8. Een beschrijving van de bedreigingen en kansen met betrekking tot het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen, vermeld in punt 5.
9. Het formuleren van een voorstel van instandhoudingsdoelstellingen voor het Europees te beschermen gebied, op basis van de doelstellingen, vermeld in punt 5, waarbij de prioriteiten werden geïntegreerd, rekening houdend met punt 4 en 8, en na punt 6 en 7 in overweging te hebben genomen.

Het Agentschap voor Natuur en Bos heeft de opdracht gekregen voor de opmaak van de onderbouwende rapporten. Ze wordt hierbij wetenschappelijk ondersteund door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Om het gehele proces van start tot finish te begeleiden heeft de minister ook een overleggroep in het leven geroepen. Deze Vlaamse overleggroep bestaat uit vertegenwoordigers van organisaties die belangen behartigen die rechtstreeks beïnvloed worden door of invloed hebben op de uitvoering van de instandhoudingsdoelstellingen. In de praktijk zijn dit vertegenwoordigers van de landbouworganisaties, natuurverenigingen, gebruikers van het buitengebied en de economische sector.

De minister stelt een voorontwerp van instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten vast voor een Europees te beschermen gebied, op basis van:

- 1° dit rapport;
- 2° een door het Agentschap voor Natuur en Bos opgemaakt verslag van de consultatie van de betrokken doelgroepen in het betrokken gebied;
- 3° het overleg met de overleggroep over de in de twee vorige punten vermelde documenten.

De minister legt dit voorontwerp voor aan de Vlaamse Regering, die hierover een principiële beslissing neemt en hieromtrent advies vraagt aan de Milieu- en Natuurraad Vlaanderen (Minaraad), de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) en de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij (SALV). Na dit advies stelt de Vlaamse Regering de instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten voor het desbetreffende gebied definitief vast.

Ter info: statuut van dit rapport

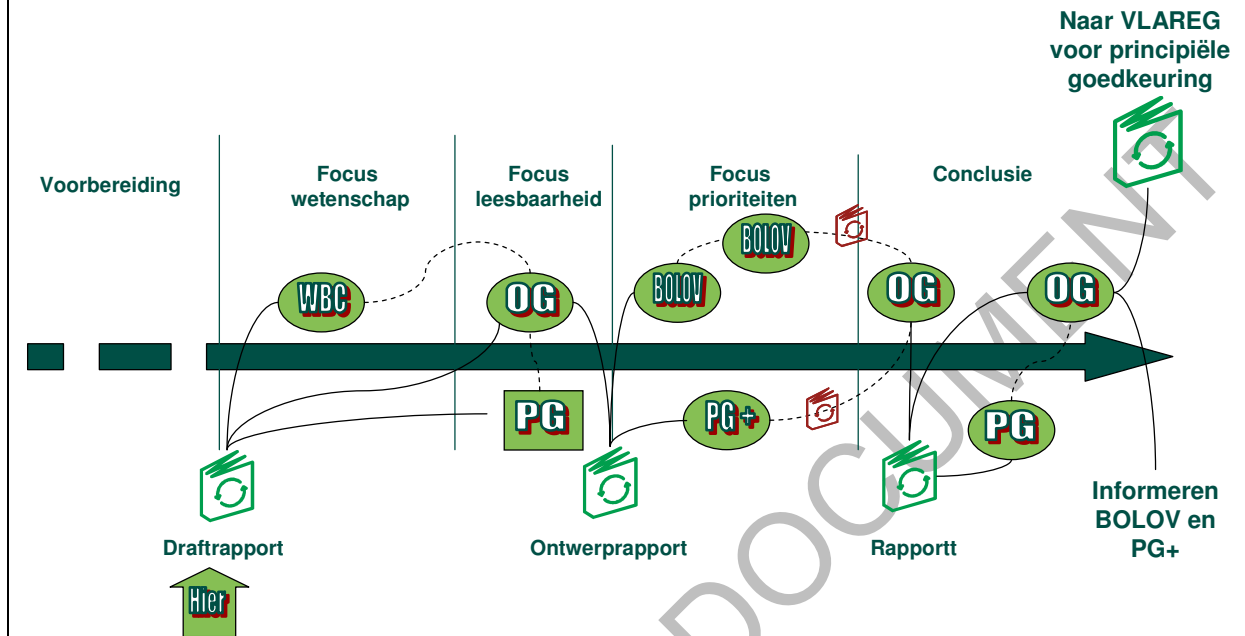
De rapporten voor de onderbouwing van de instandhoudingsdoelstellingen zijn opgemaakt door het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB). Het ANB wordt wetenschappelijk ondersteund door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO). In overleg met de Vlaamse Overleggroep is een consultatieproces ontworpen voor elk rapport.

In een eerste stap wordt een **ontwerprapport** wetenschappelijk getoetst door een Wetenschappelijke Begeleidingscommissie (WBC). Tevens wordt het ontwerprapport getoetst op zijn duidelijkheid en leesbaarheid door de Vlaamse Overleggroep (OG) en de betrokken Vlaamse administraties verzameld in de Projectgroep (PG). Op basis van de verzamelde reacties wordt door het ANB het ontwerprapport bijgesteld.

In een tweede stap wordt het **ontwerprapport** voor advies voorgelegd aan de betrokken belangengroepen in het betrokken gebied: het bovenlokaal overleg (BOLOV). Ook wordt advies gevraagd aan lokale besturen (gemeente en provincie) en administraties (de belangrijkste betrokken administraties zetelen in de projectgroep). Door het ANB wordt een voorstel voor reactie (ontwerp van reactienota) uitgewerkt. Deze wordt besproken met de Vlaamse Overleggroep en de Projectgroep. Op basis van dit overleg werkt het ANB de ontwerpreactienota en het ontwerprapport bij.

Het **definitief rapport** vormt de basis voor de beslissingen van de Vlaamse Regering over de specifieke instandhoudingsdoelstellingen.

Voorliggend rapport is het definitief rapport dat is opgemaakt door het Agentschap voor Natuur en Bos en dat de basis vormt voor de beslissingen van de Vlaamse Regering over de specifieke instandhoudingsdoelstellingen.

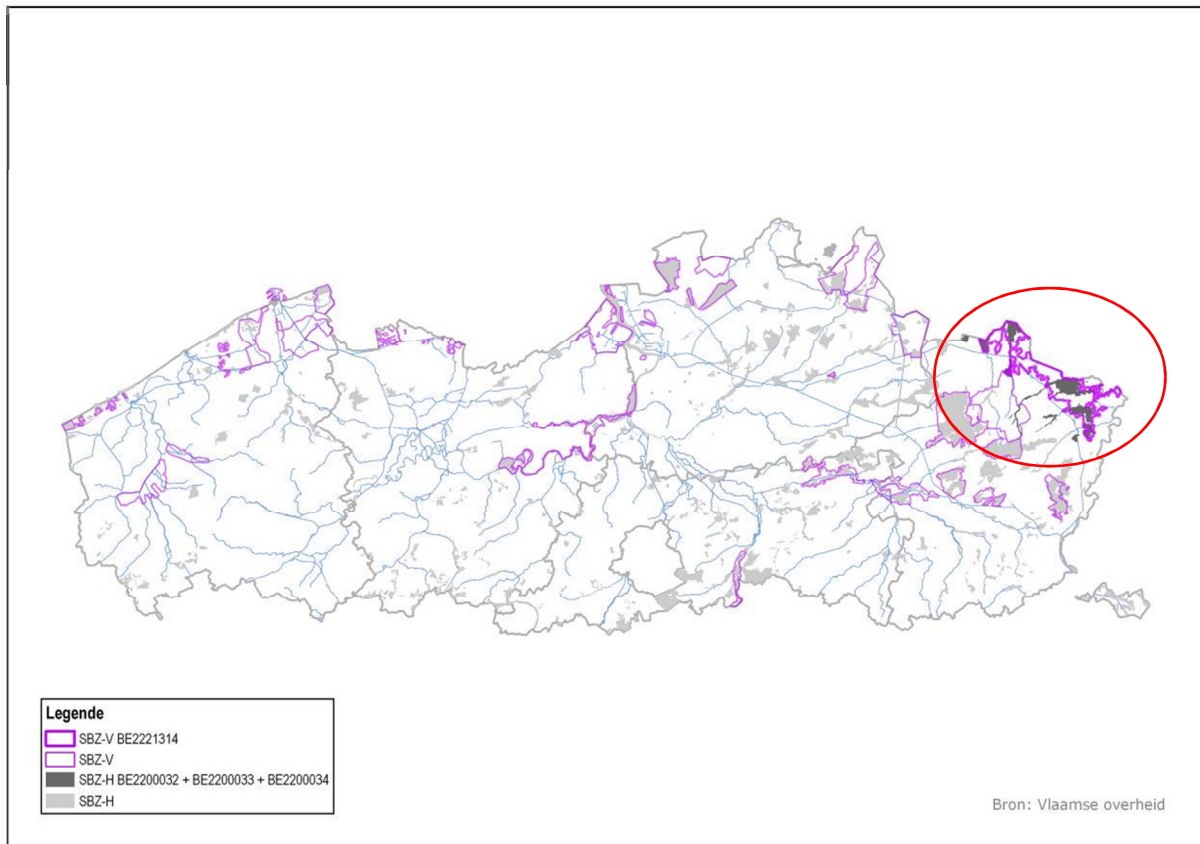

Figuur 2-1: Schets van het overlegproces

3. Over welk gebied gaat dit rapport

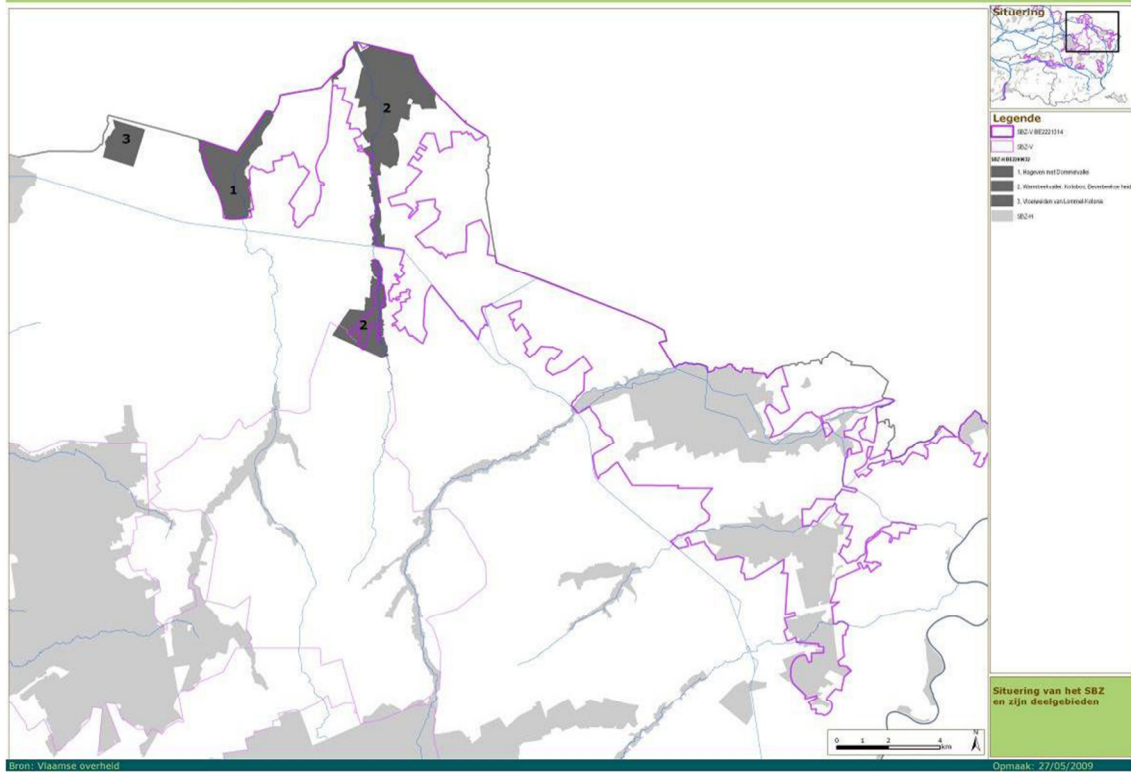
Dit rapport dient voor de onderbouwing van de specifieke instandhoudingsdoelstellingen voor de Speciale beschermingszones BE2200032 - Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen, BE2200033 - Abeek met aangrenzende moerasgebieden, BE2200034 - Itterbeek met Brand, Jagersborg en Schootsheide en Bergerven en BE2221314 - Hamonterheide, Hageven, Buitenheide, Stamprooierbroek en Mariahof.

Habitatrichtlijngebieden BE2200032 en BE2200033 overlappen bovendien met het Vogelrichtlijngebied BE2217310 Bocholt, Hechtel-Eksel, meeuwen-Gruitrode, Neerpelt en Peer ter hoogte van Warmbeek en de bovenloop van de Abeekvallei. De instandhoudingsdoelstellingen van het Vogelrichtlijngebied BE2217310 worden niet meegenomen in dit rapport maar zullen in een latere fase opgemaakt worden.

Figuur 3-1: Situering van het gebied ten opzichte van het gehele Natura2000-netwerk

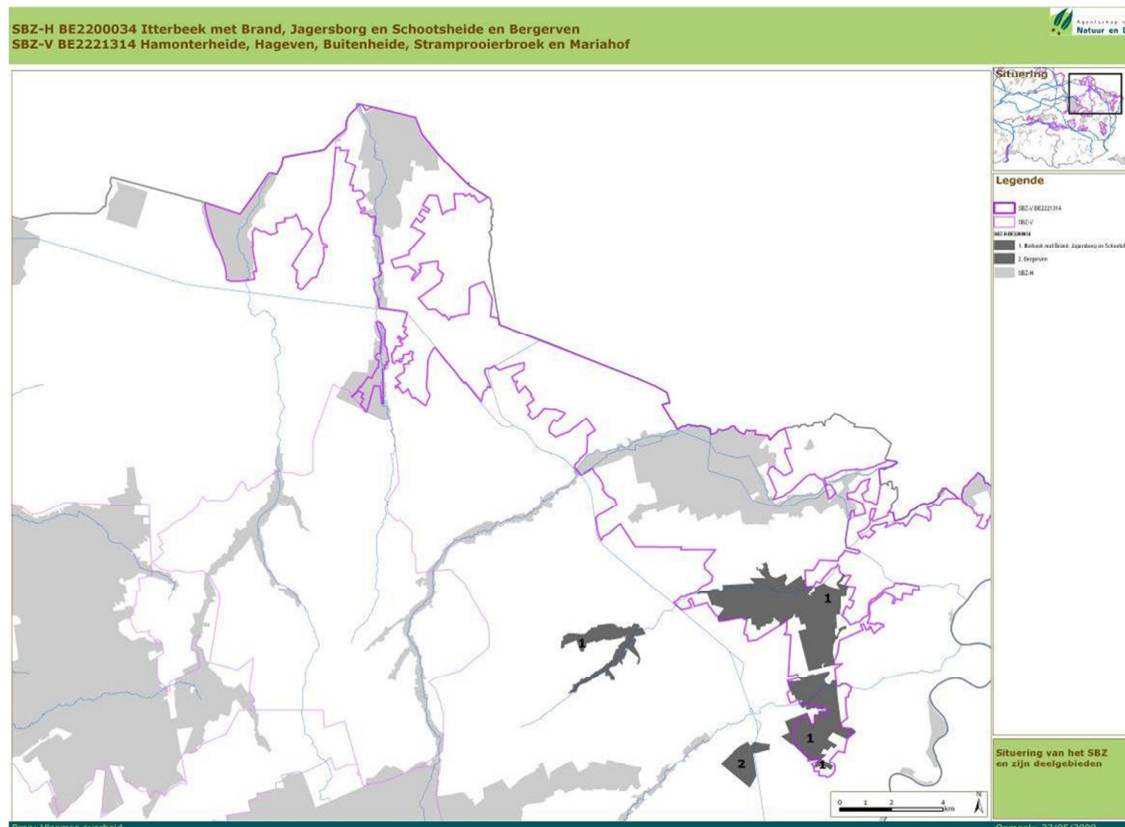

Figuur 3-2: Situering van de deelgebieden van SBZ-H BE2200032 gebruikt in het rapport

Figuur 3-3: Situering van de deelgebieden van SBZ-H BE2200033 gebruikt in het rapport

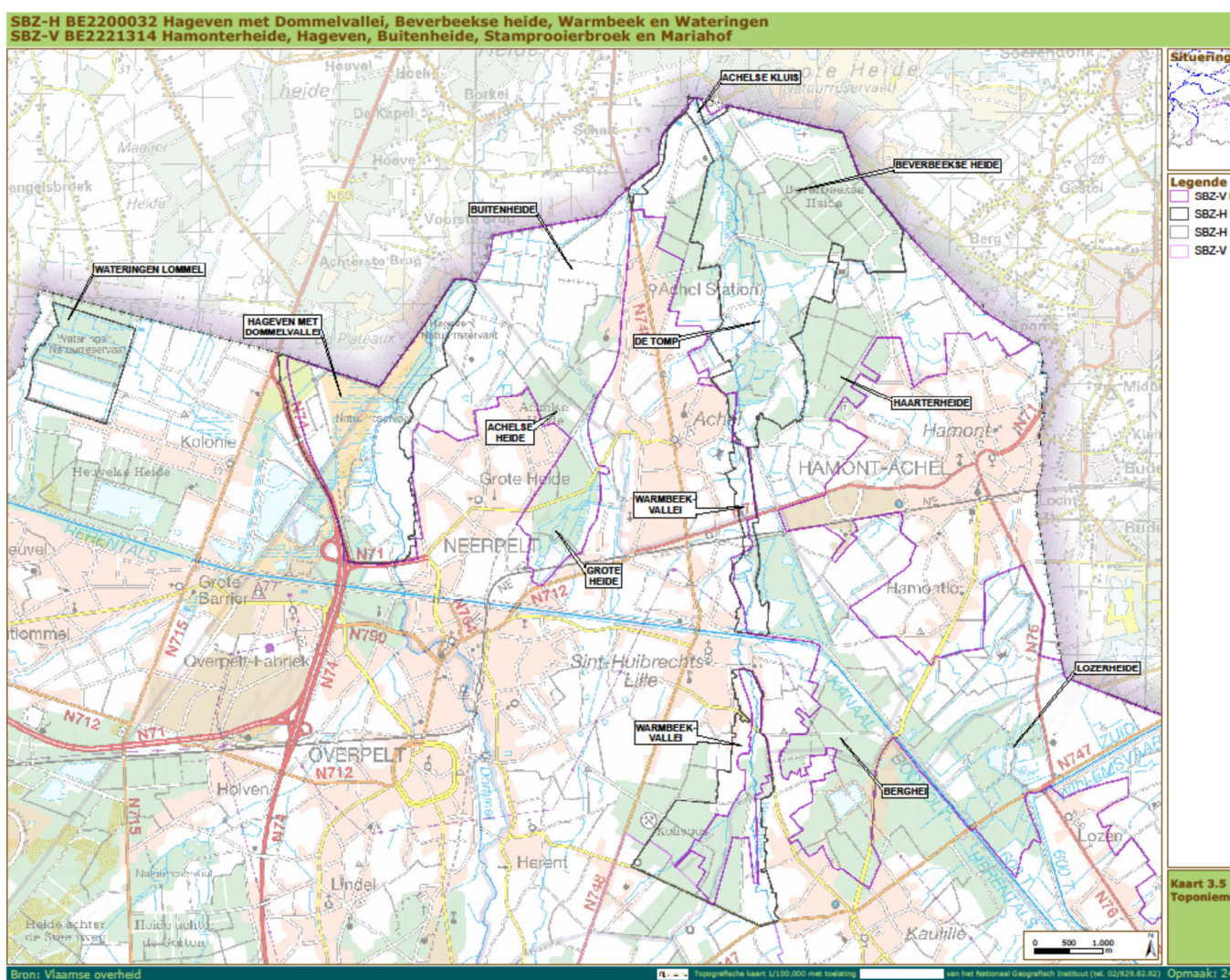

Figuur 3-4: Situering van de deelgebieden van SBZ-H BE2200034 gebruikt in het rapport

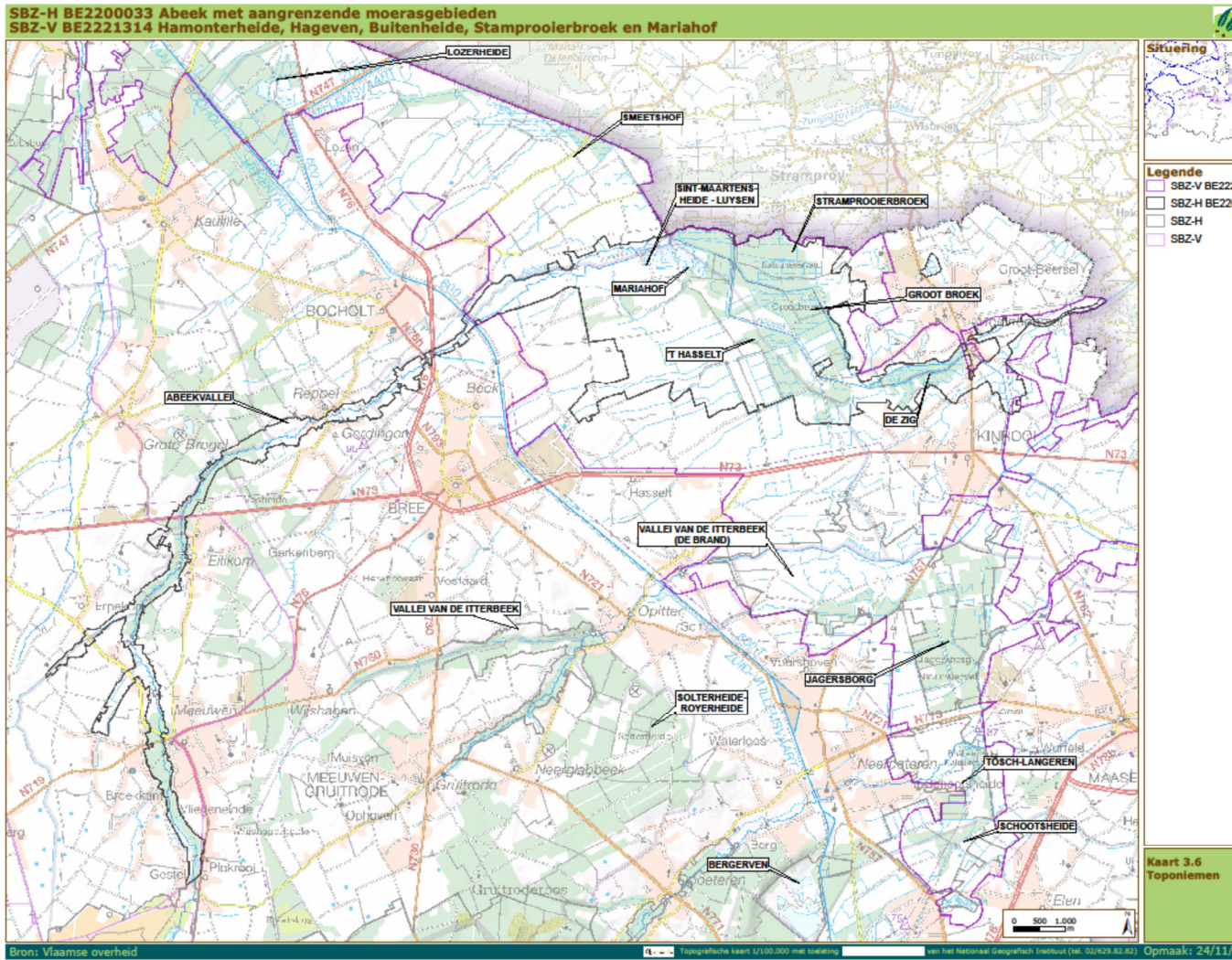
Tabel 3-3-1: Overzicht van de deelgebieden gebruikt in het rapport

	Deelgebiedcode	Deelgebiednaam	Oppervlakte
	BE2200032	Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen	1979,76
SBZ-H	DG1	Hageven met Dommelvallei	479,67
	DG2	Warmbeekvallei, Kolisbos, Beverbeekse heide	1317,35
	DG3	Vloeiweiden van Lommel-Kolonie	182,73
SBZ-H	BE2200033	Abeek met aangrenzende moerasgebieden	2523,18
	DG1	Abeek met aangrenzende moerasgebieden	2513,34
	DG2	Brandven	9,84
SBZ-H	BE2200034	Itterbeek met Brand, Jagersborg en Schootsheide en Bergerven	1869,40

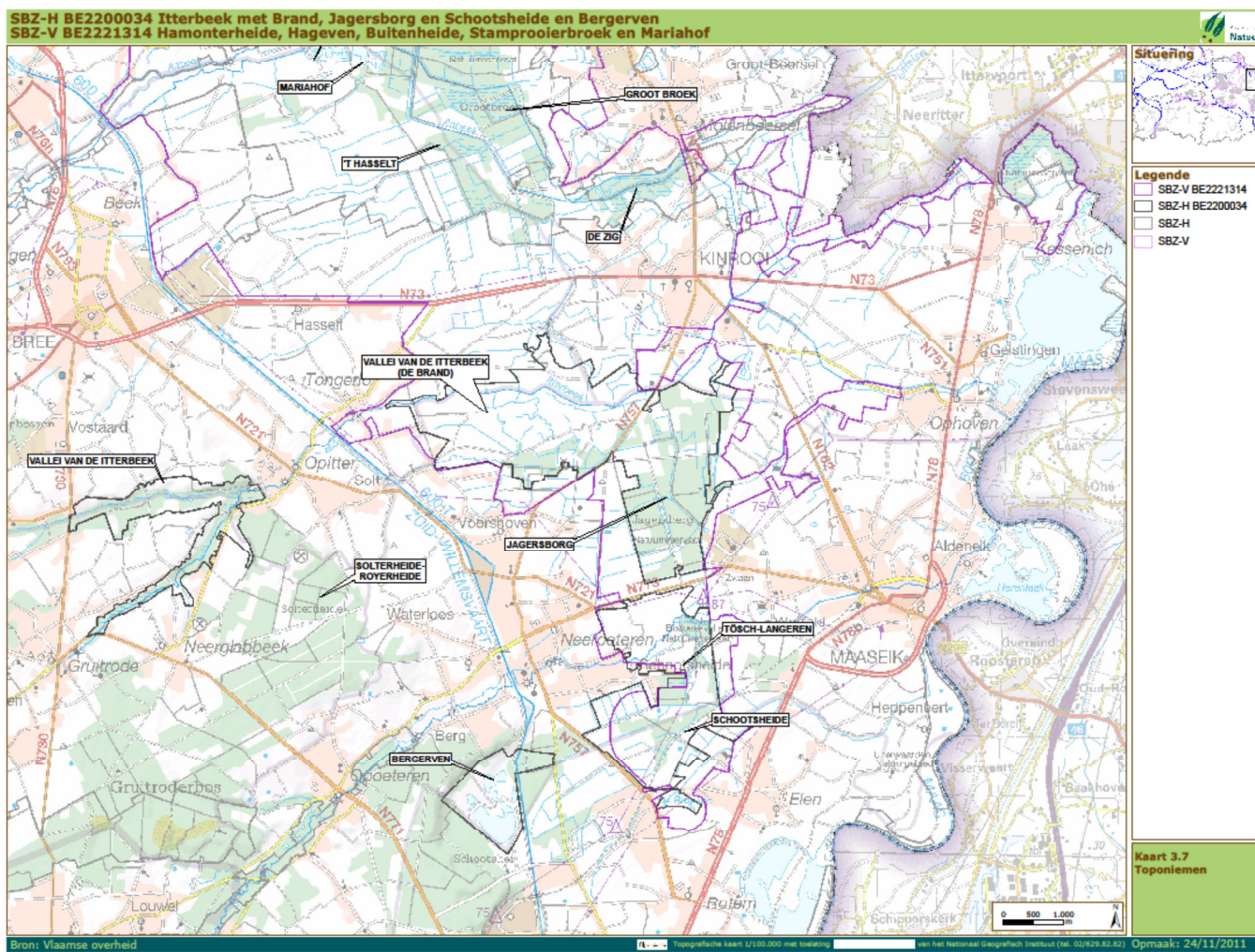
	DG1	Itterbeek met Brand, Jagersborg en Schootsheide	1716,22
	DG2	Bergerven	153,18
SBZ-V	BE2221314	Hamonterheide, Hageven, Buitenheide, Stamprooierbroek en Mariahof	13125

Figuur 3-5: Toponiemenkaart van SBZ-H BE2200032

Figuur 3-6: Toponiemenkaart van SBZ-H BE2200034

Figuur 3-7: Toponiemenkaart van SBZ-H BE2200035

4. Overzicht van de habitats en soorten en hun relatieve belang voor Vlaanderen

Op 8 mei 2009 hebben het Agentschap voor Natuur en Bos en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek een onderbouwend rapport aan de minister bevoegd voor het natuurbehoud overgemaakt. Op basis van dit rapport heeft de Vlaamse Regering de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen definitief goedgekeurd op 23 juli 2010. In dat rapport wordt het belang van een speciale beschermingszone voor het bereiken van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen gesitueerd.

Ter info: Het relatieve belang van de Speciale beschermingszones voor het realiseren van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen

Het rapport ter onderbouwing van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen geeft een indicatie over het relatieve belang van de verschillende speciale beschermingszones voor het realiseren van de globale Vlaamse instandhoudingsdoelstellingen. Volgend onderscheid wordt gemaakt:

In de "essentiële" en "zeer belangrijke" gebieden zijn, afhankelijk van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, prioritaire acties aangewezen voor het halen of behouden van de Vlaamse doelen.

De "belangrijke" gebieden hebben een klein oppervlakte- of populatieaandeel van Europees te beschermen habitats en/of soorten.

In de onderbouwende rapportage worden ook "kennislacunes" aangegeven die verder onderzocht moeten worden tijdens de opmaak van de specifieke instandhoudingsdoelstellingen. Voor deze gebieden was het, tijdens de opmaak van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, onduidelijk of ze een bijdrage kunnen leveren aan de Vlaamse doelstellingen.

In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van de habitats en soorten waarvoor dit gebied belangrijk is volgens de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen. Voor de betrokken habitats en soorten wordt het belang van het gebied voor het duurzaam voortbestaan van habitat of soort (essentieel, zeer belangrijk of belangrijk) weergegeven. Daarnaast wordt een samenvatting van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen weergegeven. In Bijlage I zijn per habitat en soort de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen in het geheel weergegeven.

Tabel 4-1: Samengevatte weergave van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen van toepassing in dit gebied ('=' behoud van de huidige situatie of '↑' verbetering) en het belang van het gebied voor de realisatie ervan ('***' essentieel, '**' zeer belangrijk of '*' belangrijk).

BE2200032 Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen				
Habitats	Relatief belang van dit SBZ-H	Areaal	Oppervlakte	Kwaliteit leefgebied
2310 - Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten	*	=	↑	=
2330 - Open grasland met Corynephorus- en Agrostissoorten op landduinen	*	=	↑	↑
3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de Littorelletalia uniflora en/of de Isoëtes-Nanojuncea	*	↑	↑	↑
3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion	Kennis	=	↑	↑

of Hydrocharition	lacune			
3260 - Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het Ranunculion fluitans en het Callitricho-Batrachion	***	↑	↑	=
4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix	*	=	↑	↑
4030 - Droge Europese heide	**	=	↑	↑
6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)	*	↑	↑	=
6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones	***	=	↑	↑
6510 - Laaggelegen schraal hooiland (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)	***	=	↑	=
7140 - Overgangs- en trilveen	*	↑	↑	↑
7150 - Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion	*	=	=	↑
7210 - Kalkhoudende moerassen met Cladium mariscus en soorten van het Caricion davallianae	***	↑	↑	=
7230 - Alkalisch laagveen	Kennis lacune	↑	↑	↑
9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robur-petraeae of Ilici-Fagenion)	*	=	↑	↑
9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met Quercus robur op zandvlakten	*	=	↑	↑
91E0 - Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	**	=	↑	↑

BE2200032 Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen				
Soorten SBZ-H	Relatief belang van dit SBZ-H	Areaal	Populatie	Kwaliteit leefgebied
Bittervoorn - Rhodeus sericeus amarus	*	=	=	=

Drijvende waterweegbree - <i>Luronium natans</i>	★	=	↑	=
Gevlekte witsnuitlibel - <i>Leucorrhinia pectoralis</i>	★★	↑	↑	↑
Laatvlieger - <i>Eptesicus serotinus</i>	Kennis lacune	=	=	↑
Ruige dwergvleermuis / Gewone dwergvleermuis / Kleine dwergvleermuis - <i>Pipistrellus species</i>	Kennis lacune	=	=	↑
Beekprik - <i>Lampetra planeri</i>	★★	↑	↑	↑
Poelkikker - <i>Rana lessonae</i>	★	=	=	↑
Rosse vleermuis - <i>Nyctalus noctula</i>	Kennis lacune	=	=	↑

BE2200033 Abeek met aangrenzende moerasgebieden				
Habitats	Relatief belang van dit SBZ-H	Areaal	Oppervlakte	Kwaliteit leefgebied
3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de <i>Littorelletalia uniflora</i> en/of de <i>Isoëtes-Nanojuncea</i>	★	↑	↑	↑
3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type <i>Magnopotamion</i> of <i>Hydrocharition</i>	★★	=	↑	↑
3260 - Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het <i>Ranunculion fluitans</i> en het <i>Callitricho-Batrachion</i>	★★	↑	↑	=
4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met <i>Erica tetralix</i>	★	=	↑	↑
4030 - Droge Europese heide	★★	=	↑	↑
6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)	Kennis lacune	↑	↑	=
6410 - Grasland met <i>Molinia</i> op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Eu-Molinion)	★	↑	↑	↑
6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de	★	=	↑	↑

montane en alpiene zones				
6510 - Laaggelegen schraal hooiland (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)	★	=	↑	=
7140 - Overgangs- en trilveen	★★	↑	↑	↑
7150 - Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion	Kennis lacune	=	=	↑
9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robri-petraeae of Ilici-Fagenion)	★	=	↑	↑
9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met Quercus robur op zandvlakten	★	=	↑	↑
91E0 - Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	★★	=	↑	↑

BE2200033 Abeek met aangrenzende moerasgebieden

Soorten SBZ-H	Relatief belang van dit SBZ-H	Areaal	Populatie	Kwaliteit leefgebied
Bittervoorn - Rhodeus sericeus amarus	★	=	=	=
Grote modderkruiper - Misgurnus fossilis	★★	↑	↑	↑
Kamsalamander - Triturus cristatus	★	↑	↑	↑
Laatvlieger - Eptesicus serotinus	Kennis lacune	=	=	↑
Otter - Lutra lutra	★★★★	↑	↑	↑
Vliegend hert - Lucanus cervus	★★	=	↑	=
Ruige dwergvleermuis / Gewone dwergvleermuis / Kleine dwergvleermuis - Pipistrellus species	Kennis lacune	=	=	↑
Beekprik - Lampetra planeri	★★	↑	↑	↑
Rosse vleermuis - Nyctalus noctula	Kennis lacune	=	=	↑

BE2200034 Itterbeek met Brand, Jagersborg en Schootsheide en Bergerven

Habitats	Relatief belang van dit SBZ-H	Areaal	Oppervlakte	Kwaliteit leefgebied
3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de Littorelletalia uniflora en/of de Isoëtes-Nanojuncea	★★	↑	↑	↑
3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition	Kennis lacune	=	↑	↑
3260 - Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het Ranunculion fluitans en het Callitricho-Batrachion	★★	↑	↑	=
4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix	★	=	↑	↑
4030 - Droge Europese heide	★★	=	↑	↑
6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)	★★	↑	↑	=
6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones	★★	=	↑	↑
6510 - Laaggelegen schraal hooiland (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)	★	=	↑	=
9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion roboretraeae of Ilici-Fagenion)	★	=	↑	↑
9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met Quercus robur op zandvlakten	★	=	↑	↑
91E0 - Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	★★	=	↑	↑

BE2200034 Itterbeek met Brand, Jagersborg en Schootsheide en Bergerven				
Soorten SBZ-H	Relatief belang van dit SBZ-H	Areaal	Populatie	Kwaliteit leefgebied
Bittervoorn - Rhodeus sericeus amarus	★	=	=	=
Drijvende waterweegbree - Luronium natans	Kennis lacune	=	↑	=

Kamsalamander - <i>Triturus cristatus</i>	★★	↑	↑	↑
Laatvlieger - <i>Eptesicus serotinus</i>	Kennis lacune	=	=	↑
Rugstreeppad - <i>Bufo calamita</i>	★	=	=	↑
Vliegend hert - <i>Lucanus cervus</i>	★	=	↑	=
Ruige dwergvleermuis / Gewone dwergvleermuis / Kleine dwergvleermuis - <i>Pipistrellus species</i>	Kennis lacune	=	=	↑
Beekprik - <i>Lampetra planeri</i>	★★	↑	↑	↑
Boomkikker - <i>Hyla arborea</i>	★★★	↑	↑	↑
Poelkikker - <i>Rana lessonae</i>	★	=	=	↑
Rosse vleermuis - <i>Nyctalus noctula</i>	Kennis lacune	=	=	↑

BE2221314 Hamonterheide, Hageven, Buitenheide, Stamprooierbroek en Mariahof				
Soorten SBZ-V	Relatief belang van dit SBZ-H	Areaal	Populatie	Kwaliteit leefgebied
Woudaap - <i>Ixobrychus minutus</i>	★★★	↑	↑	↑
Zwarte specht - <i>Dryocopus martius</i>	★★	=	=	↑
Ijsvogel - <i>Alcedo atthis</i>	★★	=	=	=
Blauwborst - <i>Luscinia svecica</i>	★	=	=	↑
Wespendief - <i>Pernis apivorus</i>	★★	=	=	↑
Blauwe kiekendief - <i>Circus cyaneus</i>	★	=	=	=
Boomleeuwerik - <i>Lullula arborea</i>	★★	=	=	↑
Bruine kiekendief - <i>Circus aeruginosus</i>	★	=	=	↑
Middelste bonte specht - <i>Dendrocopos medius</i>	★	↑	↑	↑
Nachtzwaluw - <i>Caprimulgus europaeus</i>	★	=	=	↑
Roerdomp - <i>Botaurus stellaris</i>	★★★	↑	↑	↑
Grauwe klauwier - <i>Lanius collurio</i>	★★★	↑	↑	↑
Porseleinhoen - <i>Porzana porzana</i>	★★	↑	↑	↑

INFORMATIEF DOCUMENT

5. Beschrijving van de actuele toestand van de Europees te beschermen habitats en soorten in het gebied

In dit rapport wordt de specifieke instandhoudingsdoelstellingen voor de Europees te beschermen soorten en habitats in hoofdstuk 8 onderbouwd. Dit gebeurt op basis van ecologische analyses, aangevuld met socio-economische analyses. In dit hoofdstuk wordt de ecologische analyse over de actuele toestand van de Europees te beschermen habitats en soorten besproken. In paragraaf 5.1 wordt eerst het functioneren van het fysische systeem van het gebied besproken. Welke bodemtypes komen voor? Zijn er belangrijke grondwaterstromen? Wat is de invloed van het reliëf? Enzoverder. Het fysische systeem vormt immers de basis voor de ontwikkeling van natuurwaarden. In paragrafen 0 en **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** wordt een samenvatting gegeven van de ecologische analyse van het actueel voorkomen van de Europees te beschermen habitats en soorten voor dit gebied. De ecologische analyse zelf vind je in Bijlage 2. Op basis van deze analyse, en de socio-economische context (hoofdstuk 6) in overweging nemend, worden in hoofdstuk 7 knelpunten geïdentificeerd en in hoofdstuk 8 doelen en prioriteiten bepaald.

Ter info: Toelichting van belangrijke termen gebruikt in dit hoofdstuk

Het *actuele voorkomen* is een beschrijving van waar een soort of habitat voorkomt en hoeveel.

De *actuele staat van instandhouding*: dit is een beschrijving van de huidige oppervlakte en kwaliteit van het Europees te beschermen habitat of van het leefgebied van een Europees te beschermen soort in dit gebied en de omschrijving van de achterliggende redenen.

De *trend* geeft de evolutie doorheen de tijd weer van de kwaliteit of kwantiteit van een habitat of soort.

De *potenties* geven aan hoeveel en eventueel waar er mogelijkheden zijn voor de uitbreiding of het herstel van een habitat of van een populatie van een soort.

5.1. Beschrijving van het fysische systeem

De betreffende Natura 2000-gebieden liggen in noordoost-Limburg en worden gekenmerkt door de aaneengesloten, open ruimte met hierin ingebed uitgestrekte bos-, heide- en moerasgebieden en noordoostwaarts lopende beekvalleien met broekbossen, moerasbiotopen, soortenrijke cultuurgraslanden en kleine landschapselementen. Plaatselijk zijn nog kleinschalige cultuurlandschappen bewaard gebleven. Typerende grotere en kleine landschapselementen zijn de steilrand van het plateau, oude (Maas)meanders, dijken, kanalen, holle wegen, ontginningsplassen, hokanten en hagen.

De habitatrictlijngebieden bestaan uit diverse deelgebieden in de Noord-Limburgse Kempen. Het vogelrichtlijngebied overspant de habitatrictlijngebieden en tussenliggende open-ruimte gebieden. In het noordwesten liggen de Lommelse Wateringen (deelgebied 1), het Hageven in Neerpelt (deelgebied 2) en de Beverbeekse heide in Hamont-Achel (deelgebied 3). De Dommelvallei met Hageven-de Plateaux en de Warmbeekvallei met Beverbeekse heide-Groote heide vormen grensoverschrijdende natuurkernen in België en Nederland. Verder oostwaarts situeert zich deelgebied 4 dat de boven- en middenloop van de Abeekvallei met aangrenzende moerasgebieden bevat. Het gebied rond Lozerheide en Hamonterbeek vormt een grensoverschrijdende natuurkern met het gebied Ringselven in Nederland. De omgeving van het Stamprooierbroek sluit aan op de Nederlandse natuurkernen van het de Boshoverheide, het Wijfelterbroek en de Stamproyer heide. Het laatste deelgebied ligt in de gemeenten Maaseik, Meeuwen-Gruitrode en Bree. Het gaat om de valleigebieden van de Itterbeek en de Wijshagerbeek met Jagersborg, Bergerven, Schootsheide en omliggende natuurgebieden.

• **Geologie**

De bijzondere landschappelijke variatie aan reliëfelementen (steilrand plateau, oude (Maas)meanders,...), overgangen, bodems en vochtigheid werd in grote mate bepaald door de Oer-Maas en de Oer-Rijn. In het Vroeg-Pleistoceen stroomde de Maas ter hoogte van Luik niet noordwaarts zoals nu het geval is, maar verder door naar het oosten en mondde als een bijrivier

uit in de Rijn. Na verloop van tijd geraakte de benedenloop verstopt door de grote hoeveelheden puin die uit de Ardennen door vorstwerking werden meegevoerd. De Maas brak uit haar stroomgebied en door tektonische zakking van de Roerdalslenk (tussen de Peelrandbreuk en de Feldbissbreuk) boog de Maas af naar het noorden.

Tijdens het Midden-Pleistoceen werd het zuidelijke deel van de Roerdalslenk opgevuld met Maaspuin, bestaande uit grinden en zanden. Ook de Rijn was toen afgebogen naar noordoost-Limburg en zette in het noordelijk deel van de slenk puin af. Door reliëfinversie ten gevolge van een hogere erosieresistentie van deze sedimenten, is dit gebied hoger komen te liggen dan de omgeving en is zo het Kempisch Plateau ontstaan. Het Kempisch plateau bestaat in het zuiden dus uit Maaspuin en in het noorden uit Rijnzand. Later in het pleistoceen verminderde de massale aanvoer van puin en heeft de Maas zich in verschillende fasen in zijn eigen puinkegel ingesneden. Door herhaalde cycli van puinafzetting in koudere periodes en insnijding in warmere periodes ontstonden verschillende terrassen. Hierdoor ontstond de huidige Maasvallei en werd het Kempisch Plateau als morfologische eenheid gevormd.

▪ **Topografie**

Noordoost-Limburg is een vrij vlak gebied dat zwak afhelt naar noordoostelijke richting van ongeveer 45 naar 35 meter. Dit vlakke gebied met hellingen van minder dan 0,5% wordt in het zuidwesten begrensd door het Kempisch Plateau dat op een hoogte ligt van gemiddeld 80 meter. De grens tussen het plateau en de maasvallei is landschappelijk duidelijk waarneembaar als een zeer steile helling van 20 tot 25 meter hoog. Ten noorden van Bree is deze overgang echter veel geleidelijker en gaat het Kempisch Plateau over in de Vlake van Bocholt. Het laagste punt van de vlake van Bocholt is het Stamprooiersbroek.

▪ **Bodem**

In het Laat-Pleistoceen werden in deze streken niveo-eolische zandpakketten afgezet onder invloed van ijzige, polaire winden. Het gehele gebied wordt dan ook gekenmerkt door zand- en lemige zandgronden. Tijdens de geleidelijke opwarming na de laatste ijstijd veranderde de windrichting van noord naar west en werd het dekzand plaatselijk tot duinmassieven opgewaaid met vorming van landduinen en duinpannen met vennen. Doordat het klimaat terug opwarmde, kon de vegetatie zich herstellen en werd veen afgezet in de permanent natte beekvalleien.

De bodems zijn over het algemeen matig nat tot zeer nat (in valleidepressies en in de venige gronden). De profielontwikkelingen die het meest voorkomen zijn een (weinig) duidelijke ijzer- en/of humus B-horizont (respectievelijk podzolachtige bodem en podzol) of een sterke gevlekte, verbrokkelde of discontinue textuur B-horizont (albeluvisol). Podzolen ontstaan in arme zandgronden door uitloging van humus en ijzer in de E-horizont en de accumulatie ervan in de Bh- en BFe-horizont. Albeluvisols ontstaan in meer lemige bodems door uitspoeling van klei in de eluviatiehorizont. De klei zet zich terug af in een diepere laag, de textuur B-horizont (Bt). Periglaciale processen (krimpen en uitzetten) hebben vervolgens aanleiding gegeven tot de vorming van een compacte, gevlekte laag.

De grondwatertafel ligt in de vlake op minder dan 3 meter diepte, behalve in de hogere gronden en in het overgangsgedebied naar het Hoogterras. Het Kempisch Plateau is een belangrijk infiltratiegebied; van hieruit treedt kwelwerking op naar de Vlake van Bocholt en het Middenteras van de Maas. In depressies (Stamprooi,...) komen hier permanent hoge grondwaterstanden voor en hebben we vooral te maken met matig natte (op de laagplateaus) tot zeer natte zand tot lemige zandgronden. Op het plateau komen droge dekzanden voor die variëren van zand tot licht zandlemig materiaal.

In de zuidoostelijke zone van het gebied komen eveneens bodems met meer bijmenging van leem voor. In de vallei van de Abeek vinden we frequent veengronden, zowel ter hoogte van de steilrandzone als in de omgeving van het Stamprooierbroek. De vele plaggenbodems met een diepe, antropogene humus A-horizont duiden op een diepgaande menselijke beïnvloeding van de bodems. Deze plaggenbodems komen voornamelijk voor aan de steilrand. Plaggenbodems zijn ontstaan door het jarenlang bemesten van de grond met een mengsel van plagsel en mest.

▪ Hydrologie en hydrografie

De zand- en grindlagen, waarin een kleiige deklaag of een andere ondoorlatende laag in de diepere ondergrond onderbreken, zijn zeer goed waterdoorlatend. Vanuit het Kempisch Plateau treedt er kwelwerking op naar de vlakke. In het noordelijk en laagst gelegen gebied liggen verschillende moerassige depressies, waar het grondwater tot aan het maaiveld komt. Elders komt de grondwatertafel tot op minder dan 3 meter diepte, behalve op de hogere gronden en ter hoogte van de steilrand.

De grondwatertafel in het grootste deel van Noord-Limburg is zeer kwetsbaar (Ca1) omwille van een zandige watervoerende laag met een zandige deklaag of een deklaag van minder dan 5 meter dik. De grondwaterkwetsbaarheid in het oostelijke deel van het habitatrictlijngebied 'Itterbeek met Brand, Jagersborg, Schootsheide en Bergerven' is zelfs uiterst kwetsbaar omwille van het grind als watervoerende laag. Het oostelijk deel van de SBZ-H 'Abeekvallei met aangrenzende moerasgebieden' ligt in matig kwetsbaar gebied. De watervoerende laag bestaat hier uit leem- of kleihoudend zand.

Ettelijke kwelgevoede laaglandbeken ontspringen aan de noordrand van het Kempisch Plateau en stromen in noordelijke en noordoostelijke richting. Ze zijn vaak onderling verbonden met een grachtenstelsel. De belangrijkste beken van west naar oost zijn: de Dommel, de Warmbeek, de Abeek, de Zuurbeek de Itterbeek en de Bosbeek. Ze behoren tot het Maasbekken en de stroomgebieden van de Dommel, Warmbeek, Abeek, Lossing, Itterbeek en Bosbeek.

In de bovenlopen zijn de beken smal en diep ingesneden in het plateau. De beken worden gevoed met grondwater afkomstig van topografisch hoger gelegen infiltratiegebieden. In de Vlake van Bocholt vormen de beken brede, weinig ingesneden valleien. Bijna overal is de loop van de beken sterk gewijzigd om moerassen te draineren waardoor het waterpeil gedaald is. De waterlopen worden in het noorden doorsneden door het Kempisch kanaal en in het oosten door de Zuid-Willemsvaart. Deze twee kanalen werden in de 19^e eeuw gegraven om de arme, droge zandgronden te bevoeien met mineraalrijk water. Dit gebeurde met een ingewikkeld systeem van bevoeiing en afvoer van het kanaalwater. De gebieden die bevoeid werden met het kanaalwater staan bekend als 'wateringen' of 'vloeiweiden'.

▪ Ecologie van de deelgebieden

Lommelse wateringen

De vloeiweiden van Lommel zijn gelegen in het noordoosten, in de onmiddellijke omgeving van het kanaal 'Bocholt-Herentals'. De wisselwerking tussen de oorspronkelijke zure Kempische zandbodem en de bevoeiing met kalkrijk maaswater, aangevoerd door de Zuid-Willemsvaart en het Kempens kanaal, resulteert in een grote diversiteit met betrekking tot plantensoorten en een uitzonderlijke vegetatie met onder andere relicten van de inzaaiing met alpiene soorten tijdens de aanleg van de vloeiweiden.

Dommelvallei met het Hageven

Het grensoverschrijdende Belgisch/Nederlandse natuurreservaat Het Hageven/de Plateaux herbergt een geomorfologisch gave overgang van droge en vochtige heideterreinen (inclusief vennen en landduinen), naar een alluviaal beekdal. In de Vlaamse Kempen is dat een zeer uitzonderlijke situatie. Aan de Nederlandse grens ligt nog een gebied met zo'n overgang, verder stroomafwaarts langs de Dommel, namelijk De Malpie. De Dommel bevindt zich hier op de overgang van midden- naar benedenloop. De vallei verbreedt zich. De Dommel is hier een snelstromende laaglandbeek met een vrij groot gemiddeld verval (ca. 1 m.km). De rivier heeft een vrij constant basisdebiet (bij droogweerafvoer) omdat zij over de volledige loop grotere watervoerende geologische lagen draineert (o.a. zanden van de formatie van Diest). De peilen in de rivier zijn gemiddeld genomen in de winter gevoelig lager dan in de zomer. Dat wordt veroorzaakt door massale groei van waterplanten en de afwezigheid daarvan tijdens het winterhalfjaar. De Dommel is in 2009 door VMM ter hoogte van het Hageven te Neerpelt geherstructureerd via het hermeanderingsproject.

De Dommel ontspringt in intensief landbouwgebied en is vanaf zijn bronzone in stroomopwaartse richting doorgetrokken. Het brongebied van de Bollisserbeek situeert zich in de nabijheid van het brongebied van de Zwarte beek en werd ook in stroomopwaartse richting rechtgetrokken. Door

rechttrekkingen en het plaatsen van stuwen is de Dommel haar ecologische structuurkenmerken verloren. Vanaf de Begijnenvijvers (middenloop) kent de Bolliserbeek een natuurlijke structuur. De beken worden omzoomd door een afwisseling van hooilanden, moerassen en alluviale bossen. Vooral in het samenvloeiingsgebied van Dommel en Bolliserbeek komen soortenrijke en onbemeste hooilanden voor, naast verruigde hooilanden met Moerasspirea. Moerassen met riet en verschillende zeggensoorten wisselen er af. Vroeger kwamen hier ook zure laagvenen voor. Op plekken met stagnerend grondwater ontwikkelen zich wilgenstruwelen en mesotrofe elzenbossen met zeggenvegetaties. Er worden vaak oude elzenbomen en -hakhoutstoven aangetroffen.

Het Hageven is een complex van duinformaties, vennen, heide en schraalgraslanden, in oostelijke richting afhellend naar en overgaand in het beekdal van de Dommel. Het gebied bezit een grote abiotische variatie, met betrekking tot bodemtypen, vochtverschillen en mineralenrijke kwel door bevloeiing met kalkrijk kanaalwater. Hierdoor ontstond een uitzonderlijke ecologische rijkdom. In het gebied komt één van de laatste populaties van gentiaanblauwtje in Vlaanderen voor. In het Hageven komen galigaanmoerassen (habitat 7210) voor door de invloed van kalkrijk kanaalwater.

De Warmbeekvallei met de Beverbeekse heide-Groote heide

De Warmbeek is een relatief vrij meanderende laaglandbeek, die kort voor Eindhoven uitmondt in de Dommel. Verlaten beekarmen, overstromingszones en terreinen met hoge waterstanden geven aanleiding tot moerasvegetaties. Een trilveen, galigaanmoeras en verspreid gelegen vennen vormen belangrijke natuurelementen. Verder vindt men er vooral graslanden, populieraanplantingen, broekbossen en gemengde loofbossen. Langs de Warmbeek komen verder belangrijke boscomplexen met heide- en venrelicten voor.

De Beverbeekse Heide is een grotendeels bebost heidelandschap met een aantal vennen, dat naar het oosten overgaat naar stuifduincomplexen en grensoverschrijdend naar Nederland aansluit bij de Groote en de Gastelsche Heide. Het gebied fungeert als infiltratiegebied voor de Warmbeek op Nederlands grondgebied.

De Abeekvallei en omliggende moerasgebieden

De Abeek ontspringt in het militair domein 'Schietveld van Houthalen-Helchteren' op het Kempisch plateau. Het plateau bestaat uit een aaneengesloten, droog gebied met uitgestrekte bossen en heide. Het voorkomen van ondoordringbare ijzervlagen in de ondergrond geeft lokaal aanleiding tot hydrologisch, geïsoleerde hangwatersystemen met natte heide of vennen. De structuurbepalende oostelijke steilrand van het Kempens plateau naar middenteras van de Maas geeft in Zutendaal en Maasmechelen aanleiding tot belangrijke kwelgebieden met natte heide, vennen en broekbossen. Naar het noorden toe gaat de steilrand over in droge naaldbossen met open heideplekken en relicten van autochtone wintereikenbossen.

De Abeekvallei is deels opgevuld met veen. Binnen de sterk ingesneden boven- en middenloop zijn de kwelintensiteiten groot. Op talrijke plaatsen snijdt de grondwatertafel het maaiveld, waardoor ijzerrijk kwelwater aan de oppervlakte komt. Het bodemgebruik wordt getypeerd door een mozaïek van hooilanden, rietland, wilgenstruweel en elzenbos. Op de hogere gronden komen stuifduinrelicten voor. Verder noordwaarts, ter hoogte van Reppel, gaat de Abeek met een bruske daling van meer dan 10 meter over in de Vlakte van Bocholt en het Middenteras van de Maas. Benedenstrooms is er door historische ingrepen een ingewikkelde situatie ontstaan wat betreft de waterafvoer. Stroomafwaarts van het Stamprooierbroek verloopt de waterafvoer van het gebied niet meer via de oorspronkelijke Abeek maar via de gegraven Lossing. De huidige Abeek of Lossing mondt uit in de Maas te Ophoven.

Het omliggende gebied bestaat uit enkele moerasige gebieden zoals Grootbroek, Urlobroek, Neerbroek, Stamprooierbroek, de vijvers van Mariahof en de Luysen en anderzijds uit het aanpalende kleinschalige landbouwgebied van St-Maartensheide en Hasselterbroek. De 'broeken' zijn relicten van het vroegere uitgestrekte Grootbroek. De Abeek had tot 150 jaar geleden géén duidelijke bedding, maar ging op in het moerasgebied. Na het voltooiën van de graafwerken aan het afwateringskanaal de Lossing zakte het waterpeil geleidelijk in het moeras en de drooggelegde delen konden ontgonnen worden tot landbouwgronden.

Het Stamprooierbroek bevat restanten van het grootste laagveen van Vlaanderen. De natuurwaarden in de natte sfeer hebben hoofdzakelijk betrekking op de broekbossen, moerassen

en vijvers in het gebied. Dit is concreet het geval voor het Stamprooierbroek, het Smeetshof, de Luysen en de Zig. In de moerasgebieden komen oligotrofe wilgenbossen (rbbso), zure eikenbossen (habitatype 9190), mesotrofe plassen (habitatype 3130), voedselrijke, structuur- en vegetatierijke meren (habitatype 3150), grote zeggenvegetaties (rbbmc) en zuur laagveen (habitatype 7140) voor. Ook mesotrofe elzenbossen (habitatype 91E0_vm) komen veelvuldig voor.

De Itterbeek- en Wijshagerbeekvallei met omliggende natuurgebieden

De Itterbeek en Wijshagerbeek zijn diep ingesneden in het landschap en hebben een natuurlijk meanderend verloop over praktisch de volledige bovenloop. In het oosten van het gebied vloeien de twee beken, net voor Opitter, samen.

Bergerven is historisch het brongebied van de Zanderbeek. Door de aanleg van de Zuid-Willemsvaart is de hydrologische verbinding tussen beek en brongebied ten dele verbroken. De Zanderbeek wordt nu eveneens gevoed met kanaalwater. Deze plassen zijn oligotroof tot mesotroof en van een zeer goede kwaliteit door de aanvoer van kwel van het Kempisch plateau. Het gebied bevat vegetaties, gebonden aan voedselarme terrestrische milieus (habitatype 3130). Deze steilrand is in Bergerven eveneens een historische meanderbocht van de Maas.

Het Jagersborg is één van grootste aaneengesloten boscomplexen in de Vlakte van Bocholt en het Middenterras van de Maas. Er komen vooral zure eikenbossen voor die hier en daar afgewisseld worden met naaldhoutaanplanten en enkele populierenbossen aan de noordzijde. Perifeer en in de overgang met de Brand liggen in meer of mindere mate extensieve weilanden.

De Brand is het grootste relict van een bocagelandschap in Vlaanderen. Enerzijds zijn de natuurwaarden gerelateerd met het zeer kleinschalig, historisch landbouwlandschap met relatief vochtige weilanden, anderzijds met de aanwezige kleine bossen. De Brand is door extensieve cultivering ontstaan uit een heidelandschap. Verspreid zijn nog restanten van dit voedselarm terrestrisch milieu terug te vinden.

Referenties:

Anoniem (2008). Ruimtelijke visie voor landbouw, natuur en bos regio Limburgse Kempen-Maasland.

Berten, R.; Hermans, P. & Paelinckx, D. (2000). Biologische waarderingskaart: versie 2: toelichting bij de kaartbladen 3-9-17. *Mededeling van het Instituut voor Natuurbehoud*, 9. Instituut voor Natuurbehoud: Brussel: Belgium. 13 pp.

De Knijf, G.; Demolder, G. & Paelinckx, D. (2000). Biologische waarderingskaart: verklarende tekst bij kaartbladen 10-18. *Mededeling van het Instituut voor Natuurbehoud*, 10. Instituut voor Natuurbehoud: Brussel: Belgium. ISBN 90-403-0087-9. 72 pp.

Sterckx, G.; Gora, L.; Nagels, K.; Van Boghout, E.; Winters, G.; Mees, G.; Nachtergaele, J. & Aarts, A. (2005). Bouwsteennota 'Natuur en Bos' ten behoeve van het ruimtelijke afbakeningsproces van het buitengebied 'Limburgse Kempen-Maasland'. *NOTA VAN HET INSTITUUT VOOR NATUURBEHOUD IN.A.2005.69*.

Sevenant, M.; Menschaert, J.; Couvreur, M.; Ronse, A.; Heyn, M.; Janssen, J.; Antrop, M.; Geypens, M.; Hermy, M. & De Blust, G. (2002). Ecodistricten: Ruimtelijke eenheden voor gebiedsgericht milieubeleid in Vlaanderen. Studieopdracht in het kader van actie 134 van het Vlaams Milieubeleidsplan 1997-2001. In opdracht van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie Milieu, Natuur, Land- en Waterbeheer.

5.2. Samenvatting van voorkomen, actuele staat van instandhouding, trend en potenties van de habitats

In deze paragraaf wordt een samenvatting gegeven van de actuele situatie van de Europees te beschermen habitats binnen het gebied. Voor elk Europees te beschermen habitat uit hoofdstuk 4 wordt het voorkomen, de analyse van de actuele staat van instandhouding, de trends ten opzichte

van de aanmelding en de potenties voor uitbreiding samenvattend beschreven. Voor de volledige analyse wordt verwezen naar bijlage II - Analyse van de Europees te beschermen habitats en soorten.

2310 - Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten

<ul style="list-style-type: none"> Het actuele voorkomen 	Actueel wordt het habitatype enkel nog aangetroffen het Hageven en de Beverbeekse heide (BE2200032-1 en BE2200032-2). In het Hageven zijn landduinen aanwezig op de linkeroever van de Dommel en wisselen deze af met vochtige heide (habitatype 4010) en zure vennen. In de Beverbeekse heide is de habitat aanwezig op het zogeheten 'driehoekig perceel' in de Achelse Kluis en in een smalle strook van grotendeels verboste landduinen tegen de Nederlandse grens.
<ul style="list-style-type: none"> Actuele staat van instandhouding 	Duinheiden en schraalland van landduinen bevinden zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-complex BE2200032 op basis van het criterium faunabeoordeling
<ul style="list-style-type: none"> Trend 	Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitatype in beeld te brengen maar aangenomen kan worden dat deze trend negatief is, aangezien er actueel verschillende verboste landduinen voorkomen.
<ul style="list-style-type: none"> Potenties 	<p>Circa 96 ha met goede potenties voor de ontwikkeling van 2310 zijn aanwezig binnen de verschillende SBZ-H.</p> <p>Beboste landduinen zijn o.a. aanwezig in het bosgebied de Beverbeekse heide binnen de Habitatrichtlijngebieden. In het Vogelrichtlijngebied zijn er goede potenties in de bosgebieden Berghei ten noorden van Kaulille en Achelse heide ten oosten van Achel.</p>

2330 - Open grasland met Corynephorus- en Agrostissoorten op landduinen

<ul style="list-style-type: none"> Het actuele voorkomen 	Actueel wordt het habitatype enkel nog aangetroffen in het Hageven en de Beverbeekse heide (BE2200032-1 en BE2200032-2). In het Hageven komen beide habitats in complex voor met vochtige heide (habitatype 4010) en zure vennen op de linkeroever van de Dommelvallei. In de Beverbeekse heide is het habitats nog aanwezig op het zogeheten 'driehoekig perceel' in de Achelse Kluis en in een smalle strook van grotendeels verboste landduinen tegen de Nederlandse grens. Het subtype Schraalland dat wordt teruggevonden is voornamelijk het subtype van het Buntgrasverbond.
<ul style="list-style-type: none"> Actuele staat van instandhouding 	Duinheiden en Schraalland van landduinen bevinden zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-complex BE2200032 op basis van de criteria verbossing, naakte bodem en faunabeoordeling.
<ul style="list-style-type: none"> Trend 	Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitatype in beeld te brengen maar aangenomen kan worden aangezien er actueel verschillende verboste landduinen voorkomen dat deze trend negatief is, aangezien er actueel verschillende verboste landduinen voorkomen.

<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	<p>De beste potenties voor de ontwikkeling van droge duinheiden en schraallanden liggen op verboste en beboste landduinen waar het oorspronkelijke profiel en microreliëf nog aanwezig is.</p> <p>Beboste landduinen zijn o.a. aanwezig in het bosgebied de Beverbeekse heide binnen de Habitatrichtlijngebieden. In het Vogelrichtlijngebied zijn er goede potenties in de bosgebieden Berghei ten noorden van Kaulille en Achelse heide ten oosten van Achel.</p>
---	---

3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de Littorelletalia uniflora en/of de Isoëtes-Nanojuncea

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	<p>De geherstructureerde grindplassen van het Bergerven met een gezamenlijke oppervlakte van ongeveer 48 ha hebben een oligo- tot mesotrofe waterkwaliteit. Het water in de plassen is van een zeer goede kwaliteit door de aanvoer van kwel gefiltreerd op het Kempisch plateau. De plassen bevatten vegetaties die het midden houden tussen oeverkruidgemeenschappen en éénjarige dwergbiezenvegetaties.</p> <p>In het SBZ van het Hageven zijn enkele viskweekvijvers habitat. Een vijver op de rechteroever van de Dommel tegenover de Wulp is ook deels (30%) habitat. Het Jagersven is een grondwater gevoed, licht gebufferd mesotroof ven (habitattype 3130) met onder meer Duizendknoopfonteinkruid, Klein blaasjeskruid, Veelstengelige waterbies en Geoord veenmos.</p> <p>Volgens de habitatkaart komt het habitat voor in deelgebied BE2200032-2, maar uit terreinwaarnemingen blijkt dat het habitattype hier niet meer voorkomt.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding 	<p>Voedselarme, zwak gebufferde wateren bevinden zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-complex BE2200032 op basis van het criteria horizontale structuur, Ruime oeverzijde ZW, eutrofiering, aantal sleutelsoorten en faunabeoordeling; in het SBZ-complex BE2200034 op basis van de criteria: invasieve soorten en faunabeoordeling.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Trend 	<p>Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitattype in beeld te brengen.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	<p>Binnen de kleinschalige cultuurlandschappen Sint-Maartensheide, de Brand en Langeren-den Tösch zijn potenties aanwezig voor de ontwikkeling van de habitat bij de aanleg van poelen waarbij pionierscondities ontstaan in een voedselarme tot matig voedselrijke omgeving.</p>

3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	<p>Het habitat komt actueel voor in het vijvercomplex van het Mariahof/de Luysen en verspreid in het Stamprooierbroek en de bovenloop van de Abeekvallei.</p>
---	---

<ul style="list-style-type: none"> Actuele staat van instandhouding 	<p>Voedselrijke, structuur- en vegetatierijke meren bevinden zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-complex BE2200032 op basis van de criteria horizontale structuur, doorzicht, eutrofiering en aantal sleutelsoorten; in het SBZ-complex BE2200033 op basis van de criteria horizontale structuur, doorzicht, eutrofiering en aantal sleutelsoorten; in het SBZ-complex BE2200034 op basis van de criteria horizontale structuur, doorzicht, eutrofiering, faunabeoordeling en aantal sleutelsoorten.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Trend 	<p>Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitatype in beeld te brengen.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Potenties 	<p>Potenties zijn aanwezig binnen de vijvercomplexen.</p>

3260 - Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het Ranunculion fluitans en het Callitricho-Batrachion

<ul style="list-style-type: none"> Het actuele voorkomen 	<p>Van de Dommel en de zijlopen Bolisserbeek en Holvense beek is 50% met zekerheid habitat. Van de Warmbeek is slechts 20% van het traject habitatwaardig. Het betreft vooral de Warmbeek nabij Kolisbos en Sint-Huibrechts-Lille. Stroomafwaarts Achel komt nagenoeg geen water- en oevervegetatie meer voor door beschaduwing door de bomen.</p> <p>Van de Abeek zijn een aantal korte trajecten in de smalle bovenloop waterhabitat. Schaduwrijke elzenbroekbossen verhinderen de ontwikkeling van een soortenrijke water- en oevervegetatie. Wellicht zijn typische macro-invertebraten en vissoorten zoals beekprik aanwezig over een grotere lengte. Stroomafwaarts komt de habitat sporadisch voor. Van de Abeek en zijlopen is in totaal slechts 8% met zekerheid habitat.</p> <p>Van de Itterbeek is 14% met zekerheid habitat vooral nabij Tongerlo. In Langeren-den Tösch is een kort deeltje van de Bosbeek waterhabitat van beken en rivieren.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Actuele staat van instandhouding 	<p>Waterhabitats van beken en rivieren bevinden zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-complex BE2200032 op basis van het criterium faunabeoordeling; in het SBZ-complex BE2200033 op basis van de criteria: aantal sleutelsoorten en faunabeoordeling; in het SBZ-complex BE2200034 op basis van de criteria: verticale structuur, aantal sleutelsoorten en de faunabeoordeling.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Trend 	<p>Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitatype in beeld te brengen.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Potenties 	<p>De Dommel, Warmbeek, Abeek en Itterbeek hebben goede potenties voor de ontwikkeling van de waterhabitat voor beken en rivieren mits goede water- en structuurkwaliteit ontwikkeld wordt. De ligging binnen beschermde gebieden, maakt herstel van een goede beekstructuur en waterkwaliteit mogelijk. Waterloopsegmenten kunnen niet afzonderlijk van elkaar gezien worden. Voor herstel van de habitat dient rekening gehouden te worden met waterkwaliteit en beekstructuur van boven- tot benedenloop.</p>

4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen	<p>In het Hageven komt Vochtige heide (habitatype 4010) voor op de linker valleiflank van de Dommel. Door het rijke microreliëf in deze zone wisselen habitats van landduinen (habitatype 2310 en 2330) af met zure heidevennen en schrale natte vegetaties. In de vochtige heide groeien duizenden Klokjesgentianen. Hier heeft het gentiaanblauwtje een kernpopulatie.</p> <p>In de Achelse Kluis rondom de vennen en in het gebied de Tomp zijn nog kleine relicten Vochtige heide aanwezig.</p> <p>Verspreid in het Stamprooierbroek en aan het Mariahof zijn nog enkele heideperceeltjes met Vochtige heide gelegen.</p> <p>In het Bergerven komt nog een grotere oppervlakte vochtige heide voor.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding	<p>Vochtige heide en Snavelbiesvegetaties bevinden zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-complex BE2200032 op basis van de criteria dwergstruiken faunabeoordeling en vergrassing; in het SBZ-complex BE2200033 op basis van de criteria dwergstruiken, veenmoslaag, horizontale structuur, verbossing, aantal sleutelsoorten, veenmossoort, faunabeoordeling en vergrassing; in het SBZ-complex BE2200034 op basis van de criteria vergrassing, verbossing, veenmossoort, faunabeoordeling en vergrassing.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Trend	<p>Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitatype in beeld te brengen maar aangenomen kan worden dat deze trend negatief is onder andere door verdroging.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties	<p>Circa 1357 ha met een goede potentie voor de ontwikkeling van 4010 zijn aanwezig binnen de verschillende SBZ-H.</p> <p>De Potnat-kaarten voor Vochtige heide geven goede potenties voor de Dommelvallei, de Warmbeekvallei nabij Kolisbos en ten noorden van Achel, in Langeren-den Tösch (de Wateringen – de Bek) en Bergerven. De potenties liggen meer verspreid en variëren van goed tot matig in de moerasgebieden van de Vlake van Bochoit. De bodem is er iets te voedselrijk (lichte zandleem) waardoor dophei eerder wordt weggeconcurrerd.</p> <p>Herstellpotenties voor Vochtige heide zijn in de Achelse Kluis aanwezig in de veronderstelling dat de voedselrijke bouwvoor verwijderd wordt en het natuurlijke grondwaterpeil hersteld wordt.</p>

4030 - Droge Europese heide

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen	<p>In het Hageven wordt de Droge heide gedomineerd door grassen en mossen voor. Verder komen ook nog Struikhei en Zandzegge voor. Deze soorten hebben echter bijna steeds lage bedekkingen.</p> <p>Verder komen in de Beverbeekse heide, het Stamprooierbroek, het Smeethof, Sint-Maartensheide en de Itterbeekvallei enkele heiderelicten voor onder bos of in complex met Vochtige heide.</p> <p>Rondom de geherstructureerde grindplassen van het Bergerven ontwikkelt zich heide.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding	<p>Droge heide bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-complex BE2200032 op basis van de criteria dwergstruiken en vergrassing/verruiging; in het SBZ-complex BE2200033 op basis van de criteria dwergstruiken, faunabeoordeling, verbossing en vergrassing/verruiging; ; in het SBZ-complex BE2200034 op basis van de criteria dwergstruiken, faunabeoordeling en vergrassing/verruiging.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Trend	<p>Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitatype in beeld te brengen maar aangenomen kan worden dat deze trend negatief is, aangezien er actueel veel verboste en vergraste heide voorkomt.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties	<p>Circa 495 ha met een goede potentie voor de ontwikkeling van 4030 zijn aanwezig binnen de verschillende SBZ-H.</p> <p>De Potnat-kaarten voor Droge heide geven goede potenties voor het Hageven, het bosgebied de Beverbeekse heide en het Kolisbos. Buiten habitatrictlijngebied liggen goede potenties in Vogelrichtlijngebied in Grote heide, de Achelse heide en Haarterheide.</p> <p>De potenties zijn beperkt in de Vlakte van Bocholt. In het oosten van het Stamprooierbroek en de Sint-Maartensheide liggen goede potenties en verspreid enkele matige potenties. De bodem is er iets te voedselrijk (lichte zandleem) waardoor struikhei eerder wordt weggeconcentreerd.</p> <p>In de Itterbeekvallei zijn er potenties voor het habitat. In een kleine voormalige groeve ontwikkelde zich een dwergstruikenvegetatie met rode dophei, (dwergviltkruid, klein vogelpootje en hazenpootje).</p>

6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)

<ul style="list-style-type: none"> Het actuele voorkomen 	<p>Drie types heischraal grasland worden onderscheiden: soortenrijke struisgraslanden (habitatype 6230_ha), vochtige heischrale graslanden (habitatype 6230_hmo) en droge heischrale graslanden (habitatype 6230_hn).</p> <p>In het Bergervan komen op de grindoevers van de plassen twee types heischraal grasland tot ontwikkeling. In grazige vegetaties betreft het soortenrijk zuur struisgrasland, daarnaast komt pleksgewijs heischraal grasland tot ontwikkeling dankzij enige buffering vanuit de grindhoudende bodem. Op de kale oevers naar de plassen toe en op stenige bodem komt het dwerghaververbond (habitat 2330) tot ontwikkeling.</p> <p>Droge en vochtige heide en de verschillende types heischraal grasland vormen binnen het begrazingsblok van Bergervan een zeer fijnmazige mozaïek (sterk verweven voorkomen). Het betreft struisgrasvegetaties met droge en vochtige heide, bremstruweel en lokaal zelfs zure borstelgrasvegetaties (hn).</p>
<ul style="list-style-type: none"> Actuele staat van instandhouding 	<p>Er wordt geconcludeerd op basis van de criteria horizontale en verticale structuur, verzuuring, verbossing/verstruweling, strooisellaag, vervilting, faunabeoordeling het aantal sleutelsoorten en hun bedekking dat dit habitatype zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding bevindt in het SBZ-complex BE2200032 en BE2200034.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Trend 	<p>Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitatype in beeld te brengen.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Potenties 	<p>Circa 3802 ha met een goede potentie voor de ontwikkeling van 6230 zijn aanwezig binnen de verschillende SBZ-H.</p> <p>Het kleinschalig cultuurlandschap van de Sint-Maartensheide, Bergervan, ... heeft potenties voor de ontwikkeling van droge heischrale graslanden.</p>

6410 - Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (*Molinia caerulea*)

<ul style="list-style-type: none"> Het actuele voorkomen 	<p>Dit habitatype komt actueel nog voor in de Abeekvallei met een oppervlakte van ongeveer 0,5 ha. Er zijn verschillende kensoorten aanwezig waaronder Kranskarwij (Carum verticillatum).</p>
<ul style="list-style-type: none"> Actuele staat van instandhouding 	<p>Het habitatype "Blauwgraslanden" bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-complex BE2200032 o.a. op basis van de criterium faunabeoordeling.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Trend 	<p>Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitatype in beeld te brengen. Maar aangenomen kan worden dat dit habitatype sterk achteruitgegaan is.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Potenties 	<p>Volgens het POTNAT-model zijn er goede potenties in de Dommel-, Abeek en Itterbeekvallei.</p>

6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	<p>Onder de populieraanplanten in de Wateringen zijn ruigtes te vinden. Binnen de overige habitatrichtlijngebieden worden ruigtes terug gevonden langsheen beekvalleien, al dan niet in combinatie met rietmoeras of wilgenstruweel. Vooral in de bovenloop van de Abeek en Itterbeek, zijn veel ruigtes aanwezig. Daarnaast komen ruigtes tot ontwikkeling op natte terreinen in de vogelrichtlijngebieden onder meer in Lozerheide en het Smeetshof.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding 	<p>Het habitatype "Ruigtes" bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-complex BE2200032 op basis van de criteria grassen, verruiging, bedekking sleutelsoorten en faunabeoordeling; in het het SBZ-complex BE2200033 op basis van de criteria grassen, verruiging, ivasieve soorten, aantal en bedekking sleutelsoorten en faunabeoordeling; en in het SBZ-complex BE2200034 op basis van de criteria grassen, verruiging, aantal en bedekking sleutelsoorten en faunabeoordeling.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Trend 	<p>Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitatype in beeld te brengen.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	<p>Circa 1756 ha met een goede potentie voor de ontwikkeling van 6430 zijn er aanwezig binnen de verschillende SBZ. Potenties zijn gelegen op natte terreinen.</p>

6510 - Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	<p>De vloeiveiden van Lommel vormen in Vlaanderen een referentiegebied voor goed ontwikkelde, zeer soortenrijke Glanshavergraslanden met Grote Pimpernel (habitatype 6510_hus) (Zwaenepoel et al. 2002). Ook in het Hageven komt er actueel al zo'n 3 ha vloeiveiden voor. Daarnaast worden nog enkele glanshaverhooilanden terug gevonden in de kleinschalige cultuurlandschappen van de Zuurbeekvallei, Sint-Maartensheide, de Brand en Langeren - den Tösch.</p> <p>In het Bergerven (BE2200034-2) zijn ten oosten van de Zuid-Willemsvaart nog kleine delen van de voormalige wateringen 'De Bek' bewaard gebleven met herfsttijloos, grote bevernel en kraailook binnen SBZ-H. Actueel zijn deze graslanden echter verruigd of beplant met populier.</p> <p>Glanshavergraslanden bestaan uit hooilanden, hooiveiden of graslanden met extensieve seizoensbeweiding, vaak met een uitbundig bloeiaspect met veel composieten en schermbloemigen. In de Lommelse wateringen komen sleutelsoorten als knoopkruid, groot streepzaad, grote bevernel, glad walstro, veldlathyrus, ruige leeuwentang, gewone rolklaver, grote pimpernel en beemd kroon vegetatievormend voor, naast exclusieve alpiene soorten als weideklokje, bergklokje en bonte krokus. Het spectrum wordt er vervolledigd door zeldzame graslandsoorten zoals zwartblauwe rapunzel, herfsttijloos, knolsteenbreek, addertong, witte narcis, gulden sleutelbloem, gewone vogelmelk en kraailook (Zwaenepoel et al. 2002).</p>
---	--

<ul style="list-style-type: none"> Actuele staat van instandhouding 	<p>Het habitatype "Graslanden op matig voedselrijke bodem" bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-complex BE2200032 op basis van de criteria: horizontale structuur, dominantie één soort, aantal en bedekking sleutelsoorten en faunabeoordeling; in het SBZ-complex BE2200033 op basis van de criteria: horizontale structuur, dominantie één soort, strooisellaag, aantal en bedekking sleutelsoorten en faunabeoordeling; in het SBZ-complex BE2200034 op basis van de criteria: horizontale structuur, dominantie één soort, verruiging, strooisellaag, verbost, aantal en bedekking sleutelsoorten en faunabeoordeling.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Trend 	<p>Door het afnemen van het zuivere hooibeheer en de intensivering van de landbouw zijn er buiten natuurreservaten nauwelijks goed ontwikkelde glanshavergraslanden bewaard gebleven. Deze graslanden zijn zeldzaam geworden in Vlaanderen en grotendeels teruggedrongen tot bermen, dijken en beheerde percelen in natuurreservaten (Zwaenepoel et al. 2002).</p>
<ul style="list-style-type: none"> Potenties 	<p>Plaatselijk is er potentie voor de ontwikkeling van 6510 binnen de verschillende SBZ-H. Potenties liggen voornamelijk bij historisch permanente graslanden (hp*) en in de buurt van relict/goed ontwikkelde habitats. Door vershraling kunnen terug kruidenrijke, matig voedselrijke situaties bereikt worden.</p> <p>Goede kansen voor herstel van glanshaverhooilanden met grote pimpernel zijn er op de percelen met populierenaanplanten in de Lommelse Wateringen. De structuur van toe- en afvoergrachten met onder en bovensloten is grotendeels bewaard gebleven, waardoor de bevoeiing met kalkrijk Maaswater kan hersteld worden. Via enkele aanpassingen aan het bevoeiingssysteem en terug oppikken van het traditioneel hooiweidebeheer in de wateringen kan herstel van glanshaverhooilanden gerealiseerd worden. Ook in het Hageven en Broekkant/Watering in Sint-Huibrechts Lille (Neerpelt) liggen er grote potenties om de plaatselijke watering te herstellen.</p> <p>Het is niet duidelijk of bevoeiing hersteld kan worden in de kleine oppervlakte voormalige vloeiveiden van De Bek ten oosten van de Zuid-Willemsvaart (t.h.v. Bergerven en Langeren - den Tösch).</p> <p>Matige potenties zijn er verder binnen de kleinschalige cultuurlandschappen van Sint-Maartensheide, De Brand en Langerenden Tösch.</p>

7210 - Kalkhoudende moerassen met *Cladium mariscus* en soorten van het *Caricion davallianae*

<ul style="list-style-type: none"> Het actuele voorkomen 	<p>Door de aanvoer van mineralen- en kalkrijk maaswater vanuit de Zuid-Willemsvaart naar het Hageven (BE2200032-1) komen lokaal galigaanvegetaties voor. Op de linker valleiflank worden enkele vijvers, waaronder de Gemeentevijver gevoed met dit water. Aangrenzend aan deze vijvers komen brede zomen met galigaanvegetaties in complex met riet en vochtige heide voor.</p> <p>De Galigaanvegetaties komen in het Hageven voor op veengronden in de historische Dommelvallei. De gemeentevijver en slenken parallel met de Dommel hebben een begroeiing met galigaan. Ook in het Elsbroek, het erkende natuurreservaat van de KU Leuven te Hamont-Achel, komen galigaanvegetaties voor.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Actuele staat van instandhouding 	<p>Er wordt geconcludeerd op basis van de criteria verruiging, rietontwikkeling, het aantal sleutelsoorten en hun bedekking dat dit habitatype zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding bevindt in het SBZ-complex BE2200032.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Trend 	<p>Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitatype in beeld te brengen.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Potenties 	<p>De potenties zijn gezien de vereisten van galigaanmoeras – kalkrijke milieucondities – beperkt tot plekken die beïnvloed worden door kalkrijk maaswater. In de zure, voedselarme Limburgse Kempen betreft dit vrijwel steeds door de mens beïnvloede situaties.</p>

7140 - Overgangs- en trilveen

<ul style="list-style-type: none"> Het actuele voorkomen 	<p>Voor de normalisatie van de Dommel in de jaren '50 was aan de rand van het Dommeldal een nat moerasgebied (habitatype 7140) aanwezig met Waterdrieblad, Waterscheerling, Slank wollegras, Groenknolorchis, Beenbreek, Witte en Bruine Snavelbies en Moeraswolfsklauw (Van den Berghen, 1949). Actueel komt 7140 nog voor in complex met 4010, 7150 in het Hageven.</p> <p>Ook in de Abeekvallei en Itterbeekvallei zijn er verschillende restanten van het habitatype aanwezig, maar deze hebben sterk te leiden onder de verbossing. In het Stamprooierbroek komt 6 ha van het habitatype voor als relict van het voormalige laagveenmoeras. Daarnaast is een oppervlakte van 3,5 ha van het regionaal belangrijk biotoop Zuur laagveen (rbbms) aanwezig als zompig grasland.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Actuele staat van instandhouding 	<p>Overgangs- en trilveen bevindt zich in een gedegradeerde actuele staat van instandhouding in het SBZ-complex BE2200033 op basis van de criteria oppervlakte moeras, verhouding drijfslag/open water, moslaag, strooisellaag, dominantie van 1 soort, verbost, verruigd, vermost/vergrast, bedekking sleutelsoorten en faunabeoordeling. Vooral de verdroging speelt een belangrijke rol in de achteruitgang van de kwaliteit van dit habitatype.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Trend 	<p>Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitatype in beeld te brengen maar aangenomen kan worden dat deze trend negatief is aangezien er veel verdroging binnen het gebied is opgetreden en bovendien zijn op de bodemkaart grote oppervlakten veengronden aanwezig.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	<p>Indien de natuurlijke hydrologie van de Dommelvallei terug hersteld wordt, ontstaan potenties voor herstel van het oligotrofe subtype van de habitat.</p> <p>In het Stamprooierbroek liggen goede potenties voor de ontwikkeling van het mesotroof subtype Overgangs- en trilveen. Hiervoor dient het drainageniveau in het gebied naar omlaag gebracht te worden, zodat laagveenvorming of anders gezegd moerasontwikkeling terug op gang komt.</p> <p>Daarnaast zijn er potenties voor dit habitattype in Sint-Maartensheide-De Luysen.</p> <p>Op de bodemkaart kunnen we grote oppervlakten (> 300ha) veengronden terugvinden.</p>
---	---

7150 - Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	<p>Snavelbiesvegetaties (habitattype 7150) komen voor op venoevers, plekken die betreden worden en recent geplagde plekken in vochtige heide (4010) in het Hageven en in de moerasovergang van vijvers naar natte heide - gagel - droge heide ter hoogte van Lommels Schoor in het Hageven. Elders in het SBZ-complex ontbreekt dit habitattype.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding 	<p>Snavelbiesvegetaties bevinden zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-complex.(zie 4010)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Trend 	<p>Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitattype in beeld te brengen maar aangenomen kan worden dat deze trend negatief is onder andere door verdroging.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	<p>Potenties zijn zeker aanwezig. En kunnen het best bekeken worden in complex met 4010 (zie daar).</p>

9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion)

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	<p>Het habitattype komt verspreid voor binnen het gebied (zie habitatkaarten).</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding 	<p>Er wordt geconcludeerd op basis van het aandeel dood hout, hoeveelheid dik dood hout, verruiging, de bedekking van sleutelsoorten in de kruidlaag en de faunabeoordeling dat dit habitattype zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding bevindt in het SBZ-complex BE2200032, BE2200033 en BE2200034.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Trend 	<p>Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitattype in beeld te brengen.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	<p>Circa 359,32 ha met een goede potentie voor de ontwikkeling van 9120 zijn er aanwezig binnen de verschillende SBZ-H.</p>

9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met *Quercus robur* op zandvlakten

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen	De zure eikenbossen (habitat 9190) kennen een typische samenstelling met o.a. zomereik, ruwe en zachte berk, adelaarsvaren en spork en komen verspreid binnen de de gebieden voor zie habitatkaarten.
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding	Er wordt geconcludeerd op basis van de oppervlakte, aandeel dood hout, hoeveelheid dik dood hout, verruiging, de bedekking van sleutelsoorten in de kruidlaag en de faunabeoordeling dat dit habitatype zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding bevindt in het SBZ-complex BE2200032, BE2200033 en BE2200034.
<ul style="list-style-type: none"> • Trend	Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitatype in beeld te brengen.
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties	Circa 1115 ha met een goede potentie voor de ontwikkeling van 9190 zijn er aanwezig binnen de verschillende SBZ-H.

91E0 - Alluviale bossen met *Alnion glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	<p>Van oorsprong zijn in de Vlake van Bocholt en het Midden terras van de Maas vooral elzenbossen aanwezig met ijle zegge, elzenzege en smalle stekelvaren. De meeste elzenbroekbossen zijn nu sterk verarmd en gedegradeerd tot verruigde nitrofiële elzenbroekbossen, al dan niet ingeplant met populieren. In het beste geval zijn in deze bossen nog enkele soorten terug te vinden die getuigen van het vroegere mesotrofe karakter (BWK-tekst van de desbetreffende kaartbladen).</p> <p>Elzenbroekbossen komen in hoge concentraties voor in de valleien van de Warmbeek, de Abeek en de Itterbeek. Het subtype elzenbroekbos dat van nature wordt aangetroffen langsheen deze Kempense laaglandbeken is hoofdzakelijk mesotroof elzenbroekbos (habitattype 91E0_vm). Echter waar lokaal voedselarm grondwater aan het oppervlak komt, zoals in sommige delen van het Stamprooierbroek, komt ook oligotroof elzenbroekbos (91E0_vo) en venig elzenbroekbos (91E0_vt) voor. In het Kolisbos langsheen de Dorperloop is venig elzenbroekbos aanwezig (Habitattype 91E0_vt). Dit type elzenbroek is eveneens aanwezig op de meest voedselarme plekken meer stroomafwaarts langs de Warmbeek, ter hoogte van onder andere de Tomp.</p> <p>Een grote, aaneengesloten oppervlakte elzenbroekbos van 388 ha komt voor in de Abeekvallei en aangrenzende moerasgebieden (BE2200033-1). De omgeving van het Stamprooierbroek (BE2200033-1) omvat nog restanten van een groot laagveen en de aanwezigheid van historisch stabiel bos. Het aandeel mesotroof elzenbroekbos is in dit deel van het habitatrichtlijngebied groot. Ook in deelgebied BE2200034-1, Itterbeek met Brand, Jagersborg en Langeren - den Tösch komt een vrij grote oppervlakte elzenbroekbos voor van 151 ha, hertzij meer versnipperd in afwisseling met weilanden en akkertjes. Langsheen de Warmbeek is een vrij grote, matig aaneengesloten oppervlakte (86 ha) elzenbroekbos aanwezig.</p> <p>Kleinere snippers elzenbroekbos zijn aanwezig langsheen de Soerbeek, in het Hageven, in het Bergerven, bosreservaat Jagersborg en in Langeren - Den Tösch.</p> <p>In het Vogelrichtlijngebied komen verspreid elzenbroekbossen voor langsheen kleinere beeklopen zoals in de omgeving van Lozerheide en natuurreservaat Smeetshof.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding 	<p>Er wordt geconcludeerd op basis van de criteria aandeel dood hout en hoeveelheid dik dood hout, verruiging en de bedekking van de sleutelsoorten in de kruidlaag dat dit habitattype zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding bevindt in het SBZ-complex BE2200032, BE2200033 en BE2200034.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Trend 	<p>In de tweede helft van de 19de eeuw verbosten verlaten landbouwgronden in beekvalleien geleidelijk aan. Weilanden, moerassige ruigtes, populierenaanplanten en vochtig struweel evolueerden spontaan naar broekbos. Daartegenover staat dat door aanhoudende drainage elzenbroekbossen overgingen in drogere bostypes. Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitattype in beeld te brengen.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	<p>Circa 805 ha met een goede potentie voor de ontwikkeling van 91E0 zijn er aanwezig binnen de verschillende SBZ-H. Voor de subtypes van het oligotrofe en het mesotrofe Elzenbroekbos zijn er respectievelijk 397 ha en 436 ha aanwezig.</p>
---	--

5.3. **Samenvatting van voorkomen, actuele staat van instandhouding, trend en potenties van de soorten van de habitatrictlijn**

In deze paragraaf wordt een samenvatting gegeven van de actuele toestand van de Europees te beschermen soorten binnen het gebied. Voor elk Europees te beschermen soort uit hoofdstuk 4 wordt het voorkomen, de analyse van de actuele staat van instandhouding, de trends ten opzichte van de aanmelding en de potenties voor uitbreiding samenvattend beschreven. Voor de volledige analyse wordt verwezen naar bijlage II - Analyse van de Europees te beschermen habitats en soorten.

Drijvende waterweegbree - *Luronium natans*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	<p>Er is een waarneming van de Limburgse plantenwerkgroep van 2005 in het Hageven (BE2200032-1). Bij controle in het gebied in 2008-2009 is de soort niet waargenomen. In Bergerven (BE2200034-2) zijn er nog recente waarnemingen (2009).</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding 	<p>De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria slib, dynamiek en lichtregime in het sbz-complex BE2200034. In het SBZ-complex BE2200032 bevindt de soort zich ook een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria populatiegrootte en structuur.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Trend 	<p>Er zijn geen monitoringsgegevens beschikbaar om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van het leefgebied betrouwbaar in beeld te brengen.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	<p>Potenties zijn voornamelijk aanwezig in het Hageven, Bergerven en in Sint-Maartensheide - De Luysen.</p>

Gevlekte witsnuitlibel - *Leucorrhinia pectoralis*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	<p>Van de Gevlekte witsnuitlibel is er één waarneming van een mannelijk imago aan de zuidelijke zijde van het Wolfsven in Hamont op 13 juni 2009, gelegen in zowel Vogel- als Habitatrictlijngebied BE2200032-2 (waarnemers: Arjen Breevaart; Raf Plas). Ook in 2012 is hier weer een mannetje waargenomen. In het Hageven (BE2200032-1) zijn er in 2012 minstens 3 mannetjes waargenomen.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding 	<p>De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het sbz-complex BE2200032 omwille van het geïsoleerd voorkomen, het onregelmatige karakter van de waarnemingen van volwassen dieren en het ontbreken van voortplanting, eutrofiëring en visbestand.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Trend 	Er zijn geen monitoringsgegevens beschikbaar om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van het leefgebied betrouwbaar in beeld te brengen.
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	<p>In Vlaanderen is deze libel van half mei tot half juli te vinden aan mesotrofe tot licht eutrofe plassen, laagveenmoerassen en voedselrijke heidevennen (cfr. habitattypen 3130, 3150). Het water is meestal vrij helder, ondiep en door omringend struweel of bos beschermt gelegen. De oevervegetatie is steeds goed ontwikkeld en bestaat uit ondermeer riet, grote of kleine lisdodde en zeggensoorten. De hoeveelheid drijvende waterplanten is beperkt. De eitjes worden door het wijfje afgezet op het wateroppervlak. De larven leven gedurende twee jaar tussen waterplanten of op de waterbodem.</p> <p>Indien maatregelen genomen worden om de kwaliteit van het leefgebied te verbeteren, kunnen tal van vennen de potentie hebben om te evolueren naar geschikt leefgebied voor deze soort. Voornamelijk de vennen aan de Achelse kluis en in het Hageven kunnen potenties hebben in functie van deze soort.</p>

Vliegend hert - *Lucanus cervus*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	Er zijn enkele losse waarnemingen van het Stramprooierbroek (BE2200033) en Jagersborg (BE2200034).
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding 	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-complex BE2200033 en BE2200034 omwille van het lage aantal waargenomen adulten en de onbekende broedplaats.
<ul style="list-style-type: none"> • Trend 	Er zijn geen monitoringsgegevens beschikbaar om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van het leefgebied betrouwbaar in beeld te brengen.
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	Potenties zijn er aanwezig in de bossen van Stramprooierbroek, Jagersborg, Sint-Maartensheide-De Luysen, ...

Spaanse vlag - *Callimorpha quadripunctata*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	Er zijn enkele waarnemingen bekend van juist buiten den Tösch (BE2200034). Ook net over de grens in Kruispeel (NL) is de soort waargenomen. Vermoedelijk zal de soort wel op meer plaatsen kunnen voorkomen binnen dit gebied.
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding 	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het sbz-complex BE2200034 op basis van de criteria populatiegrootte en het aantal rupsen, zonnige ruigtes en bosranden, maaien van ruigten, verruiging bloemrijke vlinderhabitat en drainage rupshabitat.
<ul style="list-style-type: none"> • Trend 	Er zijn geen monitoringsgegevens beschikbaar om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van het leefgebied betrouwbaar in beeld te brengen.

<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	Potenties zijn er aanwezig in den Tösch-Langeren, complex luysen/Stramprooierbroek, Jagersborg, Warmbeekvallei, ...
---	---

Beekprik - *Lampetra planeri*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	<p>Beekprik werd bij verschillende bevissingscampagnes op meerdere plaatsen gevangen, van enkele tot enkele tientallen exemplaren. Zo zijn er waarnemingen in de Wateringen Lommel, Warmbeek, de Oude beek, Abeek, Itterbeek en Schaagterziep ref. ecoinv Abeek.</p> <p>Beekprik werd in 1997 gevangen in de Schaagterziep (Van Thuyne et al., 1998). In 2005 werd Beekprik nog gevangen in de Itterbeek, met densiteiten tot $>500 \text{ ha}^{-1}$. Ook in de Abeek werden er in 2004 beekprikken afgevist ($25\text{-}380 \text{ ha}^{-1}$).</p> <p>Ook in de Wateringen (BE2200032-3) is Beekprik waargenomen. Daarnaast komt de soort stroomafwaarts in het Nederlandse deel van de Dommel voor.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding 	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-complex BE2200032, BE2200033 en BE2200034 op basis van de criteria populatiegrootte en populatiestructuur.
<ul style="list-style-type: none"> • Trend 	Via mondelinge getuigenissen bij oude bewoners van het gebied werd getracht om de historische verspreiding van zoetwatervissen in Limburgse beken, waaronder Abeek, te achterhalen (Gaethofs, 2002). Het betreft de periode 1925-1965. Hieruit kan men afleiden dat Beekprik in deze periode nog op verschillende plaatsen en in hoge aantallen voorkwam. Recente vangstgegevens laten niet toe om een betrouwbare trend in aantallen te onderscheiden.
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	Verschillende beken hebben een goede potentie voor de soort zoals de Abeek, Dommel, Warmbeek, Itterbeek en hun zijbeken.

Bittervoorn - *Rhodeus sericeus amarus*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	Waarnemingen zijn ondermeer bekend van in de vloeiveiden, de Warmbeekvallei, de Dommel, de Wateringen van Lommel en Abeek (resp. ecoinv Warmbeek, Dommel, Abeek).
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding 	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-complex BE2200032, BE2200033 en BE2200034 omwille de populatiegrootte en ruimingen.
<ul style="list-style-type: none"> • Trend 	Er zijn geen monitoringsgegevens beschikbaar om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van het leefgebied betrouwbaar in beeld te brengen.
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	Tal van vijvers en traagstromende beken in het SBZ hebben een goede potentie voor de soort.

Grote modderkruiper - *Misgurnus fossilis*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	Tijdens een afvissing van de Provinciale Visserijcommissie (PVC) Limburg, i.s.m. AMINAL, afdeling Bos en Groen en met medewerking van LIKONA, werkgroep vissen werd grote modderkruiper waargenomen in de Grote Renne.
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding 	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-complex BE2200033 omwille van het lage aantal waargenomen adulten en de grote afstand tot geschikt nabijgelegen habitat.
<ul style="list-style-type: none"> • Trend 	Via mondelinge getuigenissen bij ouderen werd getracht om de historische verspreiding van zoetwatervissen in Limburgse beken, waaronder Abeek, te achterhalen (Gaethofs, 2002). Het betreft de periode 1925-1965. Hieruit kan men afleiden dat Grote modderkruiper in die periode zeker voorkwam in de Abeekvallei. Recente vangstgegevens laten niet toe om een betrouwbare trend in aantallen te onderscheiden.
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	Tal van vijvers en traagstromende beken in het SBZ hebben een goede potentie voor de soort.

Boomkikker - *Hyla arborea*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	Momenteel komt er een goede populatie voor in de Brand (BE2200034-1). De Brand vormt één van de belangrijkste bolwerken in West-Europa voor de soort. In het 2009 is er één mannetje via Jagerborg tot in Den Tösch (BE2200034-1) geraakt. Ook in Stramprooierbroek (BE2200033-1) zijn 4 individuen waargenomen in 2009. In 2010 werden er al 10 roepende mannetjes waargenomen meer westelijk in Sint-Maartensheide op twee poelen (BE2200033-1). Ook in 't Hasselt (BE2200033-1) is er één roepend mannetje waargenomen en in de buurt nog eens vier roepende mannetjes (gegevens van HYLADATABANK).
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding 	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-complex BE2200033 op basis van de criteria populatiegrootte, voortplanting en nabije populatie; in het SBZ-complex BE2200034 op basis van de criterium nabije populatie.
<ul style="list-style-type: none"> • Trend 	De soort doet het laatste jaren goed binnen het gebied met een duidelijke toename in aantallen.
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	Binnen elk SBZ zijn er zeker potenties aanwezig voor deze soor o.a. in Jagersborg, Sint-Maartensheide, Smeethof, ...

Heikikker - *Rana arvalis*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	Heikikker komt voor in het Hageven (BE2200032-1) en in de Warmbeekvallei (BE2200032-2). Ook grensoverschrijdend in Nederland komt de soort voor. Recent (2010) zijn er ook individuen vastgesteld in de Brand (BE2200034-1). In al de gebieden gaat het slechts om kleine aantallen (gegevens Hyla-databank).
---	---

<ul style="list-style-type: none"> Actuele staat van instandhouding 	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-complex BE2200032 en BE2200034: vnl. omwille van het lage aantal waargenomen adulten, geringe aanwezigheid van voortplanting en de huidige graad van isolatie.
<ul style="list-style-type: none"> Trend 	Er bestaan geen concrete monitoringsgegevens om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van dit leefgebied in beeld te brengen. Aangenomen mag worden dat deze soort in aantallen is afgenomen.
<ul style="list-style-type: none"> Potenties 	Potenties voor deze soort zijn er vooral in BE2200032 en BE2200034.

Kamsalamander - *Triturus cristatus*

<ul style="list-style-type: none"> Het actuele voorkomen 	<p>Van Kamsalamander komt een kleine populatie voor in de buurt van Stramprooierbroek en 't Hasselt (BE2200033-1), in de Brand (BE2200034-1) komt een grote populatie voor. Ook in Jagersborg (BE2200034-1) wordt Kamsalamander waargenomen.</p> <p>In het Hageven (BE2200032-1) zijn er waarnemingen van Kamsalamander bekend juist op de grens met Nederland op het Neerpeltse gedeelte. En binnen SBZ-V komt Kamsalamander voor in het Smeetshof.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Actuele staat van instandhouding 	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-H complex BE2200032 op basis van de criteria populatiegrootte, voortplanting, nabije populatie en de aanwezigheid van vissen; in het SBZ-H complex BE2200033 op basis van de criteria populatiegrootte, voortplanting, nabije populatie en de aanwezigheid van vissen; in het SBZ-H complex BE2200034 op basis van de criteria nabije populatie.
<ul style="list-style-type: none"> Trend 	Er bestaan geen concrete monitoringsgegevens om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van dit leefgebied in beeld te brengen. Deze gegevens zijn wel beschikbaar voor de Brand (BE2200034) waar de soort mee profiteerden van de aanleg van nieuwe poelen voor Boomkikker, en er in aantal toenam.
<ul style="list-style-type: none"> Potenties 	Tal van vijvers en poelen in de gebieden hebben een goede potentie voor de soort.

Poelkikker - *Rana lessonae*

<ul style="list-style-type: none"> Het actuele voorkomen 	Poelkikker komt voor in het Hageven en in de vennen rond de Achelse Kluis (BE2200032), de Brand en Bergerven (BE2200034).
<ul style="list-style-type: none"> Actuele staat van instandhouding 	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-H complex BE2200032 op basis van de criteria populatiegrootte, voortplanting en nabije populatie; in het SBZ-H complex BE2200034 op basis van de criteria populatie en nabije populatie.
<ul style="list-style-type: none"> Trend 	Er bestaan geen concrete monitoringsgegevens om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van dit leefgebied in beeld te brengen.

<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	Tal van vijvers en poelen in alle drie de Habitatrichtlijngebieden hebben een goede potentie voor de soort.
---	---

Rugstreeppad - *Bufo calamita*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	Er zijn waarnemingen van rugstreeppad uit Bergerven (BE2200034). Deze populatie bevindt zich deels ook buiten SBZ-H, op het aangrenzende industrieterrein. In de buurt van de Achelse Kluis (BE2200032-2) zijn er ook Rugstreeppadden waargenomen (2010).
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding 	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-H complex BE2200032 op basis van de criteria relatieve populatiegrootte, voortplanting, nabije populatie, diepte poelen, bedekking vegetatie, landbiotoop; in het SBZ-H complex BE2200034 op basis van de criteria populatie en nabije populatie op basis van de criteria relatieve populatiegrootte, voortplanting, nabije populatie, ongeschikte plassen qua aantal, diepte en vegetatie en landbiotoop.
<ul style="list-style-type: none"> • Trend 	De aantallen van Rugstreeppadden in Bergerven en omgeving zijn de laatste jaren sterk gedaald.
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	Een goede potentie voor zowel het land- als het waterbiotoop is te vinden in BE2200032 deelgebied 1 en 2, BE2200034 deelgebied 2.

Gladde slang - *Coronella austriaca*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	Van Gladde slang zijn waarnemingen bekend van in Bergerven. Deze soort kan gemakkelijk over het hoofd worden gezien. Mogelijk komt ze voor in het Hageven (BE2200032-1) maar hier zijn nog geen waarnemingen van bekend. Een grondige inventarisatie zou hierop een antwoord kunnen geven.
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding 	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-H complex BE2200032 op basis van de criteria relatieve en absolute populatiegrootte, voortplanting en nabije populatie; in het SBZ-H complex BE2200032 op basis van de criteria relatieve en absolute populatiegrootte, voortplanting en nabije populatie.
<ul style="list-style-type: none"> • Trend 	Er bestaan geen concrete monitoringsgegevens om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van dit leefgebied in beeld te brengen. Maar aangenomen mag worden dat deze trend negatief is.
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	Potenties voor deze soort zijn er vooral in BE2200032 en BE2200034.

Otter - *Lutra lutra*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen	De Otter komt in Vlaanderen niet meer in vaste populaties voor. De soort was tot midden vorige eeuw nog algemeen, maar kende vervolgens een spectaculaire terugval. In de Ardennen konden tot op heden een aantal relictpopulaties standhouden. Actueel worden in Vlaanderen slechts af en toe zwerfende exemplaren waargenomen. De laatste waarnemingen komen voornamelijk vanuit de ruime regio van de Grensmaas (Verkem, 2003). Er is ook een waarneming van Otter in de Luysen. Rekening houdend met de bijzonder grote actieradius van individuele Otters, kan deze regio als een (potentiële) verbindingscorridor beschouwd worden tussen de Ardense relictpopulaties en het Nederlandse herintroductieprogramma. In 2012 is meermaals een Otter waargenomen door camervallen in het Smeethof te Bocholt waargenomen.
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding	Het is niet zinvol voor deze soort de staat van instandhouding te beoordelen op basis van de beoordelingscriteria die zijn vermeld in Adriaens e.a. (2008). Er is immers onvoldoende informatie en cijfermateriaal beschikbaar.
<ul style="list-style-type: none"> • Trend	De soort was tot midden vorige eeuw nog algemeen, maar kende vervolgens een spectaculaire terugval. Verkeersmortaliteit is een cruciale factor hierin. Actueel worden in Vlaanderen slechts af en toe zwerfende exemplaren waargenomen.
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties	De Maas en aangrenzende habitatgebieden zijn een potentieel gebied voor deze soort.

Europese bever - *Castor fiber*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen	De Bever komt momenteel in beperkte aantallen (2-3) voor in Stramprooierbroek (BE220033-1) en Smeethof (hoogstwaarschijnlijk afkomstig van de Raam (NL) en Tungelroysche beek (NL))
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding	De soort bevindt zich in een goede tot uitstekende actuele staat van instandhouding in het SBZ-complex BE220033.
<ul style="list-style-type: none"> • Trend	De Bevers van Stramprooierbroek zijn afkomstig van een recent Nederlands uitzettingsprogramma. De trend blijkt positief te zijn.
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties	Binnen de verschillende SBZ's (o.a. Kempenbroek) is er een goede potentie aanwezig voor de soort.

Laatvlieger - *Eptesicus serotinus*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	<p>Laatvlieger komt overal in Vlaanderen voor, maar in lage dichtheden. Voor de verspreidingsgegevens van de soort in de betreffende Natura 2000-gebieden, zie Figuur 0-11. Naast de locaties op de figuur werd de Laatvlieger nog waargenomen in het Hageven, in de Warmbeekvallei aan het kanaal Bocholt-Herentals en in het Grootbroek. Occasioneel wordt Laatvlieger ook jagend vastgesteld boven de Luysen. In de vallei van de Itterbeek (Opitter) werd de soort ook jagend vastgesteld, zowel in het reservaatsgedeelte rond de Pollismolen als in het nabijgelegen 'Park van Opitter'. De soort is hier frequenter te verwachten door de nabijheid van bebouwing.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding 	<p>Het is niet zinvol voor deze soort de staat van instandhouding te beoordelen op basis van de beoordelingscriteria die zijn vermeld in Adriaens et al (2008). Hiervoor is onvoldoende informatie en cijfermateriaal beschikbaar.</p> <p>Wel kan aangenomen worden dat de beschermde zones uitstekend leefgebied zijn voor de Laatvlieger. Alhoewel de soort makkelijk migreert, kan de inrichting van het landschap nog verbeteren door de aanleg van KLE's. De problemen voor deze soorten situeren zich op het vlak van de inrichting van de kolonieplaatsen (kerken, zolders, ...) en dan voornamelijk de verlichting van uitvliegopeningen en het hermetisch dicht maken van de zolders bij dak- en gevelrenovaties.</p> <p>De actuele staat van instandhouding van deze soort is onbekend, maar wordt als goed ingeschat door het voorkomen van geschikt leefgebied.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Trend 	<p>Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	<p>Binnen de verschillende SBZ's zijn er goede potenties aanwezig voor de soort.</p>

Gewone dwergvleermuis - *Pipistrellus pipistrellus*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	<p>De Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>) is een algemene soort in Vlaanderen en komt in grote aantallen voor. Op de verspreidingskaart is te zien dat deze soort - ondanks de beperkte inventarisatiegraad van de groep van de vleermuizen - bijna over de volledige oppervlakte van het SBZ-complex voorkomt, met uitzondering van de grote aaneengesloten gebieden met intensieve landbouw. Voor de verspreidingsgegevens zie figuur 0-12. Deze figuur geeft de verspreiding weer van de Gewone dwergvleermuis.</p>
---	---

<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding 	<p>Het is niet zinvol voor deze soort de staat van instandhouding te beoordelen op basis van de beoordelingscriteria die zijn vermeld in Adriaens et al (2008). Hiervoor is onvoldoende informatie en cijfermateriaal beschikbaar.</p> <p>De connectiviteit in het landschap via kleine landschapselementen is belangrijk om de soort te bestendigen. Door de betere bouwtechnieken, zijn de omstandigheden in de zomerverblijfplaatsen stabiel qua temperatuur maar de huizen zijn wel beter afgesloten waardoor minder tot geen invliegopeningen overblijven. Het jachtgebied voor deze soort is geschikt. De staat van instandhouding voor deze soort wordt wel als goed ingeschat.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Trend 	<p>Er zijn onvoldoende gegevensreeksen beschikbaar om een trend te kunnen bepalen. Op basis van de oproepen in verband met overlast (vleermuizenwerkgroep) lijkt de soort toe te nemen. Dit kan echter ook een gevolg zijn van het beter bekend worden van de vleermuizenwerkgroep (mondelinge mededeling B. Mulkens).</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	<p>Binnen de verschillende SBZ's zijn er goede potenties aanwezig voor de soort.</p>

Ruige dwergvleermuis - *Pipistrellus nathusii*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	<p>De Ruige dwergvleermuis (<i>Pipistrellus nathusii</i>) komt verspreid voor in Vlaanderen, maar in veel lagere aantallen dan de Gewone dwergvleermuis. Er worden in Vlaanderen nauwelijks kolonies gevonden van deze soort. Het is een lange-afstandstrekker die bij ons ook tijdens de voor en najaarstrek waargenomen wordt. Het is een typische soort van waterrijke en bosrijke omgeving.</p> <p>Op de verspreidingskaart is te zien dat deze soort – ondanks een beperkte inventarisatiegraad van de groep van de vleermuizen – in veel uurhokken is waargenomen. Voor de verspreidingsgegevens zie figuur 0-13. Deze figuur geeft de verspreiding weer van de Ruige dwergvleermuis.</p>
---	---

<ul style="list-style-type: none"> Actuele staat van instandhouding 	<p>Het is niet zinvol voor deze soort de staat van instandhouding te beoordelen op basis van de beoordelingscriteria die zijn vermeld in Adriaens et al (2008). Hiervoor is onvoldoende informatie en cijfermateriaal beschikbaar.</p> <p>De soort is bijna 100% afhankelijk van oude, holle bomen als zomer- en winterverblijfplaats. Aangezien onze loofbossen meestal te jong zijn om voldoende natuurlijke holtes te voorzien voor deze soort, worden actueel de meeste verblijfplaatsen teruggevonden in bomensoorten zoals Amerikaanse eik, populier en Valse acacia. Bij deze boomsoorten vindt er sneller holtevorming plaats of kunnen de vleermuizen zich verschuilen in de diepe groeven of lohangende schors. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat de meeste Amerikaanse eiken oud en versleten zijn, waardoor het holteaanbod op korte termijn zal verdwijnen. Aangezien de populier een productieboomsoort is en de Amerikaanse eik en Valse acacia exoten zijn die vaak bestreden worden, en er weinig natuurlijke holtes zijn in andere loofbomen aangezien deze nog te jong zijn, is er een probleem wat betreft koloniebomen. Het aanplanten van wilgen zou hierbij kunnen helpen aangezien hierin sneller nieuwe holtes ontstaan.</p> <p>De belangrijkste vragen bij een feitelijke beoordeling van de staat van instandhouding stellen zich dan ook naar het voorkomen van winterverblijfplaatsen en het voorkomen van voldoende oude bomen voor de zomerverblijfplaatsen. Deze vraag leidt tot de beoordeling van de LSVI als onbekend, maar kan vermoedelijk als voldoende worden ingeschat, met uitzondering van het criterium: voldoende holten in loofbomen.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Trend 	<p>Er zijn onvoldoende gegevensreeksen beschikbaar om een trend te kunnen bepalen.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Potenties 	<p>Binnen de verschillende SBZ's zijn er goede potenties aanwezig voor de soort.</p>

Kleine dwergvleermuis - *Pipistrellus pygmaeus*

<ul style="list-style-type: none"> Het actuele voorkomen 	<p>De Kleine dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pygmaeus</i>) komt in Vlaanderen weinig voor. De reden hiervoor is dat Vlaanderen op de zuidrand van zijn leefgebied ligt. Voor de verspreidingsgegevens, zie figuur 0-14. Van de Kleine dwergvleermuis is slechts één waarneming bekend van langs de Zuid-Willemsvaart in Bree (2003).</p>
---	--

<ul style="list-style-type: none"> Actuele staat van instandhouding 	<p>Het is niet zinvol voor deze soort de staat van instandhouding te beoordelen op basis van de beoordelingscriteria die zijn vermeld in Adriaens et al (2008). Hiervoor is onvoldoende informatie en cijfermateriaal beschikbaar.</p> <p>De Kleine dwergvleermuis gebruikt hetzelfde habitat en dezelfde kolonieplaatsen als de Gewone dwergvleermuis. Het leefgebied is dus zeker geschikt voor deze soort. Het lage voorkomen ligt dus niet aan een gedegrademd leefgebied, maar aan het natuurlijk verspreidingsgebied van de soort. Vooral de connectiviteit in het landschap via kleine landschapselementen is belangrijk om de soort te bestendigen.</p> <p>Rekening houdend met het natuurlijk verspreidingsgebied en het geschikt leefgebied, wordt de actuele staat van instandhouding als voldoende tot goed beoordeeld.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Trend 	<p>Er zijn onvoldoende gegevensreeksen beschikbaar om een trend te kunnen bepalen.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Potenties 	<p>Binnen de verschillende SBZ's zijn er goede potenties aanwezig voor de soort.</p>

Rosse vleermuis - *Nyctalus noctula*

<ul style="list-style-type: none"> Het actuele voorkomen 	<p>Door het ontbreken van gerichte inventarisaties is het huidig voorkomen van de Rosse vleermuis (<i>Nyctalus noctula</i>) niet volledig gekend. Zie figuur 0-15 voor de verspreidingsgegevens van deze soort.</p> <p>Naast de locaties op de verspreidingskaart is de soort nog waargenomen in de omgeving van de Luysen, aan de Achelse Kluis, in het Grootbroek, in Stamprooierbroek (Unjerhorst) en in de omgeving van het Smeetshof.</p>
---	--

<ul style="list-style-type: none"> Actuele staat van instandhouding 	<p>Het is niet zinvol voor deze soort de staat van instandhouding te beoordelen op basis van de beoordelingscriteria die zijn vermeld in Adriaens et al (2008). Hiervoor is onvoldoende informatie en cijfermateriaal beschikbaar.</p> <p>Geschikt jachtgebied voor Rosse vleermuis is aanwezig binnen het SBZ-complex. De belangrijkste vragen bij een feitelijke beoordeling van de staat van instandhouding situeren zich op het vlak van verblijfplaatsen. De Rosse vleermuis heeft voor haar zomerverblijfplaats behoefte aan structuurrijke bossen met voldoende holle bomen. Door het ouder worden van de bossen wordt het habitat in principe steeds geschikter voor de soort. Het habitat is in die zin nog niet optimaal ontwikkeld (zie beoordeling van habitat 9120, 9190 en 91E0 op basis van o.a. dood hout...). Hierdoor wordt actueel de soort voornamelijk in Amerikaanse eiken en populieren terug gevonden. Aangezien de populier een productieboomsoort is en de Amerikaanse eik een exoot is die bestreden wordt, is er een probleem wat betreft koloniebomen.</p> <p>De bossen liggen in het SBZ-complex (in de relevante deelgebieden) wel in de onmiddellijke omgeving van het jachtgebied.</p> <p>Gelet op het tekort aan holle bomen als verblijfplaats, wordt de LSVI als voldoende beoordeeld.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Trend 	<p>Er zijn onvoldoende gegevensreeksen beschikbaar om een trend te kunnen bepalen.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Potenties 	<p>Binnen de verschillende SBZ's zijn er goede potenties aanwezig voor de soort.</p>

Watervleermuis - *Myotis daubentonii*

<ul style="list-style-type: none"> Het actuele voorkomen 	<p>De Watervleermuis (<i>Myotis daubentonii</i>) komt vrij verspreid, maar in lage aantallen in Vlaanderen voor. In het SBZ-complex is de soort waargenomen in de Luysen en omgeving, in het Grootbroek, de Lommelse Wateringen, in de Warmbeekvallei ter hoogte van Den Tomp en aan de Bever, en in de reservaten Hageven, Vallei van de Abeek en Dommelvallei. Er is een kolonie aanwezig aan het Dommelhof in Neerpelt. De soort werd ook jagend waargenomen boven de vijvers van Mariahof – De Luysen. De kolonieplaats is hier niet gekend, maar bevindt zich waarschijnlijk in de aanpalende bossen van Stamprooierbroek (zie figuur 0-16).</p>
<ul style="list-style-type: none"> Actuele staat van instandhouding 	<p>Door de gebrekkige kennis over het actueel voorkomen is het moeilijk om de actuele staat te beoordelen. Gezien de gedeeltelijk gedegradeerde staat van instandhouding van de habitats die als leefgebied gebruikt worden (9120, 9190, 91E0, 3130 en 3150), wordt vermoed dat de instandhouding van de soort ook niet optimaal is.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Trend 	<p>Er zijn onvoldoende gegevensreeksen beschikbaar om een trend te kunnen bepalen. Maar uit de enkele waarnemingen die voor handen zijn lijkt het dat de soort de laatste jaren achteruit gaat.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Potenties 	<p>Binnen de verschillende SBZ's zijn er goede potenties aanwezig voor de soort.</p>

Franjestaart - *Myotis nattereri*

<ul style="list-style-type: none"> Het actuele voorkomen 	<p>Minder algemeen is de Franjestaart (<i>Myotis nattereri</i>). Het is een uitgesproken bossoort, die voornamelijk in open bossen jaagt, met voorkeur voor waterrijke, oude vochtige bossen. Een rijke oevervegetatie langs het water is een zeer geschikt jachtgebied voor deze soort. Holle bomen zijn belangrijk voor kolonies (Verkem et al., 2004). De Franjestaart gebruikt hetzelfde leefgebied als de Watervleermuis, maar kan opportunistischer genoemd worden. Hij gebruikt zowel bomen als huizen als verblijfplaats.</p> <p>In de betreffende Natura 2000-gebieden werd de soort waargenomen in de Luysen en omgeving, de Lommelse Wateringen, in het Grootbroek en in het Hageven. Daarnaast werd een kolonie Franjestaarten waargenomen in Mariahof.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Actuele staat van instandhouding 	<p>Door de gebrekkige kennis over het actueel voorkomen is het moeilijk om de actuele staat te beoordelen. Gezien de gedeeltelijk gedegradeerde staat van instandhouding van de habitats die als leefgebied gebruikt worden (9120, 9190, 91E0, 3130 en 3150), wordt vermoed dat de instandhouding van de soort ook niet optimaal is.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Trend 	<p>Er zijn onvoldoende gegevensreeksen beschikbaar om een trend te kunnen bepalen. Op basis van de wintertellingen van de vleermuizenwerkgroep, lijkt de soort wel vooruit te gaan in het SBZ-complex.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Potenties 	<p>Binnen de verschillende SBZ's zijn er goede potenties aanwezig voor de soort.</p>

Gewone grootoorvleermuis/Grijze grootoorvleermuis - *Plecotus auritus/austriacus*

<ul style="list-style-type: none"> Het actuele voorkomen 	<p>De Gewone/Grijze grootoorvleermuis (<i>Plecotus auritus/austriacus</i>) is waargenomen in de omgeving van de Luysen (Gewone grootoorvleermuis), in de Warmbeekvallei en in het Grootbroek. In Neerpelt is een kolonie van Grijze grootoorvleermuizen gekend. Ook in 't Hasselt (Bree) bevindt zich een kolonie. Op de kerkzolder van de Achelse kluis bevinden zich zowel een kolonie Gewone grootoorvleermuizen als een kolonie Gewone grootoorvleermuizen.</p>
---	---

<ul style="list-style-type: none"> Actuele staat van instandhouding 	<p>Het is niet zinvol voor deze soort de staat van instandhouding te beoordelen op basis van de beoordelingscriteria die zijn vermeld in Adriaens et al (2008). Hiervoor is onvoldoende informatie en cijfermateriaal beschikbaar.</p> <p>De belangrijkste vragen bij een feitelijke beoordeling van de staat van instandhouding situeren zich op het vlak van verblijfplaatsen. De Grootoren hebben voor hun zomerverblijfplaats behoefte aan structuurrijke bossen met voldoende holle bomen. Door het ouder worden van de bossen wordt het habitat in principe steeds geschikter voor de soort. Het habitat is in die zin nog niet optimaal ontwikkeld (zie beoordeling van habitat 9120, 9190 en 91E0). Er zijn te weinig oude en holle bomen. Hierdoor wordt actueel de soort voornamelijk in Amerikaanse eiken en populieren terug gevonden. Aangezien de populier een productieboomsoort is en de Amerikaanse eik een exoot is die bestreden wordt, is er een probleem wat betreft koloniebomen. Problemen stellen zich daarnaast op het vlak van de inrichting van kerken en zolders, met in het bijzonder de verlichting en het afsluiten van uitvliegopeningen (zie bv. Laatvlieger).</p>
<ul style="list-style-type: none"> Trend 	Er zijn onvoldoende gegevensreeksen beschikbaar om een trend te kunnen bepalen.
<ul style="list-style-type: none"> Potenties 	Binnen de verschillende SBZ's zijn er goede potenties aanwezig voor de soort.

Meervleermuis - *Myotis dasycneme*

<ul style="list-style-type: none"> Het actuele voorkomen 	Van deze soort zijn er twee waarnemingen in de buurt van betreffende Natura 2000-gebieden, nl. op het kanaal Bocholt-Herentals ter hoogte van de Lommelse Wateringen en op de Zuid-Willemsvaart ter hoogte van de brug van Bree (1 mannetje dood).
<ul style="list-style-type: none"> Actuele staat van instandhouding 	<p>Het is niet zinvol voor deze soort de staat van instandhouding te beoordelen op basis van de beoordelingscriteria die zijn vermeld in Adriaens et al (2008). Hiervoor is onvoldoende informatie en cijfermateriaal beschikbaar.</p> <p>De soort is zeer gevoelig voor verlichting op de jachtroutes. De Meervleermuis gebruikt hetzelfde type van kolonieplaats als Laatvliegers. Zie daar voor problemen met verblijfplaatsen. De LSVI is voldoende.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Trend 	Er zijn onvoldoende gegevensreeksen beschikbaar om een trend te kunnen bepalen.
<ul style="list-style-type: none"> Potenties 	Binnen de verschillende SBZ's zijn er goede potenties aanwezig voor de soort.

Baardvleermuis - *Myotis mystacinus*

<ul style="list-style-type: none"> Het actuele voorkomen 	<p>De Baardvleermuis (<i>Myotis mystacinus</i>) komt verspreid over heel Vlaanderen in lage aantallen voor. In het betreffende SBZ-complex is de soort al waargenomen in het Hageven, de Beverbeekse bossen, De Bever, de Buitenheide en de omgeving van het Park van Opitter en Pollismolen (vermoedelijke kolonie in het Park van Opitter en/of Pollismolen). Daarnaast kan de soort op basis van gebiedskenmerken verwacht worden ter hoogte van Stamprooierbroek, Jagersborg en Smeethof. De Baardvleermuis is moeilijk van de Brandts vleermuis (<i>Myotis brandtii</i>) te onderscheiden. Onderstaande verspreidingsgegevens zijn dan ook voor beide vleermuizen.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Actuele staat van instandhouding 	<p>Het is niet zinvol voor deze soort de staat van instandhouding te beoordelen op basis van de beoordelingscriteria die zijn vermeld in Adriaens et al (2008). Hiervoor is onvoldoende informatie en cijfermateriaal beschikbaar.</p> <p>De Baardvleermuis foerageert in open dreven in bossen, maar ook in meer open monotone of gemengde bossen.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Trend 	<p>Er zijn onvoldoende gegevensreeksen beschikbaar om een trend te kunnen bepalen.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Potenties 	<p>Binnen de verschillende SBZ's zijn er goede potenties aanwezig voor de soort.</p>

Ingekorven vleermuis - *Myotis emarginatus*

<ul style="list-style-type: none"> Het actuele voorkomen 	<p>De Ingekorven vleermuis (<i>Myotis emarginatus</i>) is een zeer zeldzame vleermuis die op de Rode lijst als ernstig bedreigd staat. De soort is in de omgeving van de Achelse Kluis (en het net over de Nederlandse grens gelegen natuurgebied Malpie, waar zich een kolonie bevindt) al foeragerend waargenomen. Telemetrieonderzoek wees uit dat het dier naar de gekende kolonie van Postel ging. Hun actieradius is bijgevolg zeer groot.</p> <p>Telemetrieonderzoek heeft bovendien uitgewezen dat er uitwisseling is tussen de twee gekende kolonies (Postel en de Nederlandse grens), waarbij de Achelse Kluis als 'tussenstop' dient</p>
<ul style="list-style-type: none"> Actuele staat van instandhouding 	<p>Het is niet zinvol voor deze soort de staat van instandhouding te beoordelen op basis van de beoordelingscriteria die zijn vermeld in Adriaens et al (2008). Hiervoor is onvoldoende informatie en cijfermateriaal beschikbaar.</p> <p>Aangezien de soort vanuit Postel tot in de Achelse Kluis komt om te foerageren, is de Achelse Kuis uitstekend ingericht als jachtgebied. Het landschap tussen verblijfplaats en jachtgebied is ook zeer geschikt als migratieroute. De LSVI wordt dus als goed beoordeeld.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Trend 	<p>Er zijn onvoldoende gegevensreeksen beschikbaar om een trend te kunnen bepalen.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Potenties 	<p>Binnen de verschillende SBZ's zijn er goede potenties aanwezig voor de soort.</p>

5.4. **Samenvatting van voorkomen, actuele staat van instandhouding, trend en potenties van de vogelsoorten van bijlage IV**

In deze paragraaf worden de verschillende voorkomende Europees te beschermen vogelsoorten opgelijst waarvoor de SBZ-V of de SBZ-H volgens het G-IHD-rapport minstens belangrijk is. Voor elk Europees te beschermen soort uit hoofdstuk 4 wordt het voorkomen, de analyse van de actuele staat van instandhouding, de trends ten opzichte van de aanmelding en de potenties voor uitbreiding samenvattend beschreven. Voor de volledige analyse wordt verwezen naar bijlage II - *Analyse van de Europees te beschermen habitats en soorten*.

Blauwborst - *Luscinia svecica*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen	De blauwborst komt verspreid broedend voor met in totaal zo'n 55-60 broedparen en zit onder andere in het Hageven en het complex Luysen-Mariahof-Stramprooierbroek, Smeethof en Bergerven, Itterbeek en A-beek.
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van het criterium: beheer.
<ul style="list-style-type: none"> • Trend	Er bestaan geen concrete monitoringsgegevens om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van dit leefgebied in beeld te brengen.
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties	Binnen de verschillende SBZ's zijn er goede potenties aanwezig voor de soort. Goede potenties zijn aanwezig zowel in de verlandingsvegetaties van de vijvers als in de beekvalleien met structuurrijke venige heiden of hooilanden.

Boomleeuwerik - *Lullula arborea*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen	Boomleeuwerik komt onder andere voor in het Hageven, de Warmbeekvallei en het tussenliggend gebied en in Bergerven. In totaal komen er zo'n 25-29 broedparen voor binnen de gebieden.
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria: populatiegrootte en beheer.
<ul style="list-style-type: none"> • Trend	Er bestaan geen concrete monitoringsgegevens om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van dit leefgebied in beeld te brengen.
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties	Potenties zijn hoofdzakelijk aanwezig in het Hageven en de Warmbeekvallei.

Bruine kiekendief - *Circus aeruginosus*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen	In het Hageven is Bruine kiekendief een regelmatige broedvogel (soms tot 2 broedparen), hoewel deze hier de laatste jaren niet meer tot broeden komt. In de Luysen zijn er de laatste jaren regelmatig langdurig een vrouwtje Bruine kiekendief waargenomen soms in aanwezigheid met een mannetje. Maar er is nog niet met zekerheid een broedgeval waargenomen.
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria: populatiegrootte, broedsucces, biotoop en oppervlakte.

• Trend	Er bestaan geen concrete monitoringsgegevens om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van dit leefgebied in beeld te brengen.
• Potenties	De vijvers in Hageven en Luysen/Stramprooierbroek hebben een goede potentie als broedgebied voor de soort. Het omliggende landschap met zijn graslanden, heiden en akkers heeft een goede potentie om te ontwikkelen als foerageergebied voor de soort. Voor de agrarische gebieden heeft de soort meer dan twee meter brede rietkragen of andere randzones langs graslanden of korenvelden. Dus ook hier zijn potenties aanwezig. Ook op Smeetshof zijn er potenties voor de soort.

Grauwe klauwier - *Lanius collurio*

• Het actuele voorkomen	In Sint-Maartensheide is(zijn) er jaarlijks één tot twee broedpa(a)r(en) aanwezig. In 1991 en 1993 kwam de soort ook tot broeden in de Brand. Daarna werd de Grauwe klauwier enkel nog op trek vastgesteld. In 2010 was er ook een broedpaar in Buitenheide en in het Smeetshof (BE2221314).
• Actuele staat van instandhouding	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria: populatiegrootte en oppervlakte.
• Trend	In 1995 werden nog 8 broedterritoria ingenomen (Hermans 1995). Op de Sint-Maartensheide bevond zich de laatste Vlaamse broedpopulatie waarna de populatie in elkaar stortte tot in 1998 het laatste succesvolle broedpaar werd opgetekend. Na herstel van een deel van het kleinschalig cultuurlandschap komen jaarlijks één tot twee paren tot broeden sinds 2004. De trend is dus negatief.
• Potenties	Potenties zijn er aanwezig in Sint-Maartensheide, Bergerven, Tösch-Langeren, de Brand, Smeetshof en de Buitenheide nabij Achelse Kluis.

Ijsvogel - *Alcedo atthis*

• Het actuele voorkomen	De ijsvogel is de laatste jaren sterk toegenomen door de opeenvolgende zachte winters. Maar de afgelopen strenge winter zal dan weer voor een afname van de populatie hebben gezorgd. Sterke fluctuaties in de aantallen zijn echter kenmerkend voor deze soort. De soort komt verspreid voor in binnen het Vogelrichtlijngebied met een totaal van ongeveer 30-35 broedparen.
• Actuele staat van instandhouding	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria: verstoring.
• Trend	De ijsvogel is de laatste jaren sterk toegenomen door de opeenvolgende zachte winters. Maar de afgelopen strenge winter zal dan weer voor een afname van de populatie hebben gezorgd. Sterke fluctuaties in de aantallen zijn echter kenmerkend voor deze soort.
• Potenties	Door de talrijke aanwezigheid van vijvers en beeklopen hebben de verschillende SBZ's een goede potentie voor de soort.

Middelste bonte specht - *Dendrocopos medius*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen	De Middelste bonte specht is soort die de laatste jaren meer en meer wordt waargenomen. Er zijn waarnemingen van één broedpaar bekend van in Mariahof, van 2006 en 2007 en één broedpaar in Masy 2007 en in Jagersborg. Verspreid over het hele vogelrichtlijngebied zullen ongeveer 5-10 broedparen voorkomen. Net over de grens in Arenven nabij Stramprooij (Nederland) is in 2010 een broedgeval waargenomen.
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria: populatiegrootte, biotoop en aanwezigheid dood hout.
<ul style="list-style-type: none"> • Trend	De Middelste bonte specht is soort die de laatste jaren meer en meer wordt waargenomen.
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties	Alle grote boscomplexen met loofbomen binnen deze SBZ's hebben potenties voor de soort.

Nachtzwaluw - *Caprimulgus europaeus*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen	Broedgevallen zijn bekend van in het Hageven, Bergerven, Royerheide en Solterheide in Bree en in de buurt van Achelse kluis Achelse Kluis. In totaal zijn er zo'n 25-27 broedparen bekend van het vogelrichtlijngebied. Net over de grens in Stramprooierheide in Stramprooij (Nederland) is in 2010 een broedgeval waargenomen en zijn verschillende koppels in de Laurabossen nabij Weert (Nederland) aanwezig..
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van het criterium: randzones.
<ul style="list-style-type: none"> • Trend	Er bestaan geen concrete monitoringsgegevens om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van dit leefgebied in beeld te brengen.
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties	Een goede potentie is aanwezig in BE2200032-1 en BE2200032-2, tussen Hageven en Achelse Kluis.

Porseleinhoen - *Porzana porzana*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen	Door zijn verborgen levenswijze en het feit dat ze hoofdzakelijk 's nachts roepen is het moeilijk om de exacte aantallen binnen het Vogelrichtlijngebied te bepalen. Er worden echter bijna jaarlijks 4-5 broedgevallen geconstateerd in de Luysen, de Zig, Smeethof en Hageven. Net over de grens in Ringselven in Budel (Nederland) ter hoogte van Smeethof zijn tot 2004 waarnemingen bekend.
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van het criterium: populatiegrootte.
<ul style="list-style-type: none"> • Trend	Er bestaan geen concrete monitoringsgegevens om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van dit leefgebied in beeld te brengen.

<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	Grote zeggenvegetaties, rietvelden, ondergelopen graslanden zijn ideaal als biotoop. Tal van vijvers en vennen, hooilanden of zeggenvegetaties in de Abeekvallei hebben een goede potentie om te ontwikkelen als broedbiotoop voor de soort.
---	--

Roerdomp - *Botaurus stellaris*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	Roerdomp is een regelmatige broedvogel in het Hageven (BE2200032-1), Luysen, Grootbroek en Stramprooierbroek (BE2200033-1). Er is ook een waarneming bekend van in den Tomp (BE2200032-2).
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding 	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria: populatiegrootte, verstoring en afstand tot nabije populatie.
<ul style="list-style-type: none"> • Trend 	Er bestaan geen concrete monitoringsgegevens om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van dit leefgebied in beeld te brengen.
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	De vijvers in het Hageven, Luysen-Grootbroek-Zig, Mariahof, de Zig en Smeethof hebben potenties.

Wespendief - *Pernis apivorus*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	De wespendief komt verspreid voor binnen het Vogelrichtlijngebied met zo'n 23-29 broedparen. Zo zijn er broedgevallen bekend van Grootbroek; Urlobroek; Sint-Martensheide; Luysen; Lozerheide; Dommelvallei; Vloeiweide; Lozerheide en Hageven.
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding 	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van het criterium: oppervlakte foerageergebied.
<ul style="list-style-type: none"> • Trend 	Er bestaan geen concrete monitoringsgegevens om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van dit leefgebied in beeld te brengen.
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	De boscomplexen met overgangen naar vijvers of graslanden/heiden hebben een goede potentie voor de soort.

Woudaap - *Ixobrychus minutus*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen 	In de Luysen (BE2200033-1) is er één broedgeval van in 2006, 2007 en 2008.
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding 	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria: populatiegrootte, vegetatiestructuur en beheer.
<ul style="list-style-type: none"> • Trend 	Er bestaan geen concrete monitoringsgegevens om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van dit leefgebied in beeld te brengen
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties 	De vijvers in het Hageven (BE2200032-1) en de Luysen (BE2200033-1) hebben een goede potentie voor de soort.

Zwarte specht - *Dryocopus martius*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen	De zwarte specht is sterk toegenomen in heel Vlaanderen. Het zwaartepunt in Vlaanderen situeert zich in de provincies Antwerpen en Limburg. Binnen het vogelrichtlijn gebied komen er verspreid zo'n 19-25 broedparen voor.
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding	De soort bevindt zich in een goede tot uitstekende actuele staat van instandhouding.
<ul style="list-style-type: none"> • Trend	Er bestaan geen concrete monitoringsgegevens om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van dit leefgebied in beeld te brengen. Maar aangenomen mag worden dat deze trend positief is.
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties	De grotere boscomplexen een goede potentie voor de soort.

Doortrekkende en overwinterde vogels

Blauwe kiekendief - *Circus cyaneus*

<ul style="list-style-type: none"> • Het actuele voorkomen	Blauwe kiekendief is vooral in de wintermaanden waar te nemen in de SBZ. Binnen het vogelrichtlijngebied worden er jaarlijks verschillende waarnemingen van Blauwe kiekendief gemeld.
<ul style="list-style-type: none"> • Actuele staat van instandhouding	De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van het criterium voedselaanbod.
<ul style="list-style-type: none"> • Trend	De aantallen tijdens de doortrek kunnen sterk variëren naargelang het voedselaanbod en/of weersomstandigheden.
<ul style="list-style-type: none"> • Potenties	De Blauwe kiekendief is een roofvogel van open landschappen: weiden, akkerland, kapvlaktes, aanplantingen, moerasgebieden, heidevelden en venen. Slaapplaatsen in de winter zijn vaak gelegen in rietvelden of schorren, maar ook in open ruigtes en akkergewassen zoals groenbedekkers. Het voedsel bestaat uit kleine prooien (vogels en zoogdieren) die, laag en traag boven de vegetatie vliegend, met een snelle duik bejaagd worden. Potentie zijn zeker aanwezig binnen SBZ-V.

5.5. Regionaal belangrijke biotopen

Regionaal belangrijk biotopen zijn vegetaties of habitats die weliswaar niet Europees te beschermen zijn, maar die van belang zijn voor het Vlaamse natuurbehoud. Deze vegetaties worden beschermd door de Vlaamse natuurbehoudwetgeving in brede zin.

Voor deze habitats zullen op zich geen doelen worden geformuleerd, maar het is van belang voor het Vlaamse natuurbeleid om te weten waar deze liggen en er bij het formuleren van doelen rekening mee te kunnen houden. Bovendien zijn deze regionaal belangrijke biotopen vaak een leefgebied van een Europees te beschermen soort.

Een aantal van deze regionaal belangrijke biotopen is belangrijk tot cruciaal voor de lokale goede staat van instandhouding van een aantal Europees te beschermen soorten.

In onderstaande tabel wordt de actuele oppervlakte van de regionaal belangrijke biotopen weergegeven, wordt aangegeven voor welke Europees te beschermen soorten dit biotoop deel uitmaakt van het leefgebied en hoeveel de potentiële oppervlakte bedraagt in het gebied.

Tabel 5-1: Samenvattende tabel met het voorkomen van de regionaal belangrijke biotopen, de Europees te beschermen soorten waarvoor dit biotoop leefgebied is en de potentiële oppervlakte ervoor

	Actuele opp. (ha)	Leefgebied voor:	Potenties (ha)
Doornstruweel (sp)	SBZ-H: 3 + SBZ-V: 6	Grauwe klauwier	aanwezig
Riet (mr)	SBZ-H: 207+ SBZ-V: 192	Roerdomp, Woudaap, Bruine kiekendief, Blauwborst	aanwezig
Dotterbloemgraslanden (hc)	SBZ-H: 25 + SBZ-V: 15	Boomkikker, Bruine kiekendief (in de winter ook voor Roerdomp)	aanwezig
Kamgrasland (kam)	SBZ-H: + SBZ-V:	Grauwe klauwier, Wespndief, Boomkikker, Kamsalamander, Vleermuizen	aanwezig
Moerasspirearui gte (hf)	SBZ-H: + SBZ-V:	Vleermuizen	aanwezig
grote zeggevegetatie (mc)	SBZ-H: 17 + SBZ-V: 18	Porseleinhoen	aanwezig
Gagelstruweel (sm)	SBZ-H: 13 + SBZ-V:	Blauwborst	aanwezig
Wilgenstruweel (sf)	SBZ-H: 106 + SBZ-V: 115	Blauwborst	aanwezig
Vochtig wilgenstruweel op venige of zure grond (so)	SBZ-H: 36 + SBZ-V: 34	Blauwborst	aanwezig
Oligo- en mesotrofe wateren (ao/am)	SBZ-H: 12 + SBZ-V: 20	Boomkikker, Heikikker, Poelkikker, Kamsalamander, Gevlekte witsnuitlibel, Roerdomp, Woudaap, ...	aanwezig
soortenrijk permanent cultuurgrasland met relictten van halfnatuurlijke graslanden (hp*, hpr*)	SBZ-H: 380 + SBZ-V: 381	Boomkikker, Heikikker, Poelkikker, Kamsalamander, Roerdomp, Bruine kiekendief, Wespndief, Grauwe klauwier,...	aanwezig

5.6. Regionaal belangrijke soorten (RBS)

Regionaal belangrijke soorten zijn soorten die weliswaar niet Europees te beschermen zijn, maar die van belang zijn voor het Vlaamse natuurbehoud. Deze worden beschermd door de Vlaamse natuurbehoudwetgeving in brede zin.

Voor deze soorten zullen op zich geen doelen worden geformuleerd, maar het is van belang voor het Vlaamse natuurbeleid om te weten waar deze soorten voorkomen en er bij het formuleren van doelen rekening mee te kunnen houden. Bovendien maken één of meerdere Europees te beschermen habitattypen vaak deel uit van het leefgebied van een regionaal belangrijke soort.

In onderstaande tabel wordt het voorkomen van enkele relevante regionaal belangrijke soorten samengevat. Voor een meer volledige analyse wordt verwezen naar bijlage II.

Tabel 5-2: Samenvattende tabel met het voorkomen van de regionaal belangrijke soorten, hun leefgebied en bijkomende eisen die deze soorten aan hun habitat stellen

SOORT	VOORKOMEN	LEEFGEBIED	BIJKOMENDE EIS AAN HABITAT
Gewone bronlibel, Beekrombout, Bosbeekjuffer, Weidebeekjuffer, Bruine korenbout, Bandheidlibel,	In de beekvalleien van Warmbeek, Abeek, Itterbeek, Bosbeek...	Beken met zuiver stromend water	Gedekt door doelstellingen 3260 en Beekprik
Gevlekte glanslibel, Koraaljuffer	Gebieden zoals Hageven, complex Luysen/Stramprooierbroek, Smeethof	Verlande vennen, gagelmoerassen, vegetatierijke sloten ...	Voldoende schuilmogelijkheden voor de larven in de vegetatie
Vroege glazenmaker, Kempense heidelibel, Bruine korenbout	complex Luysen/Stramprooierbroek, Hageven, ...	Vijver en moeraslandschap	Ondiepe moerassen met goed ontwikkelde verlandingsvegetatie en oevervegetatie
Grote vos, Grote weerschijnvlinder, Kleine ijsvogel	Abeekvallei, complex Luysen/Stramprooierbroek, Itterbeekvallei, ...	Open boslandschap	Gedekt door doelstellingen 91E0, 9190
Aardbeivlinder	Vermoedelijk uitgestorven in Stramprooierbroek	Heischrale graslanden	Maaibeurten afstemmen op noden rupsen
Kleine parelmoervlinder	Verspreid over de verschillende gebieden	Open pioniervegetaties en schrale droge warme graslanden met kale grond, akkers	Geen insecticiden, niet omploegend
Spiegeldikkopje	Vermoedelijk uitgestorven in Stramprooierbroek	Vochtige ruigten langs bospaden en bosranden, open bossen.	Zorgen voor voldoende variatie binnen het gebied
Zilveren maan	Uitgestorven in Abeekvallei	Natte tot vochtige, schrale graslanden en bloemrijke hooi-	Zorgen voor voldoende variatie binnen het gebied

		of rietlanden.	
Purperstreepparelmoervlinder	Recent een nieuwe waarneming in Abeekvallei	Natte tot vochtige, matig voedselrijke ruigten en beekdalgraslanden, vaak met enige beschutting van bos of struweel.	Zorgen voor voldoende variatie binnen het gebied

INFORMATIEF DOCUMENT

6. Beschrijving van de maatschappelijke context binnen het Europees te beschermen gebied

De Habitatrictlijngebieden en Vogelrichtlijngebieden hebben niet enkel en alleen een ecologische betekenis. Een gebied wordt ook, actief en passief, gebruikt door verschillende gebruikers. De opmaak en realisatie van instandhoudingsdoelstellingen situeert zich lokaal dan ook binnen een bepaalde planologische, beleidsmatige en socio-economische context. De actuele natuurwaarden zijn tot op zekere hoogte een gevolg van de actuele en historische socio-economische activiteiten. Daarnaast bepaalt onder andere deze context ook de perspectieven voor de natuur en de verschillende betrokken sectoren in een bepaald gebied. Het is dan ook evident dat deze context mee in overweging wordt genomen bij het uitvoeren van de instandhoudingsdoelstellingen en de prioriteiten voor een bepaald gebied.

Dit hoofdstuk beschrijft allereerst de planologische situatie (paragraaf 6.1). Daarnaast gebeurt een eerste situering van een aantal eigenaars- en gebruikerscategorieën die in het gebied actief zijn (paragraaf 6.2). De socio-economische context wordt mee in overweging genomen bij de uitwerking van de sterktezwaakanalyse (hoofdstuk 7) en van de doelstellingen (zie hoofdstuk 8). De verzamelde informatie zal bovendien gebruikt worden voor het opstellen van actieprogramma's in het kader van de realisatie van de natuurdoelen. Op dat moment wordt de gehele socio-economische context verder verfijnd en aangevuld met meer gedetailleerde gegevens over de eigenaars en gebruikers. Dit hoofdstuk heeft dus niet de ambitie om een gedetailleerde en volledige beschrijving van de socio-economische toestand in het gebied te beschrijven. Het moet op basis van deze analyse wel mogelijk zijn om in overleg met betrokken doelgroepen, administraties en lokale besturen kansen en bedreigingen voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen te identificeren. De beschrijving in dit hoofdstuk kan bovendien waar nodig gedetailleerd worden op basis van dit overleg.

Noot bij de kaarten m.b.t. dit hoofdstuk

Hoofdstuk 6 van het rapport beschrijft de socio-economische situatie van het betrokken SBZ. In bijlage (bijlage 6) worden kaarten gevoegd die deze socio-economische situatie visualiseren.

Indien uit het overlegproces bijkomende informatie voortvloeit, is deze enkel opgenomen in het tekstgedeelte en zijn de kaarten uit het oorspronkelijke rapport hieraan niet aangepast. De kaarten werden immers o.m. gegenereerd door verschillende instanties die de relevante socio-economische gegevens beheren. Het aanpassen van de kaarten zou een nieuwe rondvraag bij deze instanties impliceren, wat om redenen van efficiëntie (kosten-baten) niet is voorzien. De tekst is bijgevolg accurater dan de kaarten.

Noot bij de interpretatie van de cijfergegevens

Een groot deel van de analyses in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op GIS gegevens. De praktijk leert dat niet alle gegevens geografisch even accuraat zijn. Bij de verschillende berekeningen en manipulaties kunnen bovendien kleine fouten optreden. Een concreet gevolg is dat de opgenomen cijfers enkel relatief geïnterpreteerd mogen worden. Voor de opmaak van percentages is als algemeen principe gebruik gemaakt van de afbakening van de Habitatrictlijn- en Vogelrichtlijngebieden. Binnen dit rapport worden drie Habitatrictlijngebieden en een Vogelrichtlijngebied behandeld. Deze vier gebieden nemen in totaal 14.484 ha in. Het Habitatrictlijngebied BE2200032 wordt in dit hoofdstuk verder vermeld als Hageven (1980 ha). Dit habitatrictlijngebied bestaat uit drie deelgebieden. Het tweede Habitatrictlijngebied met de code BE2200033, Abeek genoemd in dit hoofdstuk, bestaat uit twee deelgebieden en is 2523 ha groot. Het derde Habitatrictlijngebied BE2200034, Itterbeek genoemd in dit hoofdstuk, is ongeveer 1869 groot en bestaat ook uit twee deelgebieden. De totale oppervlakte van het Vogelrichtlijngebied dat niet overlapt met een van de drie Habitatrictlijngebieden is 8112 ha. Dit gebied wordt aangeduid als SBZ-V geen SBZ-H.

De gegevens zijn steeds de weergave van de situatie op het moment van inventarisatie of de studie en dus niet noodzakelijk van de actuele situatie op het terrein. Daarom is steeds de bronvermelding van de gebruikte gegevens opgenomen. Eigen aan GIS is ook dat verschillende

informatielagen niet steeds digitaal op elkaar afgestemd zijn. Bij berekeningen kunnen hierdoor snippers ontstaan, die het gevolg zijn van 'fouten' bij de digitalisering. Deze slivers worden benoemd in de rapportage.

6.1. Beschrijving van de planologische context

In de context van de opmaak van de instandhoudingdoelstellingen zijn een hele reeks van planologische statuten mogelijk, die al dan niet onder de zuivere noemer "ruimtelijke ordening" (met name plannen van aanleg of ruimtelijk uitvoeringsplannen) vallen. In het kader van de opmaak van de instandhoudingdoelstellingen beperken we ons tot de ruimtelijke bestemmingen, de oppervlakedelfstoffenplannen, ruimtelijke beschermingsstatuten vanuit het onroerend erfgoed en de planning in het kader van het integraal waterbeheer.

Ruimtelijke bestemmingen

De ruimtelijke bestemming van een gebied is vastgelegd in het Gewestplan en verschillende Ruimtelijke Uitvoeringsplannen. De verschillende bestemmingen kunnen geclusterd worden tot een aantal hoofdcategorieën. In Tabel 6-1 wordt een overzicht gegeven van de voorkomende bestemmingen binnen de verschillende deelgebieden. Tevens wordt het relatieve aandeel per hoofdcategorie aangegeven. In bijlage xx kaart xx wordt de bestemmingsverdeling binnen het gebied gesitueerd op kaart.

In het totaal is 46 % van de verschillende gebieden die in dit rapport behandeld wordt, ingekleurd als natuur- en reservaatgebied. 49 % van het gebied is opgenomen in de categorie 'landbouw'. Andere bestemmingscategorieën komen relatief beperkt voor (>2 %). De situatie m.b.t. de ruimtelijke bestemmingen is sterk verschillend tussen de Habitatrichtlijn- en Vogelrichtlijngebieden. Binnen de verschillende deelgebieden van de Habitatrichtlijngebieden komen bijna uitsluitend groene en gele bestemmingen voor. In het deel van het Vogelrichtlijngebied dat niet overlapt met de verschillende Habitatrichtlijngebieden komen de andere bestemmingen meer voor.

In de Habitatrichtlijngebieden is het grootste deel van de oppervlakte bestemd als natuur- en reservaatgebied. Binnen deelgebied Itterbeek-2 is bijna 100% van de oppervlakte bestemd als natuur- en reservaatgebied. In de deelgebieden Abeek-2 en Itterbeek-1 is iets meer dan 50% van de oppervlakte van het deelgebied bestemd als natuur- en reservaatgebied. In de andere deelgebieden heeft tussen de 70% en 80% van de oppervlakte een groene bestemming. In elk van de deelgebieden is de resterende oppervlakte bestemd als landbouwgebied.

In het deel van het het Vogelrichtlijngebied dat niet overlapt met een van de habitatrichtlijngebieden heeft ongeveer 65% van de oppervlakte een gele bestemming. De resterende oppervlakte is grotendeels bestemd als natuur- en reservaatgebied (circa 30%). Woon-, recreatie-, industrie- en andere gebieden hebben dan ook relatief een beperkte overlap met het voorliggend gebied. In absolute termen gaat het wel om enkele honderden hectaren. Zo is er een overlap met woongebied van 225 ha. Het betreft hierbij vooral verschillende soorten woongebieden in Kinrooi. Ook de bestemming 'andere' neemt meer dan 80 ha in. Het betreft hierbij vooral gebieden voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut (circa 23 ha), bestaande waterwegen (circa 30 ha) en ontginningsgebieden (circa 20 ha).

Tabel 6-1: Overzicht van de ruimtelijke bestemmingen en hun percentuele aandeel in de totale oppervlakte van het gebied.¹⁴

Nr deel- gebied		Ruimtelijke bestemmingscategorie ¹⁵							
		Wonen	Recreatie	Natuur en reservaat	Overig groen	Bos	Land- bouw	Industrie	Andere
Oppervlakte per deelgebied (ha)	Hageven- 1 (H-1)			346			130		
	Hageven- 2 (H-2)	1	4	931	74	120	187		1
	Hageven- 3 (H-3)			134			49		
	Abeek-1 (A-1)	1	7	1851	38	14	600	>0	1
	Abeek-2 (A-2)			5			5		
	Itterbeek -1 (I-1)	>0	>0	921	7		788	>0	
	Itterbeek -2 (I-2)			151					2
	SBZ-V geen SBZ-H	222	18	2281	89	92	5295	23	77
Totale oppervlakte (ha)		225	30	6621	208	225	7053	23	82
Aandeel (% totale oppervlakte SBZ)		2	>0	46	1	2	49	>0	1

In de periode 2004-2008 werkte de Vlaamse overheid in overleg met gemeenten, provincies en belangengroepen in 13 buitengebiedregio's een ruimtelijke visie uit voor landbouw, natuur en bos. Deze visie geeft op hoofdlijnen aan welke gebieden behouden blijven voor landbouw en waar er ruimte kan zijn voor natuurontwikkeling of bosuitbreiding. De visie vormt de basis voor de opmaak van concrete gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen (GRUP's) die de bestemmingen op perceelsniveau vastleggen. De prioriteiten en fasering voor de opmaak van deze ruimtelijke uitvoeringsplannen worden aangegeven in operationele uitvoeringsprogramma's.

In het operationeel uitvoeringsprogramma is aangegeven welke gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen de Vlaamse overheid de komende jaren zal opmaken voor de afbakening van de resterende landbouw-, natuur- en bosgebieden. De acties uit het uitvoeringsprogramma bij het eindvoorstel van de gewenste ruimtelijke structuur worden onderverdeeld in drie categorieën:

1. Gebieden waarvoor onmiddellijk gestart kan worden met de voorbereiding van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP).
2. Gebieden waarvoor verder overleg en/of onderzoek nodig is.
3. Gebieden waarvoor de opmaak van een GRUP op korte termijn niet mogelijk is.

¹⁴ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Gewestplan, vector, toestand 01/01/2002 (Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed, AGIV-product).

Gewestelijke Ruimtelijke Uitvoeringsplannen, vector, toestand 03/06/2009 (Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed).

¹⁵ De ruimtelijke bestemmingscategorieën zijn gebaseerd op een clustering van de categorieën opgenomen in het Gewestplan aangevuld met de geldende GRUP's in de verschillende Habitatrictlijngebieden.

Voorliggend gebied overlapt met de buitengebiedregio Limburgse Kempen en Maasland. Op 12 december 2008 nam de Vlaamse Regering kennis van deze visie en keurde ze de beleidsmatige herbevestiging van de bestaande gewestplannen voor ca. 16.600 ha agrarisch gebied én een operationeel uitvoeringsprogramma goed.

Binnen het gebied liggen geen herbevestigde agrarische gebieden. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de verschillende acties die opgenomen zijn in het operationeel uitvoeringsprogramma. Tevens wordt aangegeven voor welke deelgebieden deze acties van toepassing zijn.

Tabel 6-2: Overzicht van de verschillende acties opgenomen in het operationeel uitvoeringsprogramma met betrekking tot het voorliggend gebied ¹⁶

Prioriteit	Naam	Omschrijving	Deelgebieden van gebied
Uitvoeringsacties op korte termijn op te starten	/		
Op te starten specifiek onderzoek voorafgaand aan uitvoeringsactie	Watering van Lommel-Kolonie, Heuvelse Heide en vallei van de Elsenloop en Huttensondersloot	<p>Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het behouden en versterken van de samenhangende boscomplexen met aandacht voor de natuurlijke hydrologie van deze watering (37.1) en het gebied Heuvelse Heide (37.2). Deze gebieden maken deel uit van het Vlaams Ecologisch Netwerk. - Het behoud en de versterking van het gevarieerde valleilandschap Elsenloop en Huttensondersloot (35.1) met ruimte voor natuurlijke waterberging. Dit gebied wordt gedifferentieerd als natuurverwevingsgebied met het behoud van de grondgebonden landbouw maar met voldoende ruimte voor de instandhouding en verbetering van de kwaliteit van de beekgebonden ecotopen af te stemmen via stimulerende maatregelen. Afstemming met het oostelijk hiervan gelegen gebied voor land- en tuinbouw Lommel-Kolonie (33.1) en nabijgelegen wateringen. - Het behoud en de versterking van de natuurfunctie op het recreatieterrein Parelstrand (42.1). <p><i>Motivering:</i></p> <p><i>Verder onderzoek en overleg nodig i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszetels, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i></p> <p><i>Opmaak RUP op korte termijn niet mogelijk wegens opname van grote oppervlakten voor ontginning binnen het in opmaak zijnde bijzonder oppervlakedelfstoffenplan 'Zand in Limburg'.</i></p> <p><i>Afstemmen met het gewestelijk RUP voor differentiatie als natuurverweving in beleidsmarge binnen HAG voor het gebied gelegen in het visiegebied natuureservaat E-124 'Vloeiweiden in de Watering'.</i></p> <p><i>Opname RUP bekijken samen met het eventueel op te maken gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor een golfterrein in Lommel, opgenomen in het 2de golfmemorandum. De Technische Werkgroep kan het dossier nu onderzoeken. Door de initiatiefnemer werd echter nog geen concreet project ingediend, waardoor we nog geen bijkomende informatie hebben.</i></p>	Hageven-3 (H-3)

¹⁶ Operationeel uitvoeringsprogramma regio Limburgse Kempen en Maasland, 12 december 2008.

Prioriteit	Naam	Omschrijving	Deel-gebieden van gebied
	Vallei van de Abeek met zijrivieren Gielisbeek en Hommelbeek van natuurcomplex Militair domein Houthalen-Helchteren tot Zuid-Willemsvaart.	<p>Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het behouden en versterken van de uitgesproken natuurwaarden in de vallei van de Abeek (34.7), met ruimte voor natuurlijke waterberging en in haar landschappelijke en cultuurhistorische context voor het gedeelte tussen N73 en de Zuid-Willemsvaart (44.6) en ter hoogte van Plokkrooi (44.9) en in relatie met de naastliggende landbouwgebieden en bosclusters. - Het behouden en versterken van gevarieerd valleilandschap van de Abeek met ruimte voor natuurlijke waterberging (35.10) en in afstemming met het aangrenzende land- en tuinbouwgebied tussen Beek en Bocholt (33.16). - Het nader uitwerken van de verweving tussen landbouw, natuur en bos voor de beekvalleien Gielisbeek, Hommelbeek en Bullenbeek (35.3; 35.4; 35.5). - Het behouden en versterken van de boscluster tussen Ellikom en Kaulille (37.27) en de boscluster tussen Wijshagen en Ellikom (37.28) in ruimtelijke verweving met andere functies zoals landbouw in de landbouwgebieden tussen Bocholt, Kaulille en Grote Brogel (33.13), tussen Bree, Ellikom en Wijshagen (33.14) en het landbouwgebied Waartheide en omgeving (33.17). - Het behouden en versterken van de bosfragmenten Erperheide (37.33) in relatie met de natuurfunctie op het nabijgelegen recreatieterrein Erperheide (42.4). - Het hernemen van de agrarische bestemming voor het gebied in SBZ-V ten zuiden van de kern van Meeuwen, tussen de N76 en de Abeekvallei (32.3). Delen van dit agrarisch gebied kunnen op basis van de conclusies van de passende beoordeling gedifferentieerd worden als natuurverwevingsgebied. <p><i>Verder onderzoek en overleg nodig i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszetels, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i></p> <p><i>Afstemming met het gewestelijk RUP voor differentiatie als natuurverweving voor het gedeelte in beleidsruimte binnen HAG voor de valleien van de Gielisbeek (35.3), de Hommelbeek (35.4) en de Bullenbeek (35.5).</i></p>	Abeek-1 (A-1)
	Valleien van de Itterbeek en de Wijshagerbeek en van de Zuurbeek en noord-zuid bosclusters zuidelijk van de N73.	<p>Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het behouden en versterken van de uitgesproken natuurwaarden in de valleien van de Wijshagerbeek (34.8) en de Itterbeek (34.9) met ruimte voor natuurlijke waterberging en in hun landschappelijke en cultuurhistorische context voor het gedeelte tussen Gruitrode en Opitter (44.7). - Het behouden en versterken van de gevarieerd valleilandschappen voor de bovenlopen van de Zuurbeek (35.7) en de Wijshagerbeek (35.8) met ruimte voor natuurlijke waterberging en in afstemming met het aangrenzende land- en tuinbouwgebieden en de bosclusters. Deze gebieden worden gedifferentieerd als natuurverwevingsgebieden. - Het vrijwaren van de markante steilrand van het Kempisch Plateau tussen Bree en Opitter (43.1). - Het behouden en versterken van de bosclusters tussen 	Itterbeek-1 (I-1)

Prioriteit	Naam	Omschrijving	Deelgebieden van gebied
	<p>Ecologische waardevol natuurcomplex Oudsberg – Gruitroderbos – Solterheide en omgeving</p>	<p>Ellikom en Kaulille (37.28), tussen Ophovenerbos en Wijshagen (37.29) en tussen Gruitrode en Wijshagen (37.30) in relatie met de omliggende land- en tuinbouwgebieden en beekvalleien.</p> <p><i>Verder onderzoek en overleg nodig i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszetels, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i></p> <p>Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het behoud en de versterking van het ecologisch waardevolle complex Gruitroderbos – Solterheide (19.5) met mogelijkheid tot bosuitbreiding (richtcijfer 125 ha als geheel met 19.3; zie actie 34) en van het ecologisch waardevolle natuurcomplex Oudsberg (19.4). - Ruimtelijk bufferen door bos- of natuuruitbreiding op landbouwenclaves of direct aangrenzende landbouwgronden die essentieel zijn als buffer naar zeer kwetsbare natuurwaarden om de samenhang tussen de onderlinge verbindingen tussen bos- en natuurgebieden te verbeteren. - Het nader verfijnen van de ruimtelijke verweving van landbouw, natuur en bos voor de randen van het natuurcomplex Gruitroderbos - Solterheide (19.5), mits rekening te houden met de noordoostelijke steilrand van het Kempens Plateau als te behouden reliëfcomponent. Deze verfijning geldt met name in relatie met de ruimtelijke omschrijving van het land- en tuinbouwgebied Roosterberg (24.4) en de kleinschalige open ruimte gebieden tussen natuurcomplex Gruitroderbos en de kern van Opoeteren (26.3). - Het behoud en het herstel van landschappelijke waardevolle overgangen en verbindingen (o.m. door middel van KLE's) in de kleinschalige open ruimte gebied tussen het natuurcomplex Oudsberg (19.4) en de kernen van Oglabbeek en Louwel (26.2). <p><i>Verder onderzoek en overleg nodig i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszetels, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i></p> <p><i>Aandacht voor het PRUP in opmaak voor het door de VR op 23/12/05 aangeduide motorcrossterrein van Neeroeteren/Waterloos als permanent oefenterrein voor lawaaiierige sporten.</i></p>	<p>Itterbeek-1 (I-1)</p>
	<p>Langeren – Den Tösch + vallei van de Witbeek omgeving Neeroeteren + vallei van de Zanderbeek + De Bek – De Wateringen</p>	<p>Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het nader uitwerken van de verweving van landbouw en natuur voor het gebied ten noorden van de Bosbeekvallei met behoud van het waterbergend vermogen van de Witbeek (9.5) en de natuurwaarden. - Het versterken van de natuurwaarden in de Witbeek (9.5) + herstellen van de hydrologie en waterbergend vermogen van het watersysteem. - Het nader uitwerken van de verweving van landbouw, natuur, bos en waterbeheer in de Zanderbeek (9.6) en De Bek (14.4). - Het versterken van de natuurwaarden in de Zanderbeek (8.4) en de Bosbeek (8.3). 	<p>Itterbeek-1 (I-1), Itterbeek-2 (I-2), SBZ-V geen SBZ-H</p>

Prioriteit	Naam	Omschrijving	Deel-gebieden van gebied
	Land- en tuinbouwgebieden Nielerhei – Dornerheide en Driepaalhoeve omgeven met de uitlopers van het Park Hoge Kempen (Schootshei – Dilserbos – Platte Lindenberg).	<ul style="list-style-type: none"> - Het versterken van de natuurwaarden en bosstructuur in De Bek – Wateringen (4.3) en Langeren – Den Tösch (7.2) met het behouden en opwaarderen van de waardevolle cultuurhistorische erfgoedelementen (16.5; 16.6). - Het verbeteren van de onderlinge verbindingen tussen de bossen tot een aaneengesloten bos- en natuurcomplex voor het gebied De Bek-Wateringen (4.3). - Het hernemen van het de agrarische bestemming van de gebieden in SBZ-V (2.4) aan de Zanderbeek thv Kwaven. Delen van dit agrarisch gebied kunnen op basis van de conclusies van de passende beoordeling gedifferentieerd worden als natuurverwevingsgebied. <p><i>Verder onderzoek en overleg nodig i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszetels, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i></p> <p><i>Afstemmen met het in uitvoering zijnde landinrichtingsproject Langeren-Tösch (MB 25.09.2007 wijziging inrichtingsplan). Dit maakt deel uit van het landinrichtingsproject Noordoost-Limburg. Het projectgebied behoort tot de vallei van de Bosbeek en omvat de stroomafwaartse gebieden van de Bosbeek vanaf de Zuid-Willemsvaart tot aan de grens met Wurfeld.</i></p> <p>Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het aanduiden in de gebieden Nielerhei – Dornerheide (24.2) en Driepaalhoeve (24.3) van bouwvrije zones met het oog op het waarborgen van het open en aaneengesloten karakter voor de grondgebonden landbouw. - Het behoud en de ontwikkeling van kleine stapsteenbossen, houtkanten en bomenrijen in relatie tussen Bosbeek (21.6) enerzijds en het Dilserbos en Platte Lindenberg (deel van 18.1) anderzijds. - Het behouden en versterken van de samenhangende bosgebieden bij De Houw (20.6) en het Dornerheidebos (20.7) en de bosfragmenten ten noordoosten van Dorne (20.16) aan de randen van het landbouwgebied als buffer naar de zeer waardevolle natuurcomplexen binnen het Nationaal Park Hoge Kempen (18.1) en voor de opvang en spreiding van de recreatiedruk. In deze gebieden wordt in relatie met de landbouwgebieden met verspreide bosfragmenten Nielerhei-Dornerheide en Driepaalhoeve (24.2 en 24.3) voorzien in de mogelijkheid voor bosuitbreiding (richtcijfer 115 ha). - Het nader uitwerken van landschapsecologische relaties tussen de bossen (20.6 en 20.7) en het aangrenzende natuurgebied Schootshei (19.7). - Het vrijwaren en versterken van de hoge landschappelijke en cultuurhistorische waarde van het gebied De Houw omwille van de historische ontginningsstructuur van het gebied (30.7) alsook van het gebied Schootshei (30.8). - Het behouden en versterken van de zeer waardevolle boscomplexen Dilserbos, Platte Lindenberg (onderdeel van 18.1) en op te nemen binnen het Vlaams Ecologisch Netwerk. In dit deel van het gebied Nationaal Park Hoge Kempen (18.1) wordt voorzien in de mogelijkheid voor bosuitbreiding (richtcijfer 20 ha). 	Itterbeek-2 (I-2)

Prioriteit	Naam	Omschrijving	Deelgebieden van gebied
	Vallei van de Witbeek stroomafwaarts Jagersborg + omgeving Vijverbroek	<p>- Behouden van de steilrand van het Kempens Plateau als structuurbepalende reliëfcomponent.</p> <p><i>Verder onderzoek en overleg nodig i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszetels, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i></p> <p><i>Afstemming met het Masterplan Nationaal Park Hoge Kempen.</i></p> <p><i>Afstemmen met het in uitvoering zijnde natuurinrichtingsproject Bergerven.</i></p> <p>Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het nader uitwerken van de verweving van landbouw, natuur, bos en waterbeheer voor de vallei van de Witbeek (9.5) en de omgeving Vijverbroek (14.2). - Het hernemen van het de agrarische bestemming van de gebieden in SBZ-V (1.1) ter hoogte van de Witbeek en aan het Nieuwenhof Kasteel. Delen van dit agrarisch gebied kunnen op basis van de conclusies van de passende beoordeling gedifferentieerd worden als natuurverwevingsgebied. - Aandacht voor de lokale hydrologie en herstel van het waterpeil in functie van het herstel en de ontwikkeling van het laagveengebied Vijverbroek (5.4). - Versterken van de natuurwaarden in het Vijverbroek; aandacht voor het waterbeheer en afstemming met de aangrenzende (landbouw)gebieden inzake waterbeheer, ruimte voor KLE's, beperking eutrofiërende invloeden,.. voor het Vijverbroek (5.4). - Versterken van de verbinding tussen het natuurgebied Jagersborg en het Vijverbroek (5.4) via de Witbeek (9.5). - Vrijwaren van het historisch uiterwaardenlandschap (16.4). <p><i>Verder onderzoek en overleg nodig i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszetels, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging en structuurherstel. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i></p> <p><i>Afstemmen met het uitgevoerde inrichtingsplan Abeek 3: Zig en Goort (MB 27.06.2002). Dit maakt deel uit van het landinrichtingsproject Noordoost-Limburg en heeft betrekking op delen van de Abeek en Lossing stroomafwaarts van Stamprooierbroek.</i></p> <p><i>Opmaak RUP op korte termijn weinig meerwaarde alvorens studie opgemaakt i.k.v. instandhoudingsdoelstellingen (IHD) voor de Natura 2000 gebieden.</i></p>	SBZ-V geen SBZ-H
Gebieden waarvoor geen acties op korte termijn opgestart worden	Grensoverschrijdend natuurcomplex vallei van de Warmbeek, Beverbeekse Heide – Beverbeek – Haarterheide en Watering van Sint-Huibrechts-	<p>Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het behouden en versterken van het natuurcomplex van heiden, landduinen en vennen in het noordelijk deel van het gebied Beverbeekse Heide (38.2) en van de samenhangende boscomplexen en verspreide bosfragmenten in het valleigebied van de Warmbeek (34.2 en 37.9) en van het gebied Beverbeekse Heide – Beverbeek – Haarterheide (37.8). Deze gebieden zullen deel uitmaken van het Vlaams Ecologisch Netwerk. - Het behouden en versterken van de samenhangende 	Hageven-2 (H-2), SBZ-V geen SBZ-H

Prioriteit	Naam	Omschrijving	Deel-gebieden van gebied
	Lille + 't Lo	<p>boscomplexen en verspreide bosfragmenten voor de gebieden Binnenheide en Watering te Sint-Huibrechts-Lille (37.10).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ruimtelijke vertaling en verfijning van het valleigebied van de Warmbeek (34.2) in relatie tot de aanwezige landbouwactiviteiten in het gebied. Het onderzoek dient uitsluitend te geven over de randvoorwaarden waarbinnen bepaalde landbouwactiviteiten mogelijk zijn, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen voor natuur (SBZ-H en SBZ-V) en de waardevolle landschappen en erfgoedwaarden (44.3). - Het hernemen van de agrarische bestemming voor de gebieden in de SBZ-V gebieden ten noorden van Hamont (33.4), ten zuiden van Haarterheide (33.4; 35.2), t.h.v. van Achel-station (33.3), aan Hoeven-Watering (33.7) en ten westen van Achelse Kluis (33.2). Delen van dit agrarisch gebied kunnen op basis van de conclusies van de passende beoordeling gedifferentieerd worden als natuurverwevingsgebied. - Differentiatie als natuurverweving in functie van de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen van het SBZ-V gebied voor het gebied Pastoorsbos (35.2). - Het behouden en versterken van de ruimtelijke verweving van grondgebonden landbouw (33.7), bosjes en kleine landschapselementen (37.13) binnen het landschappelijk en cultuurhistorisch waardevol karakter van het kasteeldomein Het Lo (44.4) en in verband met het grensoverschrijdend complex via de Hamonterbeek. - Het behoud en versterken van de bossen langsheen de Zuid-Willemsvaart (37.12). <p><i>Verder onderzoek en overleg nodig i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszetels, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i></p> <p><i>Opstarten specifieke onderzoeksopdracht zonevremde landbouw in de Vallei van de Warmbeek tussen het kanaal Bocholt-Herentals en de Nederlandse grens (concept 34.2) i.f.v. een objectieve evaluatie van de socio-economische betekenis van het gebied voor de agrarische macrostructuur, de potenties voor natuurontwikkeling en de instandhoudingsdoelstellingen van de speciale beschermingszone als basis voor verder besluitvorming omtrent opmaak gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan.</i></p> <p><i>Afstemmen met de acties opgenomen in het goedgekeurd bekkenbeheerplan Maas in het kader van integraal waterbeheer.</i></p>	
	Grensoverschrijdend natuurcomplex Hageven; vallei van de Dommel noordelijk van Neerpelt, zandgroeven noordelijk van Overpelt + Achelse Heide en Hoeven - Watering	<p>Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het behouden en versterken van het natuurcomplex van heiden, landduinen en vennen in het Hageven (38.1) en de Dommelvallei (34.1) door het herstel van de natuurlijke hydrologie en een ongestoorde overgang naar het Dommeldal (40.1) in samenhang met de cultuurhistorische en landschappelijke context van het gebied (44.2). - Het behouden, versterken en waar nodig het hydrologisch herstel van de ecologische-waardevolle graslanden verweven met landbouw in het gebied 'Tussen' (40.1) met bijzondere aandacht voor de aanwezige landbouwbedrijven in relatie met de 	Hageven-1 (H-1), SBZ-V geen SBZ-H

Prioriteit	Naam	Omschrijving	Deel-gebieden van gebied
	<p>Vallei van de Warmbeek met omliggende boscomplexen van Kolis, Achter de Hostie, ten noorden van het Vliegveld van Kleine Brogel</p>	<p>instandhoudingsdoelstellingen van de speciale beschermingszone in het gebied en in relatie tot het natuurcomplex van het Hageven. Het gebied wordt gedifferentieerd als natuurverwevingsgebied.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het behouden en versterken van het samenhangend natuurcomplex Achelse Heide (37.5) en Hoeven – Watering (37.6) met, voor het gebied Hoeven – Watering, het behoud en waar mogelijk het herstel van de unieke hydrologische kwaliteiten en potenties van het bevoeiingssysteem. Dit gebied zal deel uitmaken van het Vlaams Ecologisch Netwerk. - Het behoud en de ontwikkeling van de open waters van de zandgroeve noordelijk van Overpelt-fabriek (41.1) om hun ecologische en/of recreatieve waarde. - Het hernemen van de agrarische bestemming voor de gebieden in de SBZ-V meerbepaald de zones Platte Heide en Buitenheide (33.2). Delen van dit agrarisch gebied kunnen op basis van de conclusies van de passende beoordeling gedifferentieerd worden als natuurverwevingsgebied. <p><i>Verder onderzoek en overleg nodig i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszetels, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i></p> <p><i>Opstarten specifieke onderzoeksopdracht zonevreemde landbouw in de Vallei van de Dommel tussen het kanaal Bocholt-Herentals en de Nederlandse grens (concept 34.1) i.f.v. een objectieve evaluatie van de socio-economische betekenis van het gebied voor de agrarische macrostructuur, de potenties voor natuurontwikkeling en de instandhoudingsdoelstellingen van de speciale beschermingszone als basis voor verder besluitvorming omtrent opmaak gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan</i></p> <p><i>Afstemmen met de acties opgenomen in het goedgekeurd bekkenbeheerplan Maas in het kader van integraal waterbeheer.</i></p> <p>Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het behouden en versterken van de uitgesproken natuurwaarden in de vallei van de Warmbeek met ruimte voor natuurlijke waterberging (34.6) in relatie tot het omliggende landbouwgebieden rondom Sint-Huibrechts-Lille (33.10) en Broekheide en omgeving (33.12) en het aansluitende Kolisbos (37.22). - Behoud en versterken van samenhangende boscomplexen als structuurbepalende natuur- en/of landschapselementen voor de bossen Berghei – Zonheide (37.23) en Dorperheide (37.24 en 37.25) alsook voor de boscomplexen rondom het militair domein van Kleine Brogel (37.26) en dit in samenhang met het behoud van de open waters met ecologische waarde (41.2). - Het hernemen van de agrarische bestemming van de gebieden in SBZ-V ten oosten van de N748 ter hoogte van Kolisbos (33.11). Delen van dit agrarisch gebied kunnen op basis van de conclusies van de passende beoordeling gedifferentieerd worden als natuurverwevingsgebied. 	<p>Hageven-2 (H-2), SBZ-V geen SBZ-H</p>

Prioriteit	Naam	Omschrijving	Deel-gebieden van gebied
	Veldhoven-Kreiel + Lozerheide + Lozerbos en de vallei van de Hamonterbeek	<p><i>Verder onderzoek en overleg nodig i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszetels, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i></p> <p><i>Opmaak RUP op korte termijn niet mogelijk wegens opname van grote oppervlakten voor ontginning binnen het in opmaak zijnde bijzonder oppervlakedelfstoffenplan 'Zand in Limburg'.</i></p> <p>Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het nader uitwerken van de verweving van landbouw, natuur en bos voor het gebied Lozerbos (2.1) ten noorden van de Zuid-Willemsvaart, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen voor het SBZ-V gebied, socio-economische betekenis van het gebied voor de landbouw en de lokale potenties voor natuurontwikkeling. - Het hernemen van de agrarische bestemming in de landschappelijk waardevolle agrarische gebieden in SBZ-V (2.1) voor de gebieden langs de beekvalleien Lozerbroeksbeek, Veldhoverbeek en Lechterrietbeek, ten zuidwesten van het Smeetshof en ten noorden van de Abeek. Delen van dit agrarisch gebied kunnen op basis van de conclusies van de passende beoordeling gedifferentieerd worden als natuurverwevingsgebied. - Differentiatie van Lozerheide (4.1; 16.1) en de vallei van de Hamonterbeek (4.1) als ruimtelijk verweven agrarisch gebied, natuurverwevingsgebied, natuur-, groen- of bosgebied. - Differentiatie als natuurverweving voor de beekvalleien van de Lozerbroeksbeek, Veldhoverbeek en Lechterrietbeek (9.1) en ten zuidwesten van het Smeetshof in functie van de realisatie van het visiegebied natuurreservaat E-165 'Smeetshof' en rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen van het SBZ-V. - Het behouden en verbeteren van de hydrologische kwaliteiten en potenties van Lozerheide en behoud en opwaardering van de waardevolle cultuurhistorische erfgoedelementen (4.1; 16.1). - Het behouden en verbeteren van de waterkwaliteit van de Hamonterbeek (4.1). - Aandacht voor de lokale hydrologie en afstemming met aangrenzende (landbouw)gebieden inzake waterbeheer, ruimte voor KLE's, beperking eutrofiërende invloeden, voor het gebied Smeetshof (5.2). - Het versterken van de natuurwaarden in het gebied Smeetshof en de beekvalleien Lozerbeek, Veldhoverbeek, Lechterrietbeek (5.2). <p><i>Opmaak RUP ter realisatie van het ruilverkavelingsproject Veldhoven-Kreiel dat kadert in het landinrichtingsproject Noordoost-Limburg. Op dit moment wordt er een ruilverkavelingsplan opgemaakt. Waar nodig wordt verder onderzoek en overleg verricht i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszetels, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i></p> <p><i>Afstemmen met het reeds afgewerkte natuurinrichtingsproject 'Smeetshof' en het reeds uitgevoerde inrichtingsplan 'herstel watering Lozerheide' (MB 22.09.1998). Deze maakt deel uit van</i></p>	Abeek-1 (A-1), SBZ-V geen SBZ-H

Prioriteit	Naam	Omschrijving	Deelgebieden van gebied
	<p>Complex Stamprooierbroek; Sint-Maartensheide; Zuurbekvallei en vallei van de Abeek stroomafwaarts de Zuid-Willemsvaart tot aan de Beerselderijk (Bree) - Grootbroekstraat (Kinrooi)</p>	<p><i>het landinrichtingsproject Noordoost-Limburg.</i></p> <p><i>Afstemming met het gewestelijk RUP voor differentiatie als natuurverweving voor het gedeelte in beleidsmarge binnen HAG voor de beekvalleien Lozerbroeksbeek, Veldhoverbeek en Lechterrietbeek rekening houden met de instandhoudingsdoelstellingen van het SBZ-V gebied.</i></p> <p>Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het nader uitwerken van de verweving van landbouw en natuur in Sint-Maartensheide (3.1), Zuurbekvallei (6.1), Hemelrijk/Urlobroek (6.2) rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen voor natuur, socio-economische betekenis van het gebied voor de landbouw en de potenties voor natuurontwikkeling. - Het versterken van de natuurwaarden in de Zuurbekvallei (6.1); Hemelrijk/Urlobroek (6.2); de Abeekvallei (8.1) en Stamprooierbroek (5.1). - Het hernemen van de agrarische bestemming in de landschappelijk waardevolle agrarische gebieden in SBZ-V ten zuiden van het natuurcomplex van de Zuurbek (2.2) en ter hoogte van Molenbeersel (Foshei-Opwinkel en ten NW van Heikemp) (2.3). Delen van dit agrarisch gebied kunnen op basis van de conclusies van de passende beoordeling gedifferentieerd worden als natuurverwevingsgebied. - Aandacht voor de hydrologische afstemming tussen landbouw en de natuurwaarden in Sint-Maartensheide (3.1), Zuurbekvallei (6.1) en Hemelrijk/Urlobroek (6.2). - Aandacht voor de lokale hydrologie en afstemming met aangrenzende (landbouw)gebieden inzake waterbeheer, ruimte voor KLE's, beperking eutrofiërende invloeden,.. voor het gebied Stamprooierbroek (5.1). - Het versterken van de waterbergingsfunctie in de Abeekvallei (8.1). - Het behouden van de hoge cultuurhistorische en landschappelijke waarde van de Abeekvallei en Urlobroek (16.2). <p><i>Verder onderzoek en overleg nodig i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszetels, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i></p> <p><i>Afstemmen met reeds uitgevoerde inrichtingsplan weidevogelbescherming Sint-Maartensheide (MB 3.05.2000), maakt deel uit van het landinrichtingsproject Noordoost-Limburg.</i></p> <p><i>Opmaak RUP op korte termijn weinig meerwaarde alvorens studie opgemaakt i.k.v. instandhoudingsdoelstellingen (IHD) voor de Natura 2000 gebieden.</i></p> <p><i>Opstarten specifieke onderzoeksopdracht zonevreemde landbouw in het gebied Sint-Maartensheide/ Broekkant - Waterkant (concept 3.1) i.f.v. een objectieve evaluatie van de socio-economische betekenis van het gebied voor de agrarische macrostructuur, de potenties voor natuurontwikkeling en de instandhoudingsdoelstellingen van de speciale beschermingszone als basis voor verder besluitvorming omtrent opmaak gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan.</i></p> <p><i>Afstemmen met de acties opgenomen in het goedgekeurd bekkenbeheerplan Maas in het kader van integraal waterbeheer.</i></p>	<p>Abeek-1 (A-1), Abeek-2 (A-2), SBZ-V geen SBZ-H</p>

Prioriteit	Naam	Omschrijving	Deelgebieden van gebied
	Vallei van de Zig/Lossing van de Beerselderdijk(Bre e) – Grootbroekstraat (Kinrooi) tot aan de Belgisch-Nederlandse grens + depressie van Goort en omgeving + Vallei van de Itterbeek van N762 tot aan de Belgisch – Nederlandse grens	<p>Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het nader uitwerken van de verweving van landbouw, natuur, bos en waterbeheer voor de vallei van de Lossing (9.4) en de Itterbeek (9.3). - Het hernemen van de agrarische bestemming in de agrarische gebieden in SBZ-V (1.1; 2.3) ten noorden en ten zuiden van de valleien Zig/Lossing en Itterbeek. Delen van dit agrarisch gebied kunnen op basis van de conclusies van de passende beoordeling gedifferentieerd worden als natuurverwevingsgebied. - Versterken van de natuurwaarden in de Zig; aandacht voor de lokale hydrologie en afstemming met de aangrenzende (landbouw)gebieden inzake waterbeheer, ruimte voor KLE's, beperking eutrofiërende invloeden,.. voor het gebied de Zig (5.3). - Beschermen en opwaarderen van de natuurwaarden via stimulerende maatregelen in de vallei van de Lossing en de depressie van Goort (9.4) en de Itterbeek (9.3). <p><i>Verder onderzoek en overleg nodig i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszetels, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i></p> <p><i>Afstemmen met het uitgevoerde inrichtingsplan Abeek 3: Zig en Goort (MB 27.06.2002). Dit maakt deel uit van het landinrichtingsproject Noordoost-Limburg en heeft betrekking op delen van de Abeek en Lossing stroomafwaarts van Stamprooierbroek.</i></p>	Abeek-1 (A-1), SBZ-V geen SBZ-H
	Basdonk – Hagedoren + het gebied de Brand en de vallei van de Itterbeek van Opitter tot de N762 + het natuurgebied Jagersborg	<p>Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het nader uitwerken van de verweving van landbouw, natuur, bos en waterbeheer voor het gebied Basdonk-Hagedoren (14.1) en het gebied De Brand (7.1), rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen voor het SBZ-V en SBZ-H gebied, socio-economische betekenis van het gebied voor de landbouw en de lokale potenties voor natuurontwikkeling. - Het nader uitwerken van de verweving van landbouw, natuur, bos en waterbeheer voor de vallei van de Itterbeek (9.2; 9.3). - Het hernemen van de agrarische bestemming in de agrarische gebieden in SBZ-V ten oosten en westen van Basdonkhof, ten zuiden van De Brand, ten westen van Jagersborg en ten zuiden van de Witbeek. Delen van dit agrarisch gebied kunnen op basis van de conclusies van de passende beoordeling gedifferentieerd worden als natuurverwevingsgebied. - Beschermen en opwaarderen van de natuurwaarden via stimulerende maatregelen in de vallei van de Itterbeek (9.3). - Behoud en ontwikkeling van de natuur- en waterbergingsfunctie in de Itterbeekvallei (8.2) - Het versterken van de natuurwaarden en bosstructuur in Jagersborg (4.2) met behoud van de waardevolle cultuurhistorische erfgoedelementen (16.3). - Het verbeteren van de onderlinge verbindingen tussen de bossen tot een aaneengesloten bos- en natuurcomplex voor het gebied Jagersborg (4.2). 	Itterbeek-1 (I-1), SBZ-V geen SBZ-H

Prioriteit	Naam	Omschrijving	Deel-gebieden van gebied
		<p>- Het behouden van de hoge cultuurhistorische en landschappelijke waarde van de Itterbeekvallei en de Brand (16.3).</p> <p><i>Verder onderzoek en overleg nodig i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszetels, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i></p> <p><i>Afstemmen met het uitgevoerde inrichtingsplan Abeek 3: Zig en Goort (MB 27.06.2002). Dit maakt deel uit van het landinrichtingsproject Noordoost-Limburg en heeft betrekking op delen van de Abeek en Lossing stroomafwaarts van Stamprooierbroek.</i></p> <p><i>Opstarten specifieke onderzoeksopdracht zonevreemde landbouw in het gebied De Brand (concept 7.1) i.f.v. een objectieve evaluatie van de socio-economische betekenis van het gebied voor de agrarische macrostructuur, de potenties voor natuurontwikkeling en de instandhoudingsdoelstellingen van de speciale beschermingszone als basis voor verder besluitvorming omtrent opmaak gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan.</i></p>	
	Koole Greend – Vissen Akker – Daler Oe (grindplas Kinrooi) + omgeving Klauwenhof	<p>Opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Versterken van de natuurfunctie voor de grindplas Koole Greent (15.1). - Aandacht voor de natuurfunctie voor de grindplas Vissen Akker / Daler oe (15.2). - Het nader uitwerken van de verweving van landbouw en natuur met behoud van het waterbergend vermogen voor Klauwenhof (10.1). - Het versterken van de natuurwaarden o.a. waardevolle graslanden, houtkanten, hagen, sloten en beken voor de uiterwaarden (10.1) - Vrijwaren van het uiterwaardenlandschap. <p><i>Voor Klauwenhof verder onderzoek en overleg nodig i.f.v. het gedetailleerd in kaart brengen van het landbouwgebruik en de landbouwbedrijfszetels, concrete mogelijkheden voor uitbreiden van natuur- of bosgebieden en mogelijkheden voor waterberging. Opmaken gevoeligheidsanalyse voor bestaande landbouwbedrijven in het gebied.</i></p> <p><i>Voor de grindplas Kinrooi en omgeving is momenteel een plan-MER in opmaak op basis van de 'Geactualiseerde Structuurvisie Grindwinningsgebieden'. Op basis van de resultaten hiervan zal een gewestelijk RUP worden opgesteld om bestemmingswijziging door te voeren.</i></p>	SBZ-V geen SBZ-H

Vlaams Ecologisch Netwerk en Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk

Het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON) vormen twee belangrijke, gebiedsgerichte instrumenten van het Vlaams natuur- en bosbeleid. Deze instrumenten worden gedeeld met het ruimtelijke ordeningsbeleid. De totale oppervlakte VEN en IVON bedroeg op 1 januari 2009 respectievelijk 87.073 en 1.529 ha.

Het VEN vormt met haar grote aaneengesloten gebieden de ruggengraat van de toekomstige natuurlijke structuur (netwerken) in Vlaanderen. Het bestaat uit de Grote Eenheden Natuur (GEN) en Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling (GENO). Voor de instandhouding, ondersteuning en versterking van de natuurkernen wordt voorzien in de afbakening van Natuurverwevingsgebieden

(NVWG). Zij vormen als het ware een beschermende jas voor de natuurkernen. Voor de verbinding van de verschillende natuurkernen worden Natuurverbindingsgebieden (NVBG) afgebakend. Samen vormen deze gebieden het IVON: het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk. In deze gebieden worden bijkomende kansen gegeven aan planten en dieren. Andere functies zoals landbouw, recreatie, bosbouw, wonen, ... mogen hierdoor niet in het gedrang komen.

In Tabel 6-3 wordt een overzicht gegeven van de voorkomende categorieën van het VEN binnen de verschillende deelgebieden. Tevens wordt het relatieve aandeel per categorie aangegeven. Binnen het voorgestelde gebied komt geen natuurverwevingsgebied voor. In het totaal is ongeveer 35 % van het gebied aangeduid als VEN. Het betreft bijna uitsluitend GEN. Net zoals bij de analyse van de ruimtelijke bestemmingen is er een groot onderscheid tussen de deelgebieden binnen de habitatrichtlijngebieden en de gebieden die enkel binnen Vogelrichtlijngebied gelegen zijn. Binnen het deel van het Vogelrichtlijngebied dat niet gelegen is binnen de habitatrichtlijngebieden is iets meer dan 10% aangeduid als VEN. Binnen de verschillende deelgebieden (met uitzondering van het kleine deelgebied Abeek-2) van de habitatrichtlijngebieden is tussen de 50% (Itterbeek-1) en 97% (Itterbeek 2) aangeduid als VEN. In de kaartenbijlage kaart 6.2 wordt het VEN in en rond het gebied geïllustreerd op kaart.

Tabel 6-3: Overzicht van de categorieën van het VEN en NVWG en hun percentuele aandeel in de totale oppervlakte ¹⁷

	Nr deel- gebied	Categorie	
		Vlaams Ecologisch Netwerk	
		Grote eenheid natuur (GEN)	Grote eenheid natuur in ontwikkeling (GENO)
Oppervlakte per deelgebied (ha)	Hageven-1	341	
	Hageven-2	933	
	Hageven-3	126	
	Abeek-1	1671	
	Abeek-2		
	Itterbeek-1	852	65
	Itterbeek-2	148	
	SBZ-V geen SBZ-H	989	>0
	Totale oppervlakte (ha)	5059	66
Aandeel (% totale oppervlakte SBZ)	35	1	

Natuurverbindingsgebieden worden aangeduid door de provincies binnen de provinciale ruimtelijke structuurplannen. In en rond het gebied zijn verschillende verbindingsgebieden aangeduid¹⁸:

- As, Opglabbeek, vallei van de Bosbeek
- Bree, Maaseik (Meeuwen-Gruitrode), Itterbeekvallei

¹⁷ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Gebieden van VEN en IVON, vector, toestand 10/07/2009 (Agentschap voor Natuur en Bos).

¹⁸ Adriaens T., Peymen J. & Decler K. (2007). Digitaal gegevensbestand Natuurverbindingsgebieden en ecologische infrastructuur van bovenlokaal belang in Vlaanderen. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

- Bree, Soerbeekvallei
- Dilsen-Stokkem, tussen bossen ten oosten van Driepaal-hoeve en omgeving voetveer Veurzen, via Ommerstein
- Dilsen-Stokkem, tussen Schootshei en omgeving Bichterweerd (tussen Elen en Rotem)
- Kanaal Bocholt - Herentals
- Kinrooi, Maaseik, Witbeek/Zwartwater-Abeek, tussen Jagersborg en Vijverbroek
- Lommel, Neerpelt, tussen Lommelse Watering en Hageven
- Maaseik (Neeroeteren), Bosbeekvallei tussen Berg en de Tösch
- Maaseik, Bosbeekdoortocht doorheen verstedelijkt gebied, vanaf Tösch
- Meeuwen, Abeek doorheen het woongebied
- Neerpelt, Hamont-Achel, tussen Hageven en Achelse Kluis, via Buitenheide
- Neerpelt, tussen Broekkant en Hork
- Neerpelt, tussen Broekkant vanaf kanaal en Achterste Hostie
- Overpelt, Neerpelt, doortocht van Dommel doorheen verstedelijkt gebied
- Peer, Bocholt, Bree, tussen Abeekvallei en Soerbeekvallei, Gerkenberg
- Peer, tussen Dommel, Warm- en Abeek, van Linde naar Erpekom
- Peer, tussen Dorperloop en vallei van Warmbeek, ten noorden van bossen van het militair domein Kleine Brogel
- Zuid-Willemsvaart

Ruimtelijke bescherming en beleid met betrekking tot Natuurlijke Rijkdommen

De plannen van aanleg, die voornamelijk in de jaren zeventig tot stand zijn gekomen, voorzien in ontginningsgebieden en uitbreidingsgebieden van ontginningsgebieden. De plannen van aanleg hebben bindende kracht.

Het beleid inzake het beheer van de oppervlakedelfstoffen werd ondertussen in het Oppervlakedelfstoffendecreet van 2003 vastgelegd en heeft als basisdoelstelling om de huidige en de toekomstige generaties op een duurzame wijze te voorzien in de behoefte aan oppervlakedelfstoffen. Het Oppervlakedelfstoffendecreet voorziet in een oppervlakedelfstoffenplanning. Die oppervlakedelfstoffenplanning is nodig voor het verzekeren van een duurzaam voorraadbeheer van delfstoffen zoals zand, leem, klei en grind. De oppervlakedelfstoffenplanning omvat het opmaken van een set van bijzondere oppervlakedelfstoffenplannen, één per samenhangend oppervlakedelfstoffengebied, waar in hoofdzaak één welbepaalde oppervlakedelfstof besproken wordt. Die plannen bevatten ontwikkelingsperspectieven voor een termijn van minimaal 25 jaar en acties voor de volgende vijf jaar. Zij worden vijfjaarlijks geëvalueerd en vormen de basis voor de ruimtelijke beleidsvisie met betrekking tot ontginningen. Zij bevatten dus ook een evaluatie van de ontginningsgebieden die in de plannen van aanleg zijn vastgelegd en geven aan welke (delen van) deze gebieden een andere bestemming mogen krijgen en welke (delen van) deze gebieden nog steeds moeten behouden blijven. De bijzondere oppervlakedelfstoffenplannen zijn beleidsdocumenten zonder bindende kracht. Zij worden immers omgezet in een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan dat wel bindend is.

Plannen van aanleg¹⁹

Binnen het Vogelrichtlijngebied dat geen Habitatrichtlijngebied is ligt volgens het gewestplan een ontginningsgebied van iets meer dan 20 ha. Dit gebied is gelegen nabij Kaulille.

Bijzondere Oppervlakedelfstoffenplannen (BOD)

Het voorliggende Europees te beschermen gebied bevindt zich binnen het samenhangend oppervlakedelfstoffengebied 'Zand in Limburg'. Het Bijzonder Oppervlakedelfstoffenplan (BOD) 'Zand in Limburg' is momenteel in opmaak. Het voorliggende gebied heeft mogelijk raakpunten met dit BOD 'Zand in Limburg'.

Daarnaast overlapt het gebied met 'Grind in Limburg'. Het decreet van 3 april 2009 tot wijziging van het grinddecreet van 14 juli 1993 biedt een nieuwe regelgeving voor verdere grindwinning. Het initiatief werd gebaseerd op een akkoord tussen de grindsector, de landbouwsector en de natuur- en milieubeweging en houdt in dat commerciële grindwinning kan, op voorwaarde dat dit de verbetering van landschapsecologie en biodiversiteit van de Limburgse natuur mogelijk maakt. In tegenstelling tot het verleden, wordt er dus gekozen voor een projectmatige aanpak. De partners maken ieder voor zich de afweging of een project aan hun voorwaarden voldoet. Nieuwe projecten kunnen enkel opgestart worden na een eenparig akkoord tussen de betrokken partijen. Dit decreet vormt de basis voor een op te maken uitvoeringsbesluit met betrekking tot de projectgrindwinning. Ten behoeve van het beleid is het noodzakelijk dat de overheid via de geëigende instrumenten inzake vergunningen en toezicht sturend kan blijven optreden en de nodige informatie inzake ontgonnen hoeveelheden ter beschikking krijgt. Tegen het einde van de regeerperiode moet de impact van deze projectmatige aanpak op de bevoorradsingszekerheid worden geëvalueerd, waarbij de tijdelijke ruime grindbevoorrading uit het Nederlandse Grensmaasproject wordt in rekening gebracht.²⁰

Ruimtelijke bescherming en beleid met betrekking tot onroerend erfgoed

Het onroerend erfgoed wordt in Vlaanderen beschermd via een aantal ruimtelijke sporen: er is het spoor van de beschermde landschappen, dorpsgezichten, archeologische monumenten, archeologische zones, monumenten en het spoor van de tandem ankerplaatsen en erfgoedlandschappen. Via het nieuwe Decreet Ruimtelijke Ordening is het verplicht advies te vragen aan het Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed bij elke stedenbouwkundige vergunning binnen beschermde landschappen, stads- en dorpsgezichten, monumenten, archeologische monumenten, archeologische zones en erfgoedlandschappen, alsook binnen ankerplaatsen voor wat betreft de vergunningen, onderworpen aan de zorgplicht.

De bescherming van landschappen dorpsgezichten, monumenten, archeologische monumenten en archeologische zones heeft gevolgen voor eigenaars, beheerders en gebruikers. Allereerst is er een zogenaamde onderhouds- en instandhoudingsplicht om het beschermde goed in goede staat te houden. Het uitvoeren van werkzaamheden is bovendien onderworpen aan een vergunning en/of toestemming. Ankerplaatsen en erfgoedlandschappen vormen een onderdeel van een vernieuwd landschapsbeleid. Erfgoedlandschappen worden aangeduid in de ruimtelijke uitvoeringsplannen. Erfgoedlandschappen zijn gebaseerd op de ankerplaatsen, de meest waardevolle landschappen van Vlaanderen, waarin een geheel van verschillende erfgoedelementen (naast landschappelijke ook monumentale of archeologische) voorkomt. Erfgoedlandschappen zijn momenteel niet van toepassing in het kader van het opstellen van instandhoudingsdoelstellingen. Er zijn momenteel twee erfgoedlandschappen die gelegen zijn buiten de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden. (mededeling Mira Van Olmen d.d. 22/07/2009). De aanduiding van ankerplaatsen op zich heeft geen rechtsgevolgen voor de burger. Na de aanduiding geldt voor de administratieve overheden wel de zorgplicht. De aanduiding van de ankerplaatsen heeft tot doel de landschappelijke waarden

---

¹⁹ Gebruikte datalagen voor analyse zijn:

Gewestplan, vector, toestand 01/01/2002 (Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed, AGIV-product).

Gewestelijke Ruimtelijke Uitvoeringsplannen, vector, toestand 03/06/2009 (Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed).

²⁰ Schriftelijke mededeling ALBON januari 2010

en landschappelijke kenmerken van deze landschappen mee te laten spelen in het afwegingskader bij het opstellen van die ruimtelijke uitvoeringsplannen die geheel of gedeeltelijk in ankerplaatsen gelegen zijn. Bij de opmaak van een dergelijk RUP, worden de landschapswaarden en -kenmerken doorvertaald in stedenbouwkundige voorschriften. Vanaf de opname in de ruimtelijke uitvoeringsplannen worden de ankerplaatsen erfgoedlandschappen genoemd. De stedenbouwkundige voorschriften uit het RUP gelden voor alle burgers. Drie categorieën van ankerplaatsen worden onderscheiden namelijk definitief vastgestelde, voorlopig vastgestelde en voorstellen uit de landschapsatlas.

In Tabel 6-4 wordt een overzicht gegeven van de geldende ruimtelijke beschermingen met betrekking tot het onroerend erfgoed, die betrekking hebben op het voorliggende gebied. In bijlage XX kaart XX worden deze in en rond het gebied geïllustreerd op kaart. Binnen het voorgestelde gebied zijn twee voorstellen voor de landschapsatlas gelegen.

Tabel 6-4: Overzicht van de specifieke statuten uit het beleidsveld onroerend erfgoed binnen het gebied ²¹

Categorie	Naam	Deelgebieden	Oppervlakte totaal (ha)	Oppervlakte binnen gebied (ha)
Beschermd landschap	Het Hageven	Hageven-1 (H-1), SBZ-V geen SBZ-H	292	292
	Het natuurgebied rond De Bosbeek	Itterbeek-1 (I-1), SBZ-V geen SBZ-H	223	222
	Het Vijverbroek	SBZ-V geen SBZ-H	135	48
	In De Hutten: vloeiveiden of watering	Hageven-3 (H-3)	215	181
	Stamprooyerbroek	Abeek-1 (A-1), SBZ-V geen SBZ-H	243	241
	Tomp van Grevenbos + omgeving	Hageven-2 (H-2)	5	5
Beschermd dorpsgezicht	Omgeving van de watermolen genaamd Genaamolen	Abeek-1 (A-1)	1	1
	Onmiddellijke omgeving Binkenmolen	Abeek-1 (A-1)	3	3
	Monshofstraat : omgeving Reppelmolen	Abeek-1 (A-1)	1	>0
	Onmiddellijke omgeving Luysmolen	Abeek-1 (A-1), SBZ-V geen SBZ-H	1	>0
	Onmiddellijke omgeving Clootsmolen of Damburgsemolen	Abeek-1 (A-1), SBZ-V geen SBZ-H	3	3
	Omgeving van de molen	Abeek-1 (A-1)	1	1
	Omgeving van de Hoogmolen (watermolen)	Abeek-1 (A-1)	2	1
	Onmiddellijke omgeving van de Pollismolen	Itterbeek-1 (I-1)	2	1
De onmiddellijke omgeving van de Galdermansmolen	SBZ-V geen SBZ-H	1	1	

²¹ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Onroerend erfgoed en Landschapsatlas, vector, toestand 22/07/2009 (Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed).

Categorie	Naam	Deelgebieden	Oppervlakte totaal (ha)	Oppervlakte binnen gebied (ha)
	Omgeving van de watermolen genaamd Keyaertmolen	SBZ-V geen SBZ-H	1	1
	Erf van de laathoeve van Beverbeek	SBZ-V geen SBZ-H	2	2
	Omgeving Lemmensmolen	SBZ-V geen SBZ-H	1	1
	Omgeving kasteel Borgitter	SBZ-V geen SBZ-H	5	6
Beschermd monument	De Kluis 1: Achelse Kluis	Hageven-2 (H-2), SBZ-V geen SBZ-H	15	11
	Tomp van Grevenbroek (of Grevenbos)	Hageven-2 (H-2)	>0	>0
	Kruisbeeld "De Verkeerde Lieve Heer"	Hageven-1 (H-1)	>0	>0
	Monshofstraat 9: Reppel- of Kuppensmolen (watermolen)	Abeek-1 (A-1)	>0	>0
	Kerkweg 1: Binkenmolen (watermolen)	Abeek-1 (A-1)	>0	>0
	Luysenweg 2: Luysmolen (watermolen met sluiswerk, waterrad, alle roerend werk en toebehoren)	Abeek-1 (A-1), SBZ-V geen SBZ-H	>0	>0
	Dorpermolen (watermolen)	Abeek-1 (A-1)	>0	>0
	Hoogmolenweg 10: uitbreiding Hoogmolen	Abeek-1 (A-1)	>0	>0
	Hoogmolenweg 10: Hoogmolen (watermolen)	Abeek-1 (A-1)	>0	>0
	Molenstraat 48: Pollismolen (korenwatermolen)	Itterbeek-1 (I-1)	>0	>0
	Solterweg 16: Galdermansmolen (watermolen)	SBZ-V geen SBZ-H	>0	>0
	Keyartstraat 4: Keyartmolen (watermolen)	SBZ-V geen SBZ-H	>0	>0
	Watermolenweg 1: de Clootsmolen of Damburgsemolen (watermolen)	SBZ-V geen SBZ-H	>0	>0
	Kasteel Sipernau met hoeve	SBZ-V geen SBZ-H	3	3
	Voormalige laathoeve van Beverbeek	SBZ-V geen SBZ-H	>0	>0
	Kasteel de l'Escaille - Lozenweg 100-104	SBZ-V geen SBZ-H	13	13
	Lemmensmolen	SBZ-V geen SBZ-H	>0	>0
	Kerkhof Sint-Martinuskerk	SBZ-V geen SBZ-H	>0	>0
	Kasteel Borgitter	SBZ-V geen SBZ-H	>0	>0
	Landgebouw	SBZ-V geen SBZ-H	>0	>0
	Sint-Martinuskerk	SBZ-V geen	>0	>0

Categorie	Naam	Deelgebieden	Oppervlakte totaal (ha)	Oppervlakte binnen gebied (ha)
		SBZ-H		
Ankerplaats				
Definitief vastgesteld	/			
Voorlopig vastgesteld	/			
Voorstellen landschapsatlas	Vallei van de Warmbeek en kasteel van Beverbeek	Hageven-2 (H-2), SBZ-V geen SBZ-H	1042	576
	Hageven	Hageven-1 (H-1), SBZ-V geen SBZ-H	518	514
	Watering van Lommel-Kolonie	Hageven-3 (H-3)	373	181
	Vallei van de Abeek stroomopwaarts van Bocholt	Abeek-1 (A-1)	594	193
	Vallei van de Abeek (bovenloop) en straatdorp Plok	Abeek-1 (A-1)	564	>0
	Vallei van de Abeek van Bocholt tot Molenbeersel	Abeek-1 (A-1), SBZ-V geen SBZ-H	1798	1792
	De Brand	Itterbeek-1 (I-1), SBZ-V geen SBZ-H	710	709
	Jagersborg	Itterbeek-1 (I-1), SBZ-V geen SBZ-H	637	619
	Valleien van Itterbeek en Eetseveldebeek van Gruil	Itterbeek-1 (I-1)	917	231
	De Tösch, Langeren en Wurfeld	Itterbeek-1 (I-1), SBZ-V geen SBZ-H	514	300
	Maasterrassen en Schootsheide	Itterbeek-1 (I-1), Itterbeek-2, SBZ-V geen SBZ-H	1011	350
	Lozerheide en kasteel Het Lo	SBZ-V geen SBZ-H	660	580
	Vijverbroek	SBZ-V geen SBZ-H	169	79
Archeologische sites	/			

Beheerplannen in het kader van het integraal waterbeheer

De contouren van het Vlaamse waterbeleid liggen vast in het Decreet Integraal Waterbeleid van 18 juli 2003. Het decreet is ook een vertaling van de Europese Kaderrichtlijn Water naar de Vlaamse wetgeving.

Het waterbeleid krijgt vorm in waterbeheerplannen. Er werden in Vlaanderen plannen opgemaakt voor de stroomgebiedsdistricten van de Schelde en de Maas, voor de elf bekkens en voor de 103 deelbekkens. Tussen al deze plannen is er een intense samenhang. De waterbeheerplannen hebben als doel een integraal waterbeheer in de praktijk te brengen, elk op het juiste niveau. Zowel in het bekkenbeheerplan als het deelbekkenplan is een visie op het watersysteem en bijbehorende acties opgenomen.

Op 8 oktober 2010 stelde de Vlaamse Regering het stroomgebiedbeheerplan voor de Maas en het bijhorende maatregelenprogramma voor Vlaanderen definitief vast.

Het gebied ligt binnen het Maasbekken (deelbekkens Dommel, Warmbeek, Noordoost-Limburg en Zanderbeek-Vrietselbeek). In onderstaande tabel (Tabel 1-5) wordt een overzicht gegeven van de verschillende acties opgenomen in het bekkenbeheerplan die in de buurt liggen van het voorliggende gebied.

Op <http://www.limburg.be/waterlopen> zijn de verschillende deelbekkenbeheerplannen raadpleegbaar. Het laatste bekkenvoortgangsrapport met de status van de acties is raadpleegbaar op www.maasbekken.be. Tabel 6-5: Overzicht van enkele acties opgenomen in het bekkenbeheerplan van de Maas²²

Thema	Omschrijving van de actie	Initiatiefnemer	Deelgebieden van gebied
Afvoeren	Actie A21: Opstellen van een maaibeheerplan voor de Warmbeek te Overpelt en Hamont-Achel	VMM	Hageven-2 (H-2)
Afvoeren	Actie A20: Opstellen van een maaibeheerplan voor de Dommel te Neerpelt, Overpelt en Peer	VMM	Hageven-1 (H-1)
Natuur-ecologie	Actie A82: Hermeandering op de Dommel ter hoogte van het Hageven te Neerpelt	VMM	Hageven-1 (H-1)
Natuur-ecologie	Actie A6: Meanderingsproject langs de Dommel ter hoogte van Neerhoksent te Peer (Klein-Brogel)	VMM	Hageven
Natuur-ecologie	Actie A7: Structuurherstel langs de Dommel stroomafwaarts van Neerhoksent te Peer (Kleine-Brogel) en Overpelt (als onderdeel van actie 5)	VMM	Hageven
Natuur-ecologie	Actie A83: Onderzoek naar de mogelijkheden van een oeverzone langs de Dommel tussen de Wedelse molen en het huidige wachtbekken te Overpelt	VMM	Hageven
Natuur-ecologie	Actie A92: Vismigratieknelpunt op de Dommel ter hoogte van de vaste stuw te Hoksent/Hechtel-Eksel (als onderdeel van actie 7)	VMM	Hageven
Natuur-ecologie	Actie A93: Vismigratieknelpunt op de Dommel ter hoogte van de Kleine molen te Peer: Kleine-Brogel (als onderdeel van actie 7)	VMM	Hageven
Natuur-ecologie	Actie A94: Vismigratieknelpunt op de Dommel ter hoogte van de Wedelse molen te Peer: Kleine-Brogel (als onderdeel van actie 7)	VMM	Hageven
Natuur-ecologie	Actie A95: Wegwerken van het vismigratieknelpunt op de Dommel ter hoogte van de Bemvaartse Molen te Overpelt	VMM	Hageven
Natuur-ecologie	Actie A96: Vismigratieknelpunt op de Dommel ter hoogte van de Slagmolen te Overpelt	VMM	Hageven
Natuur-ecologie	Actie A97: Vismigratieknelpunt op de Warmbeek ter hoogte van de watermolen 't Mulke te Achel (als onderdeel van actie 8)	VMM	Hageven-2 (H-2)
Bergen	Actie A8: Onderzoek naar de mogelijkheid van een hermeanderingsproject langs de Warmbeek stroomopwaarts de Achelse Kluis te Hamont-Achel	VMM	Hageven-2 (H-2)
Bergen	Actie A5: Onderzoek naar de hydraulische effecten en mogelijkheden van een overstromingsgebied langs de Dommel opwaarts de Wedelse Molen te Kleine-Brogel en Overpelt	VMM	Hageven
Kwaliteit	Actie A72: Saneren van het grondwater dat historisch werd verontreinigd door de Umicore vestiging te Overpelt	NYRSTAR	Hageven

²² <http://geoloket.vmm.be/bekkenwerking>

Thema	Omschrijving van de actie	Initiatiefnemer	Deelgebieden van gebied
Afvoeren	Actie A19: Uitvoeren van het maaibeheerplan voor de Abeek te Bree en Kinrooi	VMM	Abeek-1 (A-1)
Natuur-ecologie	Actie A81: Verbeteren van de structuurkwaliteit van de Abeek tussen de Zuid-Willemsvaart en de Nederlandse grens (Bocholt-Bree)	VMM	Abeek-1 (A-1)
Natuur-ecologie	Actie A89: Onderzoek naar de mogelijkheden van een vrije vismigratie vanuit de Maas naar de bovenloop van de Witbeek en de Bosbeek. Wegwerken van de vismigratieknelpunten ter hoogte van de Levermolen, het verdeelkunstwerk, de Dorpermolen en de Slagmolen te Opglabbeek, Opoeteren, Neeroeteren, Maaseik en Kinrooi (Ophoven, Kessenich)	VMM	Abeek
Natuur-ecologie	Actie A102: Wegwerken van het vismigratieknelpunt op de Abeek ter hoogte van de Clootsmolen te Bocholt (als onderdeel van actie 81)	VMM	Abeek-1 (A-1)
Natuur-ecologie	Actie A103: Onderzoek naar de mogelijkheden van een vrije vismigratie vanuit de Maas naar de bovenloop van de Abeek te Kinrooi, Bree en Bocholt.	VMM	Abeek-1 (A-1)

Tabel 6-6 Overzicht van enkele acties opgenomen in het deelbekkenbeheerplan Noordoost-Limburg, Dommel en Warmbeek

Actienr	Omschrijving van de actie	Initiatiefnemer	Deelgebieden van gebied
Noordoost-Limburg			
2.2.1.a	Integraal project "De Abeek" - Buffering Laarderheide industriegebied	stad Peer, Infrac	Abeek
2.2.1.b	Integraal project "De Abeek" - Opheffen vismigratieknelpunt Abeek (Hoogmolen)	provincie, watering De Vreenebeek	Abeek
2.2.3.b	Integraal project "De Soerbeek" - Aanleg zandvang	watering Het Grootbroek	Abeek
2.2.4.	Integraal project "De Lossing" - Herinrichting van de Lossing: fase II	provincie	Abeek
2.2.8.	Integraal project "De Witbeek" - Modellerings / debietsverdeling Witbeek-Bosbeek	VMM - provincie	Abeek
2.3.2.	Onderzoek en herstel waterhuishouding Aabenden en Waterbemden.	Stad Peer, gemeente Bocholt, provincie	Abeek
2.3.4.	Vismigratie bevorderen aan de Slagmolen op de Abeek te Meeuwen-Gruitrode.	watering De Vreenebeek	Abeek
2.3.5.	Vismigratie bevorderen aan de Hoogmolen op de Abeek te Meeuwen-Gruitrode.	provincie	Abeek
2.3.6.	Zoekzone voor het inrichten van een overstromingsgebied stroomopwaarts Opitter.	provincie, Infrac	Abeek
2.2.6.a	Integraal project "De Itterbeek" - Inrichting en afbakening overstromingsgebied opwaarts Pollismolen (Opitter)	provincie, Infrac	Abeek
2.2.6.b	Integraal project "De Itterbeek" - Optimalisatie overstorten Opitter (Itter-, Baatsbeek)	stad Bree, Aquafin	Abeek
2.2.6.c	Integraal project "De Itterbeek" - Oplossen vismigratieknelpunt Keyaardmolen	provincie	Abeek
2.2.6.d	Integraal project "De Itterbeek" - Oplossen vismigratieknelpunt Galdermansmolen	provincie	Abeek

Actienr	Omschrijving van de actie	Initiatiefnemer	Deel-gebieden van gebied
2.3.10.	Vismigratiemaatregelen oplossen aan de Kasteelmolen te Bree (Project VLM)- op de Itterbeek, Inclusief Keyaermolen, Galdermansmolen	provincie, stad Bree, VLM	Abeek
Dommel			
2.1.6.3	(Zoekzones voor) oeverstroken	gemeenten, wateringen, provincie, VMM, VLM	Hageven
2.2.2	Waterberging en bijbehorende maatregelen in de vallei van de Dommel en de Bollisenbeek	watering Dommelvallei, provincie, stad peer, Infrac	Hageven
2.3.3	Holvensebeek te Overpelt: vernatting van het natuurreservaat 'Het Plat' en verlanding van vijver aan het Napoleonstrand	watering Dommelvallei, Overpelt, provincie	Hageven
Warmbeek			
2.2.1	Herwaardering Warmbeek	watering De Vreenebeek, gemeenten Peer, Bocholt, Neerpelt, provincie	Hageven

Tabel 6 5b: Maatregelen uit het stroomgebiedbeheerplan voor de speerpuntgebieden Abeek en Warmbeek

1. actie	2. aard	3. omschrijving
VL05 133 Abeek		
7B-046	verontreiniging oppervlaktewater	Aanleg van bufferstroken van 6m breedte op akkers langsheen waterlopen
8A_012	hydromorfologie	Sanering van de resterende vismigratieknel punten vanuit de Maas naar de bovenloop van de Abeek
8A_012	hydromorfologie	Realisatie van de verbinding Abeek-Lossing naar de Maas (oorspronkelijke bedding)
8A_021	hydromorfologie	Herstel van de structuurkwaliteit in Natura-2000 gebied
VL05 147 Warmbeek		
7B-046	verontreiniging oppervlaktewater	Aanleg van bufferstroken van 6m breedte op akkers langsheen waterlopen
7B_065	verontreiniging oppervlaktewater	Studie en sanering van overstorten op de Warmbeek
8A_012	hydromorfologie	Sanering vismigratieknel punt op de Warmbeek ter hoogte van de watermolen 't Mulke
8A_021	hydromorfologie	Uitvoeren hermeanderingsproject langs de Warmbeek, stroomopwaarts de Achelse Kluis

6.2. *Situering van een aantal eigenaars- en gebruikerscategorieën*

Een divers aantal eigenaars- en gebruikerscategorieën zal betrokken zijn bij de realisatie op het terrein van de instandhoudingdoelstellingen of zal daar gevolgen van ondervinden. Bepaalde groepen kunnen actief bepaalde beheertaken leveren of hun activiteiten bijsturen. Andere groepen moeten ermee rekening houden in vergunningsprocedures. In dit hoofdstuk wordt een aantal algemene eigenaars- en gebruikerscategorieën gesitueerd die een belangrijke rol zouden kunnen spelen in de uitvoering. Dit overzicht is zeker niet volledig.

Eigendomssituatie

Achtergrondinformatie bij de analyse

Binnen Habitat- en Vogelrichtlijngebieden zijn er verschillende soorten eigenaars. Naast de vele kleinere en grote privé-eigenaars zijn er percelen eigendom van uiteenlopende, openbare besturen en organisaties. Denk hierbij bijvoorbeeld maar aan de provincies, gemeenten, de OCMW's, de kerkfabrieken en natuurverenigingen. Het is op dit moment nog niet de bedoeling om elke individuele eigenaar te identificeren. Dergelijke oefening gebeurt op het moment dat bij de opmaak van de natuurrichtplannen meer in detail wordt gegaan. Het is op dit moment wel al interessant om op globaal niveau een zicht te hebben op de gronden die in eigendom (en beheer) zijn van de "natuursector" (ANB, natuurverenigingen, ...) en op de gronden die in eigendom zijn van andere eigenaars. Een belangrijk uitgangspunt bij de opmaak van de IHD is namelijk dat de sterkste schouders (de natuursector) de zwaarste lasten zullen moeten dragen.

In Tabel 6-6 wordt een overzicht gegeven van de eigendomssituatie. In de kaartenbijlage kaart 6.4 wordt de eigendomssituatie binnen het gebied gesitueerd.

Meer dan 75 % van de gronden binnen het gebied is in private eigendom. Op ongeveer 17% van deze gronden geldt een recht van voorkoop. De natuurverenigingen (vzw Limburgs Landschap en vzw Natuurpunt) hebben samen 8,6 % in eigendom verspreid over de verschillende deelgebieden. Verder hebben ze 228 ha (of 1,6 %) in beheer. 6,7 % van de gronden zijn in eigendom van het Agentschap voor Natuur en Bos. Daarnaast is 1000 ha (of 7 %) in technisch beheer bij het Agentschap.

De privé eigendom is het grootste in het deel van het Vogelrichtlijngebied dat geen Habitrichtlijngebied is (90%). Zowel het Agentschap voor Natuur en Bos en de natuurverenigingen hebben in dit deel van het gebied ongeveer 3% in eigendom. In de meeste deelgebieden van de habitrichtlijngebieden is minimaal 60% van de gronden in privé-bezit. Op ongeveer de helft hiervan geldt een recht van voorkoop.

In deelgebieden Hageven-3 (32 %) en Itterbeek-2 (19%) is het aandeel privé-bezit kleiner. In deelgebied Hageven-3 is het grootste deel van het gebied in technisch beheer bij het Agentschap voor Natuur en Bos (circa 60%). De rest van het deelgebied is in eigendom en/of in beheer van Natuurpunt. In Itterbeek-2 hebben de natuurverenigingen ten opzichte van de andere deelgebieden het grootste deel van de gronden in eigendom (80%). In oppervlaktes gezien hebben de natuurverenigingen meer eigendom in deelgebied Abeek1 (586 ha. of 23%) en Itterbeek-1 (196 ha of 11%). In deelgebied Hageven-1 hebben de natuurverenigingen relatief gezien dan weer veel gronden in beheer (30%). Het Agentschap voor Natuur en bos heeft gronden in eigendom in de deelgebieden Hageven-2, Abeek-1, Itterbeek-1 en het deel van het Vogelrichtlijngebied dat geen Habitrichtlijngebied is.

Tabel 6-7: Situering van de eigendomssituatie binnen het gebied ²³

	Nr deel- gebied	Categorie						
		Eigendom ANB	Niet eigendom, beheer ANB	Technisch beheer conform bosdecreet	Eigendom Natuur- vere- niging	Beheer natuur- vere- niging	Gronden recht van voorkoop natuur ²⁴	Ander
Oppervlakte per deelgebied (ha)	Hageven-1			1	69	154	116	140
	Hageven-2	112	>0	404	17	3	457	324
	Hageven-3			107	14	2	12	46
	Abeek-1	263	11	58	586	42	934	619
	Abeek-2				>0		5	5
	Itterbeek-1	323		47	196	5	411	735
	Itterbeek-2	>0		2	122		27	2
	SBZ-V geen SBZ-H	271	>0	381	240	23	496	6702
Totale oppervlakte (ha)	969	11	1000	1245	228	2458	8573	
Aandeel (% totale oppervlakte SBZ)	6,7	0,1	6,9	8,6	1,6	17,0	59,2	

Bevoegde besturen en beherende verenigingen

Achtergrondinformatie bij de analyse

De opmaak en de realisatie van de Vlaamse instandhoudingsdoelstellingen worden op Vlaams niveau gecoördineerd. Er zijn echter een groot aantal beheerniveaus en -organisaties die van belang zullen zijn bij de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Daarnaast kunnen ook met privé-beheerders (vb. landbouwers, bosbeheerders, ...) afspraken gemaakt worden. De realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen zal gebeuren via samenwerking met deze verschillende groepen van betrokkenen. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste bevoegde besturen en verenigingen die een ruimtelijk beheer voeren of privé beheer ondersteunen in de voorliggende context. In het vervolg van dit hoofdstuk wordt ingegaan op een aantal groepen van privé-beheerders (vb. landbouwers, watermaatschappijen, bosbouwers, jagers...). Dit overzicht is zeker en vast niet volledig. In het kader van een natuurrichtplan dient dit overzicht verder aangevuld en gedetailleerd te worden.

²³ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Patrimoniumdatabank, vector, toestand 02/07/2009 (Agentschap voor Natuur en Bos).

Erkende natuurreservaten v.z.w. Durme, vector, toestand 09/02/2009 (v.z.w. Durme)

Erkende natuurreservaten v.z.w. Limburgs Landschap, vector, toestand 03/04/2009 (v.z.w. Limburgs Landschap).

Erkende natuurreservaten v.z.w. Natuurpunt, vector, toestand 08/04/2009(v.z.w. Natuurpunt).

Gebieden met recht van voorkoop in de visiegebieden van de Vlaamse en erkende natuurreservaten, vector, toestand 25/07/2008 (Agentschap voor Natuur en Bos).

²⁴ Het betreft hier enkel en alleen de gebieden met recht van voorkoop in relatie tot de Vlaamse en erkende natuurreservaten. In sommige gebieden kunnen nog andere rechten van voorkoop in relatie tot de ruimtelijke uitvoeringsplannen, ruilverkaveling, natuurinrichting etc. van kracht zijn. Daarnaast is er in het ganse VEN een voorkoopprecht van kracht.

Tabel 6-8: Situering van de bevoegde besturen en beherende verenigingen binnen het gebied.²⁵

	Naam	Oppervlakte binnen gebied (ha)	Aandeel van gebied (%)
Betrokken provincies	Limburg	14484	100
Betrokken gemeenten	Hamont-Achel	2626	18,1
	Neerpelt	1461	10,1
	Lommel	318	2,2
	Bocholt	2472	17,1
	Meeuwen-Gruitrode	442	3,1
	Peer	66	0,5
	Bree	2776	19,2
	Kinrooi	2284	15,8
	Maaseik	1764	12,2
	Dilsen-Stokkem	262	1,8
Betrokken bekkenbesturen	Maasbekken	14484	100
Betrokken waterschappen	Dommel en Warmbeek	4220	29,1
	Noordoost-Limburg	9667	66,7
	Centrale Maasvlakte	588	4,1
Betrokken regionale landschappen	Lage Kempen	6877	47,5
	Kempen en Maasland	7595	52,5
Erkende terreinbeherende natuurverenigingen	Vzw Natuurpunt	817	5,6
	Vzw Limburgs Landschap	656	4,5
Betrokken bosgroepen	Hoge Kempen	264	1,8
	Limburgse Duinen	318	2,2
	Noordoost-Limburg	13890	96,0
Betrokken WBE's	Bocholt	1895,70	37,92
	De Hei	284	4,11
	De Korhaan	60	0,98
	De Oetervallei	260	6,25
	Jacht en Natuur Lommel	263	3,55
	Kessenich	9	0,36
	Kinrooi	347	15,43

²⁵ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Voorlopig referentiebestand provinciegrenzen, toestand 22/05/2003 (Vlaamse Landmaatschappij, AGIV-product).

Voorlopig referentiebestand gemeentegrenzen, vector, toestand 22/05/2003 (Vlaamse Landmaatschappij, AGIV-product).

Vlaamse Hydrografische Atlas - Zones, vector, toestand 27/05/2009 (Vlaamse Milieumaatschappij, Afdeling Operationeel Waterbeheer, AGIV-product).

Geografische indeling van watersystemen, vector, toestand 21/03/2008 (Vlaamse Milieumaatschappij, Afdeling Operationeel Waterbeheer, AGIV-product).

Regionale Landschappen, vector, toestand 31/07/2009 (Vlaams Overleg Regionale Landschappen)

Bosgroepen, vector, toestand 02/07/2009 (Agentschap voor Natuur en Bos).

Wildbeheerseenheden, vector, toestand 30/07/2009 (Hubertus Vereniging Vlaanderen).

	Molenbeersel	661	40,25
	St-Michiel	451	9,67
	De Prinsenloop	442,99	26,57
	Capreolus	704,92	10,02
	Warmbeekvallei	4674,07	80,32

Inventarisatie van het landbouwgebruik

Achtergrondinformatie bij de analyse

De inventarisatie van het landbouwgebruik binnen het gebied gebeurt via de methodiek van de landbouwgevoeligheidsanalyse. Deze maakt een vergelijking tussen de landbouwgronden in de verschillende Speciale Beschermingszones (en hun deelgebieden). De meest "gevoelige" gronden zijn deze die voor de landbouw op dit moment het meest van belang zijn. Hierbij wordt zowel rekening gehouden met intrinsieke landbouwwaarde van de gronden alsook met het belang van de percelen in de bedrijfsstructuur van de huidige gebruiker. De methodiek is gebaseerd op een desktopanalyse van bestaande datasets. De gegevens van de Mestbank vormen hiervoor een belangrijke bron, samen met heel wat geografisch kaartmateriaal over bodemtypes, juridische randvoorwaarden en dergelijke. Het is niet de bedoeling om op basis van deze ruwe data uitspraken te doen of conclusies te trekken voor individuele bedrijven. Maar het instrument biedt wel de mogelijkheid om de impact op de landbouw te vergelijken tussen de verschillende (deelgebieden van) Habitat- en Vogelrichtlijngebieden. Daarnaast moet ook aangegeven worden dat geen analyse kon gemaakt worden van van de eigendoms- en pachtsituatie van de betrokken bedrijven. Deze zal bij de opmaak van het natuurrichtplan en het maken van afspraken over maatregelen moeten bekeken worden om de respectievelijke rol van pachter en verpachter te bepalen.

De toegepaste methodiek is voor dit proces op maat ontwikkeld door de Vlaamse Landmaatschappelijk in overleg met het Agentschap voor Natuur en Bos, het departement Landbouw en Visserij, de landbouworganisaties Boerenbond en ABS en het ILVO. De toepassing van de methodiek werd uitgevoerd door de VLM. Een toelichting over de gebruikte methodiek en een uitvoerige beschrijving van de uitkomsten is opgenomen in bijlage 6. Onderstaand wordt een korte synthese gegeven van de belangrijkste resultaten voor dit gebied.

Bij de implementatie dient er wel rekening gehouden te worden met de eigendomstructuur, aangezien er percelen die actueel in Natuurbeheer zijn ook ingekleurd worden als gevoelig.

In deze Natura 2000-gebieden is 7793 hectare landbouw²⁶ geregistreerd door 821 bedrijven. Er liggen 302 percelen met bedrijfsgebouwen in het gebied: 25 hiervan liggen in Habitatrichtlijngebied, 260 liggen in Vogelrichtlijngebied en 25 liggen zowel in Habitat- als in Vogelrichtlijngebied. Daarnaast liggen er 433 percelen met bedrijfsgebouwen binnen een straal van 300 meter rond het gebied (op Vlaams grondgebied). 1540 ha van de aanwezige landbouw behoort tot de 'vergroete huiskavel'²⁷ en wordt dus gezien als zeer waardevolle grond op het vlak van ruimtelijke ligging ten opzichte van de bedrijfsgebouwen. In grote gebieden als deze komt de realiteit op het terrein vaak al niet meer helemaal overeen met de kaarten van deze landbouwgevoeligheidsanalyse of zijn er wijzigingen op til in de nabije toekomst.

Op juridisch en beleidsmatig vlak (Bijlage 6 kaart 23-2a, b en c) scoort het merendeel van de landbouwgronden erg goed. Deze gronden liggen in (landschappelijk waardevol) agrarisch gebied, in zones zonder extra bemestingsbeperkingen en liggen buiten VEN en daarmee samenhangend

²⁶ Aangegeven percelen van gekende terreinbeheerders werden niet als landbouwpercelen mee opgenomen en zijn niet meegerekend in het aantal bedrijven, het aantal percelen en de oppervlaktes. Perceelstukken die aan de rand van het SBZ voor 5 meter of minder in het gebied liggen worden niet mee opgenomen om fouten bij het op elkaar leggen van kaartlagen te minimaliseren.

²⁷ De vergroete huiskavel is de aaneengesloten kavel (alle kavels die minder dan 3 meter van elkaar liggen vormen een aaneengesloten kavel) dat aansluit bij de bedrijfsgebouwen. Meer achtergrondinformatie vindt men in Bijlage 6, paragraaf 1.3.5.1.

Voorkooprecht Natuur (RVV). De gronden die matig goed scoren liggen in groene gewestplanbestemmingen waar strengere bemestingnormen van kracht zijn, maar liggen niet in VEN en RVV 'Natuur'-gebied. De 'minst gevoelige' gronden op deze deelkaart zijn deze die in groene gewestplanbestemmingen liggen, met strengere bemestingsnormen en daarnaast ook binnen VEN en RVV 'Natuur' liggen. Deze laatste liggen hoofdzakelijk in de verschillende deelgebieden van de habitatrichtlijngebieden.

Op fysisch vlak (Bijlage 6 kaart 23-3a, b en c) scoren de meeste gronden goed. Behalve in deelgebied Abeek-1, daar scoort een aantal gronden matig tot laag. De hoge scores zijn vooral te verklaren door de vrij goede bodemtextuur en -drainage, evenals door grote kaveloppervlaktes. De gronden die op deze deelkaart minder gevoelig naar voor komen zijn veelal kleine kavels die gelegen zijn langs beken, waardoor ze lager scoren voor de parameters drainageklassen en overstromingsgevoeligheid. Erosie is in het gebied niet of nauwelijks van belang.

Wanneer naar de deelkaart van de bedrijfsgebonden parameters (Bijlage 6 kaart 23-4a, b en c) gekeken wordt, scoren de meeste gronden matig. Her en der scoort een aantal percelen 'meer gevoelig'. Deze meer gevoelige percelen zijn voornamelijk percelen die vrij dicht bij de bedrijfszetel liggen en in gebruik zijn door bedrijven die grote delen van hun gebruiksgronden in het gebied hebben liggen. Daarnaast behoren de meeste van deze 'meer gevoelige' gronden ook tot bedrijven die een ruwvoederbalans in evenwicht hebben of hoog scoren voor de parameter grondgebruiksintensiteit van de teelten. Er zijn in het gebied namelijk vrij veel gronden waarop aardappelen, groenten of fruit op worden geteeld. Vele van deze 'meer gevoelige' percelen zijn aangegeven door bedrijven met een mestbalans in evenwicht of een mestoverschot. De andere factoren die opgenomen zijn in deze deelkaart scoren vrij variabel voor het gebied.

De totale gevoeligheid (Bijlage 6 kaart 23-1a, b en c en) van de landbouwpercelen in het gebied is veelal hoog, met her en der (vooral langs de waterlopen) matig en lager scorende gronden. Vooral tussen de Habitatrichtlijngebieden Abeek-1 en Itterbeek-1 scoren de meeste gronden hoog. In tabel 9 valt op dat in gevoeligheidsklassen 14 tot 17 telkens tussen de 12 en 14 % van het totale landbouwareaal gelegen is.

In deelgebied Itterbeek-2 is weinig of geen grond in landbouwgebruik. In deelgebied Abeek-2 slechts 4 ha, goed voor 43 % van het totale areaal van dit deelgebied. In dit deelgebied komen ook geen gronden voor in de 4 hoogste gevoeligheidsklassen. De andere deelgebieden zijn veel groter en hier is steeds tussen de 30 en de 43 % van het totale areaal in landbouwgebruik. In het Vogelrichtlijngebied is dit zelfs 56 %, wat overeenstemt met 7355 ha landbouwgrond en waarvan 76 % als 'meer gevoelig' (gevoeligheidsklasse 13 en hoger) naar boven komt. Ten opzichte van de andere gebieden in de Kempen scoren de gronden hier gemiddeld genomen matig goed. Ten opzichte van gronden in andere gebieden in de Zandleemstreek scoren de gronden hier goed. Er komen vooral vrij veel 'meest gevoelige' gronden voor.

Tabel 6-9: Opdeling van de aanwezige landbouwgronden per gevoeligheidsklasse (zonder terreinbeherende verenigingen)²⁸

²⁸ DG = deelgebied; Bij de gevoeligheidsanalyse is geen rekening gehouden met het feit dat verschillende deelgebieden in dit gebied overlappen. Hierdoor komt de som van de deelgebieden niet overeen met het totaal.

Gevoelighheidsklasse	Roster oppervlakte (ha)										Rel. opp. (%)
	DG.23a-1	DG.23a-2	DG.23a-3	DG.23b-1	DG.23b-2	DG.23c-1	DG.23c-2	DG.23d	Totaal	Totaal	
Tot. opp. deelgebied (in ha)	480	1317	183	2513	10	1716	153	13.121	14.567		
Minst gevoelig (Klasse 1)	0,0	0,2		1,1		0,1		1,3	2,0	0,0	
Klasse 2	0,3	0,4		1,8		0,3	0,0	2,8	3,6	0,0	
Klasse 3	0,7	2,6	0,2	7,6		3,7	0,1	15,8	18,1	0,2	
Klasse 4	0,5	2,4	0,1	7,3	0,1	2,5	0,1	18,5	18,5	0,2	
Klasse 5	0,3	2,9	0,1	6,3	0,0	3,4	0,0	20,0	22,1	0,3	
Klasse 6	1,1	6,8	0,1	10,0	0,1	8,0	0,3	35,5	38,6	0,5	
Klasse 7	1,7	8,5	0,3	25,4	0,1	9,5	0,2	91,7	98,7	1,3	
Klasse 8	4,7	9,0	1,9	37,6	0,3	17,1	0,1	126,8	139,1	1,8	
Klasse 9	10,0	14,9	6,6	47,0		28,3	0,2	128,9	158,9	2,1	
Matig gevoelig (Klasse 10)	22,9	27,2	4,3	101,4		69,4	0,1	348,1	382,9	4,9	
Klasse 11	33,0	45,5	6,6	132,2	0,6	70,5		498,6	535,6	6,9	
Klasse 12	18,0	50,7	18,8	73,2	0,6	86,5		483,2	528,4	6,8	
Klasse 13	10,5	73,7	3,4	75,6	0,8	77,4		633,3	664,3	8,6	
Klasse 14	6,8	44,5	0,2	127,8	1,0	72,8		1068,3	1108,9	14,3	
Klasse 15	20,6	48,6	0,1	119,3	0,7	77,1		1057,2	1091,9	14,1	
Klasse 16	35,1	16,1	4,3	81,1		76,7		1092,3	1113,5	14,4	
Klasse 17	3,5	23,5	15,5	52,6		71,7		871,6	911,4	11,8	
Klasse 18	17,5	26,9	0,3	44,6		29,4		627,1	659,0	8,5	
Meest gevoelig (Klasse 19)	3,6	0,9		44,7		11,2		235,9	254,2	3,3	
Tot. Opp. in Idbgebruik (in ha)	191	405	63	996	4	716	1	7355	7750	100	
Opp. in Idbgebruik tot. opp DG (%)	39,7	30,8	34,2	39,7	43,3	41,7	0,7	56,1	53,2		

Inventarisatie van het bosbouwgebruik

Achtergrondinformatie bij de analyse

Zowel het type bos (fysisch) als het bosbeheer (eigendomsituatie, beheerplan, ...) zijn belangrijk voor het bepalen van de relatie van het actuele bosbouwgebruik met de instandhoudingsdoelstellingen. Beiden elementen worden zowel kwantitatief als kwalitatief

besproken. Voor het bepalen van het type bos wordt gebruik gemaakt van de informatie aanwezig binnen de boskartering Vlaanderen. Een analyse gebeurt van de boomsamenstelling en de ouderdomssituatie van de verschillende bossen die voorkomen binnen het gebied. Deze twee elementen bepalen onder andere de economische return, de mogelijkheden voor aansluiting bij Europese habitats en soorten, ... Om het beheer te typeren wordt eerst de eigendomssituatie in kaart gebracht. Een onderscheid wordt gemaakt tussen de openbare en private bossen. Zoals hoger reeds gesteld is het de bedoeling dat de sterkste schouders de zwaarste lasten zullen dragen voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Voor openbare bossen is het bovendien sowieso verplicht om een uitgebreid beheerplan met oog voor de multifunctionele doelstellingen van een bos op te maken. Daarnaast wordt ook een inschatting gemaakt van de stand van zaken met betrekking tot het beheer. Zo wordt kwalitatief besproken voor welke bossen een beheerplan bestaat. Daarnaast wordt een beeld gegeven van de huidige stand van zaken van de werking van de bosgroep in het gebied.

Binnen het gebied heeft circa 225ha (2%) een bosbestemming op het gewestplan (zie Tabel 1-1). Bijna 30 % (4278 ha) van het gebied is wel opgenomen in de bosinventarisatie. Ongeveer 267 ha van deze oppervlakte is volgens de bosinventarisatie niet bebost. Hiervan is 248 ha in de bosinventarisatie gekarteerd als 'te bebossen'. In totaal is er volgens de bosinventarisatie dus iets minder dan 30 % effectief bebost. Bijna 11 % van de totale oppervlakte (39% van de beboste oppervlakte) bestaat uit naaldhout of naaldhout gemengd met loofhout, 10 % (36% van de beboste oppervlakte) is bebost met loofhout of loofhout gemengd met naaldhout. In voorliggend gebied komt daarnaast ook 7 % (25% van de beboste oppervlakte) 'populier' voor. In elke van de deelgebieden komen de verschillende bostypen voor. De naaldhouttypen domineren in deelgebieden Hageven-2 (487 ha of 70% van de beboste oppervlakte in dit deelgebied) en het deel van het Vogelrichtlijngebied dat geen Habitatrichtlijngebied (778 ha of 53% van de beboste oppervlakte in dit deelgebied) is. Daarnaast komen relatief grote oppervlaktes naaldhout voor in deelgebieden Abeek-1 (147 ha) en Itterbeek-1 (128 ha). De loofhouttypen zijn relatief gezien dominant in de deelgebieden Abeek-1 (599 ha of 62% van de beboste oppervlakte in dit deelgebied), Abeek-2 (3 ha of 82% van de beboste oppervlakte in dit deelgebied) en Itterbeek-1 (313 ha of 50% van de beboste oppervlakte in dit deelgebied). Relatief grote oppervlaktes loofhout komen ook voor in de deelgebieden Hageven-3 (167 ha) en het deel van het Vogelrichtlijngebied dat geen Habitatrichtlijngebied is (330 ha). Populier komt dominant voor in de deelgebieden Hageven-1 (63 ha of 58% van de beboste oppervlakte van dit deelgebied) en Hageven-3 (105 ha of 98% van de beboste oppervlakte van dit deelgebied). Relatief grote oppervlaktes populier komen ook voor in de deelgebieden Abeek-1 (218 ha), Itterbeek-1 (185 ha) en het deel van het Vogelrichtlijngebied dat geen Habitatrichtlijngebied is (363 ha).

Een volledig overzicht van de aanwezige bostypen binnen het gebied wordt weergegeven in Tabel 1-10. In de kaartenbijlage kaart 6.5 worden de voorkomende bostypen gesitueerd op kaart.

Een overzicht van de eigendomssituatie van het gekarteerde bosareaal binnen het gebied is opgenomen in Tabel 1-9 en in de kaartenbijlage kaart 6.6. Ongeveer 2001 ha (of 47 %) van het bosareaal is in eigendom van particulieren. Enkel in deelgebied Hageven-3 is er minder dan 40% van het bosareaal in eigendom van particulieren. De grootste oppervlakte ligt binnen het deel van Vogelrichtlijngebied dat niet valt binnen de Habitatrichtlijngebieden. Het Agentschap voor Natuur en Bos heeft 723 ha (of 17 %) in eigendom. Deze gronden liggen vooral binnen de deelgebieden Abeek-1, Itterbeek-1 en het deel van het Vogelrichtlijngebied dat geen Habitatrichtlijngebied. Het Agentschap voor Natuur en Bos is daarnaast verantwoordelijk voor het technisch beheer van de bossen in eigendom van verschillende gemeenten, kerkfabrieken, OCMW, ... (22 %). In deelgebied Hageven-3 beslaat dit bijna de volledige bosoppervlakte binnen het deelgebied. De natuurverenigingen hebben 13,5 % van het bosareaal in eigendom.

Er is een bosbeheerplan voor alle bossen in beheer van het Agentschap voor Natuur en Bos binnen de deelgebieden Itterbeek-1, Abeek-1 en Hageven-3. Binnen het deelgebied Hageven-2 bestaat er voor 181 ha een bosbeheerplan. Binnen het deel van het Vogelrichtlijngebied dat geen deel uitmaakt van het Habitatrichtlijngebied is er een bosbeheerplan voor 65 ha. Drie bosgroepen overlappen met het voorliggende gebied. Het gebied overlapt alleen met gronden waar de bosgroep Noordoost-Limburg actief is. In de verschillende deelgebieden van de habitatrichtlijngebieden is ongeveer 500 ha bos eigendom van leden van deze bosgroep. Hiervan is er voor 50 ha een beheerplan en voor 236 ha een uitgebreid beheerplan opgemaakt. Deze oppervlaktes zijn vooral gelegen binnen de deelgebieden van de Abeek. < aan te vullen met gegevens voor vogelrichtlijngebied, zijn opgevraagd bij de bosgroep >

Tabel 6-10: Overzicht van de eigendomsituatie van het geïnventariseerde bos binnen het gebied²⁹

	Nr deel- gebied	Categorie				
		Totale bosoppervlakte volgens boskartering	Eigendom ANB:	Eigendom andere overheden	Eigendom Natuur- vereniging	Private eigendom
Oppervlakte per deelgebied (ha)	Hageven-1 (H-1)	122	0	1	46	75
	Hageven-2 (H-2)	745	41	388	12	304
	Hageven-3 (H-3)	108	0	104	>0	4
	Abeek-1 (A-1)	1021	205	57	375	384
	Abeek-2 (A-2)	4	0	0	>0	3
	Itterbeek-1 (I-1)	691	256	43	81	311
	Itterbeek-2 (I-2)	49	0	2	23	24
	SBZ-V geen SBZ-H	1538	221	352	70	895
Totale oppervlakte (ha)	4279	723	947	607	2001	
Aandeel (% totale bosoppervlakte SBZ)		16,9	22,1	14,2	46,8	

²⁹ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Bosreferentielaaq van Vlaanderen, vector, toestand 2001 (Agentschap voor Natuur en Bos, AGIV-product).

Patrimoniumdatabank, vector, toestand 02/07/2009 (Agentschap voor Natuur en Bos).

Erkende natuureservaten v.z.w. Durme, vector, toestand 09/02/2009 (v.z.w. Durme)

Erkende natuureservaten v.z.w. Limburgs Landschap, vector, toestand 03/04/2009 (v.z.w. Limburgs Landschap).

Erkende natuureservaten v.z.w. Natuurpunt, vector, toestand 08/04/2009(v.z.w. Natuurpunt).

Tabel 6-11 Overzicht van de geïnventariseerde bostypen binnen het gebied³⁰

	Nr deelgebied	Categorie																				Niet bebost	
		Loofhout				Loofhout gemengd met naaldhout				Naaldhout				Naaldhout gemengd met loofhout				Populier					
		Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig	Jong	Middeloud	Oud	Ongelijkjarig		
Oppervlakte per deelgebied (ha)	Hage-ven-1	2	2	>0	17				4	6	6		2		3		3	2	30	31		371	
	Hage-ven-2	28	63	11	27	6	17		15	99	286	56	14	9	4	8	11	5	11	29		619	
	Hage-ven-3		4															5	30	69		75	
	Abek-1	85	166	38	285	4	10	3	8	55	56	6	1	25	4		1	38	108	70	2	1550	
	Abek-2				3															1			6
	Itterbeek-1	40	66	99	84	2	7	3	12	22	76	15	>0	11	4			28	100	56	1	1090	
	Itterbeek-2	>0	5		2		5			>0	10	>0		>0	1					1	7		123
	SBZ-	80	86	25	106	5	13	9	7	106	521	108	14	13	10	3	5	66	87	208	2	6640	

³⁰ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Bosreferentiaag van Vlaanderen, vector, toestand 2001 (LNE, Agentschap voor Natuur en Bos, AGIV-product).

	Nr deel- gebied	Categorie																				
		Loofhout				Loofhout gemengd met naaldhout				Naaldhout				Naaldhout gemengd met loofhout				Populier				Niet bebost
	V geen SBZ- H																					
Totale oppervlakte (ha)		236	391	174	524	18	51	14	45	288	955	185	30	57	27	10	20	144	368	469	5	1047 3
Aandeel (% totale oppervlakte SBZ)		1,6	2,7	1,2	3,6	0,1	0,4	0,1	0,3	2,0	6,6	1,3	0,2	0,4	0,2	0,1	0,1	1,0	2,5	3,2	0,0	72,3

Parken en kasteeldomeinen

Achtergrondinformatie bij de analyse

Parken en kasteeldomeinen vormen een bijzondere eenheid binnen bepaalde Habitat- en Vogelrichtlijngebieden. Zij hebben vaak een typisch cultuurhistorisch karakter en uitzicht. Bepaalde parken en kasteeldomeinen hebben een bijzondere natuurkwaliteit doordat ze bescherm zijn gebleven van verstoring of/en versnippering. In het kader van de opmaak van de instandhoudingdoelstellingen zal in bepaalde gevallen een afweging gemaakt moeten worden tussen het cultuurhistorische en ecologische elementen. Langs de andere kant bieden parken en kasteeldomeinen ook kansen voor de ontwikkeling van natuurdoelen. Ze worden immers vaak gekenmerkt door een unieke eenheid in eigendomstructuur of/en beheer.

In het kader van de opmaak van de instandhoudingdoelstellingen worden de gekende parken en kasteeldomeinen geïnventariseerd. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de inventaris van parken en kasteeldomeinen van het Agentschap voor Natuur en Bos. Voor elk van de parken en kasteeldomeinen wordt de eigendomssituatie meegegeven.

Binnen het voorliggende gebied liggen verschillende parken en kasteeldomeinen³¹. Het betreft vooral een aantal private kasteelparken die gedeeltelijk in het gebied liggen. Daarnaast liggen er ook nog een aantal ongedefinieerde parken in het gebied voor een totale oppervlakte van circa 7 ha. Tabel 6-12 geeft een volledig overzicht van de aanwezige parken en kasteeldomeinen binnen het gebied.

Tabel 6-12: Overzicht van de aanwezige parken en kasteeldomeinen binnen het gebied.

Deelgebied	Parktype	Eigendomssituatie	Totale oppervlakte (ha)	Oppervlakte binnen gebied (ha)
Hageven-2 (H-2)	Kasteelpark	privaat	20	6
Itterbeek-1 (I-1)	Kasteelpark	privaat	6	5
SBZ-V geen SBZ-H	Kasteelpark	privaat	8	8
SBZ-V geen SBZ-H			7	7
SBZ-V geen SBZ-H	Kasteelpark	privaat	3	2
			6	1
SBZ-V geen SBZ-H	Kasteelpark	privaat	20	6

Jacht en faunabeheer

Achtergrondinformatie bij de analyse

Binnen verschillende Habitat- of Vogelrichtlijngebieden wordt gejaagd. De jacht wordt georganiseerd via jachtrechten en wildbeheereenheden. Jaarlijks wordt de jacht en het

³¹ Gebruikte dataaag voor de analyse is:

Inventarisatie van de parkgebieden in Vlaanderen, vector, toestand 01/02/07 (Agentschap voor Natuur en Bos).

faunabeheer gepland via wildbeheerplannen. In deze plannen staan de doelstellingen en de maatregelen met betrekking tot de jacht voor een bepaald gebied opgenomen.

De jacht is natuurlijk maar mogelijk indien een bepaalde natuurkwaliteit aanwezig is zodat bejaagbare soorten zich kunnen ontwikkelen. Het beheer door jagers van bepaalde gebieden (vb. aanplant kleine landschapselementen, bosbeheer, ...) schept bijkomende kansen voor de ontwikkeling van (Europese) natuurwaarden. Daarnaast kunnen bepaalde jachtactiviteiten (vb. bijvoeren, aanplanten van bepaalde soorten, ...) in bepaalde gevallen ook een knelpunt vormen. Faunabeheer kan ten slotte ook in bepaalde gebieden noodzakelijk zijn om de doelstellingen te behalen. Binnen het kader van de opmaak van de instandhoudingdoelstellingen wordt daarom de aanwezige jachtactiviteiten binnen een bepaald gebied in kaart gebracht. Naast een analyse van de bejaagbare oppervlakte binnen het gebied wordt ook de jachtrechtsituatie in kaart gebracht.

Binnen het voorliggende gebied liggen 8 WBE's. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de betrokken WBE's en een aantal van hun kenmerken.

Tabel 6-13: Kenmerken van de betrokken WBE's ³²

	Aantal jachtrechthouders binnen WBE	Totale oppervlakte WBE	Oppervlakte WBE binnen Natura 2000 gebied	Bejaagbare oppervlakte binnen Natura 2000 gebied
Bocholt	12	4394	283	272
De Hei	34	6914	359	357
De Korhaan	22	6065	60	60
De Oetervall	9	4162	260	241
Jacht en Natuur Lommel	34	7403	263	263
Kessenich	9	2475	9	7
Kinrooi	11	2249	1004	666
Molenbeersel	6	1642	661	467
Sint-Michiel	16	4662,37	1132	1008
De Prinsenloop		1667	442,99	
Capreolus		7034	704,92	
De Warmbeekvallei		5819	4674,07	

Voor elke wildbeheerheid is er een wildbeheerplan. In onderstaande tabel wordt een samenvatting gegeven van de doelstellingen van de hierboven beschreven WBE.

Tabel 6-14: Doelstellingen uit de wildbeheerplannen van de betrokken WBE's ³³

³² Gebruikte dataaag voor de analyse is:

WBE'S, tabel, toestand 01/01/2010 (Hubertus Vereniging Vlaanderen)

³³ Wildbeheerplannen van de verschillende WBE's)

Naam WBE	Doelstellingen wildbeheerplan	Wildsoort voor doelstelling
Bocholt	Constante voorjaarsstand	Ree, haas, patrijs, fazant
	Constante jaarlijkse oogst	eend, kraai
	beperking negatieve gevolgen	konijn, canada gans, vos, kat, houtduif, kraai, ekster
	Ander	Ree, haas, konijn, patrijs, fazant
De Hei	Constante voorjaarsstand	Ree, haas, konijn, fazant
	Constante jaarlijkse oogst	eend
	Beperking negatieve gevolgen	ggans, cgans, vos, kat, houtduif, kraai, ekster
	Ander	patrijs
De Korhaan	Constante voorjaarsstand	Ree, haas, konijn, fazant
	Constante jaarlijkse oogst	eend
	Beperking negatieve gevolgen	vos, kat, houtduif, kraai, gaai, ekster,
	Ander	Patrijs
De Oetervall	Constante voorjaarsstand	Ree
	toename voorjaarsstand	Haas, konijn, patrijs, fazant
	beperking negatieve gevolgen	eend, ggans, cgans, vos, kat, kraai, gaai, ekster
	Ander	Patrijs
Jacht en Natuur Lommel	Constante voorjaarsstand	Ree, eend
	toename voorjaarsstand	Haas, patrijs,
	beperking negatieve gevolgen	smient, meerkoet, ggans, cgans, vos, kat, houtduif, kraai, gaai, ekster,
	Ander	Konijn, Patrijs
Kessenich	/	
Kinrooi	Constante voorjaarsstand	Ree, patrijs
	toename voorjaarsstand	Haas, konijn,; fazant
	beperking negatieve gevolgen	eend, vos, kraai, gaai, ekster,
	Ander	eend
Molenbeersel	Constante voorjaarsstand	ree, haas, eend, smient,

	Toename voorjaarsstand	meerkoet, vos, ekster, patrijs, fazant
	Beperking negatieve gevolgen	ggans, cgans, kat, kraai, gaai
	Ander	Konijn, houtduif
Sint-Michiel		
De Prinsenloop		
Capreolus		
De Warmbeekvallei		

Inventarisatie van waterwinningen³⁴

Achtergrondinformatie bij de analyse

Zowel voor de natuur als de mens is zuiver en voldoende kwaliteitsvol water van zeer groot belang. Het is dan ook duidelijk dat er in sommige gebieden een sterke interactie kan zijn tussen de winning van water voor menselijk gebruik en de aanwezige natuurwaarden. Enerzijds zijn de aanwezige natuurwaarden in bepaalde gebieden beschermd gebleven van externe kwaliteitsversturende invloeden omwille van de aanwezigheid van winningen. Bepaalde natuurgebieden en het hebeer in deze gebieden kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de drietrapsstrategie – vasthouden, bergen en infiltreren van water. Op die manier zijn natuurgebieden van belang als 'reservoir' of 'insijpelingsgebied' voor winningen. Langs de andere kant kunnen winningen de ontwikkeling van bepaalde natte natuurtypen hypothekeren. Gezien het belang van de relatie tussen de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen en de winning van water wordt bijzondere aandacht besteed aan de beschrijving van de waarde van de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden voor de winning van water.

Bij waterwinningen wordt automatisch de link gelegd met drinkwater. Naast de winningen voor drinkwater zijn er echter nog een groot aantal grondwaterwinningen voor koeling, bedrijfsprocessen, irrigatie, ... Alle voorkomende winningen binnen het gebied worden daarom geïdentificeerd.

Gezien hun algemeen belang is voor de winningen voor drinkwater de relatie met de verschillende gebieden verder in detail onderzocht. Hierbij wordt zowel aandacht gegeven aan oppervlaktewaterwinningen en grondwaterwinningen. Door het Samenwerkingsverband Vlaams Water (SVW) is een methodiek voor een 'waardebepaling' van percelen uitgewerkt. Via deze methode wordt een 'waarde' gegeven aan de percelen in functie van de bijdrage van de percelen aan de kwaliteit en de kwantiteit van het opgepompte water. De uitkomst is een relatieve waardering van verschillende percelen in het kader van de drinkwatervoorziening. De relatieve

³⁴ Gebruikte datalagen voor de analyse zijn:

Waterwingebieden SVW, vector, toestand 24/09/2009 (Samenwerkingsverband Vlaams Water)

Vergunde grondwaterwinningen, vector, toestand 03/09/2009 (VMM)

waardering van de percelen voor drinkwatervoorziening wordt uitgedrukt in een vijfdelige schaal. Naast de aanwezige infrastructuur binnen een gebied (bijvoorbeeld waterbekkens, infiltratievoorzieningen, ...) moet voor grondwaterwinningen natuurlijk ook rekening gehouden worden met het belang van de ruimere omgeving. Voor grondwaterwinningen speelt immers ook de mate waarbij het perceel bijdraagt aan de winning. Om die waarde te bepalen voor grondwaterwinningen is de afpompijgskegel van de winning bij de vergunde capaciteit berekend. Percelen met een grote afpomping dragen veel bij aan de winning en krijgen een hogere relatieve waarde. Percelen met een lage afpomping krijgen een lagere relatieve waarde. Het kan op deze manier dan gebeuren dat een waterwinning niet gelegen is in een gebied, maar dat een aantal percelen binnen het gebied bijdraagt tot de kwantiteit en kwaliteit van de winning en dus gewaardeerd wordt. Vooral voor freatische grondwaterwinningen kan de bijdrage van de omliggende percelen aanzienlijk zijn. Een uitgebreide omschrijving van de methodiek is toegevoegd in bijlage 7.

In het gebied komen momenteel 190 vergunde winningen voor. Deze winningen zijn op enkele na allemaal gekoppeld aan landbouwkundige activiteiten. Op kaart 6.7 wordt een overzicht gegeven van de verschillende vergunde winningen binnen het gebied.

Uit de uitgevoerde analyses blijkt dat er een ruimtelijke interferentie is tussen de verschillende gebieden en de percelen die van belang zijn voor drinkwaterwinningen. Deelgebied Hageven-3 overlapt met de winning 'Lommel'. Verder is er nog een overlap van de winning 'Bree' met Abeek-1, Itterbeek-1 en het Vogelrichtlijng gebied dat geen Habitatrichtlijng gebied is. De overlap met de winning van Maaseik-Kinrooi is qua oppervlakte beperkt. Mogelijk betreft het hier een aantal installaties.

Tabel 6-15: Overzicht van de ruimtelijke interferentie van de winningen met het gebied

	Nr deel- gebied	Naam Winning	Overlap met verschillende categorieën van waardering				
			1	2	3	4	5
Oppervlakte per deelgebied (ha)	Hageven-3 (H-3)	Lommel	35	147			
	Abeek-1 (A- 1)	Bree	4				
	Itterbeek-1 (I-1)	Bree	27	5			
	SBZ-V geen SBZ-H	Maaseik-Kinrooi					1
		Bree	152				
	Maaseik-Kinrooi					>0	
Totale oppervlakte (ha)			217	152			1
Aandeel (% totale oppervlakte SBZ)			1,5	1,0			0,0

Voor het transport van het drinkwater is een uitgebreid leidingennetwerk aanwezig. Deze leidingen moeten op geregelde tijdstippen gecontroleerd kunnen worden. Bovendien moeten ze, bij lekken, bereikbaar zijn voor onderhoud. In bijlage X is een kaart opgenomen met een situering van de leidingen voor drinkwater.

Inventarisatie van het recreatief gebruik

Achtergrondinformatie bij de analyse

Een groot aantal Habitat- en Vogelrichtlijng gebieden heeft een bepaalde recreatieve waarde. Langs de andere kant legt recreatie in sommige gevallen een druk op bepaalde natuurwaarden. Binnen het kader van de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen wordt in eerste instantie een

inschatting gemaakt van de voorkomende recreatie die ruimtelijk vastligt. De analyse gebeurt op basis van een analyse van de voorkomende, recreatieve bestemming volgens het gewestplan en/of geldende ruimtelijke uitvoeringsplannen. Deze informatie wordt aangevuld met recreatieve gebieden binnen deze gebieden die geïnventariseerd werden in het kader van de opmaak van een ruimte-inventaris binnen de studie 'Ruimte voor Toerisme en Recreatie in Vlaanderen'³⁵ die opgemaakt werd door WES in opdracht van Toerisme Vlaanderen. Binnen deze studie werden volgende ruimtelijke entiteiten weerhouden in de ruimte-inventaris:

- Niet-geplande aantrekkingselementen (wandebossen, natuurgebieden met bezoekerscentra);
- Geplande aantrekkingselementen (attractie- en themaparken, zoo's en dierenparken, openluchtrecreatieve en waterrecreatieve aantrekkingspolen,...);
- Logiesaccomodatatie (openluchtrecreatieve verblijven);
- Overige recreatieve infrastructuur (jachthavens).

Deze gegevens zijn aangevuld met ruimtelijke informatie van BLOSO ontvangen met betrekking tot de ruimtelijke ligging van sportinfrastructuur. Het is ook mogelijk dat andere vormen en infrastructuur met betrekking tot recreatie aanwezig zijn (bijvoorbeeld routes voor wandelen, fietsen, ruitersport, puntsgewijze recreatieve infrastructuur, ...). Deze gebieden worden verder in detail geïnventariseerd in het kader van de opmaak van het Natuurrichtplan.

Binnen het voorliggende gebied zijn via de ruimtelijke ordening een aantal zones voor recreatie (zie Tabel 6-1: Overzicht van de ruimtelijke bestemmingen en hun percentuele aandeel in de totale oppervlakte van het gebied..) (30 ha) aangeduid. Ongeveer 12 ha heeft de bestemming 'gebieden voor dagrecreatie', bijna 8 ha is aangeduid als 'gebieden voor verblijfsrecreatie', 4 ha als recreatiegebied en bijna 6 ha als gebieden voor jeugdcamping. De grootste oppervlakte ligt binnen het deel van het Vogelrichtlijngebied dat geen Habitatrictlijngebied is. Tabel 6-16 geeft een overzicht van de geïnventariseerde recreatieve infrastructuur binnen het gebied. In bijlage x wordt de interferentie op kaart.

Tabel 6-16: Overzicht van de geïnventariseerde recreatieve infrastructuur binnen het gebied.³⁶

Categorie recreatieve infrastructuur	Naam	Deel-gebieden van gebied	Oppervlakte totaal (ha)	Oppervlakte binnen gebied (ha)
Niet-geplande aantrekkingselementen	Natuurgebied met bezoekerscentrum Hageven	Hageven-1	nvt	nvt
	Speelbos 't Mulke	Hageven-2	10	10
	Speelbos Kolis	Hageven		
	Speelbos Broeksheuvel	Abeek-1 (A-1)	3	3
	Speelbos Grootbroek	Abeek-1 (A-1)	5	5
	Speelbos Schootsheide	Itterbeek-1	43	9
	Speelbos Aan de Kettingbrug	SBZ-V geen SBZ-H	11	11
	Speelbos Aan de Witte berg	SBZ-V geen SBZ-H	13	13
	Speelbos Bergerheide	SBZ-V geen SBZ-H	5	5

³⁵ WES 2007.

³⁶ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Ruimte voor Toerisme in Vlaanderen, vector, toestand 19/06/2006 (Toerisme Vlaanderen).

Categorie recreatieve infrastructuur	Naam	Deelgebieden van gebied	Oppervlakte totaal (ha)	Oppervlakte binnen gebied (ha)
	Speelbos Broeksheuvel	SBZ-V geen SBZ-H	3	>0
	Speelbos De Zonberg	SBZ-V geen SBZ-H	6	6
	Speelbos Haarterheide	SBZ-V geen SBZ-H	9	9
	Speelbos Schootsheide	SBZ-V geen SBZ-H	43	>0
	Speelbos Turfheide	SBZ-V geen SBZ-H	6	6
Geplande aantrekkingselementen	Recreatiepark De Watermolen	Abeek-1	5	3
	Recreatiepark Wilgenhof	SBZ-V geen SBZ-H	2	0
Logiesaccomodatatie	Centrum voor Jeugdtoerisme	Abeek-1 (A-1)	nvt	nvt
	Camping Batven	Itterbeek-1 (I-1), SBZ-V geen SBZ-H	3	3
	Camping Geerensheide	SBZ-V geen SBZ-H	7	>0
Overige recreatieve infrastructuur (jachthavens)	/			
Sportinfrastructuur	Manege 't Mulke	Hageven-2 (H-2)		
	Visvijvers De Bronvissers	Abeek-1 (A-1)		
	Visvijver 1 Elisabeth Bronnen	Abeek-1 (A-1)		
	Sport-en recreatiecentrum De Watermolen	Abeek-1 (A-1)		
	Overdekt zwembad De Watermolen	Abeek-1 (A-1)		
	Kinderspeelplein De Watermolen	Abeek-1 (A-1)		
	Polyvalent sportveld De Watermolen	Abeek-1 (A-1)		
	Voetbalveld K Fc Rotem B	SBZ-V geen SBZ-H		
	Sportveld Hondenclub Elro	SBZ-V geen SBZ-H		
	Hondensportveld De Herder	SBZ-V geen SBZ-H		
	Hondensportveld Happy Trails	SBZ-V geen SBZ-H		
	Polyvalent sportveld Camping Batven	SBZ-V geen SBZ-H		

Categorie recreatieve infrastructuur	Naam	Deel-gebieden van gebied	Oppervlakte totaal (ha)	Oppervlakte binnen gebied (ha)
	Polyvalent sportveld Zilderveld	SBZ-V geen SBZ-H		
	Sporthal Kinrooi	SBZ-V geen SBZ-H		
	Petanquebanen Nelisveld	SBZ-V geen SBZ-H		
	Petanquebaan Molenweg	SBZ-V geen SBZ-H		
	Polyvalent Sportveld Heilig Grafinstituut	SBZ-V geen SBZ-H		
	Sportlokaal Heilig Grafinstituut Kinrooi	SBZ-V geen SBZ-H		
	Polyvalent Sportlokaal Kinsport	SBZ-V geen SBZ-H		
	Schietstand Sint Martinus	SBZ-V geen SBZ-H		
	Beugellokaal Jennenhof	SBZ-V geen SBZ-H		
	Schutterij Sint Martinus Kessenich	SBZ-V geen SBZ-H		
	Fit-O-Meter Molenbeersel	SBZ-V geen SBZ-H		
	Sportveld Sint- Joris	SBZ-V geen SBZ-H		
	Voetbalveld Kreyel Sport	SBZ-V geen SBZ-H		
	Fit-o-meter Bocholt (Kaulille)	SBZ-V geen SBZ-H		
	Krachtbalveld Lozen	SBZ-V geen SBZ-H		
	Ruiterijweide De Dravers	SBZ-V geen SBZ-H		
	Crossterrein Hamont	SBZ-V geen SBZ-H		
	Fit-O-Meter Haarterheide	SBZ-V geen SBZ-H		
	Visvijver De Walvissers	SBZ-V geen SBZ-H		
	Ruiterijweide Grevenbroekse Ruiters Achel	SBZ-V geen SBZ-H		
	Voetbalveld Achel Statie	SBZ-V geen SBZ-H		
	Sportveld Heidespeurders Achel	SBZ-V geen SBZ-H		

Recreatief medegebruik onder vorm van kajak vindt ook plaats op de Dommel.

Inventarisatie van de woongebieden

Achtergrondinformatie bij de analyse

Binnen Habitat- of Vogelrichtlijngebieden kan natuurlijk ook worden gewoond. De bestaande bewoning wordt geregeld via de vergunning in het kader van de ruimtelijke ordening. De opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen verandert hier niets. Habitat- of Vogelrichtlijngebieden kunnen uitzonderlijk (deels) overlappen met woongebieden of woonuitbreidingsgebieden. In die uitzonderlijke situaties kan het verder ontwikkelen van het woongebied of woonuitbreidingsgebied mogelijk interfereren met de instandhoudingsdoelstellingen voor de diersoorten en/of hun leefgebieden in de speciale beschermingszone. Ook voor woongebieden of woonuitbreidingsgebieden die grenzen aan een speciale beschermingszone kan er interferentie zijn. Binnen het kader van de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen wordt daarom in eerste instantie een inschatting gemaakt van de voorkomende bestemmingscategorieën volgens het gewestplan en/of de geldende ruimtelijke uitvoeringsplannen.

In de kaartenbijlage kaart 6.10 wordt een overzicht gegeven van de aanwezige woongebieden in en rond het gebied. Binnen het totale gebied is een relatief kleine oppervlakte via de ruimtelijke ordening bestemd als woongebied (zie Tabel 6-1). Binnen het deel van het Vogelrichtlijngebied dat geen Habitatrichtlijngebied is, is wel een grote kern woongebied en woongebied met landelijk karakter opgenomen (de kern Kinrooi) (222 ha). In de andere deelgebieden komen enkele slivers woongebied voor. Aansluitend aan het gebied komt wel relatief veel woongebied voor.

Inventarisatie van de industriële en gerelateerde activiteiten

Achtergrondinformatie bij de analyse

Binnen Habitat- of Vogelrichtlijngebieden komen verschillende vormen van industriële en gerelateerde activiteiten zoals ontginningen, storten, watervoorzieningen, etc. voor. De relatie met de instandhoudingsdoelstellingen van een Habitat- of Vogelrichtlijngebied kan sterk verschillen van activiteit tot activiteit. In bepaalde situaties zullen bepaalde instandhoudingsdoelstellingen gerealiseerd kunnen worden op terreinen van industriële en gerelateerde activiteiten. Langs de andere kant is het duidelijk dat bepaalde activiteiten een druk leggen op bepaalde natuurwaarden.

Binnen het kader van de opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen wordt in eerste instantie een inschatting gemaakt van de voorkomende industriële en gerelateerde activiteiten die ruimtelijk vastliggen. De analyse gebeurt op basis van een analyse van de voorkomende bestemmingscategorieën volgens het gewestplan en/of de geldende ruimtelijke uitvoeringsplannen. Deze informatie wordt aangevuld met informatie van het Agentschap Ondernemen over de voorkomende bedrijvzones en ligging van de bedrijfspcelen.

Op het gewestplan heeft 23 ha binnen het voorliggende gebied een bestemming gekoppeld aan industrie. Deze oppervlakte is volledig gelegen binnen het deel van het Vogelrichtlijngebied dat geen Habitatrichtlijngebied is. Volgende bestemmingen komen voor: milieubelastende industriegebieden (3 ha), industriegebieden (8 ha) en ambachtelijke bedrijven en kmo's (11 ha). Binnen het deel van het Vogelrichtlijngebied dat geen Habitatrichtlijngebied is zijn ingevulde bedrijfspcelen (74 ha). Nochtans is er op het gewestplan slechts 23 ha industriebestemming aanwezig. Tabel 6-17 geeft een overzicht van de geïnventariseerde, industriële bestemmingen en het industrieel gebruik binnen het gebied. Een overzicht van de aanwezige industriële bestemmingen, bedrijvzones en ingevulde bedrijfspcelen binnen en buiten het gebied wordt weergegeven in bijlage xx kaart xx.

Tabel 6-17: Overzicht van de geïnventariseerde, industriële bestemmingen en het industrieel gebruik binnen het gebied.³⁷

	Nr deelgebied	Categorieën industrie en KMO		
		Industrie bestemming	Ingevulde bedrijfspercelen	Bedrijventerreinen
Oppervlakte per deelgebied (ha)	Abeek-1	>0		
	Itterbeek-1	>0	1	>0
	SBZ-V geen SBZ-H	23	74	32
Totale oppervlakte (ha)		23	75	32
Aandeel (% totale oppervlakte SBZ)		0,2	0,5	0,2

Transportinfrastructuur

Achtergrondinformatie bij de analyse

In en rond de Europese gebieden komen verschillende soorten transportinfrastructuur (autowegen, spoorwegen, waterwegen) voor. De restruimte rond deze infrastructuur biedt kansen voor de ontwikkeling van bepaalde natuurwaarden. Langs de andere kant kan de aanwezigheid en het gebruik van deze infrastructuur aanleiding geven tot een bepaalde druk.

In de kaartenbijlage kaart 6.12 wordt een overzicht gegeven van de aanwezige infrastructuur.

Infrastructuur nutsbedrijven

Elia

Elia is de beheerder van het Belgische hoogspanningsnet en staat in voor de transmissie van elektriciteit. Over het hoogspanningsnet wordt stroom vervoerd van de producenten naar de distributienetbeheerders en de industriële grootverbruikers. Elia bezit alle Belgische netinfrastructuur van 150 tot 380 kV en nagenoeg 94 % van de netinfrastructuur van 30 tot 70 kV.

In bijlage 5 kaart 6.13 staan de verschillende installaties van Elia die gelegen zijn in de buurt van of in de betrokken speciale beschermingszones.

De infrastructuur van Elia kan op verschillende manieren interfereren met de instandhoudingsdoelstellingen van een gebied. Zowel ondergrondse als bovengrondse leidingen moeten bijvoorbeeld bereikbaar zijn voor periodiek onderhoud of voor herstellingswerken. Verandering van de fysische bodemkarakteristieken (vb. vernatting, afgraving, ...) kan leiden tot structurele problemen van infrastructuur zoals pilonen of hoogspanningsstations. Tenslotte dient men voor de bovengrondse leidingen ook rekening te houden met de bestaande veiligheidsvoorschriften. Het is vanuit veiligheid verboden om bebouwing maar ook opgaand groen (bijvoorbeeld bomen) te lokaliseren binnen een bepaalde veiligheidsafstand. Bomen binnen deze

³⁷ Gebruikte datalagen voor berekening zijn:

Bedrijventerreinen, Gebruikspcelen, vector, toestand 19/12/2008 (Agentschap Ondernemen, AGIV-product).
Bedrijventerreinen, Terreinen, vector, toestand 19/12/2008 (Agentschap Ondernemen, AGIV-product).

afstand moeten periodiek gesnoeid worden indien ze te dicht bij de geleiders komen. De veiligheidsafstand is groter naarmate de spanning toeneemt. Op te merken valt dat binnen deze veiligheidszone ook opportuniteiten zijn om hoogwaardige natuur na te streven. Indien gekozen wordt voor bepaalde 'lage vegetatie' is zelfs een win-win situatie mogelijk.

De omgekeerde situatie geldt ook. De aanleg van ondergrondse leidingen bv. kan invloed hebben op de waterhuishouding.

Fluxys

Er werd geen informatie aangeleverd door Fluxys. Toetsing bij Fluxys over mogelijke interacties moet gebeuren in het kader van de implementatie van de maatregelen.

7. Analyse van de knelpunten voor het bereiken van een goede staat van instandhouding

Op Vlaams niveau zijn doelen voor de Europese habitats en soorten afgesproken. Afspraken zijn ook gemaakt over het belang van elk van de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden (zie hoofdstuk 4). Een aantal habitats en soorten zijn momenteel niet in een goede staat van instandhouding. Voor het bereiken van een duurzame oplossing moeten bestaande knelpunten opgelost en bedreigingen gekeerd worden. Hierbij moet optimaal gebruik gemaakt worden van actuele sterkten en toekomstige kansen. De socio-economische context (zie hoofdstuk 6) geeft input voor het identificeren van de kansen en bedreigingen.

In dit hoofdstuk wordt een analyse van de sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen gepresenteerd. Op basis hiervan worden de belangrijkste knelpunten geïdentificeerd. Voor elk van de knelpunten worden de mogelijke oplossingsrichtingen geschetst. (zie paragraaf 7.2). In paragraaf 7.3 wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste knelpunten. Op basis van de analyses in dit hoofdstuk worden in hoofdstuk 8 de conclusies getrokken over de doelstellingen en prioritaire inspanningen per gebied.

7.1. Analyse van de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen

In deze paragraaf worden de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen geanalyseerd. Eerst wordt een overzicht gegeven van de verschillende sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen. Vervolgens worden de belangrijkste kwesties geïdentificeerd.

Ter info: Methodologisch kader voor de analyse van sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen

De methodiek van de SWOT-analyse, die gangbaar wordt toegepast bij het opstellen van bedrijfsplannen voor ondernemingen, wordt gevolgd. In dat kader wordt aan de hand van de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen gekeken naar de toekomst van de organisatie. Volgende stappen worden hierbij gezet:

1. **Bepalen sterke en zwakke punten** (Strengths & Weaknesses):
  - a) **Sterktes.** De sterktes zijn in dit kader die biotische en abiotische elementen en processen in de natuur die helpen de instandhoudingsdoelstellingen te halen. Voorbeelden van sterktes zijn onder andere de aanwezigheid van kwel, grote aaneengesloten natuurkernen, voorkomen van typische soorten, ...
Zwaktes. De zwaktes zijn die biotische en abiotische elementen en processen in de natuur die de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen tegenwerken. Voorbeelden van zwaktes zijn onder meer vergrassing van heidevegetatie, overstromingen van kwetsbare vegetatie, lage structuurdiversiteit in bos, ...
2. **Kansen en bedreigingen** (Opportunities & Threats)
  - a) **Kansen.** De kansen zijn "krachten" die niet eigen aan de natuur zijn, maar die wel helpen de instandhoudingsdoelstellingen te halen. Welke bestaande of potentiële socio-

economische activiteiten kunnen de natuur helpen om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken? Zijn er al plannen die knelpunten zullen oplossen?

Voorbeelden van kansen zijn onder meer de aanwezigheid van een goed werkende bosgroep, lopende of geplande beheerinspanningen van ANB, bestaande afspraken met landbouwers over natuurgericht beheer, ...

- b) Bedreigingen. Bedreigingen zijn "krachten" die niet eigen aan de natuur zijn en die de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen tegenwerken. Welke bestaande of potentiële socio-economische activiteiten zullen het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen juist moeilijk maken voor de natuur? Zijn er al plannen die knelpunten zullen veroorzaken?

Voorbeelden van bedreigingen zijn onder andere de geplande aanleg van infrastructuurwerken, de instroom van nutriënten in een gebied, versnipperde eigendomsstructuur van bossen.

3. Identificatie van de kwesties

In een volgende stap wordt de relatie tussen de verschillende sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen geanalyseerd. Voor elke sterkte en zwakte wordt onderzocht of/en op welke manier ze een relatie heeft met de kansen en bedreigingen. Zo wordt onderzocht welke kansen sterktes versterken of zwaktes oplossen. En wordt onderzocht welke bedreigingen zwaktes versterkt en sterktes beperkt. Deze analyse wordt gepresenteerd via een matrix, de zogenaamde confrontatiematrix, met in de rijen de sterktes en zwaktes en in de kolommen de

kansen en bedreigingen. Op basis van deze analyse worden de belangrijkste kwesties geïdentificeerd. De kwesties zijn die relaties tussen sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen die het belangrijkste zijn voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen.

7.1.1. Overzicht van de sterktes

1. Uniek karakter van het gebied

De grote waarde van dit complex van habitatrictlijngebieden en vogelrichtlijngebieden ligt in het unieke karakter van het gebied, met name de combinatie van:

- grote aaneengesloten kwaliteitsvolle open ruimte;
- de aanwezigheid van grote natuurkernen met daartussen nog open ruimte met een hoge basisnatuurkwaliteit onder de vorm van kleine landschapselementen en kleinere natuurkernen (zie sterkte 4);
- de aanwezigheid van kleinschalige landschappen (bocagelandschappen) over een relatief grote oppervlakte (Brand, Tösch en delen van St-Maartensheide en Veldhoven); een unieke situatie in Vlaamse context;
- een grote landschappelijke variatie is aanwezig wat betreft reliëf, geologie, pedologie, hydrologie, ... Die grote variatie aan abiotische kenmerken vertaalt zich in een grote variatie aan habitattypes en regionaal belangrijke biotopen die in elkaar overgaan, en die geschikt zijn als leefgebied voor tal van Europese soorten (Boomkikker, Kamsalamander, Grauwe klauwier, Bruine kiekendief, Wespendif, ...) en in een potentie tot herstel van deze habitats.
- de aanwezigheid van grote natuurkernen aan de Nederlandse zijde (zie sterkte 4), wat de potenties voor het grootste mesotroof moeras in Vlaanderen kan versterken.

2. Aanwezigheid van een (mesotroof) moeras op een schaalniveau uniek voor Vlaanderen

Op Vlaamse schaal bekeken, komt in habitatrictlijngebied Abeek met aangrenzende moerasgebieden (2 deelgebieden) een (mesotroof) moeras voor op een schaalniveau dat uniek is voor Vlaanderen. Dit kenmerkt zich door een mozaïek en sterke verweving van Europees te beschermen habitats zoals natte ruigtes (6430), overgangs- en trilveen (7140), broekbos (91 E0) en regionaal belangrijke biotopen zoals open water (al of niet onder de vorm van vijvers), rietvegetaties, grote zeggenvegetaties, dotterbloemgraslanden en wilgenstruwelen. De regionaal belangrijke biotopen vormen binnen die mozaïek als het ware een soort buffer die echter een

noodzakelijk gegeven is om tot een goede lokale staat van instandhouding te kunnen komen van de Europees te beschermen habitats. De grote(re) open delen van deze mozaïek vormen ook goede leefgebieden voor Europees te beschermen soorten zoals Roerdomp (essentiële SBZ-V), Woudaapje (essentiële SBZ-V), Blauwborst (belangrijk SBZ-V), Bruine kiekendief (belangrijke SBZ-V), Ijsvogel (z  r belangrijke SBZ-V), en Porseleinhoen (zeer belangrijke SBZ-V). Zo komen grotere oppervlaktes open moeras binnen dit habitatrichtlijngebied voor in de Luysen, Stamprooierbroek en de Zig. Het betreft de facto restanten van een immens grensoverschrijdend mesotroof moerasgebied van ca. 8.000 ha in de Vlake van Bocholt.

INFORMATIEF DOCUMENT

3. Delen van de waterlopen hebben een goede water- en structuurkwaliteit (zie ook 7.1.3.2)

Waterkwaliteit:

De waterlopen van het Maasbekken worden in het algemeen gekenmerkt door een gemiddeld betere waterkwaliteit dan de rest van Limburg (CIW, 2009). Delen van de Abeek, Itterbeek, de Dommel (deel buiten SBZ-H) en de Warmbeek en sommige van hun zijlopen hebben een goede biotische en chemische waterkwaliteit (Ecologische inventarisaties, Aeolus, 2004-2005-2006).

Structuurkwaliteit:

Delen van bepaalde waterlopen binnen het SBZ-complex bezitten nog een goede structuurkwaliteit (meandering, pool-rifflepatroon, ...). Voorbeelden hiervan zijn delen van de Warmbeek (Aeolus, 2005), de bovenloop van de Abeekvallei (Aeolus, 2006) en delen van de Itterbeek. De Dommel werd ter hoogte van het Hageven te Neerpelt in 2009 gehermeanderd wat een positieve bijdrage voor de structuurkwaliteit heeft opleverd.

4. Ruimtelijke configuratie van de gebieden; grote aaneengesloten open ruimten met natuurkernen en relictten

Grote aaneengesloten gebieden zijn vanuit ecologisch oogpunt interessanter omdat ze beter gebufferd zijn tegen verdroging, vermesting, klimaatverandering enz. en omdat ze grotere en duurzamere populaties in stand kunnen houden. De SBZ-H' s binnen het complex omvatten, naar Vlaamse normen, een aantal grote, aaneengesloten natuur- en openruimtegebieden. Enkele belangrijke aaneengesloten zones zijn:

- Het centrale gedeelte van de SBZ-H BE2200033-1 en SBZ-V BE2221314 (zone rond Stamprooierbroek, Grootbroek, Sint-Maartensheide, De Luysen, de Zig, ...) vormt een groot aaneengesloten gebied met belangrijke natte natuurwaarden, . Dit centrale gedeelte sluit redelijk goed aan op andere belangrijke grensoverschrijdende natuurgebieden. Enerzijds het complex van Smeethof en de Lozerheide aan de Vlaamse zijde samen met het Wijfelterbroek, Kettingdijk en Ringselven aan de Nederlandse zijde. Anderzijds het complex Itterbeekvallei (Brand, Basdonk, Simpel), Jagersborg, den Tösch en de Wateringen in Neeroeteren.
- Het Hageven (BE2200032-1) en de Beverbeekse heide (BE2200032-2) zijn grote aaneengesloten natuurgebieden.

Gebieden aan de noordelijke grens met Nederland vormen grensoverschrijdende landschappen. Het Hageven-De Plateaux, Dommeldal, Malpie en De Beverbeekse heide-Leenderbos vormen grote, aaneengesloten natuurkernen (zie ook kans 1 'Grensoverschrijdende natuur').

De Weerter- en Budelerbergen vormen een grensoverschrijdend landschap met het Stamprooierbroek en omgeving. Het omvat de deelgebieden 'de Laurabossen' en 'het Ringselven'. Het Wijfelterbroek-Kettingdijk-Stramprooierheide sluit aan bij het Smeethof.

Het Wijfelterbroek-Kettingdijk-Stamprooierbroek-Grootbroek en Smeethof vormen een grensoverschrijdende kern van broekbossen en moerassige habitats die onder meer een op Vlaams niveau belangrijke habitattypische vlinderpopulatie ondersteunt.

De Beverbeekse Heide sluit aan bij de Groote en de Gastelsche Heide.

5. Aanwezigheid van kwel en kalkrijk water

Ondanks de sterke verdroging in dit gebied, blijft de aanwezigheid van opkwellend grondwater een sterkte.

De aanwezigheid van kwelactiviteit zorgt voor vochtgradiënten en veroorzaakt een nutriëntenbuffer (ijzerrijke kwel legt fosfaat vast) (Ecologische inventarisaties, Aeolus, 2004-2005-2006). Een sterke grondwatervoeding in beekvalleien, de Vlake van Bocholt en de alluviale Maasvlakte maakt het behoud en de ontwikkeling van grondwaterafhankelijke ecotopen zoals elzenbroekbossen (habitatype 91E0), laagveen (habitatype 7140), vochtige heide (habitatype 4010) met licht gebufferde vennen (habitatype 3130), natte ruigten (habitatype 6430 of Rbb Hf), rietmoerassen (Rbb Mr), grote zeggenvegetaties (Rbb mc), dotterbloemhooilanden (Rbb Hc) en wilgenbroekbossen (Rbb sf, So) mogelijk.

In de smalle bovenloop van de Abeekvallei bijvoorbeeld is het grondwaterpeil permanent hoog en zeer stabiel met beperkte seizoenale schommelingen. Ook het peil van de Abeek is hier zeer

stabiel. Hierdoor komen plaatselijk goed ontwikkelde elzenbroekbossen (habitatype 91E0) voor die gebonden zijn aan standplaatsen met een permanent hoge grondwatertafel.

Het voorkomen van kwel bevordert de ontwikkeling van overgangs- en trilvenen (habitatype 7140). De omgeving van het Stamprooierbroek omvat nog restanten van een groot laagveen. Er is stroomafwaarts de Zuid-Willemsvaart sprake van een duidelijke grondwatervoeding. De moerassen en waterpartijen bieden kansen voor Europese soorten gebonden aan moerassen zoals Roerdomp, Woudaap, Bruine kiekendief, Blauwborst en Porseleinhoen. Ook in het Hageven zijn er potenties voor habitatypes gevoed door kwel.

De toestroom van kalkrijkwater is ook van belang voor verschillende habitatypes waaronder 7210. Dit water is ook van belang voor de watering in Lommel te bevoeien. Bovendien kan dit kalkrijkwater ook een bufferend effect hebben waardoor ook andere habitatypes profiteren vb. 4010

6. Sommige soorten/habitats reageren positief op maatregelen

Bepaalde habitat- en vogelrichtlijnsoorten reageren snel en positief op genomen maatregelen voor hun leefgebied: bv. Boomkikker, Roerdomp.

Het herstel van de hydrologie heeft snel resultaat op habitatypes bv. elzenbroekbossen 91^{E0}, ...

7.1.2. Overzicht van de zwaktes

1. Gevoeligheid van (pionier)vegetaties en bijhorende soorten voor natuurlijke successie

Pioniervegetaties evolueren door natuurlijke successie spontaan naar een climaxvegetatie. Door het inbrengen van een bepaalde dynamiek in het systeem, kan de successie teruggezet worden. Verschillende Europees te beschermen habitats hebben een uitgesproken pionierkarakter. Mede door het uitvallen van het vroegere gebruik van valleigraslanden, heides, vennen en vijvers zijn deze habitats sterk in oppervlakte afgenomen. De fauna afhankelijk van deze ecotopen is doorgaans sterk bedreigd. Problematisch is dat de successie actueel versneld wordt door de verdroging en dat dit extra inspanningen vraagt van de beheerder. Bovendien wordt de natuurlijke successie ook versneld door verzuring en vermesting (zie bedreigingen).

Veel halfnatuurlijke systemen in Vlaanderen kennen hun ontstaan in traditionele landgebruiksvormen. Voorbeelden daarvan zijn hooilanden, vloeiveiden, heiden en vijversystemen. Bij het wegvallen van deze historische beheervormen valt de dynamiek weg en treedt een evolutie naar bosvorming op. Om deze verbossing tegen te gaan is een aangepast beheer noodzakelijk. Bij het ontbreken van beheer verruigen en verbossen de open habitats en leefgebieden tot struwelen en bos. In de beekvalleien heeft het verlies aan kleinschalige hooilanden op veel plaatsen geleid tot een verbossing van de vallei.

Voor het behoud van heidehabitats (habitatypes 2310, 2330, 4010, 4030 en 7150) is beheer nodig om verbossing tegen te gaan. Ven- en vijvershabitats (habitatype 3130 en 3150) vereisen natuurlijke of gestuurde peilschommelingen en windwerking om verlanding te verhinderen.

2. Aanwezigheid van invasieve, geïntroduceerde soorten

Invasieve exoten zorgen ervoor dat het natuurlijk evenwicht in ecosystemen verstoord wordt en vormen een bedreiging voor inheemse soorten. Er moet meer aandacht uitgaan naar de voorkoming, bestrijding en monitoring van deze exoten.

Hieronder worden de eigenschappen van enkele invasieve exoten die een bedreiging vormen voor habitatypes (en soorten hieraan verbonden) van belang voor het SBZ-complex toegelicht:

Flora:

De struiklaag van verschillende droge bossen waaronder eiken-berkenbossen (habitatype 9190) wordt gedomineerd door Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*). Daarnaast is Amerikaanse eik (*Quercus Rubra*) een veel voorkomende invasieve boomsoort. Bosverjonging wordt belemmerd, waardoor er een langdurig effect op de bosontwikkeling kan optreden. In het geval van Amerikaanse eik moet wel opgemerkt worden dat deze een verblijfplaats kan vormen voor enkele vleermuissoorten zoals de Rosse vleermuis. Bij bosvorming dient hiermee rekening te worden

gehouden; dat er voldoende alternatieven verblijfplaatsen in de omgeving aanwezig zijn. Een mogelijkheid zou kunnen zijn om nu wilgen aan te planten aangezien bij deze bomen deze sneller holtes kunnen ontstaan.

Ook in droge heidevegetaties (Habitat 2310, 2330, 4030 en 5130) is er een voortdurende kolonisatie van Amerikaanse vogelkers vanuit de bossen.

In de valleigebieden wordt de inheemse vegetatie langsheen de waterlopen verdrongen door voornamelijk reuzenbalsemien (*Impatiens glandulifera*). Waterhabitats (vooral habitatype 3130, 3260) en habitatsoorten als Boomkikker, Kamsalamander worden bedreigd door Watercrassula (*Crassula helmsii*) en andere soorten als Japanse duizenknoop (*Fallopia japonica*), Douglaspluimspirea (*Spiraea douglasii*), Waterteunisbloem (*Ludwigia grandiflora*), Parelvederkruid (*Myriophyllum aquaticum*), Grote waternavel (*Hydrocotyle ranunculoides*) en Waterteunisbloem (*Ludwigia grandiflora*). Er moet meer aandacht uitgaan naar de voorkoming, bestrijding en monitoring van deze exoten.

Fauna:

Blauwbandgrondel (*Pseudorasbora parva*), Goudvis (*Carassius auratus auratus*), Regenboogforel (*Oncorhynchus mykiss*), Zonnebaars (*Lepomis gibbosus*), Amerikaanse hondsvij (*Umbra pygmaea*) en Amerikaanse dwergmeerval (*Ameiurus sp.*), ... De aanwezigheid van deze soorten kan bepaalde negatieve gevolgen op het aquatisch ecosysteem hebben. Daarnaast vormt de vermenging van de populaties inheemse Poelkikker met de uitheemse Meerkikker een bedreiging in vele waterpartijen in het SBZ-complex. Verder dient aandacht besteed aan o.a. Aziatische korfmossel (*Corbicula fluminea*), Amerikaanse brulkikker (*Lithobates catesbeianus*), Amerikaanse rivierkreeft (*Procambarus clarkii*), Canadese gans (*Branta canadensis*), Nijlgans (*Alopochen aegyptiaca*), Grijs eekhoorn (*Sciurus carolinensis*), Pallaseekhoorn (*Callosciurus erythraeus*).

Daarnaast zijn Grauwe gans, Canadese gans en Nijlgans aanwezig als broedvogel in de Luysen. De grote aantallen hebben een negatieve invloed op andere (gewenste) broedvogels en zorgen voor eutrofiëring van het water en de oevers.

3. Te kleine oppervlakte

De oppervlakte van de habitatypes en de leefgebieden van de soorten, is belangrijk in het licht van de staat van instandhouding ervan. Leefgebieden van soorten dienen groter te zijn dan een kritische oppervlakte, opdat de soort deze leefgebieden effectief kan gebruiken en er een duurzame populatie kan vormen. In dit gebied komen plaatselijk te kleine kernen en oppervlakten voor van volgende habitatypes: 2310, 2330, 3260, 6230, 6430, 6510, 7140, 91^{E0} en 9190. Ook de leefgebieden van Bruine kiekendief, Roerdomp, Woudaap, Porseleinhoen, en Grauwe klauwier zijn te beperkt in oppervlakte. Terwijl deze soorten juist een voldoende groot leefgebied nodig hebben om een duurzame populatie te bevatten.

Dit heeft gevolgen naar het voorkomen en de duurzaamheid van de populaties van deze soorten (zie landschapsecologische principes in bijlage 8). Leefgebieden van Europese soorten en habitatypes, zoals we die actueel nog in het SBZ-complex terugvinden, kwamen vroeger op een grotere landschapsschaal voor, waardoor deze systemen gebufferd waren tegen lokale negatieve effecten. Actueel wordt in het kader van de GIHD verwacht dat men deze soorten of habitatypes op een veel kleinere landschapsschaal duurzaam moet behouden. Aangezien er nu geen buffer meer is rond de leefgebieden van Europese soorten en habitattypische soorten heeft men een grotere oppervlakte (minimum structuur areaal) nodig om een duurzame populatie in stand te kunnen houden.

4. Kwetsbaarheid van de (grond)waterafhankelijke vegetaties en soorten

Kwetsbaarheid is op te vatten als de combinatie van zeldzaamheid en gevoeligheid voor veranderingen in de (a-)biotiek. Bepaalde soorten en habitatypes stellen hoge kwaliteitseisen (ecologische vereisten) (zie bijlage 2). Indien deze abiotische en biotische kenmerken niet meer aanwezig zijn kunnen deze soorten niet meer overleven en verdwijnen deze soorten ten opzichte van andere soorten die wel onder deze nieuwe (a-)biotische kenmerken goed kunnen overleven of worden de habitats verdrongen door andere biotopen.

Verschillende soorten en habitattypes zijn gevoelig voor diverse verstoringvormen zoals verdroging, eutrofiëring, verzuring, tredverstoring, lawaaihinder enz. Zo zijn bijvoorbeeld de heide- en venhabitats kwetsbaar voor verzuring, verdroging en eutrofiëring en hebben ze een competitief nadeel tegenover andere vegetaties die hiertegen beter bestand zijn, zoals grassen.

Randeffecten zoals inspoeling van nutriënten uit naburige landbouwgronden (eutrofiëring) komen sterk tot uiting in langwerpige percelen binnen de SBZ's. Dit is bijvoorbeeld te merken op percelen langs de Abeek waar dwarsgrachten doorlopen. Aan de ene kant is habitatwaardige vegetatie terug te vinden (bv. 7140), terwijl aan de andere kant enkel riet te zien is. Dit heeft te maken met inspoeling van verrijkt oppervlaktewater. Vooral de grondwater- en kwelafhankelijke habitats en leefgebieden zijn zeer kwetsbaar voor wijzigingen in de waterhuishouding : Elzenbroekbossen (91E0), laagveen (7140), vochtige heide (4010), licht gebufferde vennen (3130), natte ruigten (habitattype 6430 of Rbb Hf), rietmoerassen (Rbb Mr), grote zeggenvegetaties (Rbb mc), dotterbloemhooilanden (Rbb Hc) en wilgenbroekbossen (Rbb sf, So).

7.1.3. Overzicht van de bedreigingen

1. Recente achteruitgang natuurwaarden

De natuurwaarden in dit complex zijn zowel na de inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn als verder na de inwerkingtreding van de Habitatrichtlijn, sterk aan waarden ingeboet, maar desondanks zijn de natuurwaarden nog steeds hoog. De achteruitgang blijkt uit de trend en de actuele staat van instandhouding van de meeste habitats en soorten (zie bijlage 2).

2. Gewijzigde natuurlijke waterhuishouding / verdroging

Een wijziging in de waterhuishouding (meestal verdroging) zal in valleigebieden, gebieden met open waters, moerasgebieden, e.d. er toe leiden dat heel wat waterbehoevende of - afhankelijke soorten verdwijnen. Volgens de ecologische vereisten voor een goede lokale staat van instandhouding is een geschikt (voldoende hoog) waterpeil immers bepalend voor:

a)(grond-)waterafhankelijke vegetaties zoals onder meer vochtige heide (4010), ruigtes (6430), kalkhoudende moerassen (7210), overgangs- en trilveen (7140), beekbegeleidende broekbossen (91E0) en venvegetaties (3130). Bovendien leidt de verlaging van de grondwatertafel ook tot eutrofiëring door een verhoogde mineralisatie van de bodem.

b) de leefgebieden van de Europese soorten Roerdomp, Woudaap, Porseleinhoen en in mindere mate Blauwborst.

In het SBZ-complex is er de laatste decennia nog altijd sprake van een verdere algemene daling van de grondwatertafel. In Noordoost-Limburg is deze verdroging duidelijk aangetoond (Milieurapport 1994 Leren om te keren). De verdroging heeft verschillende oorzaken, voornamelijk als gevolg van menselijke activiteiten zoals het grootschalig onttrekken van water uit oppervlaktewater.

In het verleden werden waterlopen rechtgetrokken en uitgediept (zogenaamde 'normalisaties') in het kader van verdere ontginning voor de landbouw, werden landbouwgronden gedraineerd. Algemeen nam de verharding van de bodem toe door verschillende menselijke activiteiten: wegen (vb de aanleg van de A24 is zeer diep gelegen en heeft met gevolg veel water onttrokken), parkingen, woningen,...). Hierdoor wordt in het hele SBZ-complex regenwater versneld afgevoerd en treedt minder infiltratie op. Dit veroorzaakt lokaal dalende grondwatertafels en verlaging oppervlaktewaterpeilen (Ecologische inventarisaties, Aeolus, 2004-2005-2006). Normalisaties vonden onder meer plaats voor de Abeek ter hoogte van de Luysen en de Zig, enkele delen van de Warmbeek, de Itterbeek, Dommel of van hun zijlopen. De rechtekking van waterlopen in het Belgisch deel van de Dommel zorgde voor een sterke verdroging van het Hageven (De Becker, 2007). Ook de omwisseling van Abeek en Lossing stroomafwaarts het Oud kanaal, waardoor de Abeek hier een gegraven waterloop is, kan onder deze normalisaties vermeld worden.

Ook de kunstmatige verlaging van de grondwatertafel door ontwatering van landbouwpercelen en verdiepen van grachten vormt binnen het SBZ-complex een belangrijke oorzaak van verdroging (MIRA, achtergronddocument waterhuishouding, 2007). Grote hoeveelheden gebiedseigen water worden via diepe sloten afgevoerd. Dit is ondermeer het geval in het gebied ten zuiden en ten

westen van de Luysen (omgeving van het Stamprooierbroek, St.-Maartensheide en het tussengebied Groot Broek – De Zig), de omgeving van de Achelse kluis, het gebied ten oosten van het Pastoorsbos (bovenloop Pastoorsbosbeek), het Elsbroek in de vallei van de Beverbeek, de omgeving van Lozerbos, de vallei van de Lozerbeek en de Lozerbroekbeek, ... Ook het grootschalig onttrekken van water uit de beken voor land-/tuinbouwdoeleinden kunnen een grote impact hebben op waterhuishouding tijdens droogtes.

Een algemeen belangrijk knelpunt met betrekking tot de waterhuishouding in het gebied zijn tot slot de vaak drastische ruiming van de beeklopen. Ruiming zorgt telkens weer voor een verlaging van de waterloopbedding. Gezien het doorlatende karakter van de zandbodems, die grote delen van het SBZ-complex kenmerken, hebben ruiming en uitdiepingen een nog meer uitgesproken invloed op de grondwaterstanden. Machinale ruiming vormen een bedreiging voor Beekprik, waarvan de larven in het slib van de beekbodem voorkomen.

De waterhuishouding is op sommige lokaties (De Wateringen in Lommel en Hageven-De Plateaux) afhankelijk van de aanvoer van kanaalwater. Bij droogtes worden de toevoersluizen voor een groot deel dicht gedraaid waardoor minder water het gebied in stroomt en droogtestress en vis- en macrofauna-sterfte optreedt. Daarnaast ondervinden ook moerasvogels hier schade van.

Het beleid van de Wateringen dient ook voldoende afgestemd te worden in zones met een natuurfunctie (SBZ, VEN, natuurgebied), waarbij meer aandacht nodig is voor integraal waterbeheer. Ook het (veranderde) klimaat heeft een impact op de verdroging.

3. Landgebruik en planologische bestemmingen

Landgebruik:

Een groot deel van het SBZ-complex wordt momenteel gekenmerkt door een eerder intensief agrarisch landgebruik. Intensivering van de landbouw heeft rechtstreeks en onrechtstreeks negatieve gevolgen gehad op de aanwezige natuur.

Omvorming tot akkerbouw, intensieve beweiding of bebossing met intensieve populierenteelt- of dennenaanplant leidde tot het verdwijnen van veel waardevolle vochtige tot natte gras- en hooilanden en ruigtes.

Op drogere gronden met heide of landduinen (habitattypes 2310, 2330, 4030) werden in het verleden vaak dennen (voornamelijk Grove den) aangeplant voor houttoegst.

Vooraf in de eerste decennia na de Tweede Wereldoorlog werd populier op grote schaal in valleigebieden aangeplant. De aanleg van populierenbossen gebeurde toen meestal op voormalige landbouwgronden, maar ook in bestaande beekbegeleidende hak- of middelhoutbossen en vochtige graslanden werd populier ingebracht. De beheeringrepen die samengaan met economisch rendabele populierenteelt blijken vaak negatief voor de aanwezige natuurwaarden. De aanleg van drainagegrachten in combinatie met kaalslagsystemen, de zeer korte kapcycli (25 tot 30 jaar voor de meest recente klonen) en de exploitatieschade kunnen het bestaande ecosysteem grondig verstoren (Verstraeten et al., 1999).

Ter hoogte van de vloeivelden in de Watering te Lommel vormt de grootschalige populierenteelt een bedreiging voor de natuurwaarden in het gebied. De omschakeling naar populierenteelt leidde in eerste instantie tot het verlies van natte hooilanden (6410 en 6510). Het waterbevoeringssysteem dat zo belangrijk is voor speciale kenmerken van dit gebied, werd sinds de beplanting (1963) bovendien anders of niet toegepast (Life project Grensoverschrijdend habitatherstel in het Dommeldal, 2003).

Bij ontginningen van vochtige en natte gebieden voor landbouw werden de percelen doortrokken met grachten en werden de waterlopen genormaliseerd (zie verder bij gewijzigde waterhuishouding/verdroging). Schaalvergrotingen zorgden onder meer voor het verdwijnen van kleine landschapselementen (zie verder bij beperkte connectiviteit). Vooral het gedeelte van de SBZ-V dat niet overlapt met de SBZ-H, kent in belangrijke mate een intensief agrarisch landgebruik. De ecologische kwaliteit van de SBZ-V is zeer sterk achteruit gegaan sinds de aanmelding (bvb. deelgebied Veldhoven). Het verdwijnen van KLE's was een zeer negatieve trend en blijft een negatieve trend. Zo vormt het landgebruik in de bovenloop van de Warmbeek een probleem voor de Europese habitats en soorten en is een betere bescherming gewenst.

Andere voorbeelden van deelgebieden binnen de SBZ-H waar de aanwezigheid van intensief agrarisch landgebruik een bedreiging vormt, zijn onder meer de omgeving van het Stamprooierbroek, St.-Maartensheide en het tussengebied Groot Broek – De Zig, De Lommelse

Wateringen, de Brand te Kinrooi, de bovenloop van de Pastoorsbosbeek, het Elsbroek in de vallei van de Beverbeek, de omgeving van het Lozerbos en de vallei van de Lozer- en de Lozerbroekbeek, de alluviale vlakke van de Dommel in het zuidelijk deel van de SBZ-H, in de Vallei van de Abeek,...

Daarnaast kan het bestaande landgebruik limiterend zijn voor de gewenste natuurinrichtingsmaatregelen, in verband met mogelijke randeffecten naar de omgeving (zoals vernatting, bemestingsvrije bufferzone). Voorbeeld hiervan is in het Hageven: hier loopt een kerosineleiding van de NATO die regelmatig nazicht en onderhoud vraagt; het geen beperkingen oplegt op ontwikkeling van habitats. Ook kan de versnipperde eigendomsituatie een goede connectiviteit in de weg staan, maar ook de ontwikkeling van voldoende grote oppervlaktes en de mogelijke herstelmaatregelen belemmeren. Verschillende projecten kunnen een impact hebben op de actuele en toekomstige natuurwaarden. Woonprojecten, industriële projecten, windmolens,.... Vb de Zandontginningen binnen het SBZ-complex (voormalige PRB-terreinen (grenzend aan Lozerheide), groeve VELBO bij Hageven en delen van Sint-Maartensheide).

Van belang is tevens dat nieuwe initiatieven (uitbreiding zandwinning, windmolens etc) in of nabij de SBZ's geen negatieve impact mogen hebben op Europees beschermde soorten en habitats.

Planologische bestemming:

Er moet rekening worden gehouden met de bestemmingen van het gewestplan, ruimtelijke structuurplannen, ruimtelijke uitvoeringsplannen etc.. Bepaalde zonevreemde intensieve landbouw kunnen een grote impact hebben op de huidige en toekomstige habitattypes en soorten. Zeker als deze omringd zijn door natuurgebieden en hier dus een impact hebben via vermessing, vernippering, verdroging,...De doelen kunnen enkel voor binnen de afbakening van de SBZ gesteld worden. De gebieden daarbuiten kunnen echter ook van belang zijn voor het behalen van de doelen, zoals de winterverblijven van vleermuizen, foerageergebieden Bruine kiekendief of door instroming van naburige percelen of de inrijgebieden van de kwelzones die juist buiten SBZ-H liggen maar een invloed hebben op de habitattypes binnen SBZ-H, dit is het geval voor de smal afgebakende valleien zoals de Abeek, Itterbeek,....

Historisch permanente graslanden en de daaruitvolgende omzetting ervan zijn ontoereikend beschermd.

4. Delen van de waterlopen hebben een slechte water- en structuurkwaliteit

Waterkwaliteit:

De huidige waterkwaliteit van sommige (delen van) waterlopen binnen het SBZ-complex is onvoldoende voor het behoud of herstel van oligo- tot mesotrofe wateren (habitattypes 3110 en 3130), alluviale bossen (91E0) met habitattypische soorten en Europese soorten als Beekprik, Bittervoorn, Grote modderkruiper, Drijvende waterweegbree, ,....(bijlage 2)

De slechte waterkwaliteit is voornamelijk het gevolg van ongezuiverde rioolozingen van industrieel of huishoudelijk afvalwater, lozing door RWZI en overstorten. Ook de directe instroming of inspoeling van voedselrijk water afkomstig van omliggend landbouwgebied vormt op een aantal plaatsen een belangrijke bedreiging voor de waterkwaliteit (zie www.vmm.be en MAP meetnet). Gezien het geringe bufferende vermogen van de zandbodems die grote delen van het SBZ-complex kenmerken, kunnen deze stoffen immers snel uitspoelen naar de waterlopen. Bovendien leiden deze stoffen tot een verzuring van de bodem (Systematiek van natuurtypen voor Vlaanderen: Stilstaande wateren, Haskoning, 2003).

Zo wordt volgens de verschillende ecologische inventarisaties (Aeolus 2004, 2005 en 2006) een slechte waterkwaliteit aangetroffen in de Abeek en haar zijlopen stroomafwaarts van de Luysen, in de Lossing (het nutriëntrijke water van de Lossing zorgt hierdoor bovendien voor een aanrijking van het Stamprooierbroek), de Dommel, de bovenloop van de Warmbeek, de Kleine Broekbeek, de Broekheideloop en de Itterbeek stroomopwaarts van Opitter. De actuele waterkwaliteit van de waterlopen kan opgevolgd worden via de website <http://www.vmm.be/geoview>.

De Eindergatloop is door lozingen van Umicore zwaar verontreinigd met zware metalen en stroomt in de Dommel, die daardoor stroomafwaarts de Eindergatloop ook vervuild wordt met zware metalen. Deze vormen problemen voor verschillende soorten (o.a. Beekprik, ...). Dit kan soms nog versterkt worden door plaatselijke activiteiten. Zo is er het voorbeeld van de Dommel waar door

gepeddel van de kajakkers deze zware metalen die in de bodem zitten meer opgewoeld worden dan gebruikelijk waardoor ze in grotere dichtheden in de waterkolom terecht komen. Hier worden al maatregelen tegen genomen: Actie 72 van het BBP Maas is reeds in uitvoering. Hierbij wordt grondwater opgepompt en gezuiverd waardoor de waterkwaliteit van de Eindergatloop verbeterd. De provincie Limburg heeft bovendien een zandvang op de Eindergatloop gebouwd, vlak voor de monding in de Dommel, waarbij het verontreinigd slib (zand) wordt gevangen en afgevoerd (uitgevoerd in 2008). Ook de verschillende overstorten hebben nog steeds een negatieve impact op de waterkwaliteit: vb. Lozerbeek, Lozerbroekbeek,...

Structuurkwaliteit:

Delen van de waterlopen in het SBZ-complex hebben een slechte structuurkwaliteit. In het verleden werden geregeld waterlopen rechtgetrokken en uitgediept met het oog op een snellere afvoer en een betere ontwatering van de valleigronde. Door deze ingrepen verminderde de structuurkwaliteit van de waterloop. Andere oorzaken van de slechte structuurkwaliteit zijn de aanleg van onnatuurlijke dijkbeschoeiingen en landbouw- en bosbouwpercelen die (bijna) tot tegen de waterloop komen (MIRA-T).

Stroomafwaarts van het Oud kanaal werd omstreeks 1970 de Abeek omgewisseld met de gegraven lossing (Aeolus, 2006). Bijgevolg bestaat er in dit deel van de waterloop geen relatie tussen de waterloop en het omliggende valleigebied, zoals verwacht wordt in een natuurlijk (waterhuishoudings)systeem. Ook de meeste waterlopen uit het stroomgebied van de Dommel (Aeolus, 2004), de bovenloop van de Warmbeek en haar zijlopen de Prinsenloop, de Stokkenloop en de Dorperloop (Aeolus, 2005) en een deel van de middenloop en de benedenloop van de Itterbeek bezitten een slechte structuurkwaliteit. Voor up-to-date informatie over de structuurkwaliteit van de waterlopen wordt verwezen naar <http://www.vmm.be/geoview>.

5. Vermesting en verzuring

De uitstoot van ammoniak en stikstofoxiden in de atmosfeer door de intensieve veeteelt, het verkeer en de industrie, zorgt jaarlijks voor verzurende en eutrofiërende depositie. Deze verbindingen verspreiden zich over korte of lange afstanden, zodat in Vlaanderen ook emissies van buiten de Vlaamse grenzen afgezet worden op de bodem (MIRA 2006, achtergronddocument verzuring en MIRA-T 2006 'Vermesting – Bijkomende inspanningen nodig om waterkwaliteit te verbeteren').

De atmosferische depositie van stikstof zorgt in Vlaanderen jaarlijks voor een gemiddelde depositie van ongeveer 40 kg N/ha jaar. De NH_x-verbindingen (ca 50%) hebben naast een eutrofiërende ook een verzurende impact.

Een maximaal depositieniveau van 300 tot 700 Zeq/ha.jaar wordt vermeld in het MINA-plan 2 om verzuringsgevoelige habitats als heide en kalkarme vennen te beschermen. Langetermijndoelstelling voor boshabitats bedragen 1400 Zeq/ha.jaar. In het SBZ complex ligt de depositie veel hoger, met een totale verzurende depositie in 2004 van 3.000 à 4.000 Zeq/ha.jaar, tot zelfs 5800 in het meest noordelijke deel van deze SBZ's (achtergronddocument MIRA-T verzuring 2006, www.mira.be). Dit resulteert in een overschrijding van de kritische last met 500 tot > 2000 Zeq/(ha.jaar) - rekening houdend met denitrificatieprocessen.

Niet alleen vanuit de lucht, maar ook door instroom van naburige percelen of via inrijgebieden van de kwelzones kan er een instroom van nutriënten plaats vinden, die een effect zoals eutrofiering en verzuring hebben op habitattypes en leefgebieden van soorten.

Het effect van vermestende en verzurende depositie in heides en schrale graslanden uit zich in 'vergrassing', waarbij kruidachtige planten en open plekken verdwijnen (bijlage 2). Vermesting en verzuring vormen een bedreiging voor de biodiversiteit in vooral voedselarme, weinig gebufferde biotopen.

Vegetaties gevoelig voor vermesting en verzuring zijn heiden (2310, 2330, 4010, 4030 en 7150), schrale en matig voedselrijke graslanden (6230, Rbb hc), oligo- tot mesotrofe struwelen (Rbb Sm en So), voedselarme bostypen (9120, 9190, 91E0) en vennen (7140, 7150). (Zeer) zwak gebufferde wateren met oeverkruidgemeenschappen (3130), en de aan deze habitat gebonden Drijvende waterweegbree, zijn uiterst gevoelig aan vermesting en verzuring.

Een algemeen aandachtspunt hierbij is dat het klimaat een belangrijke factor is in verzuring en vermesting en waarmee rekening moet gehouden worden bij het opstellen van de doelstellingen.

Daarnaast is er nog sprake van historische deposities van zware metalen (o.a. in het Hageven). Dit zorgt voor een vertraagde afbraak van organisch materiaal, als ook een verontreiniging van de bodem waardoor de grond niet zonder te saneren kan worden afgevoerd en daarom meestal in het gebied zelf worden verwerkt. Het (wijzigende) klimaat kan ook een belangrijke factor spelen in verzuring en vermessing waar in de toekomst ook rekening mee gehouden zal moeten worden.

6. Recreatief medegebruik in gebieden met verstoringsgevoelige soorten

Bepaalde soorten en habitats zijn kwetsbaar voor intensieve vormen van recreatie. Dit kan gaan van verstoring van de rust in de buurt van nestplaatsen tot planten die door overbetreding verdwijnen (Arcadis, 2010). Zo kan intensieve of harde recreatie (gemotoriseerd: moto's, quads, 4x4's) een belangrijke verstoringsbron zijn voor gevoelige soorten. Een voorbeeld van verstoring door lawaaihinder heeft plaats gevonden in Buitenheide: hier is een broedgeval van Grauwe klauwier verstoord geweest door modelvliegers tijdens het broedseizoen.

Enkele van de belangrijkste vormen van recreatief medegebruik die verstoring kunnen veroorzaken binnen het SBZ-complex zijn onder andere;

- Quads, motorrijders, rally (bv. Seizoensrally tijdens broedseizoen), 4x4's en luchtsporters die voor verstoring (lawaai, vervuiling en betreding) zorgen;
- De aanwezigheid van al dan niet vergunde weekendverblijven in de beekvalleien van de Abeek, Itterbeek, Dommel en de Warmbeek.
- De kajakvaart op de Dommel gedurende het hele jaar. Daarnaast treedt een geregelde beschadiging van oevervegetaties op.
- De onnatuurlijke inrichting van vijvers ten behoeve van de visserssport. Bovendien worden er vaak door visserclubs uitheemse vissoorten uitgezet op deze vijvers. Deze uitheemse vissoorten kunnen een verstoring van het aquatisch ecosysteem (zie ook bedreiging 6 'Invasieve exoten') tot gevolg hebben (Natuurrapport 2005).
-

7. Beperkte connectiviteit voor habitattypes en soorten

In het SBZ-complex vinden we een aantal behoorlijke natuurkerngebieden, maar de voormalige goede connectiviteit is gedaald, waardoor er een huidige lage connectiviteit is voor een aantal Europese soorten en habitattypische soorten. De connectiviteit tussen leefgebieden is een belangrijke sturende factor ten aanzien van (a) of de soort voorkomt en (b) met welke aantallen. Amfibieën (Rugstreeppad, Poelkikker, Heikikker, Kamsalamander, ...), reptielen (Gladde slang), verschillende vleermuissoorten en sommige vogelsoorten (Grauwe klauwier, Woudaapje, ...) zijn gevoelig voor versnippering. Maar ook andere habitattypische soorten met een beperkt dispersievermogen zoals Zadelsprinkhaan, Heivlinder en Kommavlinder zijn hier gevoelig voor.

Voorbeelden binnen dit SBZ-complex zijn de beperkte connectiviteit tussen het complex Stamprooierbroek – Mariahof – Zig en Lozerheide (voor Roerdomp, Woudaap en Ijsvogel), tussen St-Maartensheide en Brand (voor Boomkikker en Grauwe klauwier), tussen Brand en Tösch-Langeren (voor Boomkikker). Daarnaast is er het gegeven dat bepaalde gebieden zoals de bovenloop van de Itterbeekvallei volledig geïsoleerd zijn. (buiten SBZ-complex). Een slechte connectiviteit is er ook tussen de gebieden Hageven–Buitenheide–Achelse kluis en tussen Lommelse Watering en Hageven.

Een ander voorbeeld zijn de heidegebieden: er blijven nog enkele kernen over maar de tussenliggende kleinere heidegebiedjes zijn aan het verdwijnen. Hierdoor zijn er verschillende habitattypische soorten (Zadelsprinkhaan, Heivlinder, Kommavlinder, Heidesabelsprinkhaan, Blauwvleugelsprinkhaan, ...) die het moeilijk hebben en niet meer opnieuw geschikte gebieden kunnen koloniseren. Deze uitwisseling is noodzakelijk voor een duurzame populatie te kunnen behalen (zie hoofdstuk 9: metapopulaties). Deze kleine heiderestanten dienen dus als een stapsteen tot de grotere heidegebieden en zijn van groot belang voor deze habitattypische soorten.

Specifiek voor vissen (Europese soorten Beekprik, Grote modderkruiper, Bittervoorn) vormt de fragmentatie van waterlopen door stuwen, sluizen en (restanten van) watermolens een bedreiging voor de instandhouding en uitbreiding van vispopulaties. Uit de interactieve databank vismigratieknelpunten (www.vismigratie.be) blijkt dat vismigratieknelpunten een bedreiging vormen voor alle belangrijke waterlopen binnen het SBZ-complex, onder meer de stuw op de Abeek ter hoogte van grenspaal 160 vormt momenteel nog een belangrijk vismigratieknelpunt.

Specifiek voor wat betreft Beekprik moet volgende bedreiging vermeld worden: werking van riooloverstorten iets verder opwaarts in Meeuwen, waardoor de populaties van Beekprik stroomafwaarts Berenheidemolen en stroomopwaarts Meeuwen-dorp van elkaar gescheiden zijn (afstand ongeveer 2 km). Dit is ook het gedeelte van de Abeek waarin nagenoeg geen vissen werden aangetroffen, tenzij bij de woelkommen van de 2 molens (Jaarboek 2010 Abeek, LIKONA-jaarboek 2010). Voor verdere opvolging wordt verwezen naar <http://www.vmm.be/geoview>.

Voor vleermuizen is het van belang dat er verbindingen zijn tussen de jachtgebieden en de geschikte kolonieplaatsen. Anders kan er een situatie ontstaan met enerzijds geschikte kolonieplaatsen in een verstedelijkt milieu waar bv op kerkzolders rekening gehouden wordt met vleermuizen en anderzijds een goed ontwikkeld jachtgebied in de verschillende natuurgebieden rondom. Toch zijn beiden ingrepen waardeloos wanneer ze niet met elkaar verbonden worden door lijnvormige structuren. Dit kan zijn in de vorm van waterlopen, hagen, houtkanten, bomenrijen, ..., maar steeds zo veel mogelijk onverlicht.

Belangrijke versnipperende lijninfrastructuren binnen het SBZ-complex zijn;

- De kanalen 'Zuid-Willemsvaart' en 'Bocholt-Herentals'
- De spoorlijn 15 (Antwerpen-Neerpelt) en de goederenspoorlijn Overpelt - Weert (Nederland)
- De gewestwegen N74, N715, N748, N76, N730, N757, N762, N71, N712, N747, N73, N721, N773, N719, N760, N771.

Daarnaast zijn er verschillende bewoningskernen die zich tussen de (deelgebieden van de) SBZ-H en verspreid in het SBZ-V bevinden, waardoor ze connectiviteit tussen leefgebieden aanzienlijk beperken. Voorbeelden hiervan zijn onder andere de dorpskern van Sint-Huibrechts-Lille (versnipperd de Warmbeekvallei) en de dorpskernen Opitter en Tongerlo (versnipperen de Itterbeekvallei). Daarnaast zijn voor het bovenstrooms gedeelte van de Abeekvallei verschillende dorpskernen in het valleigebied ontstaan of tot vlak hierbij uitgegroeid (Erpekom, Ellikom, Reppel, Gerdingen, Beek,...).

Ook kunnen verlichting van wegen of dorpen, gelegen op corridors voor de vleermuizengroep (o.a. Meervleermuis) een barrière vormen.

Verder heeft het verdwijnen van kleine landschapselementen, onder andere als gevolg van een steeds verder doorgedreven intensivering van de landbouw, een impact op de connectiviteit van sommige hiervan afhankelijke soorten (bv. verschillende soorten amfibieën en vleermuizen). Deze landschapselementen hebben immers een belangrijke waarde als verblijfsplaats of migratieroute. Deze bedreiging is ook van toepassing voor de agrarische gebieden van de SBZ-V die niet overlappen met één van de SBZ-H.

Tenslotte draagt ook de versnipperde eigendomssituatie in de SBZ (cfr. 6.2 en Kaart 6.4) bij tot een beperkte connectiviteit tussen de habitattypes, de ontwikkeling van voldoende grote oppervlaktes en het hypothekeert mogelijke herstelmaatregelen (zoals herstel hydrologie, habitatherstel,...). Dit speelt voornamelijk een rol in smalle zones waar randeffecten een grote invloed hebben zoals langs de Abeek (SBZ-H BE2200033, Deelgebied 1 - Abeek met aangrenzende moerasgebieden). De versnipperde eigendomsituatie staat niet alleen een goede connectiviteit in de weg, maar belemmert ook de ontwikkeling van voldoende grote oppervlaktes en de mogelijke herstelmaatregelen.

8. Gebruik antibiotica en antiparasitaire middelen

Het gebruik van antibiotica en antiparasitaire middelen bij het vee heeft een schadelijk effect op de mestbewonende fauna die er in leeft. Net deze insecten zijn een belangrijke voedselbron van tal van vleermuizen. Ook voor de grauwe klauwier maken mestkevers (Scarabidae) en andere kevers een belangrijk deel van het dieet uit.

In het verleden waren soorten zoals de grote hoefijzerneus, de ingekorven vleermuis en de vale vleermuis, net als soortenrijke begraasde graslanden die ingebed lagen in een bocagelandschap, algemeen. Door de intensivering van het landgebruik zijn de oppervlakte soortenrijke graslanden en de eraan gebonden soorten in grote mate verdwenen. De soorten maken gebruik van enerzijds soorten die voorkomen op bloemrijke graslanden (sprinkhanen, hommels, vliesvleugeligen, kevers) en op mest (tal van tweevleugeligen, mestkevers). Deze laatste groep is rechtstreeks negatief beïnvloed door ontwormingsmiddelen. Uit internationale literatuur blijkt dat ontwormingsmiddelen uitgescheiden in mest, met name de zogenaamde avermectines, aanzienlijke negatieve effecten kunnen hebben op de mestfauna en de afbraaksnelheid van mest. De persistentie en de

hydrofobiciteit van deze avermectines vergroten bovendien de kans dat deze stoffen zich bioaccumuleren in organismen en zich opstapelen in de voedselketen. Daarnaast kan het verdwijnen van de mestfauna leiden tot secundaire en indirecte effecten op hogere dieren die van deze fauna afhankelijk zijn zoals vogels en zoogdieren (in dit geval grauwe klauwier en vleermuizen). In het artikel in de Levende Natuur (Jagers et al., 2001), 'Wormengif bedreigt mestfauna, een oproep tot meer onderzoek' wordt gesteld dat het verdwijnen van grauwe klauwier uit ogenschijnlijk geschikte gebieden gelinkt is aan het plaatselijk verdwijnen van deze mestkevers en mestvliegen. In het artikel van Edwards et. al. (2001) 'Environmental impact of avermectins' lezen we dat het dieet van hoefijzerneuzen voor 30% bestaat uit Aphodius mestkevers en in het artikel van Lumaret & Errouisi (2002) 'Use of antihelminthics in herbivores and evaluation of risks for the non target fauna of pastures' vinden we dat een belangrijk deel van hun dieet bovendien bestaat uit Scatophaga mestvliegen. Beide auteurs geven aan dat er een reëel risico is op indirecte effecten, zeker wanneer de mest in de graslanden avermectines bevat tijdens het broedseizoen wanneer deze (en andere) soorten hun jongen moeten grootbrengen. Andere publicaties zijn onder andere Montforts M. (1997) 'Ontwormingsmiddelen en natuurbeheer' en Mc Cracken D.I. 'The potential of avermectins to affect wildlife' 'Ontwormen met verstand. Voor vee en natuur' (Centrum voor Landbouw, 2004), Alternatives aux antiparasitaires, Veterinaria (Richard, C., 2011) etc.. In een recente studie, 'Voedselkeuze van de Ingekorven vleermuis en de invloed van het gebruik van ontwormingsmiddelen op de ontwikkeling van coprofiele fauna' (Lambrechts et al. 2011) die werd uitgevoerd in opdracht van ANB worden bovendien alle knelpunten opgelijst en oplossingen aangereikt.

Er zijn echter ook ontwormingsmiddelen op basis van andere werkzame stoffen (bvb. moxidectine, levamisol of pyrantel) die relatief ongevaarlijk zijn voor de mestfauna (brochure "Ontwormen met verstand - Voor vee en natuur" van Natuurmonumenten en CLM). Omwille van de resistentieproblematiek, waarbij het van belang is zoveel mogelijk middelen af te wisselen, zou het misschien wel mogelijk zijn deze producten wel te gebruiken in de periode dat het vee op stal is.

Het opstarten van een onderzoek door ILVO/INBO zou wenselijk zijn om na te gaan hoe de impact van antibiotica en antiparasitaire middelen kan verminderen zodat natuurdoelen kunnen gerealiseerd worden in samenwerking met actieve landbouwers en binnen de geldende wetgeving.

7.1.4. Overzicht van de kansen

1. Grote bijdrage tot realisatie G-IHD

Een belangrijke kans is dat door relatief weinig inspanningen onder de vorm van kwaliteitsverbetering van habitats en herstel van de natuurlijke waterhuishouding van delen van dit SBZ-complex een grote bijdrage kan geleverd worden tot realisatie van de GIHD. Het principe van minimaal ruimtegebruik kan gerealiseerd worden door de ecologische vereisten van Europese habitats en Europese soorten te optimaliseren, af te stemmen en te integreren. Zo kan het herstel van het leefgebied en een relatief kleine uitbreiding van het leefgebied voor Roerdomp leiden tot een duurzame (grensoverschrijdende) populatie.

2. Grensoverschrijdende samenwerking

Grote delen van het SBZ-complex vormen grote aaneengesloten grensoverschrijdende natuurgebieden met vaak een grensoverschrijdende samenwerking tussen verenigingen in België en Nederland. Deze samenwerking leidde voor de gebieden 'Achelse kluis - Leenderbos', 'Hamonterbeek - Ringelsven' en het 'Vijverbroek - Itterbeek' tot de opmaak van Grensoverschrijdende Ecologische Basisplannen (GEB's). Daarenboven zijn er ook nog andere grensoverschrijdende natuurgebieden zoals 'Stamprooierbroek-Grootbroek' (BE2200033-1) met het 'Wijffelterbroek' (NL), het 'Smeethof' (BE2221314) met de 'Laurabossen en Weerter- en Budelerbergen' (NL), het 'valleigebied van de Dommel' met 'de Malpievennen' (NL), het 'Hageven' (BE2200032-1) met 'de Plateaux' (NL) en het grenspark 'Kempenbroek' (Stamprooierbroek-Grootbroek, Wijffelterbroek, Stamprooierheide (NL), Kettingdijk (NL), Smeethof, Laurabossen-Weerter- en Bydekerbergen (NL)).

Relevant hierbij is ook te vermelden dat de benedenloop van de huidige Lossing (oude Abeekbedding) aan Nederlandse zijde (Uffelse beek - Haelense beek) nagenoeg volledig hersteld werd. In de heringerichte trajecten zijn alle vismigratieknelpunten al opgeheven, wat belangrijke kansen biedt wanneer de Abeek aan Belgische zijde wordt hersteld.

Door samen te werken kan er een betere uitwisseling van soorten via migratie plaatsvinden, worden nieuwe gebieden gekoloniseerd en ontstaan stabielere populaties.

3. Bescherming gebieden

Grote delen van de SBZ-H binnen het SBZ-complex hebben groene gewestplanbestemmingen. Dikwijls wordt de bescherming van natuurwaarden bijkomend verzekerd doordat gebieden zijn opgenomen in het Vlaams Ecologisch Netwerk of zijn aangeduid als natuurreservaat. Om de kwaliteit te behouden, te ontwikkelen en te versterken, zijn algemene beschermingsmaatregelen en specifieke maatregelen per gebied van kracht.

SBZ-H 'Abeekvallei met aangrenzende moerasgebieden' (BE2200033):

Grote delen van de SBZ-H hebben een groene gewestplanbestemming (groengebied en reservaat). Een groot aandeel ervan is bovendien opgenomen in het Vlaams Ecologisch Netwerk (GEN Abeek en GEN Stamprooierbroek, Sint-Maartensheide en omgeving). Veel percelen zijn beschermd als natuurreservaat ('Stamprooierbroek', 'Sint-Maartensheide-De Luysen' en 'Zuurbeekbroek', 'Vallei van de Abeek' en het bosreservaat 'Groot Broek').

Het Stamprooierbroek is aangeduid als één van de drie Limburgse stiltegebieden. Dit biedt kansen aan soorten die gevoelig zijn aan geluidsverstoring. In 2011 reikte de Vlaamse overheid (departement LNE) het driesterren kwaliteitslabel uit voor het stiltegebied Kempen Broek. De betrokken gemeenten zijn Bocholt, Bree, Kinrooi, Weert (NL) en Cranendonk (NL).

SBZ-H 'De Wateringen, Het Hageven en de Warmbeekvallei' (BE2200032):

Grote delen van de SBZ-H hebben een groene gewestplanbestemming (groengebied en reservaat). Een groot aandeel van de SBZ is bovendien opgenomen in het Vlaams Ecologisch Netwerk (GEN Hageven, GEN Vloeiweiden van Lommel, GEN Warmbeekvallei). Veel percelen zijn daarnaast beschermd als natuurreservaat ('Vloeiweiden in de Watering (Erkend natuurreservaat)', 'Hageven (Erkend natuurreservaat)' en 'Warmbeekvallei (Stichting Limburgs Landschap)' en 'De Achelse Kluis (Vlaams natuurreservaat)').

SBZ-H 'Itterbeek met Brand, Jagersborg en Schootsheide en Bergerven' (BE2200034):

Het grootste deel van de SBZ heeft op het gewestplan een groene bestemming en is vrijwel integraal opgenomen in het Vlaams Ecologisch Netwerk. Verschillende reservaten zijn opgericht: bosreservaat Jagersborg (ANB), erkende reservaten zijn Brand, Bergerven, Langeren- den Tösch, Schootheide (wateringen Neeroeteren)

Delen van het gebied overlappen bovendien met landschappelijke ankerplaatsen (12 waarin 5 beschermde landschappen). De instandhoudingsdoelstellingen kunnen een versterkend effect hebben voor de waarde van de beschermde landschappen en ankerplaatsen.

Ook zijn volgende SBZ-V gebieden afgebakend waaronder de SBZ-V's Hamonterheide, Hageven, Buitenheide, Stamprooierbroek en Mariahof en BE2217310 Bocholt, Hechtel-Eksel, Meeuwen-Gruitrode, Neerpelt en Peer. Hoewel dit laatste SBZ-V voor meer dan 200 ha overlapt met SBZ-H BE2200033. Wordt dit SBZ-V niet besproken in dit rapport en niet in dit proces conform de afspraken binnen de Vlaamse Overleggroep aangezien dit grotendeels zuiver SBZ-V is. Ook voor de zuivere SBZ-V dienen instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten vastgesteld te worden. Dit zal in een latere fase gebeuren.

4. Gebiedsgerichte projecten

Er zijn voor het SBZ-complex (voornamelijk SBZ-H) verschillende gebiedsgerichte projecten in opstart of uitvoering, waarvan verwacht kan worden dat ze positief inspelen op de milieu- en natuurwaarden in het algemeen en de Europese natuurwaarden in het bijzonder. Zonder volledig te willen zijn worden hier een aantal van de belangrijkste projecten opgesomd:

SBZ-H 'Abeekvallei met aangrenzende moerasgebieden' (BE2200033):

- Life-project 'Abeek met de Abeekvallei en de natuurgebieden Sint-Maartensheide en De Luysen' (Natuurpunt vzw) (2010)

- Beekherstelproject Abeek-Lossing (landinrichtproject Noord-Oost Limburg – VLM) Grensoverschrijdende klimaatbufferproject maakt aankoop en inrichting in het grensoverschrijdende Kempen-Broek mogelijk is (samenwerking tussen Belgische en Nederlandse provincie Limburg).
- Langs de Abeek tussen de Zuid-Willemsvaart en grenspaal 160 heeft de VMM een oeverzone van 20 m breed aangelegd. Sinds 2010 worden de oeverzones door middel van beheersovereenkomsten met de VMM beheerd door lokale landbouwers en Natuurpunt. Uitgebreide gezamenlijke bosbeheerplannen: vb. Bree, Kinrooi,...
- 30 km Beekrandenbeheer in samenwerking met de watering van de Dommelvallei en landbouwers

SBZ-H 'De Wateringen, Het Hageven en de Warmbeekvallei' (BE2200032):

- Hermeanderingsproject van de Dommel in het Hageven door de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
- Life-project Dommel (Natuurpunt vzw) (2006). Europees project waarbij gestreeft werd naar vergroten galigaanmoeras, herstel vencomplexen, herstel heide (droge en natte), herstel wateringhooilanden, herstel blauwgraslanden, herstel en ontwikkeling broekbossen binnen de deelgebieden Hageven/Plateaux; Lommelse Watering, Bovenloop Dommel.
- Landschapsbeheersplan de Lommelse Wateringen
- Watering De Dommelvallei heeft tussen 2008 en 2011 uitvoering gegeven aan het Europese Interreg IV-project "beekrandenbeheer in het stroomgebied van de Dommel en de Warmbeek". Het project had tot doel met landbouwers die gronden bezitten naast de waterlopen van het bovenvermelde stroomgebied en beheersovereenkomsten "perceelrandenbeheer" (VLM) af te sluiten voor de stroken die grenzen aan een waterloop. Deze stroken vormen een buffer voor meststoffen en gewasbeschermingsproducten. Bij het einde van het project werd er in totaal 32 km beekranden gerealiseerd.
- In het kader van het provinciaal GLE-project 'Levende natuurverbindingen' van het RLLK in samenwerking met LSM-parkrangers, Watering De Dommelvallei en de VLM werden in het gebied tussen het Hageven en de Lommelse Wateringen diverse maatregelen genomen inzake beek(randen)beheer, wegbermbeheer en beheer van KLE.
- Uitgebreide gezamenlijke bosbeheerplannen: vb Hamont-Achel, Kolis,...

SBZ-H 'Itterbeek met Brand, Jagersborg en Schootsheide en Bergerven' (BE2200034):

- Natuurinrichtingsproject Bergerven
- Herstel van houtwallen in het Langeren
- Life project Itter en Oeter (Natuurpunt vzw), (2011)
- Bocagelandschap De Brand en omgeving (Gulinck H. en Van Valckenborg J., 1992)

SBZ-V 'Hamonterheide, Hageven, Buitenheide, Stamprooierbroek en Mariahof (BE2221314):

- Valorisatie van gekapt hout bij houtkanten en andere KLE (verkoop van houtsnippers als energiebron), waarbij de houtkanten cyclisch worden beheerd en exoten worden verwijderd (samenwerking gemeente Bocholt en Regionaal Landschap Lage Kempen)
- In samenwerking met de gemeentelijke MiNa-raad, lokale landbouwers, de provincie Limburg en de VLM heeft de gemeente Bocholt in 2011 het project "graan voor geelgorsen" opgestart. Lokale landbouwers stellen akkerranden ter beschikking en zaaien er graanmengsels in. Deze granen dienen als wintervoedsel voor akkervogels, waaronder de geelgors. Het project loopt twee jaar (2011-2012) en wordt gesubsidieerd door de provincie Limburg.
- Uitgebreide gezamenlijke bosbeheerplannen

5. Integraal Waterbeleid

In het kader van de uitvoering van decreet Integraal waterbeleid worden acties gepland op zowel bekken- als deelbekkenbeheerplannen die via verbetering van waterkwaliteit met bijgaande saneringen van rioleringsystemen, tot een goede milieukwaliteitsnorm voor de waterlopen moet leiden tegen de periode 2015 (2021/2027). Ook op vlak van waterberging, vertraagde afvoer, hogere infiltratie, ... die het voorkomen van overstromingen moeten helpen zijn er raakvlakken.

De duurste aanvullende maatregelen uit het maatregelenpakket van het stroombekkenbeleidsplan worden in eerste fase niet algemeen voor heel Vlaanderen uitgevoerd maar enkel in de speerpuntgebieden. Voor de onbevaarbare waterlopen wordt het speerpuntgebied bepaald door het afstroomlichaam van één waterlichaam. In het Maasbekken werden de Abeek en de Warmbeek aangeduid als speerpuntgebieden waarvoor tegen 2015 de goede ecologische toestand wordt voorgesteld.

Voor het SBZ-complex is het stroomgebiedbeheerplan voor de Maas (en maatregelenprogramma), het bekkenbeheerplan van het Maasbekken (en de deelbekkenbeheerplannen 'Noordoost-Limburg, 'Dommel', 'Warmbeek', 'Zanderbeek' en 'Vrietselbeek' van toepassing). De hierin vooropgestelde acties kunnen een kans betekenen voor het realiseren van bepaalde doelen in de SBZ. Naast de algemene acties en maatregelen, hebben een aantal individuele projecten in de deelbekkenbeheerplannen het verbeteren van de structuur- en waterkwaliteit tot doel. De sanering van het overstort Bomerstraat en de buffering van piekdebieten verminderen de impact op de Dommel te Peer, de herinrichting van het bezinkingsbekken Broekkantstraat (Grote Brogel) en de optimalisatie van het overstort daar beogen een verminderde impact op de Warmbeek, de bouw van een zandvang op de Eindergatloop ter hoogte van Umicore (actie al gerealiseerd) vermindert de impact van de overstorten op de Eindergatloop. Ter hoogte van de Slagmolen en de Hoogmolen op de Abeek wordt het herstellen van vrije vismigratie beoogd.

Het globaal herstelplan Abeek geeft mogelijkheden voor het herstel van de waterhuishouding.

Omwille van het voorkomen van trajecten in de waterlopen met een goede waterkwaliteit en structuurkwaliteit werden de Vlaamse oppervlaktewaterlichamen Abeek en de Warmbeek door de Vlaamse regering aangeduid als speerpuntgebied in het stroomgebiedbeheerplan Maas. Enkel voor deze specifieke speerpuntgebieden werden concrete duurdere maatregelen geformuleerd. In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de acties opgenomen in het stroomgebiedbeheerplan voor speerpuntgebieden Abeek en Warmbeek.

De gemeente Bocholt plant in het woongebied Dorperveld en in de Meierbroekstraat twee rioleringsprojecten. Hierbij wordt gezocht naar een locatie voor een bufferbekken voor de RWA van deze riolering. Een mogelijk locatie is ter hoogte van de parking van de Finse piste langs de N76 Hamonterweg. De overloop van dit bekken wordt in dit scenario voorzien op de Schuittelbeek, die afwatert naar de Abeek. Dit project draagt bij tot de kwaliteitsverbetering van de Abeek.

In functie van de ecologische doelen zullen ook locaties voor vernatting worden gezocht binnen de gronden van ANB en het Limburgs Landschap.

6. Gronden in bezit van de gemeenschap

Relatief veel gronden in BE2200032, BE2200033, BE2200034 en BE2221314 zijn in bezit van de gemeenschap zoals de provincie Limburg (114 ha binnen het Hageven en 1,3 ha in de vallei van de Baatsbeek), gemeenten, OCMW en kerkfabriek (cfr. Tabel 6-7). Deze gronden kunnen verschillende maatschappelijke functies vervullen waaronder landbouw, natuur en recreatie. Kansen bestaan er in om hier ook Europese doelstellingen te realiseren; bijvoorbeeld het realiseren van habitatwaardige bossen op deze gronden (gebeurt actueel al), het inrichten van openbaar domein langs wegen als biotoop voor Grauwe klauwier,....

7. Recreatie als draagvlak voor natuur

Recreatie bevordert het draagvlak voor natuur. De SBZ's en hun omgeving hebben een hoge landschappelijke kwaliteit en bijgevolg ook een aantrekkingskracht voor toerisme en recreatie. Bij een doordacht aanleggen van recreatieve infrastructuur, kan een win-win situatie ontstaan. Natuurbeleving draagt bij tot het verhogen van het maatschappelijk draagvlak voor natuurbehoud.

8. Samenwerking met de Landbouw

Beheer:

Landbouwers kunnen een deel van het beheer uitvoeren. Wanneer er doelen op landbouwgronden komen dient hier in eerste instantie op vrijwillige basis gezocht te worden naar oplossingen met de eigenaars door middel van specifieke instrumentarium (vergoedingen, compensaties,...). Een doordacht beheer zal soorten ten goede komen; zo verlegt Blauwborst zijn broedhabitat bv. ook naar landbouwgebied, als er voldoende slootkanten met riet, wilg of struweel zijn aangelegd.

Bestrijding invasieve soorten:

De landbouwsector neemt acties ter bestrijding van exoten (Leader-projecten i.s.m. Regionaal Landschap Lage Kempen, Lisro, bestrijding van de Japanse reuzenbalsemien i.s.m. de watering Dommelvallei)

Vermindering chemische gewasbeschermingsmiddelen:

We verwijzen hierbij naar het LARA - Landbouwrapport 2010 (p. 246 – 247):

“Om de druk door chemische gewasbeschermingsmiddelen op de natuurlijke omgeving te verminderen heeft de overheid al een scala van maatregelen getroffen die meer en meer uitgroeien tot een totaal aanpak. Binnen het programma voor plattelandsont-wikkeling (PDPO) lopen volgende agromilieumaatregelen: ‘geïntegreerde productiemethode voor pitfruit’ (tot en met 2007), ‘mechanische onkruidbestrijding’, ‘sierteelt’ en ‘verwarringstechniek pitfruit’. Er is eveneens steun van het Vlaams Landbouwinveste-ringsfonds (VLIF) voor geavanceerde spuitmachines (zie hoofdstuk Het Vlaamse land-bouwbeleid) en GPS. In verschillende teelten (granen, aardappelen, koolzaad, maïs, boomkwekerij, witloof en fruitteelt) worden waarschuwingdiensten ondersteund. Verder zal vanaf 2014 elke land- en tuinbouwer binnen Europa verplicht worden om de principes van duurzame geïntegreerde gewasbescherming op zijn bedrijf toe te passen. Dat betekent dat voorrang moet gegeven worden aan niet-chemische bestrijdingsmiddelen en dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op een meer ver-antwoorde en duurzame wijze moet gebeuren.”

Er is een duidelijk dalende trend te merken inzake het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in Vlaanderen (zie : <http://www.milieurapport.be/nl/feitencijfers/MIRA-T/milieuthemas/verspreiding-van-bestrijdingsmiddelen/gebruik-van-bestrijdingsmiddelen/gebruik-van-gewasbeschermingsmiddelen/>) :

Sinds 1990 is het totale gebruik van gewasbeschermingsmiddelen geleidelijk gedaald. In 2008 lag het gebruik in Vlaanderen 32 % lager dan in 1990. Introductie van geïntegreerde en biologische bestrijding, gebruiksbeperving door strengere residucontroles, een verbeterd gamma gewasbeschermingsmiddelen, nieuwe technologische ontwikkelingen (spuitinstallaties), betere doseringen en efficiëntere formuleringen liggen aan de basis van deze daling.

9. Samenwerking met de Wildbeheerseenheden

Grote delen van het SBZ-complex zijn opgenomen in een erkende wildbeheereenheid³⁸. Kansen bestaan erin dat er tijdens de biotoopverbetering voor de jachtsoorten ook rekening gehouden kan worden met de Europese natuurwaarden. Hierbij dient ook rekening gehouden te worden met de kwetsbare (vogel-)soorten zowel tijdens broedseizoenen als in de trekperiode zodat er zo weinig mogelijk verstoring optreedt.

7.2. Overzicht van knelpunten en mogelijke oplossingen

Op basis van de geschetste zwaktes, sterktes, bedreigingen en kansen kunnen een aantal knelpunten worden geïdentificeerd. Voor deze knelpunten moeten oplossingen gezocht worden om de instandhoudingsdoelstellingen te bereiken. In onderstaande paragraaf worden de belangrijkste knelpunten besproken en mogelijke oplossingen voorgesteld. De vermelde mogelijke oplossingen

---

³⁸ Volgende WBE's overlappen met het WBE-complex: 2021, 2036, 2046, 2002, 2039, 2033, 2043, 2026, 2025, 2012.

zijn noch limitatief noch bindend. Het is een aanreiken van mogelijke oplossingen, zonder dat dit andere mogelijke oplossingen uitsluit. In paragraaf 7.3 worden conclusies met betrekking de ernst van de knelpunten gepresenteerd.

1. Knelpunt: Gewijzigde natuurlijke waterhuishouding & verdroging

Duiding: zie 7.1.3.2 (bedreiging 'gewijzigde waterhuishouding/verdroging')

Mogelijke oplossingen (zie ook prioritaire inspanningen):

- Herstellen van een natuurlijke(re) waterhuishouding Dit omvat onder meer de afstemming van het waterpeil op het natuurbeheer onder meer voor (grond)waterafhankelijke habitats in BE2200033-1 (Omgeving van het Stamprooierbroek, St.-Maartensheide en het tussengebied Groot Broek – De Zig), de A-beekvallei stroomopwaarts de Zuid-Willemsvaart, ...), BE2200032-1 (Hageven), ...;
- Hermeanderingsprojecten
- Verhogen van de beekbedding van waterlopen die zijn uitgediept;
- Natuurgericht beheer van de detailafwatering met oog op de gestelde doelen voor habitats en soorten;
- Kansen geven aan meer waterplanten en een beter ontwikkelde oevervegetatie door het extensiveren van de (kruid-)ruiming zorgt voor een hogere ruwheid van het stroomkanaal, waardoor de stroomsnelheid afneemt; op plaatsen waar eventuele overstromingen niet problematisch zijn, wordt de oevervegetatie bij voorkeur niet gemaaid (Aeolus, 2005). Dit mag echter de huidige landbouwvoering niet belemmeren;
- Op de Abeek en Itterbeek wordt een aantal overstromingszones uitgewerkt. Daarnaast zijn er individuele projecten voor het inrichten van een overstromingsgebied stroomopwaarts Meeuwen en voor de optimalisatie van de landbouwstuwten (deelbekkenbeheerplan Noordoost-Limburg), voor de opmaak van een landschappelijk en biologisch herstelplan van de Grote Fossé, Kleine Fosse, de Eisenloop en De Vloeiweiden of Wateringen van Lommel (essentieel voor 6510 en soorten als Bittervoorn en Beekprik) met het oog op het voorkomen en beperken van droogteschade (deelbekkenbeheerplan Dommel en Warmbeek);
- Uitvoering van het globaal herstelplan Abeek (doel: terug laten stromen van de Abeek door de natuurlijke vallei) conform de goedgekeurde maatregel 8A_012 verbonden aan speerpuntgebied Abeek in het stroomgebiedbeheerplan: het realiseren van de verbinding Abeek – Lossing naar de Maas (oorspronkelijke bedding). Ook wordt verwezen naar actie A103 uit bekkenbeheerplan Maas namelijk 'Onderzoek naar de mogelijkheden van een vrije vismigratie vanuit de Maas naar de bovenloop van de Abeek', hetgeen een vooronderzoek tot het realiseren van de verbinding Abeek-Lossing omvat;
- Waarborgen permanente toevoer van kanaalwater (ten tijde van droogte), dit voor het behoud en het verbeteren van 6510 (Wateringen) en van 3150, 4010 en 6510 (Hageven), evenals in functie van fauna (vissoorten, Roerdomp);
- Opmaak van een landschappelijk en biologisch herstelplan van de Grote Fossé, Kleine Fossé, de Elzenloop en de Watering te Lommel met het oog op het voorkomen en beperken van droogteschade samen met de regeling van de toevoer van kanaalwater zijn essentieel voor het behoud van habitat 6510 en de beschermde soorten als Bittervoorn en Beekprik.

2. Knelpunt: Te kleine oppervlakte of populatie

Duiding: zie 7.1.2.3. (zwakte 'Te kleine oppervlakte')

Mogelijke Oplossingen.

- Uitbreiding van de open (heide)habitats, moeras- en graslandhabitats en (bos)habitats zodat voldoende grote habitatvlekken ontstaan. Er dient een voldoende oppervlakte leefgebied gecreëerd te worden voor het laten ontwikkelen en duurzaam behoud van kern- en satellietpopulaties van soorten;

- Natuurinrichtingsprojecten of andere herstelprojecten door samenwerking met besturen of eigenaars;
- Het implementeren van goedgekeurde beheerplannen (meer bepaald in functie van habitatherstel, -uitbreiding en/of ontsnipperende maatregelen); waar nodig bijsturen van beheerplannen;
- Verbinden van habitatkernen en leefgebieden van soorten;
- Opheffen van (a)biotische problemen, zodat het habitat of het leefgebied voor een soort zich opnieuw kan herstellen op plaatsen waar het habitat of de soort (nog recent) voorkwam/komt;
- Het realiseren van grotere aaneengesloten natuurgebieden door gesubsidieerde aankopen, ruilverkavelingen, ...

3. Knelpunt: Eutrofiëring en verzuring via atmosferische depositie

Duiding: zie 7.1.3.5 (bedreiging 'Vermestende en verzurende atmosferische depositie')

Mogelijke oplossingen: Verzuring en vermisting is een complex probleem met verschillende oorzaken dat zich stelt op een ruim schaalniveau. Voor oplossingsrichtingen kan o.m. gedacht worden aan:

- Het verbinden / ontsnipperen van boshabitats: bij bossen speelt immers het bosrandeffect. Grote bossen vangen per oppervlakte gemiddeld minder deposities op dan kleine bossen omdat hun aandeel bosrand kleiner is. In externe bosranden is de depositie van verzurende componenten gemiddeld anderhalf tot twee keer hoger dan in de boskernen);
- Bosvorming van naaldhout (aan loofbos wordt een 4-ledig verbeterend effect toegekend: minder captatie van verzurende componenten door het bosecosysteem, meer consumptie van stikstof door de vegetatie zelf, een betere ontsluiting en circulatie van nutriënten waardoor voedingsonevenwichten worden vermeden en een verhoogde stikstofexport bij exploitatie);
- Emissiebeperkende maatregelen bij de bronnen door bijvoorbeeld toepassen van Best Beschikbare Technieken (BBT);
- Het MINA-plan 3+ streeft er naar op lange termijn (tegen 2030) gebiedsgericht de verzurende depositie verder terug te dringen tot een niveau zodat geen schadelijke effecten op de vegetatie optreden. Verder stelt het MINA-plan 3 dat de milieukwaliteit moet worden afgestemd op de ecologische vereisten van kwetsbare soorten en habitats in gebieden in het VEN, de groen-, park-, buffer- en bosgebieden en in de Speciale Beschermingszones;
- Evenwichtsbemesting van akkers (een zodanige bemesting dat de meststoffen volledig door de gewassen kunnen worden opgenomen);
- Groenbuffers aanleggen en/of streven naar grotere gebieden die beter beschermd zijn tegen externe invloeden. (uit een Nederlandse analyse blijkt dat natuurgebieden van meer dan 5000 ha gemiddeld 1700 stikstofequivalenten/ha.jaar ontvangen, in natuurgebieden van 10 tot 100 ha is dat 2500 Neq/ha.jaar en in gebieden van 0 tot 10 ha 3600 Neq/ha.jaar, NARA 2005);
- Maaien en begrazen blijkt succesvol om kwetsbare droge heide- en schrale graslandvegetaties te behouden. In de natte heide bleek begrazing niet voldoende om toenemende dominantie van pijpenstrootje terug te dringen. In deze delen kan bijkomend beheer als maaien en plaggen een meerwaarde zijn. Bij dit laatste wordt de verzuurde, humusrijke bodem terug afgeschrapt. Dit zijn echter effectgerichte maatregelen met het risico op herverzuring en hervermisting van de plagplekken;
- Aanpalend aan eutrofiëringsgevoelige habitats en leefgebieden wordt een geëxtensiverde landbouw, op vrijwillige basis, gestimuleerd. Dit met het oog op een verlaging van de vermistende invloed;
- In samenwerking met OVAM kunnen afspraken worden gemaakt, inzake het ondersteunen van beheerswerken m.b.t. historische depositie van zware metalen waarbij de materialen die vrijkomen te zwaar vervuild zijn voor normale afzet op de markt en daardoor speciaal

verwerkt dienen te worden. Op deze manier kan ook natuurbeheer bijdragen aan een verminderen van de last aan zware metalen in natuurgebieden.

- Controle en sanctioneren van huidige wetgeving omtrent bemestingsvrije zone langs de waterloop van 5 meter generiek en 10 meter in VEN-gebieden.

4. Knelpunt: Versnippering en barrières

Duiding: zie 7.1.3.7 (bedreiging 'Beperkte connectiviteit voor habitattypes en soorten')

Mogelijke oplossingen:

- Uitbreiding van bestaande natuurkernen in combinatie met het minimaal behoud van basisnatuurkwaliteit en waar mogelijk herstel van die basisnatuurkwaliteit in de tussenliggende gebieden. In het bijzonder het realiseren van de volgende verbindingen:
  - tussen de St-Maartensheide en de Brand ifv Grauwe klauwier en Boomkikker;
  - tussen de Brand en de Tösch-Langeren ifv Boomkikker;
  - tussen het complex Stamprooierbroek – Mariahof –Zig en Lozerheide (voor Roerdomp, Woudaap en Ijsvogel);
  - Verbinding naar bovenloop van de Itterbeekvallei;
  - tussen Hageven–Buitenheide–Achelse kluis (voor vogel- en heidesoorten);
  - tussen Lommelse Watering en Hageven;
- Natuurinrichtingsprojecten of andere herstelprojecten door samenwerking met besturen of eigenaars;
- Een doordacht ruimtelijk beleid dat afgestemd wordt op het SBZ-complex en de instandhoudingsdoelstellingen: hierbij dient steeds rekening gehouden te worden met landschapsecologische principes (zie bijlage 8) zoals het vrijwaren en versterken van ecologische verbindingen;
- Oplossen van vismigratieknelpunten van de Dommel, Warmbeek, Abeek, Itterbeek en hun zijlopen (zie databank www.vismigratie.be). In regel worden hier 4 stappen gevolgd:
  1. Waar mogelijk wordt voorgesteld de waterloop terug door de natuurlijke bedding te laten stromen;
  2. In tweede instantie wordt voorgesteld de knelpunten te verwijderen en de rivier opnieuw in te richten met een natuurlijk verval;
  3. Indien volledig herstel niet mogelijk is, kan men rond de obstakels lange omleidingskanalen aanleggen die een sterker verval hebben en die als een natuurlijke (meanderende) beek met hoge ruwheid worden ingericht. Dergelijke omleidingen kunnen naast hun functie als visdoorgang, ook dienen als paai-, opgroei- of verblijfsplaats voor de stroomminnende soorten;
  4. Slechts indien de voorgaande mogelijkheden zijn nagegaan en negatief werden bevonden, kan men gaan denken aan de aanleg van eigenlijke bekkentrappen met V-vormige overlagen of hellingen uit stortsteen;
- Realiseren van de Provinciale natuurverbindingen (zie hoofdstuk 6) (bijvoorbeeld in het bovenstrooms gedeelte van de Abeek, tussen het Hageven en de Achelse kluis via Buitenheide, tussen Lommelse Watering en Hageven,...) met als verbindende elementen schrale wegbermen, beekranden, oeverzones en kleine heideterreinen als stapstenen;
- Opheffen van (a)biotische problemen, zodat het habitat of de biotoopeis voor een soort zich opnieuw kan herstellen op plaatsen waar het habitat of de soort (nog recent) voorkwam/komt;
- Een alternatievenonderzoek en ontsnipperingsmaatregelen bij aanleg of heraanleg van infrastructuur;
- Andere ontsnipperende maatregelen;
- Verschillende acties uit het bekkenbeheerplan Maas en de deelbekkenbeheerplannen beogen het saneren van vismigratieknelpunten, zoals specifieke maatregelen in de

speerpuntgebieden Abeek en Warmbeek in het stroomgebiedbeheerplan (zie ook Tabel 6-5 en Tabel 6-6);

5. Knelpunt: Successie van habitattypes

Duiding : 7.1.2.1 (zwakte 'Gevoeligheid van pioniervegetaties en bijhorende soorten voor natuurlijke successie')

Door het wegvallen van het historisch beheer van maaien, begrazen of kappen van hout worden habitattypes 2310, 2330, 3130, 4010, 4030, 6230 en 7140 bedreigd door de vegetatiesuccessie. Daarnaast zijn er ook veel regionaal belangrijke natuurwaarden zoals moerassen, bloemrijke, vochtige graslanden in beekvalleien die door verbossing sterk in kwaliteit afnemen. Deze successie wordt in de hand gewerkt door verdroging en vermessing deposities (zie knelpunt vermestende en verzurende deposities)

Dit knelpunt speelt een belangrijke rol voor verschillende Europese soorten zoals de Heikikker, Rugstreeppad, Poelkikker of vogelsoorten Roerdomp, Bruine kiekendief, Woudaap, Boomleeuwerik, Nachtzwaluw, Blauwborst en Porseleinhoen.

Mogelijke oplossingen:

- Gericht beheer van de tot doel gestelde habitats met een open karakter. Het reguliere beheer van maaien, plaggen, kappen, branden en begrazen van heides weer opnemen en garantie bieden dat de halfnatuurlijke situatie in stand gehouden wordt;
- Natuurinrichtingsprojecten (herstelbeheer). In het SBZ-complex zijn al allerhande initiatieven lopend of opgestart naar herstel van habitats, maar verdere herstelprojecten zijn noodzakelijk;
- Verdere afname van verzurende en eutrofiërende deposities;
- Aanplant van "zachte" boomsoorten die als tussenstap kunnen fungeren als verblijfplaats van vleermuizen.

6. Knelpunt: Invasieve exoten

Duiding: zie ook 7.1.2.2 (zwakte 'Aanwezigheid van invasieve, geïntroduceerde soorten').

Mogelijke oplossingen:

- Doorgedreven mechanische bestrijding van invasieve exoten zoals Amerikaanse vogelkers om overheersing door de soort te verminderen;
- Aangepast beheer van de habitats die gekoloniseerd zijn door invasieve exoten;
- Opstellen en uitvoeren van een bestrijdingsplan Watercrassula;
- Sensibilisatie voor en overleg met de verschillende eigenaars en gebruikers in de gebieden waar dit relevant is;
- Samenwerking met provincie, VMM, AWV, ANB, natuurverenigingen, gemeentebesturen, Wateringen en landbouwers voor de bestrijding van o.m. Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Japanse duizendknoop en Reuzenbalsemien;
- Een verscherpte wetgeving betreffende invoer en verkoop van bepaalde planten- en diersoorten, maar ook het sneller ingrijpen indien invasieve soorten worden geconstateerd.

7. Knelpunt: Kwaliteit en structuur van oppervlaktewater

Duiding: Zie ook 7.1.3.4. (bedreiging 'Delen van de waterlopen hebben een slechte water- en structuurkwaliteit')

Mogelijke oplossingen:

- Bijzondere aandacht voor de kwaliteitsnormen voor oppervlaktewater en voor overstorten in de waterlopen; Bemestingsvrije zone tov waterlopen van 5m generiek en 10m in VEN-

gebied wordt niet gecontroleerd en niet gesanctioneerd. Dit vraagt een gebiedsdekkende gecoördineerde actie.

- Voorkomen van uit- en afspoeling van meststoffen en bestrijdingsmiddelen door maatregelen die de afspoeling verminderen (bv. beheersovereenkomsten) op gronden die afwateren naar de beken;
- Verbeteren van het rioleringsnetwerk met een scheiding van hemelwater en afvalwater in het rioleringsstelsel en vermijden van overstorten op waterlopen die in contact staan met gevoelige natuur. Investeren in de bouw van KWZI's en van IBA's voor de sanering van vaak kleine vuilvrachten met een grote ecologische impact;
- Infiltratiegebieden dienen beschermd te worden. Dit kan gebeuren door middel van beheersovereenkomsten voor bufferstroken en/of door het voorzien van bufferzones. Indien dit niet voldoende is kan men in overleg aanpassing van de bemesting en bestrijdingsmiddelen bespreken of eventueel de gronden ruilen, indien mogelijk;
- Naast de algemene acties en maatregelen, hebben een aantal individuele projecten het verbeteren van de structuur- en waterkwaliteit tot doel. Hierbij wordt verwezen naar de visie, maatregelen en acties van de stroomgebiedbeheerplannen en het bekkenbeheerplan Maas (Tabel 6-5 en Tabel 6-6). De herinrichting van het bezinkingsbekken Broekkantstraat en optimalisatie van het overstort beogen een verminderde impact op de Warmbeek, de bouw van een zandvang op de Eindergatloop ter hoogte van Umicore (al gerealiseerd) vermindert de impact van de overstorten op de Eindergatloop (deelbekkenbeheerplan Dommel en Warmbeek) en hermeanderingprojecten.

8. Knelpunt: Gebiedsspecifieke recreatieve verstoringvormen

Duiding: zie 7.1.3.6 (bedreiging 'Recreatief medegebruik in gebieden met verstoringgevoelige soorten)

Mogelijke oplossingen:

- Door het creëren van grote gebieden wordt enerzijds een grotere draagkracht bekomen van habitats en habitattypische soorten. Anderzijds ontstaan hierdoor grotere mogelijkheden om een recreatief aantrekkelijk gebied / landschap aan te bieden aan recreanten. Het streven naar grote aaneengesloten natuur- en bosdomeinen kan met andere woorden een grotere recreatievraag opvangen (door het zoneren van het gebied). Bijkomend is het gebied beter gebufferd tegen externe invloeden;
- Bij het beheer en inrichting van reservaten en domeinen van ANB of een terreinbeherende vereniging moet aandacht besteed worden om negatieve effecten door recreatie te voorkomen. Dit betekent enerzijds mogelijk een gedeeltelijke revisie van de recreatieve ontsluiting in bestaande natuur- en bosgebieden, kanaliseren van recreatie naar zones die minder verstoringgevoelig zijn, en anderzijds het weldoordacht ontsluiten van nog in te richten gebieden;
- Opmaak van RUP's op basis van visie voor weekendverblijven, rekening houdend met ligging in of nabij SBZ en zijn draagkracht;
- Afspraken met individuele jagers of de WBE kunnen versturende effecten mildereren en er kan gezocht worden naar maatregelen die voor beide partijen een oplossing moeten bieden;
- Creëren rustgebieden, afschermen nestplaatsen, afspraken wandel-, fiets-, mountainbike-, paardesport- kajak- en vaarroutes (no-fly-zones);
- Bijzondere aandacht voor het voorkomen van effecten van recreatie bij stijgende recreatiedruk. Indien nodig verdere allocatie van de recreanten naar de minst kwetsbare delen van het gebied en erbuiten (delen tijdelijk afsluiten) en het (desnoods wetmatig) garant stellen van de autonomie van terreinbeherende organisaties in het zelf sturen van de recreatie en het bepalen van routes en rustgebieden in hun gebieden;
- Het vermijden van bepaalde activiteiten/evenementen tijdens het broedseizoen;
- Verbetering van het toezicht in natuurgebieden door bijvoorbeeld veldwachters en boswachters;

- Beperkingen op jacht in kwetsbare gebieden.

INFORMATIEF DOCUMENT

7.3. Samenvatting over de ernst van de knelpunten

In deze paragraaf wordt een samenvatting gegeven van de analyse van de knelpunten. In de samenvattende tabel wordt eerst aangegeven hoe belangrijk het habitatrichtlijngebied is voor het betreffende habitat of de soort rekening houdend met de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen. Voor elk van de tot doel gestelde habitats en soorten wordt daarnaast aangegeven **hoe ernstig de beschouwde knelpunten** zijn. De ernst van een knelpunt is ofwel groot ofwel klein voor een Europees te beschermen habitat of soort (voorstellingsvorm zie inzet). Daarnaast wordt ook aangegeven **hoe zeker het beschouwde knelpunt** voorkomt binnen het gebied. Afhankelijk van bepaalde kansen of bedreigen zullen immers bepaalde knelpunten al dan niet optreden (voorstellingsvorm zie inzet).

7.3.1. Wijze van voorstelling knelpunten

Tabel 7.2: Legende voor het weergeven van de ernst van een knelpunt voor een specifiek habitat of soort in de prioriteitentabel.

Kleurcode	Ernst	Omschrijving
	Groot	<ul style="list-style-type: none"> Habitat / soort is verdwenen, verdwijnt of zal verdwijnen, of Oppervlakte / kwaliteit van habitat neemt sterk af of zal sterk afnemen, of Populatie / leefgebied (kwaliteit of oppervlakte) neemt sterk af of zal sterk afnemen, of Mogelijkheden voor uitbreiding of verbetering sterk beperkt
	Klein	<ul style="list-style-type: none"> Habitat van goede kwaliteit is beperkt aanwezig of kwaliteit gaat langzaam achteruit, of Duurzame populaties zijn beperkt aanwezig of nemen beperkt af, of Oppervlakte / kwaliteit van habitat / leefgebied neemt beperkt af, of Mogelijkheden voor uitbreiding of verbetering beperkt

Tabel 7.3: Legende voor het weergeven van de mate van zekerheid van het optreden van een knelpunt voor een specifiek habitat of soort in de prioriteitentabel.

Code	Zekerheid	Omschrijving
!!	Zeker	Zeker aanwezig: abiotische en vegetatiekundige of andere gegevens duiden op hetzelfde knelpunt.
!	Waarschijnlijk	Waarschijnlijk aanwezig: abiotische, vegetatiekundige of andere gegevens duiden op het knelpunt.
?	Onduidelijk	Het is onduidelijk of het knelpunt optreedt of hoe groot het is.

Tabel 7.4: Legende voor het weergeven van de bijdrage aan de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen in de prioriteitentabel.

Kleurcode	Omschrijving
★★★	Essentiële Speciale Beschermingszone
★★	Zeer belangrijke Speciale Beschermingszone
★	Belangrijke Speciale Beschermingszone
KL	Kennislacune

7.3.2. Samenvatting van de analyse van de knelpunten voor habitats

Een overzicht van de knelpunten voor de habitats wordt gegeven in onderstaande tabel:

De belangrijkste conclusies zijn:

- De oppervlakte van de Europese habitattypes zijn te klein om duurzame populaties te herbergen van de habitattypische soorten, dit wordt versterkt door de versnippering.
- Gewijzigde waterhuishouding en verdroging hebben een negatieve impact op de habitats die een hogere grondwaterstand vereisen (3130, 3150, 3260, 4010, 6510, 6410, 6430, 7140, 7150 en 91E0). De instelling van een hogere waterstand kan leiden tot een kwaliteitsverbetering van deze habitats en ook tot een oppervlaktevergroting. Vele oorspronkelijke elzenbroekbossen zijn gedegeneerd en gedeeltelijk omgezet naar zuur eikenbos. De gewijzigde waterhuishouding heeft lokaal ook geleid tot een verminderde kwel men verruiging en verbossing tot gevolg.
- Verzuring en eutrofiëring hebben een negatief effect op waterrijke oligotrofe en mesotrofe habitats (3130, 3150, 3260, 4010, 6510, 7140, 7150, 91E0,) en op droge habitats (2310, 2330, 4030, 6230, 9120 en 9190). Verdroging versterkt hierbij het effect van eutrofiëring. De minder goede waterkwaliteit van de waterlopen zorgt voor aanrijking in de oevers en de biotopen die regelmatig overstromen.
- De successie van habitats speelt een belangrijke rol bij de habitats 2310, 2330, 3130, 3150, 4010, 4030, 6230, 6510, 7140, 7150, en 7210: dus alle niet-boshabitats. Deze successie leidt meestal tot een verbossing of verruiging van de habitat. Via een aangepast beheer kan de successie meestal teruggedet worden en kan de habitat hersteld worden.
- Ook invasieve exoten vormen lokaal knelpunten voor de optimale ontwikkeling van de habitats.

HABITATS		2310	2330	3130	3150	3260	4010	4030	6230	6430	6510	7140	7150	7210	9120	9190	91E0
Belang voor G-IHD	Abeek			*	**	**	*	**	*	*	*	**		*	*	**	
	Itterbeek			**	*	**	*	**	**	**	*			*	*	**	
	Hageven	*	*		*	***	*	**	*	***	***	*	*	***	*	*	**
Knelpunten		Ernst van het knelpunt															
1. Gewijzigde natuurlijke waterhuishouding & verdroging				!!	!!	!!	!!			!!	!!	!!	!!	!!			!!
2. Te kleine oppervlakte of populatie		!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!
3. Eutrofiëring en verzuring		!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!
4. Versnippering en barrières		!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!
5. Successie van habitattypes		!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!			
6. Invasieve exoten		!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!				!!	!!	!!
7. Kwaliteit en structuur oppervlaktewater				!!	!!	!!	!!		!!	!!	!!	!!	!!	!!			!!
8. Recreatie - verstoring						?											

7.3.3. Samenvatting van de analyse van de knelpunten voor soorten

Een overzicht van de knelpunten voor de soorten wordt gegeven in onderstaande tabel:

De belangrijkste conclusies zijn:

- De populaties van de Europese soorten zijn te klein in aantal om als duurzame populaties te kunnen doorgaan, dit wordt bovendien versterkt door de versnippering.
- De gewijzigde waterhuishouding en verdroging hebben een negatieve invloed op de soorten gebonden aan waterrijke habitats (Gevlekte witsnuitlibel, kamsalamander, boomkikker, poelkikker, heikikker).
- De lokale slechte structuur- en waterkwaliteit van waterlopen heeft een sterk versnipperend effect op de aanwezige vissoorten (beekprik, bittervoorn en grote modderkruiper), otter en bever.

Eutrofiëring en verzuring hebben een indirecte negatieve invloed op de soorten in voedselarme waters (gevekte witsnuitlibel, rugstreeppad, boomkikker, poelkikker, heikikker).

Een overzicht van de knelpunten voor de soorten van de Habitatrichtlijn wordt gegeven in onderstaande tabel:

SOORTEN		Drijvende waterweegbree	Gevlekte witsnuitlibel	Vliegend hert	Bittervoorn	Beekprik	Grote modderkruiper	Kamsalamander	Rugstreeppad	Boomkikker	Poelkikker	Heikikker	Gladde slang	Otter	Europese bever	Laatvlieger, Gewone dwergvleermuis, Franjestaart, Gewone en Grijsz grotovleermuis, Baardvleermuis	Watervleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Meervleermuis	Ingekorven vleermuis	Spaanse vlager	
Belang voor G-IHD	Abeek			**	*	**	**	*						***		*	*	*	*	
	Itterbeek			*	*	**		**	*	***						*	*	*	*	
	Hageven	*	**		*	**					*					*	*	*	*	
Knelpunten		Ernst van het knelpunt																		
1. Gewijzigde natuurlijke waterhuishouding & verdroging		!!	!!		!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!		!!	!!	!!	!!	!!	!!	
2. Te kleine oppervlakte of populatie		!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!				!!	!!
3. Eutrofiëring en verzuring		!!	!!		!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!			!!	!!	!!		
4. Versnippering en barrières		!!		!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	
5. Successie van habitattypes		!!	!!					!!	!!	!!	!!	!!	!!			!!	!!	!!	!!	
6. Invasieve exoten		!!	!!		!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!								
7. Kwaliteit en structuur oppervlaktewater		!!	!!		!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!	!!		!!	!!		!!			
8. Recreatie - verstoring														!!	!!	!!	!!	!!		

7.3.4. Samenvatting van de analyse van de knelpunten voor vogelsoorten

Een overzicht van de knelpunten voor de vogelsoorten wordt gegeven in onderstaande tabel:

De belangrijkste conclusies zijn:

- De populaties van de Europese soorten zijn te klein in aantal om als duurzame populaties te kunnen doorgaan, dit wordt bovendien versterkt door de versnippering.
- De gewijzigde waterhuishouding en verdroging hebben een negatieve invloed op de soorten gebonden aan waterrijke habitats (Woudaap, Ijsvogel, Blauwborst, Kiekendief, Roerdomp en Porseleinhoen).
- Eutrofiëring en verzuring leidt tot indirecte effecten op de kwaliteit van de habitats. Soorten die mogelijk beïnvloed worden zijn: Woudaap, Ijsvogel, Blauwborst, Bruine Kiekendief, Roerdomp en Porseleinhoen). De eutrofiëring van de habitats leidt tot een wijziging van de vegetatie (riet) waardoor ook de vogelsoorten worden beïnvloedt.
- De successie leidt in vele gevallen tot verbossing waardoor de open habitats afnemen. Successie komt vooral voor in de moerasgebieden.
- Rustgebieden voor bepaalde broedvogels zijn belangrijk.

Een overzicht van de knelpunten voor de vogelsoorten wordt gegeven in onderstaande tabel:

VOGELSOORTEN	Zwarte specht	Wouddaap	Ijsvogel	Blauwborst	Wespendief	Blauwe kiekendief	Boomleeuwerik	Bruine kiekendief	Middelste bonte specht	Nachtzwaluw	Roerdomp	Grauwe klauwier	Porseleinhoen
Belang voor G-IHD	**	***	**	*	**	*	**	*	*	*	***	***	**
Knelpunten	Ernst van het knelpunt												
1. Gewijzigde natuurlijke waterhuishouding & verdroging		!!	!!	!!				!!			!!		!!
2. Te kleine oppervlakte of populatie		!!				!!		!!	!!	!!	!!	!!	!!
3. Eutrofiëring en verzuring			!!	!!							!!	!!	!!
4. Versnippering en barrières													
5. Successie van habitattypes		!!		!!	!!		!!			!!	!!	!!	!!
6. Invasieve exoten													
7. Kwaliteit en structuur oppervlaktewater			!!	!!							!!		!!
8. Recreatie – verstoring		!!	!!		!!	!!		!!		!!	!!	!!	!!

8. De instandhoudingsdoelstellingen en prioritaire inspanningen

In dit hoofdstuk worden de specifieke instandhoudingsdoelstellingen voor het habitat- en vogelrichtlijngebied "BE2200032 Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen ; BE2200033 Abeek met aangrenzende moerasgebieden; BE2200034 Itterbeek met Brand, Jagersborg en Schootsheide en Bergerven en BE2221314 Hamonterheide, Hageven, Buitenheide, Stamprooierbroek en Mariahof geformuleerd. Bij het formuleren van doelstellingen voor een gebied worden heel wat elementen in overweging gebracht. De meeste daarvan werden eerder in het rapport al uitvoerig belicht zijnde:

1. De **gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen (G-IHD)** die de krijtlijnen uitzetten voor doelen op niveau van afzonderlijke gebieden (habitat- of vogelrichtlijngebieden). Wanneer de G-IHD voorschrijven dat zich voor een bepaald habitat of soort een belangrijke verbeteropgave stelt, dan zal deze in de eerste plaats gezocht worden in gebieden die voor dat habitat of die soort als 'zeer belangrijk' of 'essentieel' vermeld staan in de G-IHD.

In hoofdstuk 4 werd het belang van het voorliggend gebied voor de verschillende habitats en soorten opgegeven;

2. De **actuele staat van instandhouding van een habitat of soort** in een gebied

Deze werd in beknopte versie weergegeven in hoofdstuk 5 en een uitgebreide analyse vindt u in bijlage II;

3. De **trend en de potenties voor een habitat of soort**

Hier werd eveneens op ingegaan in hoofdstuk 5.

4. **Socio-economische factoren** worden bij het bepalen van doelen eveneens in overweging genomen.

Een feitelijke analyse daarvan werd weergegeven in hoofdstuk 6. Een belangrijke doorvertaling daarvan werd gegeven in hoofdstuk 7 met de beschrijving van sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen en het formuleren van de belangrijkste knelpunten.

Er is nog een 5de factor die stuurt bij het formuleren van doelen. Het betreft **landschapsecologische overwegingen**. Deze wegen in de eerste plaats op de ruimtelijke allocatie van de doelen. De theoretische principes hiervan worden weergegeven in Bijlage 8.

In hoeverre is de ruimtelijke allocatie – of m.a.w. waar welk doel dient te worden gerealiseerd - van belang in dit S-IHD-rapport?

De feitelijke instandhoudingsdoelstellingen, zijnde de doelstellingen per habitat en soort, worden uitgedrukt in termen van oppervlakte habitat of leefgebied (kwantiteit dus) en de kwaliteit van de habitats en leefgebieden.

Instandhoudingsdoelstellingen kunnen echter niet zonder meer worden geformuleerd door: (a) abstractie te maken van de huidige ruimtelijke spreiding van habitatplekken en leefgebieden van soorten en (b) van de ruimtelijke situering van de ontwikkelingskansen voor de verbetering of uitbreiding van habitats en leefgebieden. Doelen moeten daarom worden geformuleerd met een doorkijk naar de ruimtelijke vertaalslag. Door doelen op die manier te formuleren, wordt ook met zin voor realiteit gewerkt.

In eerste instantie zullen we de doelstellingen voor dit gebied in grote lijnen weergeven. Deze doelen komen tot stand door rekening te houden met elk van de hoger genoemde factoren.

Daarna worden de specifieke doelen per habitat en soort opgelijst.

In de volgende paragraaf worden de aanbevelingen opgelijst.

Dit hoofdstuk wordt afgesloten met het opsommen van de prioritaire inspanningen.

8.1. Doelstellingen

Legende	
Symbool	Omschrijving
↑	Het doel is een stijging van oppervlakte of populatiegrootte of een verbetering van de kwaliteit
=	Het minimale doel is het behoud van de oppervlakte of populatiegrootte of het behoud van de kwaliteit

In onderstaande tabel met de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied worden doelstellingen voor enerzijds het gedeelte dat habitatrictlijngebied is en anderzijds het gedeelte dat 'zuiver vogelrichtlijngebied' (lees enkel vogelrichtlijngebied maar geen habitatrictlijngebied) is, niet onderscheiden, maar geïntegreerd. Aan de drie criteria die tegelijk vervuld dienen te zijn om deze doelen voor beide ruimtelijk afgebakende gebieden van elkaar te onderscheiden, werd immers niet voldaan. De drie criteria zijn:

- het zuiver vogelrichtlijngebied handelt over een relevante oppervlakte;
- het betreft in dit gebied relevante doelstellingen;
- de doelstellingen die in het gedeelte dat zuiver vogelrichtlijngebied is, gerealiseerd dienen te worden, zijn (reeds in dit stadium) bekend.

De specifieke oppervlakte- en kwaliteitsdoelen voor habitats en soorten, worden hieronder vermeld. We behandelen telkens eerst de habitattypes binnen het specifieke landschap, vervolgens de Habitatrictlijnsoorten en de Vogelrichtlijnsoorten.

Het moeraslandschap

Het moeraslandschap in deze gebieden kunnen we onderverdelen in drie grote eenheden namelijk het vijverlandschap, het beekdallandschap en het laagveencomplex. Onder het vijverlandschap verstaan we open water met aan de randen verlandingsvegetaties zoals riet, zeggevegetaties, dotterbloemgraslanden, gagelstruwelen, galigaan... Dit vormt het leefgebied voor een aantal moerasvogels zoals de Roerdomp, Woudaap, Porseleinhoen, Bruine kiekendief, Blauwborst... Het beekdallandschap bestaat uit een mozaïek van beekvegetaties, elzenbroekbossen, natte ruigtes, dotterbloemgraslanden,... Dit is o.a. het optimale leefgebied voor enkele Europese vissoorten. Het laagveencomplex omvat vooral het biotoop van laagveen. Aangezien binnen dit gebied deze drie landschappen in elkaar overvloeien en verschillende soorten gebruik maken van verschillende van deze eenheden voor hun leefgebied, behandelen we deze samen onder de noemer van "moeraslandschap". Het moeraslandschap is belangrijk voor een lange reeks van Europese habitattypes en soorten waaronder:

- voedselrijke, structuur- en vegetatierijke vijvers (habitattype 3150);
- waterhabitats van beken (habitattype 3260);
- ruigtes (habitattype 6430);
- overgangs- en trilveen (habitattype 7140);
- galigaanmoeras (habitattype 7210);
- elzenbroekbossen (91E0);
- vissen zoals Beekprik, Grote modderkruiper en Bittervoorn;
- insecten zoals de Spaanse vlag;
- zoogdieren zoals Europese bever en Otter en vleermuizen waaronder Rosse vleermuis, Watervleermuis en Ruige dwergvleermuis
- de broedvogels Roerdomp, Woudaap, Porseleinhoen, Bruine kiekendief, Blauwborst en IJsvogel;

Bepalend voor de oppervlakte- en kwaliteitsdoelstellingen voor het moeraslandschap zijn vooral de natuurwaarden waarvoor de gebieden vanuit de G-IHD als essentieel en vervolgens zeer belangrijk worden bestempeld.

Essentiële habitattypes en soorten zijn: waterhabitats van beken: 3260 (SBZ-H BE2200032), ruigtes: 6430 (SBZ-H BE2200032), galigaanmoeras: 7210 (SBZ-H BE2200032), Otter (SBZ-H BE2200033), Roerdomp (SBZ-V BE2221314) en Woudaap (SBZ-V BE2221314)

Zeer belangrijke habitattypes en soorten zijn: voedselrijke, structuur- en vegetatierijke vijvers

bodem: 3150 (SBZ-H BE2200033), waterhabitats van beken: 3260 (SBZ-H BE2200033, SBZ-H BE2200034), ruigtes: 6430 (SBZ-H BE2200032, SBZ-H BE2200034), Overgangs- en trilveen: 7140 (SBZ-H BE2200033), elzenbroekbossen: 91E0 (SBZ-H BE2200032, SBZ-H BE2200033 en SBZ-H BE2200034), Beekprik (SBZ-H BE2200032, SBZ-H BE2200033 en SBZ-H BE2200034), Grote Modderkruiper (SBZ-H BE2200033) en Porseleinhoen (SBZ-V BE2221314).

Door deze lange opsomming valt direct af te leiden hoe belangrijk dit moerasgebied is op Vlaamse schaal voor tal van habitattypes en soorten (cfr G-IHD).

De doelstellingen voor het Vijverlandschap worden deels bepaald door de Roerdomp. Van deze soort worden er 9-10 broedparen (BP) voorzien (2-3 BP in Hageveen, 5-6 BP in het complex Luysen/Stramprooierbroek/Zig en 1 BP in SBZ-V) waarbij elk broedpaar zo'n 30-50 ha geschikt leefgebied nodig heeft. Ook Europese soorten zoals Woudaap, Blauwborst, IJsvogel, Bruine kiekendief en de verschillende vleermuizen liften mee met deze oppervlakte-doelstelling. Hierbij moet voldoende rietland (rbbmr) en moerasvegetaties (Dotterbloemhooiland: rbbhc, Grote zeggevegetaties rbbmc, gagelstruweel rbbsm, ...) afwisselend met open water aanwezig zijn, voorzien van een goede waterkwaliteit, zo weinig mogelijke verstoring en een hoog voedselaanbod. Dit laatste mag echter niet ten koste gaan van de actuele waardevolle libellenfauna waaronder o.a. de Kempense heidelibel, Bruine korenbout, Glassnijder, Vroege glazenmaker... Er wordt zo'n 30 ha door omvorming en 50-70 ha effectieve uitbreiding voorzien onder de vorm van open water en moeras om deze doelstellingen te behalen. De overige benodigde oppervlakte leefgebied is beschikbaar mits herstel van de kwaliteit.

Voor het Beekdallandschap wordt er gestreefd naar een mozaïek van elzenbroekbossen (91E0), ruigtes (6430), laagveen (7140) en het beekhabitat (3260) met vissen zoals Beekprik, Bittervoorn en Grote modderkruiper. Op de open plekken in de elzenbroekbossen zullen buiten de Europese habitattypes ook steeds regionaal belangrijke biotopen (RBB's) zoals dotterbloemgraslanden (rbbhc), Gagelstruweel (rbbsm), Wilgenstruweel (rbbsf)... voorkomen en moeten blijven voorkomen gelet op de huidige sterke verwevenheid van Europese habitats en RBB's. Van deze doelstellingen profiteren ook soorten zoals Otter, Bever, Spaanse vlag, Blauwborst, IJsvogel en de verschillende vleermuissoorten, maar ook verschillende habitattypische soorten zoals Waterspitsmuis, Kleine ijsvogelvlinder, Grote weerschijnvlinder, Grote vos, Aardbeivlinder, Bosbeekjuffer, Beekrombout, Gewone bronlibel, Bruine korenbout, ... Deze doelstellingen worden vooral beoogd in al de beekvalleien van o.a. de Dommel-, Warmbeek-, Abeek-, Itterbeekvallei. Voor soorten als Beekprik is er een effectieve uitbreiding van 4-5 ha voorzien voor oeverzones noodzakelijk als buffering of om de beek ruimte te geven om te kunnen meanderen. Ook worden er uitbreidingen voorzien van 91E0 met in totaal 15% open plekken die tot 3 ha groot kunnen zijn (zie doelstellingen Boslandschap).

Voor het laagveencomplex wordt er binnen het Stramprooierbroek gestreefd naar een aaneengesloten

	<p>kern van 30-40 ha laagveen (7140) door omvorming. In de bovenloop van de Abeek kan men door de smalle afbakening en de asymmetrische beekvallei niet streven naar een grote aaneengesloten kern. Hier zal het laagveen dan ook vooral onder de vorm van openplekken binnen het elzenbroekbos (91E0) voorkomen (zie doelstellingen Boslandschap en Beekdallandschap). Habitattypische soorten die meeliften met deze doelstellingen voor het laagveencomplex zijn Watersnip, Gevlekte glanslibel, Glassnijder, Koraaljuffer,...</p> <p>Voor het realiseren van al deze doelstellingen is het herstellen van de natuurlijke waterhuishouding essentieel en zijn een goede water- en structuurkwaliteit van de waterlopen belangrijk. Een sterkte van het moeraslandschap is dat er veel variatie en overgang is tussen zowel de Europese habitattypes als de Regionaal Belangrijke Biotopen (RBB's) en dat deze verwevenheid ook behouden moet worden. Dit is ook van belang als leefgebied van zowel Europese soorten als een aantal habitattypische soorten. Daarom wordt er ook gestreefd naar zowel het behoud van die verwevenheid (gelet ook op het belang van de RBB's als buffering) en het minimaal behoud van deze e RBB's en de huidige oppervlakte ervan. Deze RBB's zijn nodig om tot een goede lokale staat van instandhouding te kunnen komen van verschillende Europese soorten zoals Roerdomp, Woudaap, Bruine kiekendief (rbb mr : Rietland actueel 207 ha in SBZ-H en 192 ha in enkel SBZ-V, rbbhc: Dotterbloemgraslanden actueel 25 ha in SBZ-H en 15 ha in enkel SBZ-V), Porseleinhoen (Grote zeggevegetaties: rbb mc actueel 17 ha in SBZ-H en 18 ha in enkel SBZ-V), Blauwborst (Gagelstruweel rbb sm actueel 13 ha binnen SBZ-H)...</p> <p>Mogelijk kunnen deze doelstellingen ook leiden tot een herstel van het geschikt biotoop en een herkolonisatie vanuit Nederland van het momenteel in België uitgestorven Spiegeldikkopje.</p>			
	oppervlakte doelstelling		kwaliteitsdoelstelling	
Habitat	doel	toelichting	doel	toelichting
3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition	=	<u>Doel:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Actueel: 32,5 ha - Uitbreiding: - - Totaal: 32,5 ha SBZ-H BE2200032:	↑	<u>Doel:</u> <p>Verbetering van de habitatkwaliteit door oplossen van verstoringen zoals de gewijzigde waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit en vertroebeling.</p> <p>Streven waar mogelijk naar een doorstroomkarakter van de plassen met</p>

		<p>Behoud van actuele oppervlakte van 3 ha.</p> <p>SBZ-H BE2200033:</p> <p>Behoud van de actuele oppervlakte van 28,5 ha.</p> <p>SBZ-H BE2200034:</p> <p>Behoud van de actuele oppervlakte van 0,5 - 1 ha.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De gebieden zijn belangrijk (BE2200032, BE2200034) tot zeer belangrijk (BE2200033).</p>		<p>water van een voldoende kwaliteit. Indien mogelijk het instellen van een beheer van cyclisch droogleggen om de voedselrijke sliblaag te stabiliseren en invasieve vissen te verwijderen. Tijdens het vegetatie seizoen moeten de plassen wel permanent water bevatten. Door stabilisatie van het slib verkrijgt men helder water en het ingelaten water dient van volgende kwaliteit te zijn: een totaal fosforgehalte van <70 µg/L, een totaal stikstofgehalte van < 2mg/L en een pH van minstens 6,5.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De bovenvermelde kwaliteitsdoelstellingen zijn nodig om tot een goedelokale staat van instandhouding te kunnen komen. Deze kwaliteitsverbeteringen komen ook ten goede voor Europese soorten zoals Roerdomp, Woudaap, Ijsvogel, Otter en Bever en een aantal habitattypische soorten zoals Glassnijder, Bruine korenbout, Vroege glazenmaker, Waterspitsmuis, ...</p>
3260 - Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het <i>Ranunculion fluitans</i> en het <i>Callitricho-Batrachion</i>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Actueel: komen er habitatwaardige vegetaties voor in de vallei van de Dommel, Warmbeek, Abeek, Bosbeek en Itterbeek.</p> <p>Uitbreiding tot 30 - 60 % van de</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Dynamisch meanderend riviersysteem met:</p> <ul style="list-style-type: none"> - natuurlijke beek- en oeverstructuur met goed ontwikkelde

	<p>volledige waterlopen binnen SBZ van de Dommel, Warmbeek, Itterbeek en A-beek (en hun bovenlopen)</p> <p>SBZ-H BE2200032:</p> <p>Uitbreiding van de habitat over 30 – 60 % van de lengte van de Dommel en de Warmbeek binnen SBZ.</p> <p>SBZ-H BE2200033:</p> <p>Uitbreiding van de habitat over 50 – 70 % van de lengte van de Abeek binnen SBZ.</p> <p>SBZ-H BE2200034:</p> <p>Uitbreiding van de habitat over 30 – 60 % van de lengte van de Itterbeek en Bosbeek binnen SBZ.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De SBZ's zijn essentieel tot zeer belangrijk voor dit habitatype volgens de G-IHD. Dit habitatype heeft een zeer ongunstige globale staat van instandhouding zowel wat betreft kwaliteit als oppervlakte. Zo is er een negatieve trend in oppervlakte t.o.v. 1994 (oppervlakte bij aanmelding).</p>	<p>waterplantenvegetaties in open beek trajecten</p> <ul style="list-style-type: none"> - natuurlijke stromings- en waterpeildynamiek - helder water met een hoge stroomdiversiteit, zonder invasieve soorten en met voldoende zonbeschenen delen. - voldoen aan de richtwaarden voor oppervlaktewaterkwaliteit 'kleine Kempische beek' (conform Besluit van de Vlaamse regering dd. 21 mei 2010 voor wat betreft de milieukwaliteitsnormen voor oppervlaktewateren, waterbodems en grondwater) - voldoende brede bufferzones langsheen de waterloop - buffering tegen externe invloeden; het tegen gaan van negatieve effecten vanuit de omgeving op actueel aanwezige habitats en op plekken waar doelen gerealiseerd zullen worden (B.v. via bufferzones). <p><u>Motivering:</u></p> <p>De bovenvermelde kwaliteitsdoelstellingen zijn nodig om een goede staat van instandhouding te bekomen.</p> <p>Een goede kwaliteit van dit habitat is essentieel voor soorten zoals Beekprik, Bittervoorn en Grote modderkruiper.</p>
--	---	--

		<p>Het betreft hier geen effectieve oppervlakte-uitbreiding. Voor dit habitatype wordt namelijk de komende jaren een positieve trend verwacht door de evolutie naar de goede ecologische toestand of het goed ecologisch potentieel (cfr. Decreet Integraal Waterbeleid) van onze waterlopen.</p> <p>Dit vegetatietype is ook van belang voor de tal van Europese Beekprik, Bittervoorn en Grote modderkruiper en de habitattypische soorten. Beekrombout, Gewone bronlibel, Bruine korenbout, Bandheidelibel, Bosbeekjuffer, Waterspitsmuis, Beekschaaftenrijder,...</p>		<p>Beekrombout, Gewone bronlibel, Bruine korenbout, Bandheidelibel, Bosbeekjuffer, Waterspitsmuis, Beekschaaftenrijder, ...</p>
6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>- Doel behoud van actuele oppervlakte van 156 - 166 ha waarbij lokaal omvorming naar 6510 verantwoord is. Lokaal kan een kleine uitbreiding plaats vinden via de open plekken binnen 91E0 (zie doelstellingen Boslandschap). Wel wordt er een voor Beekprik een uitbreiding voorzien van 4-5 ha 6430 als bufferzone (zie Beekprik).</p> <p>SBZ-H BE2200032:</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Als kwaliteitsdoel worden ruigten met een voldoende grote bedekking van sleutel- en begeleidende soorten (>70%) gesteld.</p> <p>Herstel van de natuurlijke waterhuishouding is noodzakelijk om de momenteel verdroogde delen te herstellen evenals voor het tegengaan van de verbossing.</p> <p>Het creëren van voldoende open plekken (in elzenbroekbossen) zal deels</p>

		<p>Behoud van de actuele oppervlakte: 105-115 ha in De Wateringen, ten zuiden van het Hageven en de Warmbeekvallei. In de beekvalleien kan dit habitatype ook voorkomen onder de vorm van open plekken binnen 91E0 (zie doelstellingen Boslandschap).</p> <p>SBZ-H BE2200033:</p> <p>Actuele oppervlakte van 33 ha minstens behouden. In de beekvalleien kan dit habitatype ook voorkomen onder de vorm van open plekken van 91E0 (zie doelstellingen Boslandschap).</p> <p>SBZ-H BE2200034:</p> <p>Actuele oppervlakte van 18 ha minstens behouden. In de beekvalleien kan dit habitatype ook voorkomen onder de vorm van open plekken van 91E0 (zie doelstellingen Boslandschap).</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De gebieden worden in de G-IHD respectievelijk als essentieel, belangrijk en belangrijk aangeduid voor het habitat 6430.</p>	<p>resulteren in dit habitatype.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De bovenvermelde kwaliteitsdoelstellingen zijn nodig om een goede staat van instandhouding te bekomen.</p> <p>Bovendien is dit ook het leefgebied voor verschillende habitattypische zoals de Moerassprinkhaan, Gouden sprinkhaan, Zompsprinkhaan, Bont dikkopje, Spiegeldikkopje, ...</p>
7140 - Overgangs- en trilveen	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>- Actueel: 5-6 ha</p>	<p><u>Doel:</u></p> <p>Goed ontwikkelde laagveenvegetaties</p>

	<p>- Uitbreiding door omvorming: 40 ha</p> <p>SBZ-H BE2200032:</p> <p>Behoud van actuele oppervlakte. Lokaal herstel is mogelijk bij herstel van de habitatkwaliteit en gebeurt in complex met type 4010 (zie ook LIFE-project Dommeldal).</p> <p>SBZ-H BE2200033:</p> <p>Actuele oppervlakte bedraagt 5-6 ha verspreid over de Abeekvallei en Stramprooierbroek</p> <p>Binnen het Stramprooierbroek wordt er gestreefd naar één aaneengesloten kern van 30 ha door omvorming, in de Abeekvallei naar een kern van 10 ha door omvorming.</p> <p>In de bovenloop van de Abeek zal door de smalle afbakening en de asymmetrische beekvallei geen aaneengesloten kern kunnen ontstaan maar kan dit habitatype wel in n mozaïek voorkomen in de vallei. als open plekken van 91E0 (zie doelstellingen Boslandschap).</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De Habitatrichtlijngebieden SBZ-H BE2200032 en SBZ-H BE2200033 zijn</p>	<p>met:</p> <ul style="list-style-type: none"> - natuurlijke hydrologie met grondwaterstanden schommelend rond het maaiveld, wat de facto een herstel van de natuurlijke waterhuishouding en een waterpeilverhoging op een aantal plaatsen impliceert; - minder dan 10% boom-of struikopslag in de habitat; - 5 sleutelsoorten met een bedekking van minstens 70% en minder dan 10% structuurschade door vertrapping; - buffering tegen externe invloeden; het tegen gaan van negatieve effecten vanuit de omgeving op actueel aanwezige habitats en op plekken waar doelen gerealiseerd zullen worden (v.b. via bufferzones). - inbedding in matrix van regionale belangrijke biotopen <p><u>Motivering:</u></p> <p>Dit habitatype is zeer gevoelig voor verdroging en vermessing. Door aanhoudende drainage werd het laagveenmoeras aanwezig in Stamprooierbroek drooggelegd. Hierdoor klonk het veen in en evolueerden Overgangs- en trilveen habitats naar zompige graslanden. Door veraarding van het veen werd eutrofiëring in de hand gewerkt. Dit vertaalt zich naar een slechte habitatstructuur en de achteruitgang van de hiervan afhankelijke fauna. Herstel</p>
--	---	---

		<p>respectievelijk belangrijk en zeer belangrijk voor deze habitat volgens de G-IHD.</p> <p>Actueel bevindt de grootste oppervlakte van dit habitatype zich in het centrale gedeelte van het Stamprooierbroek. In dit gebied zijn de potenties groot voor het terug op gang brengen van het ecologisch proces van laagveenvorming. Het Stamprooierbroek is van groot belang voor fauna van laagveenvegetaties zoals Zompsprinkhaan, Gevlekte glanslibel, Venglazenmaker Waternsnip, (Spiegeldikkopje)...</p>		<p>van de grondwaterdruk met lokaal constant hoge peilen en open water, is nodig voor actieve veenvorming.</p>
7210 - Kalkhoudende moerassen met <i>Cladium mariscus</i> en soorten van het <i>Caricion davallianae</i>	=	<p><u>Doel:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Actueel: 3 ha - Uitbreiding: - - Totaal: 3 ha <p>SBZ-H BE2200032:</p> <p>Dankzij een recent herstelprogramma is de actuele oppervlakte van dit habitat in het Hageven uitgebreid tot 3 ha. Komt ook in zeer kleine oppervlakte voor in de Warmbeekvallei. Doelstelling is het behoud van de totale oppervlakte.</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>De lokaal goede staat van instandhouding van de habitat is voor een groot deel afhankelijk van het beheer. Hiervoor worden volgende herstelopgaven voorgesteld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - om de spontane successie tot bos te verhinderen moet een periodisch kapbeheer ingesteld worden. - het (oppervlakte)waterpeil moet worden afgestemd op de ecologische vereisten van het habitat. De aanvoer van mineraalrijk grondwater dient te worden behouden.

		<p><u>Motivering:</u></p> <p>SBZ-H BE2200032 wordt in de G-IHD als essentieel aangeduid voor dit habitatype.</p>		<p>- herstel oppervlakte- en grondwaterkwaliteit (vermindering van vervuiling en eutrofiëring).</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>Verdroging is de grootste bedreiging voor dit moerastype en leidt tot versnelde successie naar struweel en broekbos. Verminderde toevoer van kalkrijk of gebufferd grondwater en eutrofiëring van oppervlakte- en grondwater leidt tot geleidelijke degradatie van het habitatype.</p>
91E0 - Bossen op alluviale grond met Alnus glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	↑	Zie doelstellingen Boslandschap	↑	Zie doelstellingen Boslandschap

<i>Soorten</i>	populatiedoelstelling		kwaliteitseisen aan de leefgebieden	
Soort	doel	toelichting	doel	Toelichting
Bittervoorn	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Streven naar duurzame populaties van 400-2500 individuen/ha met herstel van migratiemogelijkheden tussen de populaties onderling. Een uitbreiding van de populaties is mogelijk door kwaliteitsverbetering van het leefgebied</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Deze doelstelling spoort samen met de kwaliteitsdoelstellingen voor de oppervlaktewaterhabitats (zoals 3150 en 3260).</p> <p>Aangezien de Bittervoorn afhankelijk is</p>

		<p>(Abeek, Itterbeek, Warmbeek, de Vloeiweiden van Lommel en De Holen (Watering van Neerpelt)).</p> <p>Naast de hierboven genoemde doelen van de waterhabitats (zoals 3150 en 3260), worden geen extra oppervlakte-doelen gesteld.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De drie habitatrictlijngebieden worden in de G-IHD als belangrijk aangeduid. De soort bevindt zich in gedeeltelijke gedegradeerde staat van instandhouding.</p>		<p>van zoetwatermossels voor de voortplanting, moet de waterkwaliteit bovendien voldoen zowel aan de eisen van deze mossels als de vis zelf (aërobe waterbodem, zuurstofgehalte water >8mg/L, geen zware organische belasting <500 µg L-1).</p> <p>Het leefgebied moet voldoende structuurkwaliteit hebben met traagstromend tot stilstaand water en de aanwezigheid van uitgebreide waterplantenvegetaties. Beekruiming dienen waar mogelijk vermeden te worden aangezien deze nadelig zijn door het verwijderen van de waterplanten en de zoetwatermossels.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>Deze kwaliteitseisen zijn nodig om het leefgebied van deze soort te optimaliseren om zowel de populaties minimaal te behouden als een goede lokale staat van instandhouding mogelijk te kunnen maken.</p>
Beekprik	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Uitbreiding van de huidige populaties tot stabiele populaties met een goede staat van instandhouding: met 50-200 ind/ha verdeeld over minimum 3 lengteklassen en waarbij jaarlijks adulten worden waargenomen tijdens de</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Aanwezigheid van geschikte paaihabitat (structuurrijk, meanderend beek-biotop met grofzandig of kiezelsubstraat en matige stroming) en opgroei-habitat (structuurrijk, meanderend beekbiotoop met slibbanken en een lage</p>

	<p>reproductieperiode in de Abeek (en haar zijlopen de Vellerbeek, Gielisbeek en Bullenbeek), de Wateringen in Lommel, de Itterbeek (en enkele zijlopen), de Oude beek en de Warmbeek. In de Dommel dient het leefgebied voor Beekprik hersteld te worden. Dit allemaal binnen SBZ.</p> <p>Om deze doelstellingen te kunnen realiseren en tot een goede lokale staat van instandhouding te kunnen komen, is een goede biotoop- en waterkwaliteit nodig waarbij het aanleggen van bufferzones langsheen de waterloop noodzakelijk zijn. Daarom wordt voor de Habitatrichtlijngebieden een effectieve uitbreiding van 4-5 ha 6430 van de oppervlakte geschikte bufferzone tot doel gesteld. Deze oppervlakte-uitbreidingen komen bovenop de oppervlaktes die samenhangen met de doelstellingen van de Europees te beschermen habitats en Europees te beschermen soorten van het moeraslandschap, in het bijzonder habitat 3260.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De SBZ's zijn in de G-IHD als zeer belangrijk aangeduid voor de instandhouding van de Beekprik. De soort bevindt zich in dit gebied bovendien in een gedeeltelijk</p>	<p>stroomsnelheid.</p> <p>Geen vismigratieknelpunten en geen ingrepen in de structuur van het waterbiotoop (rechttrekking, oeverversteving, slijk- en kruidruiming).</p> <p>Beekruiming moet vermeden worden op plaatsen met beekprikpopulaties, aangezien de larven in de bodem van de beek leven.</p> <p>Verminderde verontreiniging en eutrofiëring. Het water heeft een goed BBI nodig van minstens 8 en een pH van rond de 6.5-8.5 en moet voldoen aan de richtwaarden voor oppervlaktewaterkwaliteit 'kleine Kempische beek' (conform Besluit van de Vlaamse regering dd. 21 mei 2010 voor wat betreft de milieukwaliteitsnormen voor oppervlaktewateren, waterbodems en grondwater). Bijkomende kwaliteitseisen zijn voor de soort zijn: BZV < 4,3; zuurstofgehalte mgO₂/l 8-10; T° < 18,5 °C</p> <p>Een natuurlijk hydrologisch regime en beperkte sedimentlast en het vermijden van hoge piekdebieten zijn noodzakelijk.</p>
--	---	--

		aangetaste staat van instandhouding.		<p><u>Motivering:</u></p> <p>Vooral zuurstofgebrek en waterverontreiniging zijn negatief voor de Beekprik. Normalisatie en beekruiming en ingraafplaatsen wat extra nadelig is aangezien de Beekprik slechts 1 reproductie per 7 jaar heeft. Bovendien is er migratie nodig naar de paaigebieden in de bovenlopen, zodat voortplanting kan plaatsvinden.</p>
Grote modderkruiper	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Doelstelling is het uitbouwen van een leefbare populatie in goede staat van instandhouding (> 300 exemplaren/ha) in de Grote Renne en omgeving.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De SBZ-H BE2200033 is zeer belangrijk voor de realisatie van de G-IHD. De LSVI van deze soort is ongunstig.</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied in de Grote Renne en omgeving door:</p> <ul style="list-style-type: none"> - verbetering van de structuurkwaliteit: lage stroomsnelheid, aanwezigheid waterplanten en sliblaag met organisch materiaal. Beekruiming en ingraafplaatsen moeten dus vermeden of beperkt worden; - instandhouding en herstel van ondiepe moerassige plaatsen langs de Grote Renne en de A-beek.

				<p><u>Motivering:</u></p> <p>Deze kwaliteitseisen zijn nodig om het leefgebied van deze soort te optimaliseren.</p>
Spaanse vlag	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Vestiging van een leefbare populatie van meer dan 50 vlinders en de aanwezigheid van rupsen in SBZ-H BE2200032, BE2200033 en BE2200034. Er is geen extra oppervlakte doelstelling voorzien voor deze soort.</p> <p><u>Motivering</u></p> <p>De soort is momenteel al waargenomen in de buurt van den Tösch, en net over de grens o.a. in Kruispeel (NL) en de potenties zijn aanwezig binnen de verschillende gebieden.</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Verbetering van de kwaliteit van het mogelijke leefgebied door onder meer het behoud, herstel van voldoende grote zonbeschenen bloemrijke hooilanden en met een overgang naar moerasspirearuitgen en bossen met mantelzoomvegetaties.</p> <p><u>Motivering</u></p> <p>Voor deze soort is het belangrijk dat er in de nabijheid geschikt leefgebied aanwezig is zowel voor de rupsen als ook voor de vlinders.</p>
Europese Bever	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Vestiging van een leefbare populatie in SBZ-H BE2200033, die in verbinding staat en deel uitmaakt van de populaties aan de Grensmaas en in Nederlands Limburg. Binnen de verschillende SBZ's (o.a. Kempenbroek) zijn er goede potentie aanwezig voor de soort.</p> <p>Deze doelstelling vereist geen extra</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied : door het oplossen van migratieknelpunten; natuurlijke oevers met houtige opslag en struweel; het instellen van rustzones.</p> <p>Bij de rattenbestrijding dient er rekening gehouden te moeten worden met de</p>

		<p>oppervlakte leefgebied.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De soort is momenteel reeds aanwezig in de vallei van de A-beek (Stamprooierbroek), Smeethof en langs de Maas.</p>		<p>aanwezigheid van Bever en Otter.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>Deze kwaliteitseisen zijn nodig om de kwaliteit van het leefgebied te verbeteren.</p>
Otter	↑	<p><u>Actueel:</u></p> <p>Er is recent één individu meermaals waargenomen in het Smeethof.</p> <p>Doel:</p> <p>Het realiseren van een deelpopulatie van enkele individuen in de Abeekvallei en aangrenzende moerasgebieden, die in verbinding staat met de Nederlandse en de Waalse populatie via de deelpopulatie in de Maasvallei</p> <p>Er is geen extra oppervlakte leefgebied voor deze soort nodig.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De SBZ-H BE2200033 is essentieel voor de realisatie van de G-IHD van de soort. De vallei van de Abeek en</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied door</p> <ul style="list-style-type: none"> - Herstel van de kwaliteit van het moerasgebied rond het Stamprooierbroek-Grootbroek door herstel van de waterhuishouding; - instandhouding, ontwikkeling en herstel van natuurlijke overstromingszones langs beken in het bijzonder de Abeek en begeleidend landbiotoop met moeraszones, dichte en uitgestrekte struwelen en burchten; verbetering waterkwaliteit tot de geschikte waterkwaliteit d, in het bijzonder een lagere biobeschikbaarheid van bestrijdingsmiddelen en zware metalen;

		<p>aangrenzende moerasgebieden vormen potentieel geschikt leefgebied voor de soort.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - aanwezigheid van natuurlijk visbestanden (onder meer paling); - veilige passages ter hoogte van verkeersinfrastructuur (tegen gaan verkeersmortaliteit). - Bij de rattenbestrijding dient er rekening gehouden te moeten worden met de aanwezigheid van Bever en Otter. - <p><u>Motivering:</u> Om een uitbreiding van het areaal te kunnen realiseren, is de kwaliteitsverbetering van het leefgebied van de Otter noodzakelijk..</p>
<p>Watervleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Meervleermuis</p>	=	<p><u>Doel:</u></p> <p>Minimum behoud van de huidige populaties. Uitbreiding van de aantallen is mogelijk door de realisaties van de doelstellingen van de Europese habitats en de andere Europese soorten.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De soorten zijn al aanwezig binnen de gebieden. Het minimaal behoud van de huidige populaties is noodzakelijk voor</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied.</p> <p>De soorten gebruiken ook holle bomen als zomer(- en winter)verblijfplaats. Door het ouder worden van de boshabitats en toepassen van de CDB zal de kwaliteit van het habitat en het aantal geschikte bomen voor deze soort toenemen. Het is van belang om het tekort aan holten op korte termijn op te vangen.</p> <p>Mogelijk ook inrichten van andere</p>

		<p>het behoud van het huidig areaal</p>	<p>winterverblijven (kelders, forten, groeven, bunkers, ...) en zomerverblijven (kerken, zolders, ...).</p> <p>Het foerageergebied bestaat uit moerassen, open water, kanalen, beken en plassen met vegetatie en waterrijke open bosgebieden in de nabije omgeving. Kwaliteitsvolle migratieroutes tussen verblijfplaatsen en jachtgebieden zijn noodzakelijk zoals opgaande lineaire landschapselementen of watergangen breder dan 2,5 m. Deze landschapselementen dienen behouden of versterkt te worden zodat er geen onderbreking plaats vindt. Verlichting langs migratie- en jachtroutes zijn verstorend, vooral voor de Meervleermuis. Deze verlichting dient waar mogelijk vermeden te worden.</p> <p>behoud en versterking van de goede connectiviteit tussen de kolonieplaatsen en de jachtgebieden</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>Het grootste knelpunt voor deze vleermuissoorten is het tekort aan oude en holle bomen en de vaak slechte inrichting van kerken en zolders.</p>
--	--	---	--

Ingekorven vleermuis	=	<p><u>Doel:</u></p> <p>Behoud van het actueel voorkomen van satellietdieren in de Achelse Kluis (afkomstig van een populatie in Postel). Er zijn hier potenties voor de ontwikkeling van een populatie. Uitbreiding van de aantallen is mogelijk door de realisaties van de doelstellingen van de Europese habitats en de andere Europese soorten.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De soort is reeds aanwezig binnen de gebieden. Het minimaal behoud van de huidige populaties is noodzakelijk voor het behoud van het huidig areaal</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied (o.a. door vermindering gebruik van ontwormingsmiddelen) en van de huidige connectiviteit van het landschap dat dient als migratieroute tussen de Achelse Kluis en Postel. behoud en versterking van de goede connectiviteit tussen de kolonieplaatsen en de jachtgebieden (waaronder heidelandschap)</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>Deze connectiviteit van het landschap is van groot belang zodat de soort zicht kan verplaatsen van de kolonie tot het foerageergebied. Onderbrekingen hierin kunnen er toe leiden dat de vleermuizen niet meer tot hun foerageer - of leefgebied geraken.</p> <p>Vliegen vormen een belangrijk onderdeel van hun dieet. Hierdoor kan een verminderd gebruik van ontwormingsmiddelen bij vee een positief effect hebben.</p>
Vogelsoorten		populatie doelstelling		kwaliteitseisen aan de leefgebieden
Soort	doel	Toelichting	doel	Toelichting

Roerdomp	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>In totaal 9-10 BP. Voor elk broedpaar dient 30-50 ha geschikt leefgebied aanwezig te zijn. Dit vereist een minimale oppervlakte leefgebied van ongeveer 270 tot 500 ha.</p> <p>Om dit te realiseren is naast de kwaliteitsverbetering van het bestaand leefgebied, een extra oppervlakte leefgebied noodzakelijk van 65-85 ha (open water en moeras) waarvan 30 ha door omvorming en 50 - 70 door effectieve uitbreiding. In concreto zijn de doelstellingen als volgt gelokaliseerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - behoud van de actuele (grensoverschrijdende) satellietpopulatie van 2-3 broedparen in het Hageven; - in het complex Luysen-Mariahof-Stramprooierbroek-De Zig wordt een uitbreiding van de huidige populatie voorzien tot een totaal van 5-6 broedparen; <p>in (SBZ-V wordt 1 broedpaar tot doel gesteld;</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De SBZ-V is als essentieel aangeduid in de G-IHD. De soort is al in het gebied aanwezig en grenst aan Nederlandse gebieden waar de soort ook voorkomt. Door een kleine extra oppervlakte leefgebied kan hier een duurzame grensoverschrijdende satellietpopulatie</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>De kwaliteitseisen voor deze soort zijn <u>sturend</u> voor Woudaap en Blauwborst en omvatten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - geschikt leefgebied, bestaande uit nat rietland, moerasvegetaties (>50%) en open water (>30%) - helder water met goede waterkwaliteit en een hoog voedselaanbod (jonge vis, ongewervelden, amfibieën) - voldoende geschikte randzones (waterriet/ondiep water/oeverplantenvegetaties - voldoende rust en waar mogelijk het creëren van predatievrije broedgelegenheden tijdens broedperiode - open vijverlandschap - gevarieerde leeftijdsstructuur van de rietvegetaties: per broedkoppel is er nood aan min. 0,5 tot 2 ha overjarig riet of lisdodde met voldoende dikke kniklaag (opstapeling van oude stengels) - aanwezigheid van verlandingsvegetaties (niet enkel riet/lisdodde, maar ook ondergedoken en drijvende watervegetaties)
----------	---	---	---	---

		ontstaan.		<p>- hoog waterpeil in de leefgebieden tijdens het broedseizoen</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De Roerdomp broedt en foerageert in grote, voldoende natte rietmoerassen met zuiver water en natte rietmoerassen. De bovenvermelde kwaliteitseisen zijn nodig voor het bereiken van een goede staat van instandhouding.</p>
Woudaap	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Actueel 1 BP in de Luysen. Uitbreiding van 2-3 broedparen tot 3 - 4 broedparen , in het complex Luysen , Mariahof, Stamprooierbroek en Zig.</p> <p>Er is geen extra oppervlakte leefgebied nodig. De kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen inzake het leefgebied worden volledig gedekt door de doelen voor Roerdomp.</p> <p>Elk broedpaar heeft nood aan zo'n 15-25 ha geschikt leefgebied.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>Het SBZ-V is als essentieel aangeduid voor de Woudaap in de G-IHD.</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Verbetering kwaliteit leefgebied is gedekt door de realisatie van de kwaliteitsdoelstellingen voor Roerdomp (zie hoger).</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De Woudaap heeft nagenoeg gelijkaardige habitatvereisten als Roerdomp.</p>

Porseleinhoen	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Actueel 4-5 BP. Uitbreiding met 1-2 broedparen van de populatie tot 5-7 broedparen, verspreid over het complex Stamprooierbroek, Luysen-Zig en het Hageven en het Smeethof</p> <p>Naast de vooropgestelde oppervlaktes van de Europees beschermde habitattypes en het leefgebied van Roerdomp, is hiervoor een uitbreiding van het huidige leefgebied (grote zeggenvegetaties, jonge gemaaide rietlanden, en/of lage grazige vegetaties in permanent ondiep water) nodig met met 5-10 ha (zeggenvetaties) in het complex Stamprooierbroek, Luysen en Zig (binnen het SBZ-H), vooral door omvorming.</p> <p>In het Smeethof (enkel SBZ-V) is de doelstelling het behoud van het aantal broedparen (1 - 2). Voor het overige wordt rekening gehouden met een jaarlijks onregelmatig broedgeval binnen het SBZ-complex (onder meer Bergerven en Hageven). <u>Motivering:</u></p> <p>Dit Vogelrichtlijngebied is in de G-IHD als zeer belangrijk aangeduid voor de Porseleinhoen.</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied tot kwalitatief goed ontwikkeld leefgebied bestaande uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - specifieke inrichting en beheer (Grote zeggenvegetaties, ondiepe oevervegetaties, jong rietland, dotterbloemgraslanden ...) met overgangszones naar natte graslanden; stabiel grondwaterpeil rond maaiveldniveau met weinig fluctuaties (op zijn minst in de eerste helft van het broedseizoen op of boven maaiveld) - voldoende rust <p><u>Motivering:</u></p> <p>Deze kwaliteitsdoelstellingen zijn nodig voor het behalen van een goede lokale staat van instandhouding en komen (grotendeels) overeen met die van de bovenvermelde moerasvogels.</p>

Bruine kiekendief	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Actueel 0-2 BP. Herstel van de populatie binnen het SBZ-complex tot minimum 4 broedparen, waarvan 2 broedparen in het Hageven en 2 broedparen in het gebied Stamprooierbroek/Luysen/Zig.</p> <p>De realisatie van deze leefgebieden behoeft geen extra leefgebied ten opzichte van wat al nodig is om andere doelen te bereiken.</p> <p>Tot het leefgebied kan worden gerekend: voldoende grote entiteiten van vijver- en moerascomplexen en open vegetaties (heiden en graslanden), en voldoende kwalitatieve open ruimte rond de broedgebieden als foerageergebied.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>SBZ-V is belangrijk voor de soort binnen de G-IHD. Herstel van de populatie(s) is mogelijk door verbetering kwaliteit van het leefgebied (vooral dit van het foerageergebied).</p>	<p>↑</p> <p><u>Doel:</u></p> <p>Broedgebied:</p> <p>De kwaliteitseisen worden gedekt door de kwaliteitsdoelstellingen voor de leefgebieden van Roerdomp, Woudaap en Porseleinhoen. Specifiek voor de Bruine kiekendief moeten de waterstanden in tijden van de broed voldoende hoog zijn zodat predatie minder invloed heeft op de broedgevallen.</p> <p>Foerageergebied:</p> <p>Er is een herstel nodig van de kwaliteit van het foerageergebied (voldoende kwalitatieve open ruimte) rondom de broedgebieden, in het bijzonder in de volgende gebieden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gebied Veldhoven (omgeving Smeethof en langsheen de Raambeek) - open ruimte ten oosten van het Hageven richting Achelse kluis <p>In concreto komt dit neer op een behoud of herstel van vochtige weilanden (rbbhc, rbbhf, rbbmc, rbbms), bloemrijke graslanden en cultuurlanden met veel voedselaanbod (muizen, konijnen, ...) en kleine landschapselementen. Per koppel Bruine kiekendief is ongeveer 200 ha kwalitatief foerageergebied noodzakelijk.</p>
-------------------	---	---	--

				<p>Minimalisatie van verstoring</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De Bruine kiekendief is een soort van open landschappen met hierbinnen een afwisseling van moeras- en kwalitatieve goede rietvegetaties en van graanculturen en graslanden. De kwaliteit van het volledige landschap moet goed zijn om een goede lokale staat van instandhouding te kunnen bereiken. Bruine kiekendieven zijn erg gevoelig voor verstoring.</p>
Blauwborst	=	<p><u>Doel:</u></p> <p>Minimaal behoud van actuele populaties (55-60 BP).</p> <p>De realisatie van de benodigde leefgebieden heeft geen extra leefgebied ten opzichte van wat al nodig is om andere doelen te bereiken</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>SBZ-V is belangrijk voor de soort binnen de G-IHD.</p> <p>Door uitbreiding van het leefgebied voor Roerdomp en Woudaap, zal deze doelstelling kunnen gehaald blijven. Er is immers een jaarlijks grote variatie in de broedpopulatie van Blauwborst.</p>	↑	<p>Grotendeels gedekt met de realisatie van kwaliteitsdoelstellingen voor Roerdomp, Porseleinhoen en Bruine kiekendief</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De kwaliteitsdoelstellingen zijn nodig voor het behalen van een goede staat van instandhouding en komen (grotendeels) overeen met die van bovenvermelde moerasvogels.</p>

Ijsvogel	=	<p><u>Doel:</u></p> <p>Minimaal behoud van de actuele populaties (30-35 BP). Een tijdelijke natuurlijke afname van de aantallen na strenge winters is aanvaardbaar..</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De ijsvogel is een indicator van structuurrijke waterlopen. SBZ-V is zeer belangrijk voor de soort binnen de G-IHD. Soort is in goede staat van instandhouding.</p>	=	<p><u>Doel:</u></p> <p>Kwalitatief goed ontwikkeld leefgebied bestaande uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - natuurlijke oevers met plaatselijk steile bij voorkeur zandige wanden - voldoende helder water - groot aanbod aan kleine vissen - geschikte foerageergebieden met visrijke waterhabitats - minimalisatie van verstoring <p><u>Motivering:</u></p> <p>De Ijsvogel is strikt gebonden aan zuiver, visrijk, traag stromend water. De bovenvermelde kwaliteitseisen zijn nodig voor het bereiken van een goede staat van instandhouding.</p>
----------	---	---	---	---

<p>Het boslandschap</p>	<p>Het boslandschap is belangrijk voor volgende Europese soorten en habitattypes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - boshabitats 9120, 9190, 91E0 (zie ook beekdalgrasland); - insecten als Vliegend hert en Juchtleerkever; - zoogdieren als Europese bever (zie ook vijver- moeras- en beekdallandschap) en vleermuizen als Ingekorven vleermuis, Laatvlieger, Franjestaart, Gewone grootoorvleermuis en Baardvleermuis; - vogels als Middelste bonte specht, Wespendif en Zwarte specht; <p>Daarbij moet aangestipt worden dat de gebieden voor het habitatype elzenbroekbos: 91E0 (SBZ-H BE2200032, SBZ-H BE2200033 en SBZ-H BE2200034) en de soorten Vliegend hert (SBZ-H BE2200033), Zwarte specht (SBZ-V BE2221314) en Wespendif (SBZ-V BE2221314) als zeer belangrijk worden ingedeeld volgens de G-IHD.</p> <p>Concreet kunnen enkele grote categorieën op vlak van doelstellingen onderscheiden worden voor de bossen:</p> <p>1. Kwaliteitsverbetering op vlak van structuur</p> <p>De boshabitats binnen dit SBZ hebben op dit ogenblik in veel deelgebieden een onvoldoende gevarieerde structuur. Door het toepassen van een natuurgericht bosbeheer in bossen zal het aandeel aan dikke bomen, dood hout, gevarieerde randen en open plekken op termijn toenemen. Dit zijn maatregelen die veel Europese en habitattypische soorten ten goede zullen komen. Dood hout is belangrijk voor o.a. de verschillende vleermuizen en vogels maar ook insecten zoals het Vliegend hert en de Juchtleerkever.</p> <p>Binnen de bosdoelstellingen worden er 10-15% open plekken voorzien die elk tot 3 ha groot kunnen zijn, deze kunnen zowel bestaan uit rbb's (dottergraslanden, moerasspirearuigten, kleine en grote zeggevegetaties, gagelstruweel, vochtig wilgenstruweel, moerasbos van breedbladige wilgen...) als habitattypes zoals 4010, 4030, 6230, 6430, 7140 (bovenloop Abeekvallei), ... Deze variatie van open plekken en mantelzoomvegetaties zijn nodig voor een aantal Europese soorten zoals de verschillende vleermuissoorten, Spaanse vlag, Wespendif, , Boomleeuwerik, Nachtzwaluw ... maar ook voor de habitattypische soorten zoals, Nachtegaal , Zomertortel, Hazelworm, Grote weerschijnvlinder, Grote vos, Kleine ijsvogelvlinder, Bont dikkopje, Groentje, Kommavlinder, , (Spiegeldikkopje), Nachtpauwoog, Boswitje, Bruine eikenpage en Boskrekel. Een goede lokale staat van instandhouding van de waterafhankelijke habitattypes en soorten kan enkel gerealiseerd worden door het herstel van de natuurlijke waterhuishouding: een (lokaal) intact grondwatersysteem</p>
--------------------------------	--

(voldoende kwel en beperkte ontwatering) en een kwaliteitsvolle beekstructuur met een natuurlijk overstromingsregime .... Met het oog op een goede waterkwaliteit dient men de inspoeling van nutriëntenrijk water zoveel mogelijk te vermijden of te beperken. Dit kan bepaalde maatregelen in de infiltratiegebieden vereisen.

De nadruk in verband met de kwaliteitsverbetering voor de droge bossen ligt op de omvorming van naaldbossen naar habitatwaardig bos. Bij de broekbossen is de voornaamste kwaliteitsdoelstelling het herstel van de natuurlijke waterhuishouding en abiotiek. Bij het herstel van de waterhuishouding zijn voorafgaande studies nodig om te kijken hoever deze invloed reikt. Het bestrijden van exoten in de bossen blijft belangrijk.

2. De realisatie van kwalitatief degelijke grote boshabitatkernen

De realisatie van een aantal grote en kwalitatieve boskernen, die een leefbare populatie bevatten van de grotere oppervlaktebehoevende habitattypische soorten, is een belangrijk streefdoel om een goede lokale staat van instandhouding te bereiken binnen dit SBZ-complex voor de boshabitats.

In de droge sfeer (9190) wordt een grote kern van ongeveer 300 ha in Jagersborg beoogd, naast belangrijke kernen in het Grootbroek en de Warmbeekvallei. Hier wordt ook gestreefd naar een populatie van Groot vliegend Hert. Zo kunnen lange termijn garanties gegeven worden voor een stabiele populatie van onder meer de Europese soorten Zwarte specht, Middelste Bonte specht en Wespendif, maar evenzeer voor tal van andere habitattypische bossoorten (indicatoren van structuurrijke bossen en soorten gebonden aan randen en open plekken zoals Zomertortel). De realisatie van grote boskernen in mozaïek met open plekken in de alluviale sfeer (91E0) is van belang voor een belangrijke populatie van de Europese soort Wespendif, en de verschillende vleermuissoorten maar evenzeer voor tal van andere habitattypische soorten van natte bossen, zoals Wielewaal, Matkop, Nachtegaal, Goudvink, Kleine IJsvogelvlinder, Grote weerschijnvlinder etc... Kernen van deze alluviale bossen worden voorzien in het Grootbroek, in de Abeekvallei en in de Itterbeekvallei. Deze dienen voor een goede lokale staat van instandhouding van de habitattypische soorten minstens 150 ha groot te zijn.

Waar mogelijk wordt er eerst gestreefd naar deze grote kernen door middel van omvorming van niet habitatwaardig bos naar habitatwaardig bos. Vervolgens zal door effectieve uitbreiding deze grote kernen vervolledigd worden.

3. Het degelijk bufferen van kleinere boskernen en/of verbinden van kleinere boskernen

Dit is een algemene doelstelling die voor de kleinere boskernen binnen de verschillende deelgebieden

voorgesteld wordt. Veel kleine boskernen in de deelgebieden voldoen niet aan het MSA (minimum structuurareaal) en zijn bovendien vaak in een erg intensief agrarisch gebied gelegen, waardoor ze slecht gebufferd zijn. Hierdoor is het verdwijnen van typische bossoorten in deze kernen een reëel gevaar. Door deze kernen, die vaak kleine en kwetsbare satellietpopulaties van typische soorten bevatten, te bufferen en uit te breiden of ze te verbinden met de grotere bossen, kan de kans op het lokaal uitsterven sterk worden gereduceerd. Dit gaat om verbindingen via kleinschalige bosuitbreiding tot kleine landschapselementen. Bovendien zijn deze verbindingen noodzakelijk voor de verschillende vleermuissoorten die deze lijnvormige elementen gebruiken om te migreren van hun verblijfplaatsen naar hun foerageergebieden (zie ook doelstellingen Moeraslandschap).

Waar mogelijk wordt er eerst door middel van omvorming deze doelstelling behaald. Vervolgens zal door effectieve uitbreiding, naar deze verbindingen en kleine boskernen gestreefd worden.

Dit zijn de drie hoofdlijnen die gevolgd werden om te komen tot volgende doelen.

In totaal wordt er gestreefd naar 936-1121 ha habitatwaardige, natte bossen. Om deze streefcijfers te bekomen is een uitbreiding nodig van 300-485 ha, waarvan 150-235 ha door omvorming en 150-250 ha effectieve bosuitbreiding. Het totale doel voor droge bossen is een totale oppervlakte van 815-1020 habitatwaardig bos. Hiervoor is een uitbreiding van 455-660 ha nodig, waarvan 305-430 ha door omvorming van voornamelijk naaldbossen zal gebeuren en 150-230 ha door effectieve bosuitbreiding.

Voor een aantal Europese soorten (zie hierboven) zijn ook regionaal belangrijke biotopen belangrijk alsook de kleine landschapselementen. Hiervoor is behoud van deze actuele oppervlakte noodzakelijk : Wilgenstruweel rbbf actueel 221 ha waarvan 106 ha in SBZ-H en 115 ha in zuiver I SBZ-V en vochtig wilgenstruweel op venige of zure bodem rbbso actueel 70 ha waarvan 36 ha in SBZ-H en 34 ha in zuiver SBZ-V...

Met het oog op de realisatie van de doelen van het heidelandschap en het vijver- moeras en beekdallandschap is het soms nodig om kleine bossen om te zetten in open biotopen habitats.

De specifieke oppervlakte- en kwaliteitsdoelen voor habitats en soorten, worden hieronder vermeld. We behandelen eerst de habitattypes binnen dit landschap, vervolgens de Habitatrichtlijnsoorten en tot slot de Vogelrichtlijnsoorten.

<i>Habitats</i>	<i>Oppervlakte doelstelling</i>		<i>Kwaliteitsdoelstelling</i>	
Habitat	doel	Toelichting	doel	Toelichting
9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei 9190 - Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met Quercus robur	↑	<u>Doel:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Actueel: 360 - Uitbreiding door omvorming: 305- 460 ha - Effectieve uitbreiding: 150-230 ha - Totaal: 815-1050 SBZ-H BE2200032: Actueel ca. 30 ha (12,5 ha 9120 en 17,5 ha 9190) voornamelijk aangrenzend aan de Warmbeekvallei en Achelse Kluis. Er wordt een oppervlakte toename voorzien van ongeveer 230-320 ha waarvan 50-80 ha door effectieve uitbreiding) en 180-250 ha door omvorming van niet-habitatwaardig bos. SBZ-H BE2200033: De actuele oppervlakte van deze habitats bedraagt ca 160 ha. Er wordt een uitbreiding voorzien van 75-110 ha, waarvan 25-40 ha door omvorming van bestaande bossen van niet-habitatwaardig bos en 50-70 ha effectieve uitbreiding (buffering of infiltratiegebieden). Er wordt gestreefd	↑	<u>Doel:</u> Kwaliteitseisen (Criteria Duurzaam Bosbeheer) zijn onder meer: <ul style="list-style-type: none"> - >10% dood hout en behoud stand dood hout voor domeinbossen en >4% voor de overige bossen; - een gevarieerde bosstructuur met 10-15% open plekken die elk tot 3 ha groot kunnen zijn. Op deze open plekken kunnen verschillende habitattypes (4010, 4030, ...) en RBB's (bloemrijke graslanden, ...) voorkomen; - aandacht voor goed ontwikkelde bosranden; - minimale aanwezigheid van invasieve exoten in de bossen (Amerikaanse vogelkers, rododendron, ...) <u>Motivering</u> Grote oppervlakte open en lichtrijke bossen zijn cruciaal voor Europese soorten als Groot vliegend hert (Zeer belangrijk), Zwarte specht (Zeer

	<p>naar grote aaneengesloten bosgebieden.</p> <p>SBZ-H BE2200034:</p> <p>De actuele oppervlakte van deze habitats bedraagt 170 ha. Er wordt een uitbreiding voorzien van ongeveer 150-220 ha, waarvan 100-140 ha door omvorming van niet-habitatwaardig bos en 50-80 ha door effectieve uitbreiding (buffering of infiltratiegebieden).</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>Deze gebieden zijn aangeduid als belangrijk voor deze habitats (G-IHD). De doelhabitats zijn actueel vrij versnipperd. Om naar een goede LSVI te gaan, is het noodzakelijk om te streven naar bosvorming en -uitbreiding om de huidige habitatwaardige bosgebieden te bufferen en te verbinden tot grotere, stabiele boscomplexen (zie inleiding).</p> <p>Grote oppervlakte open en lichtrijke bossen zijn cruciaal voor Europese oorten als Groot vliegend hert (Zeer belangrijk BE2200033 en Belangrijk BE2200034), Zwarte specht (Zeer belangrijk), Wespandief (Zeer belangrijk), Middelste Bonte specht (Belangrijk), vlemuizen ... maar ook habitattypische soorten zoals</p>	<p>belangrijk), Wespandief (Zeer belangrijk), Middelste Bonte specht, de verschillende vlemuissoorten (Belangrijk), ...</p> <p>Open plekken, goed ontwikkelde bosranden en dood hout zorgen voor meer structuurdiversiteit en dus ook voor een grote biodiversiteit.</p> <p>Van al deze doelstellingen profiteren habitattypische soorten zoals, Zomertortel, Boomleeuwerik, Nachtzwaluw, Groentje, Komvavlinder, Nachtpauwoog, Boskrekel, ...</p>
--	--	---

		Zomertortel en Boskrekkel ...	
91E0 - Bossen op alluviale grond met <i>Alnus glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	↑	<p><u>Doel:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Actueel: 636 ha - Uitbreiding door omvorming: 150-235 ha - Effectieve uitbreiding: 150-250 ha - Totaal: 936-1121 ha <p>SBZ-H BE2200032:</p> <p>De actuele oppervlakte van dit habitatype bedraagt ca. 95 ha. Er wordt een toename van de oppervlakte met 75-145 ha (15-25 ha omvorming van niet-habitatwaardig bos en 60-120 ha effectieve uitbreiding) voorgesteld. Deze doelen moet leiden tot grotere aaneengesloten stukken habitatwaardig bos. Voor deze uitbreiding en omvorming komt in eerste instantie de vallei van de Warmbeek in aanmerking.</p> <p>SBZ-H BE2200033:</p> <p>De actuele oppervlakte van deze habitat bedraagt ca. 390 ha. Er wordt een</p>	↑ <p><u>Doel:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - een gevarieerde bosstructuur met 15% open plekken die elk tot 3 ha groot kunnen zijn. Op deze open plekken kunnen verschillende habitattypes (3260, 6430, 7140...) en RBB's (rbbm, rbbmc, rbbhc, ...) voorkomen; - aanwezigheid van voldoende dood hout en sleutelsoorten. - behoud en/of herstel van een voor dit habitatype gunstige waterhuishouding (zowel kwantitatief als kwalitatief) zodat grote kernen zich kunnen ontwikkelen. - structuurrijke bosranden. <p>De waterhuishouding is voor deze bossen zeer belangrijk. Er wordt gestreefd naar een voldoende hoge grondwaterstand.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>Deze habitat is gevoelig voor verdroging met vermessing en verruiging tot gevolg. Veel van de sleutelsoorten gingen achteruit ten voordele van ruigtekruiden zoals Grote Brandnetel (<i>Urtica dioica</i>) en Kleefkruid (<i>Galium aparine</i>). Grote delen van deze habitat hebben een slechte structuur (zie LSVI).</p>

	<p>uitbreiding voorzien van ongeveer 150-230 ha, waarvan 100-150 ha door omvorming van niet-habitatwaardig bos en 50-80 ha door effectieve uitbreiding aansluitend op bestaande kernen.</p> <p>SBZ-H BE2200034:</p> <p>De actuele oppervlakte van dit habitat bedraagt 151 ha. Er wordt een uitbreiding voorzien van ca. 75-110 ha, waarvan 35-60 ha door omvorming van niet-habitatwaardig bos en 40-50 ha door effectieve uitbreiding aansluitend op bestaande kernen.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>Deze gebieden zijn zeer belangrijk voor dit habitat (G-IHD). Grote aaneengesloten oppervlaktes kunnen gerealiseerd worden langsheen de vallei van de Abeek en aangrenzende moerasgebieden waarbij op niveau Vlaanderen een moerasboscomplex kan ontstaan van uitzonderlijke samenhang en oppervlakte. Hiervan profiteren tal van Europese soorten zoals de verschillende vleermuissoorten, Spaanse vlag, Wespendif, Blauwborst, ... maar ook habitattypische soorten zoals, Nachtegaal , Zomertortel, Hazelworm, , Grote weerschijnvlinder, Grote vos, Kleine ijsvogelvlinder, Bont dikkopje, ,</p>	<p>Het aaneengesloten moeras- en boscomplex rond het Stamprooierbroek en omgeving laat toe de abiotiek van een compleet systeem te herstellen, waardoor de herstelkansen van kwalitatief goede broekbossen op deze plaats groot is.</p> <p>Van deze kwaliteitsverbeteringen profiteren ook verschillende Europese soorten zoals de verschillende vleermuissoorten, Spaanse vlag, Wespendif, Blauwborst ... maar ook habitattypische soorten zoals, Nachtegaal , Zomertortel, Hazelworm, , Grote weerschijnvlinder, Grote vos, Kleine ijsvogelvlinder, Bont dikkopje, , (Spiegeldikkopje) en Nachtpauwoog, , ...</p>
--	--	---

		(Spiegeldikkopje) en , Nachtpauwoog, , ...		
<i>Soorten</i>	Populatie doelstelling		kwaliteitseisen aan de leefgebieden	
Soort	doel	Toelichting	doel	Toelichting
Vliegend hert	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Actueel enkele losse waarnemingen in Jagersborg (BE2200034) en Stramprooierbroek (BE2200033) Uitbouw van een duurzame populatie in het Stamprooierbroek (o.a.Staatsbos) en Jagersborg, met elk meer dan 30 losse waarnemingen per jaar en elk meer dan 2 broedplaatsen. Er is geen extra oppervlakte leefgebied nodig. De realisatie van de benodigde leefgebieden behoeft geen extra leefgebied ten opzichte van wat al nodig is om de doelen voor de boshabitats 9120 en 9190 te bereiken.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>SBZ BE2200033 is aangeduid als zeer belangrijk en SBZ 2200034 als belangrijk voor deze soort (G-IHD).</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied door:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realisatie van ijle bosstructuren en open plekken aan de zuidranden en zuidhellingen van het bos. Maximale overschaduwning boomlaag: 50 %; - continuïteit beschikbaarheid van voldoende dood hout, verspreid over het bos maar in het bijzonder nabij potentiële en effectieve broedplaatsen. Streefcijfers: min. 3 dikke (diam. > 50 cm) dode bomen/ha en de continuïteit van dit aanbod garanderen. Aanleg van kunstmatige broedhopen op geschikte locaties tot deze streefcijfers gerealiseerd worden; - maximaal behoud van oude of zieke, aftakelende bomen (kwijnende bomen). Richtcijfer > 3 dikke De doelstellingen worden grotendeels gedekt door deze van de habitats 9120 en 9190.

				<p><u>Motivering:</u></p> <p>Het realiseren van bovenstaande doelen is noodzakelijk om een duurzame goede lokale staat van instandhouding van de soort te kunnen garanderen.</p>
<p>Laatvlieger, Gewone dwergvleermuis, Franjestaart, Gewone grootoorvleermuis, Grijze grootoorvleermuis, Baardvleermuis</p>	=	<p><u>Doel:</u></p> <p>Minstens behoud van de actuele populaties.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>Het minimaal behoud van de huidige populaties is noodzakelijk voor het behoud van het huidig areaal.</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Behoud en kwaliteitsverbetering van de bestaande de leefgebieden, behoud en verder uitbouwen van de connectiviteit tussen de jachtgebieden, de kolonieplaatsen en de overwinteringsgebieden.</p> <p>Er moeten voldoende holle bomen aanwezig zijn aangezien deze soorten deze ook als verblijfplaatsen gebruiken. Betere inrichting van kolonieplaatsen (kerken, zolders, ...) en vermijden van verlichting van uitvliegplaatsen.</p> <p>Inrichten van winterverblijven (kelders, forten, groeven, bunkers, ...) en zomerverblijven (kerken, zolders, ...).</p> <p>Toename kleinschaligheid en het behoud van lijnvormige elementen tussen woonkernen (geschikte kolonieplaatsen in gebouwen) en geschikte jachtgebieden.</p> <p><u>Motivering:</u></p>

				Het grootste knelpunt voor deze vleermuissoorten is het tekort aan oude en holle bomen en de vaak ongepaste inrichting van kerken en zolders.
Kleine dwergvleermuis	=	<p><u>Doel:</u></p> <p>Behoud van de huidige aantallen in de Warmbeekvallei.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>Het minimaal behoud van de huidige populaties is noodzakelijk voor het behoud van het huidig areaal.</p>	=	<p><u>Doel:</u></p> <p>Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied. Er moeten voldoende holle bomen aanwezig zijn aangezien deze soorten deze ook als verblijfplaatsen gebruiken.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>Zie Motivering populatiedoels.</p>
<i>Vogelsoorten</i>	Populatiedoelstelling		kwaliteitseisen aan de leefgebieden	
Soort	doel	Toelichting	Doel	Toelichting
Zwarte specht	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Minstens behoud van de actuele populaties (19-25 BP). De realisatie van de benodigde leefgebieden behoeft geen extra leefgebied ten opzichte van wat al nodig is om andere doelen te bereiken.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>Het gebied is zeer belangrijk voor de Zwarte specht (G-IHD)</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Kwaliteitsdoelstellingen gedekt door de doelstellingen inzake droge bos- en heidehabitats.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>Doordat een deel van de naaldbossen en gemengde bestanden omgevormd zullen worden naar loofhout, is een lichte daling van de populatie mogelijk op langere termijn. Anderzijds wordt ook gestreefd naar een betere bosstructuur en verhoging van het aantal oude dikke bomen, zodat de duurzame</p>

				instandhouding van de soort in het habitatrichtlijngebied gegarandeerd is.
Wespendief	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Minstens behoud van de actuele kernpopulatie (23-29 BP). De realisatie van de benodigde leefgebieden behoeft geen extra leefgebied ten opzichte van wat al nodig is om andere doelen te bereiken. De doelstelling vereist evenwel het behoud van een grote oppervlakte kwalitatief leefgebied, waarbij het behoud van de grote kwaliteitsvolle bos- en natuurkernen maar vooral het minimaal behoud van de kwaliteitsvolle open ruimte met hoge basisnatuurkwaliteit essentieel zijn.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>SBZ-V is 'zeer belangrijk' voor de soort binnen de G-IHD en het SBZ-complex herbergt een belangrijk deel van de Vlaamse populatie.</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Kwaliteitsverbetering van de grote bos- en natuurkernen maar ook het minimaal behoud of toename van de kwaliteitsvolle open ruimte met hoge basisnatuurkwaliteit zijn essentieel. Het foerageergebied bestaat uit > 1500 ha geschikt mozaieklandschap in. Dit houdt onder meer een verbeterig en het behoud van de actuele RBB's, historisch permanente graslanden, de overige graslanden, de kleine landschapselementen en andere biologisch minder waardevolle tot zéér waardevolle ecotopen in.</p> <p><u>Motivering</u></p> <p>Het behoud van de grote kwaliteitsvolle bos- en natuurkernen maar vooral het minimaal behoud van de kwaliteitsvolle open ruimte met hoge basisnatuurkwaliteit zijn essentieel voor het behoud van de goede LSVI van de grote populatie Wespendief.</p>
Middelste bonte specht	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Minstens behoud van de actuele broedparen (5-10 BP). Er is geen extra oppervlakte leefgebied nodig. Deze doelstelling is gedekt door de</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Kwaliteitsdoelstellingen grotendeels gedekt door de doelstellingen van de boshabitats 9120 en 9190.</p>

	<p>doelstellingen van de boshabitats.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>SBZ-V is belangrijk voor de soort binnen de G-IHD.</p>	<p>Belangrijk is tevens het algemene bewarend beleid ten aanzien van oude en dikke bomen, in het bijzonder inlandse eiken (of andere loofhoutsoorten met ruwe stam) en het verhogen van het aandeel dood hout</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>Er wordt verondersteld dat de soort gebaat is bij de maatregelen die al geformuleerd werden ter behoud en verdere ontwikkeling van eiken-beukenbossen (9120).</p>
--	--	--

<p>Heidelandschap</p>	<p>Het heidelandschap is belangrijk voor een reeks van Europese soorten en habitattypes waaronder:</p> <ul style="list-style-type: none"> - heidehabitats van landduinen (habitattype 2310 en 2330), Vochtige heide en Snelbiesvegetaties (habitattype 4010 en 7150), Droge heide (habitattype 4030) en Heischrale graslanden (habitattype 6230); rbb struisgrasland; - voedselarme tot matige voedselrijke stilstaande wateren (habitattype 3130); - planten zoals de Drijvende waterweegbree; - ongewervelden zoals Gevlekte witsnuitlibel; - amfibieën zoals Heikikker, Poelkikker en Rugstreeppad; - reptielen zoals Gladde slang; - de broedvogels Boomleeuwerik en Nachtzwaluw; - Ingekorven vleermuis; <p>Volgende habitattypes en soorten worden als zeer belangrijk bestempeld in de G-IHD: Voedselarme tot matige voedselrijke stilstaande wateren: 3130 (BE2200034); Droge heide: 4030 (BE2200032, BE2200033 en BE2200034); Heischrale graslanden: 6230 (BE2200034); Gevlekte witsnuitlibel (BE2200032) en Boomleeuwerik (SBZ-V BE2221314).</p> <p>De doelstellingen liggen bij de ontwikkeling en het herstel van grote, aaneengesloten, heide- en vennencomplexen in het Hageven en het complex Achelse Kluis / Beverbeekse heide. Beide gebieden vormen een grensoverschrijdend natuurgebied. Op kleinere schaal worden de heidehabitats in Bergerven vergroot. Er wordt gestreefd naar een totaal van 249-269 ha droge heide en droge, schrale graslanden en vochtige heide en venige habitats. Hiervoor is een uitbreiding door omvorming nodig van 99-130 ha en 10-20 ha effectieve uitbreiding. Essentieel is het realiseren van een aaneengesloten open heidegebieden om voldoende leefgebied voor duurzame populaties van Heikikker (landhabitat in Hageven en Warmbeekvallei), Rugstreeppad (Landhabitat Bergerven), Gevlekte witsnuitlibel (Warmbeekvallei en Hageven), Gladde slang (leefgebied Bergerven) en populaties van Boomleeuwerik (foerageergebied) en van Nachtzwaluw) te bekomen. Voor een aantal soorten (amfibieën en vleermuizen) is het verbinden van de actueel gescheiden leefgebieden (door ontsnipperingsmaatregelen) noodzakelijk binnen SBZ.</p> <p>Grote delen vochtige heide zijn vergrast met pijpenstrootje of verbost. Door onder meer het dempen van ontwateringsgrachten kan hier de verzuring en verdroging verder worden tegengegaan. In de droge sfeer zijn landduinvegetaties en open stuivend zand vaak door gebrek aan beheer geëvolueerd naar een naaldbos. Een belangrijke taak ligt in het herstellen van deze landduinvegetaties en van het heischraal grasland. Voor talrijke Europese soorten zijn ook regionaal belangrijke biotopen zoals</p>
------------------------------	---

	<p>bremstruwelen belangrijk alsook vennen en struisgraslanden. Hiervoor is behoud van de actuele oppervlaktes van deze rbb's noodzakelijk.</p> <p>Deze doelstellingen zijn ook nodig voor een goede lokale staat van instandhouding van een hele reeks habitattypische soorten en zoals Heidesabelsprinkhaan, Blauwvleugelsprinkhaan, Veldkrekkel, Heivlinder, Groentje, Heivlinder, Heideblauwtje, Gentiaanblauwtje, Kommavlinder, Heikikker, Poelkikker, Rugstreepad, Kempense heidelibel, Noordse en gewone venwitsnuitlibel, Koraaljuffer, en Klokjesgentiaan.</p>			
<i>Habitats</i>	oppervlaktedoelstelling		Kwaliteitsdoelstelling	
Habitat	doel	Toelichting	doel	Toelichting
<p>2310 - Psammofiele heide met Calluna- en Genistasoorten</p> <p>2330 - Open grasland met Corynephorus- en Agrostissoorten op landduinen</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Actueel: 8 ha 2310 en 10 ha 2330 - Toename: 25-30 ha door omvorming - Totaal: 45-55 ha <p>SBZ-H BE2200032:</p> <p>De huidige oppervlakte van de habitattypes 2310 en 2330 is respectievelijk 8 ha in het Hageven en 9-10 ha in de Achelse kluis / Beverbeekse heide.</p> <p>Er wordt een toename van 25 tot 30 ha voorzien door omvorming van naaldhoutbestanden op landduinen. Er wordt gestreefd naar één aaneengesloten oppervlakte van ongeveer 45-55 ha in het complex Beverbeekse heide/ Achelse Kluis.</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Nastreven van een goede structuurvariatie van de habitats met open, (stuivend) zand, buntgrasvegetaties, mostapijtjes en korstmosvegetaties voor schraallanden van landduinen. Voor duinheiden wordt gestreefd naar een voldoende groot aandeel naakte bodem afgewisseld met Struikheide van gevarieerde ouderdom.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>Een aantal habitattypische soorten gebonden aan deze habitats zoals Heidespurrie, Klein tasjeskruid, Blauwvleugelsprinkhaan, Mierenleeuw, Zandbijen, Graafwespen worden bedreigd door afname van structuurrijkdom. Het aandeel open zand in het bijzonder op de landduinen is van groot belang. Via het toelaten van dynamiek of een gericht beheer kunnen open zandplekken ontstaan en behouden blijven.</p>

	<p><u>Motivering:</u></p> <p>Het Habitatrictlijngebied BE2200032 werd in de G-IHD als belangrijk aangeduid voor deze habitats. De habitattypes bevinden zich in een deels gedegradeerde staat van instandhouding en hebben een te kleine oppervlakte. De toename van de oppervlakte is cruciaal voor het realiseren van een aaneengesloten landduincomplex en duurzame populaties van Europese soorten zoals Nachtzwaluw en Boomleeuwerik en habitattypische soorten zoals Kommavlinder, Heivlinder, Blauwvleugelsprinkhaan, Veldkrekkel, Knosprietje, verschillende zandbijen en graafwespen.</p> <p>In de Achelse Kluis – Beverbeekse heide zijn zeer goede herstelpotenties voor de habitattypes aanwezig op de verboste landduinen. Het oorspronkelijke microreliëf en de bodemopbouw zijn bewaard gebleven onder deze naaldhoutbestanden, waardoor relatief snel duinheiden en schraallanden van goede kwaliteit hersteld kunnen worden. Dit gebied sluit naadloos aan bij een Nederlands heidegebied, De Grote Heide waardoor een groot, aaneengeslotengrensoverschrijdend heidegebied ontstaat.</p>	<p>Heidelandschappen zijn ook belangrijk voor de Ingekorven vleermuis, die heidegebieden benutten als jachtgebied.</p>
--	---	--

<p>3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het Littorelletalia uniflorae en/of Isoëto-Nanojuncetea</p>	<p>↑</p>	<p><u>Doel:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Actueel: 55,5 ha - Uitbreiding door omvorming: 5 ha - Totaal: 60,5ha <p>SBZ-H BE2200032:</p> <p>Actueel is er 7 ha. Er wordt een uitbreiding voorzien van 5 ha door omvorming van een aantal zure vennen op de linkervalleiflank van de Dommel (met onder meer de Waterbiesvennen, het Kranenvan, het Sluisven, het Kuilven en het Nieuw kraaieven).</p> <p>SBZ-H BE2200033:</p> <p>Behoud van actueel voorkomen (0,5ha).</p> <p>SBZ-H BE2200034:</p> <p>Voor de geherstructureerde grindplassen van het Bergerven wordt het behoud van de actuele oppervlakte van ongeveer 48 ha voorzien.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De gebieden zijn respectievelijk belangrijk, belangrijk en zeer belangrijk voor dit habitatype volgens de G-IHD. Dit habitatype heeft een (zeer) ongunstige globale staat van instandhouding zowel wat betreft</p>	<p>↑</p>	<p><u>Doel:</u></p> <p>Goede tot uitstekende kwaliteit:</p> <p>Permanent herstel van het historische waterpeil van de vennen door het opheffen van de drainage in de Achelse Kluis.</p> <p>Geschikte waterkwaliteit: geen interne en externe eutrofiëring.</p> <p>Om windwerking toe te laten is het open houden van de dijken van belang.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>Een groot deel van het habitatype heeft een slechte kwaliteit. Lokale successen wijzen op herstel mogelijkheden bij het wegnemen van de bedreigingen. Opschonen of uitbaggeren is plaatselijk nodig om interne eutrofiëring te voorkomen; de inlaat van voedselrijk water is momenteel de oorzaak van externe eutrofiëring.</p>
---	----------	--	----------	---

		<p>kwaliteit als oppervlakte. Herstel is mogelijk. Deze oppervlakte uitbreiding is voorzien door het LIFE-project Dommeldal.</p> <p>Het habitatype is van belang voor de Europees te beschermen soorten zoals Drijvende waterweegbree, Heikikker, Poelkikker en Gevlekte witsnuitlibel maar ook voor de habitattypische soorten zoals de Kempense heidelibel, Noordse en gewone venwitsnuitlibel, Koraaljuffer, ...</p>		
<p>4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix</p> <p>7150 - Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Actueel: 37 ha - Uitbreiding door omvorming: 20- 22 ha - Effectieve uitbreiding: 10- 20 ha - Totaal: 67 -74 ha <p>SBZ-H BE2200032:</p> <p>Actueel: 26,74 ha. In het Hageven wordt een oppervlakte-uitbreiding voorzien van 8-10 ha (cfr. LIFE-project Dommeldal) door omvorming van naaldhoutaanplanten en gedegreerde vegetaties en een effectieve uitbreiding van 10-20 ha. In de Warmbeekvallei en de Achelse Kluis wordt een oppervlakte-uitbreiding voorzien van 10 ha door omvorming van naaldhoutbestanden en</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>De goede staat van het habitatype kan op meerdere plaatsen bereikt worden door het terugdringen van vergrassing. Intensief beheer van de vochtige heide (maaïen, plaggen, ...) en het herstel van de natuurlijke hydrologie.</p> <p>Beide habitatypes vereisen continu beheer omwille van hun pionierskarakter.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>Verdroging heeft geleid tot sterke vergrassing van de vochtige heide in vele heidegebieden. De daling van de grondwaterstand wordt veroorzaakt door een combinatie van drainages, normalisering van heidegebieden.</p> <p>In natte heide kan door gecontroleerde</p>

	<p>verboste heide in de vallei van de Warmbeek en door afgraven van de voedselrijke bouwvoor en herstel van de hydrologie in de Achelse Kluis.</p> <p>Voor het habitatype 7150 wordt het behoud van de actuele oppervlakte voorzien. Lokale uitbreiding is mogelijk bij herstel van de habitatkwaliteit en gebeurt in complex met type 4010. In voldoende grote heide-vennen-complexen kan een zekere dynamiek gebracht worden onder de vorm van wisselende waterstanden in depressies en vennen, betreding door grazers en lokaal plaggen.</p> <p>SBZ-H BE2200033:</p> <p>Behoud van de actuele oppervlakte van habitatype 4010 van 1,9 ha in het Stamprooierbroek.</p> <p>SBZ-H BE2200034:</p> <p>De actuele oppervlakte 4010 bedraagt 8 ha. Er wordt een uitbreiding door omvorming van aanplanten op de stijlrant van minstens 2 ha naar een totale oppervlakte van 10 ha voorzien.</p>	<p>betreding door runderen habitat 7150 ontwikkelen.</p>
--	---	--

		<p><u>Motivering:</u></p> <p>De drie SBZ's werden in de G-IHD aangeduid als belangrijk gebied voor het habitatype 4010. Voor habitatype 7150 is SBZ-H BE2200032 belangrijk. De habitats bevinden zich in een ongunstige staat van instandhouding en zijn versnipperd, dus versterking is nodig. De uitbreiding in het Hageven kadert in het LIFE-project Dommeldal.</p> <p>Dit is tevens geschikt leefgebied voor Europese soorten zoals Heikikker, Poelkikker, Rugstreeppad. De oppervlakteuitbreiding is noodzakelijk voor de lokaal goede staat van instandhouding van een aantal habitattypische soorten zoals Heideblauwtje, Gentiaanblauwtje, Groentje, Klokjesgentiaan, ...</p>	
4030 - Droge Europese heide	↑	<p><u>Doel:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Actueel: 58 ha - Uitbreiding door omvorming: 26-40 ha - Totaal: 84-98 ha <p>SBZ-H BE2200032:</p> <p>De huidige oppervlakte bedraagt 48 ha.</p> <p>Er wordt een oppervlaktetoename voorzien van 15-25 ha in de regio van de Achelse Kluis door omvorming en in</p>	<p>↑</p> <p><u>Doel:</u></p> <p>Nastreven van het voorkomen van alle ouderdomsstadia van Struikhei van pionier- tot degradatiestadium in functie van een hoge structuurrijkdom en het voorkomen van een aantal habitattypische soorten.</p> <p>Tegengaan van vergrassing door terugdringen van verzurende en eutrofiërende depositie. Het beheer richten op het terugdringen van vergrassing door het maaien en plaggen.</p>

	<p>het Hageven 6-10 ha door omvorming.</p> <p>SBZ-H BE2200033</p> <p>Behoud van actuele oppervlakte (5ha).</p> <p>SBZ-H BE2200034:</p> <p>De actuele oppervlakte van 5 ha wordt uitgebreid tot een totale oppervlakte van 10 ha door omvorming (5ha) op de steilrand.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>Het SBZ werd in de G-IHD aangeduid als zeer belangrijk gebied voor de habitatypes. Er wordt gestreefd naar grensoverschrijdende heidegebieden (Hageven-Plateaux/ Warmbeek-Grote heide). Zo wordt een voldoende groot heidegebied gecreëerd noodzakelijk voor een bijdrage aan een betere lokale staat van instandhouding van de Europese soorten Gladde slang, Boomleeuwerik, Nachtzwaluw, Ingekorven vleermuis en voor de goede lokale staat van instandhouding habitattypische soorten zoals Heivlinder, Kommavlinder, Heideblauwtje, Groentje, Heidesabelsprinkhaan, Veldkrekel, ...</p>	<p>Tegengaan van verbossing door het verwijderen van houtige opslag zoals grove den.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>Droge heide is vaak te sterk vergrast en is er te weinig structuurvariatie aanwezig. Habitattypische soorten ontbreken vaak.</p>
--	--	--

<p>6230 – Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)</p>	<p>↑</p>	<p><u>Doel:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Actueel: 9 ha - Uitbreiding door omvorming: 9 ha - Totaal: 18 ha <p>SBZ-H BE2200032:</p> <p>De actuele oppervlakte is 5 ha. Deze oppervlakte moet worden behouden.</p> <p>SBZ-H BE2200034:</p> <p>De huidige oppervlakte in Bergerven bedraagt 4 ha. Er wordt een uitbreiding door omvorming voorzien van minstens 3 ha, zodat de totale oppervlakte minstens 7 ha bedraagt. Ter hoogte van de Itterbeek zal circa 6 ha via schraalgraslandherstel Life-project Itter worden gerealiseerd.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De SBZ's werden in de G-IHD aangeduid als belangrijk gebied voor het habitatype. De meeste Heischrale graslanden zijn klein en liggen</p>	<p>↑</p>	<p><u>Doel:</u></p> <p>Er wordt gestreefd naar soortenrijke Heischrale graslanden met een hoge bedekking van sleutelsoorten en een vegetatie die laag blijft.</p> <p>Beperken van de strooisellaag, vervilting en boomopslag (<10%) en bufferen tegen externe invloeden</p> <p>Extensief gebruik van deze graslanden zorgt voor een hogere abundantie aan ongewervelden en de hierop prederende fauna.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De bovenvermelde kwaliteitsdoelstellingen zijn nodig om het een goede lokale staat van instandhouding te kunnen bekomen.</p>

		geïsoleerd van elkaar.		
<i>Soorten</i>	Populatiedoelstelling		kwaliteitseisen aan de leefgebieden	
Soort	doel	Toelichting	doel	Toelichting
Drijvende waterweegbree	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>SBZ-H BE2200032:</p> <p>Voor SBZ-H BE2200032 wordt gestreefd naar leefbare populaties in het Hageven. Hierbij wordt gestreefd naar groeiplaatsen met een minimale oppervlakte van 50 m² of een populatie van meer dan 100 planten.</p> <p>SBZ-H BE2200034:</p> <p>Voor SBZ-H BE2200034 wordt gestreefd naar twee leefbare populaties op Bergerven. Hierbij wordt gestreefd naar groeiplaatsen met een minimale oppervlakte van 50 m² of een populatie van meer dan 100 planten.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>SBZ-H BE2200032 is aangeduid als belangrijk voor deze soort (G-IHD). Voor SBZ-H BE2200034 is er een kennis lacune volgens de G-IHD. De</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>De soort overlapt voor een aanzienlijk deel met de doelen voor habitat 3130 (begeleidend doel).</p> <p>Herstel van de waterkwaliteit (vervuiling, eutrofiëring en verzuring) zijn cruciaal voor beide doelen. Daarnaast is het ruimen van organisch sediment op de waterbodem en het instellen van gefaseerd beheer cruciaal voor het in stand houden van de soort.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De sterke achteruitgang van deze soort is voornamelijk te wijten aan eutrofiëring en/of verzuring van het water, habitatvernietiging of verlies van habitaddynamiek.</p>

		soort is recent verdwenen in SBZ-H BE2200032. De LSVI van deze kwetsbare soort is dus ongunstig.		
Heikikker	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Voor populatiedoelstellingen zie Bocagelandschap.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Motivering:</u> zie Bocagelandschap. 	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Voldoende zonnige, mesotrofe, plantenrijke plassen die het ganse jaar water bevatten. De oeverzone is meer dan 50% voorzien van abundante vegetatie. Tegengaan predatie door vis.</p> <p>Terugdringen van verzuring en vermesting om tot een gepaste zuurtegraad van het water in de vennen (pH 5-6) te komen.</p> <p>Voor het landhabitat van de Heikikker is de instandhouding van vochtige heide en laagveen noodzakelijk. Hiervoor is het herstel nodig van de natuurlijke hydrologie met een hoge (grond)waterstand. De verbinding van de actueel gescheiden leefgebieden door ontsnipperingsmaatregelen is noodzakelijk.</p> <p>Deze doelstellingen sporen samen met de kwaliteitsdoelstellingen voor de vochtige heidehabitats (4010, 7140 en 7150) en de venhabitats (3110 en 3160).</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>In te zuur water beschimmelen de eiklompjes. De (grond)waterstand in het landhabitat (vochtige heide) dient</p>

				permanent hoog te zijn. Door realisatie van deze doelen kan de soort evolueren naar een goede lokale staat van instandhouding.
Rugstreeppad	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Creëren van een duurzame populatie (minstens 200 roepende mannetjes) ter hoogte van de Achelse Kluis (SBZ-H BE2200032) en Bergerven (SBZ-H BE2200034). Er is geen extra oppervlakte leefgebied nodig.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De SBZ is belangrijk voor de realisatie van de G-IHD van de soort. Uitbreiding of herstel van de populaties is noodzakelijk voor een lokaal goede staat van instandhouding.</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Instellen van een optimale kwaliteit van het water- en landhabitat. Vooral ondiepe, visvrije voortplantingsplassen die snel kunnen opwarmen zijn nodig voor deze soort.</p> <p>De verbinding van de actueel gescheiden leefgebieden door ontsnipperingsmaatregelen is noodzakelijk.</p> <p>De doelstelling wordt gedekt door de kwaliteitsvereisten van habitat 3130.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De soort is een echte pionierssoort en heeft dus nood aan ondiepe plassen water.</p>
Gladde slang	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Streven naar een populatie in Bergerven populatie, met minstens 5 adulte dieren per 2km waarbij elk jaar voldoende voortplanting is (huidig <1 adult</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>In stand houden van open terrein (i.e. geen verboste stukken) met losse ondergrond.</p> <p>De verbinding van de actueel gescheiden</p>

		<p>dier/2km).</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>Het nastreven van een lokaal goede staat van instandhouding.</p>		<p>leefgebieden door ontsnipperingsmaatregelen is noodzakelijk.</p> <p>Deze doelstellingen sporen samen met de kwaliteitsdoelstellingen voor de habitattypes van droge en natte heide (2330, 4010, 4030 en 6230).</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De soort is heel gevoelig voor de versnippering van het leefgebied. Voldoende grote en kwaliteitsvolle leefgebieden zijn dus noodzakelijk.</p>
Gevlekte witsnuitlibel	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Ontwikkeling deelpopulatie in de omgeving van het Wolfsven in Hamont en in het Hageven. Er wordt telkens gestreefd naar een populatie van minstens 10 exemplaren waar ook voortplanting plaatsvindt.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De soort is in Vlaanderen met uitsterven bedreigd. De G-IHD stellen een areaaluitbreiding over de volledige Kempen tot doel. Grensoverschrijdend is er ook geschikt habitat aanwezig voor de soort.</p> <p>SBZ-H 2200032 is zeer belangrijk voor</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Bedekking met drijvende en ondergedoken waterplanten van 10-70%; - Zonbeschenen plassen zonder vis; - Successie terugdringen - pH 5.0-7.6; - tegengaan eutrofiering.

		deze soort (G-IHD).		
Ingekorven vleermuis	=	<p><u>Doel:</u></p> <p>Behoud van het actueel voorkomen.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De soort is reeds aanwezig binnen de gebieden. Het minimaal behoud van de huidige populaties is noodzakelijk door het behoud van het huidig areaal.</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Verbetering van de huidige connectiviteit van het landschap dat dient als migratieroute tussen de jachtgebieden, de kolonieplaatsen en overwinteringsgebieden..</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>Deze connectiviteit van het landschap is van groot belang zodat de soort zicht kan verplaatsen van de kolonie tot het foerageergebied. Onderbrekingen hierin kunnen er toe leiden dat de vleermuizen niet meer tot hun foerageer- of leefgebied geraken.</p>
<i>Vogelsoorten</i>		Populatie doelstelling		kwaliteitseisen aan de leefgebieden
Soort	doel	Toelichting	Doel	Toelichting
Boomleeuwerik	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Minstens behoud van de actuele populaties (25-29 BP).</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>SBZ-V is zeer belangrijk voor de Boomleeuwerik (G-IHD).</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Verbetering van de kwaliteit van de heide, landduin- en boshabitats. Deze doelstelling spoort samen met de kwaliteitsdoelstellingen voor de habitats 2310, 2330, 4010, 4030, 9120 en 9190.</p> <p>Verder zijn de kwaliteitseisen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voldoende plekken open zand;

				<ul style="list-style-type: none"> - Golvende bosranden in de overgang van bos naar heide; - Open plekken in het bos; - Sturing van de recreatie is belangrijk om voldoende broedrust te kunnen garanderen op potentiële broedplekken. <p><i>Motivering:</i></p> <p>Het leefgebied van deze vogel bestaat uit structuurrijke heidegebieden met een geleidelijke overgang naar open tot halfopen bossen.</p> <p>Voor het bereiken van een goede staat van instandhouding dient de kwaliteit van het leefgebied te verbeteren.</p>
Nachtzwaluw	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Minstens behoud van de actuele populaties (25-27 BP).</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>SBZ-V is belangrijk voor de Nachtzwaluw (G-IHD).</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Deze worden grotendeels gedekt door de kwaliteitsdoelstellingen van Boomleeuwerik (Zie daar). Daarnaast is de soort gebaat bij solitaire loofbomen en grove dennen met lage takken.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>Zie motivering Boomleeuwerik.</p>

<p>Bocagelandschap met Graslandcomplexen</p>	<p>Het bocagelandschap is belangrijk voor een reeks van Europese soorten en habitattypes waaronder:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Glanshaverhooilanden met Grote pimpernel 6510; - Blauwgraslanden 6410; - amfibieën zoals Boomkikker, Kamsalamander, Heikikker en Poelkikker; - verschillende vleermuissoorten (zie ook doelstellingen Boslandschap); - de broedvogels Grauwe klauwier,; <p>Hierbij wordt onderstreept dat de gebieden voor het habitatype Glanshaverhooilanden met subtype Grote pimpernel: 6510 (BE2200032) en de soorten Boomkikker en Grauwe klauwier essentieel en Kamsalamander (BE2200034) zeer belangrijk zijn op Vlaamse schaal (cfr. G-IHD).</p> <p>Bepalend voor de oppervlakte en kwaliteitsdoelstellingen zijn in de eerste plaats de noodzaak aan voldoende leefgebied voor een populatie Grauwe klauwier. Er worden twee kernen van telkens 10 broedparen voorzien, één in Sint-Martensheide en één in de Brand. Per kern van 10 BP is er 100 ha geschikt leefgebied nodig. Dit leefgebied bestaat hoofdzakelijk uit bloem- insectenrijke graslanden met doornstruweel. Hiervoor wordt er 120-130 ha extra leefgebied voorzien door effectieve uitbreiding. Buiten de voorgestelde doelen van 6510 en 6230 bestaat dit extra leefgebied hoofdzakelijk uit rbb's zoals kamgraslanden: rbb , doornstruweel: rbb_{sp}, oligo- en mesotrofe wateren: rbb_{ba}/am, en bloemrijke graslanden: hp*). Deze worden voorzien in Sint-Maartensheide en Itterbeek-Brand om de versnippering van leefgebied Grauwe klauwier tegen te gaan. Met deze doelstelling wordt deels ook het leefgebied van de Boomkikker en Kamsalamander uitgebreid. Voor deze amfibieën is echter een verbinding nodig om via kleine landschapselementen zoals hagen, bosranden, poelen de omliggende potentiële gebieden te kunnen koloniseren. Deze verbindingen zijn nodig telkens beginnende van de bronpopulatie in de Brand naar enerzijds Stamprooierbroek en Sint-Maartensheide en anderzijds via Jagersborg naar den Tösch (Ook wordt er 1 ha uitbreiding door omvorming voorzien onder de vorm van poelen waarvan ca. 0,25 ha in Sint-Maartensheide, ca. 0,25 ha in de Brand en ca. 0,5 ha in den Tösch. Ook voor Grauwe klauwier is het voorzien van een effectieve verbinding onder de vorm van kleine landschapselementen tussen de Brand en de St-Maartensheide ideaal als onderdeel van zijn leefgebied. Aangezien voor al deze Europese soorten (Grauwe klauwier, Boomkikker, Kamsalamander, Hei-, Poelkikker, de verschillende vleermuissoorten) en de habitattypische soorten (zoals, Bramensprinkhaan, Geel- en Zwartsprietdikkopje, Koninginnepage, Oranje en Bruin zandoogje, Groot dikkopje...) ... rbb's en</p>
---	--

	<p>bloemrijke graslanden noodzakelijk zijn is één van de doelstellingen ook minstens het behoud van deze actuele graslanden en RBB's. Ook weidevogels als Wulp en Grutto hebben nood aan deze graslanden.</p> <p>In de Wateringen in Lommel streeft men naar een kern Glanshaverhooiland met Grote pimpernel van 28 ha hierbij is een uitbreiding door omvorming voorzien van 10 ha boven op de actuele 18 ha. Het herstellen van het bevoeiingssysteem en van het hooilandbeheer is noodzakelijk samen met een goede waterkwaliteit om deze doelstellingen te halen.</p> <p>Om voldoende oppervlakte habitat en/of leefgebied voor deze soorten te bekomen is het aaneensluiten en versterken van de bestaande leefgebieden noodzakelijk. Dit aangezien het bocageelandschap versnipperd voorkomt over heel het gebied. Ook continue aanvoer van kanaalwater moet gegarandeerd zijn in tijden dat er bevoeid moet worden, dit voor behoud en verbetering van 6510 als ook voor soorten als Bittervoorn.</p>			
<i>Habitats</i>	Oppervlakte <i>doelstelling</i>		Kwaliteits <i>doelstelling</i>	
Habitat	doel	Toelichting	doel	Toelichting
6410 - Grasland met <i>Molinia</i> op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (<i>Molinion caeruleae</i>)	↑	<p>Doel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Actueel: 0,5 ha - Uitbreiding door omvorming: 1 ha - Totaal: 1,5 ha <p>SBZ-H BE2200033:</p> <p>Behoud van actuele oppervlakte van 0,5 ha en uitbreiding door omvorming met 1 ha in de Vallei van de Abeek.</p> <p><u>Motivering:</u></p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, eutrofiëring en/of verzuring, vegetatiewijziging.</p> <p>De habitat bestaat uit mesotrofe graslanden met een vegetatie <50 cm en een bedekking van lage schijngrassen die hoger is dan 30%. De bedekking van de sleutelsoorten is >30% en, indien aanwezig heeft de strooisellaag en de verruiging een bedekking <10%. De graslanden dienen gebufferd te zijn tegen externe invloeden en hebben geen graag zon (geen beschaduwing). Nastreven van de natuurlijke hydrologie van de vallei (grondwater) en gericht beheer.</p>

		Het gebied wordt in de G-IHD als belangrijk aangeduid voor het habitat 6410.		<u>Motivering:</u> Momenteel bevindt dit habitatype zich in een gedeeltelijke aangetaste staat van instandhouding. De genetische kwetsbaarheid en het feit dat sommige sleutelsoorten geen zaadbank hebben, maakt snel herstel van relicten noodzakelijk, anders verdwijnen bepaalde sleutelsoorten voorgoed.
6510 - Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	↑	<u>Doel:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Actueel: 36,5 ha - Uitbreiding door omvorming: 13 ha - Totaal: 49,5 ha SBZ-H BE2200032: In de Lommelse Wateringen wordt een uitbreiding van het habitat 6510 (subtype glanshavergraslanden met Grote pimpernel) voorzien van 10 ha door omvorming. Met een huidige oppervlakte van 18 ha, is de oppervlakte doelstelling in totaal 28 ha. (Dit zal plaatselijk ten koste gaan van 6430 dat dan elders binnen het SBZ-complex gecompenseerd moet worden via open plekken in 91E0). Behoud actuele oppervlakte van 3 ha in	↑	<u>Doel:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Herstellen van de habitatkwaliteit door het herstellen van het bevoeiings-systeem en van het hooilandbeheer. - Beperken van verbossing, eutrofiering, strooisellaag. - Nastreven van een lokaal goede staat van instandhouding van habitattypische soorten zoals Bramensprinkhaan, Geel- en Zwartsprietdikkopje, Koninginnepage, Oranje en Bruin zandoogje, Groot dikkopje, Gouden sprinkhaan. <u>Motivering:</u> Door het afnemen van het zuivere hooibeheer en de intensivering van de landbouw zijn er buiten natuurreservaten nauwelijks goed ontwikkelde

	<p>het Hageven. Hier zijn ook uitbreidingsmogelijkheden.</p> <p>SBZ-H BE2200033:</p> <p>Behoud van actuele oppervlakte van 6,5 ha.</p> <p>SBZ-H BE2200034:</p> <p>Behoud van de actuele oppervlakte van ca. 9 ha. Ter hoogte van de Itterbeek zal circa 3 ha via schraalgraslandherstel Life-project Itter worden gerealiseerd.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De gebieden worden in de G-IHD respectievelijk als essentieel (voor het subtype glanshavergraslanden met Grote pimpernel), belangrijk en belangrijk aangeduid voor het habitat 6510 en de habitattypische (en Europese) soorten: Grauwe klauwier en Boomkikker.</p> <p>De vloeiveiden van Lommel vormen in Vlaanderen een referentiegebied voor goed ontwikkelde glanshavergraslanden. (landschapsbeheerplan in opmaak voor beschermd landschap 'De Vloeiveiden' en LIFE-project Dommeldal).</p> <p>De Brand en Langeren - Den Tösch behoren tot de meest waardevolle</p>	<p>glanshavergraslanden bewaard gebleven.</p>
--	---	---

		<p>hooilandgebieden van de Vlake van Bocholt en zijn landschappelijk zeer waardevolle bocagelandschappen. Het behoud van dit type matig voedselrijk grasland is noodzakelijk voor duurzame populaties van Grauwe klauwier en Boomkikker.</p>		
<i>Soorten</i>	Populatiedoelstelling		kwaliteitseisen aan de leefgebieden	
Soort	doel	Toelichting	doel	Toelichting
Boomkikker	↑	<p><u>Doel:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - behoud van de populatie in de vallei van de Itterbeek (Brand) (actueel goede LSVI); - de realisatie van populaties in een goede LSVI in enerzijds Stamprooierbroek, Sint-Maartensheide/Luysen en anderzijds Tösch-Langeren: : minstens 200 roepende mannetjes per populatie, waarbij elk jaar voldoende voortplanting is); - een populatie van 50-100 roepende mannetjes in Jagersborg. Deze moet dienen als een step-stone tussen de populatie van de Brand en den Tösch; - er is 1 ha extra oppervlakte leefgebied nodig; De resterende oppervlaktedoelstellingen zijn grotendeels gedekt door de doelstellingen van Grauwe klauwier 	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Qua waterbiotoop:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het creëren van visvrije waterpartijen. Minimum 5 kleine (<100m²) of 2 grote plassen (>100m²) per populatie. - Het streven naar waterpartijen met voldoende oppervlakte open water en gevarieerde ondergedoken en drijvende watervegetaties. <p>Qua landbiotoop:</p> <p>Het behoud en versterken van het kleinschalig landschap met ruigtevegetaties (rbbhf, rbbmc), bloemrijke graslanden (rbbhc), houtwallen, bosranden en braamstruwelen met een oppervlakte van meer dan 20 ha per populatie. Dit landbiotoop moet zo goed mogelijk aansluiten bij de voortplantingsbiotopen.</p> <p>Qua corridors:</p>

		<p>(zie daar); de uitbreiding van het leefgebied met 1 ha wordt indicatief als volgt gelokaliseerd: 0,25 ha in Sint-Maartensheide, 0,25 ha in de Brand en 0,5 ha in den Tösch.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>SBZ-H BE2200034 is een essentieel gebied voor de boomkikker (G-IHD).</p> <p>De soort heeft een leefbare populatie in de Brand. In Stamprooierbroek en den Tösch kan r mits kwaliteitsverbetering en het voorzien van extra poelen (voldoende) geschikte leefgebied ontstaan voor de soort.</p>	<p>Creatie of optimalisatie van functionele corridors via hagen, houtkanten, bloemrijke graslanden, poelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Van de Brand naar Stamprooierbroek en Sint-Maartensheide - Van de Brand, via Jagersborg naar den Tösch - In het Smeethof <p>Deze corridors zijn gelegen binnen SBZ-V en gaan van het ene SBZ-H naar het andere.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>Momenteel is een belangrijke populatie aanwezig in de Brand. De nabijgelegen gebieden kunnen van hieruit gekoloniseerd worden mits de ontwikkeling van functionele corridors.</p>
Kamsalamander	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Behoud van de populatie aanwezig in de Brand, Jagersborg en Stamprooierbroek.</p> <p>Uitbouw van de huidige populatie in het Stamprooierbroek, 't Hasselt en in Plateaux/Hageven (Neerpelt) en Smeethof (enkel SBZ-V) tot een</p>	<p>↑</p> <p><u>Doel:</u></p> <p>Kwaliteitsdoelen nagenoeg volledig gedekt door de doelen van Boomkikker</p> <p>In het Hageven-Les Plateaux dient naast kwaliteitsverbetering eveneens extra habitat in de vorm van waterpartijen gecreëerd te worden.</p>

		<p>populatie in goede staat van instandhouding (> 50 adulte dieren en > 50 larven of eieren).</p> <p>Uitbreiding van de aantallen Kamsalamander is mogelijk door kwaliteitsverbetering van het leefgebied. Er is geen extra oppervlakte leefgebied nodig. De oppervlaktedoelstellingen zijn gedekt door de doelstellingen van Boomkikker.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>SBZ-H BE2200033 is belangrijk voor de realisatie van de G-IHD voor deze soort.</p> <p>De soort bevindt zich in een ongunstige staat van instandhouding.</p>		<p><u>Motivering:</u></p> <p>De voornaamste bedreigingen voor de soort zijn het verdwijnen van kwaliteitsvolle landbiotopen en voortplantingspoelen.</p>
Poelkikker	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Creëren van verschillende duurzame populaties in goede staat van instandhouding in de Brand, in Bergerven en in het Hageven. Hierbij wordt gestreefd naar minstens 200 roepende mannetjes per populatie. Bij de populatie in het Hageven moet men streven naar een mogelijkheid tot uitwisseling met de populatie in Nederland.</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Natuurlijke hydrologie optimaliseren. Deze doelstelling gaat samen met de kwaliteitsdoelstelling voor de oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren (3130) en vochtige heidehabitats (4010).</p> <p>Aandacht besteden aan de problemen van eutrofiëring en verzuring.</p> <p>Het verhinderen van hybridisatie van poelkikker met meerkikker.</p>

		<p>Er is geen extra oppervlakte nodig.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De SBZ's worden in de G-IHD aangeduid als belangrijk gebied voor deze soort. De soort bevindt zich in een (gedeeltelijk) aangetaste staat van instandhouding.</p>		<p><u>Motivering:</u></p> <p>Een goede kwaliteit van het leefgebied is noodzakelijk om tot een goede LSVI te kunnen komen.</p>
Heikikker	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Er wordt gestreefd naar een populatie in het Hageven (BE2200032-1), in de Warmbeekvallei (BE2200032-2) en in de Brand (BE2200034) met minstens 200 roepende mannetjes (of eiklompjes) met elk jaar voldoende voortplanting.</p> <p>Bij de populatie in het Hageven moet men streven naar een mogelijkheid tot uitwisseling met de populatie in Nederland. Er is geen extra oppervlakte nodig.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De soort is niet aangemeld in deze SBZ's, maar komt voor in SBZ-H SBZ-H BE2200034. Aangezien het gaat om kleine populaties, bevindt de soort zich in een gedeeltelijk aangetaste LSVI. Uitbreiding of herstel van de populaties is noodzakelijk voor een lokaal goede</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Terugdringen van verzuring en vermesting om tot een gepaste zuurtegraad van het water in de vennen (pH 5-6) te komen.</p> <p>Voldoende zonnige, mesotrofe, plantenrijke plassen die het ganse jaar water bevatten. De oeverzone is meer dan 50% voorzien van abundante vegetatie en in de buurt liggen geen verkeerswegen.</p> <p>Visvrij houden van de poelen (Amerikaanse hondsvij).</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>In te zuur water beschimmelen de eiklompjes. De grondwaterstand in het landhabitat (vochtige heide) dient permanent hoog te zijn. Door realisatie van deze doelen kan de soort evolueren</p>

		staat van instandhouding.		naar een goede staat van instandhouding.
<i>Vogelsoorten</i>		populatie <i>doelstelling</i>		kwali <i>teitseisen aan de leefgebieden</i>
Soort	doel	Toelichting	Doel	Toelichting
Grauwe klauwier	↑	<p>Doel:</p> <p>Actueel 1 -3 broedpa(a)r(en). Uitbreiding tot een kernpopulatie in Noordoost-Limburg van 10 BP in Sint-Maartensheide en 10 BP in Itterbeek-Brand.</p> <p>Voor het behalen van een goede staat van instandhouding wordt er 120-130 ha extra leefgebied (kamgraslanden en rbb) voorzien (via effectieve uitbreiding) in Sint-Maartensheide en Itterbeek-Brand bovenop de eerder in het rapport benoemd oppervlaktes Europees te beschermen habitats (6510, 6230) om in totaal tot twee kernen van elk ongeveer 100 ha geschikt leefgebied te komen. De twee kernen dienen wel met elkaar verbonden te worden door een voldoende dicht netwerk van kleine landschapselementen. Dit houdt enerzijds het herstel in en maar mogelijk de ontwikkeling van kleine landschapselementen.</p> <p>Behoud van telkens elk één broedpaar Aan de watering 'De Holen' en het Smeethof (beiden enkel SBZ-V)</p>	↑	<p>Doel:</p> <p>Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied naar bloemrijke en insectenrijke graslanden.</p> <p>Instandhouding, herstel en ontwikkeling van kleinschalig, relatief extensief beheer landbouwgebied met een grote dichtheid aan lage, kleine landschapselementen met aandacht voor braamstruweel. Het streefbeeld is een landbouwlandschap met 5-10% extensief beheerde elementen.</p> <p>Zo veel mogelijk vermijden van gebruik van bestrijdingsmiddelen met het oog op diverse (grote) insectenfauna.</p> <p>Vermijden van geluidsverstoring.</p> <p>Motivering:</p> <p>De Grauwe klauwier broedt in kleinschalige, gevarieerde, halfopen tot open cultuurlandschappen met veel kleinschalige landschapselementen zoals bosjes, houtkanten, struiken en struweel (met doornstruiken!).</p> <p>De kwaliteitsdoelstellingen zijn nodig</p>

		<p>Motivering:</p> <p>Het vogelrichtlijngebied is als essentieel aangeduid in de G-IHD voor de Grauwe klauwier</p>		<p>voor het bereiken van een goede lokale staat van instandhouding.</p>
Wespendief	↑	<p>Doel:</p> <p>Voor populatiedoelstellingen zie Boslandschap.</p> <p>Motivering:</p> <p>zie Boslandschap.</p>	↑	<p>Doel:</p> <p>Buiten de kwaliteitsdoelstellingen van het Boslandschap heeft de Wespendief ook nood aan insectenrijke foerageergebieden.</p> <p>Motivering:</p> <p>Deze insectenrijke gebieden zijn noodzakelijk voor hun voedselvoorziening.</p>
Blauwe kiekendief	=	<p>Doel:</p> <p>Behoud van het belang van het gebied als overwinteringsgebied. Deze aantallen kunnen natuurlijk jaarlijks schommelen.</p> <p>Motivering:</p> <p>De SBZ-V is een belangrijk overwinteringsgebied voor de soort (G-IHD). Jaarlijks worden meerdere exemplaren waargenomen in het gebied.</p>	↑	<p>Doel:</p> <p>Garanderen van rust in de slaappleatsen.</p> <p>Het bevorderen van voedselaanbod in agrarische gebieden (bv. onbewerkte randstroken langs akkers, braakliggende akkers, verruigd grasland, ...)</p> <p>Behoud van de openheid van het landschap in belangrijke overwinteringsgebieden.</p> <p>Motivering:</p> <p>De Blauwe kiekendief is een soort van open landschappen (van weides en akkerlanden tot moerassen en heiden).</p>

				De bovengenoemde kwaliteitsdoelstellingen zijn nodig voor het behoud van het belang van het gebied als overwinteringsgebied.
--	--	--	--	--

Als overzicht wordt hieronder een samenvattende tabel opgesteld van de doelstellingen die enkel binnen SBZ-V vallen en dus buiten SBZ-H. We zullen hier enkel de doelstellingen bespreken buiten SBZ-H binnen SBZ-V die het meeste impact hebben op de doelgroepen.

Samenvatting van de doelstellingen die buiten SBZ-H en binnen SBZ-V vallen.	Er wordt gestreefd naar behoud van de actuele natuurwaarden zowel op vlak van Europese habitattypes, Europese soorten maar ook naar behoud van huidige oppervlakte RBB's en andere natuurwaarden graslanden, houtkanten, poelen, ... en Regionaal Belangrijke soorten zoals de weidevogels Wulp en Grutto. Wel wordt er naar een kwaliteitsverbetering gestreefd in deze habitattypes, RBB's en leefgebieden (zie doelstellingen hierboven). Als samenvatting zullen we hieronder enkele de doelstellingen bespreken die de grootste impact hebben op de doelgroepen.			
	populatiedoelstelling		kwaliteitseisen aan de leefgebieden	
Soort	doel	toelichting	doel	toelichting
Boomkikker	=	<u>Doel:</u> Buiten SBZ-H zijn geen populatie doelstellingen opgesteld.	↑	<u>Doel:</u> Voor de doelstellingen binnen SBZ-H te kunnen halen zijn er verbindingen nodig tussen de geschikte leefgebieden deze zijn deels gelegen buiten SBZ-H binnen SBZ-V: Creatie of optimalisatie van functionele corridors voor de soort die bestaat uit kleine landschapselementen zoals hagen, houtkanten, struwelen, bloemrijke graslanden of poelen:

				<ul style="list-style-type: none"> - van de Brand naar Stamprooierbroek en Sint-Maartensheide; - van de Brand, via Jagersborg naar den Tösch ; - in het Smeetshof. <p><i>Motivering:</i></p> <p>Momenteel is een belangrijke populatie aanwezig in de Brand. De nabijgelegen gebieden kunnen van hieruit gekoloniseerd worden mits de ontwikkeling van functionele corridors. Bovendien kan de Grauwe klauwier hier ook van profiteren.</p>
Vogelsoorten		populatiedoelstelling		kwaliteitseisen aan de leefgebieden
Soort	doel	toelichting	Doel	Toelichting
Grauwe klauwier	=	<p>Doel:</p> <p>Behoud van één broedpaar in de omgeving van de watering 'De Hoken' en één broedpaar het Smeetshof</p> <p>Motivering:</p> <p>Het vogelrichtlijngebied is als essentieel aangeduid in de G-IHD voor de Grauwe klauwier</p>	↑	<p>Behoud huidige oppervlakte leefgebied m.a.w behoud van huidige Europese habitattypes en RBB's en kwaliteitsverbetering.</p> <p>Het leefgebied van Grauwe klauwier profiteert mee bij de doelstellingen van leefgebied Bruine kiekendief en de corridor voor Boomkikker.</p>

Wespendief	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Behoud actuele aantallen broedparen.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>SBZ-V is 'zeer belangrijk' voor de soort binnen de G-IHD en het SBZ-complex herbergt een belangrijk deel van de Vlaamse populatie.</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Behoud huidige oppervlakte leefgebied m.a.w. behoud van huidige Europese habitattypes en RBB's en kwaliteitsverbetering.</p> <p>Het leefgebied van Wespendief profiteert mee van doelstellingen Bruine kiekendief.</p>
Bruine kiekendief	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Buiten SBZ-H zijn geen broedgebieden afgebakend.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>SBZ-V is belangrijk voor de soort binnen de G-IHD. Herstel van de populatie(s) is mogelijk door verbetering kwaliteit van het leefgebied (vooral dit van het foerageergebied).</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Broedgebied:</p> <p>Verbetering kwaliteit broedgebieden.</p> <p>Foerageergebied:</p> <p>Er is een herstel nodig van de kwaliteit van het foerageergebied (voldoende kwalitatieve open ruimte) rondom de broedgebieden, in het bijzonder in de volgende gebieden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gebied Veldhoven (omgeving Smeethof en langsheen de Raambeek) - open ruimte ten oosten van het Hageven richting Achelse kluis <p>In concreto komt dit neer op een behoud of herstel van vochtige weilanden (rbbhc,</p>

			<p>rbbhf, rbbmc, rbbms), bloemrijke graslanden en cultuurlanden met veel voedselaanbod (muizen, konijnen, ...) en kleine landschapselementen. Per koppel Bruine kiekendief is ongeveer 200 ha kwalitatief foerageergebied noodzakelijk.</p> <p>Voldoende hoge waterstand tijdens de broedperiode om predatie tegen te gaan.</p> <p>Minimale rustverstoring.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De Bruine kiekendief is een soort van open landschappen met hierbinnen een afwisseling van moeras- en kwalitatieve goede rietvegetaties en van graanculturen en graslanden. De kwaliteit van het volledige landschap moet goed zijn om een goede lokale staat van instandhouding te kunnen bereiken. .</p>
Roerdomp	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>in het SBZ-V wordt 1 broedpaar tot doel gesteld. Voor elk broedpaar dient 30-50 ha geschikt leefgebied aanwezig te zijn. Om de globale doelstellingen te realiseren is naast de kwaliteitsverbetering van het bestaand leefgebied, een toename nodig van 15 ha door omvorming en 10 - 15 ha (open water en moeras) door effectieve uitbreiding nodig binnen SBZ-V.</p>	<p>↑</p> <p><u>Doel:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - geschikt leefgebied, bestaande uit nat rietland, moerasvegetaties (>50%) en open water (>30%); - helder water met goede waterkwaliteit en een hoog voedselaanbod (jonge vis, ongewervelden, amfibieën); - voldoende geschikte randzones (waterriet/ondiep water/oeverplantenvegetaties;

		<p><u>Motivering:</u></p> <p>De SBZ-V is als essentieel aangeduid in de G-IHD.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - voldoende rust en waar mogelijk het creëren van predatievrije broedgelegenheden tijdens broedperiode; - open vijverlandschap; - gevarieerde leeftijdsstructuur van de rietvegetaties: per broedkoppel is er nood aan min. 0,5 tot 2 ha overjarig riet of lisdodde met voldoende dikke kniklaag (opstapeling van oude stengels); - aanwezigheid van verlandingsvegetaties (niet enkel riet/lisdodde, maar ook ondergedoken en drijvende watervegetaties); - hoog waterpeil in de leefgebieden tijdens het broedseizoen. <p><u>Motivering:</u></p> <p>De Roerdomp broedt en foerageert in grote, voldoende natte rietmoerassen met zuiver water en natte rietmoerassen. De bovenvermelde kwaliteitseisen zijn nodig voor het bereiken van een goede staat van instandhouding.</p>
Blauwe kiekendief	=	<p><u>Doel:</u></p> <p>Behoud van het belang van het gebied als overwinteringsgebied. Deze aantallen kunnen natuurlijk jaarlijks</p>	↑	<p><u>Doel:</u></p> <p>Garanderen van rust in de slaapplekken. Het bevorderen van voedselaanbod in</p>

		<p>schommelen.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De SBZ-V is een belangrijk overwinteringsgebied voor de soort (G-IHD). Jaarlijks worden meerdere exemplaren waargenomen in het gebied.</p>	<p>agrarische gebieden (bv. onbewerkte randstroken langs akkers, braakliggende akkers, verruigd grasland, ...).</p> <p>Behoud van de openheid van het landschap in belangrijke overwinteringsgebieden.</p> <p><u>Motivering:</u></p> <p>De Blauwe kiekendief is een soort van open landschappen (van weides en akkerlanden tot moerassen en heiden). De bovengenoemde kwaliteitsdoelstellingen zijn nodig voor het behoud van het belang van het gebied als overwinteringsgebied.</p>
--	--	--	---

Hier ook nog kort een samenvattende tabel met alle uitbreidingen per gebied:

	BE2200032			BE2200033			BE2200034			BE2221314			TOTAAL		
	actueel	uitbreiding via omvorming	effectieve uitbreiding	actueel	uitbreiding via omvorming	effectieve uitbreiding	actueel	uitbreiding via omvorming	effectieve uitbreiding	actueel	uitbreiding via omvorming	effectieve uitbreiding	actueel	uitbreiding via omvorming	effectieve uitbreiding
2310/2330 complex	18	25-30											18	25-30	
3130	7	5		0,5			48						55,5	5	
3150	3			28,5			1						32,5		
3260	aanwezig	30-60% beek		aanwezig	50-70% beek		aanwezig	30-60% beek					aanwezig	30-60% beek	
4010/7150 complex	26,74	18-20	10-20	2			8	2					36,74	20-22	10-20
4030	48	21-35		5			5	5					58	26-40	
6230	0,45			5			4	9					9	9	
6410				0,5	1								0,5	1	
6430	115			33			18						166		
6510	21	10		6,5			9	3					36,5	13	
7140				6	30-40								6	30-40	
7210	3												3		
9120/9190 complex	30	180-250	50-80	160	25-40	50-70	170	100-140	50-80				360	305-430	150-230
91E0	95	15-25	60-120	390	100-150	50-80	151	35-60	40-50				636	150-235	150-250
LEEFGEBIED SOORTEN															
Boomkikker					0,25			0,75						1	
Grauwe klauwier						60-65		60-65							120-130
Porseleinhoen					5-10									5-10	
Beekprik															4-5
Roerdomp			15-30		15	25					15	10-15		30	50-70
POPULATIE															
	BE2200032			BE2200033			BE2200034			BE2221314			TOTAAL		
	actueel	uitbreiding	totaal	actueel	uitbreiding	totaal	actueel	uitbreiding	totaal	actueel	uitbreiding	totaal	actueel	uitbreiding	totaal
Roerdomp	2-3	0	2	1	4-5	5-6				0	1	1	3	5-6	9-10
Woudaap				1	2-3	3-4									3-4
Grauwe klauwier				1-2	8-9	10	0	10	10	2	0	2	3-4	18-19	22
Porseleinhoen	2		2	2-3		2-3				2	0	2	4-5	1-2	5-7
Bruine kiekendief	0-2		2	0	2	2							0-2	2	4
Wespendief													23-29	0	23-29

8.2. Prioritaire inspanningen met het oog op het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen

Voor de verschillende voorkomende habitats en soorten zijn doelen geformuleerd. Voor een aantal doelstellingen zijn bijkomende inspanningen noodzakelijk. De inspanningen kunnen onafhankelijk van elkaar worden uitgevoerd. Niet al deze inspanningen zijn op dezelfde termijn realiseerbaar. De realiseerbaarheid hangt onder andere af van de kostprijs van de inspanningen, de maatschappelijke context en de technische kennis. In paragraaf 8.3 wordt een overzicht gegeven van de prioriteit, dekkingsgraad en de nodige inspanning hiervoor. Er wordt onderstreept dat het uitvoeren van de hieronder opgesomde lijst van inspanningen/acties niet alle knelpunten in het gebied zullen oplossen en niet alle doelen zal weten te bewerkstelligen. De hieronder opgelijste acties zijn dan ook te beschouwen als de prioritaire inspanningen.

In de kaartenbijlage (bijlage 5) worden de prioritaire inspanningen op kaart 8.3 gesitueerd.

1. Herstel en uitbreiding (mesotroof) moeras

Het herstel van dit moeraskarakter kan enkel plaats vinden door een combinatie van de uitbreiding van de bestaande moeraskernen met behoud van de sterke verweving Europese habitats en regionaal belangrijke biotopen, het herstellen en realiseren van voldoende leefgebied voor de Europees te beschermen soorten Roerdomp (9 – 10 bp, Woudaap (3 - 4 bp), Porseleinhoen (3 – 5 bp.) en Bruine kiekendief (3-4 bp) en het herstellen van de natuurlijke waterhuishouding (zie ook prioritaire inspanning 3) gevolgd door een gericht beheer.

Buiten het habitatrictlijngebied Abeek komen eveneens grotere moerasgebieden voor in enkele deelgebieden van andere SBZ's, met name in het Hageven, de Lozerheide en Smeetshof.

2. Herstel van de belangrijkste laagveencomplexen in de Abeekvallei

Om te kunnen komen tot een goede lokale staat van instandhouding is het realiseren van een meer ecologisch samenhangend laagveen (overgangs- en trilveen 7140) in de Abeekvallei nodig. Dit vergt onder meer grote(re) aaneengesloten oppervlakten en een natuurlijke waterhuishouding (zie prioritaire inspanning 3). Er wordt gestreefd naar twee kernen laagveen van elk minstens 30-40 ha.). In de bovenloop van de Abeek (stroomopwaarts van de Zuid-Willemsvaart) zal binnen de afbakening van het Habitatrictlijn het laagveen slechts in mozaïek kunnen voorkomen met beekbegeleidende broekbossen (91 E0) maar vooral als open plekken tot minstens 3 ha binnen deze broekbossen.

3. Herstel van de natuurlijke waterhuishouding

Binnen SBZ-H en ter hoogte van het Smeetshof wordt de natuurlijke waterhuishouding hersteld in functie van vooral de grondwaterafhankelijke habitats van laagveen en alluviaal elzenbroekbos en in functie van natte ruigtes en natte heide. Dit vereist herstel van het natuurlijke beekbodempool van de Dommel, Abeek, Warmbeek, Itterbeek, Bosbeek en Zanderbeek. Ter hoogte van de meest kwetsbare zones dient de verdroging (vooral ontstaan door lokale ont- en afwatering) opgeheven te worden.

4. Versterking mozaieklandschap

De prioritaire inspanning "versterking mozaieklandschap" omvat enerzijds het versterken van de grote natuurkernen en anderzijds het verbinden van deze kernen via de versterking van de basisnatuurkwaliteit en het behoud en herstel van de bocagelandschappen Langeren-Den Tösch, de Brand en de St-Maartensheide. Het behoud en de versterking van de basisnatuurkwaliteit is noodzakelijk voor het kunnen realiseren of behouden van een goede lokale staat van instandhouding van de leefgebieden van Wespandief (grote delen van het Vogelrichtlijngebied), Grauwe klauwier en Boomkikker, maar ook voor een goede lokale staat van instandhouding van enkele Europees te beschermen vleermuizen en habitats.

In concreto komt dit neer op de volgende maatregelen:

- a) het behoud van de grote kwaliteitsvolle bos- en natuurkernen maar vooral het minimaal behoud en herstel van de kwaliteitsvolle open ruimte met hoge basisnatuurkwaliteit onder de vorm van kleinere natuur- en boskernen en kleine landschapselementen, die noodzakelijk zijn voor het behoud van de goede lokale staat van instandhouding van de grote populatie Wespandief.
- b) het herstellen en uitbreiding van het leefgebied van Grauwe klauwier vooral door herstel en ontwikkeling van kleine landschapselementen, het herstellen en verbeteren van graslanden in de gebieden St-Maartensheide en Brand en het versterken van de connectiviteit tussen twee gebieden door herstel een ontwikkeling van kleine landschapselementen,
- c) de uitbreiding van het leefgebied van Boomkikker door herstel en ontwikkeling van kleine landschapselementen, vooral lage houtkanten met bramenranden en poelen en anderzijds het versterken van de connectiviteit tussen de gebieden de Brand, de St-Maartensheide en de Tösch door herstel en ontwikkeling van kleine landschapselementen.

Dit alles impliceert enerzijds minimaal het behoud van de aanwezig regionaal belangrijke biotopen en andere minder waardevolle tot waardevolle biotopen volgens de biologische waarderingskaart en anderzijds het herstel en de ontwikkeling van kleine landschapselementen.

5. Ontwikkeling van 2 grotere heidekernen, die overgaan naar open beekvalleien.

Ter hoogte van de Achelse Kluis en het Hageven worden 2 samenhangende heide- en landduingebieden hersteld die aansluiten op de beekdalen van respectievelijk de Warmbeek en de Dommel.

6. Zoveel mogelijk herstel van de vloeiveiden

In de Vloeiveiden Lommel-Kolonie wordt 11 ha vloeiveiden, inclusief het historisch bevoeiingssysteem in functie van het zeer zeldzaam subtype van glanshaverhooilanden met grote pimpernel en weidekervel en de unieke flora van de Limburgse vloeiveiden, hersteld. In de overige vloeiveiden (Hageven, De Wateringen in Sint-Huibrechts Lille Broekkant, De Holen, Bocholt, watering Neeroeteren) wordt het oorspronkelijk vloeiveidepatroon met wateringssysteem behouden in functie van het behoud met kwaliteitsverbetering en/of herstel van schrale graslanden (6510) en natte ruigten (6430).

7. Effectieve bosuitbreiding

Op enkele plaatsen is bosuitbreiding van droog bos³⁹ noodzakelijk voor het kunnen bereiken van een lokaal goede staat van instandhouding van deze habitats en van de habitattypische soorten zoals Wespendif, Middelste bonte specht en Groot Vliegend hert:

- a) 50-80 ha in SBZ-H BE2200032, vooral in en rond de Warmbeekvallei en de Achelse Kluis;
- b) 50-70 ha in SBZ-H BE2200033, vooral in en rond het Groot-Broek;
- c) 50-80 ha in SBZ-H BE2200034, vooral in en rond Jagersborg.

Op enkele plaatsen is bosuitbreiding van nat bos⁴⁰ nodig voor het kunnen bereiken van een lokaal goede staat van instandhouding van dit habitats en van de habitattypische soorten zoals Wespendif, Grote weerschijnvlinder en Kleine ijsvogelvlinder:

- a) 60-120 ha in SBZ-H BE2200032, vooral in en rond de Warmbeekvallei
- b) 50-80 ha in SBZ-H BE2200033, vooral in de bovenloop van de Abeekvallei;
- c) 40-50 ha in SBZ-H BE2200034, vooral in en rond Jagersborg en de Tösch.

8.3. Samenvattende tabel

Wijze van voorstelling in samenvattende tabel

De verschillende prioriteiten hebben een verschillende urgentie. In de prioriteitentabel wordt een voorrangsorte aangegeven voor het aanpakken van de prioriteit. De omschrijving en betekenis van de vier categorieën van prioriteit (groot, matig, laag of onbekend) wordt weergegeven in Tabel 8-1.

Tabel 8-1: Legende voor het weergeven van de prioriteit voor het oplossen van een knelpunt in de prioriteitentabel.

Kleurcode	Grootte van de prioriteit	Omschrijving
-----------	---------------------------	--------------

³⁹ Droog bos: habitattypes 9120 en 9190

⁴⁰ Nat bos: habitattype 91E0

	Groot	<i>Als actie niet wordt opgestart treedt onherroepelijk verlies op van Europees te beschermen habitats of van populaties Europees te beschermen soorten of ernstig verlies van de eventuele herstelpotenties van die soorten en habitats.</i>
	Matig	<i>Als actie niet wordt opgestart zullen Europees te beschermen habitats en het leefgebied of de populatie van Europees te beschermen soorten slechts matig ontwikkelen of treedt er een matig verlies op van de herstelpotenties voor die soorten en habitats.</i>
	Laag	<i>Ook zonder deze actie is de instandhoudingsdoelstelling binnen bereik.</i>
	Onbekend	<i>Verder onderzoek is nodig om het belang van de actie uit te klaren.</i>

Tevens wordt in de samenvattende tabel een indicatie gegeven van de inspanning die het de betrokken actoren (eigenaar, gebruiker, overheid,...) zal kosten om de actie uit te voeren. De omschrijving en betekenis van de drie categorieën van inspanning (groot, matig en laag) wordt weergegeven in Tabel 8-2.

Tabel 8-2: Legende voor het weergeven in de prioriteitentabel van de inschatting van de grootte van de inspanning die het oplossen een knelpunt zal kosten.

Kleurcode	Grootte van de inspanning	Omschrijving
	Groot	<i>De distance to target is groot of de inspanning nodig om die te overbruggen is groot voor de betrokken actoren</i>
	Matig	<i>De distance to target is matig of de inspanning nodig om die te</i>

overbruggen is matig voor de betrokken actoren

Klein

De distance to target is klein of de inspanning nodig om die te overbruggen is laag voor de betrokken actoren

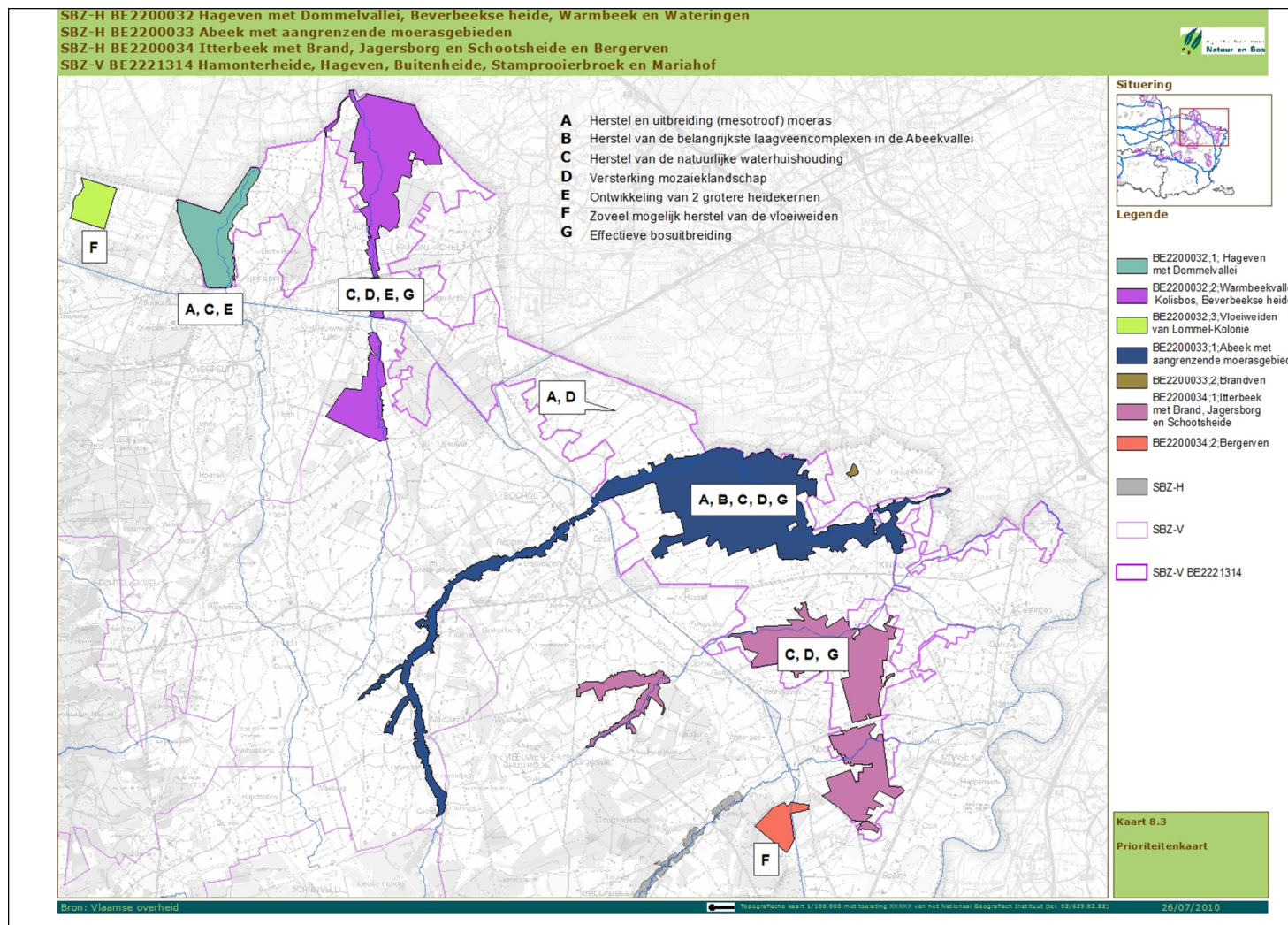
Tot slot wordt in de samenvattende tabel aangegeven in welke mate de actie wordt gedekt door bestaand of gepland beleid, zoals natuurinrichtingsprojecten, bekkenbeheerplannen, bosbeheerplannen en dies meer. De omschrijving en betekenis van de categorieën van de dekkingsgraad (groot, matig en laag) wordt weergegeven in Tabel 8-3.

Tabel 8-3: Legende voor het weergeven van de inschatting van de mate waarin het oplossen van een knelpunt gedekt wordt door gepland beleid in de prioriteitentabel.

Kleurcode	Mate van de dekking
●	<i>Niet gedekt</i>
●	<i>Niet of nauwelijks gedekt</i>
●	<i>Gedeeltelijk gedekt</i>
●	<i>Volledig gedekt</i>
?	<i>De dekking is onduidelijk</i>

Tabel 8-4: Evaluatie en samenvatting van de prioritaire inspanningen

Prioritaire acties	Globale prioriteit	Dekkingsgraad	Inspanning
1. Herstel en uitbreiding (mesotroof) moeras	▲	●	◆
2. Herstel van de belangrijkste laagveencomplexen in de Abeekvallei	▲	●	◆
3. Herstel van de natuurlijke waterhuishouding	▲	●	◆
4. Versterking mozaieklandschap	▲	●	◆
5. Ontwikkeling van 2 grotere heidekernen	▲	●	◆
6. Zoveel mogelijk herstel van de vloeiveiden	▲	●	◆
7. Effectieve bosuitbreiding	▲	●	◆

Figuur 8-3: Prioriteitenkaart

Bijlage 1 – Het belang van het Europees te beschermen gebied in het licht van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen voor Vlaanderen

De habitats van bijlage I

BE2200032 Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen

2310 - Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 1.100 ha
Kwaliteit	=	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Belangrijk	

2330 - Open grasland met Corynephorus- en Agrostissoorten op landduinen

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 280 - 380 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Belangrijk	

3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de Littorelletalia uniflora en/of de Isoëtes-Nanojuncea

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
-------	------	---------------------------

Areaal	↑	Sterke uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 44 - 57 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Belangrijk	

3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Minimaal behoud van het huidig areaal en zo mogelijk uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 25 - 85 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Kennis lacune	

3260 - Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het Ranunculion fluitans en het Callitricho-Batrachion

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Sterke uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Sterke uitbreiding van de huidige oppervlakte van 60 ha.
Kwaliteit	=	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, vervuiling, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Essentieel	

4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 700 - 900 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Belangrijk	

4030 - Droge Europese heide

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 640 - 480 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Zeer Belangrijk	

6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Uitbreiding van het huidig areaal met 3 %
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 257 ha
Kwaliteit	=	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, eutrofiëring

		en/of verzuring, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Belangrijk	

6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 122 - 187 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, niet afgestemd menselijk gebruik, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Essentieel	

6510 - Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 900 - 1650 ha
Kwaliteit	=	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, vervuiling, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Essentieel	

7140 - Overgangs- en trilveen

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Uitbreiding van het huidig areaal

Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 210 - 360 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Belangrijk	

7150 - Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	=	Lokale uitbreiding in functie van de lokale kwaliteit in complex met de habitats 4010 en 7140.
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, vervuiling, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Belangrijk	

7210 - Kalkhoudende moerassen met Cladium mariscus en soorten van het Caricion davallianae

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Sterke uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 2 ha
Kwaliteit	=	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, vervuiling, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Essentieel	

7230 - Alkalisch laagveen

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Uitbreiding van het huidige areaal met 18%
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 1 - 3 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, vervuiling, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Kennis lacune	

9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion)

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 2.050 - 3.200 ha door effectieve bosuitbreiding en 12.450 tot 16.600 ha door bosomvorming
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Belangrijk	

9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met Quercus robur op zandvlakten

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 520 - 890 ha door effectieve bosuitbreiding en 4.800 - 6.400 door bosomvorming
Kwaliteit	↑	Oplossen van versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Belangrijk	

91E0 - Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 1.800 - 3.000 ha door effectieve bosuitbreiding en 8.775 - 11.700 ha door bosomvorming
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Zeer Belangrijk	

BE2200033 Abeek met aangrenzende moerasgebieden**3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de Littorelletalia uniflora en/of de Isoëtes-Nanojuncea**

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Sterke uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 44 - 57 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Belangrijk	

3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
-------	------	---------------------------

Areaal	=	Minimaal behoud van het huidig areaal en zo mogelijk uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 25 - 85 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Zeer Belangrijk	

3260 - Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het Ranunculion fluitans en het Callitricho-Batrachion

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Sterke uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Sterke uitbreiding van de huidige oppervlakte van 60 ha.
Kwaliteit	=	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, vervuiling, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Zeer Belangrijk	

4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 700 - 900 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Belangrijk	

4030 - Droge Europese heide		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 640 - 480 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Zeer Belangrijk	

6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Uitbreiding van het huidig areaal met 3 %
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 257 ha
Kwaliteit	=	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, eutrofiëring en/of verzuring, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Kennis lacune	

6410 - Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Molinion caeruleae)		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Uitbreiding met 12%
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 52 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, eutrofiëring

		en/of verzuring, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Belangrijk	

6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 122 - 187 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, niet afgestemd menselijk gebruik, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Belangrijk	

6510 - Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 900 - 1650 ha
Kwaliteit	=	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, vervuiling, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Belangrijk	

7140 - Overgangs- en trilveen

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Uitbreiding van het huidig areaal

Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 210 - 360 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Zeer Belangrijk	

7150 - Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	=	Lokale uitbreiding in functie van de lokale kwaliteit in complex met de habitats 4010 en 7140.
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, vervuiling, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Kennis lacune	

9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion)

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 2.050 - 3.200 ha door effectieve bosuitbreiding en 12.450 tot 16.600 ha door bosomvorming
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Belangrijk	

9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met Quercus robur op zandvlakten

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 520 - 890 ha door effectieve bosuitbreiding en 4.800 - 6.400 door bosomvorming
Kwaliteit	↑	Oplossen van versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Belangrijk	

91E0 - Alluviale bossen met *Alnion glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 1.800 - 3.000 ha door effectieve bosuitbreiding en 8.775 - 11.700 ha door bosomvorming
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Zeer Belangrijk	

BE2200034 Itterbeek met Brand, Jagersborg en Schootsheide en Bergerven

3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de *Littorelletalia uniflora* en/of de *Isoëtes-Nanojuncea*

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Sterke uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 44 - 57 ha

Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Zeer Belangrijk	

3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Minimaal behoud van het huidig areaal en zo mogelijk uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 25 - 85 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Kennis lacune	

3260 - Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het Ranunculion fluitans en het Callitricho-Batrachion

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Sterke uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Sterke uitbreiding van de huidige oppervlakte van 60 ha.
Kwaliteit	=	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, vervuiling, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Zeer Belangrijk	

4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 700 - 900 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Belangrijk	

4030 - Droge Europese heide

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 640 - 480 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Zeer Belangrijk	

6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Uitbreiding van het huidig areaal met 3 %
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 257 ha
Kwaliteit	=	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, eutrofiëring en/of verzuring, vegetatiewijziging

Belang van het SBZ voor het habitat	Zeer Belangrijk	

6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 122 - 187 ha
Kwaliteit	↑	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, niet afgestemd menselijk gebruik, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Zeer Belangrijk	

6510 - Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>)		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 900 - 1650 ha
Kwaliteit	=	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, vervuiling, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Belangrijk	

9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met <i>Ilex</i> en soms ook <i>Taxus</i> in de ondergroei (<i>Quercion robori-petraeae</i> of <i>Ilici-Fagenion</i>)		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal

Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 2.050 - 3.200 ha door effectieve bosuitbreiding en 12.450 tot 16.600 ha door bosomvorming
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat		

9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met *Quercus robur* op zandvlakten

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 520 - 890 ha door effectieve bosuitbreiding en 4.800 - 6.400 door bosomvorming
Kwaliteit	↑	Oplossen van versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Belangrijk	

91E0 - Alluviale bossen met *Alnion glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding met 1.800 - 3.000 ha door effectieve bosuitbreiding en 8.775 - 11.700 ha door bosomvorming
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, ontbreken van natuurlijke dynamiek, vegetatiewijziging
Belang van het SBZ voor het habitat	Zeer Belangrijk	

De soorten van bijlage II

BE2200032 Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen		
Bittervoorn - <i>Rhodeus sericeus amarus</i>		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	Behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	=	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Belangrijk	

Drijvende waterweegbree - <i>Luronium natans</i>		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van de huidige populatie
Kwaliteit	=	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, vegetatiewijziging, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Belangrijk	

Gevlekte witsnuitlibel - <i>Leucorrhinia pectoralis</i>		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Uitbreiding van het huidige areaal tot de volledige Kempen en

		de Scheldevallei tussen Gent en Antwerpen
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, vegetatiewijziging, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Zeer Belangrijk	

Beekprik - Lampetra planeri		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van het huidige aantal populaties
Kwaliteit	↑	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, versnippering, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Uitbreiding van de oppervlakte geschikte oeverzone met 25 - 30 ha, naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Zeer Belangrijk	

BE2200033 Abeek met aangrenzende moerasgebieden		
Bittervoorn - Rhodeus sericeus amarus		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	Behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	=	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen

		habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Belangrijk	

Grote modderkruiper - Misgurnus fossilis		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Uitbreiding van het huidige areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Zeer Belangrijk	

Kamsalamander - Triturus cristatus		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Uitbreiding van het huidige areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van het huidig aantal populaties en versterken van de resterende populaties waarbij gestreefd wordt naar minimum 50 adulte individuen per populatie, die zich in een of meerdere kleine, nabijgelegen waterpartijen voortplanten
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Belangrijk	

Otter - Lutra lutra		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Uitbreiding van het areaal tot de regio van de Grensmaas
Oppervlakte	↑	uitbreiding van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, versnippering, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Bevordering van het herstel van visbestanden (o.a. paling). Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteit Ontsnippering is belangrijk om de verkeersmortaliteit te reduceren
Belang van het SBZ voor de soort	Essentieel	

Vliegend hert - Lucanus cervus		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van het huidige aantal populaties tot 100 zodanig dat met elkaar verbonden populaties ontstaan met een maximale onderlinge afstand van 3 km
Kwaliteit	=	Oplossen van versnippering, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Zeer Belangrijk	

Beekprik - Lampetra planeri		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van het huidige aantal populaties
Kwaliteit	↑	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, versnippering, tekort

		aan kwaliteit van het leefgebied Uitbreiding van de oppervlakte geschikte oeverzone met 25 - 30 ha, naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Zeer Belangrijk	

BE2200034 Itterbeek met Brand, Jagersborg en Schootsheide en Bergerven

Bittervoorn - <i>Rhodeus sericeus amarus</i>		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	Behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	=	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Belangrijk	

Drijvende waterweegbree - <i>Luronium natans</i>		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van de huidige populatie
Kwaliteit	=	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, vegetatiewijziging, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van

		het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Kennis lacune	

Kamsalamander - Triturus cristatus		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Uitbreiding van het huidige areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van het huidig aantal populaties en versterken van de resterende populaties waarbij gestreefd wordt naar minimum 50 adulte individuen per populatie, die zich in een of meerdere kleine, nabijgelegen waterpartijen voortplanten
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Zeer Belangrijk	

Vliegend hert - Lucanus cervus		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van het huidige aantal populaties tot 100 zodanig dat met elkaar verbonden populaties ontstaan met een maximale onderlinge afstand van 3 km
Kwaliteit	=	Oplossen van versnippering, tekort aan kwaliteit van het leefgebied naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Belangrijk	

Beekprik - Lampetra planeri		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Uitbreiding van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van het huidige aantal populaties
Kwaliteit	↑	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, versnippering, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Uitbreiding van de oppervlakte geschikte oeverzone met 25 - 30 ha, naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Zeer Belangrijk	

De soorten van bijlage III

BE2200032 Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen

Drijvende waterweegbree - *Luronium natans*

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van de huidige populatie
Kwaliteit	=	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, vegetatiewijziging, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Belangrijk	

Gevlekte witsnuitlibel - *Leucorrhinia pectoralis*

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Uitbreiding van het huidige areaal tot de volledige Kempen en de Scheldevallei tussen Gent en Antwerpen
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, vegetatiewijziging, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Zeer Belangrijk	

Poelkikker - Rana lessonae		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	Instandhouding van de huidige populaties, waarbij gestreefd wordt naar minimum 200 roepende mannetjes per populatie, die zich in een grote of meerdere kleine, nabijgelegen waterpartijen voorplanten
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring Het verhinderen van hybridisatie van poelkikker met meerkikker en bastaardkikker. Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Belangrijk	

Rosse vleermuis - Nyctalus noctula		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	Behoud of groei van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied Instandhouding, herstel en ontwikkeling van waterrijke gebieden in een straal van 10 km van de zomerkolonies, naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Kennis lacune	

BE2200033 Abeek met aangrenzende moerasgebieden		
Kamsalamander - Triturus cristatus		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Uitbreiding van het huidige areaal

Oppervlakte	↑	Uitbreiding van het huidig aantal populaties en versterken van de resterende populaties waarbij gestreefd wordt naar minimum 50 adulte individuen per populatie die zich in een of meerdere kleine, nabijgelegen waterpartijen voortplanten
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Belangrijk	

Laatvlieger - Eptesicus serotinus		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	Behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Kennis lacune	

Otter - Lutra lutra		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Uitbreiding van het areaal tot de regio van de Grensmaas
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, versnippering, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Bevordering van het herstel van visbestanden (o.a. paling). Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteit

		Ontsnippering is belangrijk om de verkeersmortaliteit te reduceren
Belang van het SBZ voor de soort	Essentieel	

Ruige dwergvleermuis / Gewone dwergvleermuis / Kleine dwergvleermuis - Pipistrellus species		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	Behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Kennis lacune	

Rosse vleermuis - Nyctalus noctula		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	Behoud of groei van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied Instandhouding, herstel en ontwikkeling van waterrijke gebieden in een straal van 10 km van de zomerkolonies, naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Kennis lacune	

BE2200034 Itterbeek met Brand, Jagersborg en Schootsheide en Bergerven

Drijvende waterweegbree - Luronium natans		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van de huidige populatie
Kwaliteit	=	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, eutrofiëring en/of verzuring, vegetatiewijziging, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Kennis lacune	

Kamsalamander - Triturus cristatus		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Uitbreiding van het huidige areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van het huidig aantal populaties en versterken van de resterende populaties waarbij gestreefd wordt naar minimum 50 adulte individuen per populatie, die zich in een of meerdere kleine, nabijgelegen waterpartijen voortplanten
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Zeer Belangrijk	

Laatvlieger - Eptesicus serotinus		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel

Areaal	=	Behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	Behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van versnippering, niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Kennis lacune	

Rugstreepad - Bufo calamita		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het actuele areaal
Oppervlakte	=	Behoud van de actuele populaties
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, tekort aan kwaliteit van het leefgebied naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Belangrijk	

Ruige dwergvleermuis / Gewone dwergvleermuis / Kleine dwergvleermuis - Pipistrellus species		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	Behoud van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Kennis lacune	

Boomkikker - Hyla arborea		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Uitbreiding van het huidige areaal
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van minimum 20 populaties, en versterken van de resterende populaties waarbij gestreefd wordt naar minimaal 200 roepende mannetjes per populatie, die zich in minstens een grote of meerdere kleine, nabijgelegen waterpartijen voortplanten
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring, versnippering, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Uitbreiding van het huidige leefgebied met 26 - 27 ha onder de vorm van poelen (open water) kleine landschapselementen, ruigten en struwelen, naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Essentieel	

Poelkikker - Rana lessonae		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	Instandhouding van de huidige populaties, waarbij gestreefd wordt naar minimum 200 roepende mannetjes per populatie, die zich in een grote of meerdere kleine, nabijgelegen waterpartijen voortplanten
Kwaliteit	↑	Oplossen van eutrofiëring en/of verzuring Het verhinderen van hybridisatie van poelkikker met meerkikker en bastaardkikker. Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Belangrijk	

Rosse vleermuis - Nyctalus noctula		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidige areaal
Oppervlakte	=	Behoud of groei van de huidige populatie
Kwaliteit	↑	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied Instandhouding, herstel en ontwikkeling van waterrijke gebieden in een straal van 10 km van de zomerkolonies, naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid.
Belang van het SBZ voor de soort	Kennis lacune	

De vogelsoorten van bijlage IV

BE2221314 Hamonterheide, Hageven, Buitenheide, Stamprooierbroek en Mariahof		
Woudaap - <i>Ixobrychus minutus</i>		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Uitbreiding van het huidige areaal tot 600 km ²
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van de huidige populatie tot 75 broedparen verdeeld over 2 kernpopulaties van telkens minimaal 20 paren en satellietpopulaties in de overige vijvergebieden
Kwaliteit	↑	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Essentieel	

Zwarte specht - <i>Dryocopus martius</i>		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidige areaal van 7.000 km ²
Oppervlakte	=	Minimaal behoud van de huidige populatie van gemiddeld 850 broedparen
Kwaliteit	↑	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Zeer Belangrijk	

Ijsvogel - *Alcedo atthis*

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidige areaal van 10.000 km ²
Oppervlakte	=	Minimaal behoud van het gemiddelde aantal broedparen van de huidige populatie (750 paren). Een tijdelijke afname t.g.v. natuurlijke schommelingen na strenge winters is aanvaardbaar
Kwaliteit	=	Oplossen van ongunstige waterkwaliteit, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Zeer Belangrijk	

Blauwborst - Luscinia svecica		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidige areaal van 7.500 km ²
Oppervlakte	=	Behoud van de huidige populatie van gemiddeld 3.350 broedparen
Kwaliteit	↑	Oplossen van vegetatiewijziging, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Belangrijk	

Wespendief - Pernis apivorus		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal van 6.000 km ²
Oppervlakte	=	Behoud van de huidige populatie van gemiddeld 200 broedparen
Kwaliteit	↑	Oplossen van niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de

		vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Zeer Belangrijk	

Blauwe kiekendief - Circus cyaneus		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	=	Behoud van de huidige populatie van minimaal 150 exemplaren
Kwaliteit	=	Oplossen van niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Belangrijk	

Boomleeuwerik - Lullula arborea		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidige areaal van 3.000 km ²
Oppervlakte	=	Behoud van de huidige populatie van gemiddeld 650 broedparen
Kwaliteit	↑	Oplossen van vegetatiewijziging, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Zeer Belangrijk	

Bruine kiekendief - Circus aeruginosus

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidige areaal van 2.500 km ²
Oppervlakte	=	Behoud van de huidige populatie van 135 broedparen
Kwaliteit	↑	Oplossen van niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Belangrijk	

Middelste bonte specht - *Dendrocopos medius*

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Uitbreiding van het huidige areaal tot minimaal 3.000 km ²
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van de huidige populatie tot minimaal 75 broedparen
Kwaliteit	↑	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Belangrijk	

Nachtswaluw - *Caprimulgus europaeus*

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	=	Behoud van het huidig areaal
Oppervlakte	=	Behoud van de huidige gemiddelde populatie van 550 exemplaren
Kwaliteit	↑	Oplossen van niet afgestemd menselijk gebruik, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Geen extra oppervlakte leefgebied nodig naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van

		het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Belangrijk	

Roerdomp - Botaurus stellaris		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Een verdubbeling van het huidig areaal tot 550 km ²
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van de populatie tot 75 paren met 2 kernpopulaties van minimaal 20 broedparen en een aantal satelietpopulaties van 3 - 5 paren
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Uitbreiding van het huidige leefgebied met 1.370 - 2.110ha open water (30 - 35%) en moeras (waterrietvegetaties met een waterpeil van 10 - 30 cm), naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Essentieel	

Grauwe klauwier - Lanius collurio		
Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Uitbreiding van het huidige areaal tot minimaal 1.250 km ²
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van de huidige populatie tot minimaal 80 broedparen met kernpopulaties van telkens 20 paren
Kwaliteit	↑	Oplossen van tekort aan kwaliteit van het leefgebied Uitbreiding van het leefgebied met 400 - 610 ha. Rekening houdend met de referentieoppervlakten van de habitats van Bijlage I van de Habitatrichtlijn is 200 - 350 ha extra leefgebied nodig, naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Essentieel	

Porseleinhoen - Porzana porzana
--

Thema	Doel	Omschrijving van het doel
Areaal	↑	Uitbreiding van het huidig areaal tot 2.000 km ²
Oppervlakte	↑	Uitbreiding van de huidige populatie tot jaarlijks minimaal 70 territoria
Kwaliteit	↑	Oplossen van verstoring van de waterhuishouding, niet afgestemd menselijk gebruik, vegetatiewijziging, tekort aan kwaliteit van het leefgebied Uitbreiding van het leefgebied met 245 - 265 ha nodig onder de vorm van moerassen (grotendeels andere dan rietlanden) en open water, naast de vooropgestelde extra oppervlaktes Europees te beschermen habitats en leefgebied van andere Europees te beschermen soorten en de algemene kwaliteitsverbetering ten gevolge van het huidige milieubeleid
Belang van het SBZ voor de soort	Zeer Belangrijk	

INFORMATIEF DOCUMENT

Bijlage 2 - Analyse van de Europees te beschermen habitats en soorten

Inleiding

Bij het formuleren van doelstellingen voor de Europees te beschermen habitats en soorten worden verschillende aspecten in beschouwing genomen, waaronder (a) de beoordeling van de huidige kwaliteit van het habitat of soort in het gebied (de zogenaamde actuele staat van instandhouding), (b) de trend voor het habitat of het leefgebied van de soort in het gebied en (c) de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen, die een doorwerking hebben op gebiedsniveau.

Vaststellingen hierbij kunnen leiden tot het besluit dat uitbreiding vereist is voor het habitat of het leefgebied van de soort. In dat geval is het belangrijk om in te kunnen schatten of uitbreiding binnen het betreffende gebied effectief tot de mogelijkheden behoort. Met andere woorden, de potenties voor de habitats of de leefgebieden van de soort moet gekend zijn.

In deze bijlage 2 wordt per tot doel gestelde habitat en soort informatie gegeven over:

- a. de beoordeling van het habitat of soort in het gebied in de huidige situatie (actuele staat van instandhouding);
- b. de trend voor het habitat of het leefgebied van de soort in het gebied;
- c. potenties voor de habitats of de leefgebieden van de soort.

Deze informatie ondersteunt het formuleren van de instandhoudingsdoelstellingen op niveau van het gebied.

Om aan te geven waarop de kwaliteitsbeoordelingen, de inschatting van potenties en dergelijke berusten, wordt in een eerst volgende paragraaf aangegeven welke modellen en basisinformatie worden gebruikt voor het bepalen daarvan.

In de daarop volgende paragrafen wordt voor elke Europees te beschermen habitat of soort de concrete situatie geanalyseerd. Nadat beknopt ingegaan wordt op de actuele aanwezigheid van het habitat of de soort in het gebied ('het actuele voorkomen'), zullen de drie hoger genoemde aspecten worden toegelicht (actuele staat van instandhouding, trend en potenties).

Afsluitend wordt kort aangegeven hoe het staat met de in het gebied voorkomende regionaal belangrijk biotopen. Een regionaal belangrijk biotoop is een vegetatie die op Vlaams niveau zeldzaam en bedreigd is. Om het voortbestaan daarvan in Vlaanderen niet in het gedrang te brengen en omdat deze biotopen vaak een leefgebied zijn van Europees te beschermen soorten is het belangrijk om ook daar een zicht op te hebben.

Toelichting over de gebruikte informatie en modellen

De habitatkaart

De habitatkaart (v.5.2) geeft de best beschikbare informatie weer over de verspreiding van de Natura 2000 habitats en regionaal belangrijke biotopen in Vlaanderen (Paelinckx et al. 2009). De verspreiding op het niveau van individuele Natura 2000 gebieden kan met de habitatkaart dus nagegaan worden.

Voor de vallei van de Dijle (sensu strictu) werd deze geactualiseerd door het INBO.

Op basis van terreininventarisaties die plaatsvonden in het kader van de opmaak van voorliggend S-IHD rapport, zijn nog enkele specifieke correcties doorgevoerd. Deze komen aan bod onder de respectievelijke habitats.

De oppervlakten van de habitattypen in dit rapport komen uit de databank die hoort bij de analyse van de habitatkaart 5.2 (Paelinckx et al, 2009) en werden waar nodig aangepast aan de geactualiseerde kaart. Voor de deelgebieden 4 a, b, c, d en e werden de data rechte reeks uit dezelfde habitatkaart afgeleid via een GIS-analyse en aangevuld met expertkennis.

De indicatieve situering van de habitattypen en regionaal belangrijke biotopen is de resultante van:

- een vertaling van de Biologische Waarderingskaart v.2 naar de Natura 2000 habitattypen en regionaal belangrijke biotopen;
- gericht veldwerk; met name sinds 2003 werd er binnen de habitatrichtlijngebieden rechtstreeks met Natura 2000 habitattypen gekarteerd. In dit opzicht werd een habitatsleutel ontwikkeld (De Saeger et al. 2008);
- integratie met aanvullende datalagen (vnl. vegetatiekaarten) voor habitats die anders niet eenduidig of onvoldoende gedetailleerd uit de Biologische Waarderingskaart af te leiden zijn.

De belangrijkste 'sterkten' van de habitatkaart zijn:

- een uniforme, gebiedsdekkende situering en typering van nagenoeg alle habitattypen in Vlaanderen;
- een vaste, uniforme werkwijze voor heel Vlaanderen, waardoor alle toepassingen die nood hebben aan de situering van de habitattypen herhaalbaar, controleerbaar en objectiever worden.

De belangrijkste 'zwakten' van de habitatkaart zijn:

- de tijdsperiode 1997-2009 nodig voor het beëindigen van een volledige karteercyclus is lang, waardoor de informatie voor sommige SBZ's gedateerd kan zijn;
- het vertalen van de geraadpleegde informatiebronnen in het algemeen, en deze van de BWK (vnl. veldwerk van voor 2003) in het bijzonder blijft voor sommige habitattypen onderhevig aan kennislacunes.

Op basis van terreininventarisaties die plaatsvonden in het kader van de opmaak van voorliggend S-IHD rapport, kunnen in functie van het rapport nog specifieke correcties doorgevoerd worden. Deze komen aan bod onder de respectievelijke habitats.

Paelinckx D., De Saeger S., Oosterlynck P., Demolder H., Guelinckx R., Leyssen A., Van Hove M., Weyembergh G., Wils C., Vriens L., T'Jollyn F., Van Ormelingen J., Bosch H., Van de Maele J., Erens G., Adams Y, De Knijff G, Berten B., Provoost S., Thomaes A., Vandekerckhove K., Denys L., Packet J., Van Dam G. & Verheirstraeten M. 2009. Habitatkaart, versie 5.2. Indicatieve situering van de Natura 2000 habitats en de regionaal belangrijke biotopen. Integratie en bewerking van de Biologische Waarderingskaart, versie 2. Rapport en GIS-bestand INBO.R.2009.4. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

De Saeger S., Paelinckx D., Demolder H., Denys L., Packet J., Thomaes A. & Vandekerckhove K. 2008. Sleutel voor het karteren van NATURA2000 habitattypen in Vlaanderen, grotendeels vertrekkende van de karteringseenheden van de Biologische Waarderingskaart, versie 5. Intern Rapport INBO.IR.2008.23. Instituut voor Natuur- en bosonderzoek, Brussel.

Soortgegevens

De verspreidingsgegevens van soorten van de Habitat- en Vogelrichtlijn zijn uit diverse bronnen afkomstig. Een groot deel komt uit databanken van het INBO of Natuurpunt, en werd als punt- of

hokgegevens aangeleverd. Gegevens over libellen werden verstrekt door de Libellenvereniging Vlaanderen. Daarnaast werden ook LIKONA, Natuurstudiewerkgroep Dijleland, www.waarnemingen.be, Vlaamse Vereniging voor Entomologie, de Nationale Plantentuin, KBIN, ANB en privégegevens van enkele waarnemers geraadpleegd. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de herkomst van gegevens over de verschillende soortgroepen.

Tabel 0- 1: Herkomst van de soortgegevens

Soortengroep/soort	Databank	Instantie
amfibieën en reptielen	Hyla databank	Natuurpunt
broedvogels	broedvogeldatabank	INBO
watervogels	watervogeldatabank	INBO
flora	florabank, herbarium Nationale Plantentuin en veldgegevens Vlaamse Bryologische Werkgroep	INBO, Nationale Plantentuin
libellen	Libellenvereniging Vlaanderen	Libellenvereniging Vlaanderen
vissen	VIS Informatiesysteem	INBO
zoogdieren	databank zoogdierenwerkgroep, databank vleermuizenwerkgroep, diverse	Natuurpunt, INBO, ANB, LIKONA
Vliegend Hert	INBO	INBO
Spaanse Vlag	diverse	LIKONA, Natuurstudiewerkgroep Dijleland, www.waarnemingen.be, Vlaamse vereniging voor Entomologie
weekdieren	diverse	KBIN, INBO, privégegevens Bart Vercootere, Koen Verschoore en Floris Verhaeghe

Deze set van gegevens, hoewel uitgebreid, was niet altijd volledig. Eventuele kennislacunes konden worden opgevangen door nazicht van een expertgroep, en indien nodig door het bevragen van lokale waarnemers.

PotNat

Het INBO ontwikkelde een methode om voor heel Vlaanderen op basis van (a)biotische factoren de potenties voor natuur in te schatten, het potentiële natuur (PotNat) model. Het model toont waar in Vlaanderen bepaalde natuurtypen zich kunnen ontwikkelen.

Potnat steunt op twee kennispijlers, enerzijds de abiotische eisen die een natuurtype stelt aan haar standplaats, en anderzijds het ruimtelijk voorkomen van die standplaatskenmerken in Vlaanderen.

Voor 60 in Vlaanderen voorkomende terrestrische natuurtypes werden abiotische profielen opgemaakt. Deze profielen geven voor 9 standplaatskenmerken (zijnde bodemtextuur, bodemzuurtegraad, bodemprofiel, trofie, gemiddelde voorjaarsgrondwaterstand, gemiddelde laagste grondwaterstand, overstromingstolerantie, waterkwaliteit en zouttolerantie) de waarden aan waarbinnen een bepaald natuurtype kan voorkomen. Hierbij moet opgemerkt dat op eenzelfde standplaats doorgaans verschillende natuurtypen tot ontwikkeling kunnen komen (ecoserie). Welk natuurtype uit de ecoserie uiteindelijk voorkomt is een gevolg van het gevoerde beheer. Voor de tweede pijler werd het ruimtelijk voorkomen van deze 9 standplaatskenmerken in Vlaanderen in kaart gebracht.

Het PotNat-model is een GIS-toepassing. Het combineert beide kennispijlers en toont waar in Vlaanderen de standplaatskenmerken geschikt zijn voor welk natuurtype (of ecoserie). Het resultaat is een geschiktheidscore van een bepaalde locatie voor een bepaald natuurtype. De scores gaan van zeer geschikt tot ongeschikt. Bij essentiële ontbrekende data is de score onbekend. De scores worden weergegeven op een kaart. De kaart geeft ruimtelijk weer waar in Vlaanderen een bepaald natuurtype kan voorkomen (potentie).

Beperkingen van het model:

- het model is beperkt tot terrestrische natuurtypen, waterhabitats worden niet besproken;
- het model maakt gebruik van meerdere datalagen. De beperkingen van elk van deze datalagen afzonderlijk werken steeds door in de resultaten van het PotNat-model;
- de vereiste standplaatskenmerken voor een natuurtype zijn niet altijd voldoende gekend. Ook ontbreekt soms voldoende gedetailleerde en gebiedsdekkende informatie over de standplaatskenmerken in Vlaanderen.
- het model vult het expertoordeel aan, maar vervangt het niet. PotNat is zeer geschikt om een expert te helpen na te denken over potenties. Het is evenwel de reële terreinsituatie die bepalend is voor de reële aanwezige potenties. PotNat geeft dus enkel een eerste indicatie, die verder dient geanalyseerd en geduid door de expert. PotNat kan dus niet zondermeer vertaald worden in kwantitatieve gegevens. Er kan dus niet zondermeer uit PotNat een oppervlakte "potentie" op gebiedsniveau afgeleid worden.

Wouters J. & Decler K. (in prep). PotNat, een model voor het inschatten van natuurpotenties in Vlaanderen. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel
http://www.inbo.be/content/page.asp?pid=BOL_NAT_PotNat

De beoordeling van de actuele staat van instandhouding

De *actuele staat van instandhouding* is de staat van instandhouding op niveau van het gebied als geheel.

Om te komen tot de actuele staat van instandhouding voor een habitatype wordt gestart met de beoordeling op niveau van één of meerdere afzonderlijke habitatplekken. Deze eerste stap laat toe om een uitspraak te doen over de *lokale staat van instandhouding* van een specifiek habitatype. Voor het beoordelen van de *lokale staat van instandhouding* – voor habitatypes en soorten – zijn beoordelingstabellen beschikbaar. Deze tabellen - ontworpen voor de beoordeling van afzonderlijke habitatvlekken en leefgebieden van soorten - worden verder LSVI-tabellen genoemd. De LSVI-

tabellen voor de beoordeling van habitats en soorten zijn terug te vinden in verschillende rapporten (Adriaens et al. 2008, Adriaens & Ameeuw 2008, T'Jollyn et al. 2009).

De LSVI-tabellen bevatten een aantal criteria en indicatoren die evaluatie behoeven om te komen tot de lokale staat van instandhouding voor de Europees te beschermen habitats. Voor de soorten kunnen zowel de toestand van de lokale populatie als de kwaliteit van de leefomgeving aan de hand van indicatoren getoetst worden aan weloverwogen drempelwaarden. Voor habitattypen wordt dit beoordeeld aan de hand van de criteria habitatstructuur, aanwezige verstoringen en vegetatieontwikkeling.

De keuze van de indicatoren en de bijhorende drempelwaarden in de beoordelingstabellen van dit rapport is gebaseerd op hun objectiviteit (nationale en internationale literatuur), eenduidigheid, praktische bruik- en meetbaarheid en de volledigheid waarmee ze de ecologie van de soorten en habitats beschrijven. Ook hun relevantie werd hierbij in overweging genomen.

Voor de beoordeling van individuele indicatoren dient gekozen tussen volgende scores:

- Score A: goed;
- Score B: voldoende;
- Score C: gedegradeerd.

Voor elk habitat of soort wordt uiteindelijk een beoordeling gegeven van de huidige situatie op ecologisch vlak.

Dit wordt gedaan door het samennemen van de verschillende scores over de indicatoren heen zodat voor een heel gebied één score verkregen wordt voor de staat van instandhouding van een Europees beschermd habitat of een Europees beschermde soort binnen het voorliggende gebied.

Voor de beoordeling van de actuele staat van instandhouding worden twee eindbeoordelingen onderscheiden:

- Goede tot uitstekende staat van instandhouding;
- Gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding.

De conclusie van de actuele staat van instandhouding wordt afgeleid uit de de geïntegreerde scores van criteria en indicatoren over de verschillende deelgebieden en habitatvlekken heen. Deze worden als volgt gekoppeld aan een einduitspraak over de actuele staat van instandhouding.

- Indien alle beoordelingen van de indicatoren vallen binnen de categorieën 'overal voldoende tot goed', 'overwegend voldoende tot goed' en 'deels voldoende tot goed' dan wordt besloten tot een eindbeoordeling van de actuele staat van instandhouding als 'Goede tot uitstekende staat van instandhouding';
- Indien er één of meer beoordelingen van de indicatoren vallen binnen de categorieën 'overwegend gedegradeerd' of 'overal gedegradeerd' dan wordt besloten tot een eindbeoordeling van de actuele staat van instandhouding als 'Gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding'.

Intermezzo: Fauna als criterium bij de beoordeling van de actuele staat van instandhouding voor habitats

De LSVI-tabellen bevatten ook steeds een beoordelingsluik "fauna" dat toelaat te toetsen naar de geschiktheid voor faunasoorten die in het habitattype (voor het habitat typische soorten) mogen verwacht worden. Dit criterium wordt in regel niet beoordeeld op niveau van één of meerdere habitatvlekken, maar op een groter schaalniveau. Dit kan een complex van gelijkaardige en

aaneengesloten habitats zijn, of op het niveau van een deelgebied zijn, indien voldoende groot, of op het niveau van het hele gebied. Redenen hiervoor zijn:

- het speelt op een hoger schaalniveau (niet op niveau van een afzonderlijke habitatvlek of een kleine groep van habitatvlekken);
- het hoeft niet te gaan over soorten die actueel aanwezig zijn (en dus niet hoeven vastgesteld, in tegenstelling tot alle andere beoordelingscriteria), maar over het creëren van de nodige oppervlaktevoorwaarden of ecologische vereisten voor een normale respectievelijk optimale ontwikkeling op vlak van voor het habitat typische faunasoorten (een voldoende respectievelijk goede oppervlaktevereiste en ecologische vereisten voor faunaontwikkeling);
- het laat toe tot gedifferentieerde uitspraken te doen, zonder een geïntegreerd oordeel te vellen over de lokale staat van instandhouding: qua habitatstructuur en vegetatie heeft het habitatype in dit gebied bijvoorbeeld een voldoende kwaliteit (waarbij vooral criteria x en y een aandachtspunt zijn), maar er komt geen of er komt slechts een beperkt percentage van de voor het habitat typische faunasoorten voor.

Via literatuur, expertoordeel, ... kan dit faunaluik verder geduid en geargumenteed worden.

Dezelfde redenering gaat op voor de beoordeling van de staat van instandhouding op niveau van habitatrichtlijnsoorten. Ook hier is het de bedoeling dat in een eerste stap beoordelingen plaatsvinden op niveau van afzonderlijke leefgebieden ('*lokale staat van instandhouding*') en dat deze in een tweede stap worden geïntegreerd om te komen tot de staat van instandhouding op niveau van het gebied (*actuele staat van instandhouding*).

Adriaens P. & Ameeuw G. 2008. *Ontwikkeling van criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de vogelrichtlijnsoorten*. INBO.R.2008.36. *Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel, 246 pp.*

Adriaens D., Adriaens T. & Ameeuw G. 2008. *Ontwikkeling van criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de habitatrichtlijnsoorten*. INBO.R.2008.35. *Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel, 217 pp.*

T'jollyn, F., Bosch, H., Demolder, H., De Saeger, S., Leyssen, A., Thomaes, A., Wouters, J. & Paelinckx, D. & Hoffmann, M. (2009). *Criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de NATURA 2000-habitattypen, versie 2.0*. *Rapporten van het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek 2009 (46)*. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek: Brussel: België. 326 pp

De habitats van bijlage 1

2310 – Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten

Eenvoudige naam⁴¹: Droge duinheiden (habitattype 2310)

Het actuele voorkomen

Droge duinheiden en Schraallanden van landduinen ontwikkelen in mozaïek met elkaar op profiellose, voormalig stuivende landduinen. Droge duinheide komt voor op de meer gestabiliseerde hellingzijden van landduinen.

Actueel wordt het habitattype enkel nog aangetroffen het Hageven en de Beverbeekse heide (BE2200032-1 en BE2200032-2). In het Hageven zijn landduinen aanwezig op de linkeroever van de Dommel en wisselen deze af met vochtige heide (habitattype 4010) en zure vennen. In de Beverbeekse heide is de habitat aanwezig op het zogeheten 'driehoekig perceel' in de Achelse Kluis en in een smalle strook van grotendeels verboste landduinen tegen de Nederlandse grens.

Voor de actuele verspreiding van deze habitat verwijzen we naar de kaarten 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7 en 5.8.

Potenties

Circa 96 ha met goede potenties voor de ontwikkeling van 2310 zijn er aanwezig binnen de verschillende SBZ-H.

De beste potenties voor de ontwikkeling van droge duinheiden en schraallanden liggen op verboste en beboste landduinen waar het oorspronkelijke profiel en microreliëf nog aanwezig is.

Beboste landduinen zijn o.a. aanwezig in het bosgebied de Beverbeekse heide binnen de Habitatrichtlijngebieden. In het Vogelrichtlijngebied zijn er goede potenties in de bosgebieden Berghei ten noorden van Kaulille en Achelse heide ten oosten van Achel.

In de Achelse Kluis – Beverbeekse heide zijn zeer goede herstelpotenties voor de habitattypes aanwezig op verboste landduinen. Zowel het oorspronkelijke microreliëf als de bodemopbouw zijn bewaard gebleven onder deze naaldhoutbestanden, waardoor relatief snel duinheiden en schraallanden van goede kwaliteit hersteld kunnen worden.

Voor de potentiekaart van deze habitat verwijzen we naar Kaart 5.9.

Trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitattype in beeld te brengen maar aangenomen kan worden dat deze trend negatief aangezien er actueel verschillende verboste landduinen voorkomen.

Tabel 0-1: Actuele oppervlakte (in ha), aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties (in ha) van habitattype 2310 - Droge duinheiden.

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
BE2200032-1	4,09 ha	15% ≥ p > 2%	11,46 ha

⁴¹ Eenvoudige namen voor de habitats werden uitgewerkt in het Vademecum beheer van Europese habitats en soorten van Van Uytvanck (Van Uytvanck, werkversie juni 2010).

BE2200032-2	3,29 ha	81,80 ha
BE2200032-3		
Totaal BE2200032	7,38 ha	93,26 ha
BE2200033-1		
BE2200033-2		
Totaal BE2200033		
BE2200034-1		
BE2200034-2		3.01 ha
Totaal BE2200034		3.01 ha

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen.

Tabel 0-2: Beoordeling en integratie van criteria en indicatoren voor habitatype 2310 - Droge duinheiden.

Deelgebied	BE2200032-1	BE2200032-2	Conclusie indicator BE2200032
Actuele oppervlakte	4,09 ha	3,29 ha	
Actueel oppervlakteaandeel	55,42%	44,58%	
Habitatstructuur			
- Dwergstruiken (≥ codominant/< codominant)	C	A	Deels voldoende tot goed
- Ouderdomsstructuur struikhei (alle stadia/2-3 stadia/1 stadium)	A	A	Overal voldoende tot goed
- Naakte bodem (<10%/1-10%/<1%)	B	B	Overal voldoende tot goed
- Moslaag (<10%/1-10%/<1%)	B	B	Deels voldoende tot goed
Verstoring			
- Vergrassing/verruiging (<30%/30-50%/>50%)	C	B	Deels voldoende tot goed
- Verbossing (<10%/10-30%/>30%)	A	C	Deels voldoende tot goed

<ul style="list-style-type: none"> - Invasieve exoten (0%/<10%/≥10%) 	?	A	Onbekend
Vegetatie <ul style="list-style-type: none"> - Sleutelsoorten (struikhei+2/struikhei+1à2/struikhei+<occasioneel) 	A	A	
Faunabeoordeling (<50ha/5-50ha/<5ha)		C < 5 ha: Overal gedegradeerd	

Conclusie actuele staat van instandhouding

Duinheiden en schraalland van landduinen bevinden zich in een **gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding** in het SBZ-complex BE2200032 op basis van het criterium faunabeoordeling:

Binnen de Duinheiden en Schraallanden in het Hageven is vergrassing een probleem voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding. Struikheide is niet codominant en open zand is in onvoldoende mate aanwezig.

In de Beverbeekse heide is een groot deel van de landduin-habitats verbost. In beide gebieden zijn de oppervlaktes Duinheide en Schraallanden van landduinen te klein om dynamiek toe te laten en voor de overleving van populaties van deze habitats afhankelijke soorten. Typische soorten gebonden aan deze habitats zoals heidespurrie, klein tasjeskruid, blauwvleugelsprinkhaan, mierenleeuw, zandbijen en wellicht vele andere invertebraten worden bedreigd door afname van structuurrijkdom. Het aandeel open zand in het bijzonder op de landduinen is van groot belang voor vele faunagroepen. Door dynamiek in het systeem te brengen kunnen open zandplekken ontstaan en behouden blijven.

Ecologische doelstellingen

Oppervlakte-doelstelling	<u>Doel:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Actueel: 8 ha 2310 en 10 ha 2330 - Toename: 27-37 ha door omvorming - Totaal 2310+2330: 45-55 ha
Kwaliteits-doelstelling	Nastreven van een goede structuurvariatie van de habitats met open, (stuivend) zand, buntgrasvegetaties, mostapijtjes en korstmosvegetaties voor schraallanden van landduinen. Voor duinheiden wordt gestreefd naar een voldoende groot aandeel naakte bodem afgewisseld met Struikheide van gevarieerde ouderdom.

2330 - Open grasland met Corynephorus- en Agrostissoorten op landduinen

Eenvoudige naam: Schraallanden van landduinen (habitattype 2330)

Het actuele voorkomen

Droge duinheiden en Schraallanden van landduinen ontwikkelen in mozaïek met elkaar op profiellose, voormalig stuivende landduinen. Waar veel dynamiek is, ontwikkelt Schraalland van landduinen (habitatype 2330).

Actueel wordt het habitatype enkel nog aangetroffen in het Hageven en de Beverbeekse heide (BE2200032-1 en BE2200032-2). In het Hageven komen beide habitats in complex voor met vochtige heide (habitatype 4010) en zure vennen op de linkeroever van de Dommelvallei. In de Beverbeekse heide is het habitat nog aanwezig op het zogeheten 'driehoekig perceel' in de Achelse Kluis en in een smalle strook van grotendeels verboste landduinen tegen de Nederlandse grens. Het subtype Schraalland dat wordt teruggevonden is voornamelijk het subtype van het Buntgrasverbond.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar de kaarten 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7 en 5.8.

Potenties

Circa 91 ha met goede potenties voor de ontwikkeling van 2330 zijn er aanwezig binnen de verschillende SBZ-H.

De beste potenties voor de ontwikkeling van droge duinheiden en schraallanden liggen op verboste en beboste landduinen waar het oorspronkelijke profiel en microreliëf nog aanwezig is.

Beboste landduinen zijn o.a. aanwezig in het bosgebied de Beverbeekse heide binnen de Habitatrichtlijngebieden. In het Vogelrichtlijngebied zijn er goede potenties in de bosgebieden Berghei ten noorden van Kaulille en Achelse heide ten oosten van Achel.

In de Achelse Kluis – Beverbeekse heide zijn zeer goede herstelpotenties voor de habitatypes aanwezig op verboste landduinen. Zowel het oorspronkelijke microreliëf als de bodemopbouw zijn bewaard gebleven onder deze naaldhoutbestanden, waardoor relatief snel duinheiden en schraallanden van goede kwaliteit hersteld kunnen worden.

Voor de potentiekaart van deze habitat verwijzen we naar Kaart 5.10.

Trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitatype in beeld te brengen maar aangenomen kan worden dat deze trend negatief is, aangezien er actueel verschillende verboste landduinen voorkomen.

Tabel 0-3: Actuele oppervlakte (in ha), aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties (in ha) van habitatype 2330 – Schraallanden van landduinen.

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
BE2200032-1	3,35 ha		10,09 ha
BE2200032-2	6,27 ha	15% $\geq$ p > 2%	81,01 ha
BE2200032-3			
Totaal BE2200032	9,62 ha		91,09 ha

BE2200033-1

RAPPORT S-IHD

26/07/2012

Pagin

BE2200033-2

Totaal BE2200033

BE2200034-1

BE2200034-2

Totaal BE2200034

Conclusie actuele staat van instandhouding

Tabel 0-4: Beoordeling en integratie van criteria en indicatoren voor habitatype 2330 – Schraallanden van landduinen.

Deelgebied	BE2200032-1	BE2200032-2	Conclusie indicator BE2200032
Actuele oppervlakte (ha)	3,5	6	
Actueel oppervlakteaandeel	34,82%	65,18%	
Habitatstructuur			
- Horizontale structuur (alle stadia/2-3 stadia/1 stadium)	B	B	Overall voldoende tot goed
- Naakte bodem (>40%/10-40%/<10%)	C	C	Overall gedegradeerd
- Korstmosvegetaties (>10%/1-10%/<1%)	B	B	Overall voldoende tot goed
Verstoring			
- Vergrassing (<10%/10-30%/>30%)	C	B	Deels voldoende tot goed
- Verbossing (<5%/5-10%/>10%)	A	C	Overwegend gedegradeerd
- Invasieve exoten (0%/<10%/>10%)	?	A	Overall voldoende tot goed
Vegetatie			
- Sleutelsoorten (3 lokaal frequent/<3 lf/geen lf)	A	A	Overall voldoende tot goed
Faunabeoordeling (>75ha/15-75ha/<15 ha)	C < 15 ha: Overall gedegradeerd		

Conclusie actuele staat van instandhouding

Duinheiden en Schraalland van landduinen bevinden zich in een **gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding** in het SBZ-complex BE2200032 op basis van de criteria verbossing, naakte bodem en faunabeoordeling:

Binnen de Duinheiden en Schraallanden in het Hageven is vergrassing een probleem voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding. Struikheide is niet codominant en open zand is in onvoldoende mate aanwezig.

In de Beverbeekse heide is een groot deel van de landduin-habitats verbost. In beide gebieden zijn de oppervlaktes Duinheide en Schraallanden van landduinen te klein om dynamiek toe te laten en voor de overleving van populaties van deze habitats afhankelijke soorten. Typische soorten gebonden aan deze habitats zoals heidespurrie, klein tasjeskruid, blauwvleugelsprinkhaan, mierenleeuw, zandbijen en wellicht vele andere invertebraten worden bedreigd door afname van structuurrijkdom. Het aandeel open zand in het bijzonder op de landduinen is van groot belang voor vele faunagroepen. Door dynamiek in het systeem te brengen kunnen open zandplekken ontstaan en behouden blijven.

Ecologische doelstellingen

Oppervlakte-doelstelling	<p><u>Doel:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Actueel: 8 ha 2310 en 10 ha 2330 - Toename: 27-37 ha door omvorming - Totaal 2310+2330: 45-55 ha
Kwaliteits-doelstelling	<p>Nastreven van een goede structuurvariatie van de habitats met open, (stuivend) zand, buntgrasvegetaties, mostapijtjes en korstmosvegetaties voor schraallanden van landduinen. Voor duinheiden wordt gestreefd naar een voldoende groot aandeel naakte bodem afgewisseld met Struikheide van gevarieerde ouderdom.</p>

3110 – Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakte (Littorelletalia uniflora)

Eenvoudige naam: Voedselarme, zwak gebufferde wateren

Voedselarme, zwak gebufferde wateren zijn actueel niet aanwezig in het SBZ-complex. De aangemelde vegetaties die vroeger voorkwamen, worden omwille van gewijzigde interpretatie van de habitattypes als habitatype 3130 aanzien. Potenties zijn hier niet aanwezig. Verder wordt het habitatype dan ook buiten beschouwing gelaten.

3130 - Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het Littorelletalia uniflorae en/of Isoëto-Nanojuncetea

Eenvoudige naam: Voedselarme tot matig voedselrijke, gebufferde wateren

Het actuele voorkomen

De geherstructureerde grindplassen van het Bergerven met een gezamenlijke oppervlakte van ongeveer 48 ha hebben een oligo- tot mesotrofe waterkwaliteit. Het water in de plassen is van een zeer goede kwaliteit door de aanvoer van kwel geïnfiltrteerd op het Kempisch plateau. De plassen bevatten vegetaties die het midden houden tussen oeverkruidgemeenschappen en éénjarige dwergbiezenvegetaties. Dit habitatype komt ook in de Vallei van de Itterbeek voor, typisch in kleine vlekken, maar verspreid over het kerngebied.

In het SBZ van het Hageven zijn enkele viskweekvijvers habitat. Een vijver op de rechteroever van de Dommel tegenover de Wulp is ook deels (30%) habitat. Het Jagersven is een door grondwater

gevoed, licht gebufferd mesotroof ven (habitatype 3130) met onder meer Duizendknoopfonteinkruid, Klein blaasjeskruid, Veelstengelige waterbies en Geoord veenmos.

In het deelgebied BE2200032-2 behoort het Wolfsven tot dit habitatype op basis van historische waarnemingen van enkele kensoorten. Vandaag de dag zijn deze kensoorten echter verdwenen door de slechte waterkwaliteit.

Bij de aanleg van poelen in de kleinschalige cultuurlandschappen van de Brand en de Sint-Maartensheide duiken Pilvaren en Moerashertshooi (en mogelijk andere kentaxa) op. Ondanks de beperkte beschikbare informatie wijst dit op het voorkomen van het habitatype. Knelpunt hier is wel het voorkomen van exoten zoals watercrassula die het ven overwoekeren. Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar de kaarten 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7 en 5.8.

Ook aan Nederlandse zijde zal uitbreiding van dit habitatype plaatsvinden als gevolg van een natuurherstelproject.

Potenties

Er zijn enkele kensoorten aanwezig in de viskweekvijvers van het Hageven. Maar dit is niet combineerbaar met intensieve viskweek gebruik.

Binnen de kleinschalige cultuurlandschappen Sint-Maartensheide, de Brand en Langeren-den Tösch zijn potenties aanwezig voor de ontwikkeling van de habitat bij de aanleg van poelen waarbij pionierscondities ontstaan in een voedselarme tot matig voedselrijke omgeving. Knelpunt is hier het voorkomen van exoten zoals de watercrassula dat het ven kan overwoekeren. Bij nieuw gegraven poelen verschijnen vegetaties met Pilvaren en Moerashertshooi ...

Trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitatype in beeld te brengen.

Tabel 0-5: Actuele oppervlakte (in ha), aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties (in ha) van habitatype 3130 – Voedselarme tot matig voedselrijke gebufferde wateren.

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
BE2200032-1	1,53 ha		aanwezig
BE2200032-2	5,57 ha	15% ≥ p > 2%	aanwezig
BE2200032-3			
Totaal BE2200032	7,1 ha		aanwezig
BE2200033-1	0,05 ha		aanwezig
BE2200033-2		15% ≥ p > 2%	
Totaal BE2200033	0,05 ha		aanwezig

BE2200034-1				aanwezig
BE2200034-2	48 ha		15% ≥ p > 2%	aanwezig
Totaal BE2200034	48 ha			aanwezig

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-6: Beoordeling en integratie van criteria en indicatoren voor habitatype 3130 - Voedselarme tot matig voedselrijke gebufferde wateren.

Deelgebied	BE220 0032-1	BE220 0032-2	BE22 0003 3-1	BE22 0003 4-2	Conclusie indicator BE2200032	Conclusie indicator BE2200033	Conclusie indicator BE2200034
Actuele oppervlakte (ha)	1,53	5,57	0,05	48			
Actueel oppervlakteaandeel	0,21%	78,45 %	100 %	100%			
Habitatstructuur							
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Horizontale structuur (≥10m²/1-10m²/<1m²) 	C	C	?	A	Overal gedegrad eerd		Overal voldoende tot goed
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ruime oeverzone zuidwest zijde (≥2xhoogte bomen/<2xhoogte bomen/bomen op oever) 	A	C	?	A	Overwege den gedegrad eerd		Overal voldoende tot goed
Verstoring							
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verzuring (<10%/10-30%/>30%) 	A	A	?	A	Overal voldoende tot goed		Overal voldoende tot goed
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Eutrofiëring (<5%/5-10%/≥10%) 	C	C	?	A	Overal gedegrad eerd		Overal voldoende tot goed
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vergrassing (<10%/10-30%/>30%) 	A	A	?	A	Overal voldoende tot goed		Overal voldoende tot goed
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Invasieve exoten 	X	?	?	C			Overal gedegrad eerd

(0% / <10% / ≥10%)						
Vegetatie						
▪ Aantal sleutelsoorten (>3freq./1-2freq./<1-2freq.)	C	C	?	B	Overal gedegrad eerd	Overal voldoende tot goed
Faunabeoordeling (>5ha/0,5-5ha/<0.5ha)	Op basis van het ontbreken van verschillende typische kensoorten van dit habitatype: Overal gedegradeerd					

Conclusie actuele staat van instandhouding

Voedselarme, zwak gebufferde wateren bevinden zich in een **gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding** in het SBZ-complex BE2200032 op basis van het criteria horizontale structuur, Ruime oeverzijde ZW, eutrofiering, aantal sleutelsoorten en faunabeoordeling; in het SBZ-complex BE2200034 op basis van de criteria: invasieve soorten en faunabeoordeling.

De geherstructureerde grindplassen van het Bergerven scoren voor de meeste criteria goed tot voldoende. Actueel is de habitat in voldoende staat van instandhouding voor de meeste criteria in het Bergerven gezien de gunstige abiotiek en recente inrichting

De invasieve exotische waterplanten zoals smalle waterpest (*Elodea Canadensis*) en *Watercrassula* (*Crassula helmsii*) vormen evenwel een bedreiging voor de habitat. Deze planten vormen dense en monospecifieke vegetaties waardoor competitie met de inheemse vegetatie er voor zorgt dat deze laatste niet tot bloeien kunnen komen.

De habitat komt in de rand voor in viskweeksystemen, maar scoort omwille van eutrofiëring onvoldoende wat betreft sleutelsoorten. Te verwachten is dat habitatherstel hier plaatselijk moeilijk te rijmen is met intensieve viskweekactiviteiten.

Ecologische doelstellingen

Oppervlakte-doelstelling	<u>Doel:</u> <ul style="list-style-type: none"> - Actueel: 55,5 ha - Uitbreiding door omvorming : 5 ha - Totaal: 54,5ha
Kwaliteits-doelstelling	Goede tot uitstekende kwaliteit: Permanent herstel van het historische waterpeil van de vennen door het opheffen van de drainage in de Achelse Kluis. Geschikte waterkwaliteit: geen interne en externe eutrofiëring Om windwerking toe te laten is het open houden van de dijken van belang.

3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition

Eenvoudige naam: Voedselrijke, structuur- en vegetatierijke meren

Het actuele voorkomen

Het habitat komt actueel voor in het vijvercomplex van het Mariahof/de Luysen en verspreid in het Stamprooierbroek en de bovenloop van de Abeekvallei. In het Hageven komt het habitatype ook voor op de gemeentevijver. De voedselrijkdom van beekgevoede systemen in het Mariahof en de Luysen is te groot voor het vlakdekkend voorkomen van sleutel- en begeleidende soorten. Daarnaast is in vijvers vaak een sliblaag op de vijverbodem aanwezig, waaruit nutriënten worden vrijgesteld aan de waterkolom.

Voor de actuele verspreiding van deze habitat verwijzen we naar de kaarten 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7 en 5.8.

Potenties

Potenties zijn aanwezig binnen de verschillende vijvercomplexen.

Trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitatype in beeld te brengen.

Tabel 0-7: Actuele oppervlakte (in ha), aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties (in ha) van habitatype 3150 - Voedselrijke, structuur- en vegetatierijke meren.

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
BE2200032-1	3 ha		
BE2200032-2			
BE2200032-3			
Totaal BE2200032			
BE2200033-1	28,57 ha		
BE2200033-2			
Totaal BE2200033	28,57 ha		
BE2200034-1	0,71 ha		
BE2200034-2			

Totaal BE2200034

0,71 ha

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-8: Beoordeling en integratie van criteria en indicatoren voor habitatype 3150 - Voedselrijke, structuur- en vegetatierijke meren.

Deelgebied	BE22000 32-1	BE22000 33-1	BE22000 34-1	Conclusie indicator BE22000 32	Conclusie indicator BE22000 33	Conclusie indicator BE22000 34
Actuele oppervlakte (ha)	3	28,57	0,71			
Actueel oppervlakteaandeel	100%	100%	100%			
Habitatstructuur						
▪ Horizontale structuur ($\geq 10\text{m}^2/1-$ $10\text{m}^2/<1\text{m}^2$)	C	C	C	Overal gedegrad eerd	Overal gedegrad eerd	Overal gedegrad eerd
▪ Doorzicht ($\geq 1,5\text{ m}/<1,5$)	C	C	C	Overal gedegrad eerd	Overal gedegrad eerd	Overal gedegrad eerd
Verstoring						
▪ Eutrofiëring ($<10\%/10-$ $30\%/>30\%$)	C	C	C	Overal gedegrad eerd	Overal gedegrad eerd	Overal gedegrad eerd
▪ Invasieve exoten ($0\%/<10\%/>1$ 0%)	X	X	X	onbekend	onbekend	onbekend
Vegetatie						
▪ Aantal sleutelsoorten (>2 abundant/ 1 abundant of 2 frequent/ <1)	C	C	C	Overal gedegrad eerd	Overal gedegrad eerd	Overal gedegrad eerd
Faunabeoordeling ($>5\text{ha}/0,5-5\text{ha}/<0,5\text{ha}$)	resp. Overal voldoende tot goed, Overal voldoende tot goed en overal gedegradeerd.					

Conclusie actuele staat van instandhouding

Voedselrijke, structuur- en vegetatierijke meren bevinden zich in een **gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding** in het SBZ-complex BE2200032 op basis van de criteria horizontale structuur, doorzicht, eutrofiering en aantal sleutelsoorten; in het SBZ-complex

BE2200033 op basis van de criteria horizontale structuur, doorzicht, eutrofiering en aantal sleutelsoorten; in het SBZ-complex BE2200034 op basis van de criteria horizontale structuur, doorzicht, eutrofiering, faunabeoordeling en aantal sleutelsoorten;

Ecologische doelstellingen

Oppervlakte-doelstelling	Behoud huidige oppervlakte van 29 ha
Kwaliteits-doelstelling	Verbetering van de habitatkwaliteit door oplossen van verstoringen zoals de gewijzigde waterhuishouding, ongunstige waterkwaliteit en vertroebeling. Streven waar mogelijk naar een doorstroomkarakter van de plassen met water van een voldoende kwaliteit. Indien mogelijk het instellen van een beheer van cyclisch droogleggen om de voedselrijke sliblaag te stabiliseren en invasieve vissen te verwijderen. Tijdens het vegetatie seizoen moeten de plassen wel permanent water bevatten. Door stabilisatie van het slib verkrijgt men helder water en het ingelaten water dient van volgende kwaliteit te zijn: een totaal fosforgehalte van <70 µg/L, een totaal stikstofgehalte van < 2mg/L en een pH van minstens 6,5.

3260 - Submontane en laaglandrivieren met vegetaties behorend tot het *Ranunculion fluitans* en het *Callitricho-Batrachion*

Eenvoudige naam: Waterhabitats van beken en rivieren

Het actuele voorkomen

Het habitatype wordt gekenmerkt door watteranonkels, specifieke sterrenkroosvegetaties en/of bijzondere fonteinkruiden. In beschaduwde omstandigheden kan de soortenrijke water- en oevervegetatie niet ontwikkelen. In dat geval bepalen kenmerkende faunasoorten zoals beekprik, rivierdonderpad, kleine en grote modderkruiper, bosbeekjuffer, gewone bronlibel, beekrombout, kleine tanglibel, beekoeverlibel, otter en ijsvogel de habitat. Grote trajecten habitat liggen binnen en buiten habitatrictlijngebied.

Van de Dommel en de zijlopen Bolisserbeek en Holvense beek is 50% met zekerheid habitat. Van de Warmbeek is slechts 20% van het traject habitatwaardig. Het betreft vooral de Warmbeek nabij Kolisbos en Sint-Huibrechts Lille. Stroomafwaarts Achel komt nagenoeg geen water- en oevervegetatie meer voor door beschaduwing van de bomen.

Van de Abeek zijn een aantal korte trajecten in de smalle bovenloop waterhabitat. Schaduwrijke elzenbroekbossen verhinderen de ontwikkeling van een soortenrijke water- en oevervegetatie. Wellicht zijn typische macro-invertebraten en vissoorten zoals beekprik aanwezig over een grotere lengte. Stroomafwaarts komt de habitat sporadisch voor. Van de Abeek en zijlopen is in totaal slechts 8% met zekerheid habitat.

Van de Itterbeek is 14% met zekerheid habitat vooral nabij Tongerlo. In Langeren-den Tösch is een kort deeltje van de Bosbeek waterhabitat van beken en rivieren.

Voor de actuele verspreiding van deze habitat verwijzen we naar de kaarten 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7 en 5.8.

Potenties

De Dommel, Warmbeek, Abeek en Itterbeek hebben goede potenties voor de ontwikkeling van de waterhabitat voor beken en rivieren mits goede water- en structuurkwaliteit. De ligging binnen

beschermde gebieden, maakt herstel van een goede beekstructuur en waterkwaliteit mogelijk. Waterloopsegmenten kunnen niet afzonderlijk van elkaar gezien worden. Voor herstel van de habitat dient rekening gehouden te worden met waterkwaliteit en beekstructuur van boven tot benedenloop.

Trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitattype in beeld te brengen.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-10: Beoordeling en integratie van criteria en indicatoren voor habitattype 3260 - Waterhabitats van beken en rivieren.

Deelgebied	Dom mel BE22 0003 2	War m- beek BE22 0003 2	Abee k BE22 0003 3	Itter- beek BE22 0003 4	Conclusie indicator BE2200032	Conclusie indicator BE2200033	Conclusie indicator BE2200034
Actuele afstand (m)							
Habitatstructuur							
Helofyten (<30%/30- 70%/>70%)	A	A	A	A	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed
Verticale structuur (3/1-2 groeivormen)	B	B	A-B	C	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed	Overal gedegradee rd
Verstoring							
Eutrofiëring (<10%/10- 30%/≥30%)	A	A	A	A	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed
Invasieve exoten (0%/<10%/≥10%)	A	X	B	A	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed
Vegetatie							
Aantal sleutelsoorten (≥1frequent- dominant/hoogstens occasioneel)	B	B	C	C	Overal voldoende tot goed	Overal gedegradee rd	Overal gedegradee rd
Fauna km/<8km)	(≥8 C	C	C	C	Overal gedegradee rd	Overal gedegradee rd	Overal gedegradee rd

Conclusie actuele staat van instandhouding

Waterhabitats van beken en rivieren bevinden zich in een **gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding** in het SBZ-complex BE2200032 op basis van het criterium

faunabeoordeling; in het SBZ-complex BE2200033 op basis van de criteria: aantal sleutelsoorten en faunabeoordeling; in het SBZ-complex BE2200034 op basis van de criteria: verticale structuur, aantal sleutelsoorten en de faunabeoordeling.

Waar het habitat voorkomt zijn er weinig eutrofiëring indicatoren aanwezig, maar waar het habitat niet voorkomt is de eutrofiëring het voornaamste probleem voor de gunstige staat van instandhouding te bereiken. Voor de Dommel, Warmbeek, Abeek en Itterbeek is eutrofiëring door lozingen en vermessing een knelpunt. Hierdoor worden competitieve soorten bevorderd en worden de groeiomstandigheden voor sleutelsoorten ongeschikt. Totaalstikstof < 4-6 mg/l.

De ongunstige structuur van de waterloop is in mindere mate een probleem voor de Dommel en Warmbeek, maar de Abeek heeft stroomaf de Zuid-Willemsvaart een slechte structuurkwaliteit maar goede waterkwaliteit en dient dus op dat punt te verbeteren. Hetzelfde voor de Itterbeek in de Brand. Is de Warmbeek binnen het noordelijk SBZ al habitat maar dan enkel voor de fauna soorten. De structuur van de waterloop is goed, meandering, pools-riffles, holle en bolle oevers, enkel de waterkwaliteit nog checken en aftoetsen met deze voorschreven in de LSVI tabel. wsl. Bovenloop tot aan kanaal van Jan van Abroek habitatwaardig voor fauna, maar vanaf dan niemer

Ecologische doelstellingen

Oppervlakte-doelstelling	Uitbreiding van 30 – 60 % van de volledige waterlopen Dommel, Warmbeek, Itterbeek en A-beek (en hun bovenlopen).
Kwaliteits-doelstelling	<p>Dynamisch meanderend riviersysteem met:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ natuurlijke beek- en oeverstructuur met goed ontwikkelde waterplantenvegetaties in open beek trajecten ◦ natuurlijke stromings- en waterpeildynamiek ◦ helder water met een hoge stroomdiversiteit, zonder invasieve soorten en met voldoende zonbeschenen delen. ◦ voldoen aan de richtwaarden voor oppervlaktewaterkwaliteit 'kleine Kempische beek' (conform Besluit van de Vlaamse regering dd. 21 mei 2010 voor wat betreft de milieukwaliteitsnormen voor oppervlaktewateren, waterbodems en grondwater) ◦ voldoende brede bufferzones langsheen de waterloop ◦ buffering tegen externe invloeden

4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix* & 7150 – Slenken in veengronden met vegetatie behorende tot het Rynchosporion

Eenvoudige naam: Vochtige heide en Snelbiesvegetaties

Het actuele voorkomen

In het Hageven komt Vochtige heide (habitattype 4010) voor op de linker valleiflank van de Dommel. Door het rijke microreliëf in deze zone wisselen habitats van landduinen (habitattype 2310 en 2330) af met zure heidevennen en schrale natte vegetaties. In de vochtige heide, groeien duizenden Klokjesgentianen. Hier heeft het gentiaanblauwtje een kernpopulatie.

In de Achelse Kluis rondom de vennen en in het gebied de Tomp zijn nog kleine relictten Vochtige heide aanwezig.

Verspreid in het Stamprooierbroek en aan het Mariahof zijn nog enkele heideperceeltjes met Vochtige heide gelegen.

In het Bergerven komt nog een grotere oppervlakte vochtige heide voor.

Snavelbiesvegetaties (habitattype 7150) komen voor op venoevers, plekken die betreden worden en recent geplagde plekken in vochtige heide in het Hageven en in de moerasovergang van vijvers naar natte heide - gagel - droge heide ter hoogte van Lommels Schoor in het Hageven. Elders in het SBZ-complex ontbreekt dit habitattype.

Voor de actuele verspreiding van deze habitat verwijzen we naar de kaarten 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7 en 5.8.

Potenties

Circa 1131 ha met een goede potentie voor de ontwikkeling van 4010 zijn er aanwezig binnen de verschillende SBZ-H.

De Potnat-kaarten voor Vochtige heide geven goede potenties voor de Dommelvallei, de Warmbeekvallei nabij Kolisbos en ten noorden van Achel, in Langeren-den Tösch (de Wateringen - de Bek) en Bergerven.

De potenties liggen meer verspreid en variëren van goed tot matig in de moerasgebieden van de Vlake van Bocholt. De bodem is er iets te voedselrijk (lichte zandleem) waardoor dophei eerder wordt weggeconcentreerd.

Er is een ecohydrologisch en bodemkundig onderzoek om de herstelpotenties voor het gebied in de buurt van de Achelse Kluis exact te bepalen. De natte terreindelen rondom de vennen waren bij benadering 10 ha groot. Herstelpotenties voor Vochtige heide zijn in de Achelse Kluis aanwezig in de veronderstelling dat de voedselrijke bouwvoor verwijderd wordt en het natuurlijke grondwaterpeil hersteld wordt.

Voor de potentiekaart van deze habitat verwijzen we naar Kaart 5.11.

Trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitattype in beeld te brengen maar aangenomen kan worden dat deze trend negatief is onder andere door verdroging.

Tabel 0-11: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitattype (in ha) 4010 – Vochtige heide.

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
BE2200032-1	21,64 ha		218,98 ha
BE2200032-2	5,08 ha	15% ≥ p > 2%	440,04 ha
BE2200032-3			175,194 ha
Totaal BE2200032			834,219 ha
BE2200033-1	1,89 ha	15% ≥ p > 2%	166,60 ha

BE2200033-2		0,20 ha
Totaal BE2200033		166,80 ha
BE2200034-1	0,44 ha	119,45 ha
BE2200034-2	7,92 ha	11,01 ha
Totaal BE2200034		130,46 ha

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen.

Tabel 0-12: Beoordeling en integratie van criteria en indicatoren voor habitattypes 4010 en 7150 – Vochtige heide en Slenken in veengronden.

Deelgebied	BE2 200 032- 1	BE2 200 032- 2	BE2 200 033- 1	BE2 200 034- 1	BE2 200 034- 2	Conclusie indicator BE22000 32	Conclusie indicator BE22000 33	Conclusie indicator BE22000 34
Actuele oppervlakte (ha)	21,64	5,08	1,89	0,44	7,92			
Actueel oppervlakteaandeel	80,98%	19,11%	100%	5,26%	94,73%			
Habitatstructuur								
▪ Dwergstruiken (≥abundant/<abundant)	C	C	C	C	A-B	Overal gedegrad eerd	Overal gedegrad eerd	Overwegend voldoende tot goed
▪ Veenmoslaag (≥lokaalfrequent/<lokaalfrequent)	A	C	C	C	B	Overwegend voldoende tot goed	Overal gedegrad eerd	Overwegend voldoende tot goed
▪ Horizontale structuur (≥frequent/<frequent/afwezig)	A	C	C	C	B	Overwegend voldoende tot goed	Overal gedegrad eerd	Overwegend voldoende tot goed
Verstoring								
▪ Vergrassing (<30%/30-50%/>50%)	C	C	C	C	C	Overal gedegrad eerd	Overal gedegrad eerd	Overal gedegrad eerd
▪ Verbossing (<10%/10-30%/>30%)	A	C	C	B	C	Overwegend voldoende tot goed	Overal gedegrad eerd	Overwegend gedegrad eerd
Vegetatie								
▪ Sleutelsoorten (>3/2-3/≤1)	C	B	C	C	B	Overwegend gedegrad eerd	Overal gedegrad eerd	Overwegend voldoende tot goed
▪ Veenmossoorten (>1/1/0)	A	C	C	C	?	Overwegend	Overal gedegrad	Overal gedegrad

			voldoende tot goed	eerd	eerd
Faunabeoordeling (<75ha/5-75ha/<5ha)	resp. Overall voldoende tot goed; Overall gedegradeerd; Overwegend voldoende tot goed				

Conclusie actuele staat van instandhouding

Vochtige heide en Snelbriesvegetaties bevinden zich in een **gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding** in het SBZ-complex BE2200032 op basis van de criteria dwergstruiken faunabeoordeling en vergrassing; in het SBZ-complex BE2200033 op basis van de criteria dwergstruiken, veenmoslaag, horizontale structuur, verbossing, aantal sleutelsoorten, veenmossoort, faunabeoordeling en vergrassing; in het SBZ-complex BE2200034 op basis van de criteria vergrassing, verbossing, veenmossoort, faunabeoordeling en vergrassing.

Vooraf door waterafvoer door begreppeling en deels ook atmosferische depositie ontwikkelde de vochtige heidegemeenschap in het Hageven naar een monospecifieke Pijpenstrootje vegetatie. Het Dommelpel bepaalt het grondwaterpeil in de belendende terreinen en heeft een invloed op natte natuurtypen. Door de sterk wisselende waterstanden komt pijpenstrootje tot dominantie en worden dophei en andere typische soorten weggeconcentreerd.

In de Achelse Kluis komen enkele kleine relictten voor die gedegradeerd zijn omwille van het omliggend landgebruik dat niet gericht was op natuurbehoud. Ontwatering en geen heidebeheer leidde tot verbossing, vergrassing en verdroging.

De Vochtige heiderelictten in het Stamprooierbroek liggen vaak op historisch zeer natte gronden en hebben eveneens te leiden onder de aanhoudende drainage van het gebied.

De Vochtige heide in het Bergerven leidt onder de toenemende verbossing.

Ecologische doelstellingen

Oppervlakte-doelstelling	<ul style="list-style-type: none"> - Actueel: 37 ha - Uitbreiding door omvorming: 20- 22 ha - Effectieve uitbreiding: 10- 20 ha - Totaal: 67 -79 ha
Kwaliteits-doelstelling	<p>De goede staat van het habitatype kan op meerdere plaatsen bereikt worden door het terugdringen van vergrassing. Intensief beheer van de vochtige heide (maaien, plagen, ...) en het herstel van de natuurlijke hydrologie.</p> <p>Beide habitatypes vereisen continu beheer omwille van hun pionierskarakter.</p>

4030 - Droge Europese heide

Eenvoudige naam: Droge heide

Het actuele voorkomen

In het Hageven komt soortenarme Droge heide gedomineerd door grassen en mossen voor. Verder komen ook nog Struikhei en Zandzegge (*Carex arenaria*) voor. Deze soorten hebben echter bijna steeds lage bedekkingen.

Verder komen in de Beverbeekse heide, het Stamprooierbroek, het Smeethof, Sint-Maartensheide en de Itterbeekvallei enkele heiderelictjes voor onder bos of in complex met Vochtige heide.

Rondom de geherstructureerde grindplassen van het Bergerven ontwikkelt zich heide.

Voor de actuele verspreiding van deze habitat verwijzen we naar de kaarten 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7 en 5.8.

Potenties

Circa 495 ha met goede potenties voor de ontwikkeling van 4030 zijn er aanwezig binnen de verschillende SBZ-H.

De Potnat-kaarten voor Droge heide geven goede potenties voor het Hageven, het bosgebied de Beverbeekse heide en het Kolisbos. Buiten habitatrichtlijngebied liggen goede potenties in Vogelrichtlijngebied in Grote heide, de Achelse heide en Haarterheide.

De potenties zijn beperkt in de Vlake van Bocholt. In het oosten van het Stamprooierbroek liggen goede potenties en verspreid enkele matige potenties. In de Sint-Maartensheide zijn ook potenties voor dit habitatype aanwezig. De bodem is er iets te voedselrijk (lichte zandleem) waardoor struikhei eerder wordt weggeconcurrerd.

In de Itterbeekvallei zijn er potenties voor het habitat. In een kleine voormalige groeve ontwikkelde zich een dwergstruikenvegetatie met rode dophei, (dwergviltkruid, klein vogelpootje en hazenpootje).

Voor de potentiekaart van deze habitat verwijzen we naar kaart 5.12

Trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitatype in beeld te brengen maar aangenomen kan worden dat deze trend negatief is, aangezien er actueel veel verboste en vergraste heide voorkomt.

Tabel 0-13: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties (in ha) van habitatype 4030 – Droge heide.

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
BE2200032-1	44,19 ha		111,19 ha
BE2200032-2	3,69 ha	15% $\geq$ p > 2%	308,04 ha
BE2200032-3			
Totaal BE2200032	47,88		419,237 ha
BE2200033-1	5,09 ha	2% $\geq$ p > 0%	36,02 ha

BE2200033-2

Totaal BE2200033	5,09	36,02 ha
BE2200034-1	1,08 ha	30,46 ha
BE2200034-2	4,11 ha	9,62 ha
Totaal BE2200034	5,19 ha	40,08 ha

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-14: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitattypen 4030 – Droge heide.

Deelgebied	BE2200032-1	BE2200032-2	BE2200033-1	BE2200034-1	BE2200034-2	Conclusie indicator or BE2200032	Conclusie indicator or BE2200033	Conclusie indicator or BE2200034
Actuele oppervlakte (ha)	44,19	3,69	5,09	1,08	4,11			
Actueel oppervlakteaandeel	92,29 %	7,70%	100%	20,80 %	79,19 %			
Habitatstructuur								
▪ Dwergstruiken ($\geq$ codominant / <codominant)	C	C	C	C	C	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd
▪ Ouderdomsstructuur struikheide (alle stadia/2-3 stadia/1 stadium)	B	B	B	B	B	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed
Verstoring								
▪ Vergrassing/verruiging (<30%/30-50%/>50%)	C	C	C	C	C	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd
▪ Verbossing (<10%/10-30%/>30%)	A	C	C	C	A	Overwegend voldoende tot goed	Overal gedegradeerd	Overwegend voldoende tot goed
Vegetatie								
▪ Sleutelsoorten (struikheide+ $\geq$ 2 / struikheide+1/s truikheide)	A	B	B	B	B	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed

Faunabeoordeling
(<50ha/5-50ha/<5ha)

**resp. Overwegend voldoende tot goed; Overal
gedegradeerd, Overal gedegradeerd**

Conclusie actuele staat van instandhouding

Droge heide bevindt zich in een **gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding** in het SBZ-complex BE2200032 op basis van de criteria dwergstruiken en vergrassing/verruiging; in het SBZ-complex BE2200033 op basis van de criteria dwergstruiken, faunabeoordeling, verbossing en vergrassing/verruiging; in het SBZ-complex BE2200034 op basis van de criteria dwergstruiken, faunabeoordeling en vergrassing/verruiging.

Het grote Droge heidecomplex van het Hageven is grotendeels vergrast. Over het algemeen wordt een heide gedomineerd door grassen gekenmerkt door een significante hoge stikstofconcentratie. Delen van de droge heide waren vroeger in landbouwgebruik. Ook wordt de streek gekenmerkt door een hoge atmosferische stikstofdepositie.

In de Beverbeekse heide en het Kolisbos zijn nog talrijke relictten aanwezig van voormalige Droge heide onder bos. Goed ontwikkelde, aaneengesloten oppervlaktes heide zijn echter verdwenen.

De Droge heiderelictten in het Stamprooierbroek zijn grotendeels vergrast.

Ecologische doelstellingen

Oppervlakte- doelstelling	<ul style="list-style-type: none"> - Actueel: 58 ha - Uitbreiding door omvorming: 26-40 ha - Totaal: 84-98 ha
Kwaliteits- doelstelling	<p>Nastreven van het voorkomen van alle ouderdomsstadia van Struikhei van pionier- tot degradatiestadium in functie van een hoge structuurrijkdom en het voorkomen van een aantal habitattypische soorten</p> <p>Tegengaan van vergrassing door terugdringen van verzurende en eutrofiërende depositie. Het beheer richtten op het terugdringen van vergrassing door het maaien en plaggen.</p>

6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)

Eenvoudige naam: Heischraal grasland

Het actuele voorkomen

Drie types heischraal grasland worden onderscheiden: soortenrijke struisgraslanden (habitattype 6230_ha), vochtige heischrale graslanden (habitattype 6230_hmo) en droge heischrale graslanden (habitattype 6230_hn).

In het Bergerven komen op de grindoevers van de plassen twee types heischraal grasland tot ontwikkeling. In grazige vegetaties betreft het soortenrijk zuur struisgrasland, daarnaast komt pleksgewijs heischraal grasland tot ontwikkeling dankzij enige buffering vanuit de grindhoudende

bodem. Op de kale oevers naar de plassen toe en op stenige bodem komt het dwerghaververbond (habitat 2330) tot ontwikkeling.

Droge en vochtige heide en de verschillende types heischraal grasland vormen binnen het begrazingsblok van Bergerven een zeer fijnmazige mozaïek, (sterk verweven voorkomen). Struisgrasvegetaties met droge en vochtige heide, bremstruweel en lokaal zelfs zure borstelgrasvegetaties (hn).

Voor de actuele verspreiding van deze habitat verwijzen we naar de kaarten 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7 en 5.8.

Potenties

Circa 3802 ha met een goede potentie voor de ontwikkeling van 6230 zijn er aanwezig binnen de verschillende SBZ-H.

Lokaal zijn er potenties voor heischraal grasland in de Kempense heidegebieden in geval van enige aanrijking/verstoring. Daarnaast zijn er potenties op de overgang van arme, hoger gelegen zandgronden naar valleien en op donken en overgangen naar drogere terreinen in moerasgebieden.

Het kleinschalig cultuurlandschap van de Sint-Maartensheide, Bergerven, ... heeft potenties voor de ontwikkeling van droge heischrale graslanden.

Voor de potentiekaart van deze habitat verwijzen we naar kaart 5.13

Trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitattype in beeld te brengen.

Tabel 0-15: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties (in ha) van habitattype 6230 – Heischraal grasland.

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
BE2200032-1	0,45 ha		302,98 ha
BE2200032-2		15% ≥ p > 2%	626,07 ha
BE2200032-3			182,73 ha
Totaal BE2200032	0,45 ha		1111,79 ha
BE2200033-1	5 ha		1215,85 ha
BE2200033-2			2,15 ha
Totaal BE2200033			1218 ha
BE2200034-1		15% ≥ p > 2%	1387,41 ha

BE2200034-2

3,77 ha

85,55 ha

Totaal BE2200034

3,77 ha

1472,96 ha

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen.

Tabel 0-16: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitatype 6230_hn – Droog heischraal grasland.

Deelgebied	BE2200032-1	BE2200034-2	Conclusie indicator BE2200032	Conclusie indicator BE2200034
Actuele oppervlakte (ha)	0,45	3,77		
Actueel oppervlakteaandeel	100%	100%		
Habitatstructuur				
▪ Horizontale structuur (3/<3levensvormen)	C	C	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd
▪ Hoogopschietende soorten (afwezig/<10%/≥10%)	C	C	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd
Verstoring				
– Verruigd (<5%/5-10%/≥10%)	C	C	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd
– Strooisellaag (<10%/10-30%/>30%)	C	C	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd
– Verbost/verstruwend (<5%/5-10%/>10%)	C	C	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd
– Vervilt (<10%/10-30%/>30%)	A	A	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed
Vegetatie				
– Aantal sleutelsoorten (>5/4-5/<4)	C	C	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd
– Frequentie bedekking sleutelsoorten (>30%/10-30%/<10%)	C	C	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd
Faunabeoordeling (>30ha/0,5-30ha/<0,5ha)	Resp.	Overall	gedegradeerd;Overall	
	gedegradeerd			

Conclusie actuele staat van instandhouding,

RAPPORT S-IHD

26/07/2012

Pagina

Er wordt geconcludeerd op basis van de criteria horizontale en verticale structuur, verruiging, verbossing/verstruweling, strooisellaag, vervilting, faunabeoordeling het aantal sleutelsoorten en hun bedekking dat dit habitattype zich in een **gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding** bevindt in het het SBZ-complex BE2200032 en BE2200034.

Ecologische doelstellingen

Oppervlakte- doelstelling	<ul style="list-style-type: none"> - Actueel: 9 ha - Uitbreiding door omvorming: 9 ha - Totaal: 17 ha
Kwaliteits- doelstelling	<p>Er wordt gestreefd naar soortenrijke Heischrale graslanden met een hoge bedekking van sleutelsoorten en een vegetatie die laag blijft.</p> <p>Beperken van de strooisellaag, vervilting en boomopslag (<10%) en bufferen tegen externe invloeden</p> <p>Extensief gebruik van deze graslanden zorgt voor een hogere abundantie aan ongewervelden en de hierop prederende fauna.</p>

6410 - Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Molinion caeruleae)

Eenvoudige naam: Blauwgraslanden

Het actuele voorkomen

Dit habitattype komt actueel nog voor in de Abeekvallei met een oppervlakte van ongeveer 0,5 ha. Er zijn verschillende kensoorten aanwezig waaronder Kranskarwij (*Carum verticillatum*).

Potenties

Volgens het POTNAT-model zijn er goede potenties in de Dommel-, Abeek en Itterbeekvallei.

Trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitattype in beeld te brengen. Maar aangenomen kan worden dat dit habitattype sterk achteruitgegaan is.

Tabel 0-17. Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties (in ha) van habitattype 6410 – Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Molinion caeruleae).

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
BE2200032-1			48,12
BE2200032-2			3,55 ha
BE2200032-3			

Totaal BE2200032		51,67
BE2200033-1	0,5 ha	658,67 ha
BE2200033-2		
Totaal BE2200033	0,5 ha	658,67 ha
BE2200034-1		134,47 ha
BE2200034-2		
Totaal BE2200034		134,47 ha

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen.

Tabel 0-18. Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitatype 6410 – Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*).

6410		BE2200033
Habitatstructuur	Lage schijngrassen:	
Verstoring	Eutrofiëring:	
	Verruiging:	
	Vergrassing:	
	Verbossing/Verstruweling:	
	Vernatting:	
	Strooisellaag:	
	Verdroging:	
	Verzuring:	
Vegetatie	Soortenrijkdom: Er zijn in verschillende sleutelsoorten waargenomen op het perceel, waaronder Kranskarwij,...	
	Frequentie of bedekking sleutelsoorten:	
Faunabeoordeling	De oppervlakte is onvoldoende voor het duurzaam instandhouden van karakteristieke fauna.	• Overal gedegradeerd

Conclusie actuele staat van instandhouding

Het habitatype "Blauwgraslanden" bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-complex BE2200032 op basis van de criterium faunabeoordeling.

Ecologische doelstellingen

Oppervlakte-doelstelling	Boven op de actuele oppervlakte van 0,5 ha wordt er een uitbreiding door omvorming van 1 ha voorzien
---------------------------------	--

Kwaliteits- doelstelling	<p>De habitat bestaat uit graslanden met een vegetatie <50 cm en een bedekking van lage schijngrassen die hoger is dan 30%. De bedekking van de sleutelsoorten is >30% en, indien aanwezig heeft de strooisellaag en de verruiging een bedekking <10%. De graslanden zijn gebufferd tegen externe invloeden. Tegengaan van beschaduwing.</p> <p>Nastreven van de natuurlijke hydrologie van de vallei (grondwater) en gericht beheer.</p>
-------------------------------------	--

6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland.

Eenvoudige naam: Ruigtes

Het actuele voorkomen

Onder de populieraanplanten in de Wateringen zijn ruigtes te vinden. Binnen de overige habitatrichtlijngebieden worden ruigtes terug gevonden langsheen beekvalleien, al dan niet in combinatie met rietmoeras of wilgenstruweel. Vooral in de bovenloop van de Abeek en Itterbeek, zijn veel ruigtes aanwezig. Daarnaast komen ruigtes tot ontwikkeling op natte terreinen in de vogelrichtlijngebieden onder meer in Lozerheide en het Smeetshof.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar de kaarten 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7 en 5.8.

Potenties

Potenties zijn gelegen op natte terreinen.

Circa 1756 ha met goede potenties voor de ontwikkeling van 6430 zijn er aanwezig binnen de verschillende SBZ-H als ook de SBZ-V zoals in Smeetshof.

Voor de potentiekaart van deze habitat verwijzen we naar kaart 5.14.

Trend

Tabel 0-17: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties (in ha) van habitatype 6430 – Ruigtes.

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
BE2200032-1	7,14 ha		18,87 ha
BE2200032-2	1,96 ha	15% ≥ p > 2%	
BE2200032-3	99,74 ha		
Totaal BE2200032	108,83 ha		18,87 ha
BE2200033-1	32,90 ha		1197,83 ha
BE2200033-2		Ca 1%	

RAPPORT S-IHD

26/07/2012

Pagin

Totaal BE2200033	32,90 ha	1197,83 ha
BE2200034-1	18,19 ha	538,24 ha
BE2200034-2		1,97 ha
Totaal BE2200034	18,19 ha	540,21 ha

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen.

Tabel 0-18: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitattypen 6430 – Ruigtes.

Deelgebied	BE 2200032-1	BE 2200032-2	BE 2200032-3	BE 2200033-1	BE 2200034-1	Conclusie indicator BE 2200032	Conclusie indicator BE 2200033	Conclusie indicator BE 2200034
Actuele oppervlakte (ha)	7,14	1,96	99,74	23,9	18,19			
Actueel oppervlakteaandeel	6,56 %	1,80 %	91,63 %	100%	100%			
Habitatstructuur								
Grassen ($\leq 10\%$ / $\geq 10\%$ en $< 30\%$)	C	C	C	C	C	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd
Verstoring								
Verruigd (A= $< 30\%$ /B&C= $\geq 30\%$)	C	C	C	C	C	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd
Invasieve exoten (0/ $< 10\%$ / $\geq 10\%$)	A	C	B	C	B	Overwegend voldoende tot goed	Overal gedegradeerd	Overal voldoende tot goed
Vegetatie								
Sleutelsoorten ($> 9/5-9/< 5$)	C	C	B	C	C	Overwegend voldoende tot goed	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd
Frequentie of bedekking sleutelsoorten ($> 70\%$ / $50-70\%$ / $\geq 30\%$ & $< 50\%$)	C	C	C	C	C	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd
Faunabeoordeling	Overwegend gedegradeerd							

Conclusie actuele staat van instandhouding,

Het habitatype "Ruigtes" bevindt zich in een **gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding** in het SBZ-complex BE2200032 op basis van de criteria grassen, verruiging, bedekking sleutelsoorten en faunabeoordeling; in het SBZ-complex BE2200033 op basis van de criteria grassen, verruiging, ivasieve soorten, aantal en bedekking sleutelsoorten en faunabeoordeling; en in het SBZ-complex BE2200034 op basis van de criteria grassen, verruiging, aantal en bedekking sleutelsoorten en faunabeoordeling.

Ecologische doelstellingen

Oppervlakte- doelstelling	<ul style="list-style-type: none"> - Doel behoud van actuele oppervlakte van 156 – 166 ha waarbij lokaal omvorming naar 6510 verantwoord is. Lokaal kan een kleine uitbreiding plaats vinden via de open plekken binnen 91E0 (zie doelstellingen Boslandschap). Wel wordt er voor Beekprik 4-5 ha effectieve uitbreiding voorzien als bufferzone (zie Beekprik).
Kwaliteits- doelstelling	<p>Als kwaliteitsdoel worden ruigten met een voldoende grote bedekking van sleutel- en begeleidende soorten (>70%) gesteld.</p> <p>Herstel van de natuurlijke waterhuishouding is noodzakelijk om de momenteel verdroogde delen te herstellen evenals voor het tegengaan van de verbossing.</p> <p>Het creëren van voldoende open plekken (in elzenbroekbossen) zal deels resulteren in dit habitatype.</p>

6510 - Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Eenvoudige naam: Graslanden op matig voedselrijke bodem

Het actuele voorkomen

De vloeiveiden van Lommel vormen in Vlaanderen een referentiegebied voor goed ontwikkelde, zeer soortenrijke Glanshavergraslanden met Grote Pimpernel (habitatype 6510_hus) (Zwaenepoel et al. 2002).. Ook in het Hageven komt er actueel al zo'n 3 ha vloeiveiden voor. Daarnaast worden nog enkele glanshaverhooilanden terug gevonden in de kleinschalige cultuurlandschappen van de Zuurbeekvallei, Sint-Maartensheide, de Brand en Langeren - den TöschTösch.

In het Bergerven (BE2200034-2) zijn ten oosten van de Zuid-Willemsvaart nog kleine delen van de voormalige watering 'De Bek' bewaard gebleven met herfsttijloos, grote bevernel en kraailook binnen SBZ-H. Actueel zijn deze graslanden echter verruigd of beplant met populier.

Glanshavergraslanden bestaan uit hooilanden, hooiveiden of graslanden met extensieve seizoensbeweiding, vaak met een uitbundig bloeiaspect met veel composieten en schermbloemigen. In de Lommelse watering komen sleutelsoorten als knoopkruid, groot streepzaad, grote bevernel, glad walstro, veldlathyrus, ruige leeuwentand, gewone rolklaver, grote pimpernel en beemdkroon vegetatievormend voor, naast exclusieve alpiene soorten als weideklokje, bergklokje en bonte krokus. Het spectrum wordt er vervolledigd door zeldzame graslandsoorten zoals zwartblauwe rapunzel, herfsttijloos, knolsteenbreek, addertong, witte narcis, gulden sleutelbloem, gewone vogelmelk en kraailook (Zwaenepoel et al. 2002). Op de vloeiveiden in het Hageven komen o.a. volgende soorten voor; Herfststijloos, Grasklokje, Knolsteenbreek, Kraailook,....

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar de kaarten 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7 en 5.8.

Potenties

Plaatselijk is er potentie voor de ontwikkeling van 6510 binnen de verschillende SBZ-H.

Potenties liggen voornamelijk bij historisch permanente graslanden (hp*) en in de buurt van relicten/goed ontwikkelde habitats. Door verschraling kunnen terug kruidenrijke, matig voedselrijke situaties bereikt worden.

Goede kansen voor herstel van glanshaverhooilanden met grote pimpernel zijn er op de percelen met populierenaanplanten in de Lommelse Wateringen. De structuur van toe- en afvoergrachten met onder en bovensloten is grotendeels bewaard gebleven, waardoor de bevoeiing met kalkrijk Maaswater kan hersteld worden. Via enkele aanpassingen aan het bevoeiingssysteem en terug oppikken van het traditioneel hooiweidebeheer in de wateringen kan herstel van glanshaverhooilanden gerealiseerd worden. Ook in het Hageven liggen er grote potenties om de plaatselijke watering te herstellen. Ook in het Hageven en Broekkant/Watering in sint-Huibrechts Lille (Neerpelt) zijn er goede potenties voor dit habitat.

Het is niet duidelijk of bevoeiing hersteld kan worden in de kleine oppervlakte voormalige vloeiveiden van De Bek ten oosten van de Zuid-Willemsvaart (t.h.v. Bergerven en Langeren - den Tösch).

Matige potenties zijn er verder binnen de kleinschalige cultuurlandschappen van Sint-Maartensheide, De Brand en Langeren- den TöschTösch.

Voor de potentiekaart van deze habitat verwijzen we naar kaart 5.15

Trend

Door het afnemen van het zuivere hooibeheer en de intensivering van de landbouw zijn er buiten natuurreservaten nauwelijks goed ontwikkelde glanshavergraslanden bewaard gebleven. Deze graslanden zijn "zeer tot uiterst zeldzaam" geworden in Vlaanderen en grotendeels teruggedrongen tot bermen, dijken en beheerde percelen in natuurreservaten (Zwaenepoel et al. 2002).

Voor het SBZ-complex bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitattype in beeld te brengen. Wel is gedocumenteerd wanneer in de Wateringen van Lommel is overgeschakeld op intensieve populierenteelt (1965), vanaf dan zijn de glanshaverhooilanden wellicht ook verdwenen.

Tabel 0-19: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties (in ha) van habitattype 6510 – Graslanden op matig voedselrijke bodem.

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
BE2200032-1	3 ha		
BE2200032-2	0,30 ha	15% $\geq$ p > 2%	
BE2200032-3	17,81 ha		
Totaal BE2200032	21,11 ha		

BE2200033-1	6,56 ha	
BE2200033-2		
Totaal BE2200033	6,56 ha	
BE2200034-1	8,99 ha	0,69 ha
BE2200034-2		
Totaal BE2200034	8,99 ha	0,69 ha

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen.

Tabel 0-20: Staat van instandhouding per deelgebied voor habitattypen 6510 – Graslanden op matig voedselrijke bodem.

Deelgebied	BE2200032-2	BE2200032-3	BE2200033-1	BE2200034-1	Conclusie indicator BE2200032	Conclusie indicator BE2200033	Conclusie indicator BE2200034
Actuele oppervlakte (ha)	0,3	17,81	6,56	8,99			
Actueel oppervlakteaandeel	1,65%	98,34%	100%	100%			
Habitatstructuur							
– Horizontale structuur	A	C	C	C	Overwegend gedegradeerd	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd
– Dominantie één soort	A	C	C	C	Overwegend gedegradeerd	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd
Verstoring							
– Verruigd	A	A	A	C	Overal goed	Overal goed	Overal gedegradeerd
– Strooisellaag	A	A	A	C	Overal goed	Overwegend goed	Overal gedegradeerd
– Verbost/verstruweeld	A	A	A	C	Overal goed	Overwegend goed	Overal gedegradeerd
Vegetatie							
– Aantal sleutelsoorten	A & C	C	C	C	Overwegend gedegradeerd	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd

					deerd		
- Frequentie of bedekking sleutelsoorten	A & C	C	C	C	Overwegend gedegradeerd	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd
Faunabeoordeling	Overwegend gedegradeerd						

Conclusie actuele staat van instandhouding

Het habitatype "Graslanden op matig voedselrijke bodem" bevindt zich in een **gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding** in het SBZ-complex BE2200032 op basis van de criteria: horizontale structuur, dominantie één soort, aantal en bedekking sleutelsoorten en faunabeoordeling; in het SBZ-complex BE2200033 op basis van de criteria: horizontale structuur, dominantie één soort, strooisellaag, aantal en bedekking sleutelsoorten en faunabeoordeling; in het SBZ-complex BE2200034 op basis van de criteria: horizontale structuur, dominantie één soort, verruiging, strooisellaag, verbost, aantal en bedekking sleutelsoorten en faunabeoordeling.

In de Lommelse watering is de lokale staat van instandhouding van het habitatype glanshaverhooilanden met grote pimpernel overwegend goed. Ongeveer de helft van de percelen in het natuurreservaat is in herstel waardoor sleutelsoorten niet vegetatievormend zijn en < 7 sleutelsoorten voorkomen. Aangezien het actuele beheer is afgestemd op herstel van de natuurwaarden en reeds goede resultaten geboekt worden, wordt op termijn een voldoende tot goede staat verwacht. De oppervlakte van het habitatype is te klein voor de meer ruimte behoevende faunasoorten van de habitat. Meer algemene soorten als koninginpage, zwartsprietdikkopje, groot dikkopje, oranje en bruin zandoogje, roodborsttapuit, zomertortel, bruine korenbout en bandheidelibel zijn aanwezig. Maar vroeger broedde hier ook grauwe klauwier en boompieper.

In de overige gebieden betreft het steeds kleine percelen historisch permanent grasland met enkele meer algemene sleutelsoorten van glanshavergraslanden als knoopkruid, gewone rolklaver of knolsteenbreek. De verruiging, strooisellaag, verstruweling en verbossing zijn vaak gering omdat de percelen beheerd worden (maaïen of begrazen).

Ecologische doelstellingen

Oppervlakte- doelstelling	<ul style="list-style-type: none"> - Actueel: 36,5 ha - Uitbreiding door omvorming: 10 ha + 3 ha (LIFE) - Effectieve uitbreiding: 15 ha - Totaal: 58,5 ha
Kwaliteits- doelstelling	<p>Herstellen van de habitatkwaliteit door het herstellen van het bevoeiings-systeem en van het hooilandbeheer.</p> <p>Beperken van verbossing, eutrofiering, strooisellaag</p> <p>Nastreven van een lokaal goede staat van instandhouding van habitattypische soorten zoals Bramensprinkhaan, Geel- en Zwartsprietdikkopje, Koninginpage, Oranje en Bruin zandoogje, Groot dikkopje.</p>

7140 - Overgangsveen van zure tot zwak zure, mineralenarme, oligotrofe milieus of oligotroof en zuur overgangsveen

Eenvoudige naam: Overgangs- en trilveen

Het actuele voorkomen

Voor de normalisatie van de Dommel in de jaren '50 was aan de rand van het Dommeldal een nat moerasgebied (habitattype 7140) aanwezig met Waterdrieblad, Waterscheerling, Slank wollegras, Groenknolorchis, Beenbreek, Witte en Bruine Snavelbies en Moeraswolfsklauw (Van den Berghen, 1949). Door peilverlaging als gevolg van de normalisatie droogde het moerasgebied uit. Er werd een gracht aangelegd om de Provincievijver, de Gemeentevijver en soms het Groot Hageven van water te voorzien. Door de voedselrijkdom van het aangevoerde water zijn grote delen van de vijvers bedekt met rietmoeras waardoor het laagveen is teruggedrongen.

Actueel komt 7140 nog voor in complex met 4010, 7150 in het Hageven.

Ook in de Abeekvallei en Itterbeekvallei zijn er verschillende restanten van het habitattype aanwezig, maar deze hebben sterk te leiden onder de verbossing.

In het Stamprooierbroek komt 6 ha van het habitattype voor als relict van het voormalige laagveenmoeras. Daarnaast is een oppervlakte van 3,5 ha van het regionaal belangrijk biotoop Zuur laagveen (rbbms) aanwezig als zompig grasland.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar de kaarten 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7 en 5.8.

Potenties

Indien de natuurlijke hydrologie van de Dommelvallei (cfr. 5.1) terug hersteld wordt, ontstaan potenties voor herstel van het oligotrofe subtype van de habitat.

In het Stamprooierbroek zijn goede potenties voor de ontwikkeling van het mesotroof subtype Overgangs- en trilveen aanwezig. Hiervoor dient het drainageniveau in het gebied naar omlaag gebracht te worden, zodat laagveenvorming of anders gezegd moerasontwikkeling terug op gang komt.

Daarnaast zijn er potenties voor dit habitattype in Sint-Maartensheide-De Luysen.

Trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitattype in beeld te brengen.

Tabel 0-23: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties (in ha) van habitattype 7140 - Overgangs- en trilveen.

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
BE2200032-1			
BE2200032-2	Komt actueel niet meer voor	15% ≥ p > 2%	

BE2200032-3

Totaal BE2200032

BE2200033-1

5,75 ha

15% ≥ p > 2%

BE2200033-2

Totaal BE2200033

5,75 ha

BE2200034-1

BE2200034-2

Totaal BE2200034

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen.

Tabel 0-24: Staat van instandhouding per deelgebied voor habitattype 7410 – Overgangs- en trilveen.

Deelgebied	BE2200033-1	Conclusie indicator
Actuele oppervlakte (ha)	5,75	
Actueel oppervlaktaandeel	100%	
Habitatstructuur		
- Oppervlakte habitatvlek (>0,1ha/0,01-0,1ha/<0,01ha)	A	Goed tot voldoende
- Oppervlakte moeras (>1ha/1-0,10ha/<0,1ha)	C	Overal gedegradeerd
- Verhouding drijfslaag open water (≥50% 10%/10-50% ≥10%/<10% of <10%)	C	Overal gedegradeerd
- Moslaag (≥70%/10-70%/<10%)	C	Overal gedegradeerd
- Strooisellaag (<10%/10-30%/>30%)	C	Overal gedegradeerd
- Dominantie van 1 soort (0≥50%/0≥70%/1≥70%)	C	Overal gedegradeerd
Verstoring		
- Verboest (<10%/ ≥10%)	C	Overal gedegradeerd

- Verruigd (<10%/ ≥10%)	C	Overall gedegradeerd
- Vermost/Vergrast (<10%/10-30%/>30%)	C	Overall gedegradeerd
- Structuurschade (0%/<10%/≥10%)	A	Overall goed
Vegetatie		
- Aantal sleutelsoorten (>5/4-5/<4)	B	Overall goed
- Totale bedekking sleutel - overige soorten (>70% sleutelsoorten/≥30% sleutel- elEN≥50% sleutel- +overige/<30% sleutel OF sleutel- overige<50%)	C	Overall gedegradeerd
Faunabeoordeling (>2,5ha/0,5-2,5ha/<0.5ha)	C gedegradeerd	

Conclusie actuele staat van instandhouding

Overgangs- en trilveen bevindt zich in een **gedegradeerde actuele staat van instandhouding** in het SBZ-complex BE2200033 op basis van de criteria oppervlakte moeras, verhouding drijfslaag/open water, moslaag, strooisellaag, dominantie van 1 soort, verbost, verruigd, vermost/vergrast, bedekking sleutelsoorten en faunabeoordeling.

Door aanhoudende drainage werd het laagveenmoeras aanwezig in Stamprooierbroek drooggelegd. Hierdoor klonk het veen in en evolueerden Overgangs- en trilveenhabitats naar zompige graslanden. Door veraarding van het veen werd eutrofiëring in de hand gewerkt. Dit vertaalt zich naar een slechte habitatstructuur en een verstoorde vegetatie. Sleutelsoorten zijn nog aanwezig, maar hebben een lage bedekking.

Ecologische doelstellingen

Oppervlakte- doelstelling	<ul style="list-style-type: none"> - Actueel: 5-6 ha - Uitbreiding door omvorming: 30-40 ha - Ook als open plekken bij 91E0
Kwaliteits- doelstelling	<p>Goed ontwikkelde laagveenvegetaties met:</p> <ul style="list-style-type: none"> - natuurlijke hydrologie met grondwaterstanden schommelend rond het maaiveld, wat de facto een herstel van de natuurlijke waterhuishouding en een waterpeilverhoging op een aantal plaatsen impliceert; - minder dan 10% boom-of struikopslag in het habitat; - 5 sleutelsoorten met een bedekking van minstens 70% en minder dan 10% structuurschade door vertrapping; - buffering tegen externe invloeden - inbedding in matrix van regionale belangrijke biotopen

7210 – Kalkhoudende moerassen met *Cladium mariscus* en soorten van het *Caricion davallianae*

Eenvoudige naam: Galigaanmoeras

Het actuele voorkomen

Door de aanvoer van mineralen- en kalkrijk maaswater vanuit de Zuid-Willemsvaart naar het Hageven (BE2200032-1) komen lokaal galigaanvegetaties voor. Op de linker valleiflank worden enkele vijvers, waaronder de Gemeentevijver gevoed met dit water. Aangrenzend aan deze vijvers komen brede zomen met galigaanvegetaties in complex met riet en vochtige heide voor.

De Galigaanvegetaties komen in het Hageven voor op veengronden in de historische Dommelvallei. De gemeentevijver en slenken parallel met de Dommel hebben een begroeiing met galigaan. Ook in Hamont-Achel komt Galigaan voor in het erkend natuureservaat het Elsbroek van de KU Leuven.

Galigaan vormt verlandingsvegetaties op de oevers van ondiepe, stilstaande wateren met een meso- tot eurtofe waterkwaliteit. Het betreft in het Hageven meren en oude Dommelmeanders. In natte depressies buiten het overstromingsbereik van de waterloop.

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar de kaarten 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7 en 5.8.

Potenties

De potenties zijn gezien de vereisten van galigaanmoeras – kalkrijke milieucondities – beperkt tot plekken die beïnvloed worden door kalkrijk maaswater. In de zure, voedselarme Limburgse Kempen betreft dit vrijwel steeds door de mens beïnvloede situaties.

Voor dit habitattype is geen potentiekaart beschikbaar.

Trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitattype in beeld te brengen.

Tabel 0-21: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties (in ha) van habitattype 7210 – Galigaanmoeras.

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
BE2200032-1	3,26 ha		
BE2200032-2		15% $\geq$ p > 2%	
BE2200032-3			
Totaal BE2200032	3,26 ha		

BE2200033-1

BE2200033-2

Totaal BE2200033

BE2200034-1

BE2200034-2

Totaal BE2200034

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen.

Tabel 0-22: Staat van instandhouding per deelgebied voor habitattype 7210 – Galigaanmoeras.

Deelgebied	BE2200032-1	Conclusie indicator
Actuele oppervlakte (ha)	3,26	
Actueel oppervlakteaandeel	100%	
Habitatstructuur		
– Oppervlakte habitatvlek	A	Overal voldoende tot goed
– Oppervlakte moeras	A	Overal voldoende tot goed
– Bloei	A	Overal voldoende tot goed
– Reproductie	A	Overal voldoende tot goed
– Zuurstof	A	Overal voldoende tot goed
– Strooisellaag bij een soortenrijke galigaanvegetatie	A	Overal voldoende tot goed
Verstoring		
– Verbost	?	
– Verruigd	C	Overal gedegradeerd
– Rietontwikkeling	C	Overal gedegradeerd
Vegetatie		
– Aantal sleutelsoorten	C	Overal gedegradeerd
– Frequentie of bedekking sleutelsoorten	C	Overal gedegradeerd

Een bedreiging voor het habitat is de spontane successie naar broekbos of moerasstruweel/wilgenstruweel door verlaging van de watertafel.

Conclusie actuele staat van instandhouding

Er wordt geconcludeerd op basis van de criteria verruiging, rietontwikkeling, het aantal sleutelsoorten en hun bedekking dat dit habitatype zich in een **gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding** bevindt in het SBZ-complex BE2200032.

Ecologische doelstellingen

Oppervlakte- doelstelling	Behoud van actuele oppervlakte van 3 ha.
Kwaliteits- doelstelling	De lokaal goede staat van instandhouding van de habitat is voor een groot deel afhankelijk van het beheer. Hiervoor worden volgende herstelopgaven voorgesteld: <ul style="list-style-type: none"> - om de spontane successie tot bos te verhinderen moet een periodisch kapbeheer ingesteld worden. - het (oppervlakte)waterpeil moet worden afgestemd op de ecologische vereisten van het habitat. De aanvoer van mineraalrijk grondwater dient te worden behouden. - herstel oppervlakte- en grondwaterkwaliteit (vermindering van vervuiling en eutrofiëring).

9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met *Ilex* en soms ook *Taxus* in de ondergroei

Eenvoudige naam: Zure tot neutrale beukenbossen

Het actuele voorkomen

Voor de actuele verspreiding van dit habitat verwijzen we naar de kaarten 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7 en 5.8.

Potenties

Circa 359,32 ha met een goede potentie voor de ontwikkeling van 9120 zijn er aanwezig binnen de verschillende SBZ-H.

Voor de potentiekaart van deze habitat verwijzen we naar kaart 5.16.

Trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitatype in beeld te brengen.

Tabel 0-25: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitatype 9120 (in ha) – Zure tot neutrale beukenbossen.

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
BE2200032-1			
BE2200032-2	12,55 ha	15% $\geq$ p > 2%	0,03 ha
BE2200032-3			
Totaal BE2200032	12,55 ha		0,03 ha
BE2200033-1	157,58 ha		39,08 ha
BE2200033-2			
Totaal BE2200033	157,58 ha		39,08 ha
BE2200034-1	155,47 ha		259,01 ha
BE2200034-2	1,64 ha		61,18 ha
Totaal BE2200034	157,4 ha		320,19 ha

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen.

Tabel 0-26: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitatype 9120 – Zure tot neutrale beukenbossen.

Deelgebied	BE2200 32-2	BE2200 33-1	BE2200 34-1	BE2200 34-2	Conclusie indicator BE22000 32	Conclusie indicator BE22000 33	Conclusie indicator BE22000 34
Actuele oppervlakte (ha)	12,55	157,58	155,47	1,64			
Actueel oppervlaktaandeel	100%	100%	98,95 %	1,04%			
Habitatstructuur							
Oppervlakte	A	A	A	C	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed	Overwegend voldoende

Verticale structuur	A	A	A	A	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed
Horizontale structuur	B	B	B	B	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed
Aandeel dood hout	C	C	C	C	Overal gedegrad	Overal gedegrad	Overal gedegrad
Hoeveelheid dood hout	dik C	C	C	C	Overal gedegrad	Overal gedegrad	Overal gedegrad
Bosconstantie	B	B	B	B	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed
Verstoring							
Invasieve exoten	A	B	A	A	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed
Verruigd	C	C	C	C	Overal gedegrad	Overal gedegrad	Overal gedegrad
Geruderaliseerd	B	B	B	B	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed
Vegetatie							
Sleutelsoorten in de boomlaag	A	A	A	A	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed
Bedekking sleutelsoorten in de kruidlaag	C	C	C	C	Overal gedegrad		
Faunabeoordeling	Overwegend gedegrad						

Conclusie actuele staat van instandhouding,

Er wordt geconcludeerd op basis van het aandeel dood hout, hoeveelheid dik dood hout, verruiging, de bedekking van sleutelsoorten in de kruidlaag en de faunabeoordeling dat dit habitatype zich in een **gedeeltelijk aangetaste actuele staat** van instandhouding bevindt in het SBZ-complex BE2200032, BE2200033 en BE2200034.

Ecologische doelstellingen

Oppervlakte-doelstelling	In complex met 9190: <ul style="list-style-type: none"> - Actueel: 360 - Uitbreiding door omvorming: 305- 460 ha - Effectieve uitbreiding: 150-230 ha - Totaal: 815-1050
Kwaliteits-doelstelling	Kwaliteitseisen (Criteria Duurzaam Bosbeheer) zijn onder meer: <ul style="list-style-type: none"> - >10% dood hout en behoud staand dood hout voor domeinbossen en >4% voor de overige bossen; - een gevarieerde bosstructuur met 10-15% open plekken die

	<p>elk tot 3 ha groot kunnen zijn. Op deze open plekken kunnen verschillende habitattypes (4010, 4030, ...) en RBB's (bloemrijke graslanden, ...) voorkomen;</p> <ul style="list-style-type: none"> - aandacht voor goed ontwikkelde bosranden; - minimale aanwezigheid van invasieve exoten in de bossen (Amerikaanse vogelkers, rododendron, ...)
--	--

9190 - Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met *Quercus robur*

Eenvoudige naam: Oude zuurminnende eikenbossen

Het actuele voorkomen

Deze bossen komen verspreid voor binnen het gebied. Binnen het gebied vormt Jagersborg al een grote kern.

Voor de actuele verspreiding van deze habitat verwijzen we naar de kaarten 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7 en 5.8.

Potenties

Circa 1115 ha met goede potenties voor de ontwikkeling van 9190 zijn aanwezig binnen de verschillende SBZ-H.

Voor de potentiekaart van dit habitat verwijzen we naar kaart 5.17.

Trend

Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitattype in beeld te brengen.

Tabel 0-27: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitattype 9190 (in ha) – Oude zuurminnende eikenbossen.

	Actuele opp. (ha)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
BE2200032-1	1,12 ha		302,99 ha
BE2200032-2	16,41 ha	15% $\geq$ p > 2%	519,67 ha
BE2200032-3			173,22 ha
Totaal BE2200032	17,53 ha		995,89 ha
BE2200033-1	5,96 ha		43,08 ha
BE2200033-2		15% $\geq$ p > 2%	
Totaal BE2200033	5,96 ha		43,08 ha

BE2200034-1	14,88	79,87 ha
BE2200034-2	0,31 ha	2% ≥ p > 0%
Totaal BE2200034	15,19 ha	79,87 ha

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen.

Tabel 0-28: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitattypen 9190- Oude zuurminnende eikenbossen.

Deelgebied	BE22 0003 2-1	BE22 0003 2-2	BE22 0003 3-1	BE22 0003 4-1	BE22 0003 4-2	Conclusie indicator BE2200032	Conclusie indicator BE2200033	Conclusie indicator BE2200034
Actuele oppervlakte (ha)	1,12	16,41	5,96	14,88	0,31			
Actueel oppervlakteaandeel	6,38 %	93,61 %	100 %	97,95 %	2,04 %			
Habitatstructuur								
- Oppervlakte	C	C	C	C	C	Overal gedegrad	Overal gedegrad	Overal gedegrad
- Verticale structuur	A	A	A	A	A	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed
- Horizontale structuur	B	B	B	B	B	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed
- Aandeel dood hout	C	C	C	C	C	Overal gedegrad	Overal gedegrad	Overal gedegrad
- Hoeveelheid dik dood hout	C	C	C	C	C	Overal gedegrad	Overal gedegrad	Overal gedegrad
- Bosconstante	B	B	B	B	B	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed
Verstoring								
- Invasieve exoten	A	A	B	A	A	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed
- Verruigd	C	C	C	C	C	Overal gedegrad	Overal gedegrad	Overal gedegrad
- Geruderaliseerd	B	B	B	B	B	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed
Vegetatie								
- Sleutelsoorten in de boomlaag	A	A	A	A	A	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed
- Bedekking sleutelsoorten in de	C	C	C	C	C	Overal gedegrad	Overal gedegrad	Overal gedegrad

kruidlaag					
Faunabeoordeling	Overwegend gedegradieerd				

Conclusie actuele staat van instandhouding,

Er wordt geconcludeerd op basis van de oppervlakte, aandeel dood hout, hoeveelheid dik dood hout, verruiging, de bedekking van sleutelsoorten in de kruidlaag en de faunabeoordeling dat dit habitatype zich in een **gedeeltelijk aangetaste actuele staat** van instandhouding bevindt in het SBZ-complex BE2200032, BE2200033 en BE2200034.

Ecologische doelstellingen

Oppervlakte- doelstelling	In complex met 9120: <ul style="list-style-type: none"> - Actueel: 360 - Uitbreiding door omvorming: 305- 460 ha - Effectieve uitbreiding: 150-230 ha - Totaal: 815-1050
Kwaliteits- doelstelling	Kwaliteitseisen (Criteria Duurzaam Bosbeheer) zijn onder meer: <ul style="list-style-type: none"> - >10% dood hout en behoud staand dood hout voor domeinbossen en >4% voor de overige bossen; - een gevarieerde bosstructuur met 10-15% open plekken die elk tot 3 ha groot kunnen zijn. Op deze open plekken kunnen verschillende habitatypes (4010, 4030, ...) en RBB's (bloemrijke graslanden, ...) voorkomen; - aandacht voor goed ontwikkelde bosranden; - minimale aanwezigheid van invasieve exoten in de bossen (Amerikaanse vogelkers, rododendron, ...)

91E0 - Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

Eenvoudige naam: Elzenbroekbossen

Het actuele voorkomen

Van oorsprong zijn in de Vlake van Bocholt en het Midden terras van de Maas vooral elzenbossen aanwezig met ijle zegge, elzenzegge en smalle stekelvaren. De meeste elzenbroekbossen zijn nu sterk verarmd en gedegradieerd tot verruigde nitrofiële elzenbroekbossen, al dan niet ingeplant met populieren. In het beste geval zijn in deze bossen nog enkele soorten terug te vinden die getuigen van het vroegere mesotrofe karakter (BWK-tekst van de desbetreffende kaartbladen).

Elzenbroekbossen komen in hoge concentraties voor in de valleien van de Warmbeek, de Abeek en de Itterbeek. Het subtype elzenbroekbos dat van nature wordt aangetroffen langsheen deze Kempense laaglandbeken is hoofdzakelijk mesotroof elzenbroekbos (habitatype 91E0_vm). Echter waar lokaal voedselarm grondwater aan het oppervlak komt, zoals in sommige delen van het Stamprooierbroek, komt ook oligotroof elzenbroekbos (91E0_vo) en weinig elzenbroekbos (91E0_vt) voor. In het Kolisbos langsheen de Dorperloop is weinig elzenbroekbos aanwezig (Habitatype 91E0_vt). Dit type elzenbroek is eveneens aanwezig op de meest voedselarme plekken meer stroomafwaarts langs de Warmbeek, ter hoogte van onder andere de Tomp.

Een grote, aaneengesloten oppervlakte elzenbroekbos van 388 ha komt voor in de Abeekvallei en aangrenzende moerasgebieden (BE2200033-1). De omgeving van het Stamprooierbroek (BE2200033-1) omvat nog restanten van een groot laagveen en de aanwezigheid van historisch stabiel bos. Het aandeel mesotroof elzenbroekbos is in dit deel van het habitatrichtlijngebied groot. Ook in deelgebied BE2200034-1, Itterbeek met Brand, Jagersborg en Langeren - den TöschTösch komt een vrij grote oppervlakte elzenbroekbos voor van 151 ha, hetzij meer versnipperd in afwisseling met weilanden en akkertjes. Langsheen de Warmbeek is een vrij grote, matig aaneengesloten oppervlakte (86 ha) elzenbroekbos aanwezig.

Kleinere snippers elzenbroekbos zijn aanwezig langsheen de Soerbeek, in het Hageven, in het Bergerven, in het bosreservaat Jagersborg en in Langeren - Den TöschTösch.

In het Vogelrichtlijngebied komen verspreid elzenbroekbossen voor langsheen kleinere beeklopen zoals in de omgeving van Lozerheide en het natuurreservaat Smeetshof.

Voor de actuele verspreiding van deze habitat verwijzen we naar de kaarten 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7 en 5.8.

Potenties

Circa 805 ha met een goede potentie voor alle subtypes voor 91E0 is aanwezig binnen de verschillende SBZ-H. Voor de subtypes van het oligotrofe en het mesotrofe Elzenbroekbos bijvoorbeeld zijn er respectievelijk 397 ha en 436 ha geschikt. De totale potentie voor het habitattype 91E0 is lager dan de som van de potenties voor het oligotrofe en mesotrofe broekbos omdat de potenties per subtype met elkaar kunnen overlappen. Het verschil kan verklaard worden door het feit dat deze overlappende of gemeenschappelijke potenties niet meegerekend in het totaal.

Voor de potentiekaart van dit habitat verwijzen we naar kaart 5.18.

Trend

In de tweede helft van de 19de eeuw verboden verlaten landbouwgronden in beekvalleien geleidelijk aan. Weilanden, moerassige ruigtes, populierenaanplanten en vochtig struweel evolueerden spontaan naar broekbos. Daartegenover staat dat door aanhoudende drainage elzenbroekbossen overgingen in drogere bostypes. Er bestaan geen betrouwbare monitoringsgegevens om een evolutie in de oppervlakte en de kwaliteit van dit habitattype in beeld te brengen.

Tabel 0-29: Actuele oppervlakte (in ha) en aangemelde oppervlakte (in % t.o.v. oppervlakte van de speciale beschermingszone) en potenties van habitattype 91E0 (in ha) – Elzenbroekbos.

	Actuele opp. (ha en %)	Aanmelding (%)	Potenties (ha)
BE2200032-1	7,74 ha		61,24 ha
BE2200032-2	86,31 ha	15% ≥ p > 2%	48,89 ha
BE2200032-3			
Totaal BE2200032	94,05 ha		110,14 ha
BE2200033-1	383,54 ha	15% ≥ p > 2%	615,90 ha

BE2200033-2	4,00 ha	
Totaal BE2200033	391,54 ha	615,90 ha
BE2200034-1	146,72 ha	79,87 ha
BE2200034-2	4,51 ha	2% ≥ p > 0%
Totaal BE2200034	151,23 ha	79,87 ha

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen.

Tabel 0-30: Samenvatting en conclusies van de lokale staat van instandhouding voor habitattypen 91E0_vm – Mesotroof broekbos op minder voedselrijke standplaatsen.

Deelgebied	BE2 200 032 -1	BE2 200 032 -2	BE2 200 033 -1	BE2 200 033 -2	BE2 200 034 -1	BE2 200 034 -2	Conclusie indicator	Conclusie indicator	Conclusie indicator
Actuele oppervlakte (ha)	7,74	86,31	383,54	4,00	146,72	4,00			
Actueel oppervlakteaandeel	8,22%	91,77%	98,96%	1,03%	97,34%	2,65%			
Habitatstructuur									
– Oppervlakte	C	A	A	C	A	C	Overwegend voldoende tot goed	Overwegend voldoende tot goed	Overwegend voldoende tot goed
– Verticale structuur	A	A	A	A	A	A	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed
– Horizontale structuur	B	B	B	B	B	B	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed
– Aandeel dood hout	C	C	C	C	C	C	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd
– Hoeveelheid dood hout	C	C	C	C	C	C	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd
– Bosconstantie	B	B	B	B	B	B	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed
Verstoring									
– Invasieve exoten	A	A	B	A	A	A	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed
– Verruigd	C	C	C	C	C	C	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd

- Geruderaliseerd	B	B	B	B	B	B	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed
Vegetatie									
- Sleutelsoorten in de boomlaag	A	A	A	A	A	A	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed	Overal voldoende tot goed
- Bedekking sleutelsoorten in de kruidlaag	C	C	C	C	C	C	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd	Overal gedegradeerd
Faunabeoordeling	Overal voldoende tot goed								

Wat betreft verticale en horizontale structuur scoren de elzenbroekbossen in beekvalleien overal voldoende tot goed omdat doorgaands spontane bosontwikkeling plaatsvindt. Gezien de 'jonge' leeftijd van het grootste deel elzenbroekbossen tussen de 30 en 100 jaar, is het aandeel dood hout en dik dood hout te laag. Door drainage of vermesting is een groot aandeel van de broekbossen verruigd (op de habitatkaart aangegeven als Ruigt_elzenbroekbos, habitatype 91E0_vn).

In de Abeekvallei (BE2200033-1) en de Itterbeekvallei met De Brand, Jagersborg, Langeren-den TöschTösch en Bergerven (BE2200034-1 en BE2200034-2) is meer dan 70% van de elzenbroekbossen verruigd. Voor de bovenloop van de Itterbeekvallei en de Abeek opwaarts de Zuid-Willemsvaart is dit wellicht te wijten aan randinvloeden vanuit landbouwgebied. In de moerasgebieden langs de Abeek afwaarts de Zuid-Willemsvaart, maar ook in de Jagersborg is de verruiging te wijten aan waterafvoer door begreppeling.

Toch komen plaatselijk zeer goed ontwikkelde, structuurrijke elzenbroekbossen voor met een hoge bedekking (> 30%) en aantal van kensoorten (> 7). Dit is het geval voor delen van de bovenloop van de Abeek en Itterbeek.

In de Vlake van Bocholt is tengevolge van ontwatering, verdroging en vermesting vaak niet veel meer te merken van de oorspronkelijke mesotrofe elzenbroekbossen. In deze bossen zijn vandaag eiken en berken de dominante boomsoorten en bepalen deze het uitzicht van het bos.

Conclusie actuele staat van instandhouding

Er wordt geconcludeerd op basis van de criteria aandeel dood hout en hoeveelheid dik dood hout, verruiging en de bedekking van de sleutelsoorten in de kruidlaag dat dit habitatype zich in een **gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding** bevindt in het SBZ-complex BE2200032, BE2200033 en BE2200034

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor het habitatype worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Oppervlakte-	<ul style="list-style-type: none"> - Actueel: 636 ha - Uitbreiding door omvorming: 150-235 ha
---------------------	---

doelstelling	<ul style="list-style-type: none"> - Effectieve uitbreiding: 150-250 ha - Totaal:936-1121 ha
Kwaliteits- doelstelling	<ul style="list-style-type: none"> - een gevarieerde bosstructuur met 15% open plekken die elk tot 3 ha groot kunnen zijn. Op deze open plekken kunnen verschillende habitattypes (3260, 6430, 7140...) en RBB's (rbbsm, rbbmc, rbbhc, ...) voorkomen; - aanwezigheid van voldoende dood hout en sleutelsoorten. - behoud en/of herstel van een voor dit habitatype gunstige waterhuishouding (zowel kwantitatief als kwalitatief) zodat grote kernen zich kunnen ontwikkelen. - structuurrijke bosranden. <p>De waterhuishouding is voor deze bossen zeer belangrijk. Er wordt gestreefd naar een voldoende hoge grondwaterstand.</p>

De soorten van bijlage II en III

In deze paragraaf worden de verschillende voorkomende Europees te beschermen soorten opgelijst en worden daarvoor volgende aspecten toegelicht:

- Het actueel voorkomen;
- De potenties voor de soort binnen het gebied dat het rapport beslaat;
- De trend;
- De beoordeling van criteria en indicatoren aande hand van de LSVI-tabellen.

Voor het actueel voorkomen van een soort wordt vertrokken van de beschikbare gegevens (zie hoger). Hierbij wordt in het rapport indicatief aangegeven, via zogenaamde kwartierhokkaarten, aangegeven waar de verschillende populaties zich bevinden. Kwartierhokkaarten geven aan dat de soort voorkomt in het aangeduide hok van 1 km op 1 km. Vlaanderen werd daartoe in een raster van dergelijk hokken opgedeeld. Deze kaartjes werden door de expertgroep aangevuld.

Voor de potenties voor de soort binnen het gebied wordt vertrokken van de gegevens die beschikbaar zijn over het leefgebied van dergelijke soort. Vertrekkend van de ecologie van de soort wordt dan aangegeven waar verwacht wordt dat de soort in kwestie nog zou kunnen voorkomen.

De trend is de evolutie van het voorkomen van de soort in de tijd. Vaak zullen er geen monitoringsgegevens aanwezig zijn en zal een inschatting gebeuren op basis van de evolutie van het voorkomen van de ecotopen die onderdeel uitmaken van de leefgebieden van de soort.

Voor verschillende criteria zal aan de hand van bepaalde indicatoren nagegaan worden wat de leefgebiedgeschiktheid voor de soort is. De evaluatie van de criteria en indicatoren wordt per soort beschreven in voor alle leefgebieden in het habitatrichtlijngebied samen. Enkel indien zulks relevant geacht wordt, worden in deze tabel specificaties van bepaalde deelgebieden opgenomen. Beoordeling van criteria en indicatoren leidt tot een conclusie aangaande de actuele staat van instandhouding.

Bepaalde soortengroepen worden samengenomen omwille van hun sterk gelijkend leefgebied (bijvoorbeeld de vleermuizen die foerageren boven water) of omdat de gegevens niet toelaten om een onderscheid toe te laten tussen de verschillende soorten (bijvoorbeeld het dwergvleermuizencomplex).

Bij het uitwerken van de bovenstaande punten wordt vertrokken van voor Vlaanderen algemeen basismateriaal. Omwille van de schaal of het detailniveau van dit basismateriaal wordt dit gecontroleerd en aangevuld door lokale experts uit onder andere het Agentschap voor Natuur en Bos en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Omwille van dit expertoordeel kunnen de conclusies afwijken van het basismateriaal, waarop ook de kaarten zijn gebaseerd.

Afgesloten wordt met een eerste formulering van ecologische doelen voor de habitats vertrekkend van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en de analyses uit deze bijlage.

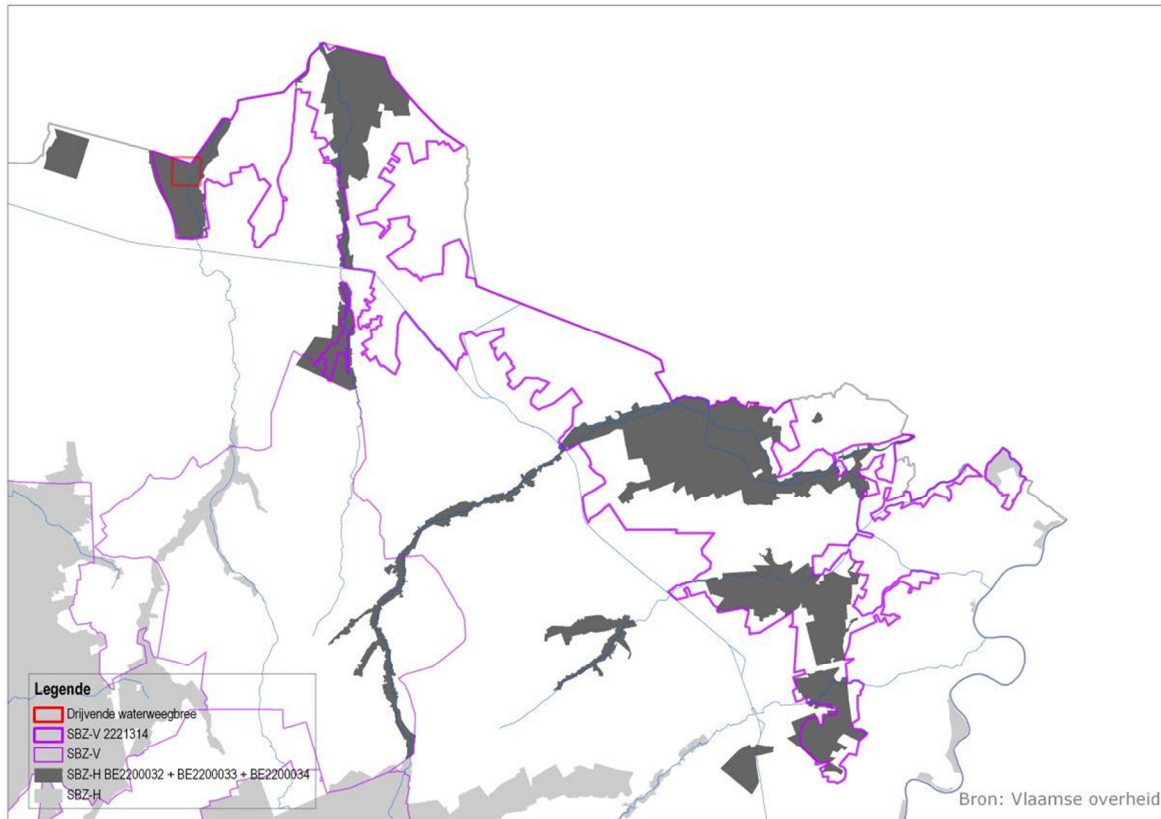
INFORMATIEF DOCUMENT

Drijvende waterweegbree - *Luronium natans*

Het actuele voorkomen

Er is een waarneming van de Limburgse plantenwerkgroep van 2005 in het Hageven (BE2200032-1). Bij controle in het gebied in 2008-2009 is de soort niet waargenomen. In Bergervan (BE2200034-2) zijn er nog recente waarnemingen (2009).

Voor een deel van de verspreidingsgegevens, zie figuur 0-1.

Figuur 0-1: Verspreiding van Drijvende waterweegbree - *Luronium natans*

Potenties

De plant groeit in stromend of stilstaand water, zoals vijvers, sloten en plassen en op de kortstondig droogvallende oevers daarvan. Het is een typische soort van wateren met pioniervegetaties van de Oeverkruidklasse (habitattypes 3110 en 3130). Het water is helder, vaak vrij voedselarm tot matig voedselrijk, zuur tot licht basisch en met zeer lage fosfaat- en nitraatgehaltes. De plant verdwijnt van zodra te veel concurrentie met andere planten optreedt. In voedselarme omstandigheden, waarbij er niet te veel ophoping van organisch materiaal op de bodem plaatsvindt, kan de soort langdurig standhouden. In voedselrijkere omgeving is de soort meestal gebonden aan situaties met ijzerrijk kwelwater of andere milieuomstandigheden die de successie naar vegetaties met meer competitieve soorten vertragen.

Potenties zijn voornamelijk aanwezig in het Hageven, Bergervan en in Sint-Maartensheide - De Luysen.

De trend

Er zijn geen monitoringsgegevens beschikbaar om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van het leefgebied betrouwbaar in beeld te brengen.

INFORMATIEF DOCUMENT

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-31: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Drijvende waterweegbree - *Luronium natans*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
-ruimtelijke populatiestructuur	BE2200032: Overal gedegradeerd BE2200034: Overal voldoende tot goed	Bergerven: Eén aaneengesloten populatie of verschillende, structureel samenhangende groeiplaatsen, samen 5-50 m ² : B Hageven: laatste waarneming 2005: C
- populatiegrootte	BE2200032: Overal gedegradeerd BE2200034: Overal voldoende tot goed	Bergerven: 100-1000 planten per populatie: B Hageven: laatste waarneming 2005: C
- populatiestructuur	BE2200032: Overal gedegradeerd BE2200034: Overal voldoende tot goed	Bergerven: Bloeiende planten of vruchten aanwezig: A/B Hageven: laatste waarneming 2005: C
Habitatkwaliteit		
- Pionierscondities: dynamiek	BE2200032: onbekend BE2200034: Overal gedegradeerd	Bergerven: geen dynamiek of verstoring die nieuwe kolonisations toelaten C Hageven: onbekend ?
- Pionierscondities: slib	BE2200032: onbekend BE2200034: Overal gedegradeerd	Bergerven: C - Dikke sliblaag (≥5 cm) Hageven: onbekend ?
- pH	BE2200032: onbekend BE2200034: Overal voldoende tot goed	Bergerven: A - 6,0-7,5 Hageven: onbekend ?

- (Grond) waterstand		Bergerven: niet relevant Hageven: onbekend ?
- vegetatiestructuur	BE2200032: onbekend BE2200034: Overal voldoende tot goed	Bergerven: A - bedekking van vegetatie, excl. <i>L. natans</i> en hoger opgroeiend dan deze soort: < 25%, inclusief planten met drijvende bladeren Hageven: onbekend ?
- lichtregime	BE2200032: onbekend BE2200034: Overal gedegradeerd	Bergerven: C - Matig tot sterk beschaduwd (>1/3) Hageven: onbekend ?
- transparantie waterkolom	BE2200032: onbekend BE2200034: Overal voldoende tot goed	Bergerven: A/B - zicht tot op de bodem Hageven: onbekend ?
- Eutrofiëring en Verzuring	BE2200032: onbekend BE2200034: Overal voldoende tot goed	Bergerven: A - < 10 % Hageven: onbekend ?
- Invasieve exoten	BE2200032: onbekend BE2200034: Overal voldoende tot goed	A - 0 % Hageven: onbekend ?
Globale beoordeling	gedeeltelijk aangetast	

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria slib, dynamiek en lichtregime in het sbz-complex BE2200034. In het SBZ-complex BE2200032 bevindt de soort zich ook een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria populatiegrootte en structuur.

INFORMATIEF DOCUMENT

INFORMATIEF DOCUMENT

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Populatie-doelstelling	Voor SBZ-H BE2200034 wordt gestreefd naar twee leefbare populaties op Bergerven. Ook in BE2200032 wordt er een populatie tot doel gesteld. Hierbij wordt gestreefd naar groeiplaatsen met een minimale oppervlakte van 50 m ² of een populatie van meer dan 100 planten.
Kwaliteits-doelstelling	De soort overlapt voor een aanzienlijk deel met de doelen voor habitat 3130 (begeleidend doel). Herstel van de waterkwaliteit (vervuiling, eutrofiëring en verzuring) zijn cruciaal voor beide doelen. Daarnaast is het ruimen van organisch sediment op de waterbodem en het instellen van gefaseerd beheer cruciaal voor het in stand houden van de soort.

Gevlekte witsnuitlibel - *Leucorrhinia pectoralis*

Het actuele voorkomen

Van de Gevlekte witsnuitlibel is er een waarneming van één imago mannetje aan de zuidelijke zijde van het Wolfsven in Hamont op 13 juni 2009, gelegen in zowel Vogel- als Habitatrichtlijngebied BE2200032-2 (waarnemers: Arjen Breevaart; Raf Plas). Ook in 2012 is hier weer een mannetje waargenomen. In het Hageven (BE2200032-1) zijn er in 2012 minstens 3 mannetjes waargenomen.

Potenties

In Vlaanderen is deze libel van half mei tot half juli te vinden aan mesotrofe tot licht eutrofe plassen, laagveenmoerassen en voedselrijke heidevennen (cfr. habitattypen 3130, 3150). Het water is meestal vrij helder, ondiep en door omringend struweel of bos beschut gelegen. De oevervegetatie is steeds goed ontwikkeld en bestaat uit ondermeer riet, grote of kleine lisdodde en zeggensoorten. De hoeveelheid drijvende waterplanten is beperkt. De eitjes worden door het wijfje afgezet op het wateroppervlak. De larven leven gedurende twee jaar tussen waterplanten of op de waterbodem.

Indien maatregelen genomen worden, om de kwaliteit van het leefgebied te verbeteren, kunnen tal van vennen de potentie hebben om te evolueren naar geschikt leefgebied voor deze soort.

De trend

Er zijn geen monitoringsgegevens beschikbaar om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van het leefgebied betrouwbaar in beeld te brengen.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-32.: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Gevlekte witsnuitlibel - *Leucorrhinia pectoralis*

	Algemeen		Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie			
- aantal exuvia per jaar	BE2200032: gedegradeerd	Overall	Geen exuvia waargenomen: C
- aantal exuvia en vers uitgeslopen exemplaren per 1 m oeverstrook (min over 20m)	BE2200032: gedegradeerd	Overall	Geen exuvia waargenomen: C
- aantal volwassen exemplaren per plas per jaar	BE2200032: gedegradeerd	Overall	Onregelmatige waarnemingen van adulten: één imago mannetje aan de zuidelijke zijde van het Wolfsven in Hamont op 13 juni 2009: C
- aantal volwassen exemplaren per plas over 5 jaar	BE2200032: gedegradeerd	Overall	Onregelmatige waarnemingen van adulten: één imago mannetje aan de zuidelijke zijde van het Wolfsven in Hamont op 13 juni 2009: C
Habitatkwaliteit			
- bedekking ondergedoken en drijvende waterplanten	BE2200032: Overall voldoende tot goed		waterplanten aanwezig: B
- open waterzone	BE2200032: Overall voldoende tot goed		50%: B
- bezonning (midden op de dag)	BE2200032: Overall voldoende tot goed		> 50%: B
- successie	BE2200032: gedegradeerd	Overall	succesie aanwezig door onder andere lisdodde: C
- omgevend landschap	BE2200032: Overall voldoende tot goed		in verleden intensief gebruik, actueel niet meer: B
- eutrofiëring	BE2200032: gedegradeerd	Overall	Voedsrijk water: C
- visbestand	BE2200032: gedegradeerd	Overall	Amerikaanse hondsvij: C
- Verzuring (pH>5.0)	BE2200032: Overall voldoende tot goed		In 2003 Ph 6,3: B

Algemene beoordeling	gedeeltelijk aangetast	
----------------------	------------------------	--

INFORMATIEF DOCUMENT

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria aantal exuvia en aantal volwassen exemplaren, populatiegrootte en de afstand tot de nabije populatie, eutrofiëring en visbestand in het sbz-complex BE2200032.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Populatie-doelstelling	Ontwikkeling deelpopulatie in de omgeving van het Wolfsvan in Hamont. Er wordt gestreefd naar een populatie van minstens 10 exemplaren waar ook voortplanting plaatsvindt.
Kwaliteits-doelstelling	<ul style="list-style-type: none"> - Bedekking met drijvende en ondergedoken waterplanten van 10-70%. - Zonbeschenen plassen zonder vis - Successie terugdringen - pH 5.0-7.6 - tegengaan eutrofiëring

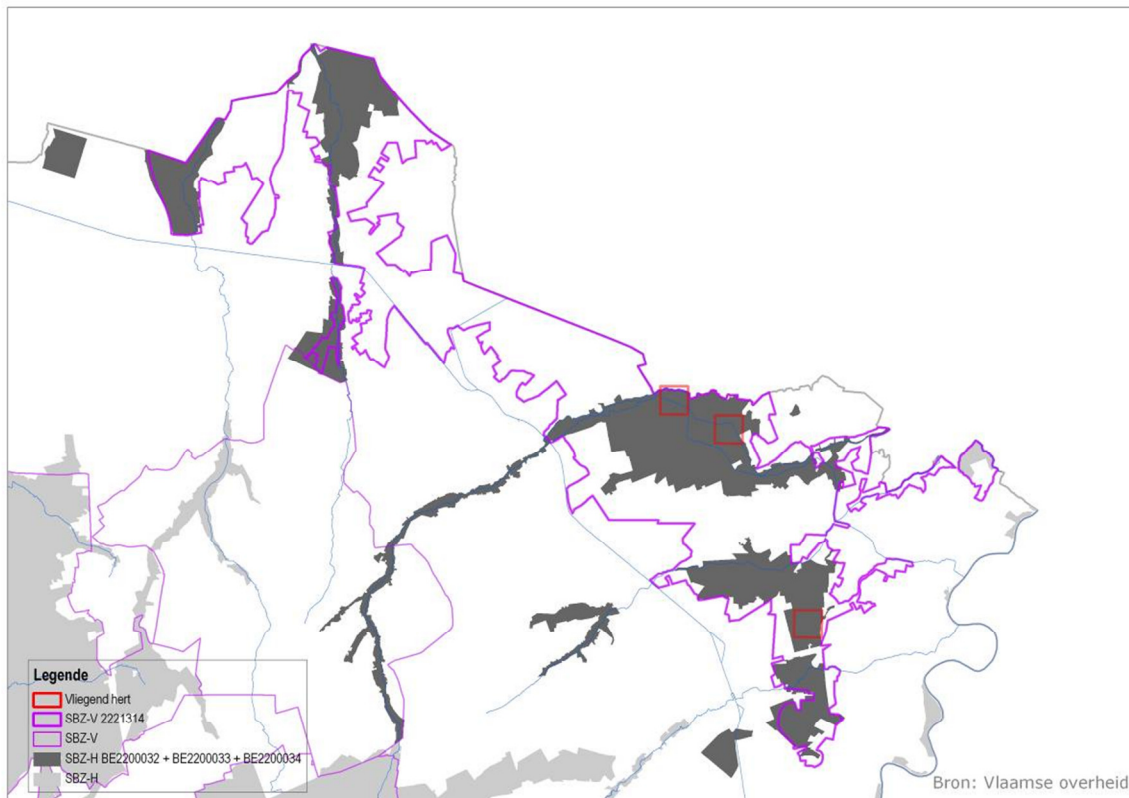
Vliegend hert - *Lucanus cervus*

Het actuele voorkomen

Er zijn enkele losse waarnemingen van het Stramprooierbroek (BE2200033) en Jagersborg (BE2200034).

Voor de verspreidingsgegevens, zie figuur 0-2.

Figuur 0-2: Verspreiding van Vliegend hert - *Lucanus cervus*

Potenties

Het Vliegend hert is gebonden aan open, oude mesofiele bossen met dikke, dode en afstervende bomen (cf. o.a. habitattypen 9110, 9120, 9160, 9190). De larven, die tot 10 cm groot worden, leven gedurende 3 jaar in vermolmd loofhout. Omdat het hout de juiste vochtigheid moet hebben komt enkel hout dat onder de grond zit of met de grond in contact is, in aanmerking. Om de eieren af te zetten, graaft de vrouwelijke kever een ondergrondse gang tot tegen de vermolmd wortels. De bomen worden door de zon opgewarmd en zijn bij voorkeur naar het zuiden geëxposeerd. Ook oude bomen in parken en aan bosranden, holle wegen, houtkanten en hoogstamboomgaarden zijn geschikte broedplaatsen en kunnen voor een lokale populatie als refugium fungeren. In het hout moeten de juiste schimmels aanwezig zijn, wat maakt dat de boom op natuurlijke wijze moet kunnen sterven. Stompen van omgezaagde bomen komen doorgaans niet in aanmerking omdat hier deze schimmels ontbreken. Oude eikenhakhoutstoven zijn wel zeer geschikt op voorwaarde dat er ondergrondse, vermolmd delen aanwezig zijn. Ook artificiële substraten kunnen als broedplaats dienst doen. De volwassen kevers leven van boomsappen, die ze met hun korte tong opzuigen. Diverse soorten zieke of verwonde bomen met sapuitvloeï fungeren tevens als ontmoetingsplaatsen voor mannetjes en wijfjes. Sommige literatuur stelt evenwel dat de kevers ook zonder sap hun levenscyclus kunnen voltooien.

Het biotoop van het Vliegend hert bestaat uit oude, liefst vrij open en lichtrijke eikenbossen, oude houtkanten of oude hakhoutstoven van inlandse eiken.

De volwassen kevers benutten boomsappen en sap van gebarsten fruit. Dergelijke sapuitvloeï is typisch voor kwijnende, verwonde of afgezette bomen. Van nature is dit verschijnsel vooral typisch voor zeer oude, overmature bomen. Ook bomen met veel waterscheuten blijken geschikt te zijn. Dergelijke bomen met sapuitvloeï hebben eveneens een rol als ontmoetingsplaats van beide geslachten. Na de paring baant het vrouwtje zich ondergronds een weg naar geschikt substraat (vermolmd dood hout) waarin ze haar eitjes kan afzetten. Meestal is dit vermolmd, dik loofhout van Eik, Tamme kastanje, Linde, Kers, Beuk en tal van andere boom- en struiksoorten. Sterk

beschaduwde Stobben van geëxploiteerde bomen door bv. onmiddellijk heraanplanten, komen veelal niet in aanmerking omdat het hout dan onvoldoende opwarmt. Ook oude eikenhakhoutstoven blijken geschikt, indien ze vermolming van de ondergrondse delen hebben. De larven worden ook soms aangetroffen in liggend dood hout in direct contact met de grond, soms zelfs in palen of ingegraven spoorwegbalken.

De trend

Er zijn geen monitoringsgegevens beschikbaar om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van het leefgebied betrouwbaar in beeld te brengen.

INFORMATIEF DOCUMENT

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-33: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Vliegend hert - *Lucanus cervus*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- populatiegrootte	Overal gedegradeerd	Aantal waarnemingen is zeer laag < 10 / jaar -> C
- Aantal broedplaatsen	Overal gedegradeerd	Broedplaats onbekend -> C
Habitatkwaliteit		
- Geschikt biotoop	Overal voldoende tot goed	Tussen 1-10 ha: B
- Dikke dode bomen	Overal voldoende tot goed	1/ha in verschillende afbraakstadia: B
- Dood hout op middellange termijn	Overal voldoende tot goed	1-3 dikke levende bomen/ha: B
- Dood hout op lange termijn	Overal voldoende tot goed	Aanbod is beveiligd binnen het geheel van het geschikte biotoop: B
Globale beoordeling	gedeeltelijk aangetast	

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria populatiegrootte en het aantal broedplaatsen in het SBZ-complex BE2200033 en BE2200034.

INFORMATIEF DOCUMENT

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Populatie-doelstelling	Uitbouw van een duurzame populatie in het Stamprooierbroek (Staatsbos) en Jagersborg, met elk meer dan 30 losse waarnemingen per jaar en elk meer dan 2 broedplaatsen. Er is geen extra oppervlakte leefgebied nodig. De realisatie van de benodigde leefgebieden behoeft geen extra leefgebied ten opzichte van wat reeds nodig is om de doelen voor de boshabitats 9120 en 9190 te bereiken.
Kwaliteits-doelstelling	Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied door: <ul style="list-style-type: none"> - realisatie van ijle bosstructuren en open plekken aan de zuidranden en zuidhellingen van het bos. Maximale overschaduwing boomlaag: 50 %; - continuïteit beschikbaarheid van voldoende dood hout, verspreid over het bos maar in het bijzonder nabij potentiële en effectieve broedplaatsen. Streefcijfers: min. 3 dikke (diam. > 50 cm) dode bomen/ha en de continuïteit van dit aanbod garanderen. Aanleg van kunstmatige broedhopen op geschikte locaties tot deze streefcijfers gerealiseerd worden; - maximaal behoud van oude of zieke, aftakelende bomen (kwijnende bomen). Richtcijfer > 3 dikke De doelstellingen worden grotendeels gedekt door deze van de habitats 9120 en 9190.

Spaanse vlag - *Callimorpha quadripunctata*

Het actuele voorkomen

Er zijn enkele waarnemingen bekend van juist buiten den Tösch (BE2200034). Recent is ook een waarneming bekend net over de grens in Kruispeel (NL). Vermoedelijk zal de soort wel op meer plaatsen kunnen voorkomen binnen dit gebied.

Potenties

Zoals bij vlinders wel vaker het geval is, hebben rupsen en volwassen dieren een verschillend voorkeurshabitat. De rupsen leven in de periode september-juni op allerlei algemene plantensoorten van vochtige, voedselrijke zomen en ruigten (cf. habitatype 6430). Geschikte waardplanten zijn o.a. Koninginnenkruid, Grote brandnetel, Witte dovenetel, Wilgenroosje, Hondsdraf, bramen en Wilde kamperfoelie. Begin juli vindt de verpoping plaats, waarna de vrij mobiele vlinders bloemrijke graslanden en boszomen opzoeken. Frequent bezochte nectarplanten zijn o.a. Koninginnenkruid en distels. Eind augustus sterven de volwassen vlinders. Geschikte leefgebieden voor de Spaanse vlag omvatten dus een combinatie van beide habitatypes. Cruciaal voor vlinder en rups is een warm microklimaat (hellingen, beschutte plaatsen, bosranden).

Potenties zijn er aanwezig in den Tösch-Langeren, complex luysen/Stramprooierbroek, Jagersborg, Warmbeekvallei, ...

De trend

Er zijn geen monitoringsgegevens beschikbaar om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van het leefgebied betrouwbaar in beeld te brengen.

INFORMATIEF DOCUMENT

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-33: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Spaanse vlag - *Callimorpha quadripunctata*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- populatiegrootte	Overal gedegradeerd	Aantal waarnemingen is zeer laag < 10 / jaar -> C
- reproductie	Overal gedegradeerd	Geen rupsen of paringen bekend -> C
-Aantal observaties	Overal gedegradeerd	< 2 waarnemingen van vlinders of rupsen
Habitatkwaliteit		
- Geschikt biotoop	Overal voldoende tot goed	per deelpopulatie minimaal enkele goede plekken van circa 1 ha, waar bloemrijk grasland/ruigte grenst aan vochtig biotoop: B
- aanwezigheid nectarplanten	Overal voldoende tot goed	aanwezig tijdens vliegtijd (o.a. koninginnekruid, wilde marjolein): B
- aanwezigheid waardplanten rups	Overal voldoende tot goed	goede beschikbaarheid (grote brandnetel, braam, kamperfoelie, wilgenroosje): B
- bezonning van ruigtes en bosranden	Overal gedegradeerd	sterk beschaduwd: C
-Maaien van ruigten	Overal gedegradeerd	Nauwelijks frequent gemaaid: C
-Verruiging van bloemrijk vlinderhabitat	Overal gedegradeerd	Veel struikopslag bij vroegere bloemrijke delen: C
- Sporen van drainage van rupsenhabitat	Overal gedegradeerd	Aanwezig: C
-Sporen van pesticidengebruik in de omgeving van deelpopulaties	Overal voldoende tot goed	Afwezig: A-B
Globale beoordeling	gedeeltelijk aangetast	

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het sbz-complex BE2200034 op basis van de criteria populatiegrootte en het aantal rupsen, zonnige ruigtes en bosranden, maaien van ruigten, verruiging bloemrijke vlinderhabitat en drainage rupshabitat.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Populatie-doelstelling	Vestiging van een leefbare populatie van meer dan 50 vlinders en de aanwezigheid van rupsen in SBZ-H BE2200032, BE2200033 en BE2200034. Er is geen extra oppervlakte doelstelling voorzien voor deze soort.
Kwaliteits-doelstelling	Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied van de actuele populaties door onder meer het behoud, herstel van voldoende grote zonbeschenen bloemrijke hooilanden en met een overgang naar moerasspirearuigten en bossen met mantelzoomvegetaties.

Beekprik - *Lampetra planeri*

Het actuele voorkomen

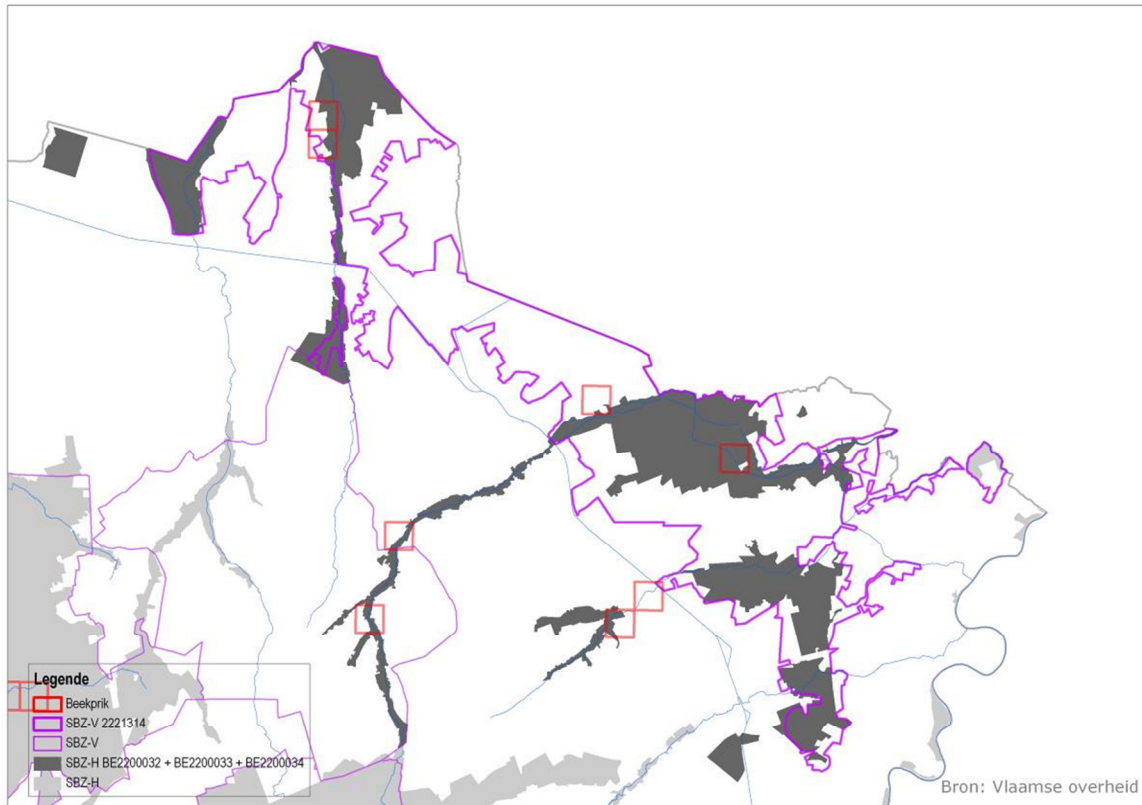
Beekprik werd bij verschillende bevissingscampagnes op meerdere plaatsen gevangen, van enkele tot enkele tientallen exemplaren. Zo zijn er waarnemingen van de Warmbeek, Wateringen-Lommel, de Oude beek, Abeek, Itterbeek en Schaagterziep (ref. ecoinv Abeek).

Beekprik werd in 1997 gevangen in de Schaagterziep (Van Thuyne et al., 1998). In 2005 werd Beekprik nog gevangen in de Itterbeek, met densiteiten tot >500 ha⁻¹. Ook in de Abeek werden er in 2004 beekprikken afgevisd (25-380 ha⁻¹).

Ook in de Wateringen (BE2200032-3) is Beekprik waargenomen.

Voor een deel van de verspreidingsgegevens, zie figuur 0-3.

Figuur 0-3: Verspreiding van Beekprik - *Lampetra planeri*

Potenties

Beekprikken bewonen midden- en bovenlopen van beken en rivieren met een goede waterkwaliteit. Onder de prikken is de Beekprik de enige soort die zich niet parasitair voedt. De larven leven oppervlakkig ingegraven in slibrijke, fijnzandige bodems, waar ze algen, detritus en kleine organismen uit het water filteren. Na de metamorfose tot adulte prik voeden de dieren zich niet meer. Ze trekken in het voorjaar stroomopwaarts op zoek naar ondiepe, zonnige zand- en kiezelbanken, waar het water sneller stroomt en de eieren worden afgezet, waarna ze sterven.

De Beekprik is een West-Europese soort die meest in bovenstroomse rivier- en beekdelen wordt aangetroffen (=forelzone). De Beekprik houdt zich op in natuurlijke, ondiepe waterlopen van 5-25cm (maximum 50cm) diepte. Het water moet zeer zuiver en zuurstofrijk zijn en een beperkte plantengroei (bedekkingsgraad <5%) hebben. De organische belasting van het stromend water moet erg gering zijn. Het beddingmateriaal moet divers zijn met een afwisseling van slib, fijn zand, grof zand en fijne kiezel (Seeuws & Coeck 1996).

Verschillende beken hebben een goede potentie voor de soort zoals de Abeek, Dommel Warmbeek, Itterbeek en hun zijbeken.

De trend

Via mondelinge getuigenissen bij ouderen werd getracht om de historische verspreiding van zoetwatervissen in Limburgse beken, waaronder Abeek, te achterhalen (Gaethofs, 2002). Het betreft de periode 1925-1965. Hieruit kan men afleiden dat Beekprik in deze periode nog op verschillende plaatsen en in hoge aantallen voorkwam. Recente vangstgegevens laten niet toe om een betrouwbare trend in aantallen te onderscheiden.

INFORMATIEF DOCUMENT

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-34: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Beekprik - *Lampetra planeri*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- populatiegrootte	Overwegend gedegradeerd	Gemiddeld lage aantallen < 50 ind/ha (>0+) in beviste trajecten: C
- Facultatief: Populatiestructuur	Overwegend gedegradeerd	Minder dan twee lengteklassen aanwezig: C
- Aanwezigheid adulten	onbekend	Onbekend X
Habitatkwaliteit		
- Paaihabitat: structuurrijk meanderend beekbiotoop met grof-zandig substraat en matige stroming	Overwegend voldoende tot goed	Plaatselijk aanwezig: B
- opgroeihabitat: structuurrijk meanderend beekbiotoop met zandbanken die een matig aandeel detritus bevatten en een lage stroomsnelheid hebben	Overwegend voldoende tot goed	Plaatselijk aanwezig: B
- BBI	Overwegend voldoende tot goed	Plaatselijk goed: B
- ph	Overwegend voldoende tot goed	Voornamelijk tussen 6,5 - 8,5: A/B
- Ingrepen in de structuur van het waterbiotoop	Overwegend voldoende tot goed	Plaatselijk aanwezig: B
- Migratiebarrières	Overwegend voldoende tot goed	Migratiebarrières aanwezig, maar voldoende grote trajecten voor deelpopulaties voorhanden (> 3 km): B
Globale beoordeling	gedeeltelijk aangetast	

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria populatiegrootte en populatiestructuur in het SBZ-complex BE2200032, BE2200033 en BE2200034.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

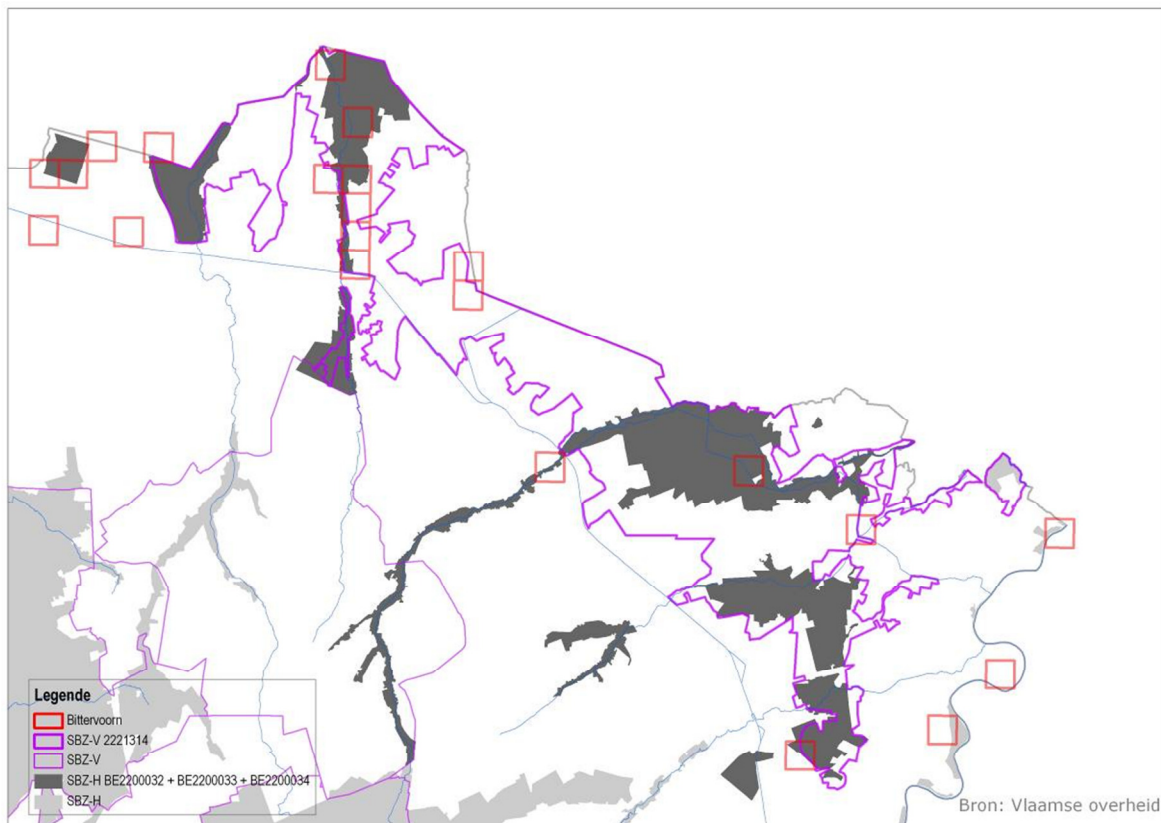
Populatie-doelstelling	Uitbreiding van de huidige populaties tot stabiele populaties met een goede staat van instandhouding: met 50-200 ind/ha verdeeld over minimum 3 lengteklassen en waarbij jaarlijks adulten worden waargenomen tijdens de reproductieperiode in de Abeek (en haar zijlopen de Vellerbeek, Gielisbeek en Bullenbeek), de Itterbeek (zijlopen), de Oude beeken de Warmbeek. In de Dommel dient het leefgebied voor Beekprik hersteld te worden. Om deze doelstellingen te kunnen realiseren en tot een goede lokale staat van instandhouding te kunnen komen, is een goede biotoop- en waterkwaliteit nodig waarbij het aanleggen van bufferstroken langsheen de waterloop noodzakelijk zijn. Daarom wordt voor de Habitatrichtlijngebieden een effectieve uitbreiding van 4-5 ha van de oppervlakte geschikte oeverzone tot doel gesteld. Deze oppervlakte-uitbreidingen komen bovenop de oppervlaktes die samenhangen met de doelstellingen van de Europees te beschermen habitats en Europees te beschermen soorten van het moeraslandschap, in het bijzonder habitat 3260.
Kwaliteits-doelstelling	<p>Aanwezigheid van geschikte paaihabitat (structuurrijk, meanderend beek-biotoop met grofzandig of kiezelsubstraat en matige stroming) en opgroeihabitat (structuurrijk, meanderend beekbiotoop met slibbanken en een lage stroomsnelheid).</p> <p>Geen vismigratieknelpunten en geen ingrepen in de structuur van het waterbiotoop (rechttrekking, oeverversteving, slijk- en kruidruiming).</p> <p>Beekruiming moet worden vermeden op plaatsen met beekprikpopulaties, aangezien de larven in de bodem van de beek leven.</p> <p>Verminderde verontreiniging en eutrofiëring. Het water heeft een goed BBI nodig van minstens 8 en een pH van rond de 6.5-8.5 en moet voldoen aan de richtwaarden voor oppervlaktewaterkwaliteit 'kleine Kempische beek' (conform Besluit van de Vlaamse regering dd. 21 mei 2010 voor wat betreft de milieukwaliteitsnormen voor oppervlaktewateren, waterbodems en grondwater). Bijkomende kwaliteitseisen zijn voor de soort zijn: BZV < 4,3; zuurstofgehalte mgO₂/l 8-10; T° < 18,5 °C.</p> <p>Een natuurlijk hydrologisch regime en beperkte sedimentlast en het vermijden van hoge piekdebieten zijn noodzakelijk.</p>

Bittervoorn - *Rhodeus sericeus amarus*

Het actuele voorkomen

Waarnemingen zijn ondermeer bekend van in de vloeiveiden, de Warmbeekvallei, de Dommel, Wateringen-Lommel en Abeek (resp. ecoinv Warmb, Dommel en Abeek).

Voor een deel van de verspreidingsgegevens, zie figuur 0-4.

Figuur 0-4: Verspreiding van Bittervoorn - *Rhodeus sericeus amarus*

Potenties

De soort is gebonden aan wateren waar zoetwatermossels van het geslacht *Unio* of *Anodonta* voorkomen. Dit kan zijn in vijvers, plassen, sloten en afgesloten riviermeanders met goed ontwikkelde waterplantenvegetatie (cf. habitattypen 3150) en oeverzones van traagstromende beken en rivieren met een goede tot vrij goede waterkwaliteit (cf. habitattypen 3260). De visjes zoeken de beschutting van waterplanten op, waar ze vooral van plantaardig plankton leven (sporadisch ook zoöplankton en kleine ongewervelden zoals insectenlarven, slakken en wormen). De eitjes ontwikkelen tussen de kieuwen van een zoetwatermossel. De larven verlaten pas enkele weken na het uitkomen de veilige omgeving van de mossel.

Het wijfje ontwikkelt in de voortplantingsperiode een lange legbuis, waarmee eieren gelegd worden in de mantelholte van grote zoetwatermossels. Het mannetje bevrucht de eieren door hom te lozen in de nabijheid van de instroomopening van de mossel en bewaakt daarna de omgeving van de mossel. De larven verlaten pas enkele weken na het uitkomen de veilige omgeving van de mossel. De aanwezigheid van deze mossels blijkt dan ook onontbeerlijk voor de soort. Verbetering van de algemene waterkwaliteit zou wellicht tot gevolg hebben dat bijkomende biotopen kunnen gekoloniseerd worden.

Tal van vijvers en traagstromende beken in het SBZ hebben een goede potentie voor de soort.

De trend

Er zijn geen monitoringsgegevens beschikbaar om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van het leefgebied betrouwbaar in beeld te brengen.

INFORMATIEF DOCUMENT

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-35: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Bittervoorn - *Rhodeus sericeus amarus*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
<i>Populatiegrootte/abundantie:</i>	Overall gedegradeerd	Aantal gevangen exemplaren aan de lage kant < 400 ind/ha: C
<i>Populatiestructuur:</i>	Onbekend	Onbekend: X
Habitatkwaliteit		
<i>Eutrofiëring:</i>	Overwegend voldoende tot goed	Plaatselijk aanwezig: B
<i>Zuurstofgehalte water:</i>	Overwegend voldoende tot goed	> 8mg/L: A/B
<i>Zuurstofgehalte waterbodem:</i>	Onbekend	onbekend
• <i>Aanwezigheid zoetwatermossels:</i>	Onbekend	onbekend
<i>Waterplanten:</i>	Overwegend voldoende tot goed	Regelmatig aanwezig B
<i>Plaatsen met stilstaand water (in stromende waterlichamen):</i>	Overwegend voldoende tot goed	Regelmatig aanwezig B
<i>Ruimingen:</i>	Overwegend gedegradeerd	intensief C
• <i>Waterbouwkundige ingrepen (rechtstrekking, kanalisatie, oeverversteving)</i>		Gering B
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

INFORMATIEF DOCUMENT

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria populatiegrootte en ruimingen in het SBZ-complex BE2200032, BE2200033 en BE2200034.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

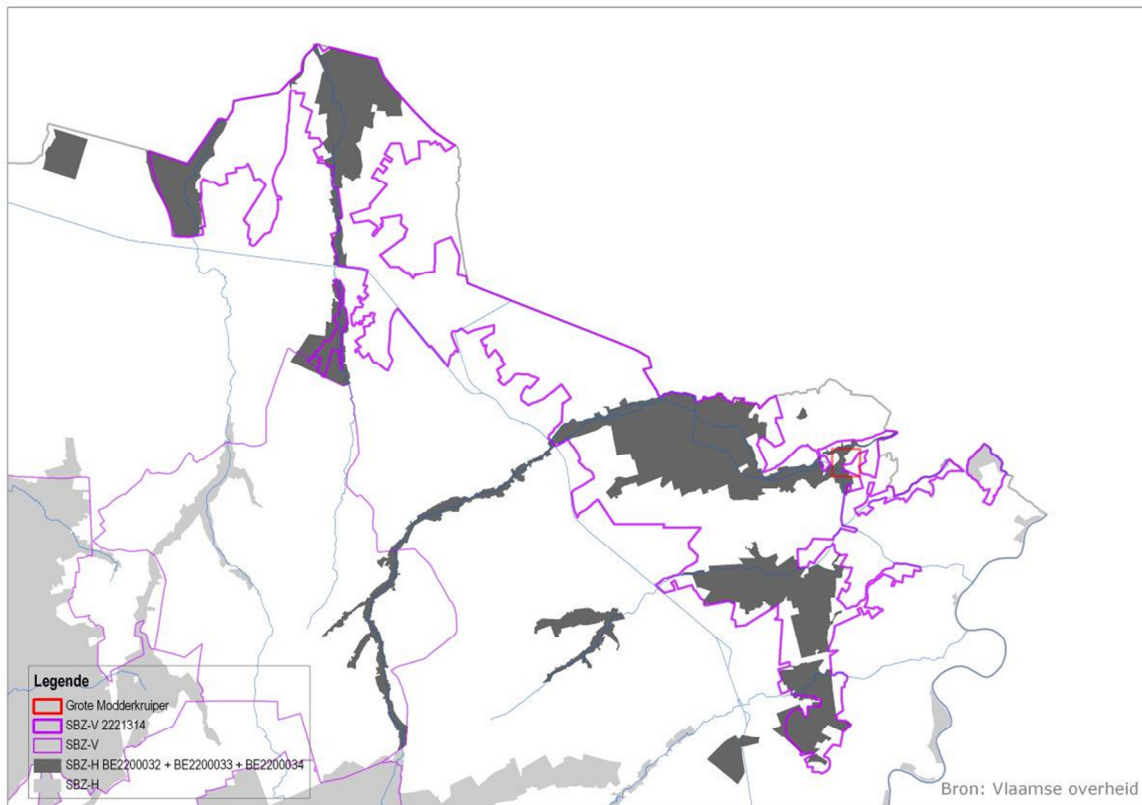
Populatie-doelstelling	<p>Streven naar duurzame populaties van 400-2500 individuen/ha met herstel van migratiemogelijkheden tussen de populaties onderling. Een uitbreiding van de populaties is mogelijk door kwaliteitsverbetering van het leefgebied (Abeek, Itterbeek, Warmbeek, de Vloeiweiden van Lommel) en De Holen (Watering van Neerpelt).</p> <p>Naast de hierboven genoemde doelen van de waterhabitats (zoals 3150 en 3260), worden geen extra oppervlakte doelen gesteld.</p>
Kwaliteits-doelstelling	<p>Deze doelstelling spoort samen met de kwaliteitsdoelstellingen voor de oppervlaktewaterhabitats (zoals 3150 en 3260).</p> <p>Aangezien de Bittervoorn afhankelijk is van zoetwatermossels voor de voortplanting, moet de waterkwaliteit bovendien voldoen zowel aan de eisen van deze mossels als de vis zelf (aërobe waterbodem, zuurstofgehalte water >8mg/L, geen zware organische belasting <500 µg L-1).</p> <p>Het leefgebied moet voldoende structuurkwaliteit hebben met traagstromend tot stilstaand water en de aanwezigheid van uitgebreide waterplantenvegetaties. Beekruimingen dienen waar mogelijk vermeden te worden aangezien deze nadelig zijn door het verwijderen van de waterplanten en de zoetwatermossels.</p>

Grote modderkruiper - *Misgurnus fossilis*

Het actuele voorkomen

Tijdens een afvissing van de Provinciale Visserijcommissie (PVC) Limburg, i.s.m. AMINAL, afdeling Bos en Groen en met medewerking van LIKONA, werkgroep vissen werd grote modderkruiper waargenomen in de Grote Renne.

Voor de verspreidingsgegevens, zie figuur 0-5.

Figuur 0-5: Verspreiding van Grote modderkruiper - *Misgurnus fossilis*

Potenties

De grote modderkruiper komt voor in zowel traag stromend als stilstaand, ondiep en plantenrijk water met een goede waterkwaliteit, een dikke modderlaag en veel plantenresten. Het betreft zowel plassen, vijvers, sloten als kanalen (cfr. habitatype 3150). Kenmerkend is dat andere vissoorten in goede omstandigheden slechts in lage aantallen voorkomen. Overdag leeft deze vis ingegraven in de modder; 's nachts jaagt hij in en op de bodem van de waterpartijen op allerlei ongewervelden. Vooral in zuurstofarme wateren ademt hij grotendeels via de darm, die als een soort long fungeert.

De trend

Via mondelinge getuigenissen bij ouderen werd getracht om de historische verspreiding van zoetwatervissen in Limburgse beken, waaronder Abeek, te achterhalen (Gaethofs, 2002). Het betreft de periode 1925-1965. Hieruit kan men afleiden dat Grote modderkruiper in die periode zeker voorkwam in de Abeekvallei. Recente vangstgegevens laten niet toe om een betrouwbare trend in aantallen te onderscheiden.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-36: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Grote modderkruiper - *Misgurnus fossilis*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- Bestands grootte/abundantie	Overall gedegradeerd	Slechts enkele exemplaren gevangen: C

Habitatkwaliteit		
- Vlakdekkende submerse vegetatie en luchtige modderbodem (>20cm dik) op zandige ondergrond	Overal gedegradeerd	Slechts fragmentair aanwezig (<10%): C
- waterdiepte	Overal voldoende tot goed	<1m A/B
- Stroomsnelheid	Overal voldoende tot goed	0,1-0,3m/s B
- Ruimingen (vnl Waterbodem en vegetatie)	Overal voldoende tot goed	Voorzichtige gefaseerde ruimingen B
- natuurlijkheid waterloop	Overal voldoende tot goed	structuurarme deelstroken B
- pH	onbekend	Onbekend X
- afstand tot geschikt nabijgelegen habitat	Overal gedegradeerd	>300m C
- Waterbouwkundige ingrepen en/of obstructies in de waterloop	Overal voldoende tot goed	Zonder negatieve invloed B
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria populatiegrootte en de afstand tot geschikt nabijgelegen habitat in het SBZ-complex BE2200033.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

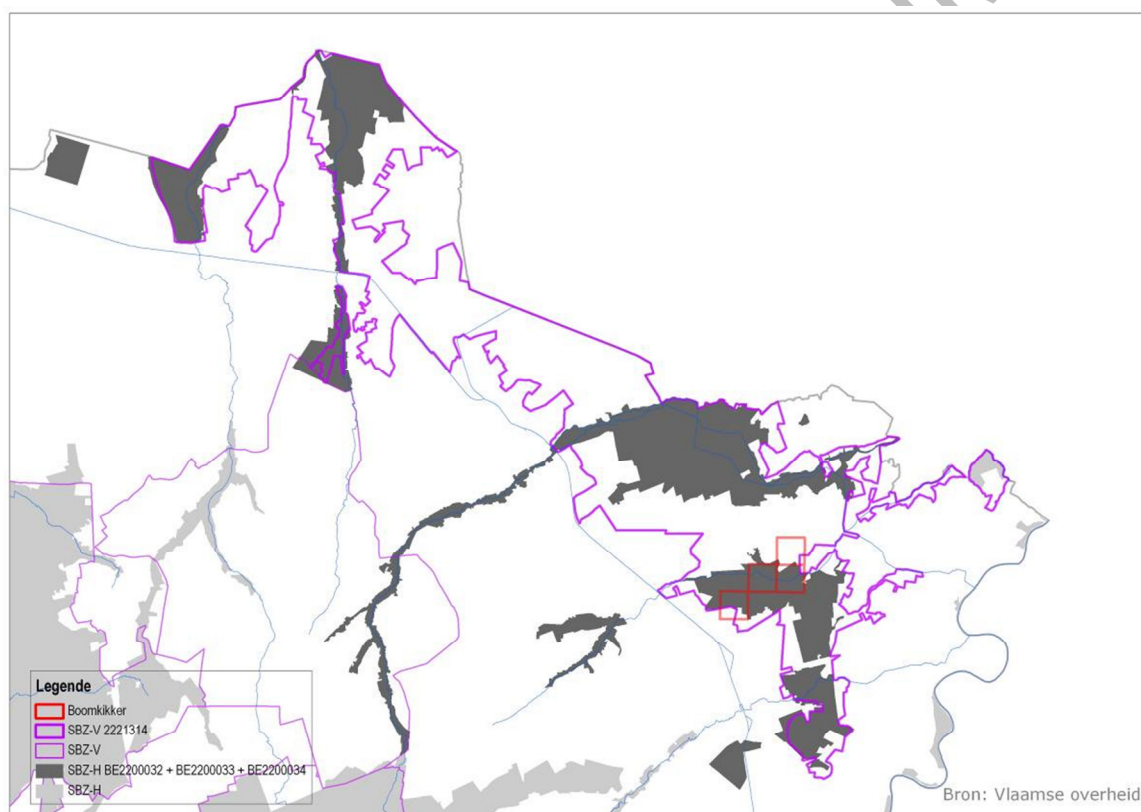
Populatie-doelstelling	Doelstelling is het uitbouwen van een leefbare populatie in goede staat van instandhouding (> 300 exemplaren/ha) in de Grote Renne en omgeving.
Kwaliteits-doelstelling	Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied in de Grote Renne en omgeving door: <ul style="list-style-type: none"> - verbetering van de structuurkwaliteit: lage stroomsnelheid, aanwezigheid waterplanten en sliblaag met organisch materiaal. Beekruimingen moeten dus vermeden of beperkt worden; - instandhouding en herstel van ondiepe moerassige plaatsen langsheen

Boomkikker - *Hyla arborea*

Het actuele voorkomen

Momenteel komt er een goede populatie voor in de Brand (BE2200034-1). De Brand vormt één van de belangrijkste bolwerken in West-Europa voor de soort. In het 2009 is er één mannetje via Jagerborg tot in Den Tösch (BE2200034-1) geraakt. Ook in Stramprooierbroek (BE2200033-1) zijn 4 individuen waargenomen in 2009. In 2010 zijn er al 10 roepende mannetjes waargenomen meer westelijk in Sint-Maartensheide op twee poelen (BE2200033-1). Ook in 't Hasselt (BE2200033-1) is er één roepend mannetje waargenomen en in de buurt nog eens vier roepende mannetjes (gegevens van HYLA-databank).

Voor een deel van de verspreidingsgegevens, zie figuur 0-6.

Figuur 0-6: Verspreiding van Boomkikker - *Hyla arborea*

Potenties

Als voortplantingsplaatsen komen allerlei ondiepe en stilstaande zoetwaterplassen in aanmerking, zowel kleine veedrinkpoelen als grotere vijvers. Het water is gewoonlijk licht tot matig voedselrijk en heeft een neutrale zuurtegraad (cf. o.a. habitatype 3150). Belangrijk is dat het water en de oeverzone goed en langdurig door de zon beschenen wordt en dat de plas niet droogvalt voor het einde van de zomer. Plassen waarin vissen of eenden voorkomen, zeker in combinatie met weinig waterplanten om in te schuilen, zijn niet geschikt voor Boomkikkers. De aanwezigheid van een

gordel van ondergedoken of drijvende waterplanten en een rijke oevervegetatie met Riet en/of andere oeverplanten is positief. De dieren zijn vooral 's nachts actief en houden zich overdag op in de opgaande oevervegetatie.

De landbiotopen zijn zonbeschenen ruigtevegetaties, braamstruwelen, houtwallen en bosranden gelegen in kleinschalige landschappen. Geschikte landbiotopen moeten aanwezig zijn in de directe omgeving van de plas (liefst op minder dan 500 m). Vanaf oktober tot half april overwinteren Boomkickers op het land in hopen plantaardig afval en in allerlei holtes.

Binnen elk SBZ zijn er zeker potenties aanwezig voor deze soort o.a. in Jagersborg, Sint-Maartensheide, Smeetshof, ...

De trend

De soort doet het laatste jaren goed binnen het gebied met een duidelijke toename in aantallen.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-37: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Boomkikker - *Hyla arborea*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- populatiegrootte	BE2200033: Overwegend gedegradeerd BE2200034: Overwegend voldoende tot goed	Populatie in de Brand A , zwerfers in Stramprooierbroek en Den Tösch C
- voortplanting	BE2200033: Overwegend gedegradeerd BE2200034: Overwegend voldoende tot goed	Populatie in de Brand A , zwerfers in Stramprooierbroek, Den Tösch C
- nabije populatie	BE2200033: Overal gedegradeerd BE2200034: Overal gedegradeerd	>2 km C
Habitatkwaliteit		
Waterhabitat		
- aantal en grootte van de waterpartijen	BE2200033: Overal voldoende tot goed BE2200034: Overal voldoende tot goed	Complex van > 5 permanente en/of tijdelijke kleine (<100m ²) plassen A
- voedselrijkdom	BE2200033: Overal voldoende tot goed BE2200034: Overal voldoende tot goed	Mesotroof tot matig eutroof A/B
- pH		
- vegetatie	BE2200033: Overwegend voldoende tot goed BE2200034: Overwegend voldoende tot goed	25-50% van de oppervlakte met de dichte ondergedoken of drijvende vegetatie B
- beschaduwing	BE2200033: Overal voldoende tot goed BE2200034: Overal voldoende tot goed	geen A
- permanentie	BE2200033: Overal voldoende tot goed BE2200034: Overal voldoende tot goed	Bevat water tot minstens half augustus A
- vissen	BE2200033: Deels voldoende tot goed BE2200034: Deels voldoende tot goed	Weinig (in Brand B veel in Den Tösch C
- randzone	BE2200033: Overwegend voldoende tot goed BE2200034: Overwegend voldoende tot goed	Weinig structuurrijke kruiden- en struikvegetaties B

Landhabitat		
- biotoop	BE2200033: Overal voldoende tot goed BE2200034: Overal voldoende tot goed	Kleinschalig landschap met ruigtevegetaties, houtwallen, bosranden, braamstruwelen A/B
- oppervlakte (aaneengesloten gebied)	BE2200033: Overal voldoende tot goed BE2200034: Overal voldoende tot goed	> 20ha A
- afstand tot waterbiotoop	BE2200033: Overal voldoende tot goed BE2200034: Overal voldoende tot goed	<100m A
- verkeerswegen in/grenzend aan habitat	BE2200033: Overal voldoende tot goed BE2200034: Overal voldoende tot goed	Aanwezig maar zelden gebruikt B
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-complex BE2200033 op basis van de criteria populatiegrootte, voortplanting en nabije populatie; in het SBZ-complex BE2200034 op basis van de criterium nabije populatie.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Populatie-doelstelling	<ul style="list-style-type: none"> - behoud van de populatie in de vallei van de Itterbeek (Brand) (actueel goede LSVI) - de realisatie van populaties in een goede LSVI . in enerzijds Stamprooierbroek, Sint-Maartensheide/Luysen en anderzijds Tösch-Langeren: : minstens 200 roepende mannetjes per populatie, waarbij elk jaar voldoende voortplanting is) - een populatie van 50-100 roepende mannetjes in Jagersborg. . Deze moet dienen als een step-stone tussen de populatie van de Brand en den Tösch. - Er is 1 ha extra oppervlakte leefgebied nodig. De resterende oppervlakedoelstellingen zijn grotendeels gedekt door de doelstellingen van Grauwe klauwier (zie daar). De uitbreiding van het leefgebied met 1 ha wordt indicatief als volgt gelokaliseerd: 0,25 ha in Sint-Maartensheide, 0,25 ha in de Brand en 0,5 ha in den Tösch.
Kwaliteits-doelstelling	<p>Qua waterbiotoop:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het creëren van visvrije waterpartijen. Minimum 5 kleine (<100m²) of 2 grote plassen (>100m²) per populatie. - Het streven naar waterpartijen met voldoende oppervlakte open water en gevarieerde ondergedoken en drijvende watervegetaties. <p>Qua landbiotoop:</p> <p>Het behoud en versterken van het kleinschalig landschap met ruigtevegetaties (rbbhf, rbbmc), bloemrijke graslanden (rbbhc), houtwallen, bosranden en braamstruwelen met een oppervlakte van meer dan 20 ha per populatie. Dit landbiotoop moet zo goed mogelijk aansluiten bij de voortplantingsbiotopen.</p> <p>Qua corridors:</p> <p>Creatie of optimalisatie van functionele corridors via hagen, houtkanten, bloemrijke graslanden, poelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Van de Brand naar Stamprooierbroek en Sint-Maartensheide - Van de Brand, via Jagersborg naar den Tösch <p>Deze corridors zijn gelegen binnen SBZ-V en gaan van het ene SBZ-H naar het andere.</p>

Heikikker - *Rana arvalis*

Het actuele voorkomen

Heikikker komt voor in het Hageven (BE2200032-1) en in de Warmbeekvallei (BE2200032-2). Ook grensoverschrijdend in Nederland komt deze soort voor. Recent (2010) zijn er ook individuen vastgesteld in de Brand (BE2200034-1). In al de gebieden gaat het slechts om kleine aantallen (gegevens Hyla-databank).

Potenties

In Vlaanderen is de Heikikker strikt gebonden aan voedselarme milieus zoals vochtige heidevelden, laagveengebieden en voedselarme moerassen en bossen. Als voortplantingsplaatsen gebruikt de Heikikker in Vlaanderen vennen, grachten, kleine vijvers en depressies die zwak zuur, voedselarm tot matig voedselrijk water bevatten. De eiklompjes worden veelal afgezet op ondiepe (10 tot 25 cm), windbeschutte plaatsen met weinig schaduw. Vaak zijn dat inhammen in de oeverzone, gekenmerkt door de aanwezigheid van veenmosslenken of een stelsel van Pijpenstrootjesbulten en slenken. Ook tijdelijk ondergelopen greppels en depressies op of naast zandwegen worden gebruikt als paaiplaatsen.

Landactieve Heikikkers houden zich op in vochtige heiden, heischrale graslanden en vochtige bossen met veel bladstrooisel en dood hout. Vooral terreinen met een permanent hoge waterstand zijn geschikt.

Potenties voor deze soort zijn er vooral in BE2200032 en BE2200034.

De trend

Er bestaan geen concrete monitoringsgegevens om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van dit leefgebied in beeld te brengen. Aangenomen mag worden dat deze soort in aantallen is afgenomen.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-38: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Heikikker - *Rana arvalis*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- populatiegrootte	Overal gedegradeerd	Kleine aantallen in de Brand, in het Hageven en de vennen bij de Achelse Kluis (Warmbeekvallei): C
- voortplanting	Overal gedegradeerd	4 larven in Hageven, in de andere gebieden geen waarnemingen bekend van gezonde legsels, larven en juvenielen C
- nabije populatie	Overal gedegradeerd	>2km C
Habitatkwaliteit		
Waterhabitat		
- aantal en grootte van de waterpartijen	Overal voldoende tot goed	Complex van > 5 permanente en/of tijdelijke kleine plassen (<100m ²) A
- voedselrijkdom		
- pH		
- Oeverzone	Overal voldoende tot goed	25-50% van de omtrek erg ondiep (<25cm) B
- beschaduwing	Overal voldoende tot goed	geen A
- permanentie	Overal voldoende tot goed	Bevat water tot minstens half juli A
- vissen	Deels voldoende tot goed	Weinig in Brand B veel in vennen Achelse Kluis C
Landhabitat		
- biotoop	Deels voldoende tot goed	In het Hageven A Brand en vennen Achelse Kluis C
- grondwaterstand	Overal voldoende tot goed	Permanent hoog A/B
- oppervlakte (aaneengesloten)	Overwegend voldoende tot goed	Voor de vennen van Achelse Kluis < 50ha C

gebied)		Voor de Brand en Hageven > 50 ha B
- afstand tot waterbiotoop	Overall voldoende tot goed	<100m A
- verkeerswegen in/grenzend aan habitat	Overall voldoende tot goed	Aanwezig maar zelden gebruikt B
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria populatiegrootte en voortplanting, nabije populatie in het SBZ-complex BE2200032 en BE2200034.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Populatie-doelstelling	<p>Er wordt gestreefd naar een populatie in het Hageven (BE2200032-1), in de Warmbeekvallei (BE2200032-2) en in de Brand (BE2200034) met minstens 200 roepende mannetjes (of eiklompjes) met elk jaar voldoende voortplanting.</p> <p>Bij de populatie in het Hageven moet men streven naar een mogelijkheid tot uitwisseling met de populatie in Nederland. Er is geen extra oppervlakte nodig.</p>
Kwaliteits-doelstelling	<p>Voldoende zonnige, mesotrofe, plantenrijke plassen die het ganze jaar water bevatten. De oeverzone is meer dan 50% voorzien van abundante vegetatie</p> <p>Terugdringen van verzuring en vermessing om tot een gepaste zuurtegraad van het water in de vennen (pH 5-6) te komen.</p> <p>Voor het landhabitat van de Heikikker is de instandhouding van vochtige heide en laagveen noodzakelijk. Hiervoor is het herstel nodig van de natuurlijke hydrologie met een hoge (grond)waterstand.</p>

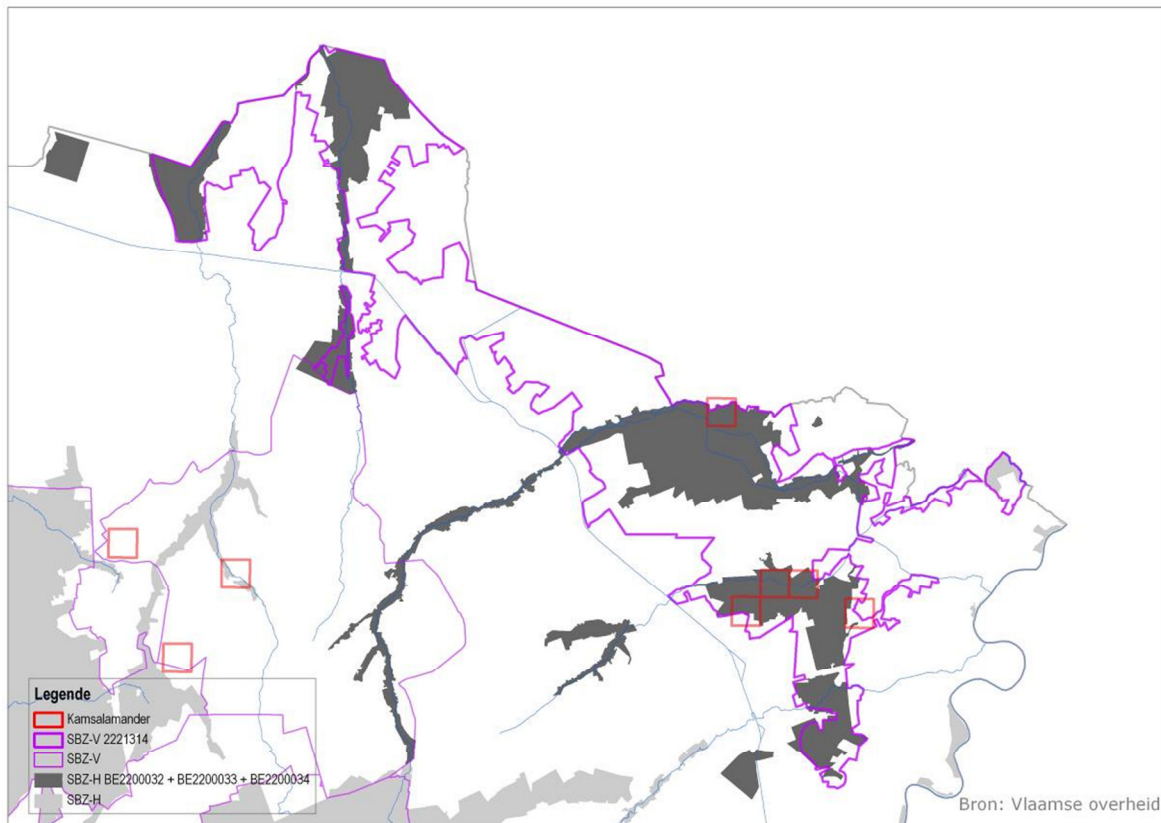
Kamsalamander - *Triturus cristatus*

Het actuele voorkomen

Van Kamsalamander komt er een kleine populatie voor in de buurt van Stramprooierbroek en 't Hasselt (BE2200033-1), in de Brand (BE2200034-1) komt er een grote populatie voor. Ook in Jagersborg wordt Kamsalamander (BE2200034-1) waargenomen.

In het Hageven (BE2200032-1) zijn er waarnemingen van Kamsalamander bekend juist op de grens met Nederland op het Neerpeltse gedeelte. En binnen SBZ-V komt Kamsalamander voor in het Smeetshof.

Voor een deel van de verspreidingsgegevens, zie figuur 0-7.

Figuur 0-7: Verspreiding van Kamsalamander - *Triturus cristatus*

Potenties

De kamsalamander bewoont vooral kleinschalige landschappen met een hoge diversiteit aan biotooptypen. De voortplantingsplaatsen zijn veedrinkpoelen, bomputten, afgesneden rivierarmen, kleine vijvers, kleigroeven, relatief voedselrijke vennen of andere plassen met stilstaand, vrij voedselrijk water met een nagenoeg neutrale pH (cfr. o.a. habitatype 3150). Kamsalamanders worden frequent aangetroffen in gebieden met groepen van dicht bij elkaar gelegen waterpartijen. De plassen zijn bij voorkeur weinig of niet beschaduwd, relatief diep en/of bevatten nagenoeg jaarrond water. De aanwezigheid van vissen heeft een nadelige invloed. De aanwezigheid van waterplanten is vereist; afwisseling tussen plaatsen met een dichte watervegetatie en stukken met open water is optimaal. De vrouwtjes zetten de eitjes individueel af op ondergedoken bladeren van water- of oeverplanten.

Ze prefereren poelen gelegen in kleinschalige landschappen met een hoge diversiteit aan biotooptypen: bossen, struwelen, boomgaarden, vochtige en extensief beheerde weilanden, heideterreinen, houtwallen en hagen.

De voortplanting gebeurt bij voorkeur in vrij voedselrijk, stilstaand ondiep water dat (zeer) rijk is aan ondergedoken en drijvende waterplanten (waterhabitat). In de periode november-maart overwintert de soort aan land. De overwintering en het leven buiten de voortplantingsperiode is terrestrisch (landhabitat).

De migratie van land- naar waterbiotoop en tussen voortplantingspoelen gebeurt veelal langs heggen, rijen knotbomen, rietkragen en perceelsranden met ruigtekruiden.

Tal van vijvers en poelen in de gebieden hebben een goede potentie voor de soort.

De trend

Er bestaan geen concrete monitoringsgegevens om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van dit leefgebied in beeld te brengen. Deze gegevens zijn wel beschikbaar voor de Brand (BE2200034) waar de soort mee profiteerde van de aanleg van nieuwe poelen voor Boomkikker, en er in aantal toenam.

INFORMATIEF DOCUMENT

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-39: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Kamsalamander - *Triturus cristatus*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- populatiegrootte	(BE2200032): voldoende tot goed (BE2200033): gedegradeerd (BE2200034): gedegradeerd	In de Brand (BE2200034) A In Stramprooierbroek en 't Hasselt (BE2200033) C In Plateaux/Hageven (BE2200032) C
- voortplanting	(BE2200032): voldoende tot goed (BE2200033): gedegradeerd (BE2200034): gedegradeerd	In de Brand (BE2200034) A In Stramprooierbroek en 't Hasselt (BE2200033) C In Plateaux/Hageven (BE2200032) C
- nabije populatie	(BE2200032): gedegradeerd (BE2200033): gedegradeerd (BE2200034): gedegradeerd	> 2 km C
Habitatkwaliteit		
Waterhabitat		
- aantal en grootte van de waterpartijen	(BE2200032): voldoende tot goed (BE2200033): voldoende tot goed (BE2200034): voldoende tot goed	Complex van > 5 permanente en/of tijdelijke kleine plassen (<100m ²) A
- voedselrijkdom		
- pH		
- vegetatie	(BE2200032): voldoende tot goed (BE2200033): voldoende tot goed (BE2200034): voldoende tot goed	10-50% van de oppervlakte met dichte ondergedoken of drijvende vegetatie B
- beschaduwing	(BE2200032): voldoende tot goed (BE2200033): voldoende tot goed (BE2200034): voldoende tot goed	Geen A
- permanentie	((BE2200032): voldoende tot goed	Bevat water tot minstens half augustus en valt hoogstens 1 jaar

	(BE2200033): voldoende tot goed (BE2200034): voldoende tot goed	op 4 droog voor begin augustus A
- vissen	(BE2200032): voldoende tot goed (BE2200033): gedegradeerd (BE2200034): gedegradeerd	In de Brand (BE2200034) B In Stramprooierbroek en 't Hasselt (BE2200033) C In Plateaux/Hageven (BE2200032) C
Landhabitat		
- biotoop	(BE2200032): voldoende tot goed (BE2200033): voldoende tot goed (BE2200034): voldoende tot goed	De poelen zijn gelegen binnen een kleinschalig landschap met bossen, ruigtevegetaties, en houtkanten A
- afstand tot waterbiotoop	(BE2200032): voldoende tot goed (BE2200033): voldoende tot goed (BE2200034): voldoende tot goed	Poelen en landbiotoop zijn gelegen op een afstand van < 300 m A
- verkeerswegen in/grenzend aan habitat	(BE2200032): voldoende tot goed (BE2200033): voldoende tot goed (BE2200034): voldoende tot goed	Aanwezig maar zelden gebruikt B
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-H complex BE2200032 op basis van de criteria populatiegrootte, voortplanting, nabije populatie en de aanwezigheid van vissen; in het SBZ-H complex BE2200033 op basis van de criteria populatiegrootte, voortplanting, nabije populatie en de aanwezigheid van vissen; in het SBZ-H complex BE2200034 op basis van de criteria nabije populatie.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Populatie- doelstelling	<p>Behoud van de populatie aanwezig in de Brand.</p> <p>Uitbouw van de huidige populatie in het Stamprooierbroek, 't Hasselt en in Plateaux/Hageven (Neerpelt) en Jagersborg, Smeethof (enkel SBZ-V) tot een populatie in goede staat van instandhouding (> 50 adulte dieren en > 50 larven of eieren).</p> <p>Uitbreiding van de aantallen Kamsalamander is mogelijk door kwaliteitsverbetering van het leefgebied. Er is geen extra oppervlakte leefgebied nodig. De oppervlakte doelstellingen zijn gedekt door de doelstellingen van Boomkikker.</p>
Kwaliteits- doelstelling	Kwaliteitsdoelen nagenoeg volledig gedekt door de doelen van Boomkikker

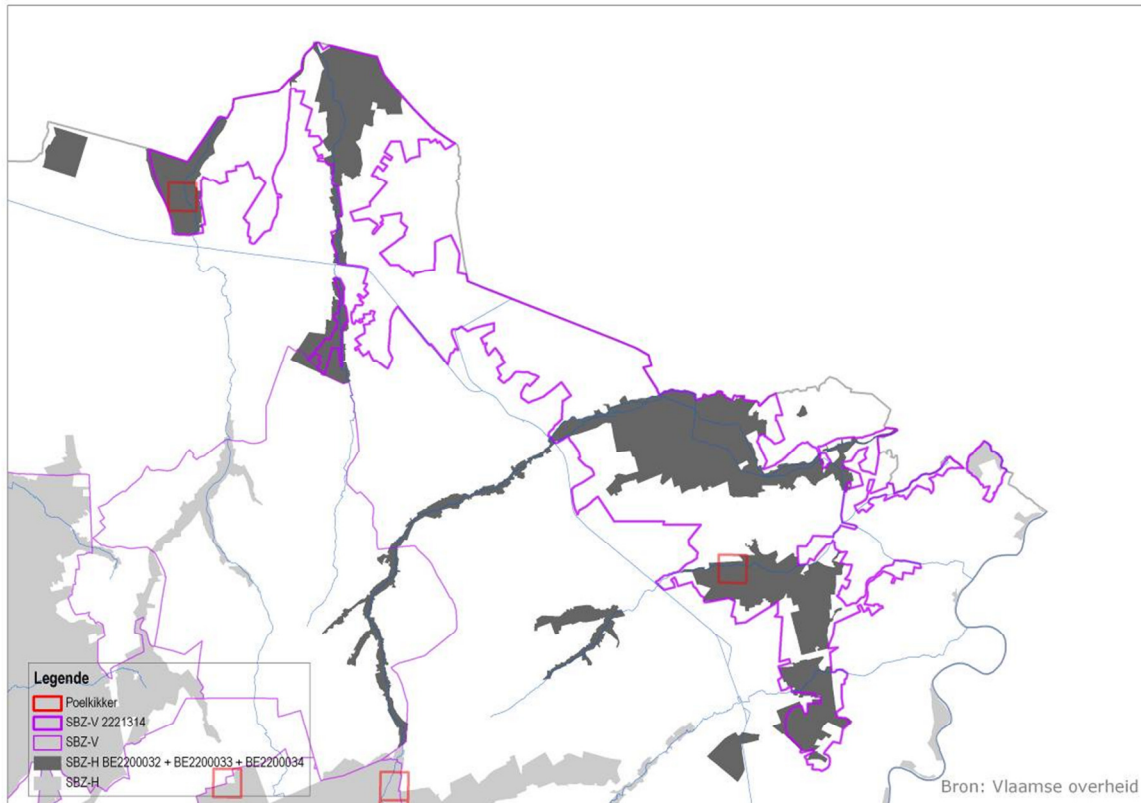
INFORMATIEF DOCUMENT

Poelkikker - *Rana lessonae*

Het actuele voorkomen

Poelkikker komt voor in het Hageveen en in de vennen rond de Achelse Kluis (BE2200032), de Brand en Bergerven (BE2200034).

Voor een deel van de verspreidingsgegevens, zie figuur 0-8.

Figuur 0-8: Verspreiding van Poelkikker - *Rana lessonae*

Potenties

De poelkikker is een zon- en warmteminnende soort die zich tijdens het ganse jaar in of nabij een waterpartij ophoudt. De soort lijkt in Vlaanderen vooral gebonden aan voedselarme milieus zoals vochtige heidevelden, laagveengebieden en voedselarme moerassen. Vennen, grachten, kleine vijvers en depressies die matig voedselrijk (mesotroof) water bevatten, vormen de voortplantingsplaatsen. Belangrijk is ook de aanwezigheid van ondergedoken en drijvende waterplanten, en van een ondiep overstromde oever, waar de dieren kunnen zonnen en foerageren.

Buiten de voortplantingsperiode verblijven poelkikkers veelal in de oeverzone of in de onmiddellijke nabijheid van de waterpartijen. In tegenstelling tot de andere groene kikkers overwintert de poelkikker vooral op het land op allerlei beschutte plekken zonder winterse overstromingen. Winter- en zomerverblijf kunnen tot 400 meter uit elkaar liggen.

Voedselarme gebieden zullen op termijn het meest kansrijk zijn. In de meer voedselrijke vennen verdwijnen deze soorten ten voordele van bastaarden (Meerkikker). Voor het behoud van de soort zijn daarom voedselarme biotopen noodzakelijk.

Tal van vijvers en poelen in de drie Habitatrichtlijngebieden hebben een goede potentie voor de soort.

De trend

Er bestaan geen concrete monitoringsgegevens om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van dit leefgebied in beeld te brengen.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-40: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Poelkikker - *Rana lessonae*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- populatiegrootte	(BE2200032): gedegradeerd (BE2200034): deels voldoende deels gedegradeerd	in het Hageven en in de venner (BE2200032) in de Brand (BE2200034) in Bergerven (BE2200034) A
- voortplanting	(BE2200032): gedegradeerd (BE2200034): deels voldoende deels gedegradeerd	in het Hageven en in de venner (BE2200032) in de Brand (BE2200034) in Bergerven (BE2200034) A
- nabije populatie	(BE2200032): gedegradeerd (BE2200034): gedegradeerd	> 5km C
Habitatkwaliteit		
Waterhabitat		
- aantal en grootte van de waterpartijen	(BE2200032): voldoende tot goed (BE2200034): voldoende tot goed	Complex van > 5 permanente en/(<100m2) A
- voedselrijkdom		
- beschaduwing	(BE2200032): voldoende tot goed (BE2200034): voldoende tot goed	Weinig < 33% B
- permanentie	(BE2200032): voldoende tot goed (BE2200034): voldoende tot goed	Bevat ganse jaar water A
- oeverzone	(BE2200032): voldoende tot goed (BE2200034): voldoende tot goed	25-50% van de omtrek met abundantie
Landhabitat		
- verkeerswegen in/grenzend aan habitat	Overall voldoende tot goed	Aanwezig maar zelden gebruikt B
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-H complex BE2200032 op basis van de criteria populatiegrootte, voortplanting en nabije populatie; in het SBZ-H complex BE2200034 op basis van de criteria populatie en nabije populatie.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

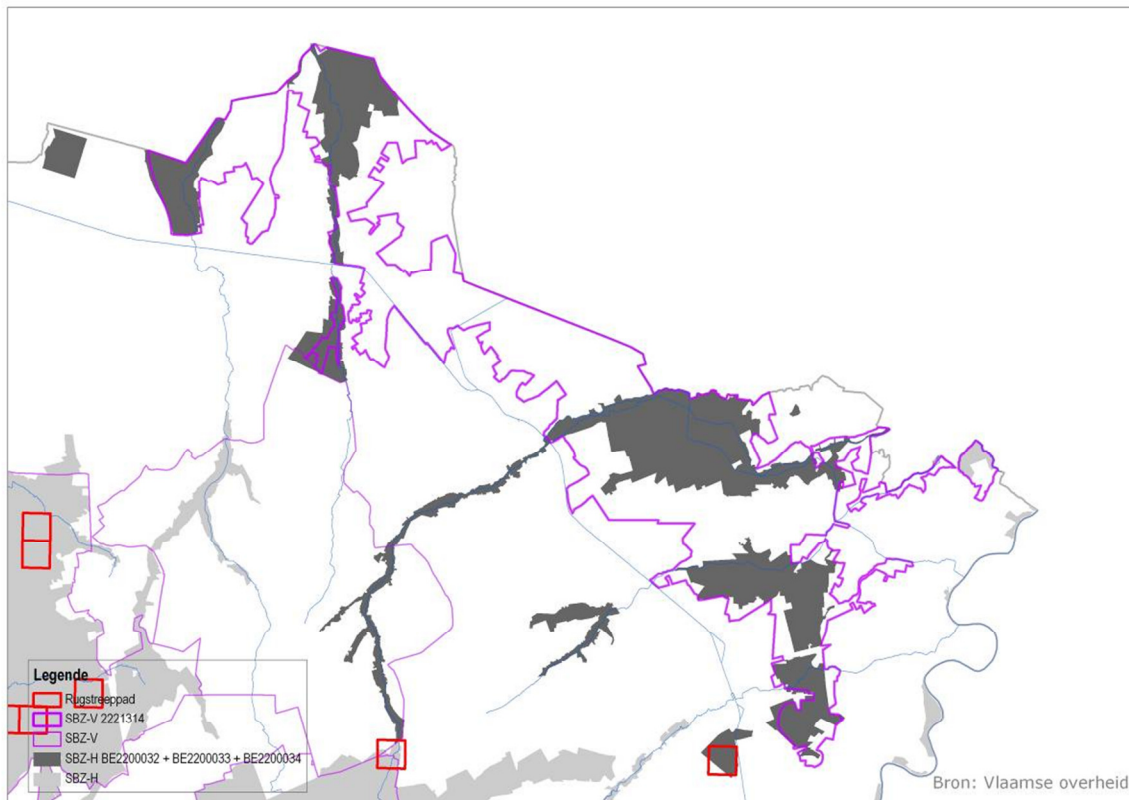
Populatie- doelstelling	<p>Creëren van verschillende duurzame populaties in goede staat van instandhouding in de Brand en in het Hageven. Hierbij wordt gestreefd naar minstens 200 roepende mannetjes per populatie. Bij de populatie in het Hageven moet men streven naar een mogelijkheid tot uitwisseling met de populatie in Nederland.</p> <p>Er is geen extra oppervlakte nodig.</p>
Kwaliteits- doelstelling	<p>Natuurlijke hydrologie optimaliseren. Deze doelstelling gaat samen met de kwaliteitsdoelstelling voor de oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren (3130) en vochtige heidehabitats (4010)</p> <p>Aandacht besteden aan de problemen van eutrofiëring en verzuring.</p> <p>Het verhinderen van hybridisatie van poelkikker met meerkikker</p>

Rugstreeppad - Bufo calamita

Het actuele voorkomen

Er zijn waarnemingen van rugstreeppad uit Bergerven (BE2200034). Deze populatie bevindt zich deels ook buiten SBZ-H, op het aangrenzende industrieterrein. In de buurt van de Achelse Kluis (BE2200032-2) zijn er ook Rugstreeppadden waargenomen (2010).

Voor een deel van de verspreidingsgegevens, zie figuur 0-9.

Figuur 0-9: Verspreiding van Rugstreeppad - *Bufo calamita*

Potenties

De Rugstreeppad is een warmteminnende soort met een gravende levenswijze. Ze bewoont duin- en heidegebieden, waar landactieve dieren zich vooral ophouden op gestabiliseerde, zonbeschenen duinen met een schrale begroeiing van korstmossen, grassen en struikheide. Daarnaast treffen we ze aan in geaccidenteerde terreinen die sterk door menselijke activiteiten beïnvloed zijn, zoals oude kleiwinningen, verlaten zandgroeven, bouwterreinen, koolmijnstorten en met zand opgespoten terreinen van industrie- en havengebieden. Deze terreinen bevatten veelal een kleinschalige afwisseling van onbegroeide plaatsen en plekken met ijle vegetaties.

De keuze van de voortplantingsplas is afhankelijk van de aard van de landbiotoop. In heidegebieden gaat de voorkeur vooral naar erg ondiepe, zonbeschenen oeverzones en uitlopers van grotere vennen. Ook ondergelopen weilanden en akkers in de directe omgeving van heidegebieden worden als voortplantingswater gebruikt. In geaccidenteerde terreinen geven ze de voorkeur aan ondiepe plassen met weinig of geen vegetatie. Vaak betreft het tijdelijke plassen die tijdens regenarme lenten en zomers snel uitdrogen. Nieuw gegraven plassen en accidenteel ontstane ondieptes worden vaak zeer snel gekoloniseerd, maar ze worden ook even snel verlaten zodra de watervegetatie een meer permanent karakter krijgt. Rugstreeppadden verplaatsen zich dan ook vaak van de ene naar de andere paaiplaats.

Een goede potentie voor zowel het land- als het waterbiotoop is te vinden in BE2200032 deelgebied 1 en 2, BE2200034 deelgebied 2.

De trend

De aantallen van Rugstreeppadden in Bergervan en omgeving zijn de laatste jaren sterk gedaald.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-41: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Rugstreeppad - *Bufo calamita*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- relatieve populatiegrootte	(BE2200032): voldoende tot goed (BE2200034): voldoende tot goed	< 50 roepende mannetjes C
- voortplanting	(BE2200032): gedegradeerd (BE2200034): gedegradeerd	Juvenielen waargenomen hoogstens 1 jaar op 4 C
- Afstand nabije populatie	(BE2200032): gedegradeerd (BE2200034): gedegradeerd	> 3km C
Habitatkwaliteit		
Waterhabitat		
- aantal en grootte van de waterpartijen	(BE2200032): voldoende tot goed (BE2200034): voldoende tot goed	Complex van <3 tijdelijke kleine plassen (<100m ²) A
- Diepte	(BE2200032): gedegradeerd (BE2200034): gedegradeerd	Te weinig plassen met ondiepe oeverzone (<25cm) C
- vegetatie	(BE2200032): gedegradeerd (BE2200034): gedegradeerd	Relatief veel waterplanten (bedekking >33%) C
- beschaduwing	(BE2200032): voldoende tot goed (BE2200034): voldoende tot goed	Weinig <33% B
Landhabitat		
- biotoop	(BE2200032): gedegradeerd (BE2200034): gedegradeerd	Niet duurzaam biotoop C
- successie /verbossing	(BE2200032): voldoende tot goed (BE2200034): voldoende tot goed	Vroeg stadium B
- schuilplaatsen	(BE2200032): voldoende tot goed (BE2200034): voldoende tot goed	Zandige mulle bodem B

- afstand tot waterbiotoop		
- verkeerswegen in/grenzend aan habitat	(BE2200032): voldoende tot goed (BE2200034): voldoende tot goed	Aanwezig maar zelden gebruikt B
Globale beoordeling	Gedeeltelijk aangetast	

INFORMATIEF DOCUMENT

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-H complex BE2200032 op basis van de criteria relatieve populatiegrootte, voortplanting, nabije populatie, diepte poelen, bedekking vegetatie, landbiotoop; in het SBZ-H complex BE2200034 op basis van de criteria populatie en nabije populatie, op basis van de criteria relatieve populatiegrootte, voortplanting, nabije populatie, ongeschikte plassen qua aantal, diepte en vegetatie en landbiotoop.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Populatie-doelstelling	Creëren van een duurzame populatie (minstens 200 roepende mannetjes) ter hoogte van de Achelse Kluis (SBZ-H BE2200032) en Bergerven (SBZ-H BE2200034). Er is geen extra oppervlakte leefgebied nodig.
Kwaliteits-doelstelling	Instellen van een optimale kwaliteit van het water- en landhabitat. Vooral ondiepe, visvrije voortplantingsplassen die snel kunnen opwarmen zijn nodig voor deze soort. De doelstelling wordt gedekt door de kwaliteitsvereisten van habitat 3130.

Gladde slang - *Coronella austriaca*

Het actuele voorkomen

De soort is waargenomen in Bergerven. Gladde slang is een soort die gemakkelijk over het hoofd kan worden gezien. Mogelijk komt ze ook voor in het Hageven (BE2200032-1) maar hier zijn nog geen waarnemingen van bekend. Een grondige inventarisatie zou hierop een antwoord kunnen geven.

Potenties

De Gladde slang vertoont in onze streken een voorkeur voor droge, zonbeschenen terreinen. Zo wordt ze aangetroffen in droge heiden, droge graslanden, open plekken in loofbossen, op grazige hellingen en langs bosranden (o.a. habitattypen 2310, 2330, 4030, 6230 en 9190). Toch zijn er ook vindplaatsen in nattere biotopen, zoals de omgeving van vennen of in beekvalleien (o.a. habitattypen 4010, 6410).

De Gladde slang verkiest biotopen die een kleinschalige afwisseling bieden van zonbeschenen en schaduwrijke plekjes. De aanwezigheid van een dichte bodembegroeiing van dwergstruiken (bv. Struikhei, Blauwe bosbes) of grassen, samen met verspreid staande struiken of bomen, is belangrijk. Daarom kan men de Gladde slang vaak aantreffen langs lijnvormige structuren zoals bosranden, (oude) spoorwegtaluds, landduinen en wegranden, die een kleinschalige variatie in microklimaat bieden. Daarnaast is ook de aanwezigheid belangrijk van een vrij losse ondergrond, bedekt met dood plantenmateriaal waarin de Gladde slang zich kan verschuilen. De zomer- en wintergebieden liggen meestal binnen eenzelfde biotooptype. Gladde slangen overwinteren onder de grond in de periode oktober-maart. Het wijfje werpt 6 tot 15 jongen die bij hun geboorte onmiddellijk uit het eivlies breken en 14 tot 20 cm lang zijn.

Potenties voor deze soort zijn er vooral in BE2200032 en BE2200034.

De trend

Er bestaan geen concrete monitoringsgegevens om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van dit leefgebied in beeld te brengen. Maar aangenomen mag worden dat deze trend negatief is.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-42: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Gladde slang - *Coronella austriaca*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- Relatieve populatiegroottes	(BE2200032): gedegradeerd (BE2200034): gedegradeerd	Bergerven: <1 adult dier / 2000 m traject: C
- Absolute Populatiegroottes	(BE2200032): gedegradeerd (BE2200034): gedegradeerd	Bergerven: <20 adulte dieren: C
- Voortplanting	(BE2200032): gedegradeerd (BE2200034): gedegradeerd	Bergerven: drachtige vrouwtjes en juvenielen afwezig: C
- Afstand nabije populatie	(BE2200032): gedegradeerd (BE2200034): gedegradeerd	Bergerven: > 500 m: C
Habitatkwaliteit		
- Biotoop	(BE2200032): voldoende tot goed (BE2200034): voldoende tot goed	Bergerven: Open, droge terreinen (heide, graslanden, open bossen): A/B
- Structuur vegetatie	(BE2200032): voldoende tot goed (BE2200034): voldoende tot goed	Bergerven: Structuurrijk, mozaïek, microreliëf: A/B
- Open plekken	(BE2200032): voldoende tot goed (BE2200034): voldoende tot goed	Bergerven: Relatief veel: B
- Lijnvormige elementen (bosrand, wegberm, taluds)	(BE2200032): voldoende tot goed (BE2200034): voldoende tot goed	Bergerven: aanwezig: B
- Successie	(BE2200032): voldoende tot goed (BE2200034): voldoende tot goed	Bergerven: Boomopslag aanwezig, wordt periodisch verwijderd: A
Oppervlakte (aaneengesloten gebied)	(BE2200032): voldoende tot goed (BE2200034): voldoende tot goed	Bergerven: 20-50 ha: B
- Verkeerswegen in/grenzend aan habitat	(BE2200032): voldoende tot goed (BE2200034): voldoende tot goed	Bergerven: Aanwezig maar zelden gebruikt: B

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding in het SBZ-H complex BE2200032 op basis van de criteria relatieve en absolute populatiegrootte, voortplanting en nabije populatie; in het SBZ-H complex BE2200032 op basis van de criteria relatieve en absolute populatiegrootte, voortplanting en nabije populatie.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

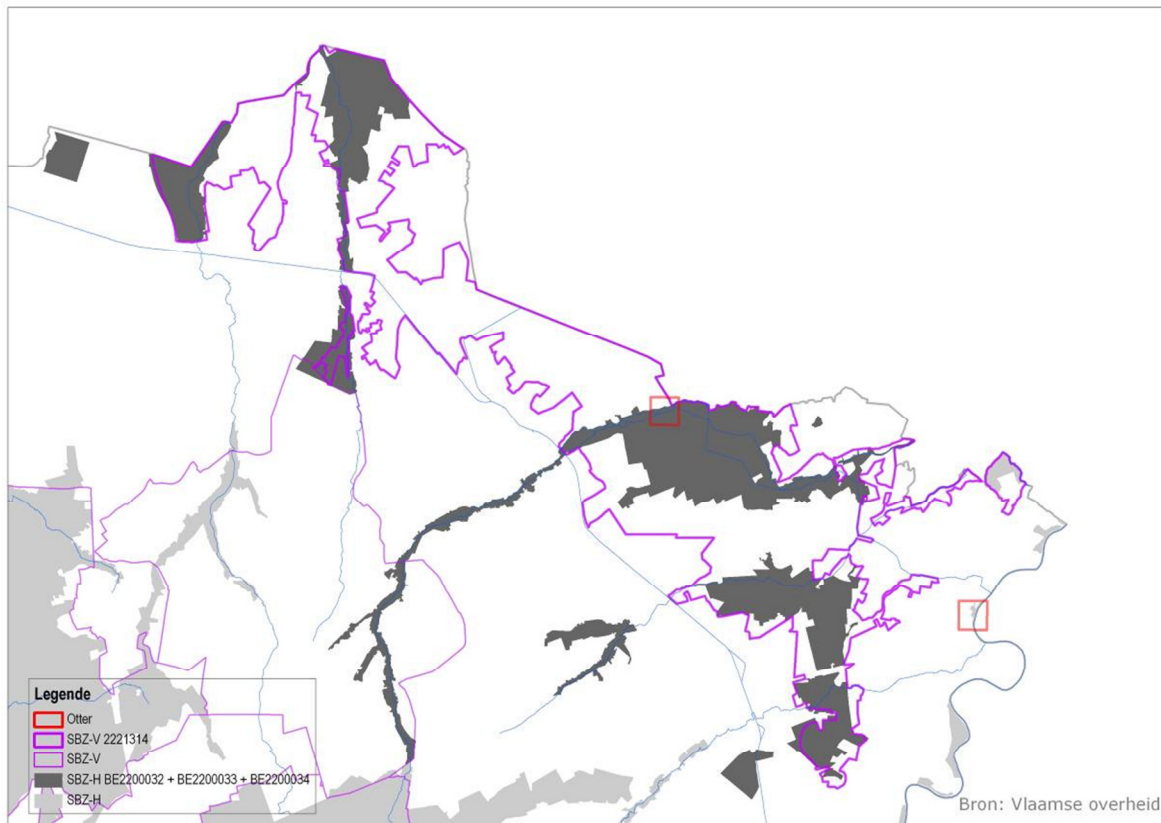
Populatie-doelstelling	Streven naar een populatie in Bergerven populatie, met minstens 5 adulte dieren per 2km waarbij elk jaar voldoende voortplanting is.
Kwaliteits-doelstelling	In stand houden van open terrein met losse ondergrond. Deze doelstellingen sporen samen met de kwaliteitsdoelstellingen voor de habitattypes van droge en natte heide (2330, 4010, 4030 en 6230).

Otter - *Lutra lutra*

Het actuele voorkomen

De Otter komt in Vlaanderen niet met zekerheid in vaste populaties voor. De soort was tot midden vorige eeuw nog algemeen, maar kende vervolgens een spectaculaire terugval. In de Ardennen konden tot op heden een aantal relictpopulaties standhouden. Actueel worden in Vlaanderen slechts af en toe zwerfende exemplaren waargenomen. De laatste waarnemingen komen voornamelijk vanuit de ruime regio van de Grensmaas (Verkem, 2003). Er is ook een waarneming van Otter in de Luysen. Rekening houdend met de bijzonder grote actieradius van individuele Otters, kan deze regio als een (potentiële) verbindingscorridor beschouwd worden tussen de Ardense relictpopulaties en het Nederlandse herintroductieprogramma. In 2012 is de Otter meerder malen in het Smeethof te Bocholt waargenomen door middel van cameravallen.

Voor de verspreidingsgegevens, zie figuur 0-10.

Figuur 0-10: Verspreiding van Otter - Lutra lutra

Potenties

De Otter bewoont een grote verscheidenheid aan waterrijke gebieden, zoals rivier- en beeksystemen, sloten en vijvers, laagveengebieden en natte valleigraslanden. De mannetjes zijn territoriaal en gebruiken een zeer groot leefgebied (bv. tot 20 km oeverlengte); de wijfjes leggen doorgaans kleinere afstanden af. Gezien de Otter voornamelijk een viseter is, is een rijk visbestand en een goede waterkwaliteit cruciaal. Een structuurrijke oeverbegroeiing is noodzakelijk in functie van dekking en rust. Typische rustplaatsen zijn dichte rietvegetaties, struwelen en holtes onder het wortelstelsel of aan de voet van bomen op de oever.

De Maas en aangrenzende habitatgebieden zijn een potentieel gebied voor deze soort

De trend

De soort was tot midden vorige eeuw nog algemeen, maar kende vervolgens een spectaculaire terugval. Actueel worden in Vlaanderen slechts af en toe zwervende exemplaren waargenomen.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Het is niet zinvol voor deze soort de staat van instandhouding te beoordelen op basis van de beoordelingscriteria die zijn vermeld in Adriaens e.a. (2008). Hiervoor is onvoldoende informatie en cijfermateriaal beschikbaar.

Conclusies

Het is niet zinvol voor deze soort de staat van instandhouding te beoordelen op basis van de beoordelingscriteria die zijn vermeld in Adriaens e.a. (2008). Hiervoor is onvoldoende informatie en cijfermateriaal beschikbaar.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Populatie-doelstelling	Het realiseren van een deelpopulatie van enkele individuen in de Abeekvallei en aangrenzende moerasgebieden, die in verbinding staat met de Nederlandse en de Waalse populatie via de deelpopulatie in de Maasvallei Er is geen extra oppervlakte leefgebied voor deze soort nodig.
Kwaliteits-doelstelling	Verbetering van de kwaliteit van hett leefgebied door: <ul style="list-style-type: none"> - Herstel van de kwaliteit van het moerasgebied rond het Stamprooierbroek-Grootbroek door herstel van de waterhuishouding; - - instandhouding, ontwikkeling en herstel van natuurlijke overstromingszones langs beken in het bijzonder de Abeek en begeleidend landbiotoop met moeraszones, dichte en uitgestrekte struwelen en burchten; verbetering waterkwaliteit tot de geschikte waterkwaliteit d, in het bijzonder een lagere biobeschikbaarheid van bestrijdingsmiddelen en zware metalen; - aanwezigheid van natuurlijke visbestanden (onder meer paling); - veilige passages ter hoogte van verkeersinfrastructuur.

Europese bever - *Castor fiber*

Het actuele voorkomen

De Bever komt momenteel in lage aantallen (2-3) voor in Stramprooierbroek (BE220033-1). Ook op Smeetshof werd de soort reeds waargenomen, waar hij hoogstwaarschijnlijk afkomstig is van de Raam (NL) en de Tungelroysche beek (NL).

Potenties

Bevers komen voor langs beken, rivieren en waterplassen afgezoomd met bomen, struiken en moerasvegetatie en met een waterdiepte van min. 0,5 m. Ze hebben een grote impact op hun omgeving en de aanwezige levensgemeenschappen. Geschikte leefgebieden bieden de nodige rust voor de bouw van moeilijk bereikbare burchten, die meestal bestaan uit een gang uitgegraven in de oever, die eindigt in een 'nest' van takken, planten en modder. Wanneer de oever te vlak of te hard is, worden drijvende, bovengrondse burchten gebouwd. Als het water te ondiep is of te snel stroomt, bouwen ze dammen, zodat voldoende stilstaand water ontstaat. Bevers leven in familieverband en zijn strikte planteneters met een voorkeur voor schors, twijgen en bladeren van zachte houtsoorten zoals wilg, populier en berk. Om aan de twijgen en bladeren te geraken worden bomen met een diameter tot 60 cm omgeknaagd. Zelden gaan ze hiervoor verder dan 100 m van de oever. Ze zijn overwegend nachttactief. Het menu wordt aangevuld met grassen, kruiden en 's winters ook met plantenwortels.

De Bever wordt beschouwd als sleutelsoort in het functioneren van natuurlijke vallei-ecosystemen. Wegens hun grote knaagactiviteiten aan bomen en hun vermogen tot bouwen van dammen en watergangen, zijn ze in staat om het landschap op korte termijn ingrijpend te wijzigen.

Als strikte planteneter (boomschors, twijgen, water- en oeverplanten) is de aanwezigheid van voldoende bos nabij waters en kruidenrijke oevers de belangrijkste voorwaarde waaraan het leefgebied moet voldoen. Zowel grote rivieren, laaglandbeken, kleine stroompjes als vijvers worden bewoond.

Binnen BE220033 zijn er goede potenties aanwezig voor de soort.

De trend

De Bevers van Stramprooierbroek zijn afkomstig van een recent Nederlands uitzettingsprogramma. De trend blijkt positief te zijn.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-43: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Europese bever - *Castor fiber*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- Aanwezigheid	Overall voldoende tot goed	knaagsporen op takken of bomen, omgevallen bomen, graaf- of glijsporen, dammen en/of burchten: A/B
- Populatiestructuur: voortplanting	Overall voldoende tot goed	jaarlijks bij één familie: A
- Populatieverlies	Overall voldoende tot goed	Gering verlies door menselijke tussenkomst: B
Habitatkwaliteit		
- Habitatconnectiviteit	Overall voldoende tot goed	territorium zonder onderbrekingen: A
- Landhabitat: structuur	Overall voldoende tot goed	>20 m oeverzones met >30% houtige opslag (wilgen, populieren, elzen of berken met $\varnothing < 8$ cm); overige: struweel, rietland/biezen: A
- Landhabitat: vegetatie	Overall voldoende tot goed	Boomlaag van wilg, populier, els of berk met $\varnothing < 8$ cm en een kruidenrijke ondergroei
- Landhabitat: Oever	Overall voldoende tot goed	Oevers >1.5 m hoog met een helling van <60° en een lemige of organische textuur
- Waterhabitat: structuur	Overall voldoende tot goed	ruimte voor 4-5 families: > 8 km oever: A
- Waterdiepte - Breedte rivier - Stroomsnelheid - Type vervuiling - Niveau vervuiling	Overall voldoende tot goed	2-4 m 10-100 m <0.3 m/s : A Geen Laag-geen

Conclusies

De soort bevindt zich in een goede tot uitstekende actuele staat van instandhouding in het SBZ-complex BE2200033.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

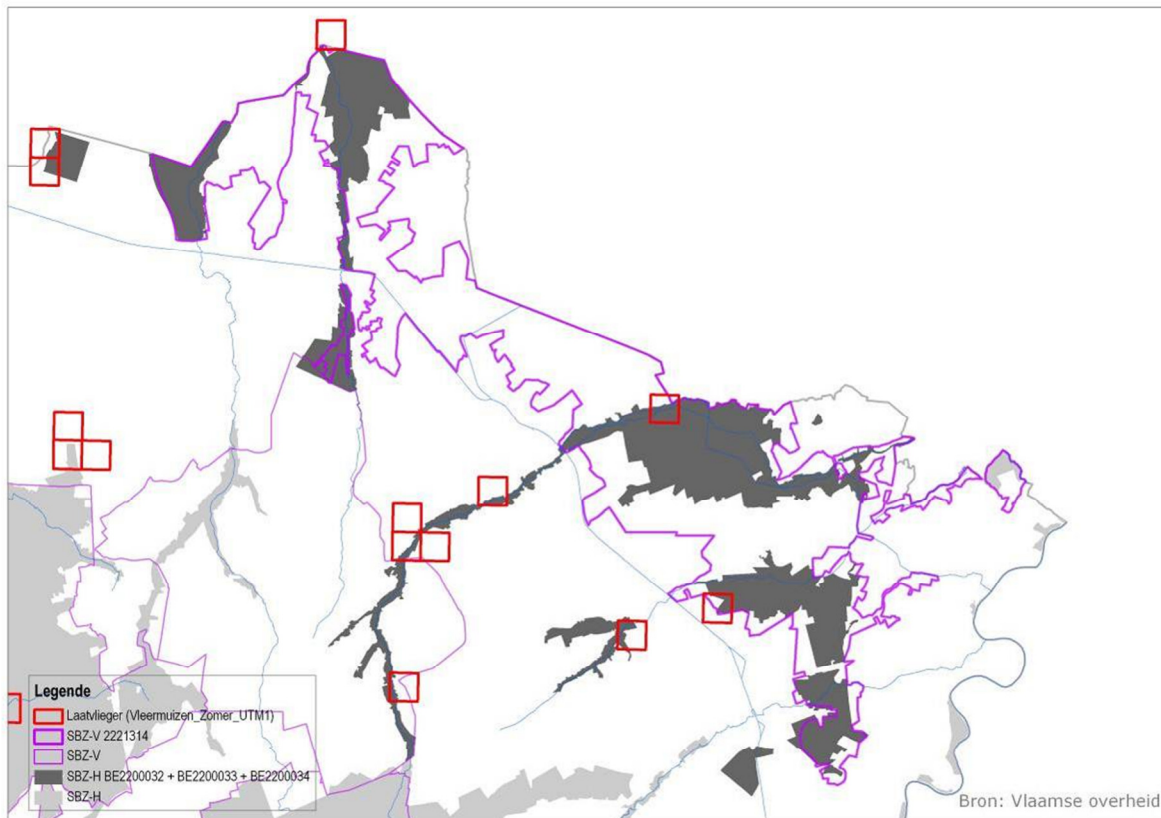
Populatie-doelstelling	Vestiging van een leefbare populatie in SBZ-H BE2200033, die in verbinding staat en deel uitmaakt van de populaties aan de Grensmaas en in Nederlands Limburg. Deze doelstelling vereist geen extra oppervlakte leefgebied.
Kwaliteits-doelstelling	Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied : door het oplossen van migratieknelpunten; natuurlijke oevers met houtige opslag en struweel; het instellen van rustzones.

Laatvlieger - *Eptesicus serotinus*

Het actuele voorkomen

Laatvlieger komt overal in Vlaanderen voor, maar in lage dichtheden. Voor een deel van de verspreidingsgegevens van de soort in de betreffende Natura 2000-gebieden, zie Figuur 0-11. Naast de locaties op de figuur werd de Laatvlieger nog waargenomen in het Hageven, in de Warmbeekvallei aan het kanaal Bocholt-Herentals en in het Grootbroek. Occasioneel wordt Laatvlieger ook jagend vastgesteld boven de Luysen. In de vallei van de Itterbeek (Opitter) werd de soort ook jagend vastgesteld, zowel in het reservaatsgedeelte rond de Pollismolen als in het nabijgelegen 'Park van Opitter'. De soort is hier frequenter te verwachten door de nabijheid van bebouwing.

Figuur 0- 11: Verspreiding van Laatvlieger - *Eptesicus serotinus*

Potenties

Winterverblijfplaats

Over de winterverblijfplaatsen van de soort is haast niks bekend. Er wordt verondersteld dat ze zich verbergen op weinig toegankelijke plaatsen in of nabij de zomerverblijven. Sporadisch worden exemplaren aangetroffen in de gekende overwinteringsplaatsen (Boeckx 2003). Ook in buitenlandse hibernacula worden ze slechts sporadisch aangetroffen (Lesinski et al. 2004, Baranauskas 2007, Smirnov et al. 2008).

Zomerverblijfplaats

De Laatvlieger is een cultuurvolger en bewoont het hele jaar door allerlei typen gebouwen, zoals woonhuizen, kerken en schuren. In de zomer worden kolonies gevormd op zolders of in spouwmuuren. Ze verstoppelen zich ook graag in nauwe spleten en tussen balken, waardoor ze moeilijk waarneembaar zijn (Schober & Grimmberger 1998, Boeckx 2003). Kolonies die door Kervyn & Libois in Wallonië werden bestudeerd, bestonden uit 20 tot 40 wijfjes (Kervyn & Libois 2008).

Jachtgebied

In tegenstelling tot de meeste andere vleermuizen worden open tot halfopen landschappen geprefereerd, soms enkele kilometer verwijderd van het dagverblijf. De aanwezigheid van aaneengesloten, lijnvormige landschapselementen is niet echt vereist, maar Verboom & Huitema (1997) vonden wel een hogere foerageeractiviteit in de ruime omgeving van lijnvormige opgaande elementen. Bij minderig weer was dit meer uitgesproken. In stedelijk gebied wordt de soort dikwijls jagend rond straatlantaarns en in parken, tuinen en lanen gezien (Bartonicka & Zukal 2003). Glendell & Vaughan (2002) vonden Laatvlieger foeragerend in parkgebied en boven grasland.

Laatvliegers foerageren vooral op grotere insecten zoals kevers en nachtvlinders die uit de lucht geplukt worden, soms worden glijvluchten uitgevoerd waarbij prooien van de grond geplukt worden (Boeckx 2003).

De trend

Er zijn onvoldoende gegevensreeksen om een trend te kunnen bepalen.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Het is niet zinvol voor deze soort de staat van instandhouding te beoordelen op basis van de beoordelingscriteria die zijn vermeld in Adriaens et al (2008). Hiervoor is onvoldoende informatie en cijfermateriaal beschikbaar.

Wel kan aangenomen worden dat de beschermde zones uitstekend leefgebied zijn voor de Laatvlieger. Alhoewel de soort makkelijk migreert, kan de inrichting van het landschap nog verbeteren door de aanleg van KLE's. De problemen voor deze soorten situeren zich op het vlak van de inrichting van de kolonieplaatsen (kerken, zolders, ...) en dan voornamelijk de verlichting van uitvliegopeningen en het hermetisch dicht maken van de zolders bij dak- en gevelrenovaties.

De actuele staat van instandhouding van deze soort is onbekend, maar wordt als goed ingeschat door het voorkomen van geschikt leefgebied.

Conclusies

Door de gebrekkige kennis over het actueel voorkomen, is het moeilijk om de actuele staat te beoordelen. Maar de actuele staat wordt wel als goed ingeschat door het voorkomen van voldoende geschikt leefgebied.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

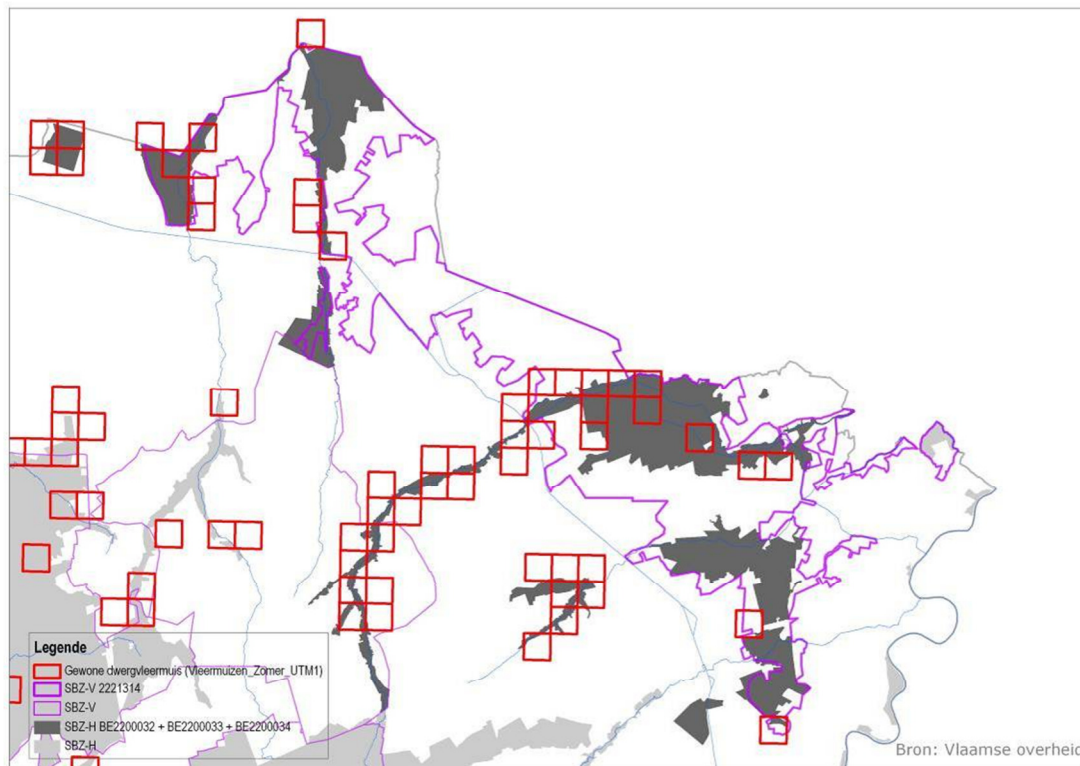
Populatie-doelstelling	Minstens behoud van de actuele populaties.
Kwaliteits-doelstelling	Behoud van de bestaande kwaliteit van de leefgebieden, behoud en verder uitbouwen van de connectiviteit tussen de gebieden. Er moeten voldoende holle bomen aanwezig zijn aangezien deze soorten deze ook als verblijfplaatsen gebruiken. Betere inrichting van kolonieplaatsen (kerken, zolders, ...) en vermijden van verlichting van uitvliegplaatsen. Inrichten van winterverblijven (kelders, forten, groeven, bunkers, ...) en zomerverblijven (kerken, zolders, ...).

Gewone dwergvleermuis - *Pipistrellus pipistrellus*

Het actuele voorkomen

De Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) is een algemene soort in Vlaanderen en komt in grote aantallen voor. Op de verspreidingskaart is te zien dat deze soort- ondanks de beperkte

inventarisatiegraad van de groep van de vleermuizen – bijna over de volledige oppervlakte van het SBZ-complex voorkomt, met uitzondering van de grote aaneengesloten gebieden met intensieve landbouw. Voor een deel van de verspreidingsgegevens zie figuur 0-12. Deze figuur geeft de verspreiding weer van de Gewone dwergvleermuis.

Figuur 0-12: Verspreiding van Gewone dwergvleermuis - *Pipistrellus pipistrellus*

Potenties

Winterverblijfplaats

Gewone dwergvleermuis overwintert in gebouwen op ontoegankelijke plaatsen voor onderzoekers (Lefevre 2003).

Zomerverblijfplaats

De Gewone dwergvleermuis is een cultuurvolger die er een netwerk van verblijfplaatsen op na houdt op allerlei beschutte plaatsen in gebouwen, zoals spouwmuren, zolders, onder dakbedekking en achter vensterluiken. De kolonies kunnen zich in de loop van de zomer regelmatig verplaatsen (Lefevre 2003).

Jachthabitat

De soort jaagt in zeer diverse milieus, zolang het landschap maar niet te open is. Ook in residentiële woonwijken en in grote steden kan de soort jagend aangetroffen worden in tuinen, rond huizen, langs wegen en in parken of langs vijvers en sloten (Kapteyn 1997). Vliegrouetes liggen zo veel mogelijk langs goed aaneengesloten, lijnvormige landschapsstructuren (Kapteyn 1997, Verboom & Huitema 1997). Foerageren gebeurt tot ongeveer 5 km van de kolonieplaats (Kapteyn 1997).

Aangezien de soort kolonies maakt in gebouwen en zijn foerageergebied heeft in eerder open tot halfopen landschap, is de potentie voor deze soort gebonden aan de connectiviteit die het landschap biedt om gemakkelijk van zomerverblijf tot jachthabitat te geraken.

De trend

Er zijn onvoldoende gegevensreeksen beschikbaar om een trend te kunnen bepalen. Op basis van de oproepen in verband met overlast (vleermuizenwerkgroep) lijkt de soort toe te nemen. Dit kan echter ook een gevolg zijn van het beter bekend worden van de vleermuizenwerkgroep (mondelijke mededeling B. Mulkens).

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Het is niet zinvol voor deze soort de staat van instandhouding te beoordelen op basis van de beoordelingscriteria die zijn vermeld in Adriaens et al (2008). Hiervoor is onvoldoende informatie en cijfermateriaal beschikbaar.

De connectiviteit in het landschap via kleine landschapselementen is belangrijk om de soort te bestendigen. Ook het jachtgebied voor deze soort is zeer geschikt. Hierdoor wordt de staat van instandhouding voor deze soort als goed ingeschat.

Conclusies

De actuele staat wordt wel als goed ingeschat door het voorkomen van voldoende geschikt leefgebied.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

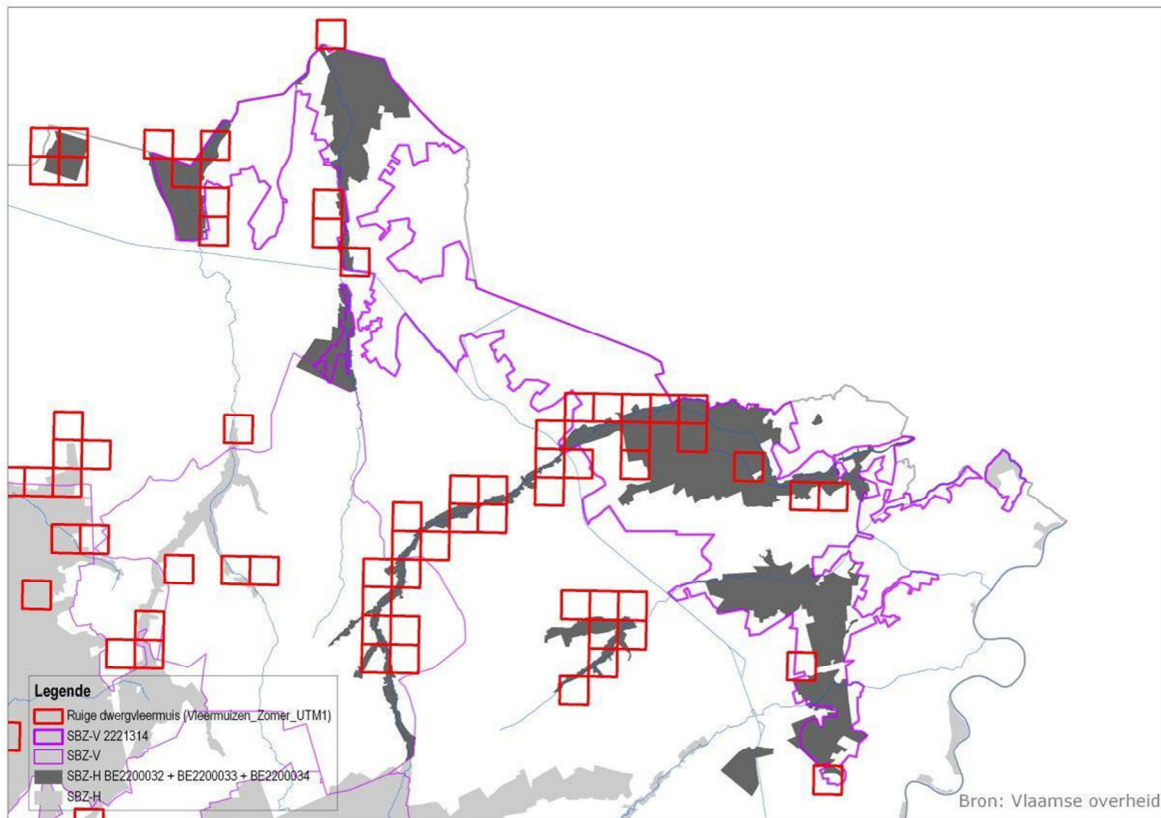
Populatie-doelstelling	Minstens behoud van actuele populatie.
Kwaliteits-doelstelling	Behoud van de bestaande kwaliteit van de leefgebieden, behoud en verder uitbouwen van de connectiviteit tussen de gebieden. Er moeten voldoende holle bomen aanwezig zijn aangezien deze soorten deze ook als verblijfplaatsen gebruiken. Betere inrichting van kolonieplaatsen (kerken, zolders, ...) en vermijden van verlichting van uitvliegplaatsen. Inrichten van winterverblijven (kelders, forten, groeven, bunkers, ...) en zomerverblijven (kerken, zolders, ...).

Ruige dwergvleermuis - *Pipistrellus nathusii*

Het actuele voorkomen

De Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) komt verspreid voor in Vlaanderen, maar in veel lagere aantallen dan de Gewone dwergvleermuis. Er worden in Vlaanderen nauwelijks kolonies gevonden van deze soort. Het is een lange-afstandstrekker die bij ons ook tijdens de voor en najaarstrek waargenomen wordt. Het is een typische soort van waterrijke en bosrijke omgeving.

Op de verspreidingskaart is te zien dat deze soort – ondanks een beperkte inventarisatiegraad van de groep van de vleermuizen – in veel uurhokken is waargenomen. Voor een deel van de verspreidings-gegevens zie figuur 0-13. Deze figuur geeft de verspreiding weer van de Ruige dwergvleermuis.

Figuur 0-13: Verspreiding van Ruige dwergvleermuis - *Pipistrellus nathusii*

Potenties

Winterverblijfplaats

's Winters wordt Ruige dwergvleermuis in kleine aantallen in allerlei holle ruimten en spleten van gebouwen, in houtstapels en in boomholten aangetroffen. Bij zeer koud weer worden warmere plekken in gebouwen opgezocht (Van de Sijpe 2003).

Zomerverblijfplaats

De soort verblijft in de zomer vooral in boomholten, achter losse schors en in vogel- en vleermuiskasten, vaak in de nabijheid van water. In mindere mate wordt de soort ook in gebouwen aangetroffen (Van de Sijpe 2003). Het betreft echter een soort die in de zomer voornamelijk te

vinden is in Oost- en Midden-Europa, waar ze hun kraamkolonies hebben. De soort wordt in de zomer in Vlaanderen zelden waargenomen.

Jachthabitat

Het natuurlijk leefgebied bestaat uit bossen, moerasbossen en andere natte bossen, grote rivieren, meren, plassen en moerassen. In poldergebieden jagen ze langs bomenrijen en boven natte weiden met sloten. Het is een weinig mobiele soort. Als vliegroute worden aaneengesloten, lijnvormige landschapselementen, zoals bomenrijen, gevolgd (Van de Sijpe 2003).

De trend

Er zijn onvoldoende gegevensreeksen beschikbaar om een trend te kunnen bepalen.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Het is niet zinvol voor deze soort de staat van instandhouding te beoordelen op basis van de beoordelingscriteria die zijn vermeld in Adriaens et al (2008). Hiervoor is onvoldoende informatie en cijfermateriaal beschikbaar.

De soort is bijna 100% afhankelijk van oude, holle bomen als zomer- en winterverblijfplaats. Aangezien onze loofbossen meestal te jong zijn om voldoende natuurlijke holtes te voorzien voor deze soort, worden actueel de meeste verblijfplaatsen teruggevonden in bomensoorten zoals Amerikaanse eik, populier en Robina. Bij deze boomsoorten vindt er sneller holtevorming plaats of kunnen de vleermuizen zich verschuilen in de diepe groeven of lohangend schors. Aangezien de populier een productieboomsoort is en de Amerikaanse eik en Valse acacia exoten zijn die vaak bestreden worden, en er weinig natuurlijke holtes zijn in andere loofbomen is er een probleem wat betreft koloniebomen.

De belangrijkste vragen bij een feitelijke beoordeling van de staat van instandhouding stellen zich dan ook naar het voorkomen van winterverblijfplaatsen en het voorkomen van voldoende oude bomen voor de zomerverblijfplaatsen. Deze vraag leidt tot de beoordeling van de LSVI als onbekend, maar kan vermoedelijk als voldoende worden ingeschat, met uitzondering van het criterium: voldoende holten in loofbomen.

Conclusies

Door de gebrekkige kennis over het actueel voorkomen is het moeilijk om de actuele staat te beoordelen. De actuele staat wordt wel als goed ingeschat door het voorkomen van voldoende geschikt leefgebied maar wel met uitzondering van criterium: voldoende holten in loofbomen.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

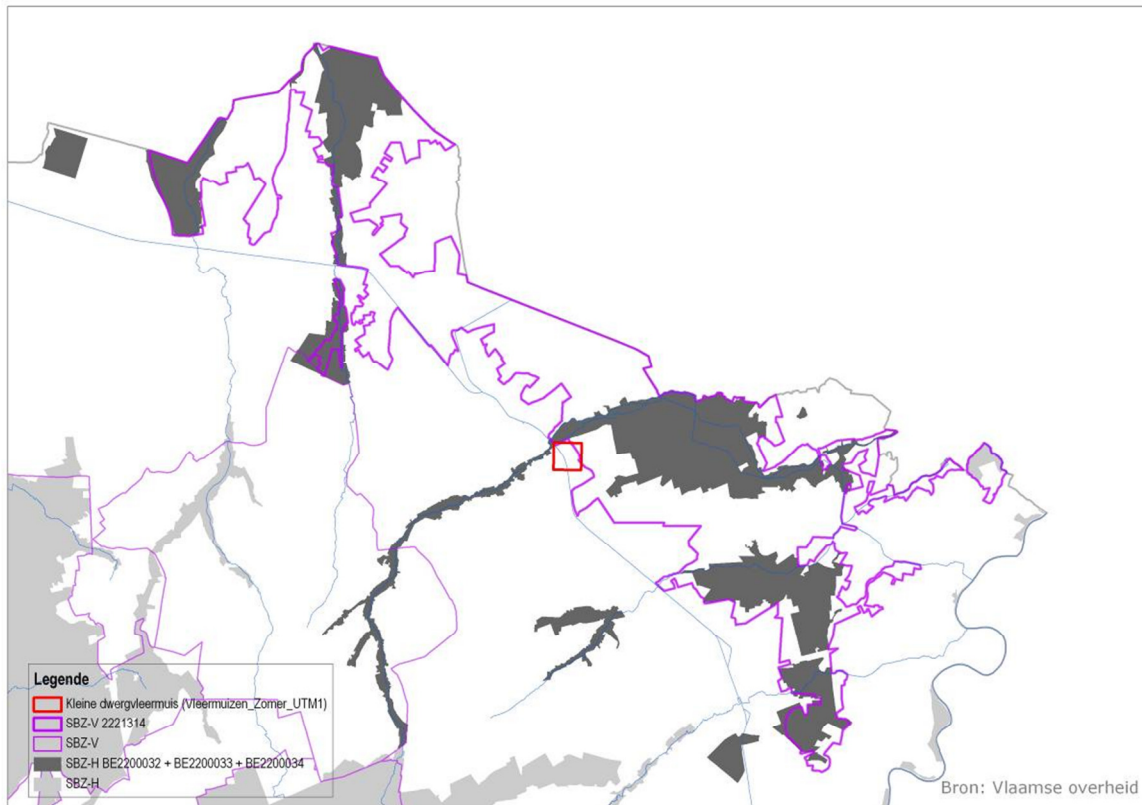
Populatie-doelstelling	Minimum behoud van de huidige populaties. Uitbreiding van de aantallen is mogelijk door de realisaties van de doelstellingen van de Europese habitats en de andere Europese soorten.
Kwaliteits-doelstelling	Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied. De soorten gebruiken ook holle bomen als zomer(- en winter)verblijfplaats. Door het ouder worden van de boshabitats en toepassen van de CDB zal de kwaliteit van het habitat en het aantal geschikte bomen voor deze soort toenemen.

	<p>Mogelijk ook inrichten van andere winterverblijven (kelders, forten, groeven, bunkers, ...) en zomerverblijven (kerken, zolders, ...).</p> <p>Het foerageergebied bestaat uit moerassen, open water, kanalen, beken en plassen met vegetatie en waterrijke open bosgebieden in de nabije omgeving. Kwaliteitsvolle migratieroutes tussen verblijfplaatsen en jachtgebieden zijn noodzakelijk zoals opgaande lineaire landschapselementen of watergangen breder dan 2,5 m. Deze landschapselementen dienen behouden of versterkt te worden zodat er geen onderbreking plaats vindt.</p>
--	---

Kleine dwergvleermuis - *Pipistrellus pygmaeus*

Het actuele voorkomen

De Kleine dwergvleermuis (*Pipistrellus pygmaeus*) komt in Vlaanderen weinig voor. De reden hiervoor is dat Vlaanderen op de zuidrand van zijn leefgebied ligt. Voor de verspreidingsgegevens, zie figuur 0-14. Van de Kleine dwergvleermuis is slechts één waarneming bekend van langs de Zuid-Willemsvaart in Bree (2003).

Figuur 0-14: Verspreiding Kleine dwergvleermuis - *Pipistrellus pygmaeus*

Potenties

Winterverblijfplaats

Kleine dwergvleermuizen overwinteren in gebouwen, maar misschien ook in bomen (Schober & Grimmberger 1998, Van de Sijpe 2003).

Zomerverblijfplaats

De soort verblijft in de zomer zowel in gebouwen als in boomholten. (Schober & Grimmberger 1998).

Jachthabitat

Uit onderzoek in Groot Brittannië blijkt dat de soort een voorkeur heeft voor water en rivierbegeleidende vegetaties (Van de Sijpe 2003, Davidson-Watts 2006). Zwitsers onderzoek wees water, open bos en stedelijke omgeving aan als foerageerhabitat (Sattler et al 2006). De soort is echter nog te weinig onderzocht om voor Vlaanderen een juiste omschrijving van potentieel jachthabitat op te nemen.

Aangezien de soort kolonies maakt in gebouwen en zijn foerageergebied heeft in eerder open tot halfopen landschap, is de potentie voor deze soort gebonden aan de connectiviteit die het landschap biedt om gemakkelijk van zomerverblijf tot jachthabitat te geraken.

De trend

Er zijn onvoldoende gegevensreeksen beschikbaar om een trend te kunnen bepalen.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Het is niet zinvol voor deze soort de staat van instandhouding te beoordelen op basis van de beoordelingscriteria die zijn vermeld in Adriaens et al (2008). Hiervoor is onvoldoende informatie en cijfermateriaal beschikbaar.

De Kleine dwergvleermuis gebruikt hetzelfde habitat en dezelfde kolonieplaatsen als de Gewone dwergvleermuis. Het leefgebied is dus zeker geschikt voor deze soort. Het lage voorkomen ligt dus niet aan een gedegradeerd leefgebied, maar aan het natuurlijk verspreidingsgebied van de soort. Vooral de connectiviteit in het landschap via kleine landschapselementen is belangrijk om de soort te bestendigen.

Rekening houdend met het natuurlijk verspreidingsgebied en het geschikt leefgebied, wordt de actuele staat van instandhouding als voldoende tot goed beoordeeld.

Conclusies

Rekening houdend met het natuurlijk verspreidingsgebied en het geschikt leefgebied, wordt de actuele staat van instandhouding als voldoende tot goed beoordeeld.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

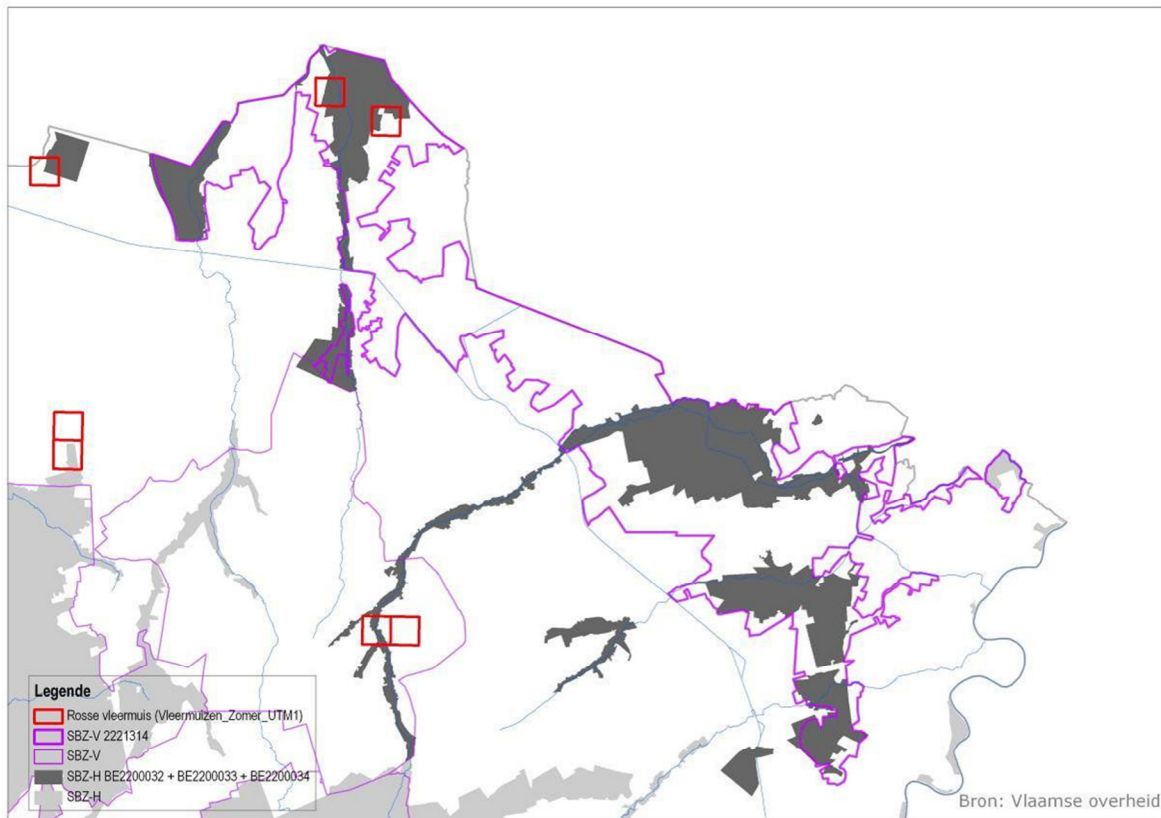
populatie- doelstelling	Behoud van de huidige aantallen in de Warmbeekvallei.
Kwaliteits- doelstelling	Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied. Er moeten voldoende holle bomen aanwezig zijn aangezien deze soorten deze ook als verblijfplaatsen gebruiken

Rosse vleermuis - *Nyctalus noctula*

Het actuele voorkomen

Door het ontbreken van gerichte inventarisaties is het huidig voorkomen van de Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) niet volledig gekend. Zie figuur 0-15 voor een deel van de verspreidingsgegevens van deze soort.

Naast de locaties op de verspreidingskaart is de soort nog waargenomen in de omgeving van de Luysen, aan de Achelse Kluis, in het Grootbroek, in Stamprooierbroek (Unjerhorst) en in de omgeving van het Smeetshof.

Figuur 0-15: Verspreiding van Rosse vleermuis - *Nyctalus noctula*

Potenties

Winterverblijfplaats

Voor de overwintering worden meestal holle bomen gebruikt (Van der Wijden & Verkem 2003). De voorkeur gaat naar bomen met een dikke wand en holten met een kleine opening, die daardoor klimatologisch het meest geschikt zijn. Meestal zitten ze dicht opeengepakt, waarbij de groepswarmte de overleving van vorstperiodes eveneens bevordert.

Zomerverblijfplaats

De soort verblijft in de zomer hoofdzakelijk in boomholten. Ook vleermuiskasten komen in aanmerking. Ze verhuizen vaak; eenzelfde kolonie heeft dus een groot aantal geschikte locaties nodig (Van der Wijden & Verkem 2003).

Jachthabitat

De Rosse vleermuis jaagt vooral boven moerassen en andere waterrijke gebieden, en waterrijke open gebieden in bossen (Van der Wijden & Verkem 2003, Ciechanowski 2002) die tot ca. 6 km verwijderd liggen van de verblijfplaats, maar soms wordt ook verder van de verblijfplaats gejaagd (Van der Wijden & Verkem 2003, Boonman et al. 1997). Aaneengesloten, lijnvormige landschapsstructuren zijn minder belangrijk voor de verplaatsing naar de foerageergebieden. Rosse vleermuizen zijn uitstekende vliegers en jagen bij gunstig weer ook op grote hoogte (tot meer dan 200 m) op nachtvlinders en andere insecten. Ze vermijden licht.

De soort zal voor wat betreft haar jachtgebied vermoedelijk profiteren voor de doelen gesteld voor moerashabitats en moerasvogels zoals Roerdomp en Woudaap. Dit is echter enkel relevant indien

ook voldoende koloniebomen ter beschikking blijven. Vooral de gebieden rond Mariahof – De Luysen en Stamprooierbroek, hebben een goede potentie voor de soort.

De trend

Er zijn onvoldoende gegevensreeksen beschikbaar om een trend te kunnen bepalen.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Het is niet zinvol voor deze soort de staat van instandhouding te beoordelen op basis van de beoordelingscriteria die zijn vermeld in Adriaens et al (2008). Hiervoor is onvoldoende informatie en cijfermateriaal beschikbaar.

Geschikt jachtgebied voor Rosse vleermuis is aanwezig binnen het SBZ-complex. De belangrijkste vragen bij een feitelijke beoordeling van de staat van instandhouding situeren zich op het vlak van verblijfplaatsen. De Rosse vleermuis heeft voor haar zomerverblijfplaats behoefte aan structuurrijke bossen met voldoende holle bomen. Door het ouder worden van de bossen wordt het habitat in principe steeds geschikter voor de soort. Het habitat is in die zin nog niet optimaal ontwikkeld (zie beoordeling van habitat 9120, 9190 en 91E0). Hierdoor wordt actueel de soort voornamelijk in Amerikaanse eiken en populieren terug gevonden. Aangezien de populier een productieboomsoort is en de Amerikaanse eik een exoot is die bestreden wordt, is er een probleem wat betreft koloniebomen.

De bossen liggen in het SBZ-complex (in de relevante deelgebieden) wel in de onmiddellijke omgeving van het jachtgebied.

Gelet op het tekort aan holle bomen als verblijfplaats, wordt de LSVI als voldoende beoordeeld.

Conclusies

Door de gebrekkige kennis over het actueel voorkomen is het moeilijk om de actuele staat te beoordelen. Gezien de gedeeltelijk gedegradeerde staat van instandhouding van de habitats die als leefgebied gebruikt worden (9120, 9190, 91E0, 3130 en 3150), wordt vermoed dat de instandhouding van de soort ook niet optimaal is.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

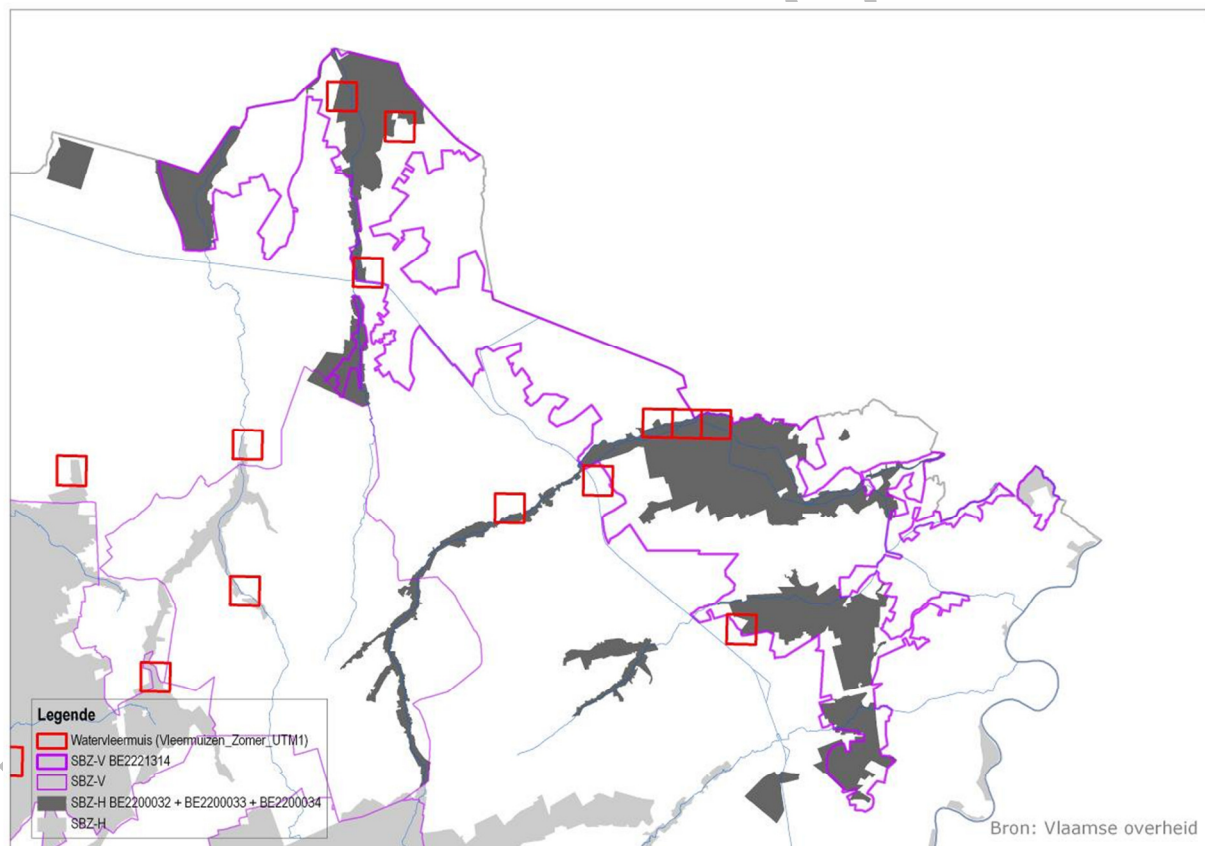
Populatie-doelstelling	Minimum behoud van de huidige populaties. Uitbreiding van de aantallen is mogelijk door de realisaties van de doelstellingen van de Europese habitats en de andere Europese soorten.
Kwaliteits-doelstelling	<p>Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied.</p> <p>De soorten gebruiken ook holle bomen als zomer(- en winter)verblijfplaats. Door het ouder worden van de boshabitats en toepassen van de CDB zal de kwaliteit van het habitat en het aantal geschikte bomen voor deze soort toenemen.</p> <p>Mogelijk ook inrichten van andere winterverblijven (kelders, forten, groeven, bunkers, ...) en zomerverblijven (kerken, zolders, ...).</p> <p>Het foerageergebied bestaat uit moerassen, open water, kanalen, beken en plassen met vegetatie en waterrijke open bosgebieden in de nabije omgeving. Kwaliteitsvolle migratieroutes tussen verblijfplaatsen en jachtgebieden zijn</p>

noodzakelijk zoals opgaande lineaire landschapselementen of watergangen breder dan 2,5 m. Deze landschapselementen dienen behouden of versterkt te worden zodat er geen onderbreking plaats vindt. Verlichting langs migratie- en jachtroutes zijn verstorend, vooral voor de Meervleermuis. Deze verlichting dient waar mogelijk vermeden te worden.

Watervleermuis - *Myotis daubentonii*

Het actuele voorkomen

De Watervleermuis (*Myotis daubentonii*) komt vrij verspreid, maar in lage aantallen in Vlaanderen voor. In het SBZ-complex is de soort waargenomen in de Luysen en omgeving, in het Grootbroek, de Lommelse Wateringen, in de Warmbeekvallei ter hoogte van Den Tomp en aan de Bever, en in de reservaten Hageven, Vallei van de Abeek en Dommelvallei. Er is een kolonie aanwezig aan het Dommelhof in Neerpelt. De soort werd ook jagend waargenomen boven de vijvers van Mariahof – De Luysen. De kolonieplaats is hier niet gekend, maar bevindt zich waarschijnlijk in de aanpalende bossen van Stamprooierbroek (zie figuur 0-16).

Figuur 0-16: Verspreiding van Watervleermuis - *Myotis daubentonii*

Potenties

Winterverblijfplaats

Deze soort overwintert in kelders, forten, groeven en andere koele, vochtige ondergrondse ruimten met een relatief constante temperatuur en hoge luchtvochtigheid (Van der Wijden 2003). Verstoring kan vleermuizen uit hun winterslaap doen ontwaken, waardoor ze extra energieverlies leiden (Speakman et al. 1991, Thomas 1995). Menselijke aanwezigheid, zonder daarom de vleermuizen aan te raken, kan hiervoor al voldoende zijn (Thomas 1995). Het is dan ook van het allergrootste belang de winterverblijven ontoegankelijk te houden, met uitzondering van tellingen met het oog op monitoring, die echter ook in aantal beperkt moeten zijn.

Zomerverblijfplaats

Tijdens de zomer verblijven ze vooral in oude, holle bomen (vooral naar boven ingerotte spechtenholen) in bosrijke omgeving, sporadisch ook in zolders, spleten onder bruggen, bunkers en forten. De kraamkolonies kunnen in de loop van het seizoen frequent verhuizen. Een populatie heeft dus een netwerk aan geschikte locaties nodig (Van der Wijden 2003).

Jachthabitat

Deze dieren foerageren op geringe hoogte boven het oppervlak van allerlei niet verlichte, bij voorkeur beschutte waterpartijen, brede sloten en traag stromende beken en plukken hun prooiën uit de lucht of met de achterpoten van het wateroppervlak (Siemers et al. 2001). Bij windstil weer is de beschutting minder belangrijk, omdat het wateroppervlak dan overal rimpelloos is en prooiën gemakkelijk kunnen worden gelokaliseerd en gevangen. Warren et al. 2000 vonden een significant hogere foerageeractiviteit langs kanalen waar aan beide zijden begeleidende bomen aanwezig waren. De jachtgebieden kunnen verschillende kilometers van de zomerverblijfplaats gelegen zijn, waarbij de vliegroutes zo veel mogelijk lijnvormige structuren volgen en verlichting vermijden. In mindere mate wordt ook gejaagd langs bospaden, open plekken in het bos en langs bomenrijen (Van der Wijden 2003, Schaub & Schnitzler 2007).

De trend

Er zijn onvoldoende gegevensreeksen beschikbaar om een trend te kunnen bepalen. Maar uit de enkele waarnemingen die voor handen zijn lijkt het dat de soort de laatste jaren achteruit gaat.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Het is niet zinvol voor deze soort de staat van instandhouding te beoordelen op basis van de beoordelingscriteria die zijn vermeld in Adriaens et al (2008). Hiervoor is onvoldoende informatie en cijfermateriaal beschikbaar.

Als jachtgebied gebruiken ze grote, open wateroppervlaktes zonder vegetatie zoals riet en waterkroos. In de gebieden zijn te weinig van deze grote waterpartijen aanwezig.

De belangrijkste vragen bij een feitelijke beoordeling van de staat van instandhouding situeren zich op het vlak van verblijfplaatsen. De Watervleermuis heeft voor haar zomerverblijfplaats behoefte aan structuurrijke bossen met voldoende holle bomen. Door het ouder worden van de bossen wordt het habitat in principe steeds geschikter voor de soort. Het habitat is in die zin nog niet optimaal ontwikkeld (zie beoordeling van habitat 9120, 9190 en 91E0). Er zijn te weinig oude en holle bomen. Hierdoor wordt actueel de soort voornamelijk in Amerikaanse eiken en populieren terug gevonden. Aangezien de populier een productieboomsoort is en de Amerikaanse eik een exoot is die bestreden wordt, is er een probleem wat betreft koloniebomen.

De bossen liggen in het SBZ-complex (in de relevante deelgebieden) wel in de onmiddellijke omgeving van het jachtgebied.

Gezien de achteruitgang van deze soort, wordt de LSVI beoordeeld als gedegradeerd tot voldoende.

Conclusies

Door de gebrekkige kennis over het actueel voorkomen is het moeilijk om de actuele staat te beoordelen. Gezien de gedeeltelijk gedegradeerde staat van instandhouding van de habitats die als leefgebied gebruikt worden (9120, 9190, 91E0, 3130 en 3150), wordt vermoed dat de instandhouding van de soort ook niet optimaal is.

Ecologische doelstellingen

Populatie-doelstelling	Minimum behoud van de huidige populaties. Uitbreiding van de aantallen is mogelijk door de realisaties van de doelstellingen van de Europese habitats en de andere Europese soorten.
Kwaliteits-doelstelling	<p>Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied.</p> <p>De soorten gebruiken ook holle bomen als zomer(- en winter)verblijfplaats. Door het ouder worden van de boshabitats en toepassen van de CDB zal de kwaliteit van het habitat en het aantal geschikte bomen voor deze soort toenemen.</p> <p>Mogelijk ook inrichten van andere winterverblijven (kelders, forten, groeven, bunkers, ...) en zomerverblijven (kerken, zolders, ...).</p> <p>Het foerageergebied bestaat uit moerassen, open water, kanalen, beken en plassen met vegetatie en waterrijke open bosgebieden in de nabije omgeving. Kwaliteitsvolle migratieroutes tussen verblijfplaatsen en jachtgebieden zijn noodzakelijk zoals opgaande lineaire landschapselementen of watergangen breder dan 2,5 m. Deze landschapselementen dienen behouden of versterkt te worden zodat er geen onderbreking plaats vindt. Verlichting langs migratie- en jachtroutes zijn verstorend, vooral voor de Meervleermuis. Deze verlichting dient waar mogelijk vermeden te worden.</p>

Franjestaart - *Myotis nattereri*

Het actuele voorkomen

Minder algemeen is de Franjestaart (*Myotis nattereri*). Het is een uitgesproken bossoort, die voornamelijk in open bossen jaagt, met voorkeur voor waterrijke, oude vochtige bossen. Een rijke oevervegetatie langs het water is een zeer geschikt jachtgebied voor deze soort. Holle bomen zijn belangrijk voor kolonies (Verkem et al., 2004). De Franjestaart gebruikt hetzelfde leefgebied als de Watervleermuis, maar kan opportunistischer genoemd worden. Hij gebruikt zowel bomen als huizen als verblijfplaats.

In de betreffende Natura 2000-gebieden werd de soort waargenomen in de Luysen en omgeving, de Lommelse Wateringen, in het Grootbroek en in het Hageven. Daarnaast werd een kolonie Franjestaarten waargenomen in Mariahof.

Potenties

Winterverblijfplaats

RAPPORT S-IHD

26/07/2012

Pagin

Overwintering vindt plaats in kelders, forten, ijskelders, groeven en grotten, maar ook in bomen, waar ze meestal wegkruipen in spleten en holtes. De soort overwintert bij temperaturen van 2,5-8°C en een hoge luchtvochtigheid (Schober & Grimberger 1998, Van der Wijden 2003). Verstoring kan vleermuizen uit hun winterslaap doen ontwaken, waardoor ze extra energieverlies leiden (Speakman et al. 1991, Thomas 1995). Menselijke aanwezigheid, zonder daarom de vleermuizen aan te raken, kan hiervoor al voldoende zijn (Thomas 1995). Het is dan ook van het allergrootste belang de winterverblijven ontoegankelijk te houden, met uitzondering van tellingen met het oog op monitoring, die echter ook in aantal beperkt moeten zijn.

Zomerverblijfplaats

Oude bomen met holtes, spleten worden geprefereerd. De kraamkolonies kunnen in de loop van het seizoen frequent verhuizen. Een populatie heeft dus een netwerk aan geschikte locaties nodig. Uit het buitenland zijn meer gebouwbewonende kolonies gekend (Van der Wijden 2003).

Jachthabitat

Het is een soort van gesloten tot halfopen bossen en kleinschalige, vaak waterrijke landschappen met een hoog aandeel holle bomen (Van der Wijden 2003, Smith & Racey 2008). In tegenstelling tot andere vleermuizen kunnen ze ook in dichte vegetatie jagen (bv. jonge aanplanten). Insecten worden vaak direct van de vegetatie geplukt (Swift & Racey 2002). Ze worden ook jagend boven kleine beekjes en vijvers in bosrijke omgeving waargenomen. De vliegroutes volgen zo veel mogelijk opgaande lijnvormige structuren.

De trend

Er zijn onvoldoende gegevensreeksen beschikbaar om een trend te kunnen bepalen. Op basis van de wintertellingen van de vleermuizenwerkgroep, lijkt de soort wel vooruit te gaan in het SBZ-complex.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Het is niet zinvol voor deze soort de staat van instandhouding te beoordelen op basis van de beoordelingscriteria die zijn vermeld in Adriaens et al (2008). Hiervoor is onvoldoende informatie en cijfermateriaal beschikbaar.

De belangrijkste vragen bij een feitelijke beoordeling van de staat van instandhouding situeren zich op het vlak van verblijfplaatsen. De Franjestaart heeft voor haar zomerverblijfplaats behoefte aan structuurrijke bossen met voldoende holle bomen. Door het ouder worden van de bossen wordt het habitat in principe steeds geschikter voor de soort. Het habitat is in die zin nog niet optimaal ontwikkeld (zie beoordeling van habitat 9120, 9190 en 91E0). Er zijn te weinig oude en holle bomen. Hierdoor wordt actueel de soort voornamelijk in Amerikaanse eiken en populieren terug gevonden. Aangezien de populier een productieboomsoort is en de Amerikaanse eik een exoot is die bestreden wordt, is er een probleem wat betreft koloniebomen.

De bossen liggen in het SBZ-complex (in de relevante deelgebieden) in de onmiddellijke omgeving van het jachtgebied.

De soort is evenwel opportunistisch qua jachtgebied of verblijfplaatsen.

Conclusies

Door de gebrekkige kennis over het actueel voorkomen is het moeilijk om de actuele staat te beoordelen. Gezien de gedeeltelijk gedegradeerde staat van instandhouding van de habitats die als leefgebied gebruikt worden (9120, 9190, 91E0, 3130 en 3150), wordt vermoed dat de instandhouding van de soort ook niet optimaal is.

Ecologische doelstellingen

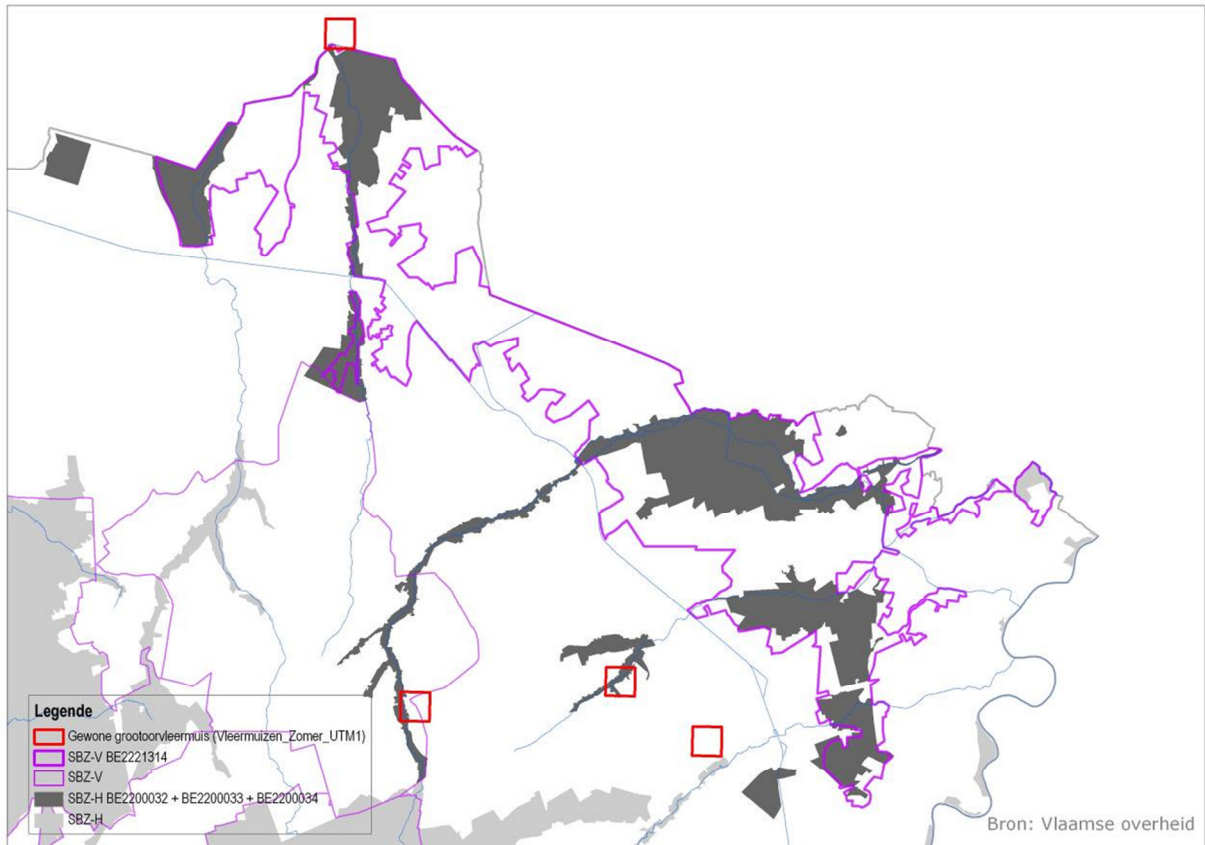
Populatie-doelstelling	Minstens behoud van de actuele populaties.
Kwaliteits-doelstelling	Behoud van de bestaande kwaliteit van de leefgebieden, behoud en verder uitbouwen van de connectiviteit tussen de gebieden. Er moeten voldoende holle bomen aanwezig zijn aangezien deze soorten deze ook als verblijfplaatsen gebruiken. Betere inrichting van kolonieplaatsen (kerken, zolders, ...) en vermijden van verlichting van uitvliegplaatsen. Inrichten van winterverblijven (kelders, forten, groeven, bunkers, ...) en zomerverblijven (kerken, zolders, ...).

Gewone grootoorvleermuis/Grijze grootoorvleermuis - *Plecotus auritus/austriacus*

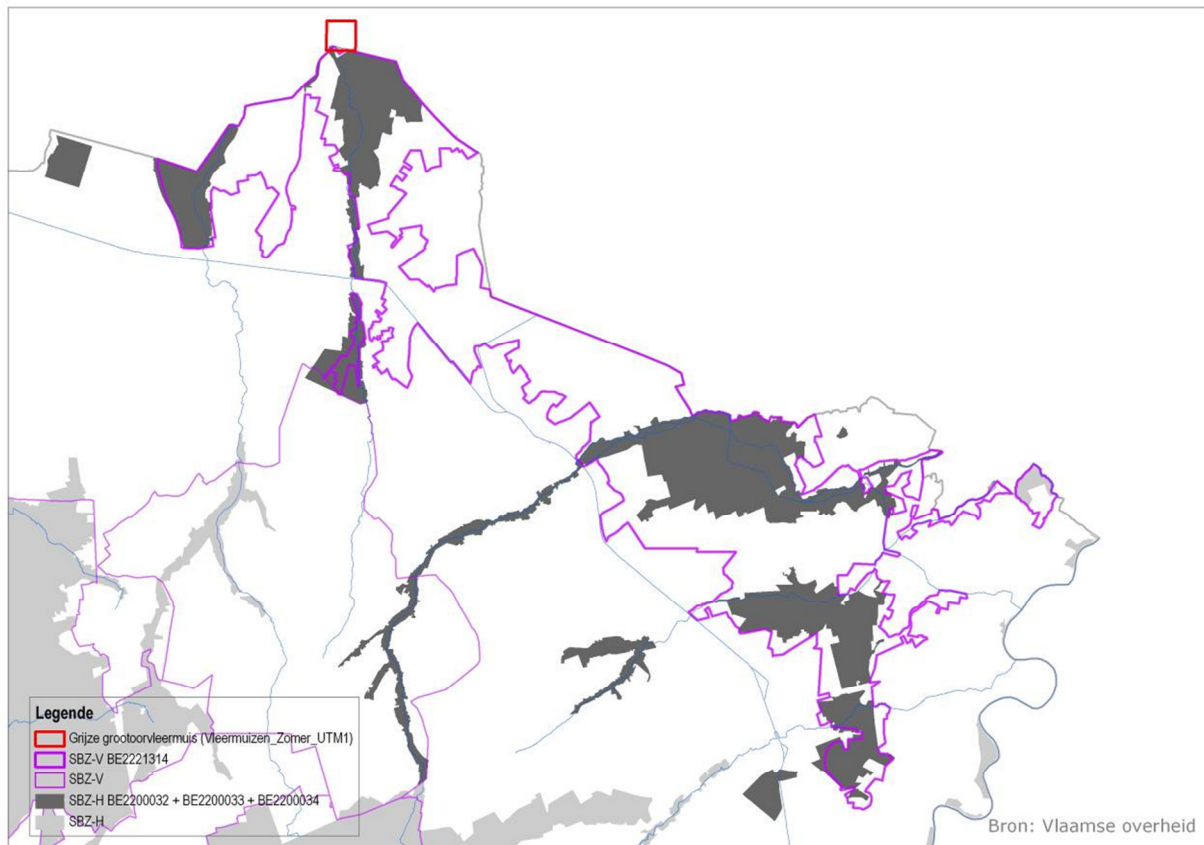
Het actuele voorkomen

De Gewone/Grijze grootoorvleermuis (*Plecotus auritus/austriacus*) is waargenomen in de omgeving van de Luysen (Gewone grootoorvleermuis), in de Warmbeekvallei en in het Grootbroek. In Neerpelt is een kolonie van Grijze grootoorvleermuizen gekend. Ook in 't Hasselt (Bree) bevindt zich een kolonie. Op de kerkzolder van de Achsel kluis bevinden zich zowel een kolonie Gewone grootoorvleermuizen als een kolonie Grijze grootoorvleermuizen.

Figuur 0-17: Verspreiding Gewone grootoorvleermuis- *Plecotus auritus*

Figuur 0-18: Verspreiding Grijze grootoorvleermuis- *Plecotus asutricus*

Potenties

Winterverblijfplaats

Deze soorten overwinteren in kelders, bunkers, forten, groeven, ijskelders en andere koele ruimten. De aantallen in de klassieke winterverblijven zijn echter laag. Vermoedelijk verblijven ze in de winter ook in holle bomen en andere verblijfplaatsen (Boeckx & Verkem 2003). Waarschijnlijk overwintert de soort zo veel mogelijk in holle bomen en verplaatsen ze enkel bij zeer strenge vorst naar 'warmere' verblijfplaatsen zoals groeven en ijskelders (mondelijke mededeling B. Mulkens). Beide soorten vertonen een grote plaatstrouw: zomer- en winterverblijfplaatsen liggen hooguit enkele kilometer uit elkaar (Schober & Grimmberger 1998). Verstoring kan vleermuizen uit hun winterslaap doen ontwaken, waardoor ze extra energieverlies leiden (Speakman et al 1991, Thomas 1995). Menselijke aanwezigheid, zonder daarom de vleermuizen aan te raken, kan hiervoor al voldoende zijn (Thomas 1995). Het is dan ook van het allergrootste belang de winterverblijven ontoegankelijk te houden, met uitzondering van tellingen met het oog op monitoring, die echter ook in aantal beperkt moeten zijn.

Zomerverblijfplaats

Tijdens de zomer verblijven ze vooral in holtes en spleten van bomen of gebouwen en daarnaast ook in nestkasten en op zolders. Kerkzolders worden frequent gebruikt als kraamkolonies (Boeckx & Verkem 2003). Bij onderzoek in Schotland bleek de aanwezigheid van bos en water in de onmiddellijke omgeving van de kolonie belangrijk (Entwistle et al 1997).

Jachthabitat

De Gewone/Grijze grootoorvleermuis zijn echte bossoorten, toch maken ook meer open gebieden deel uit van hun jachtbiotoop. Buiten het bos foerageren ze in boomgaarden en tuinen, maar ook in

weilanden en hoilandjes met struiken en bomen (Verkem et al., 2004). De vliegroute volgt lijnvormige landschapselementen. Grootoren behoren met hun brede vleugels en zachte fluisteraar tot de soorten die allerlei grotere insecten zoals nachtvlinders, kevers en vliegen vooral van de vegetatie 'plukken' (Boeckx & Verkem 2003).

De Gewone grootoorvleermuis jaagt voornamelijk in open loofbossen, terwijl de Grijs-grootoorvleermuis ook in monotone naaldbossen jaagt. De actieradius van de deze laatste is wel kleiner, waardoor deze soort gevoeliger is voor veranderingen (vernietiging leefgebied, kolonieplaatsen, verdwijnen van migratieroutes (KLE's)...))

De trend

Er zijn onvoldoende gegevensreeksen beschikbaar om een trend te kunnen bepalen.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Het is niet zinvol voor deze soort de staat van instandhouding te beoordelen op basis van de beoordelingscriteria die zijn vermeld in Adriaens et al (2008). Hiervoor is onvoldoende informatie en cijfermateriaal beschikbaar.

De belangrijkste vragen bij een feitelijke beoordeling van de staat van instandhouding situeren zich op het vlak van verblijfplaatsen. De Gewone en Grijs-grootoorvleermuis heeft voor haar zomerverblijfplaats behoefte aan structuurrijke bossen met voldoende holle bomen. Door het ouder worden van de bossen wordt het habitat in principe steeds geschikter voor de soort. Het habitat is in die zin nog niet optimaal ontwikkeld (zie beoordeling van habitat 9120, 9190 en 91E0). Er zijn te weinig oude en holle bomen. Hierdoor wordt actueel de soort voornamelijk in Amerikaanse eiken en populieren terug gevonden. Aangezien de populier een productieboomsoort is en de Amerikaanse eik een exoot is die bestreden wordt, is er een probleem wat betreft koloniebossen. Problemen stellen zich daarnaast op het vlak van de inrichting van kerken en zolders, met in het bijzonder de verlichting en het afsluiten van uitvliegopeningen (zie bv. Laatvlieger).

KLE's in de directe omgeving van kolonieplaatsen zijn van groot belang voor deze soorten.

Conclusies

Door de gebrekkige kennis over het actueel voorkomen is het moeilijk om de actuele staat te beoordelen. Gezien de gedeeltelijk gedegradeerde staat van instandhouding van de habitats die als leefgebied gebruikt worden (9120, 9190, 91E0), wordt vermoed dat de instandhouding van de soort ook niet optimaal is.

Ecologische doelstellingen

Populatie-doelstelling	Minstens behoud van de actuele populaties.
Kwaliteits-doelstelling	Behoud van de bestaande kwaliteit van de leefgebieden, behoud en verder uitbouwen van de connectiviteit tussen de gebieden. Er moeten voldoende holle bomen aanwezig zijn aangezien deze soorten deze ook als verblijfplaatsen gebruiken. Betere inrichting van kolonieplaatsen (kerken, zolders, ...) en vermijden van verlichting van uitvliegplaatsen. Inrichten van winterverblijven (kelders, forten, groeven, bunkers, ...) en zomerverblijven (kerken, zolders, ...).

Meervleermuis - Myotis dasycneme

Het actuele voorkomen

Van deze soort zijn er twee waarnemingen in de buurt van betreffende Natura 2000-gebieden, nl. op het kanaal Bocholt-Herentals ter hoogte van de Lommelse Wateringen en op de Zuid-Willemsvaart ter hoogte van de brug van Bree (1 mannetje dood).

Potenties

Winterverblijfplaats

De Meervleermuis wordt tijdens de winter waargenomen in grotten, forten, groeven en grotere bunkercomplexen met een stabiele temperatuur tussen 3 en 10°C (Webb et al 1996). In een Russische studie naar de distributie van vleermuizen in overwinteringsplaatsen bleek Meervleermuis een soort die zeer selectief plaatsen uitkiest met een eerder hogere temperatuur en een zeer hoge luchtvochtigheid (Smirnov et al 2008). De Meervleermuis begint zijn winterslaap in oktober en eindigt half april. Verstoring kan vleermuizen uit hun winterslaap doen ontwaken, waardoor ze extra energieverlies leiden (Speakman et al 1991, Thomas 1995). Menselijke aanwezigheid, zonder daarom de vleermuizen aan te raken, kan hiervoor al voldoende zijn (Thomas 1995). Het is dan ook van het allergrootste belang de winterverblijven ontoegankelijk te houden, met uitzondering van tellingen met het oog op monitoring, die echter ook in aantal beperkt moeten zijn.

De Meervleermuis wordt als een middellange afstandtrekker beschouwd tussen winter- en zomerverblijf met gekende afstanden variërend tot 300 km (Mostert 1997).

Zomerverblijfplaats

De Meervleermuis is een gebouwbewonende vleermuissoort, hij woont ondermeer in woonhuizen en op kerkzolders. Kraamkolonies worden aangetroffen op zolders, in spouwmuren, onder de dakpannen en achter dakranden. De kraamkolonies zijn in het algemeen vrij groot en variëren tussen enkele tientallen dieren en enkele honderden (Mostert 1997).

Jachthabitat

De Meervleermuis foerageert tot op grote afstand van de kolonie. Kanalen en rivieren vormen de belangrijkste verbindingroutes maar ook bomenrijen en houtwallen worden gebruikt. De dieren foerageren voornamelijk boven grote, open waterplassen, rivieren en kanalen. Ze vermijden hierbij wateroppervlaktes waarop begroeiing voorkomt). Voor kanalen en rivieren geldt een minimum breedte van 10 m (Mostert 1997). Bij de keuze van voedsel gebieden is niet het aanwezige totaal oppervlak van het water belangrijk, maar de hoeveelheid oeveroppervlak (beschutting en insecten). Uit recent onderzoek blijkt ook dat de dieren ongeveer 25% van hun tijd doorbrengen boven vochtige weilanden in de buurt van groot open water. Beschutting voor de wind is een belangrijk criterium voor selectie van jachtgebieden: meervleermuizen jagen bij voorkeur in de windluwte van bomenrijen, oeverwallen, ... Meervleermuizen jagen in sommige gebieden wel boven water in bebouwde of geïndustrialiseerde zones, in andere gebieden dan weer niet. In hoeverre verlichting en voedselaanbod hierbij meespelen is niet bekend. Verlichting langs de route tussen verblijfplaats en jachtgebieden is wel verstoring.

De trend

Er zijn onvoldoende gegevensreeksen beschikbaar om een trend te kunnen bepalen.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Het is niet zinvol voor deze soort de staat van instandhouding te beoordelen op basis van de beoordelingscriteria die zijn vermeld in Adriaens et al (2008). Hiervoor is onvoldoende informatie en cijfermateriaal beschikbaar.

De soort is zeer gevoelig voor verlichting op de jachtroutes. De Meervleermuis gebruikt hetzelfde type van kolonieplaats als Laatvliegers en grootoorvleermuizen. Zie daar voor problemen met verblijfplaatsen. De LSVI is voldoende.

Conclusies

Door de gebrekkige kennis over het actueel voorkomen is het moeilijk om de actuele staat te beoordelen.

Ecologische doelstellingen

Populatie-doelstelling	Minimum behoud van de huidige populaties. Uitbreiding van de aantallen is mogelijk door de realisaties van de doelstellingen van de Europese habitats en de andere Europese soorten.
Kwaliteits-doelstelling	<p>Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied.</p> <p>De soorten gebruiken ook holle bomen als zomer(- en winter)verblijfplaats. Door het ouder worden van de boshabitats en toepassen van de CDB zal de kwaliteit van het habitat en het aantal geschikte bomen voor deze soort toenemen.</p> <p>Mogelijk ook inrichten van andere winterverblijven (kelders, forten, groeven, bunkers, ...) en zomerverblijven (kerken, zolders, ...).</p> <p>Het foerageergebied bestaat uit moerassen, open water, kanalen, beken en plassen met vegetatie en waterrijke open bosgebieden in de nabije omgeving. Kwaliteitsvolle migratieroutes tussen verblijfplaatsen en jachtgebieden zijn noodzakelijk zoals opgaande lineaire landschapselementen of watergangen breder dan 2,5 m. Deze landschapselementen dienen behouden of versterkt te worden zodat er geen onderbreking plaats vindt. Verlichting langs migratie- en jachtroutes zijn verstorend, vooral voor de Meervleermuis. Deze verlichting dient waar mogelijk vermeden te worden.</p>

Baardvleermuis - *Myotis mystacinus*

Het actuele voorkomen⁴²

De Baardvleermuis (*Myotis mystacinus*) komt verspreid over heel Vlaanderen in lage aantallen voor. In het betreffende SBZ-complex is de soort al waargenomen in het Hageven, de Beverbeekse bossen, De Bever, de Buitenheide en de omgeving van het Park van Opitter en Pollismolen (vermoedelijke kolonie in het Park van Opitter en/of Pollismolen). Daarnaast kan de soort op basis van gebiedskenmerken verwacht worden ter hoogte van Stamprooierbroek, Jagersborg en Smeetshof. De Baardvleermuis is moeilijk van de Brandts vleermuis (*Myotis brandtii*) te onderscheiden. Onderstaande verspreidingsgegevens zijn dan ook voor beide vleermuizen.

Potenties

Winterverblijfplaats

Baardvleermuizen overwinteren op plaatsen met een temperatuur van slechts enkele graden boven nul (2-4 °C) en met een hoge luchtvochtigheid (gemiddeld 82-87 %). Ze zijn dus niet erg veeleisend en worden teruggevonden in alle types van winterverblijfplaatsen: bunkers, kelders, ijskelders, forten, mergelgroeven, ... Ze zijn vaak terug te vinden in de ingangszone van de winterverblijfplaats.

Zomerverblijfplaats

Beide vleermuizen kiezen voor spleten of kleine holtes, zowel in gebouwen als in holle bomen. In huizen worden ze gevonden achter gevelbekleding, tussen dakpannen en de houten binnenafwerking, achter bepleistering, achter vensterluiken, ... Specifiek voor Baardvleermuis geldt dat boombewonende kolonies naast in echte holtes van levende bomen en achter losse schors, ook worden gevonden in dode bomen (dit is voor de andere boombewonende vleermuissoorten niet het geval).

Jachthabitat

Baardvleermuizen zijn in meer of mindere mate aan bos gebonden, zowel voor hun foerageergebieden als voor hun zomerverblijfplaatsen. Baardvleermuizen foerageren in de min of meer open plekken in het bos. Ze maken bijvoorbeeld gebruik van het boswegennet, maar foerageren ook in de open ruimte tussen de struiklaag en de boomkruinen en af en toe worden ze ook boven de boomkruinen waargenomen.

De trend

Er zijn onvoldoende gegevensreeksen beschikbaar om een trend te kunnen bepalen.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Het is niet zinvol voor deze soort de staat van instandhouding te beoordelen op basis van de beoordelingscriteria die zijn vermeld in Adriaens et al (2008). Hiervoor is onvoldoende informatie en cijfermateriaal beschikbaar.

De Baardvleermuis foerageert in open dreven in bossen, maar ook in meer open monotone of gemengde bossen.

---

⁴² Lefevre, A. & Verkem, S. (2003) in Verkem, S., De Maeseneer, J., Vandendriessche, B., Verbeylen, G. & Yskout, S. Zoogdieren in Vlaanderen. Ecologie en verspreiding van 1987 tot 2002. Natuurpunt Studie en JNM-Zoogdierenwerkgroep, Mechelen en Gent, België.

Conclusies

Door de gebrekkige kennis over het actueel voorkomen is het moeilijk om de actuele staat te beoordelen.

Ecologische doelstellingen

Populatie-doelstelling	Minstens behoud van de actuele populaties.
Kwaliteits-doelstelling	<p>Behoud van de bestaande kwaliteit van de leefgebieden, behoud en verder uitbouwen van de connectiviteit tussen de gebieden.</p> <p>Er moeten voldoende holle bomen aanwezig zijn aangezien deze soorten deze ook als verblijfplaatsen gebruiken. Betere inrichting van kolonieplaatsen (kerken, zolders, ...) en vermijden van verlichting van uitvliegplaatsen.</p> <p>Inrichten van winterverblijven (kelders, forten, groeven, bunkers, ...) en zomerverblijven (kerken, zolders, ...).</p>

Ingekorven vleermuis - *Myotis emarginatus*

Het actuele voorkomen⁴³

De Ingekorven vleermuis (*Myotis emarginatus*) is een zeer zeldzame vleermuis die op de Rode lijst als ernstig bedreigd staat. De soort is in de omgeving van de Achelse Kluis (en het net over de Nederlandse grens gelegen natuurgebied Malpie, waar zich een kolonie bevindt) al foeragerend waargenomen. Telemetrieonderzoek wees uit dat het dier naar de gekende kolonie van Postel ging. Hun actieradius is bijgevolg zeer groot.

Telemetrieonderzoek heeft bovendien uitgewezen dat er uitwisseling is tussen de twee gekende kolonies (Postel en de Nederlandse grens), waarbij de Achelse Kluis als 'tussenstop' dient. Uit dit onderzoek bleek ook dat ze jagen boven het heidelandschap.

Potenties

Winterverblijfplaats

Deze warmteminnende soort overwintert bij ons in mergelgroeven, grotten, forten en uitzonderlijk in ijskelders. Opvallend is ook dat deze dieren de warmste plaatsen in de overwinteringsplaatsen verkiezen. Uit een onderzoek in een van de Vlaamse winterverblijfplaatsen, blijkt de temperatuursvoorkeur van de Ingekorven vleermuis tussen 5,5 en 11 °C te liggen. Ook buitenlands onderzoek toont aan dat ze kiezen voor temperaturen tussen 5 en 10 °C. Door deze temperatuursvoorkeur worden ze meestal vrij ver van de ingang teruggevonden, waardoor kleine objecten eigenlijk niet geschikt zijn als winterverblijfplaats. Het is een van de weinige soorten die bijna steeds vrijhangend aangetroffen kan worden tijdens de winterslaap.

Zomerverblijfplaats

In het oosten en het noorden van het verspreidingsgebied, waaronder Vlaanderen, komen de meeste kolonies voor op zolders. Vooral grote zolders van kerken, kastelen of abdijen worden gebruikt. In het zuiden komen de kolonies eerder voor in kelders of grotten. Omdat de jachtgebieden soms ver verwijderd zijn van de kolonieplaats, gebruiken ze ook andere gebouwen als nachtrustplaats. De Ingekorven vleermuis vormt vaak gemengde kolonies met andere soorten.

De vleermuizen hangen in de meeste kraamkolonies in een hechte groep ongeveer 1 m onder de nok van het dak. Recent werden in Vlaanderen ook diverse kolonies aangetroffen tussen het houten dakwerk en de leien. Hierbij gaat het niet om enkele exemplaren, maar over vrij grote kolonies van meer dan 200 exemplaren. Op de Vlaamse kolonies is het meestal volstrekt donker en zijn de dieren bijzonder gevoelig voor verstoring op de kolonieplaats.

Jachthabitat

Het voornaamste jachtbiotoop van de Ingekorven vleermuis is bos, maar er wordt ook gejaagd in boomgaarden, weilanden, heidegebieden en langs houtkanten. De jachtgebieden kunnen ver (> 10 km) van de zomerverblijfplaats liggen. Typisch voor deze soort is dat ze ook jagen in open veestallen. Uit onderzoek blijkt ook dat ze jagen boven het heidelandschap.

De trend

Er zijn onvoldoende gegevensreeksen beschikbaar om een trend te kunnen bepalen.

---

⁴³ Lefevre, A. & Verkem, S. (2003) in Verkem, S., De Maeseneer, J., Vandendriessche, B., Verbeylen, G. & Yskout, S. Zoogdieren in Vlaanderen. Ecologie en verspreiding van 1987 tot 2002. Natuurpunt Studie en JNM-Zoogdierenwerkgroep, Mechelen en Gent, België.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Het is niet zinvol voor deze soort de staat van instandhouding te beoordelen op basis van de beoordelingscriteria die zijn vermeld in Adriaens et al (2008). Hiervoor is onvoldoende informatie en cijfermateriaal beschikbaar.

Aangezien de soort vanuit Postel tot in de Achelse Kluis komt om te foerageren, is de Achelse Kluis uitstekend ingericht als jachtgebied. Het landschap tussen verblijfplaats en jachtgebied is ook zeer geschikt als migratieroute. De LSVI wordt dus als goed beoordeeld.

Conclusies

Rekening houdend met het geschikt jachtgebied en het geschikte landschap waarbinnen ze zich kunnen verplaatsen, wordt de actuele staat van instandhouding als voldoende tot goed beoordeeld.

Ecologische doelstellingen

Populatie-doelstelling	Behoud van het actueel voorkomen van satellietdieren in de Achelse Kluis (afkomstig van een populatie in Postel). Er zijn hier potenties voor de ontwikkeling van een populatie. Uitbreiding van de aantallen is mogelijk door de realisaties van de doelstellingen van de Europese habitats en de andere Europese soorten.
Kwaliteits-doelstelling	Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied en van de huidige connectiviteit van het landschap dat dient als migratieroute tussen de Achelse Kluis en Postel.

De soorten van bijlage IV

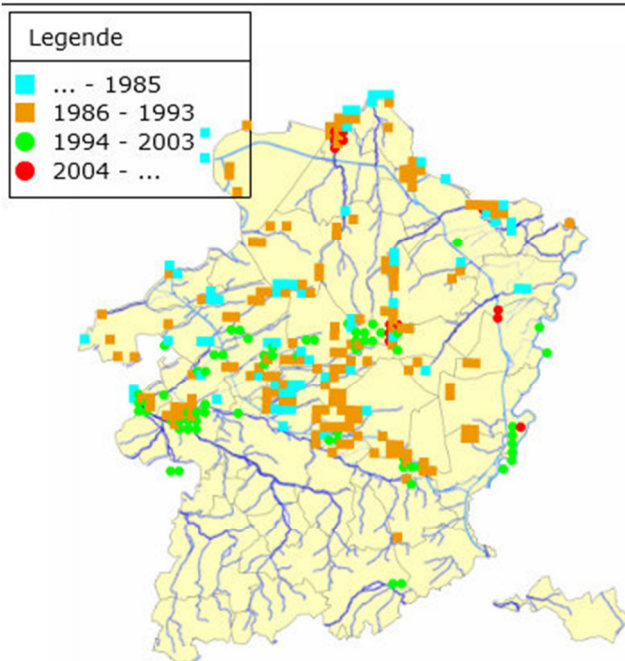
BE2221314 Hamonterheide, Hageven, Buitenheide, Stamprooierbroek en Mariahof

Blauwborst - *Luscinia svecica*

Het actuele voorkomen

De blauwborst komt verspreid broedend voor met in totaal zo'n 55-60 broedparen en zit onder andere in het Hageven en het complex Luysen-Mariahof-Stramprooierbroek, Smeetshof en Bergerven, Itterbeek en A-beek.

Luscinia svecica - Blauwborst

Figuur 0-19: Verspreiding van Blauwborst - *Luscinia svecica* (Bron www.biodiversiteitlimburg.be/atlas) **Potenties**

De blauwborst heeft een voorkeur voor iets verruigde rietvelden, rietsloten en gevarieerde moerassen. Enkele natte stukjes in een ruige vlakte zijn ook al voldoende. Doordat het voedsel vooral op de grond wordt gezocht, moeten in zijn leefgebied open plekken tussen de vegetatie aanwezig zijn (bv. modderstroken). Hier worden insecten en andere kleine diertjes van de bodem opgepikt. Daarnaast zijn ook verspreide struiken essentieel, omdat die gebruikt worden als zangpost. Recentelijk wordt de soort ook aangetroffen in brede wegbermen en in cultuurgewassen zoals koolzaadvelden.

Goede potenties zijn aanwezig zowel in de verlandingsvegetaties van de vijvers als in de beekvalleien met structuurrijke venige heiden of hooilanden.

Daarnaast heeft de Blauwborst ook potentie in landbouwgebied mits er behoorlijke slootkanten met roet, wilg of gagelstruweel is. Dit is bijvoorbeeld mogelijk in de randzone rond het Hageven.

De trend

Als je de verspreidingskaart op basis van de drie broedvogelatlassen op de website <http://www.biodiversiteitlimburg.be/atlas/> bekijkt, zie je dat in het SBZ-V een afname van Blauwborst heeft plaats gevonden.

INFORMATIEF DOCUMENT

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-44: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Blauwborst - *Luscinia svecica*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- Populatiegrootte	Overal voldoende tot goed	>60 broedparen per kernpopulatie: -> A
Habitatkwaliteit		
- biotoop	Overal voldoende tot goed	vochtige tot relatief droge, lage ruigtes, rietvelden en modderstroken van beken vijverranden, rijk aan insecten en andere kleine diertjes. Boorden van waterlopen met ruige vegetatie, laagveenmoerassen met wat struweel, verlandingszones van vijvers, vennen, kleiputten, rivierarmen; -> A/B
- vegetatie(structuur)	Overal voldoende tot goed	30 - 50% struiken per ha. Open plekken (met slijk) tussen vegetatie. Struiken (vooral wilgen of elzen) van 1 tot 2 m hoog; complete afwezigheid van hogere bomen -> B
- vegetatiehoogte	Overal voldoende tot goed	Vegetatie tussen de 50 cm en 2 m -> A/B
- waterniveau	Overal voldoende tot goed	Open water tot in de zomerperiode -> A
- oppervlakte	Overal voldoende tot goed	1,5 - 2 ha rietland of moerassige vegetatie-> B
- verstoring	Overal voldoende tot goed	Enkel zachte recreatie (bv. wandel- of fietspaden) in de wijde omgeving van nestplaats tijdens broedseizoen -> B
- beheer	Overal gedegradeerd	Niet-cyclisch of intensief maaibeheer; maaien in de Zomerperiode -> C

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van het criterium: beheer.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

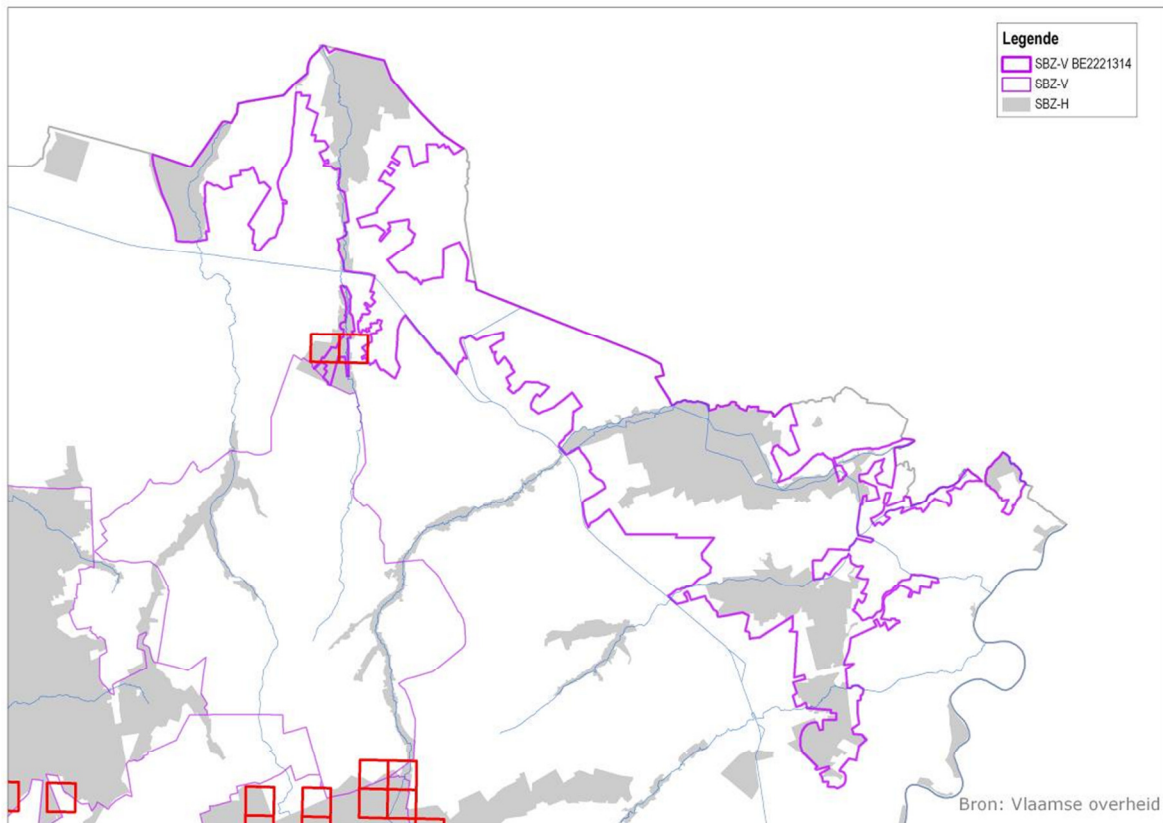
Populatie-doelstelling	Minimaal behoud van actuele populaties (55-60 BP). De realisatie van de benodigde leefgebieden behoeft geen extra leefgebied ten opzichte van wat al nodig is om andere doelen te bereiken
Kwaliteits-doelstelling	Grotendeels gedekt met de realisatie van kwaliteitsdoelstellingen voor Roerdomp, Porseleinhoen en Bruine kiekendief

Boomleeuwerik - *Lullula arborea*

Het actuele voorkomen

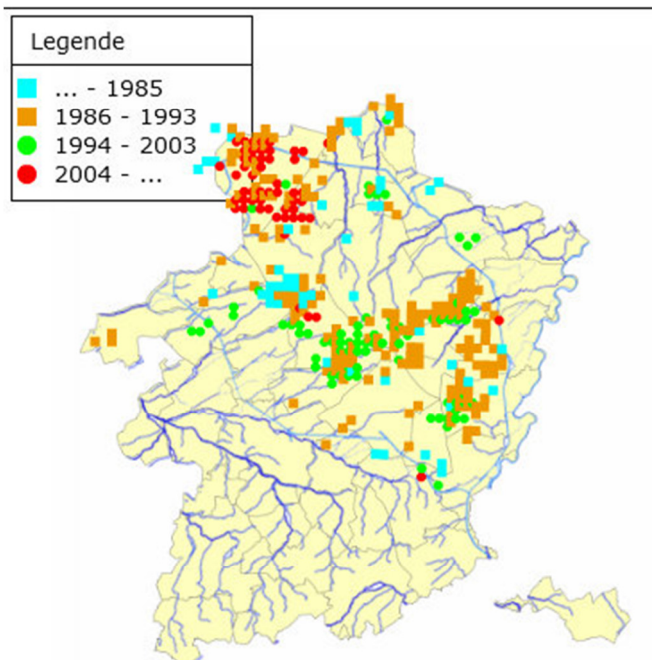
Boomleeuwerik komt onder andere voor in het Hageven, de Warmbeekvallei en het tussenliggend gebied en in Bergerven. In totaal komen er zo'n 25-29 broedparen voor binnen de gebieden. Voor een deel van de verspreidingsgegevens, zie figuur 0-19.

Op het Smeetshof is de soort recent (na 2005) verdwenen als broedvogel (1-2 broedparen).

Figuur 0-19: Verspreiding van Boomleeuwerik - *Lullula arborea*

Lullula arborea - Boomleeuwerik

Figuur 0-19: Verspreiding van Boomleeuwerik - *Lullula arborea* (Bron www.biodiversiteitlimburg.be/atlas)

Potenties

De boomleeuwerik is een vogel van zandige gebieden met verspreide bomen of struiken. Bij ons zijn dat heiden, kapvlaktes, aanplantingen en open naald- of gemengd parkachtig bos op zandige bodem, afgewisseld met open, korte vegetatie. De meeste tijd wordt doorgebracht op de grond waar op de vrij kale bodem naar voedsel wordt gezocht. Het voedsel bestaat vooral uit allerlei ongewervelden; in het voorjaar ook mals bladgroen en zaden van de grove den. In tegenstelling tot andere leeuweriken zit deze soort ook vaak open en bloot in bomen, struiken of op draden.

De trend

Als je de verspreidingskaart op basis van de drie broedvogelatlassen op de website <http://www.biodiversiteitlimburg.be/atlas/> bekijkt, zie je dat in het SBZ-V een afname van Boomleeuwerik heeft plaats gevonden

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-45: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Boomleeuwerik - *Lullula arborea*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- Populatiegrootte	Overal gedegradeerd	< 50 broedparen per kernpopulatie -> C
Habitatkwaliteit		
- biotoop	Overal voldoende tot goed	relatief open, droog en zonnig terrein dat schaars begroeid is met lage kruiden: heidegebieden, kapvlaktes, jonge bosaanplanten, onbeboste landduinen met verspreide boomgroei op droge zandige bodems: A
- Vegetatiestructuur	Overal voldoende tot goed	(IN HEIDE:) Mix van korte graszoden, hogere vegetatie en kale plekken: minder dan 20 % struiken en 5 tot 10 bomen (van 2 - 8 jaar oud) of posten per hectare; verhouding van 40 % korte vegetatie (<5 cm) tot 60 % hogere vegetatie (10 cm), in mozaïek met kale plekken van ongeveer 0.5 - 1 ha: A
- oppervlakte	Overal voldoende tot goed	5 - 10 ha geschikt habitat per broedpaar: B
- verstoring	Overal voldoende tot goed	enkel zachte recreatie (bv. wandel- of fietspaden) op enige afstand van broedgebied: B
- beheer	Overal gedegradeerd	begrazing voor 1 juni: C

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria: populatiegrootte en beheer.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

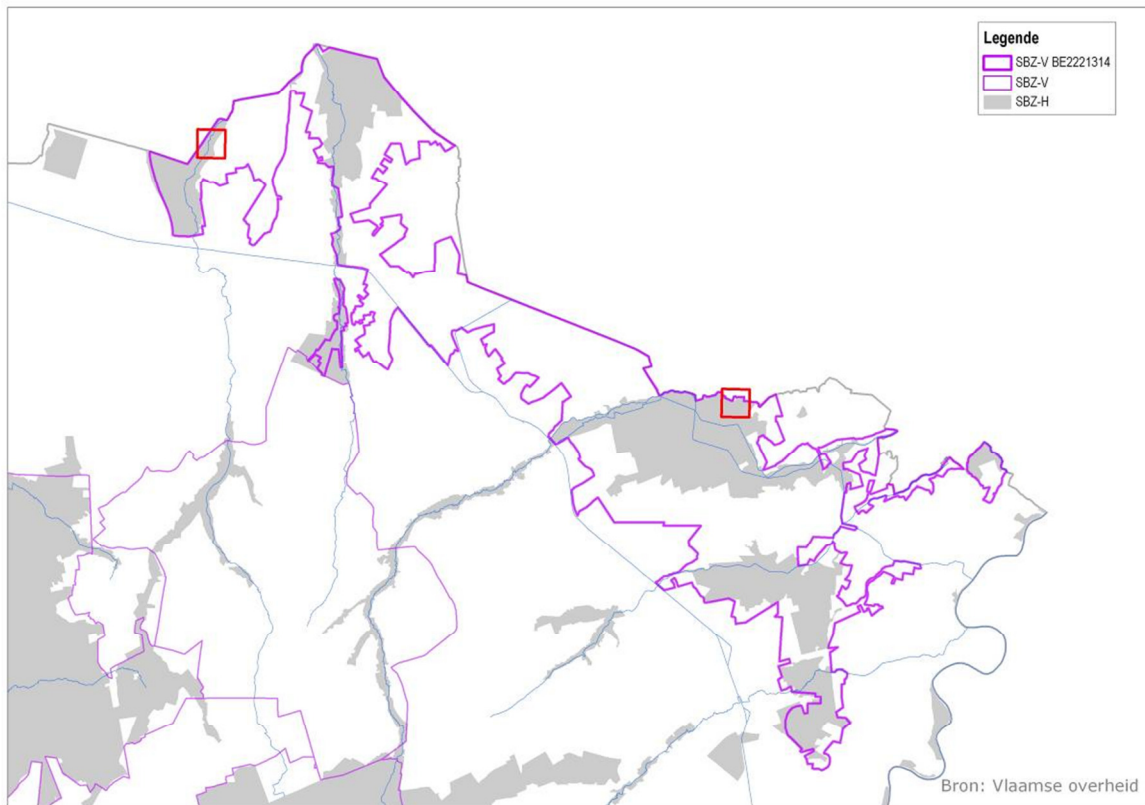
Populatie-doelstelling	Minstens behoud van de actuele populaties (25-29 BP).
Kwaliteits-doelstelling	Verbetering van de kwaliteit van de heide, landduin- en boshabitats in het Grenspark. Deze doelstelling spoort samen met de kwaliteitsdoelstellingen voor de habitats 2310, 2330, 4010, 4030, 9120 en 9190. Verder zijn de kwaliteitseisen: <ul style="list-style-type: none"> - Voldoende plekken open zand - Golvende bosranden in de overgang van bos naar heide - Open plekken in het bos - Sturing van de recreatie is belangrijk om voldoende broedrust te kunnen garanderen op potentiële broedplekken.

Bruine kiekendief - *Circus aeruginosus*

Het actuele voorkomen

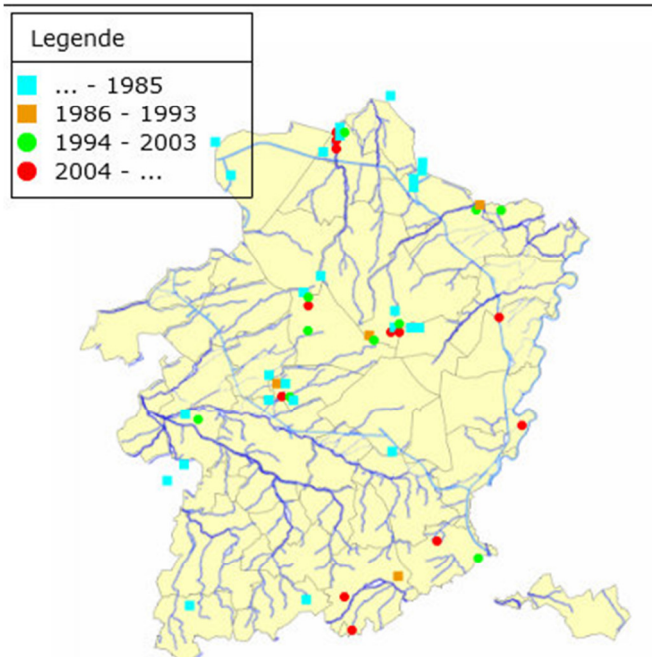
In het Hageven is Bruine kiekendief een regelmatige broedvogel (soms tot 2 broedparen). Deze probeert jaarlijks te broeden, maar het broedsucces is niet elk jaar succesvol. In de Luysen zijn er de laatste jaren regelmatig langdurig een vrouwtje Bruine kiekendief waargenomen soms in aanwezigheid met een mannetje. Maar er is nog niet met zekerheid een broedgeval waargenomen. De Bruine kiekendief wordt ook gemeld op Smeethof.

Voor de verspreidingsgegevens, zie figuur 0-20.

Figuur 0-20: Verspreiding van Bruine kiekendief - *Circus aeruginosus*

Circus aeruginosus - Bruine Kiekendief

Figuur 0-19: Verspreiding van Bruine kiekendief - *Circus aeruginosus* (Bron www.biodiversiteitlimburg.be/atlas)

Potenties

De bruine kiekendief is een soort van open landschappen met grote moeras- en rietvegetaties. Als nestplaats dienen voornamelijk grote rietvelden langs kreken, meren of plassen, maar jaarlijks wordt ook gebroed in graanculturen en graslanden. Het nest wordt gemaakt op een droge hoop plantenresten in de natte vegetatie. Als foerageergebied wordt het volledige landschap gebruikt, inclusief akker- en weiland. Bij het jagen worden naast moerassen en rietvelden ook lijnvormige elementen afgevlagen zoals rietkragen langs perceelsranden waar hij van op geringe hoogte op een prooi duikt.

De vijvers in Hageven en Luysen/Stramprooierbroek hebben een goede potentie als broedgebied voor de soort. Het omliggende landschap met zijn graslanden, heiden en akkers heeft een goede potentie om te ontwikkelen als foerageergebied voor de soort. Voor de agrarische gebieden heeft de soort meer dan twee meter brede rietkragen of andere randzones langs graslanden of korenvelden. Dus ook hier zijn potenties aanwezig. Ook op Smeethof zijn er potenties voor de soort.

De trend

Als je de verspreidingskaart op basis van de drie broedvogelatlassen op de website <http://www.biodiversiteitlimburg.be/atlas/> bekijkt, zie je dat in het SBZ-V een afname van Bruine kiekendief heeft plaats gevonden

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-46: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Bruine kiekendief - *Circus aeruginosus*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- Populatiegrootte	Overal gedegradeerd	< 20 broedparen per Kernpopulatie: C
- Broedsucces	Overal gedegradeerd	jaarlijks gemiddeld < 1,9 uitgevlogen jongen per nest in een gebied gedurende de laatste 5 jaar: C
Habitatkwaliteit		
- biotoop	Overal gedegradeerd	Kwaliteit foerageergebied en hoeveelheid voedsel ontoereikend: C
-Vegetatie (structuur)	Overal voldoende tot goed	Minder dan 10 bomen per ha: A/B
- waterniveau	Overal voldoende tot goed	Fluctuaties < 10 cm tijdens broedseizoen; voldoende hoog waterniveau op nestplaats tijdens broedseizoen, als barrière tegen grondpredatoren: A/B
- oppervlakte	Overal gedegradeerd	[foerageergebied] < 100 ha geschikt foerageergebied per Broedpaar: C
- verstoring	Overal voldoende tot goed	Enkel zachte recreatie in wijdere omgeving (< 600m) van nestplaats (bv. wandelen, fietsen, ...): B
- beheer	Overal voldoende tot goed	Minstens 30 % van rietveld niet gemaaid (cyclisch beheer). 70 % van rietveld niet ouder dan 6 jaar. : A/B

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria: populatiegrootte, broedsucces, biotoop en oppervlakte.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Populatie-doelstelling	<p>Herstel van de populatie binnen het SBZ-complex tot minimum 4 broedparen, waarvan 2 broedparen in het Hageven en 2 broedparen in het gebied Stamprooierbroek/Luysen/Zig.</p> <p>De realisatie van deze leefgebieden behoeft geen extra leefgebied ten opzichte van wat al nodig is om andere doelen te bereiken.</p> <p>Tot het leefgebied kan worden gerekend: voldoende grote entiteiten van vijver- en moerascomplexen en open vegetaties (heiden en graslanden), en voldoende kwalitatieve open ruimte rond de broedgebieden als foeragegebied.</p>
Kwaliteits-doelstelling	<p>Broedgebied:</p> <p>De kwaliteitseisen worden gedekt door de kwaliteitsdoelstellingen voor de leefgebieden van Roerdomp, Woudaap en Porseleinhoen.</p> <p>Foerageergebied:</p> <p>Er is een herstel nodig van de kwaliteit van het foerageergebied (voldoende kwalitatieve open ruimte) rondom de broedgebieden, in het bijzonder in de volgende gebieden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gebied Veldhoven (omgeving Smeethof en langsheen de Raambeek) - open ruimte ten oosten van het Hageven richting Achelse kluis <p>In concreto komt dit neer op een behoud of herstel van vochtige weilanden (rbbhc, rbbhf, rbbmc, rbbms), bloemrijke graslanden en cultuurlanden met veel voedselaanbod (muisen, konijnen, ...) en kleine landschapselementen. Per koppel Bruine kiekendief is ongeveer 200 ha kwalitatief foerageergebied noodzakelijk.</p>

Grauwe klauwier - *Lanius collurio*

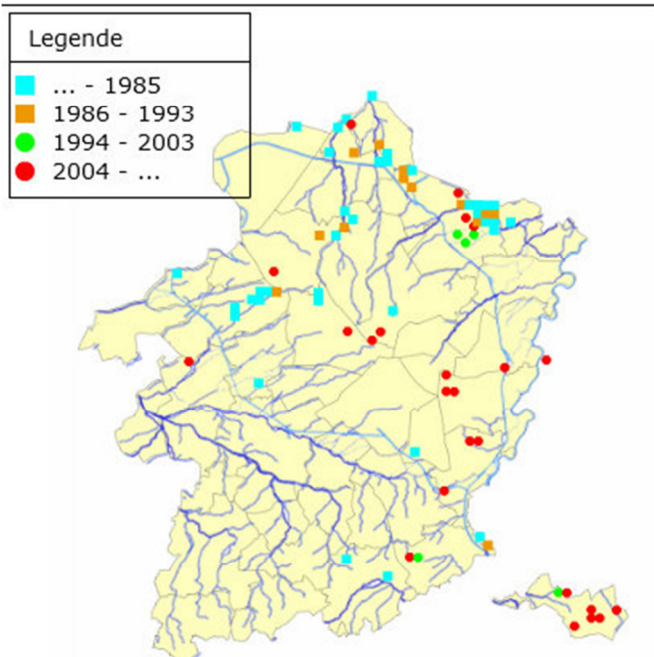
Het actuele voorkomen

In Sint-Maartensheide is(zijn) er jaarlijks één tot twee broedpa(a)r(en) aanwezig.

In 1991 en 1993 kwam de soort ook tot broeden in de Brand. Daarna werd de Grauwe klauwier enkel nog op trek vastgesteld.

In 2010 was er ook een broedpaar in Buitenheide en in het Smeethof (BE2221314). In Buitenheide is het broedgeval van Grauwe klauwier verstoord geweest door modelvliegers tijdens het broedseizoen.

Lanius collurio - Grauwe Klauwier

Figuur 0-19: Verspreiding van Grauwe klauwier - *Lanius collurio* (Bron www.biodiversiteitlimburg.be/atlas)

Potenties

Grauwe klauwieren broeden in kleinschalige, gevarieerde, halfopen tot open cultuurlandschappen met een rijke flora en fauna waar structuurrijke vegetaties van doornstruwelen, bosjes en alleenstaande struiken domineren. Bloemrijke hooilanden en vloeiveiden met veel hagen, inclusief tal van doornstruiken als meidoorn, Sleedoorn en Hondсроos, behoren in Vlaanderen tot de belangrijkste broedbiotopen. In het territorium zijn altijd enkele doornstruiken of prikkeldraad vereist om prooien op vast te spiesen (grote insecten, muizen, hagedissen en kleine vogels). De grootte van de prooivoorraad van de mannetjes zou de vrouwtjes leiden bij het kiezen van een partner. Als nestplaats dienen brede, dichte doornstruiken.

Potenties zijn er aanwezig in Sint-Maartensheide, Smeetshof, Buitenheide nabij de Achelse Kluis, Bergerven en de Brand.

De trend

In 1995 werden nog 8 broedterritoria ingenomen (Hermans 1995). Op de Sint-Maartensheide bevond zich de laatste Vlaamse broedpopulatie waarna de populatie in elkaar stortte tot in 1998 het laatste succesvolle broedpaar werd opgetekend. Na herstel van een deel van het kleinschalig cultuurlandschap komen jaarlijks één tot twee paren tot broeden sinds 2004. De trend is dus negatief. Dit is ook terug te vinden als je de verspreidingskaart op basis van de drie broedvogelatlassen op de website <http://www.biodiversiteitlimburg.be/atlas/> bekijkt, zie je dat in het SBZ-V een afname van Grauwe klauwier heeft plaats gevonden

INFORMATIEF DOCUMENT

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-47: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort *Grauwe klauwier* - *Lanius collurio*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- Populatiegrootte	Overall gedegradeerd	< 20 broedparen per Kernpopulatie: C
Habitatkwaliteit		
- biotoop	Overwegend voldoende tot goed	Landschap met mozaïekachtige opbouw, veel verschillende vegetatietypen en grote structuurrijkdom: zonnige, beschutte, warme en droge terreinen met verspreide doornstruiken of lage bomen afgewisseld met open plekken met kort gras, heide of nauwelijks begroeide grond. Verruigde, kruidenrijke, insectenrijke percelen; bloemrijke hooilanden; houtwallen, hagen (vooral van doornstruiken); doornstruiken aan bosranden. Doornen nodig voor het opspietsen van prooien. A/B
- aanwezigheid lijnvormige elementen/ kleine landschapselementen	Overwegend voldoende tot goed	meerdere hagen van ≥ 1 m hoog, ongeveer 1 m breed en in totaal ongeveer 500 m lang per gebied van 10 ha; hagen niet aaneengesloten (om uitzicht over territorium te bewaren); enkele struiken van 1,5 tot 3 m hoog op 20 tot 40 m van het nest A/B
- voedselaanbod	Overwegend voldoende tot goed	kleiner aanbod van insecten, maar daarnaast wel ruim en gevarieerd aanbod van spinnen, hooiwagens, kleine zoogdieren (muizen, spitsmuizen, vlermuizen, ...), jonge zangvogels, libellen, slakken, hagedissen, amfibieën (padden, kikkers, salamanders): B
- oppervlakte	Overall gedegradeerd	< 100 ha geschikt habitat per cluster van 20 broedparen: C
- verstoring	Overwegend voldoende tot goed	Enkel zachte recreatie (wandelaars, fietsers, ...) op daarvoor voorziene paden in de wijde omgeving van nestplaats: B
- beheer	Overwegend voldoende tot goed	extra uitkijkposten voorzien door om de 12 m een weidepaal te plaatsen; plaatsen van veel dode takken of prikkeldraad; fragmenteren van hagen en houtwallen (zie schetsen in referentie). Groot deel van het broedgebied (in landbouwgebied) begraasd: B

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria: populatiegrootte en oppervlakte.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

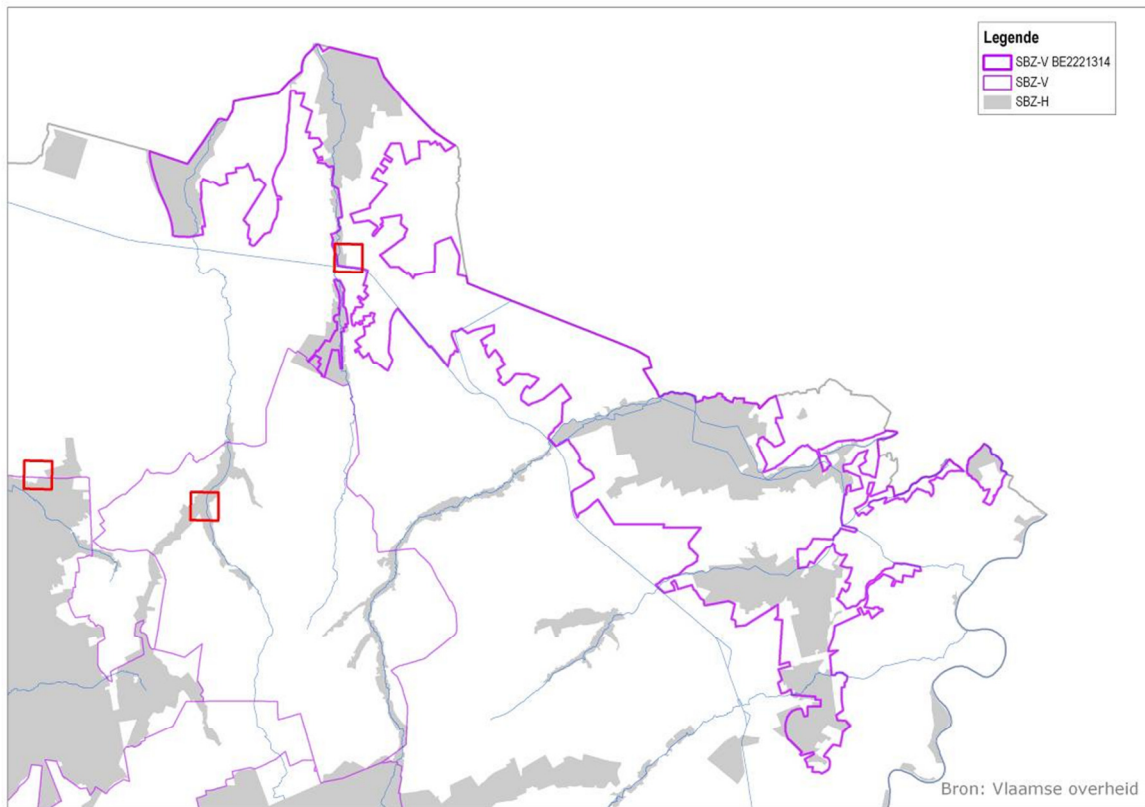
Populatie-doelstelling	<p>Actueel 1 -3 broedpa(a)r(en). Uitbreiding tot een kernpopulatie in Noordoost-Limburg van 10 BP in Sint-Maartensheide en 10 BP in Itterbeek-Brand.</p> <p>Voor het behalen van een goede staat van instandhouding wordt er 120-130 ha extra leefgebied (kamgraslanden en rbbps) voorzien (via effectieve uitbreiding) in Sint-Maartensheide en Itterbeek-Brand bovenop de eerder in het rapport benoemd oppervlaktes Europees te beschermen habitats (6510, 6230) om in totaal tot twee kernen van elk ongeveer 100 ha geschikt leefgebied te komen. De twee kernen dienen wel met elkaar verbonden te worden door een voldoende dicht netwerk van kleine landschapselementen. Dit houdt enerzijds het herstel in en maar mogelijk de ontwikkeling van kleine landschapselementen.</p> <p>Behoud van telkens elk één broedpaar Aan de watering 'De Holen' en het Smeethof (beiden enkel SBZ-V)</p>
Kwaliteits-doelstelling	<p>Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied naar bloemrijke en insectenrijke graslanden.</p> <p>Instandhouding, herstel en ontwikkeling van kleinschalig, relatief extensief beheer landbouwgebied met een grote dichtheid aan lage, kleine landschapselementen met aandacht voor braamstruweel. Het streefbeeld is een landbouwlandschap met 5-10% extensief beheerde elementen.</p> <p>Zo veel mogelijk vermijden van gebruik van bestrijdingsmiddelen met het oog op diverse (grote) insectenfauna.</p>

IJsvogel - *Alcedo atthis*

Het actuele voorkomen

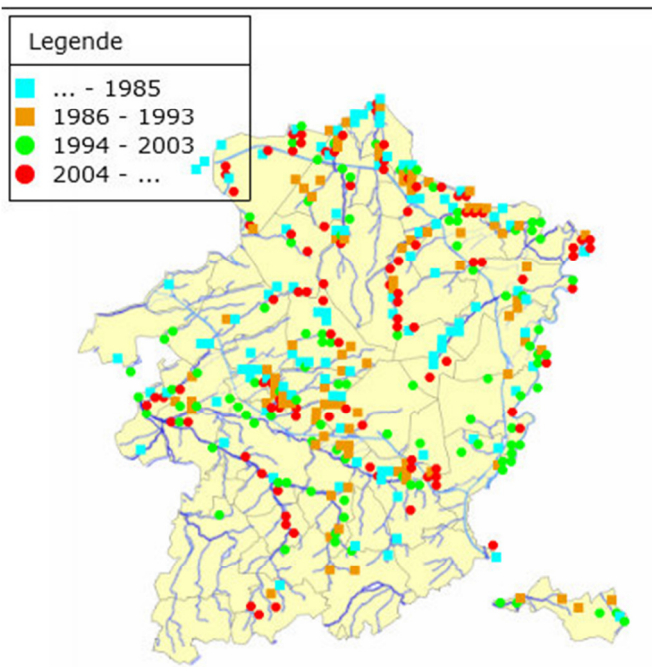
De ijsvogel is de laatste jaren sterk toegenomen door de opeenvolgende zachte winters. Maar de afgelopen strenge winter zal dan weer voor een afname van de populatie hebben gezorgd. Sterke fluctuaties in de aantallen zijn echter kenmerkend voor deze soort. De soort komt verspreid voor in binnen het Vogelrichtlijngebied met een totaal van ongeveer 30-35 broedparen.

Voor een deel van de verspreidingsgegevens, zie figuur 0-21.

Figuur 0-21: Verspreiding van IJsvogel - *Alcedo atthis*

Alcedo atthis - Ijsvogel

Figuur 0-19: Verspreiding van Ijsvogel - *Alcedo atthis* (Bron www.biodiversiteitlimburg.be/atlas)

Potenties

De ijsvogel is strikt gebonden aan zuiver, ijsvrij, visrijk, traag stromend water. Steile, zandige natuurlijke oeverwanden of wortelgestellen van omgevallen bomen langs beken, rivieren en in mindere mate langs vijvers vormen de favoriete broedhabitat. Hier nestelt hij in een verticale zandwand of in het wortelgestel van een omgevallen boom. Er wordt een lange gang van ongeveer één meter uitgegraven met op het einde een rond nesthol, waarin de jongen op een bedje van visgraten grootgebracht worden. Het broeden begint al zeer vroeg op het jaar, waardoor in sommige jaren tot 3 legsels kunnen worden grootgebracht. Overhangende takken zijn essentieel als uitvalsbasis bij het foerageren. Het vissen gebeurt meestal van op een tak boven het water, van waar loodrecht tot onder het wateroppervlak naar prooien gedoken wordt. Het voedsel bestaat vooral uit allerlei visjes zoals stekelbaars, alver, blei en voorn, maar ook libellenlarven, watertorren, kokerjuffers, kleine amfibieën en zoetwatergarnalen staan op het menu. Het broeden en jachtterrein kunnen tot enkele kilometers uit elkaar liggen.

Door de talrijke aanwezigheid van vijvers en beeklopen hebben het deelgebied 1 een goede potentie voor de soort.

De trend

De ijsvogel is de laatste jaren sterk toegenomen door de opeenvolgende zachte winters. Maar de afgelopen strenge winter zal dan weer voor een afname van de populatie hebben gezorgd. Sterke fluctuaties in de aantallen zijn echter kenmerkend voor deze soort.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-48: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort IJsvogel - *Alcedo atthis*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- Populatiegrootte	Overal voldoende tot goed	>30 broedparen per kernpopulatie -> A
Habitatkwaliteit		
- Biotoop	Overal voldoende tot goed	vijvers, meren, beken, rivieren met combinatie van geschikte nestgelegenheid (steile, natuurlijke oevers of wortelgestellen van omgevallen bomen) langs geschikte foerageergebieden (visrijke waterhabitats) -> A/B
- waterkwaliteit	Overal voldoende tot goed	voldoende helder water -> B
- voedselaanbod	Overal voldoende tot goed	groot aanbod van kleine, smalle vissen (bij voorkeur 4 - 6 cm groot): -> A
- oppervlakte	Overal voldoende tot goed	0,2- 4 km geschikte oevers (van rivieren, beken of vijvers) per broedpaar: -> B
- verstoring	Overal voldoende tot goed	verstoring nabij de nestplaats tijdens broedseizoen; -> C
- beheer	Overal voldoende tot goed	inrichting, herstel of behoud van natuurlijke oevers, met plaatstelijk steile, bij voorkeur zandige wanden van ≥ 80 cm hoog en ≥ 5 m lang -> B

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria: versterking.

INFORMATIEF DOCUMENT

INFORMATIEF DOCUMENT

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

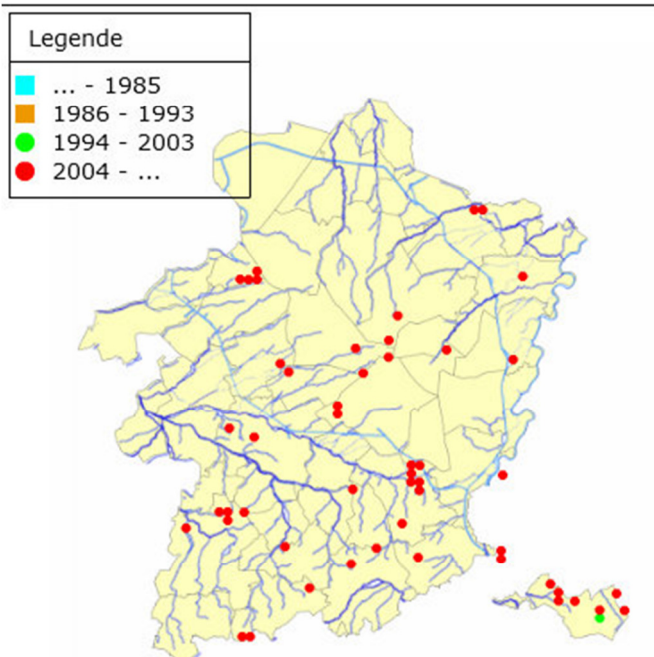
Populatie-doelstelling	Minimaal behoud van de actuele populaties (30-35 BP). Een tijdelijke natuurlijke afname van de aantallen na strenge winters is aanvaardbaar.
Kwaliteits-doelstelling	Kwalitatief goed ontwikkeld leefgebied bestaande uit: <ul style="list-style-type: none"> - natuurlijke oevers met plaatselijk steile bij voorkeur zandige wanden - voldoende helder water - groot aanbod aan kleine vissen - geschikte foerageergebieden met visrijke waterhabitats

Middelste bonte specht - *Dendrocopos medius*

Het actuele voorkomen

De Middelste bonte specht is soort die de laatste jaren meer en meer wordt waargenomen. Er zijn waarnemingen bekend van in Mariahof, in Masyen in Jagersborg. Verspreid over het hele vogelrichtlijngebied zullen ongeveer 5-10 broedparen voorkomen.

Dendrocopos medius - Middelste Bonte Specht

Figuur 0-19: Verspreiding van Middelste bonte specht - *Dendrocopos medius* (Bron www.biodiversiteitlimburg.be/atlas)

Potenties

De soort is gebonden aan oude, structuurrijke loofbossen met loofhout met een ruwe stam zoals bv. eik, iep en els en met dood hout waarin zich heel wat grote insecten kunnen ophouden. Loofbossen op rijke bodem in het laagland hebben de voorkeur, maar hierbuiten komt de soort ook voor in bossen met voldoende dikke bomen (35 cm diameter op borsthoogte) en veel dode zijtakken begroeid met mossen en korstmossen. Zoals de andere spechten is het een holenbroeder. Het nest wordt uitgehakt in vermolmde of rotte plekken van oude bomen. Het voedsel bestaat uit insecten die vooral opgespoord worden op ruwe schors en tussen de bladeren, aangevuld met o.a. boomsappen.

Alle grote boscomplexen met loofbomen binnen dit SBZ hebben potenties voor de soort.

De trend

De Middelste bonte specht is soort die de laatste jaren meer en meer wordt waargenomen. De trend is dus positief. Als je de verspreidingskaart op basis van de drie broedvogelatlassen op de website <http://www.biodiversiteitlimburg.be/atlas/> bekijkt, zie je dat in het SBZ-V een toename van Middelste bonte specht heeft plaats gevonden

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-49: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Middelste bonte specht - *Dendrocopos medius*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- populatiegrootte	Overal gedegradeerd	< 20 broedparen per kernpopulatie -> C
- Afstand tot nabije populaties	Overal voldoende tot goed	3 - 9 km: B
Habitatkwaliteit		
- Biotoop	Overal gedegradeerd	jonge loofbossen (met weinig dood hout): C
- structuur	Overal voldoende tot goed	bomen 20 - 35 cm diameter op borsthoogte: B
- aanwezigheid dood hout	Overal gedegradeerd	weinig of geen dood hout aanwezig (nodig voor het uithakken van nestholten): C
- Oppervlakte	Overal voldoende tot goed	eikenbossen: 5 - 10 ha oud eikenbos; andere loofbossen: 30 - 40 ha oud loofbos, al of niet met Eiken: B
- Verstoring	Overal voldoende tot goed	enkel lichte recreatie (wandelen, fietsen,...) in de wijde omgeving van de nestplaats: B

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria: populatiegrootte, biotoop en aanwezigheid dood hout.

INFORMATIEF DOCUMENT

INFORMATIEF DOCUMENT

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

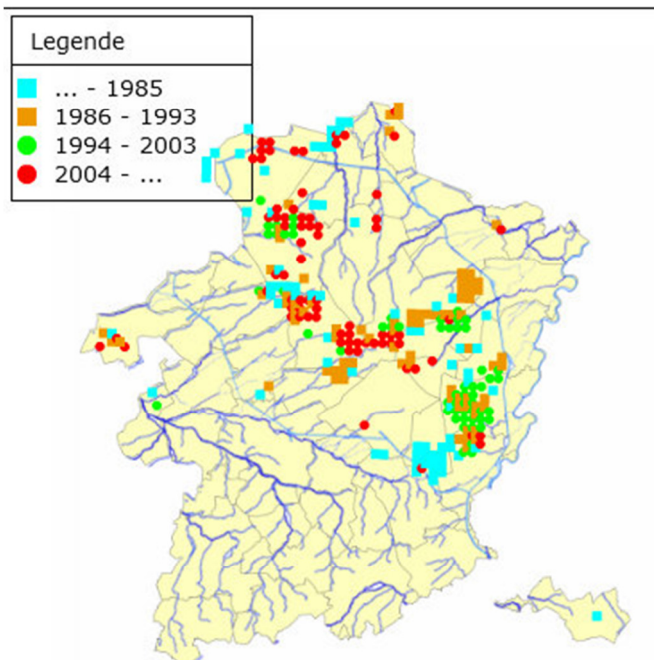
Populatie-doelstelling	Minstens behoud van de actuele broedparen (5-10 BP). Er is geen extra oppervlakte leefgebied nodig. Deze doelstelling is gedekt door de doelstellingen van de boshabitats.
Kwaliteits-doelstelling	Kwaliteitsdoelstellingen grotendeels gedekt door de doelstellingen van de boshabitats 9120 en 9190. Belangrijk zijn tevens het n, het algemene bewarend beleid ten aanzien van oude en dikke bomen, in het bijzonder inlandse eiken (of andere loofhoutsoorten met ruwe stam) en het verhogen van het aandeel dood hout

Nachtzwaluw - *Caprimulgus europaeus*

Het actuele voorkomen

Broedgevallen zijn bekend van in het Hageven, Bergerven, Royerheide en Solterheide in Bree en in de buurt van Achelse Kluis. In totaal zijn er zo'n 25-27 broedparen bekend van het vogelrichtlijngebied.

Caprimulgus europaeus - Nachtzwaluw

Figuur 0-19: Verspreiding van Nachtzwaluw - *Caprimulgus europaeus* (Bron www.biodiversiteitlimburg.be/atlas)

Potenties

De nachtzwaluw is een vogel van structuurrijke (oude) heidegebieden met een geleidelijke overgang naar open tot halfopen bossen op zandgrond met brede zandvlakten of -paden. Er wordt ook genesteld in kapvlaktes. Het nest bevindt zich steeds op de grond. In de schemering en 's nachts wordt er gejaagd op insecten zoals nachtvinders, muggen en kevers, die met wijd opengesperde bek gevangen worden.

Een goede potentie is aanwezig in BE2200032-1 en BE2200032-2.

De trend

Uit het artikel van het LIKONA jaarboek van 2004: Broedvogels in Limburg: drie verspreidingsatlassen later (Gabriëls, J., Stevens, J.; 2004) blijkt er ook een negatieve trend te zijn tussen de eerste (1985) en tweede (1994) broedvogelatlas voor heel Limburg. Als je de verspreidingskaart op basis van de drie broedvogelatlassen op de website <http://www.biodiversiteitlimburg.be/atlas/> bekijkt, zie je dat in het SBZ-V een afname van Nachtzwaluw heeft plaats gevonden.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-50: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Nachtzwaluw - *Caprimulgus europaeus*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- populatiegrootte	Overal voldoende tot goed	> 30 broedparen per kernpopulatie: A
Habitatkwaliteit		
- Biotoop	Overal voldoende tot goed	structuurrijke (oude) heidelandschappen met een geleidelijke overgang naar open tot halfopen (dennen)bossen op zandgrond met brede zandvlakten of -paden; open, zandige ruimten en onbegroeide plekken zijn essentieel. A
- structuur	Overal voldoende tot goed	verspreide bomen en struiken: Den en vooral Berk in heidevelden; 10- 50 jonge bomen tot 3 m hoog per hectare; minder dan 50 % boombedekking en open plekken met een diameter van 80 tot 100 m; Ononderbroken zicht over minimum 50m. Aanwezigheid van kale plekken met een diameter van 2 meter. Kale plekken maken 10 tot 20 % van het terrein uit in de broedperiode. A/B
- vegetatiehoogte	Overal voldoende tot goed	bepaalde delen van de kruidlaag < 60 cm hoog in het gebied: A/B
- Randzones	Overal gedegradeerd	Onvoldoende bufferzone tussen bos en heidegebied (<20m breed en over >30% van het rand van het broedgebied: C
- Oppervlakte	Overal voldoende tot goed	≥ 50 ha mozaïek van heide en naaldbossen (met brede zandpaden) per broedpaar: A
- Verstoring	Overal voldoende tot goed	Enkel zachte recreatie (fietsen, wandelen, ...) in de wijde omgeving van nestplaats: B

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van het criterium: randzones.

INFORMATIEF DOCUMENT

INFORMATIEF DOCUMENT

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Populatie- doelstelling	Minstens behoud van de actuele populaties (25-27 BP).
Kwaliteits- doelstelling	Deze worden grotendeels gedekt door de kwaliteitsdoelstellingen van Boomleeuwerik (Zie daar).

INFORMATIEF DOCUMENT

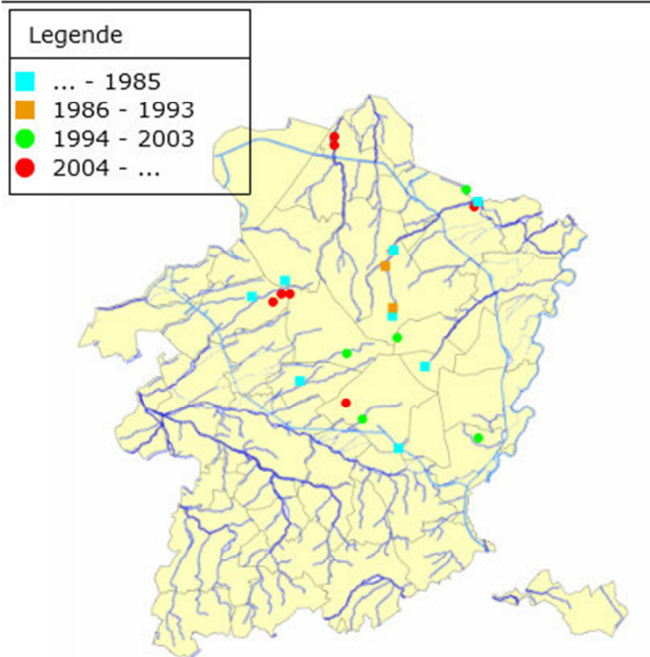
INFORMATIEF DOCUMENT

Porseleinhoen – *Porzana porzana*

Het actuele voorkomen

Door zijn verborgen levenswijze en het feit dat ze hoofdzakelijk 's nachts roepen is het moeilijk om de exacte aantallen binnen het Vogelrichtlijngebied te bepalen. Er worden echter bijna jaarlijks 4-5 broedgevallen geconstateerd in de Luysen, de Zig, Smeetshof en Hageven.

Porzana porzana - Porseleinhoen

Figuur 0-19: Verspreiding van Porseleinhoen – *Porzana porzana* (Bron www.biodiversiteitlimburg.be/atlas)

Potenties

Deze soort leeft in riet- en zeggenmoerassen met een gevarieerd reliëf en een vrij stabiele waterstand. Er moet altijd voldoende plaats zijn om tussen de vegetatie op de bodem te kunnen lopen. Soms lopen ze uit de vegetatie op de slikrandjes langs het water. Het voedsel bestaat grotendeels uit insecten en weekdieren, die worden gevangen tussen de vegetatie en op de slikranden. Het nest wordt gemaakt in een zeggen- of pitruspol in ondiep water. In Vlaanderen komt de soort vooral voor in moerassen, turfputten, ondergelopen weiden, sterk begroeide vijverranden of verlandende waters.

Grote zeggenvegetaties, rietvelden, ondergelopen graslanden zijn ideaal als biotoop. Tal van vijvers en vennen, hooilanden of zeggenvegetaties in de valleien van de Abeek hebben een goede potentie om te ontwikkelen als broedbiotoop voor de soort.

De trend

Als je de verspreidingskaart op basis van de drie broedvogelatlassen op de website <http://www.biodiversiteitlimburg.be/atlas/> bekijkt, zie je dat in het SBZ-V een toename van Porseleinhoen heeft plaats gevonden.

INFORMATIEF DOCUMENT

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-5.: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Porseleinhoen – *Porzana porzana*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- Populatiegrootte	Overal gedegradeerd	< 20 broedparen per kernpopulatie: C
Habitatkwaliteit		
- Biotoop	Overal voldoende tot goed	vrij grote tot grote moerassen waarin droge oeverzones en diep water worden afgewisseld door zones met ondiep water en geschikte vegetatie hier en daar: B
-Vegetatie (structuur)	Overal voldoende tot goed	Minstens 30% van rietbed ongemaaid, rest niet ouder dan 6 jaar. Minder dan 10 bomen per ha.: A/B
- waterniveau	Overal voldoende tot goed	relatief stabiel, voldoende hoog waterniveau tijdens broedseizoen (geen abrupte fluctuaties van ≥ 10 cm): A
- Diepte	Overal voldoende tot goed	permanent natte situatie van < 15cm diep: A
- waterhuishouding	Overal voldoende tot goed	Waar natuurlijk waterpeilbeheer ontbreekt, kan worden gekozen voor het kunstmatig regelen van het peil en de waterdynamiek.: B
- voedselrijkheid	Overal voldoende tot goed	eutrofe of mesotrofe plassen: A/B
- oppervlakte	Overal voldoende tot goed	15 - 30 ha geschikt habitat per broedpaar: B
- verstoring	Overal voldoende tot goed	enkel zachte recreatie (bv. wandelpaden) in wijdere omgeving van nestplaats: B

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van het criterium: populatiegrootte.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

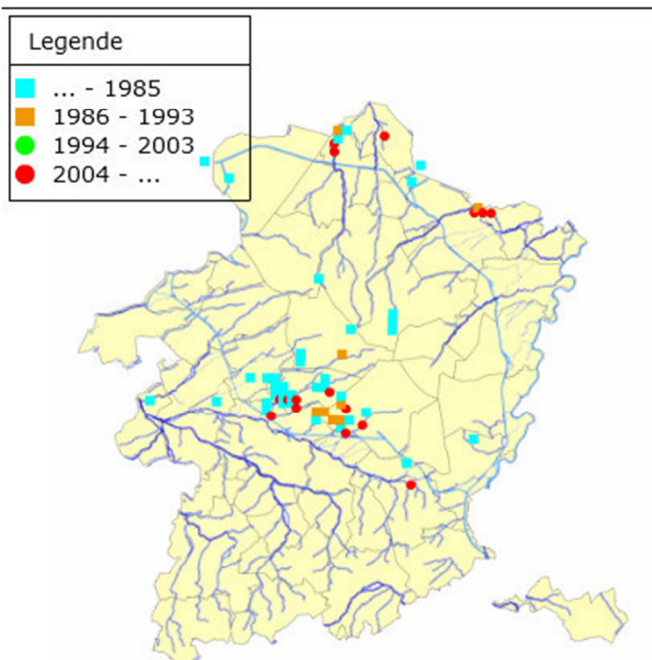
Populatie-doelstelling	<p>Uitbreiding van de populatie tot 5-6 broedparen in het complex Stamprooierbroek, Luysen-Zig en het Smeethof. Dit betekent een uitbreiding met 1-2 broedparen bovenop de actuele 4-5 broedparen.</p> <p>Naast de vooropgestelde oppervlaktes van de Europees beschermde habitattypes en het leefgebied van Roerdomp, is hiervoor een uitbreiding van het huidige leefgebied (grote zeggenvegetaties, jonge gemaaide rietlanden, en/of lage grazige vegetaties in permanent ondiep water) nodig met met 5-10 ha (zeggenvetaties) in het complex Stamprooierbroek, Luysen en Zig (binnen het SBZ-H), vooral door omvorming.</p>
Kwaliteits-doelstelling	<p>Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied tot kwalitatief goed ontwikkeld leefgebied bestaande uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - specifieke inrichting en beheer (Grote zeggenvegetaties, ondiepe oevervegetaties, jong rietland, dotterbloemgraslanden ...) met overgangszones naar natte graslanden; stabiel grondwaterpeil rond maaiveldniveau met weinig fluctuaties (op zijn minst in de eerste helft van het broedseizoen op of boven maaiveld) - voldoende rust

Roerdomp - *Botaurus stellaris*

Het actuele voorkomen

Roerdomp is een regelmatige broedvogel in het Hageven (BE2200032-1), Luysen, Grootbroek en Stramprooierbroek (BE2200033-1). Er is ook een waarneming bekend van in den Tomp (BE2200032-2). In het deelgebied van Hageven (BE2200032-1) zijn er zelfs jaren met 3 broedparen bekend.

Botaurus stellaris - Roerdomp

Figuur 0-19: Verspreiding van Roerdomp - *Botaurus stellaris* (Bron www.biodiversiteitlimburg.be/atlas)

Potenties

De roerdomp broedt bij voorkeur in uitgestrekte, voldoende natte rietmoerassen met zuiver water en een stabiele waterstand. In de winter komt hij ook in grote zeggenvegetaties en natte ruigtes voor. Hij houdt zich overdag goed verscholen in de moerasvegetatie, waar hij volledig vertrouwt op zijn verenkleed om onopgemerkt te blijven. Bij benadering neemt hij bovendien een paalhouding aan zodat hij volledig opgaat in de omgeving. Het foerageren gebeurt 's morgens vroeg en 's avonds langs meer open water. Het voedsel bestaat vooral uit visjes, amfibieën en ongewervelden.

De vijvers in het Hageven, Luysen-Grootbroek-Zig, Smeethof, Mariahof en de Zig hebben potenties.

De trend

Er bestaan geen concrete monitoringsgegevens om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van dit leefgebied in beeld te brengen. Als je de verspreidingskaart op basis van de drie broedvogelatlassen op de website <http://www.biodiversiteitlimburg.be/atlas/> bekijkt, kan je niet direct afleiden of er een toe- of afname van Roerdomp heeft plaats gevonden binnen SBZ-V.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-52: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Roerdomp - *Botaurus stellaris*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- populatiegrootte	Overal gedegradeerd	< 20 broedparen per kernpopulatie: C
- afstand tot nabije populatie	Overal gedegradeerd	≥ 35 km: C
Habitatkwaliteit		
- Biotoop	Overal voldoende tot goed	Halfopen tot open waterrijke, aaneengesloten moerassen met overjarige, brede waterrietzones (25- 100 m breed), met enkele overgangszones riet-water of riet-grasland: B
- structuur	Overal voldoende tot goed	Periodiek geïnundeerd of permanent in water staand rietland (riet, lisdodde) van minimaal enkele jaren oud, waar ophoping van oude stengels ('kniklaag') heeft plaatsgevonden, of een onderlaag aanwezig is van grote zeggen ('zeggenbult'); oppervlakte lage moerasvegetatie en oud plantenmateriaal als onderlaag 0,5- 1 ha (per broedpaar); oppervlakte overjarig riet/lisdodde 0,5-2 ha (per broedpaar): B
- Randzones	Overal voldoende tot goed	0,5 - 1,5 km geschikte randzones van waterrietvelden per territorium: B
- Openheid	Overal voldoende tot goed	open water beslaat ≥ 30% van het broedbiotoop.: A/B
- Diepte	Overal voldoende tot goed	Vijvers en waterlopen tot 2.5 m diep in het midden en een ondiepere zone (10 -30 cm diep/5 m breed) aan minstens één Rand: A/B
- waterhuishouding	Overal voldoende tot goed	waar natuurlijk waterpeilbeheer ontbreekt, kan het peil kunstmatig geregeld worden zodat er lage zomer- en hoge winterpeilen zijn: B
- waterkwaliteit	Overal voldoende tot goed	(vrij) helder water: B
- Oppervlakte	Overal voldoende tot goed	30 - 50 ha geschikt rietland per broedpaar: B
- Verstoring	Overal voldoende tot goed	herhaalde menselijke verstoring in buurt nestplaats: C
- Beheer	Overal voldoende tot goed	periodiek maaien van riet in het najaar (iedere 5 à 20 jaar; minstens 30 % van rietveld niet gemaaid, rest niet ouder dan 6 jaar, met niet meer dan 20 % jaarlijks gemaaid); regelen van het waterniveau (constant voldoende diep): B

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria: populatiegrootte, Verstoring en afstand tot nabije populatie.

INFORMATIEF DOCUMENT

INFORMATIEF DOCUMENT

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

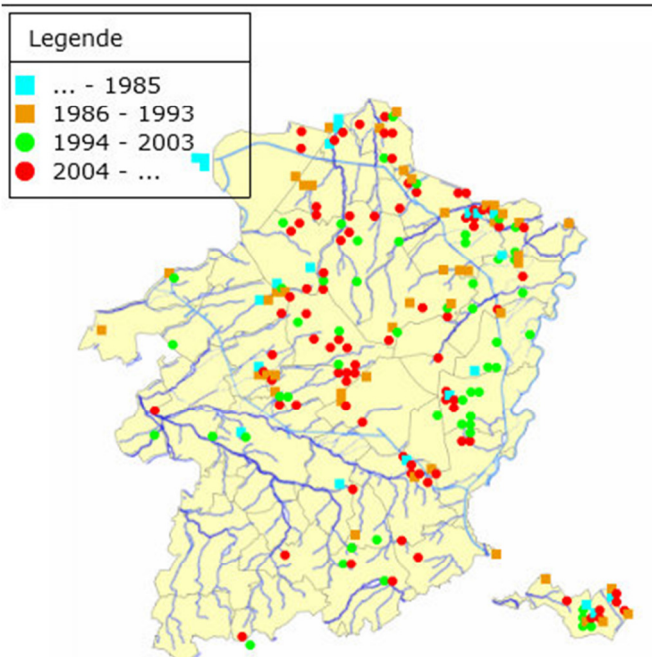
Populatie-doelstelling	<p>In totaal 9-10 BP. Voor elk broedpaar dient 30-50 ha geschikt leefgebied aanwezig te zijn. Dit vereist een minimale oppervlakte leefgebied van ongeveer 240 tot 450 ha. Om dit te realiseren is naast de kwaliteitsverbetering van het bestaand leefgebied, een toename nodig van 65-85 ha leefgebied (open water en moeras) waarvan 15 ha door omvorming en 50 - 70 door effectieve uitbreiding. In concreto zijn de doelstellingen als volgt gelokaliseerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - behoud van de actuele (grensoverschrijdende) satellietpopulatie van 3 broedparen in het Hageven - in het complex Luysen-Mariahof-De Zig wordt een uitbreiding van de huidige populatie voorzien tot een totaal van 5-6 broedparen; - in Lozen (enkel SBZ-V) wordt 1 broedpaar tot doel gesteld.
Kwaliteits-doelstelling	<p>De kwaliteitseisen voor deze soort zijn <u>sturend</u> voor Woudaap en Blauwborst en omvatten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - geschikt leefgebied, bestaande uit nat rietland, moerasvegetaties (>50%) en open water (>30%) - helder water met goede waterkwaliteit en een hoog voedselaanbod (jonge vis, ongewervelden, amfibieën) - voldoende geschikte randzones (waterriet/ondiep water/oeverplantenvegetaties) - voldoende rust en waar mogelijk het creëren van predatievrije broedgelegenheden tijdens broedperiode - open vijverlandschap - gevarieerde leeftijdsstructuur van de rietvegetaties: per broedkoppel is er nood aan min. 0,5 tot 2 ha overjarig riet of lisdodde met voldoende dikke kniklaag (opstapeling van oude stengels) - aanwezigheid van verlandingsvegetaties (niet enkel riet/lisdodde, maar ook ondergedoken en drijvende watervegetaties) - hoog waterpeil in de leefgebieden tijdens het broedseizoen

Wespendief - *Pernis apivorus*

Het actuele voorkomen

De wespendief komt verspreid voor binnen het Vogelrichtlijngebied met zo'n 23-29 broedparen. Zo zijn er broedgevallen bekend van Grootbroek; Urlobroek; Sint-Martensheide; Luysen; Lozerheide; Dommelvallei; Vloeiweide; Lozerheide en Hageven.

Pernis apivorus - Wespendifief

Figuur 0-19: Verspreiding van Wespendifief - *Pernis apivorus* (Bron www.biodiversiteitlimburg.be/atlas)

Potenties

Het is een roofvogel van grote, vaak oudere bosgebieden met open stukken, bij voorkeur met veel gevarieerd loofhout. Sparrenaanplanten worden gemeden, maar de soort komt plaatselijk wel voor in dennenbossen met heideondergroei. Op trek pleistert de wespendifief wel in meer open omgevingen. Het voedsel bestaat grotendeels uit wesp- en bijenlarven waarvan de holen uitgegraven worden. Hij vangt echter ook amfibieën, reptielen en kleine tot middelgrote vogels en zoogdieren. Het relatief kleine nest wordt hoog in een vork van de stam gemaakt, op een rustige plek.

Loof-, naald- of gemengd bos met overgang naar open landschap.

Kenmerkende soort voor grote boscomplexen. De soort vertoont een voorkeur voor vochtige, open loof- en gemengde bossen die een gevarieerde structuur hebben en meer dan 40 jaar oud zijn (Gabriëls, 2004).

De boscomplexen met overgangen naar vijvers of graslanden/heiden hebben een goede potentie voor de soort.

De trend

Er bestaan geen concrete monitoringsgegevens om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van dit leefgebied in beeld te brengen. Als je de verspreidingskaart op basis van de drie broedvogelatlassen op de website <http://www.biodiversiteitlimburg.be/atlas/> bekijkt, kan je dat afleiden of er een toe- of afname heeft plaats gevonden van Wespendifief in het SBZ-V.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-53: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Wespandief - *Pernis apivorus*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- Populatiegrootte	Overall voldoende tot goed	> 20 broedparen per kernpopulatie -> B
Habitatkwaliteit		
- landschap	Overall voldoende tot goed	mozaïek van bos in open landschap; 30 - 60% bosbedekking binnen 2,5 km ² : B
- biotoop	Overall voldoende tot goed	[nestplaats] grote, oude (≥ 40 jaar) bossen (Eik, Beuk, gemengd bos of populierenaanplant) met open plekken; [foerageergebied] mozaïek van grote bossen met landbouwgrond en enkele grachten of vijvers: A
- Vegetatiestructuur	Overall voldoende tot goed	bossen met verschillende open plekken waar boombedekking < 50 % : A
- vegetatiehoogte	Overall voldoende tot goed	merendeel van bomen ≥ 8 m tijdens broedseizoen: A/B
- oppervlakte	Overall gedegradeerd	[foerageergebied] kwaliteit leefgebied niet optimaal: C
- verstoring	Overall voldoende tot goed	enkel zachte recreatie (fietsen, wandelen, ...) in de wijde omgeving van de nestplaats: B

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van het criterium: oppervlakte.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

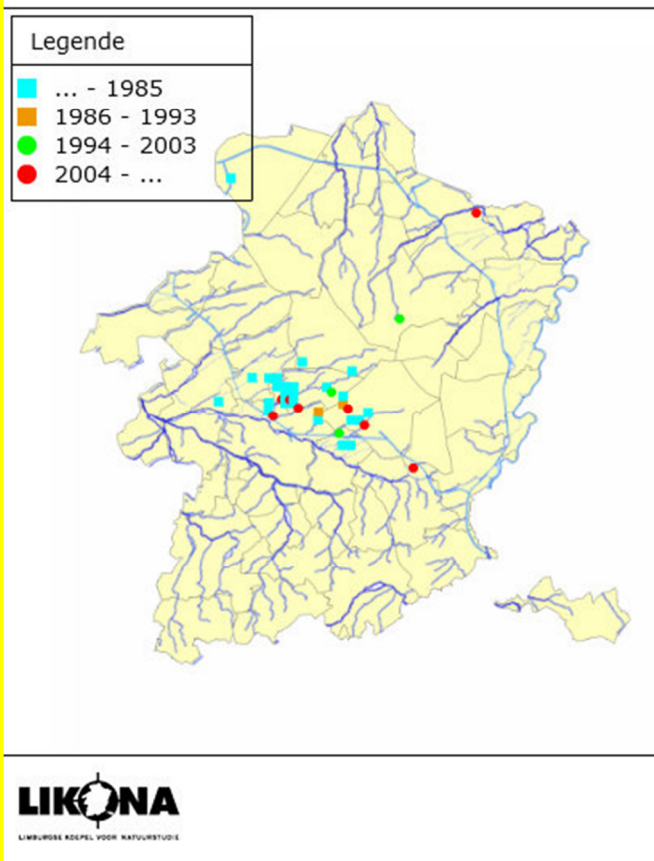
Populatie-doelstelling	Minstens behoud van de actuele kernpopulatie (23-29 BP). De realisatie van de benodigde leefgebieden behoeft geen extra leefgebied ten opzichte van wat reeds nodig is om andere doelen te bereiken. De doelstelling vereist evenwel het behoud van een grote oppervlakte kwalitatief leefgebied, waarbij het behoud van de grote kwaliteitsvolle bos- en natuurkernen maar vooral het minimaal behoud van de kwaliteitsvolle open ruimte met hoge basisnatuurkwaliteit essentieel zijn.
Kwaliteits-doelstelling	Een kwaliteitsverbetering van de grote bos- en natuurkernen maar ook een verbetering en het minimaal behoud van de kwaliteitsvolle open ruimte met hoge basisnatuurkwaliteit zijn essentieel. Het foerageergebied bestaat uit > 1500 ha geschikt mozaieklandschap in. Dit houdt onder meer het behoud en kwaliteitsverbetering van de actuele RBB's, historisch permanente graslanden, de overige graslanden, de kleine landschapselementen en andere biologisch minder waardevolle tot zéér waardevolle ecotopen in.

Woudaap - *Ixobrychus minutus*

Het actuele voorkomen

In de Luysen (BE2200033-1) is er één broedgeval van in 2006,2007 en 2008.

Ixobrychus minutus - Woudaap

Figuur 0-19: Verspreiding van Woudaap - *Ixobrychus minutus* (Bron www.biodiversiteitlimburg.be/atlas)

Potenties

De woudaap is een zomergast van zoetwatermeren, rietvelden en met riet, wilgen of lisdodde begroeide oeverzones van vijvers en sloten met proper, stilstaand of traag stromend water, rijk aan allerlei waterleven. Hier vist hij van op de kant, van op rietstengels of overhangende takken. Zijn voedsel bestaat uit vis, amfibieën en allerlei ongewervelden. Als nestplaats wordt meestal puur riet of struikgewas in ondiep water verkozen.

De vijvers in het Hageven (BE2200032-1) en de Luysen (BE2200033-1) hebben een goede potentie voor de soort.

De trend

Er bestaan geen concrete monitoringsgegevens om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van dit leefgebied in beeld te brengen. Als je de verspreidingskaart op basis van de drie broedvogelatlassen op de website <http://www.biodiversiteitlimburg.be/atlas/> bekijkt, zie je dat in het SBZ-V een toename van Woudaap heeft plaats gevonden. In je echter gaat kijken naar de aanmeldings gegevens 1-3 broedparen binnen dit SBZ-V (<http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/natura2000/Toongegevens.asp?actie=info&vri=BE2221314&hrl=.>) dan heeft er een afname plaatsgevonden.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-54: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Woudaap - *Ixobrychus minutus*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- populatiegrootte	Overall gedegradeerd	< 20 broedparen per kernpopulatie-> C
Habitatkwaliteit		
- Biotoop	Overwegend voldoende tot goed	Kleine en grote moerassen met een afwisseling van open water, rietkragen, waterplanten (Gele Plomp, Waterlelie,...), struweel en soms bos. Enige afwisseling in grenzen tussen water en helofyten (waterriet), veel oevervegetatie, met name waterriet, ondiep helder water en voldoende vis.-> B
- vegetatiestructuur	Overall gedegradeerd	te weinig waterriet (waterrietzones allemaal < 3m breed) en/of weinig variatie van vegetatiestructuur in verlandingszone-> C
- Diepte	Overwegend voldoende tot goed	Tijdens het zomerseizoen beken of poelen tot 2.5 m diep in het midden en een ondiepere rietzone (0,3 - 1m diep/5m breed) aan minstens één rand Alle vijvers in het gebied zijn in principe geschikt qua diepte -> A
- waterhuishouding	Overwegend voldoende tot goed	Waar natuurlijke peildynamiek ontbreekt, kan het peil kunstmatig geregeld worden zodat er lage zomerpeilen en hoge winterpeilen zijn. B
- Oppervlakte	Overwegend voldoende tot goed	5-25 ha geschikt rietland per broedpaar -> B
- Verstoring	Overwegend voldoende tot goed	weinig of geen menselijke verstoring (recreatie, vissers, ...) op en rond de nestplaats tijdens het broedseizoen-> B
- Beheer	Overall gedegradeerd	geen aangepast beheer in oude rietvelden-> C
Globale beoordeling	gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding	

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van de criteria: populatiegrootte, vegetatiestructuur en beheer.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

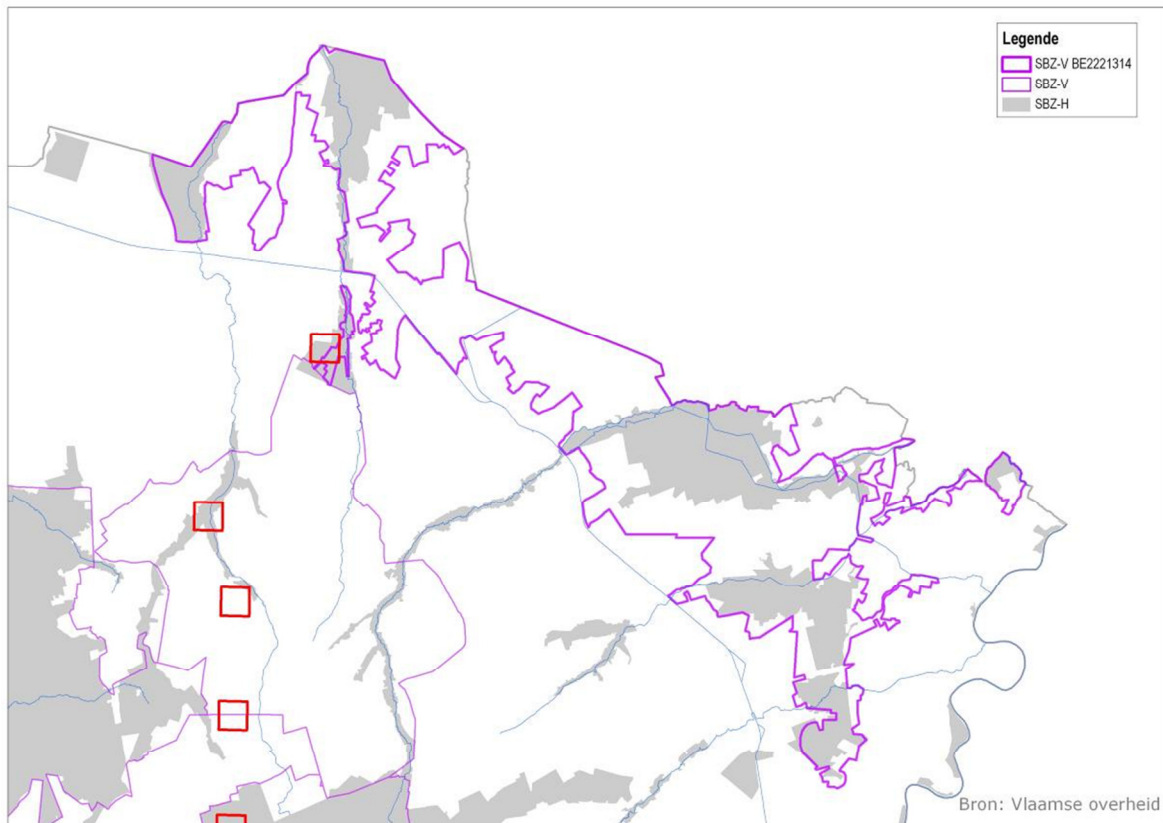
populatie doelstelling	Uitbreiding van de populatie tot 3 - 4 broedparen , waarvan , 2-3 broedparen in het complex Luysen , Mariahof, Stamprooierbroek en Zig. Er is geen extra oppervlakte leefgebied nodig. De kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen inzake het leefgebied worden volledig gedekt door de doelen voor Roerdomp. Elk broedpaar heeft nood aan zo'n 15-25 ha geschikt leefgebied.
kwaliteits doelstelling	Verbetering kwaliteit leefgebied is gedekt door de realisatie van de kwaliteitsdoelstellingen voor Roerdomp (zie hoger).

Zwarte specht - *Dryocopus martius*

Het actuele voorkomen

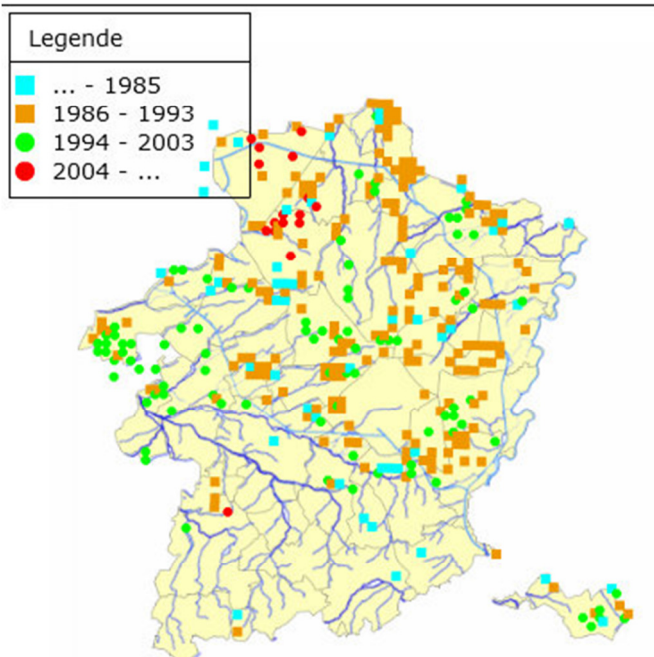
De zwarte specht is sterk toegenomen in heel Vlaanderen. Het zwaartepunt in Vlaanderen situeert zich in de provincies Antwerpen en Limburg. Binnen het vogelrichtlijn gebied komen er verspreid zo'n 19-25 broedparen voor.

Voor een deel van de verspreidingsgegevens, zie figuur 0-22.

Figuur 0-22: Verspreiding van Zwarte specht - *Dryocopus martius*

Dryocopus martius - Zwarte Specht

Figuur 0-19: Verspreiding van Zwarte specht - *Dryocopus martius* (Bron www.biodiversiteitlimburg.be/atlas)

Potenties

De zwarte specht leeft in oude, grote, zowel naald-, loof- als gemengde bossen met veel beuken, afgewisseld met open ruimten. Het voedsel bestaat in de zomer hoofdzakelijk uit mieren en hun broed. Daarbuiten ook uit andere insecten, rupsen, spinnen, kleine slakken en in geringe mate ook plantaardig voedsel. Buiten het broedseizoen wordt deze specht ook aangetroffen in schaars beboste tot open landschappen met alleen bomenrijen. Met de krachtige snavel worden in grote, zelfs levende, bomen als eiken en beuken een nestholte uitgehakt. Belangrijk is dat er een vrije aanvlucht is naar het hol. Daarom gaat de voorkeur naar open plekken in niet te dichte bossen en naar bomenrijen langs brand- en veldwegen of langs verkeerswegen.

De bossen binnen het vogelrichtlijngebied hebben een goede potentie voor de soort.

De trend

Er bestaan geen concrete monitoringsgegevens om een evolutie in de populatie en de kwaliteit van dit leefgebied in beeld te brengen. Uit het artikel van het LIKONA jaarboek van 2004: Broedvogels in Limburg: drie verspreidingsatlassen later (Gabriëls, J., Stevens, J.; 2004) blijkt er een negatieve trend te zijn tussen de eerste (1985) en tweede broedvogelatlas (1994) voor heel Limburg. Als je de verspreidingskaart op basis van de drie broedvogelatlassen op de website <http://www.biodiversiteitlimburg.be/atlas/> bekijkt, zie je dat in het SBZ-V een afname van Zwarte specht heeft plaats gevonden.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-55: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Zwarte specht - *Dryocopus martius*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Toestand populatie		
- Populatiegrootte	Overal voldoende tot goed	20-30 broedparen per kernpopulatie -> B
Habitatkwaliteit		
- biotoop	Overwegend voldoende tot goed	kleinere percelen bos (met beuken en/of naaldbomen) tot op c. 4 km van groot, aaneengesloten bos: B
-Vegetatiestructuur	Overwegend voldoende tot goed	bomenrijen langs brand-, veld- of verkeerswegen (in niet te dichte bossen) B
- aanwezigheid soorten (positief)	Overwegend voldoende tot goed	Beuken en andere boomsoorten (inclusief naaldhout) van 40 tot 150 cm dik B
- oppervlakte	Overwegend voldoende tot goed	Loofbos en gemengd bos: 200 - 400 ha geschikt loofbos per broedpaar; Naaldbos: 100 - 200 ha geschikt naaldbos per broedpaar
- pesticiden	Overwegend voldoende tot goed	geen gebruik van pesticiden in het bos -> A
- verstoring	Overwegend voldoende tot goed	enkel zachte recreatie (fietsen, wandelen, ...) in de wijde omgeving van de broedplaats -> B
Globale beoordeling	goede tot uitstekende actuele staat	

Conclusies

De soort bevindt zich in een goede tot uitstekende actuele staat van instandhouding.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Populatie-doelstelling	Minstens behoud van de actuele populaties (19-25 BP). De realisatie van de benodigde leefgebieden behoeft geen extra leefgebied ten opzichte van wat al nodig is om andere doelen te bereiken.
Kwaliteits-doelstelling	Kwaliteitsdoelstellingen gedekt door de doelstellingen inzake droge bos- en heidehabitats

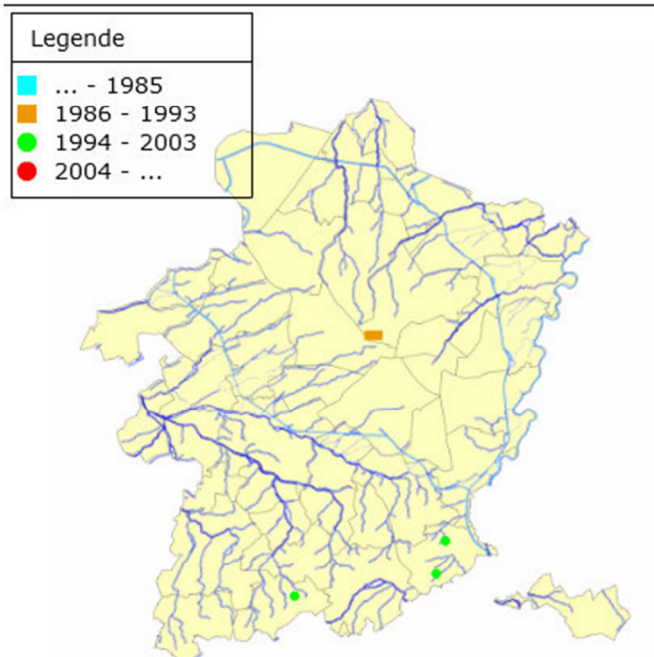
Doortrekkende en overwinterde vogels

Blauwe kiekendief - *Circus cyaneus*

Het actuele voorkomen

Blauwe kiekendief is vooral in de wintermaanden waar te nemen in het SBZ. Binnen het vogelrichtlijngebied worden er jaarlijks verschillende waarnemingen van Blauwe kiekendief vermeld.

Circus cyaneus - Blauwe Kiekendief

Figuur 0-19: Verspreiding van Blauwe kiekendief - *Circus cyaneus* (Bron www.biodiversiteitlimburg.be/atlas)

Potenties

De Blauwe kiekendief is een roofvogel van open landschappen: wei- en akkerland, kapvlaktes, aanplantingen, moerasgebieden, heidevelden en venen. Slaapplaatsen in de winter zijn vaak gelegen in rietvelden of schorren, maar ook in open ruigtes en akkergewassen zoals groenbedekkers. Het voedsel bestaat uit kleine prooien (vogels en zoogdieren) die, laag en traag boven de vegetatie vliegend, met een snelle duik bejaagd worden.

De trend

De aantallen tijdens de doortrek kunnen sterk variëren naargelang het voedselaanbod en/of weersomstandigheden.

Beoordeling op basis van de criteria en indicatoren in de LSVI-tabellen

Tabel 0-56: Beoordeling van criteria en indicatoren voor de soort Blauwe kiekendief - *Circus cyaneus*

	Algemeen	Specificaties op deelgebiedniveau
Habitatkwaliteit		
- biotoop	Overwegend voldoende tot goed	[foerageergebied] open landschappen met mozaïek van zeer open wei- en akkerland, moerasgebieden, heidevelden, venen; [slaapplaatsen] rietvelden, schorren -> A
- vegetatiehoogte	Overwegend voldoende tot goed	[slaapplaats] relatief hoge vegetatie met pollen: 60 - 100 cm hoog tijdens de winter -> A/B
- voedselaanbod	Overwegend gedegradeerd	Te weinig Veldmuizen en kleine zangvogels <20% geschikt habitat (niet te dichte ruigtes, permanent grasland, ruige akkerranden en stoppelvelden) in agrarisch gebied -> C
- verstoring	Overwegend voldoende tot goed	[slaapplaats] weinig of geen verstoring in de omgeving van de slaapplaatsen -> A
Globale beoordeling	goede tot uitstekende actuele staat	

Conclusies

De soort bevindt zich in een gedeeltelijk aangetaste actuele staat van instandhouding op basis van het criterium voedselaanbod.

Ecologische doelstellingen

Gelet op de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en bovenstaande analyse voor deze soort worden volgende ecologische doelen vooropgesteld.

Populatie-doelstelling	Behoud van het belang van het gebied als overwinteringsgebied. Deze aantallen kunnen natuurlijk jaarlijks schommelen.
Kwaliteits-doelstelling	Garanderen van rust in de slaappleaatsen. Het bevorderen van voedselaanbod in agrarische gebieden (bv. onbewerkte randstroken langs akkers, braakliggende akkers, verruigd grasland, ...) Behoud van de openheid van het landschap in belangrijke overwinteringsgebieden.

Regionaal belangrijke biotopen

Regionaal belangrijk biotopen zijn vegetaties of habitats die weliswaar niet Europees te beschermen zijn, maar die van belang zijn voor het Vlaamse natuurbehoud. Deze vegetaties worden beschermd door de Vlaamse natuurbehoudwetgeving in brede zin.

Voor deze habitats zullen verderop op zich geen doelen worden geformuleerd, maar het is van belang voor het Vlaamse natuurbeleid om te weten waar deze liggen en er bij het formuleren van doelen rekening mee te kunnen houden. Bovendien zijn deze regionaal belangrijk biotopen vaak een leefgebied van een Europees te beschermen soort.

In onderstaande tabel wordt de actuele oppervlakte van de regionaal belangrijke biotopen weergegeven, wordt aangegeven voor welke Europees te beschermen soorten dit biotoop deel uitmaakt van het leefgebied en hoe de potentiële oppervlakte ervoor is in het gebied.

Tabel 0- 2: Samenvattende tabel met het voorkomen van de regionaal belangrijke biotopen, de Europees te beschermen soorten waarvoor dit biotoop leefgebied is en de potentiële oppervlakte ervoor.

	Actuele opp. (ha)	Leefgebied voor:	Potenties (ha)
Doornstruweel (sp)	SBZ-H: 3 + SBZ-V: 6	Grauwe klauwier	aanwezig
Riet (mr)	SBZ-H: 207+ SBZ-V: 192	Roerdomp, Woudaap, Bruine kiekendief, Blauwborst	aanwezig
Dotterbloemgraslanden (hc)	SBZ-H: 25 + SBZ-V: 15	Boomkikker, Bruine kiekendief (in de winter ook voor Roerdomp)	aanwezig

grote zeggevegetatie (mc)	SBZ-H: 17 + SBZ-V: 18	Porseleinhoen	aanwezig
Gagelstruweel (sm)	SBZ-H: 13 + SBZ-V:	Blauwborst	aanwezig
Wilgenstruweel (sf)	SBZ-H: 106 + SBZ-V: 115	Blauwborst	aanwezig
Vochtig wilgenstruweel op venige of zure grond (so)	SBZ-H: 36 + SBZ-V: 34	Blauwborst	aanwezig
Oligo- en mesotrofe wateren (ao/am)	SBZ-H: 12 + SBZ-V: 20	Boomkikker, Heikikker, Poelkikker, Kamsalamander, Gevlekte witsnuitlibel, Roerdomp, Woudaap, verschillende vleermuizen, ...	aanwezig
soortenrijk permanent cultuurgrasland met relicten van halfnatuurlijke graslanden (hp*, hpr*)	SBZ-H: 380 + SBZ-V: 381	Boomkikker, Heikikker, Poelkikker, Kamsalamander, Roerdomp, Bruine kiekendief, Wespandief, Grauwe klauwier, verschillende vleermuizen...	aanwezig

Regionaal belangrijke soorten (RBS)

Regionaal belangrijke soorten zijn soorten die weliswaar niet Europees te beschermen zijn, maar die van belang zijn voor het Vlaamse natuurbehoud. Deze worden beschermd door de Vlaamse natuurbehoudwetgeving in brede zin.

Voor deze soorten zullen verderop op zich geen doelen worden geformuleerd, maar het is van belang voor het Vlaamse natuurbeleid om te weten waar deze soorten voorkomen en er bij het formuleren van doelen rekening mee te kunnen houden. Bovendien hebben deze regionaal belangrijke soorten vaak als leefgebied van een Europees te beschermen habitat.

Aangezien in dit gebied ontzettend veel regionaal belangrijke soorten voorkomen beperken we ons hier voorlopig enkel tot onderstaande tabel.

SOORT	VOORKOMEN	LEEFGEBIED	BIJKOMENDE EIS AAN HABITAT
Gewone bronlibel, Beekrombout, Bosbeekjuffer, Weidebeekjuffer, Bruine korenbout, Bandheidlibel,	In de beekvalleien van Warmbeek, Abeek, Itterbeek, Bosbeek...	Beken met zuiver stromend water	Gedekt door doelstellingen 3260 en Beekprik
Gevlekte	Gebieden zoals Hageven,	Verlande vennen,	Voldoende

glanslibel, Koraaljuffer	complex Luysen/Stramprooierbroek, Smeetshof	gagelmoerassen, vegetatierijke sloten ...	schuilmogelijkheden voor de larven in de vegetatie
Vroege glazenmaker, Kempense heidelibel, Bruine korenbout	complex Luysen/Stramprooierbroek, Hageven,..	Vijver en moeraslandschap	Ondiepe moerassen met goed ontwikkelde verlandingsvegetatie en oevervegetatie
Grote vos, Grote weerschijnvlinder, Kleine ijsvogel	Abeekvallei, complex luysen/Stramprooierbroek, Itterbeekvallei,...	Open boslandschap	Gedekt door doelstellingen 91E0, 9190
Aardbeivlinder	Vermoedelijk uitgestorven in Stramprooierbroek	Heischrale graslanden	Maaibeurten afstemmen op noden rupsen
Kleine parelmoervlinder	Verspreid over de verschillende gebieden	Open pioniervegetaties en schrale droge warme graslanden met kale grond, akkers	Geen insecticiden, niet omploegen
Spiegeldikkopje	Vermoedelijk uitgestorven in Stramprooierbroek	Vochtige ruigten langs bospaden en bosranden, open bossen.	Genoeg variatie binnen het gebied

Binnen het gebied zijn er nog verschillende soorten vb verschillende nachtvlinders, spinnen, kevers die enkel binnen deze gebieden voorkomen. Helaas is soms te weinig geweten over de ecologie van deze soorten om beheersmaatregelen voor te stellen. In principe zullen de meeste soorten mee profiteren van de variatie van de doelstellingen binnen het gebied. Toch kan soms enige voorzichtigheid nodig zijn.

Bijlage 3 – De aanmeldingsgegevens

Artikel 8, §1, eerste lid 2° van het besluit dat de procedure regelt, stelt dat er bij de bepaling van de actuele staat van instandhouding rekening moet worden gehouden met de aan de Europese Commissie aangemelde gegevens bij de eerste vaststelling.

De aangemelde gegevens van habitats en soorten bij de eerste vaststelling van de habitatrictlijngebieden had tot doel deze vaststelling en afbakening van gebieden te argumenteren. Het gaat hierbij om de gegevens die, ten gevolge van de beslissing van de Vlaamse Regering op 4 mei 2001, werden aangemeld bij de Europese Commissie als in aanmerking komend als speciale beschermingszone. De commissie wil dat deze gegevens bij de definitieve aanwijzing van het gebied als speciale beschermingszone, in de praktijk dus op basis van het IHD-proces, worden geüpdate.

In deze bijlage wordt eerst de aanmeldingsgegevens zelf aangegeven, waarbij in dezelfde tabel de nieuwe gegevens voor de aanmelding aan de commissie worden beschreven. Daarna wordt dieper ingegaan op de betekenis, rol en interpretatie van deze gegevens.

De habitats van bijlage I

BE2200032 Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen
--

2310	Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten
	<i>Oude gegevens (2001)</i> <i>Nieuwe gegevens</i>
Prioritair	nee
Oppervlakte	ca 1%
Rel. oppervlakte	15% $\geq$ p $>$ 2%
Behoud	uitstekende instandhouding
Representativiteit	uitstekende representativiteit
Algemeen	uiterst waardevol
2330	Open grasland met Corynephorus- en Agrostis-soorten op landduinen
	<i>Oude gegevens (2001)</i> <i>Nieuwe gegevens</i>
Prioritair	nee
Oppervlakte	ca 3%
Rel. oppervlakte	15% $\geq$ p $>$ 2%
Behoud	uitstekende instandhouding
Representativiteit	uitstekende representativiteit

Algemeen uiterst waardevol

3110		Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten met amfibische vegetatie: Lobelia, Littorellia en Isoëtes	
	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>	
Prioritair	nee		
Oppervlakte	ca 2%		
Rel. oppervlakte	15% $\geq p > 2\%$		
Behoud	uitstekende instandhouding		
Representativiteit	uitstekende representativiteit		
Algemeen	uiterst waardevol		
3130		Oligotrofe wateren van het Middeneuropese en peri alpiene gebied met Littorella	
	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>	
Prioritair	nee		
Oppervlakte	ca 2%		
Rel. oppervlakte	15% $\geq p > 2\%$		
Behoud	uitstekende instandhouding		
Representativiteit	uitstekende representativiteit		
Algemeen	uiterst waardevol		
4010		Noordatlantische vochtige heide met Erica tetralix	
	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>	
Prioritair	nee		
Oppervlakte	ca 2%		
Rel. oppervlakte	15% $\geq p > 2\%$		
Behoud	uitstekende instandhouding		
Representativiteit	uitstekende representativiteit		

Algemeen uiterst waardevol

4030 Droge heide (alle subtypen)

	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
Prioritair	nee	
Oppervlakte	ca 10%	
Rel. oppervlakte	15% $\geq$ p > 2%	
Behoud	uitstekende instandhouding	
Representativiteit	uitstekende representativiteit	
Algemeen	uiterst waardevol	

6510 Laaggelegen, schraal hooiland (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)

	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
Prioritair	nee	
Oppervlakte	ca 7%	
Rel. oppervlakte	15% $\geq$ p > 2%	
Behoud	goede instandhouding	
Representativiteit	goede representativiteit	
Algemeen	waardevol	

7150 Slenken in veengronden (Rhynchosporion)

	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
Prioritair	nee	
Oppervlakte	ca <1%	
Rel. oppervlakte	15% $\geq$ p > 2%	
Behoud	uitstekende instandhouding	

Representativiteit	uitstekende representativiteit
Algemeen	uiterst waardevol

7210	Kalkhoudende moerassen met <i>Cladium mariscus</i> en <i>Carex davalliana</i>	
	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
Prioritair	ja	
Oppervlakte	ca <1%	
Rel. oppervlakte	15% $\geq$ p > 2%	
Behoud	uitstekende instandhouding	
Representativiteit	uitstekende representativiteit	
Algemeen	uiterst waardevol	
91E0	Overblijvende of relictbossen op alluviale grond (<i>Alnion glutinoso incanae</i>)	
	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
Prioritair	ja	
Oppervlakte	ca 2%	
Rel. oppervlakte	15% $\geq$ p > 2%	
Behoud	uitstekende instandhouding	
Representativiteit	uitstekende representativiteit	
Algemeen	uiterst waardevol	

BE2200033	Abeek met aangrenzende moerasgebieden
-----------	---------------------------------------

3130	Oligotrofe wateren van het Middeneuropese en peri alpiene gebied met <i>Littorella</i>	
	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
Prioritair	nee	
Oppervlakte	ca 1%	

Rel. oppervlakte	15% $\geq$ p > 2%
Behoud	goede instandhouding
Representativiteit	goede representativiteit
Algemeen	waardevol

4010	Noordatlantische vochtige heide met Erica tetralix	
	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
Prioritair	nee	
Oppervlakte	ca 1%	
Rel. oppervlakte	15% $\geq$ p > 2%	
Behoud	goede instandhouding	
Representativiteit	goede representativiteit	
Algemeen	waardevol	
4030	Droge heide (alle subtypen)	
	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
Prioritair	nee	
Oppervlakte	ca 2%	
Rel. oppervlakte	2% $\geq$ p > 0%	
Behoud	goede instandhouding	
Representativiteit	goede representativiteit	
Algemeen	waardevol	
7140	Overgangs- en trilveen	
	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
Prioritair	nee	
Oppervlakte	ca 1%	
Rel. oppervlakte	15% $\geq$ p > 2%	

Behoud	goede instandhouding
Representativiteit	goede representativiteit
Algemeen	waardevol

7150	Slenken in veengronden (Rhynchosporion)	
	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
Prioritair	nee	
Oppervlakte	ca <1%	
Rel. oppervlakte	15% $\geq$ p > 2%	
Behoud	goede instandhouding	
Representativiteit	goede representativiteit	
Algemeen	waardevol	
9190	Oude zuurminnende bossen met Quercus robur op zandvlakten	
	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
Prioritair	nee	
Oppervlakte	ca 8%	
Rel. oppervlakte	15% $\geq$ p > 2%	
Behoud	uitstekende instandhouding	
Representativiteit	uitstekende representativiteit	
Algemeen	uiterst waardevol	
91E0	Overblijvende of relictbossen op alluviale grond (Alnion glutinoso incanae)	
	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
Prioritair	ja	
Oppervlakte	ca 5%	
Rel. oppervlakte	15% $\geq$ p > 2%	
Behoud	uitstekende instandhouding	

Representativiteit	uitstekende representativiteit
Algemeen	uiterst waardevol

BE2200034	Itterbeek met Brand, Jagersborg en Schootsheide en Bergerven
-----------	--

3110	Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten met amfibische vegetatie: Lobelia, Littorellia en Isoëtes	
	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
Prioritair	nee	
Oppervlakte	ca 2%	
Rel. oppervlakte	15% $\geq$ p > 2%	
Behoud	uitstekende instandhouding	
Representativiteit	uitstekende representativiteit	
Algemeen	uiterst waardevol	
3130	Oligotrofe wateren van het Middeneuropese en peri alpiene gebied met Littorella	
	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
Prioritair	nee	
Oppervlakte	ca 2%	
Rel. oppervlakte	15% $\geq$ p > 2%	
Behoud	uitstekende instandhouding	
Representativiteit	uitstekende representativiteit	
Algemeen	uiterst waardevol	
4010	Noordatlantische vochtige heide met Erica tetralix	
	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
Prioritair	nee	

Oppervlakte	ca 2%
Rel. oppervlakte	15% $\geq p > 2\%$
Behoud	uitstekende instandhouding
Representativiteit	uitstekende representativiteit
Algemeen	uiterst waardevol

4030	Droge heide (alle subtypen)	
	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
Prioritair	nee	
Oppervlakte	ca 2%	
Rel. oppervlakte	2% $\geq p > 0\%$	
Behoud	uitstekende instandhouding	
Representativiteit	uitstekende representativiteit	
Algemeen	uiterst waardevol	
6230	Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems	
	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
Prioritair	ja	
Oppervlakte	ca <1%	
Rel. oppervlakte	15% $\geq p > 2\%$	
Behoud	goede instandhouding	
Representativiteit	goede representativiteit	
Algemeen	waardevol	
6510	Laaggelegen, schraal Sanguisorba officinalis)	hoiland (Alopecurus pratensis,
	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
Prioritair	nee	
Oppervlakte	ca 3%	

Rel. oppervlakte	15% $\geq p > 2\%$
Behoud	goede instandhouding
Representativiteit	goede representativiteit
Algemeen	waardevol

9190	Oude zuurminnende bossen met Quercus robur op zandvlakten	
	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
Prioritair	nee	
Oppervlakte	ca 3%	
Rel. oppervlakte	2% $\geq p > 0\%$	
Behoud	goede instandhouding	
Representativiteit	goede representativiteit	
Algemeen	waardevol	

91E0	Overblijvende of relictbossen op alluviale grond (Alnion glutinoso incanae)	
	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
Prioritair	ja	
Oppervlakte	ca 5%	
Rel. oppervlakte	2% $\geq p > 0\%$	
Behoud	uitstekende instandhouding	
Representativiteit	uitstekende representativiteit	
Algemeen	uiterst waardevol	

BE2221314	Hamonterheide, Hageven, Buitenheide, Stamprooierbroek en Mariahof
-----------	---

	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
Prioritair		

Oppervlakte
Rel. oppervlakte
Behoud
Representativiteit
Algemeen

Oude gegevens (2001)

Nieuwe gegevens

Prioritair
Oppervlakte
Rel. oppervlakte
Behoud
Representativiteit
Algemeen

Oude gegevens (2001)

Nieuwe gegevens

Prioritair
Oppervlakte
Rel. oppervlakte
Behoud
Representativiteit
Algemeen

Oude gegevens (2001)

Nieuwe gegevens

Prioritair
Oppervlakte

Rel. oppervlakte

Behoud

Representativiteit

Algemeen

	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
--	-----------------------------	------------------------

Prioritair

Oppervlakte

Rel. oppervlakte

Behoud

Representativiteit

Algemeen

	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
--	-----------------------------	------------------------

Prioritair

Oppervlakte

Rel. oppervlakte

Behoud

Representativiteit

Algemeen

	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
--	-----------------------------	------------------------

Prioritair

Oppervlakte

Rel. oppervlakte

Behoud

Representativiteit

Algemeen

Oude gegevens (2001)

Nieuwe gegevens

Prioritair

Oppervlakte

Rel. oppervlakte

Behoud

Representativiteit

Algemeen

Oude gegevens (2001)

Nieuwe gegevens

Prioritair

Oppervlakte

Rel. oppervlakte

Behoud

Representativiteit

Algemeen

Oude gegevens (2001)

Nieuwe gegevens

Prioritair

Oppervlakte

Rel. oppervlakte

Behoud

RAPPORT S-IHD

26/07/2012

Pagin

Representativiteit

Algemeen

De soorten van bijlage II

BE2200032 Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen
--

Rhodeus sericeus - Bittervoorn

	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
Populatie	ca 15% $\geq$ p > 2%	
Behoud	goede instandhouding	
Isolatie	niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie	
Algemeen	waardevol	

Lampetra planeri - Beekprik

	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
Populatie	ca 2% $\geq$ p > 0%	
Behoud	passabele of verminderde instandhouding	
Isolatie	(vrijwel) geheel geïsoleerde populatie	
Algemeen	beduidend	

BE2200033 Abeek met aangrenzende moerasgebieden

BE2200034 Itterbeek met Brand, Jagersborg en Schootsheide en Bergerven
--

RAPPORT S-IHD

26/07/2012

Pagin

Lampetra planeri - Beekprik

	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
Populatie	ca 15% $\geq$ p > 2%	
Behoud	passabele of verminderde instandhouding	
Isolatie	(vrijwel) geheel geïsoleerde populatie	
Algemeen	waardevol	

Luronium natans - Drijvende waterweegbree

	<i>Oude gegevens (2001)</i>	<i>Nieuwe gegevens</i>
Populatie	ca 15% $\geq$ p > 2%	
Behoud	goede instandhouding	
Isolatie	niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie	
Algemeen	uiterst waardevol	

De soorten van de vogelrichtlijn

BE2221314 Hamonterheide, Hageven, Buitenheide, Stamprooierbroek en Mariahof

Soort	Oude gegevens (1979)			Nieuwe gegevens		
	Populatie		seizoen	Populatie		seizoen
Min - max		Min - max				
Bergeend		4	Wintergast of doortrekker niet Annex I			
Blauwborst		> 30	Broedvogel Annex I			
Boomleeuwerik		> 10	Broedvogel Annex I			
Bruine Kiekendief	3	5	Broedvogel Annex I			
Dougalls Stern			Niet broedend Annex I			
Fuut		3	Wintergast of doortrekker niet Annex I			
Grauwe Klauwier	4	5	Broedvogel Annex I			
Ijsvogel		> 15	Broedvogel Annex I			
Kleine Zwaan		2	Niet broedend Annex I			
Knobbelzwaan		10	Wintergast of doortrekker niet Annex I			
Kuifeend		50	Wintergast of doortrekker niet Annex I			
Meerkoet		500	Wintergast of doortrekker niet Annex I			
Nachtzwaluw	2	3	Broedvogel Annex I			
Porseleinhoen			Niet broedend Annex I			
Roerdomp	3	5	Broedvogel Annex I			
Tafeleend		4	Wintergast of doortrekker niet Annex I			

			I			
Velduil		1	Broedvogel Annex I			
Visarend			Niet broedend Annex I			
Wespendief	7	8	Broedvogel Annex I			
Wilde Eend		270	Wintergast of doortrekker niet Annex I			
Wintertaling		2	Wintergast of doortrekker niet Annex I			
Woudaap	1	3	Broedvogel Annex I			
Zwarte Specht	7	8	Broedvogel Annex I			
Middelste bonte specht						

De aangemelde habitats van belang voor de vogelrichtlijnsoorten

Beschrijving (1979)
Akker
Alluviaal en zeer nat bos
Artificiële landschappen
Heide
Intensieve grasweiden
Loofbos
Stadsparken en tuinen
Struikgewas
Wouden en bossen

De bedreigingen voor de vogelrichtlijnsoorten

Beschrijving (1979)	Belangrijkheid
Landbouwintensificatie	Zeer belangrijk
Ontwatering	Belangrijk

Interpretatie van de aanmeldingsgegevens

De aangemelde gegevens van habitats en soorten bij de eerste vaststelling van de habitatrichtlijngebieden had tot doel deze vaststelling en afbakening van gebieden te argumenteren. Vlaanderen heeft hierbij verkozen de voor de betreffende Habitatrichtlijngebied belangrijkste habitattypen en soorten aan te melden.

Habitattypen 6510, 7140 en 7220 en bijlage-II-soorten Bittervoorn, Vliegend hert en Rivierdonderpad komen nu, en ook toen, wel voor, maar zijn bij aanmelding niet opgegeven omdat ze minder relevant waren voor de argumentatie van de vaststelling en de afbakening van dit habitatrichtlijngebied. De bever kwam bij de afbakening niet voor en nu wel. De instandhoudingsdoelstellingen en de prioriteitstelling dienen echter alle aanwezige soorten en habitattypen te omvatten zodat de Europese databank ter zake dient aangepast.

Habitats

Oppervlakte (gegeven in % ten opzichte van de totale oppervlakte van de SBZ-H)

Voor habitatype 6430 ligt de in de nu vastgestelde oppervlakten in dezelfde grootteorde als deze van de aanmelding, zeker als we ermee rekening houden dat er op de aanmeldingsgegevens een niet-gekende foutenmarge zit; habitattypen 4030 en 6230 zijn in oppervlakte afgenomen sinds de aanmelding.

Voor habitatype 3150 was er een grotere oppervlakte aangemeld, omdat dit momenteel binnen het SBZ-H niet meer in habitatwaardige toestand voorkomt (wel in SBZ-V).

De boshabitats 9120 en 9160 zijn in oppervlakte ongeveer gelijk gebleven sinds de aanmelding. Toch verschillen de aanmeldingsgegevens nogal veel. Hierbij moet rekening gehouden worden met het feit dat de foutenmarges op de aanmeldingsgegevens niet gekend zijn en de aanmelding gebeurd is op basis van expertoordeel met een niet naar habitattypen vertaalde Biologische Waarderingskaart (BWK) (grotendeels of geheel dan nog de BWK versie 1) als beschikbare bron; dit geldt ook voor habitatype 91^{E0} dat ook in werkelijkheid vermoedelijk lichtjes is toegenomen.

Relatieve oppervlakte (in percentageklasse ten opzichte van de totale Belgische oppervlakte)

Hoewel voor de prioriteitstelling in de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen dezelfde drempelwaarden gehanteerd worden is er geen rechtstreekse vergelijking mogelijk, gezien het in de IHD gehanteerde percentage ten opzichte van het Vlaamse grondgebied is, en deze van de aanmelding aan Europa diende verrekend te worden ten opzichte van het totale Belgische grondgebied en dus rekening houdende met de door Wallonië en Brussels Hoofdstedelijk gewest ingeschatte oppervlakten.

Mogelijke relevante verschillen of overeenkomsten, dit wil zeggen deze die enkel zouden verklaard moeten worden op basis van de situatie in Vlaanderen, zijn al geduid onder oppervlakte.

Behoud

Deze op de AGIV-website weergegeven term heet in de officiële Europese regelgeving "**beschermingsstatus**" en wordt verkregen door de integratie van drie subcriteria:

- mate van instandhouding van de structuur (te vergelijken met lokale staat van instandhouding); deze kan "uitstekend", "goed bewaard" of "passabel of gedeeltelijk aangetast" zijn;
- de vooruitzichten (potenties en slaagkans) voor de instandhouding van de structuur; deze kan "uitstekend", "goed" of "passabel/ongunstig" zijn;
- de herstelbaarheid; deze kan "gemakkelijk", "mogelijk zonder buitensporige inspanningen" of "moeilijk of onmogelijk" zijn.

Verder is de officiële weergaven van de beoordeling verwarrend door verwijzing naar de term "instandhouding", gezien deze in een andere regeling (de verplichte zesjaarlijkse rapportage van de regionale staat van instandhouding van de habitattypen en habitatrichtlijnsoorten) een andere betekenis heeft.

Hou bij de interpretatie van de beoordeling in de aanmeldingsgegevens rekening met de reële betekenis ervan, met name⁴⁴:

- **uitstekende "instandhouding"** = uitstekende beschermingsstatus:
  - o uitstekende structuur, ongeacht de vooruitzichten of de herstelmogelijkheden; of
  - o goed bewaarde structuur en uitstekende vooruitzichten, ongeacht de herstelmogelijkheden
- **goede "instandhouding"** = goede beschermingsstatus:
  - o goed bewaarde structuur en goede vooruitzichten, ongeacht de herstelmogelijkheden; of
  - o goed bewaarde structuur en passabele/ongunstige vooruitzichten, waarbij herstel gemakkelijk of zonder buitensporige inspanningen mogelijk is; of
  - o passabele of gedeeltelijk aangetaste structuur, goede vooruitzichten en gemakkelijk herstel;

Een goede beschermingsstatus is dus mogelijk met een slechte structuur (slechte lokale staat van instandhouding) zolang de vooruitzichten **of** de herstelmogelijkheden maar gemiddeld tot goed zijn.
- **passabele of verminderde "instandhouding"** = passabele of verminderde beschermingsstatus:
  - o goed bewaarde structuur, maar passabele/ongunstige vooruitzichten **en** herstel moeilijk of onmogelijk; of
  - o passabele of gedeeltelijk aangetaste structuur met gemiddelde tot slechte vooruitzichten **en** gemiddelde tot slechte herstelmogelijkheden.

Bij de aanmelding is in Vlaanderen vooral gekeken naar de vooruitzichten en de herstelmogelijkheden. Bij gemakkelijk herstel en goede tot uitstekende vooruitzichten is dan, onafhankelijk van de toestand van de structuur gekozen voor een uitstekende instandhouding (ondanks bovenvermelde richtlijn).

Ermeë rekening houdende dat in de instandhoudingsdoelstellingen herstel vooropgesteld wordt voor de meeste habitattypen, zijn, rekening houdende met bovenstaande, de aanmeldingsgegevens conform met de huidige bevindingen.

Representativiteit

Mogelijke waarden zijn: uitstekende, goede of beduidende representativiteit en "aanwezig maar verwaarloosbaar". Deze laatste categorie slaat dan op een kwantitatief aspect.

Dit criterium geeft weer in hoeverre er overeenstemming is met de, zij het zeer globale, omschrijving in de interpretatiegids van de Europese Commissie (European Commission, DG Environment (1999)). Gezien het globale karakter van die interpretatiegids, het zeer onvolledig zijn op vlak van regionale variatie van een habitatype, ... telt in de beoordeling ervan de mate van instandhouding van de structuren (en dus de lokale staat van instandhouding) mee. Gezien dit overlapt met het vorige criterium wordt ermeë niet verder rekening gehouden in de instandhoudingsdoelstellingen.

In de aanmelding is dit gegeven vooral belangrijk omwille van de beoordelingscategorie "aanwezig maar verwaarloosbaar", omdat dan de overige criteria (oppervlakte, relatieve oppervlakte, behoud niet beoordeeld worden).

Algemeen (Algemene beoordeling)

---

⁴⁴ Zie REF website

Mogelijke waarden zijn: uiterst waardevol, waardevol en beduidend.

Dit criterium is een integratie van alle voorgaande.

Soorten

Populatie (in percentageklasse ten opzichte van de totale Belgische populatie)

Mogelijke waarden: $100\% \geq p > 15\%$, $15\% \geq p > 2\%$; $2\% \geq p > 0\%$; populatie verwaarloosbaar.

Hoewel voor de prioriteitstelling in de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen dezelfde drempelwaarden gehanteerd worden, is er geen rechtstreekse vergelijking mogelijk, gezien het in de instandhoudingsdoelstellingen gehanteerde percentage ten opzichte van de totale Vlaamse populatie is, en deze van de aanmelding aan Europa diende verrekend te worden ten opzichte van de totale Belgische populatie en dus rekening houdende met de door Wallonië en Brussels Hoofdstedelijk gewest ingeschatte populaties.

Behoud

Deze op de AGIV-website weergegeven term heet in de officiële Europese regelgeving "**bescherming**" en wordt verkregen door de integratie van 2 subcriteria:

- mate van instandhouding van de elementen van de habitat die van belang zijn voor de betrokken soort; mogelijke waarden zijn "elementen volkomen gaaf", "elementen goed geconserveerd" en "elementen in matige conditie of gedeeltelijk aangetast"
- herstelbaarheid; deze kan "gemakkelijk", "mogelijk zonder buitensporige inspanningen" of "moeilijk of onmogelijk" zijn.

Het "*behoud*" of de bescherming is:

- **uitstekend bewaard:**
  - o elementen volkomen gaaf, ongeacht de beoordeling van de herstelbaarheid
- **goed bewaard:**
  - o elementen goed geconserveerd, ongeacht de beoordeling van de herstelbaarheid; of
  - o elementen in matige conditie of gedeeltelijk aangetast **en** herstel gemakkelijk;
- **matig of minder goed bewaard:**
  - o elementen in matige conditie of gedeeltelijk aangetast **en** herstel mogelijk zonder buitensporige inspanningen of herstel moeilijk of onmogelijk

Bij gemakkelijk herstel, wat vaak is vooropgesteld bij de aanmelding is de bescherming per definitie goed of zelfs uitstekend, onafhankelijk van mate van instandhouding van de elementen.

Ermeë rekening houdende dat in de S-IHD herstel vooropgesteld wordt voor alle/de meeste habitattypen, zijn, rekening houdende met bovenstaande, de aanmeldingsgegevens conform met de huidige bevindingen, behalve voor de kamsalamander die vermoedelijk verdwenen is.

Isolatie

Mogelijke waarden zijn: "(vrijwel) geheel geïsoleerde populatie" (hoogste score!); "niet-geïsoleerde populatie aan de rand van het areaal"; "niet-geïsoleerde, door de rest van het areaal omsloten populatie".

Dit criterium is een manier om bij benadering zowel de kwetsbaarheid van de beschouwde populatie als de bijdragen van die populatie aan de genetische diversiteit van de soort te bepalen. Sterk vereenvoudigd kan men stellen dat hoe meer een populatie geïsoleerd is, hoe belangrijker haar bijdrage tot de genetische diversiteit van die soort. De term slaat zowel op soorten (endemen, ondersoorten, variëteiten en rassen) zelf, als op deelpopulaties van een metapopulatie.

Algemeen (Algemene beoordeling)

Mogelijke waarden zijn: uiterst waardevol, waardevol en beduidend.

Dit criterium is een integratie van alle voorgaande.

Referenties

- *Decler, K. (red.), 2007. Europees beschermde natuur in Vlaanderen en het Belgisch deel van de Noordzee. Habitattypen, Dier- en plantensoorten. Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.M.2007.01, Brussel, 584 p.*
- *European Commission, DG Environment (1999). Interpretation manual of European union habitats EUR 15/2*
- *Europese Commissie, 1996, beschikking van de Commissie van 18 december 1996 betreffende het informatieformulier voor als natura2000-gebieden voorgestelde gebieden (97/266/EG), Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen*
- *Paelinckx D., Adriaens D., Louette G. & Hoffmann M., 2009. Vergelijking van de gegevensbank habitatrictlijngebieden met de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen (G-IHD). Advies van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, INBO.A.2009.66. Brussel, 53 pp.*

Bijlage 4 –De expertgroep

Voor het aanboren van de lokale ecologische kennis binnen de Vlaamse overheid en wetenschappelijke instellingen werd een expertgroep opgericht. Deze expertgroep werd samengesteld uit leden van het Agentschap voor Natuur en Bos, het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek en andere administraties en instellingen. Deze experts beschikken over kennis over het gebied, de daar voorkomende soorten en habitats en ecologische kennis in het algemeen, noodzakelijk voor de correcte opmaak van dit rapport.

Samenstelling

- Guido Winters ANB
- Patrick Hermans Stad Bree
- Corina Cools ANB
- Katia Nagels ANB
- Pat Schuurmans ANB
- Luc Winters Watering De Dommelvallei
- Ghis Palmans Provinciale Vleermuizenwerkgroep
- Leo Lodewyckx ANB
- Johan Van Hertem ANB
- Bart Denayer ANB
- Freddy Janssens Provincie Limburg
- Michel Broeckmans ANB
- Alex Ballet (ANB)
- Marijke Thoonen INBO
- Kobe janssen ANB
- Katia Nagels ANB
- ...

Bijlage 5 – Kaartenbijlage

SITUERINGSKAART

- 3.1 *Situering van het gebied ten opzichte van het gehele Natura2000-netwerk.*
- 3.2 *Situering van de deelgebieden van SBZ-H BE 2200032*
- 3.3 *Situering van de deelgebieden van SBZ-H BE 2200033*
- 3.4 *Situering van de deelgebieden van SBZ-H BE 2200034*
- 3.5 *Toponiemenkaart van SBZ-H BE 2200032*
- 3.6 *Toponiemenkaart van SBZ-H BE 2200033*
- 3.7 *Toponiemenkaart van SBZ-H BE 2200034*

HABITATKAARTEN

- 5.1 *Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in SBZ-H BE 2200032 deelgebied 1*
- 5.2 *Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in SBZ-H BE 2200032 deelgebied 2*
  - a. *Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in SBZ-H BE 2200032 deelgebied 2a*
  - b. *Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in SBZ-H BE 2200032 deelgebied 2b*
  - c. *Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in SBZ-H BE 2200032 deelgebied 2c*
- 5.3 *Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in SBZ-H BE 2200032 deelgebied 3*
- 5.4 *Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in SBZ-H BE 2200033 deelgebied 1*
  - a. *Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in SBZ-H BE 2200033 deelgebied 1a*
  - b. *Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in SBZ-H BE 2200033 deelgebied 1b*
  - c. *Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in SBZ-H BE 2200033 deelgebied 1c*
  - d. *Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in SBZ-H BE 2200033 deelgebied 1d*
  - e. *Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in SBZ-H BE 2200033 deelgebied 1e*

f. *Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in SBZ-H BE 2200033 deelgebied 1f*

5.5 *Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in SBZ-H BE 2200033 deelgebied 2*

5.6 *Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in SBZ-H BE 2200034 deelgebied 1*

a. *Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in SBZ-H BE 2200034 deelgebied 1a*

b. *Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in SBZ-H BE 2200034 deelgebied 1b*

c. *Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in SBZ-H BE 2200034 deelgebied 1c*

d. *Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in SBZ-H BE 2200034 deelgebied 1d*

5.7 *Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in SBZ-H BE 2200034 deelgebied 2*

5.8 *Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in SBZ-V BE 2221314*

a. *Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in SBZ-V BE 2221314 (a)*

b. *Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in SBZ-V BE 2221314 (b)*

c. *Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in SBZ-V BE 2221314 (c)*

d. *Indicatieve kaart van de voorkomende Europees te beschermen Habitats en Regionaal Belangrijke Biotopen in SBZ-V BE 2221314 (d)*

POTENTIEKAARTEN

5.9 *Indicatieve potenties van het habitat 2310 - Psammofiele heide met Calluna- en Genista-soorten*

5.10 *Indicatieve potenties van het habitat 2330 - Open grasland met Corynephorus- en Agrostissoorten op landduinen*

5.11 *Indicatieve potenties van het habitat 4010 - Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix*

- 5.12 *Indicatieve potenties van het habitat 4030 - Droge Europese Heide*
- 5.13 *Indicatieve potenties van het habitat 6230- Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)*
- 5.14 *Indicatieve potenties van het habitat 6410- Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (Eu-Molinion)*
- 5.15 *Indicatieve potenties van het habitat 6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones*
- 5.16 *Indicatieve potenties van het habitat 6510 - Laaggelegen schraal hooiland (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)*
- 5.17 *Indicatieve potenties van het habitat 9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion roboripetraeae of Ilici-Fagenion)*
- 5.18 *Indicatieve potenties van het habitat 9190 - Oude zuurminnende eikenbossen met Quercus robur op zandvlakten*
- 5.19 *Indicatieve potenties van het habitat 91E0 - Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)*

BESCHRIJVING VAN DE MAATSCHAPPELIJKE CONTEXT

- 6.1 *Ruimtelijke Bestemmingscategorieën*
- 6.2 *VEN*
- 6.3 *Onroerend erfgoed*
- 6.4 *Eigendomssituatie*
- 6.5 *Bostypen*
- 6.6 *Eigendomssituatie bos*
- 6.7 *Drinkwaterwinning - vergunde waterwinning*
- 6.8 *Waterleidingen*
- 6.9 *Recreatief gebruik*
- 6.10 *Wonen*
- 6.11 *Industrie*
- 6.12 *Transportinfrastructuur*
- 6.13 *Nutsleidingen*

PRIORITEITENKAART

8.3 Prioriteitenkaart

INFORMATIEF DOCUMENT

Bijlage 6 – Landbouwgevoeligheidsanalyse

“Rapport
Hageven met Dommelvallei, Beverbeekse heide, Warmbeek en Wateringen
Abeek met aangrenzende moerasgebieden
Itterbeek met Brand, Jagersborg en Schootsheide en Bergerven
Hamonterheide, Hageven, Buitenheide, Stamprooierbroek en Mariahof “

Deze analyse werd opgesteld door de Vlaamse Landmaatschappij (VLM, 2009).

INFORMATIEF DOCUMENT

Bijlage 7 – Methodiek waardering drinkwaterwinningen voor de openbare drinkwatervoorziening

Het betreft enerzijds oppervlaktewaterwinningen en anderzijds grondwaterwinningen die instaan voor de openbare drinkwatervoorziening. Particulier vergunde winningen worden niet meegenomen in de analyse.

Voor oppervlaktewaterwinningen zijn de percelen waarop de installaties zijn gelegen, inclusief de watervangen, infiltratievoorzieningen en waterbekkens, van waarde. De waarde voor de percelen waarop deze installaties staan wordt vastgesteld op 5.

Voor grondwaterwinningen zijn niet alleen de percelen met installaties van belang, maar ook de percelen die bijdragen aan de kwantiteit en kwaliteit van het opgepompte water. Percelen waarop de installaties gelegen zijn, inclusief infiltratievoorzieningen en waterbekkens krijgen de waarde 5. Concreet betekent dit dat alle percelen binnen de beschermingszone I een waarde 5 krijgen aangevuld met percelen met installaties gelegen buiten zone I.

Voor grondwaterwinningen speelt ook de mate waarbij het perceel bijdraagt aan de winning. Om die waarde te bepalen voor grondwaterwinningen is van de bovenste watervoerende laag de afpompskegel van de winning bij de vergunde capaciteit berekend. Percelen met een grote afpompingsdragen veel bij aan de winning en zullen een hogere waarde krijgen. Percelen met een lage afpompingsdragen een lagere waarde. Afpompskegels worden berekend op basis van het vergund jaardebiet.

Het kan gebeuren dat een waterwinning niet gelegen is in een gebied, maar dat een aantal percelen van het gebied bijdragen tot de kwantiteit en kwaliteit van de winning. Ook van deze waterwinningen wordt de afpompskegel bepaald zodat de overlap met het gebied inzichtelijk gemaakt kan worden. Er wordt van uitgegaan dat voor artesische winning de bijdrage van de omliggende percelen gering zal zijn gezien die weinig of niet bijdragen aan de winning. Toch zal voor de volledigheid ook hiervan de afpompskegel bepaald worden.

Waardeschaal grondwaterwinningen

Waarde = 5 voor de percelen waarop de installaties gelegen zijn, inclusief infiltratievoorzieningen en waterbekkens, de percelen gelegen binnen beschermingszone I en voor de percelen met een afpompingsdragen $> 1\text{ m}$

Waarde = 4 voor de percelen met een afpompingsdragen $> 0.75\text{ m}$ en $< 1\text{ m}$

Waarde = 3 voor de percelen met een afpompingsdragen $> 0.50\text{ m}$ en $< 0.75\text{ m}$

Waarde = 2 voor de percelen met een afpompingsdragen $> 0.20\text{ m}$ en $< 0.50\text{ m}$

Waarde = 1 voor de percelen met een afpompingsdragen $> 0.10\text{ m}$ en $< 0.20\text{ m}$

Afpompskegels van verschillende winningen kunnen overlappen. De mogelijke impact en waarde op de overlappende percelen kan hierdoor hoger zijn. Het gecumuleerde effect/waarde wordt bepaald door een "som" te maken van de afzonderlijke waarden van de afpompskegels van de verschillende betrokken winningen. Aan deze "som" wordt de waarde toegekend die zo goed mogelijk overeenkomt met de afpompsrange zoals hierboven bepaald en met een maximum score van 5. Twee overlappende zones met waarde 1 (= afpompingsdragen $> 0.10\text{ m}$ en $< 0.20\text{ m}$), geven bijvoorbeeld een gecumuleerde waarde 2 (= afpompingsdragen $> 0.20\text{ m}$ en $< 0.50\text{ m}$) voor die overlappende zone)

Bijlage 8 - Landschapsecologie: theorie en principes

De landschapsecologie richt zich op de studie van de samenhang tussen enerzijds de abiotische en biotische processen op landschapsniveau en anderzijds de manier hoe de mens dit landschap mee vorm heeft gegeven.

De landschapsecologie integreert verschillende wetenschappelijke disciplines: de fysische geografie en de ecologie.

De fysische geografie bestudeert de niet-levende wereld: geologie, geomorfologie, bodemkunde en de waterhuishouding van het landschap. De ruimtelijke verspreiding van deze verschijnselen is een belangrijk onderzoeksonderwerp. Deze verschillende abiotische kenmerken en hun ruimtelijke configuraties stellen een eerste belangrijke basisvoorwaarde voor het functioneren van een habitat.

De ecologie bestudeert het geheel aan levenloze en levende natuur en bijhorende processen. De nadruk wordt gelegd op de functies die de verschillende componenten voor elkaar vervullen.

De landschapsecologie integreert de ruimtelijke benadering van de fysische geografie met de functionele benadering van de ecologie.

Een belangrijke ontwikkeling in de landschapsecologie was de aandacht voor versnippering van populaties in het landschap en dit geïnspireerd door de 'eilandtheorie'. Een wetmatigheid die vanuit deze theorie naar voren werd geschoven luidt: 'hoe groter het eiland, des te groter het aantal soorten' en 'hoe geïsoleerder het eiland des te kleiner het aantal soorten'. De eilandtheorie werd overgeheveld naar het vasteland, waar habitatplekken als eilanden in een voor een soort niet geschikte matrix ('zee') werden beschouwd.

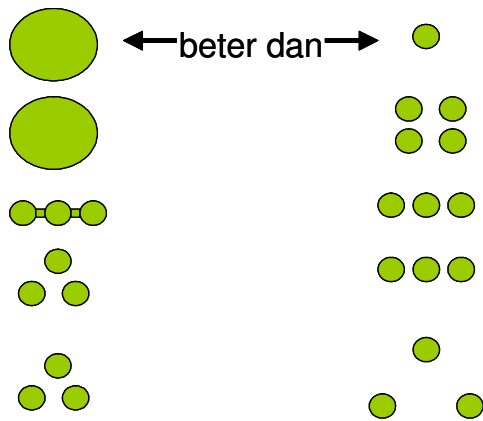
Een belangrijk begrip is ook de 'netwerkpopulatie'. Verscheidene habitatplekken die voor de individuen van een welbepaalde soort onderling overbrugbaar zijn vormen samen een netwerk. Of habitatplekken onderling overbrugbaar zijn is soortafhankelijk. In dat verband wordt gesproken over de 'dispersieafstand'. Een individu van een soort met een kleine dispersieafstand kan enkel habitatplekken bereiken op korte afstand van de habitatplek waar het leeft.

In een netwerk zijn grotere en kleinere habitatplekken gelegen. Het voorkomen van één of enkele grote plekken, groot en goed genoeg voor een zogenaamde 'kernpopulatie', die slechts een geringe kans heeft om uit te sterven, verhoogt de overlevingskans van de totale netwerkpopulatie van de soort.

1) Basiswetmatigheden in de landschapsecologie

In de landschapsecologie wordt vertrokken van bepaalde wetmatigheden (zie onderstaande figuur) zoals:

- Een grote habitatplek is beter dan een kleine habitatplek;
- Een grote habitatplek is beter dan vele kleine habitatplekken;
- Onderling verbonden habitatplekken zijn beter dan niet verbonden habitatplekken;
- De configuratie van habitatplekken is des te beter naarmate de habitatplekken nauwer op elkaar aansluiten en onderling makkelijker bereikbaar zijn.

Figuur 0- 1: Wetmatigheden in de landschapsecologie.

2) Metapopulatietheorie

Heel wat soorten en soortgroepen functioneren in West-Europa en in Vlaanderen in metapopulatieverband. Een metapopulatie van een soort is een verzameling van populaties, waarbij de onderlinge uitwisseling tussen de populaties de kans op uitsterven van de totale metapopulatie op lange termijn tot een minimum beperkt.

Vaak wordt hierbij onderscheid gemaakt tussen kernpopulaties en satelietpopulaties. Een kernpopulatie komt voor waar een ruime oppervlakte aanwezig is van het geschikte leefgebied van de soort. Kernpopulaties zijn de grootste populaties in een netwerk en de soort kan er elk jaar worden aangetroffen.

De satelietpopulaties zijn veel kleinere populaties, die niet afzonderlijk kunnen blijven bestaan op lange termijn. De habitat is er immers te klein om lange termijn garanties te bieden voor het voortbestaan van de soort. Doordat zij echter in verbinding staan met andere sateliet- en kernpopulaties, kunnen zij na een tijdelijk verdwijnen van de soort opnieuw gekoloniseerd worden. Omgekeerd kunnen zij na jaren van succesvolle voortplanting zorgen voor populatiegroei in andere satelietpopulaties of kernpopulaties. Essentieel voor het functioneren van een metapopulatie is dat de onderlinge uitwisseling tussen de kern- en de satelietpopulaties steeds mogelijk blijft. Dit kan doordat de kwaliteit van het tussenliggende landschap geleidelijke migratie toelaat tussen de populaties (via verbindingen en stapstenen) of doordat de afstand tussen de populaties direct overbrugbaar is voor de soort, zonder gebruik van stapstenen en verbindingslementen.

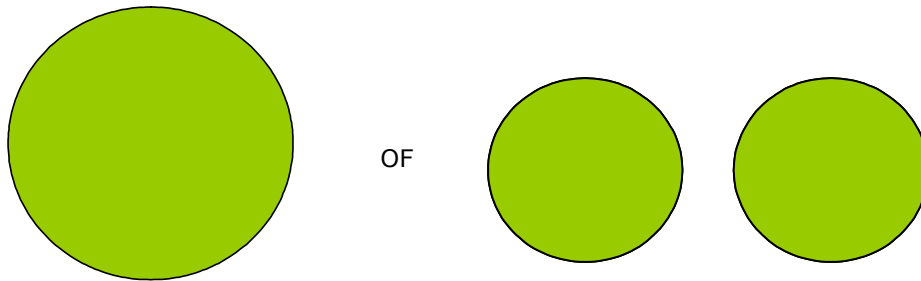
In het bijzonder in een zeer sterk versnipperd landschap, zoals in de meeste regio's van Vlaanderen het geval is, is het van belang om bij het formuleren van doelen, rekening te houden met de randvoorwaarden voor het functioneren van metapopulaties van soorten.

3) Landschapsecologisch functioneren van soorten en soortgroepen, nuances op vlak van mobiliteit en schaalniveau

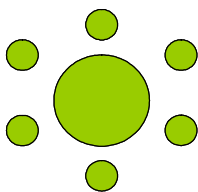
Het dient wel opgemerkt te worden dat soorten en soortgroepen onderling verschillen vertonen. Sommige soorten zijn meer gebaat bij het voorkomen van meerdere habitatplekken i.p.v. één grote habitatplek. Dit geldt bij voorbeeld in het bijzonder voor soorten die op microschaal van een heel complexe combinatie van abiotische en ecologische randvoorwaarden afhankelijk zijn. De kans dat op deze schaal – zelfs op natuurlijke wijze – iets fout loopt en het lokale uitsterven tot gevolg heeft is immers erg groot (vb vroegtijdige droogte, laattijdige vorst, nauwelijks bloeien van een waardplant, etc...). Ook de behoefte aan onderlinge verbondenheid van habitatplekken verschilt van soort tot soort. Over de grond kruipende soorten hebben meer behoefte aan continue corridors waarlangs andere habitatplekken kunnen worden bereikt. Vliegende soorten – zoals vlinders – behoeven eerder kleine habitatplekken tussen de grotere leefgebieden. Deze worden dan in het

vakjargon 'stapstenen' genoemd. Vogelsoorten behoeven op het eerste zicht helemaal geen stapstenen noch corridors, alhoewel alles weer afhangt van de schaal van het landschap dat we beschouwen. Op een grote schaal behoeven alle soorten tussenliggende leefgebieden.

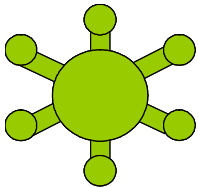
Hieronder trachten we dit te illustreren met figuren die verschillende modellen voorstellen naargelang de beschouwde ideaaltypische soort.

(a) Leefgebiedmodel voor soorten met grote territoria die zeer mobiel zijn: vogels; 1 of enkele grote kerngebieden.

(b) Leefgebiedenmodel voor kleinere soort, met kleinere ruimtebehoefte, kan zich verplaatsen over kleine afstanden door gebied dat geen typisch leefgebied is: vele vlindersoorten; kernpopulatie en meerdere satelietpopulaties. Wanneer dit model op een heel ruime landschapsschaal wordt toegepast (bv. schaal van een hele ecoregio), geldt dit type model ook voor bepaalde diersoorten met vrij grote territoria zoals een Kwartelkoning of Roerdomp.

(c) Leefgebiedenmodel voor kleinere soort, met kleinere ruimtebehoefte, kan zich moeilijk of niet verplaatsen door gebied dat geen typisch leefgebied is: vele amfibieënsoorten; kernpopulatie en meerdere satelietpopulaties, onderling verbonden.

Uit hoger staande tekst blijkt duidelijk dat het denken rond soorten een belangrijke plaats inneemt binnen de landschapsecologie. Niettemin zijn de principes die naar voren worden gedragen evengoed nuttig wanneer doelen worden geformuleerd op niveau van Europese habitattypes. Het is immers duidelijk dat het streven naar een goede of uitstekende staat van instandhouding voor het habitatype ook rekening moet houden met de soorten die aan het habitatype verbonden zijn (de habitattypische soorten).

4) Concrete invulling van de verbeteropgaven op basis van de landschapsecologische principes en kenmerken van de habitattypische soorten.

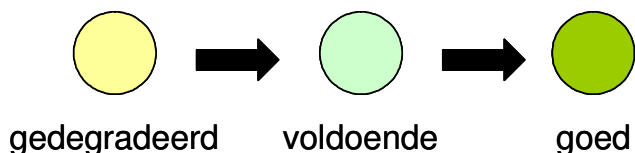
Als in een IHD-rapport tot de conclusie wordt gekomen dat habitattypes of soorten voor een verbeteropgave staan, dan helpen landschapsecologische overwegingen om te bepalen HOE en WAAR deze versterking dient te worden gerealiseerd.

De manier HOE in de behoefte van versterking moet worden voorzien, kan worden gespecificeerd via de drie V-terminen:

1. Verbeteren (= werken aan kwaliteit);
2. Versterken (= uitbouwen van bestaande kernen);
3. Verbinden.

'Verbeteren' refereert naar het werken aan de kwaliteit van bestaande ecotopen. Dit wordt geïllustreerd in onderstaande figuur.

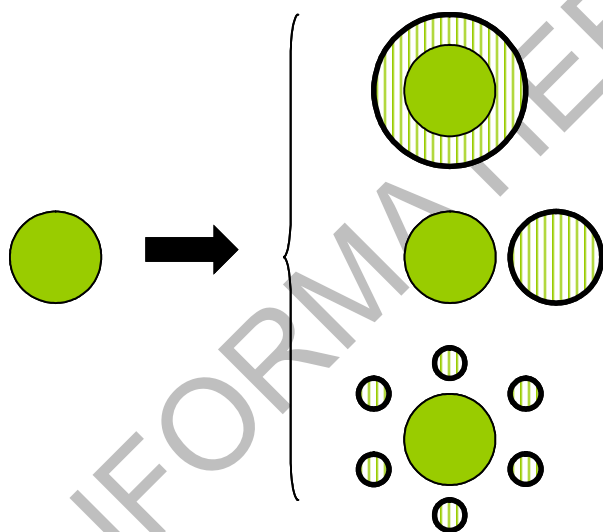

Omvorming is een term die in dit verband gebruikt wordt en waarbij specifiek wordt bedoeld dat niet habitatwaardige ecotopen door gericht beheer worden omgezet in Europese habitattypes. Voorbeelden zijn:

- Gericht beheer van Pijpestrootjesgraslanden om natte heiden te realiseren;
- Gericht beheer om populierenbossen om te vormen tot elzenbroekbossen.

Verbeteren is ook een belangrijk issue wanneer habitatvlekken of leefgebieden belangrijke vormen van verstoring vanuit hun omgeving zouden ondervinden (eutrofiëring, verdroging, geluidsverstoring, visuele verstoring, ...). Bufferstroken omheen habitatvlekken kunnen bijdragen aan verbetering.

'Versterken' refereert naar de effectieve uitbreiding van bestaande habitatvlekken van Europese habitattypes of leefgebieden van soorten door aansluitend op deze gebieden actief nieuwe ecotopen te gaan creëren die resp. als habitatype of leefgebied gelden. 'Versterken' kan verschillende vormen aannemen. Naast het vergroten van een bestaande habitatvlekken kan ook een habitatvlek worden bijgemaakt of kunnen rond een habitatvlek kleine nieuwe habitatvlekken worden gerealiseerd. Dit wordt geïllustreerd in onderstaande figuur.

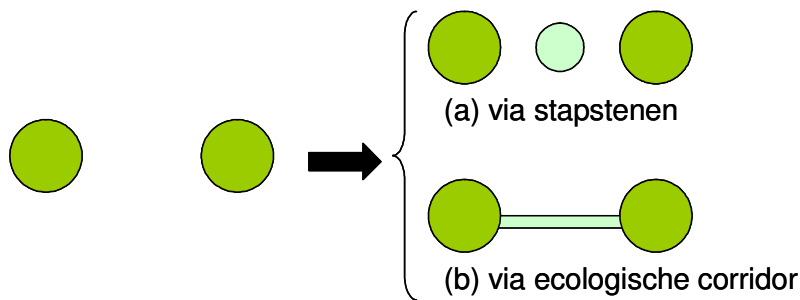

Vergroten is bijvoorbeeld een voor de hand liggende optie wanneer geïsoleerde boskernen – ingebed in een intensief landbouwlandschap – steeds kleiner blijken te zijn als het Minimum Structuur Areaal, dat het voorkomen van natuurlijke processen kan garanderen.

'Verbinden' refereert naar het overbrugbaar maken van naburige habitatvlekken / leefgebieden. Hierin kunnen twee verschillende mogelijkheden worden onderscheiden;

- a. Werken met stapstenen;
- b. Realisatie van ecologische corridors.

Dit wordt geïllustreerd in onderstaande figuur.

Het werken met stapstenen impliceert dus het overbrugbaar maken van habitatvlekken (leefgebieden) door in het weefsel tussen bestaande habitatvlekken nieuwe habitatvlekken te gaan realiseren. Werken met stapstenen is relevant wanneer in een richtlijngebied habitatvlekken voorkomen waar habitattypische vlindersoorten voorkomen (bv. Gentiaanblauwtje, Aardbeivlinder) die echter op een te grote afstand van elkaar gelegen zijn om overbrugd te kunnen worden.

De realisatie van ecologische corridors betekent dat er in het landschap duidelijk herkenbare, lijnvormige elementen tussen bestaande habitatplekken (leefgebieden) worden gerealiseerd. Aanleg van houtkanten of houtwallen om bossen met elkaar te verbinden doorheen een open landschap zijn het klassieke voorbeeld. Omgekeerd kunnen ook open corridors worden gerealiseerd in bossen om open landschappen (met habitattypes/leefgebieden van Europese soorten) met elkaar te verbinden.

De vraag WAAR versterking dient te worden voorzien hangt van verschillende factoren af:

1. Het ecologisch doel dat wordt nagestreefd en zijn ecologische en abiotische kenmerken/randvoorwaarden;
2. Maatschappelijke afwegingen.
- 3.

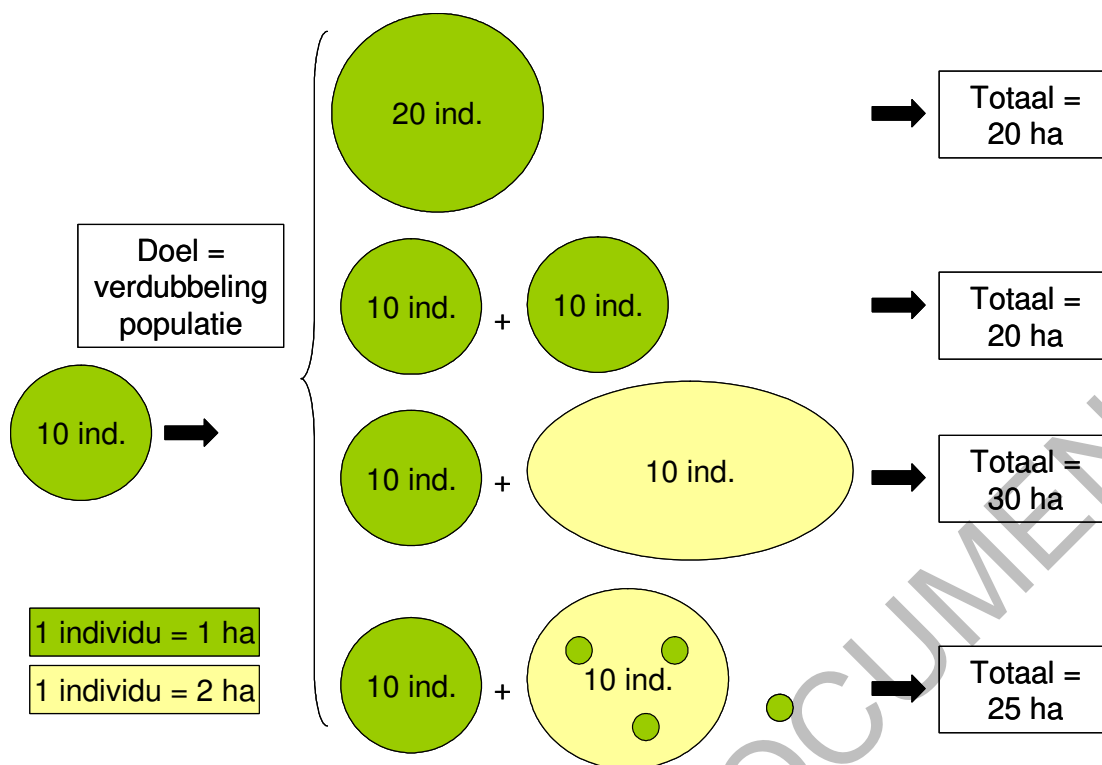
Het ecologisch doel:

Als het ecologisch doel is om de laatste populatie – vaak relictpopulatie genoemd - van een zeldzame amfibieënsoort te versterken dan spreekt het voor zich dat dit in de nabijheid dient te gebeuren van deze relictpopulatie. Zouden nieuwe leefgebieden vele kilometers van de relictpopulatie gerealiseerd worden, dan zouden deze niet bereikt kunnen worden. De eigenheid van de tot doel gestelde soort determineert dus al in hoge mate WAAR actie ondernomen dient te worden.

Ook de abiotiek van een gebied determineert in hoge mate WAAR welke habitattypes of leefgebieden tot stand kunnen komen. In feite hebben we het hier over de fysisch geografische component van de landschapsecologie. Nemen we als voorbeeld een vallei die omgeven wordt door heuvels met op de koppen arme zandgronden en met op de hellingen een lemige ondergrond. Het spreekt dan voor zich dat versterking van uitgebreide natte ecotopen (broekbossen, moerassen, ...) nergens kan gelocaliseerd worden dan in de vallei. Eiken-haagbeukenbossen worden bereikt op de hellingen van de heuvels. Voor eiken-berkenbossen en eiken-beukenbossen dienen de kansen gezocht op de koppen van de heuvels.

Maatschappelijke afwegingen

Vaak zijn er – gegeven een welbepaald ecologisch doel - verschillende ruimtelijke keuze mogelijkheden waarop de verbeteropgave kan worden ingevuld. Belangrijk is te noteren dat de keuzes die worden gemaakt sturend kunnen werken op het ruimtebeslag dat samenhangt met het gestelde doel. In onderstaande figuur trachten we dit te illustreren.

In de figuur wordt gewerkt met het hypothetisch voorbeeld van een soort die 1 ha behoeft voor 1 individu. 20 individuen worden voor het gebied tot doel gesteld, er zijn er nu 10. Om het doel te bereiken kan een leefgebied worden vergroot of er kan één worden bijgemaakt. Dit betekent al dat er verschillende ruimtelijke mogelijkheden, met elk hun ruimtelijke repercussies, zijn. Er kan ook voor gekozen worden om een deel van de doelstelling te realiseren in voor de soort suboptimale ecotopen of gebieden. Gezien hier echter lagere dichtheden worden bereikt (1 individu behoeft 2 ha i.p.v. 1 ha) is de ruimtebehoefte groter. Dit zou bv. het geval kunnen zijn als beslist wordt dat een deel van de doelstelling gerealiseerd wordt in een gebied met een andere hoofddoelstelling dan natuur (dus in multifunctionele ruimten).

Zoals duidelijk zal worden in de doelenformulering in dit hoofdstuk zullen ruimtelijke keuzes voor het bereiken van doelen niet altijd worden gemaakt. Doelen worden gelocaliseerd indien:

- Er geen andere ruimtelijke mogelijkheden zijn om het doel te realiseren;
- Er een voor de hand liggende verkiesbare mogelijkheid is om het doel te realiseren.

Voor andere doelen zullen verschillende mogelijke ruimtelijke scenario's naar voren worden gedragen. Hierop kan worden aangegrepen in het maatschappelijk debat over de vraag waar doelen gerealiseerd zullen worden.

Bijlage 9 – Afkortingen- en begrippenlijst

Afkortingen:

ANB:	Agentschap Voor Natuur en Bos
BBP:	Bekkenbeheerplan
GEN:	Grote Eenheden Natuur
GENO:	Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling
IVON:	Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk
MSA:	Minimum Structuurareaal
NVBG:	Natuurverbindingsgebieden
NVWG:	Natuurverwevingsgebieden
N2000:	Natura-2000
RBB:	Regionaal Belangrijke Biotopen
SBZ:	Speciale Beschermingszone
SBZ-H:	Habitatrichtlijngebied - speciale beschermingszones in het kader van de Habitatrichtlijn
SBZ-V:	Vogelrichtlijngebied - speciale beschermingszones in het kader van de Vogelrichtlijn
VEN:	Vlaams Ecologisch Netwerk

Begrippenlijst:

Agentschap Voor Natuur en Bos: Het Agentschap voor Natuur en Bos is het Agentschap van de Vlaamse Overheid dat instaat voor het beleid, het duurzaam beheren en versterken van natuur, bos en groen in Vlaanderen, samen met alle partners

Bekkenbeheerplan: Het bekkenbeheerplan bepaalt het integraal waterbeleid voor het desbetreffende bekken. Het is een beleidsplan dat tevens de voorgenomen acties, maatregelen, middelen en termijnen bepaalt om de doelstellingen ervan te bereiken. Het geeft nadere uitvoering aan de waterbeleidsnota en, in voorkomend geval, het toepasselijke stroomgebiedbeheerplan

Doortrekkende en overwinterende watervogels: Niet-broedende watervogelsoorten die regelmatig of occasioneel in internationaal belangrijke aantallen voorkomen in Vlaanderen en/of die opgenomen zijn op de Bijlage I van de Vogelrichtlijn

Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk: Voor de instandhouding, ondersteuning en versterking van de natuurkernen wordt voorzien in de afbakening van Natuurverwevingsgebieden. Zij vormen als het ware een beschermende jas voor de natuurkernen. Voor de verbinding van de verschillende natuurkernen worden natuurverbindingsgebieden afgebakend. Samen vormen deze gebieden het IVON: het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk. In deze gebieden worden bijkomende kansen gegeven aan planten en dieren. Andere functies zoals landbouw, recreatie, bosbouw, wonen, ... mogen hierdoor niet in het gedrang komen.

Grote Eenheden Natuur: Een grote eenheid natuur is een aaneengesloten gebied met hoge biologische waarde en hoge biologische potentie, waar de natuurfunctie bovengeschied is aan de andere functies. Deze gebieden vormen samen met de 'Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling' het Vlaams Ecologisch Netwerk

Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling: Een grote eenheid natuur is een aaneengesloten gebied met minder hoge biologische waarde of een sterk versnipperde natuur met hoge waarde, maar steeds met een hoge biologische potentie. De natuurfunctie is bovengeschied is aan de andere functies. Door geschikt beheer kan dit gebied evolueren naar een gebied met hoge biologische waarde. Deze gebieden vormen samen met de 'Grote Eenheden Natuur' het Vlaams Ecologisch Netwerk

Habitatrichtlijn: Richtlijn 92/43/EEG van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.

Deze richtlijn is gericht op het waarborgen van de biologische diversiteit door het in stand houden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie.

Aan de lidstaten wordt opgelegd om speciale beschermingszones aan te duiden voor bepaalde habitats en soorten van communautair belang, die worden opgesomd in de Bijlagen I en II van de richtlijn. Deze zones worden Habitatrictlijngebieden genoemd of, afgekort, SBZ-H (speciale beschermingszones in het kader van de Habitatrictlijn)

Habitatrictlijngebied: Zie Habitatrictlijn

Habitats van de Bijlage I: Dit zijn de natuurlijke habitats van Bijlage I van het decreet Natuurbehoud waarvoor de aanwijzing van speciale beschermingszones vereist is (= Bijlage I van de Habitatrictlijn)

Minimum structuurareaal

De oppervlakte die noodzakelijk is om alle ontwikkelingsfasen van een bepaald bostype te kunnen omvatten

Natura-2000: Alle speciale beschermingszones (SBZ) samen vormen een Europees ecologisch netwerk, 'Natura 2000' genaamd. In deze Speciale Beschermingszones moeten deze Europees te beschermen soorten en habitats op een duurzame manier in stand gehouden worden, zo mogelijk in harmonie met de traditionele vormen van landgebruik waaraan hun aanwezigheid niet zelden te danken is. In Vlaanderen werden 104.888 ha speciale beschermingszone op basis van de Habitatrictlijn en 98.423 ha op basis van de Vogelrichtlijn aangemeld bij Europa. Door de overlap vormt dit samen een netwerk van 166.187 ha

Natuurverbindingsgebieden: De natuurverbindingsgebieden worden aangeduid in die gebieden die van belang zijn voor de migratie van dieren en zelfs planten tussen de gebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). Vaak zijn ze lijnvormig of strookvormig. Ze bestaan vooral uit een aaneenschakeling van kleine landschapselementen zoals houtkanten en hagen, beken en poelen. Vleermuizen bijvoorbeeld volgen netwerken van hagen, bomenrijen en dergelijke terwijl ze 's nachts van hun slaapplekken naar hun jachtterreinen vliegen.

Het beleid van de overheid is er dan ook vooral opgericht om die verbindingfunctie te bewaren en te verbeteren. Zo kan ze stimulerende maatregelen treffen om die kleine landschapselementen en kleine natuurelementen beter te onderhouden, te herstellen of opnieuw aan te leggen.

De afbakening en invulling van deze natuurverbindingsgebieden is de verantwoordelijkheid van de provincies

Natuurverwevingsgebieden:

In natuurverwevingsgebieden kan de natuur duurzaam in stand gehouden worden zonder dat dit zware gevolgen heeft voor andere functies zoals landbouw, bosbouw of recreatie. Deze functies verdringen op hun beurt de bestaande natuurwaarden niet. In natuurverwevingsgebieden is de natuur dus evenwaardig aan de andere functies. Voorbeelden hiervan zijn recreatiebossen, overstromingsgebieden, weidevogelgraslanden en kleinschalige landbouwlandschappen met verspreide, meestal kleinere natuurgebieden.

Vaak sluiten deze natuurverwevingsgebieden aan op de gebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). Door hun ligging vormen ze dan een buffer tegen nadelige invloeden van buitenaf voor de belangrijkere en/of kwetsbaardere gebieden van het VEN.

De natuurverwevingsgebieden vormen samen met de natuurverbindingsgebieden het Integraal Verwend en Ondersteunend Netwerk (IVON)

Regionaal Belangrijke Biotopen: Biotopen die niet opgenomen zijn in de Bijlage I van de habitatrictlijn maar die in Vlaanderen wel een bescherming genieten, ondermeer via de regelgeving rond het verbod en de vergunningsplicht voor vegetatiewijziging

Soorten van de Bijlage II: Dit zijn de dier- en plantensoorten van Bijlage II van het decreet Natuurbehoud die voorkomen in Vlaanderen (= Bijlage II van de Habitatrictlijn)

Soorten van de Bijlage III: Dit zijn de Europees bedreigde plant- en diersoorten van Bijlage III van het decreet Natuurbehoud die over het hele grondgebied moeten worden beschermd (= soorten uit de bijlage IV van de habitatrictlijn)

Soorten van de Bijlage IV: Vogelsoorten van Bijlage IV van het decreet Natuurbehoud waarvoor speciale beschermingszones moeten worden aangewezen (=Vogelsoorten uit de Bijlage I van de Vogelrichtlijn)

Speciale Beschermingszone: Zie Natura-2000

Vlaams Ecologisch Netwerk: De Vlaamse overheid neemt op dit moment tal van initiatieven voor het behoud en de ontwikkeling van onze omgeving. Om de open ruimte in de toekomst veilig te stellen, wordt door de Vlaamse overheid onder meer een Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) uitgetekend. Een geheel van de mooiste plekjes natuur in Vlaanderen waar de natuur extra beschermd wordt en gebruikers en eigenaars bijkomende middelen en mogelijkheden krijgen om mee te bouwen aan een natuur- en mensvriendelijke omgeving.

Het VEN vormt met haar grote aaneengesloten gebieden de ruggengraat van de toekomstige natuurlijke structuur (netwerken) in Vlaanderen. Het bestaat uit de Grote Eenheden Natuur (GEN) en Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling (GENO)

Vogelrichtlijn: Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand.

In 1979 zag een eerste Europese richtlijn inzake natuurbehoud het levenslicht: de Vogelrichtlijn. Deze richtlijn is gericht op de instandhouding van alle vogelsoorten die natuurlijk in het wild voorkomen op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie. Zij heeft betrekking op de bescherming, het beheer, de regulering en de exploitatie van deze soorten.

Europa legt haar lidstaten op om speciale beschermingszones aan te duiden voor bepaalde soorten die worden opgesomd in Bijlage I van de richtlijn. Deze zones worden Vogelrichtlijngebieden genoemd of, afgekort, SBZ-V (speciale beschermingszones in het kader van de Vogelrichtlijn)

Vogelrichtlijngebied: Zie Vogelrichtlijn

Bijlage 10 – Referentielijst

- Ameeuw G.; Adriaans P; Devos K.; Adriaens D.; Anselin A.; Spanoghe G. (2008) Biotoopomschrijving en densiteiten van enkele oppervlaktebehoevende Europese Richtlijnsoorten in Vlaanderen. Advies van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek INBO.A.2008.191 15 pp
- ADRIAANS, D. , ADRIAANS T, AMEEUW G. (red), Ontwikkeling van criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de habitatrichtlijnsoorten, Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2008 (35), Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel
- ADRIAANS P & AMEEUW G (red), Ontwikkeling van criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de vogelrichtlijnsoorten. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2008 (36), Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel
- ANONIMUS. Natuurontwikkeling in de Dijlevallei te Bertem en Oud-Heverlee. GEDAS. 1998;
- ANSELIN A. & BAUWERS D. *Basisdocumentatie voor de fiches van Bijlage II soorten van de Europese Habitatrichtlijn*. Advies Instituut voor Natuurbehoud, Brussel. 2003a;
- ANSELIN A. & BAUWERS D. *Basisdocumentatie voor de fiches van Bijlage IV soorten van de Europese Habitatrichtlijn*. Advies Instituut voor Natuurbehoud, Brussel. 2003b;
- BAETE H., DE BIE M., HERMY M.? VAN DEN BREMT (red), “Miradal, Erfgoed in Heverleebos en Meerdaalwoud”, Davidsfonds Uitgeverij nv, Leuven. 2009
- BAUWENS D. & CLAUS, K., *Verspreiding van amfibieën en reptielen in Vlaanderen*, De Wielewaal, Turnhout. 1996;
- CATHOOR, G. Waarnemingen van Reptielen en Amfibieën in Meerdaalwoud in de periode 1985-september 1991 (niet gepubliceerd);
- CREEMERS, B., *Zoektocht naar de Gewone Bronlibel in het Meerdaalwoud*, in: De Boomklever, Natuurstudiegroep Dijleland. 2006 (juni-augustus): pag 96-97
- CROMBAGHS, B. *Vissen en amfibieën in de Laanvallei*, Bureau natuurbalans. 2003;
- DE BECKER, P (Red) *Het staatsnatuurreservaat “Rodebos en Laanvallei”*, Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud vzw, Leuven, 1997;
- DE BECKER, P. & DE SMEDT (Red) *De Doode Bemde*, Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud vzw, Leuven, 1994;

- DE BECKER, P. *De bosreservaten van Heverleebos en Meerdaalwoud*, Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud vzw, Leuven, 1999;
- DE BECKER, P. *Europese Boshabitats in het Dijleland*, in: De Boomklever, Natuurstudiegroep Dijleland. 2005: pag 137-139;
- De Becker, P.; Jochems, H.; Huybrechts, W. (2004). Onderzoek naar de abiotische standplaatsvereisten van verschillende beekbegeleidende alno-padion & alnion incanae-gemeenschappen. Verslag van het Instituut voor Natuurbehoud, 2004(17). Instituut voor Natuurbehoud: Brussel: Belgium. 165 pp.
- DE KEERSMAEKER, L., BAETE, H., CHRISTIAENS, B., ESPRIT, M., VAN DE KERCKHOVE, P., VANDEKERKHOVE, K., 2003. *Kernvlakte en transect in het Vlaams natuurreservaat Rodebos en Laanvallei. Basisrapport: Situering, standplaatsbeschrijving, historiek en onderzoek*. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AMINAL, Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer;
- DE KEERSMAEKER, L., BAETE, H., CHRISTIAENS, B., ESPRIT, M., VAN DE KERCKHOVE, P., VANDEKERKHOVE, K., 2004. *Vlaams natuurreservaat Rodebos en Laanvallei: Monitoringrapport; monitoring van de dendrometrische gegevens en de vegetatie in een kernvlakte en een transect*. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AMINAL, Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer;
- DE WILDE, M., DE BECKER, P. & HERMY, M. *Ecohydrologische studie van de Dijlevallei ten zuiden van Leuven*, K.U. Leuven i.s.m. het Instituut voor Natuurbehoud, 2001;
- DECLEER, K., Devriese, H., Hofmans, K., Lock, K., Barenburg, B. & Maes, D., *Voorlopige atlas en Rode Lijst van de sprinkhanen en krekels van België*. Werkgroep Saltabel i.s.m. IN en KBIN, Brussel, 2000;
- DECLEER, L. (Red), *Europees beschermde natuur in Vlaanderen en het Belgisch deel van de Noordzee*, INBO, 2007
- DEVOLDER, D., BOYEN, M. & DUPAE, E., *Door de bomen het bos(type) zien. Voorlopige indeling in types en evaluatie van de bossen in de Laanvallei (Brabant)*, VLM, 2001;
- DEVOS, K. (2004). Patrijs (*Perdix perdix*). In: VERMEERSCH, G., ANSELIN, A., DEVOS, K., HERREMANS, M., STEVENS, J., GABRIËLS, J. & VAN DER KRIEKEN, B. (2004). Atlas van de Vlaamse Broedvogels 2000-2002. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud 23, Brussel, p. 178-179.
- DEVOS, K., ANSELIN, A. & VERMEERSCH, G. (2004). Een nieuwe Rode Lijst van de broedvogels in Vlaanderen (versie 2004). In: VERMEERSCH, G., ANSELIN, A., DEVOS, K., HERREMANS, M., STEVENS, J., GABRIËLS, J. & VAN DER KRIEKEN, B. (2004). Atlas van de Vlaamse Broedvogels 2000-2002. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud 23, Brussel, p. 60-75.
- DUFOUR D., 2003 – Étude de l'influence du bois mort sur l'avifaune cavernicole en forêt feuillue. Mémoire de fin d'études, FUSAGx. geciteerd in : <http://environnement.wallonie.be/publi/dnf/normes.pdf>

- HENDRIKS, J. *Ontwerp beheerplan voor het Vlaams Natuurreservaat "Grootbroek"*, AMINAL – Agentschap voor Natuur & Bos, 2006;
- HENS, M.(red) 2000, *Vogels in het Dijleland. De Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud i.s.m. De Wielewaal afdeling Leuven, Leuven*
- HEUTZ, G. & PAELINCKX, D. *Natura 2000 habitats: doelen en staat van instandhouding. Versie 1.0 (ontwerp)*. Instituut voor Natuurbehoud en AMINAL Afdeling Natuur;
- MAES, D. & VAN DYCK, H. – *Dagvlinders in Vlaanderen. Ecologie, Verspreiding en behoud*. Stichting Leefmilieu/Antwerpen ism IN en Vlaamse Vlinderwerkgroep/Brussel. 1999;
- MEULEMAN, B. *Bosbeheerplan Meerdaalwoud-Heverleebos-Egenhovenbos*, AMINAL Afdeling Bos & Groen - Houtvesterij Leuven. 2006;
- MOREAU, K. (Red.), *Archieven natuurstudiegroep Dijleland 2000-2004* (niet gepubliceerd);
- MOREAU, K.: *De Middelste Bonte specht Dendrocopus medius in Meerdaalwoud – Natuur.oriolus (72(1):4-13), 2006;*
- NIEWOLD, F.J.J. *De onverwachte terugkeer van de bever in Vlaanderen. Kansen, knelpunten en ondersteunende maatregelen*. – Alterra Wageningen. 2004;
- Paelinckx, D. et al *Gewestelijke doelstellingen voor de habitats en soorten van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn voor Vlaanderen – versie van 07/08/2009 afgedrukt ten behoeve van de adviserign door de adviesraden*
- Panis J. (2009). *Methodiek voor het opstellen van de instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten voor een Speciale Beschermingszone*. Nota Agentschap voor Natuur en Bos, Brussel.
- ROELANDT, B.. *Een vegetatieanalyse van de domeinbossen Meerdael, Heverlee en Egenhoven*. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap – Afdeling Bos & Groen. 2004;
- RUTTEN, J. (2004). *Geelgors (Emberiza citrinella)*. In: VERMEERSCH, G., ANSELIN, A., DEVOS, K., HERREMANS, M., STEVENS, J., GABRIËLS, J. & VAN DER KRIEKEN, B. (2004). *Atlas van de Vlaamse Broedvogels 2000-2002*. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud 23, Brussel, p. 446-447.
- SAEY, F. *Beheerplan Staatsnatuurreservaat 'Rodebos en Laanvallei*. Min. Vlaamse Gemeenschap, Dienst natuurbehoud. 1989;
- STERCKX G. en Paelinckx D. *Beschrijving van de Habitattypen van Bijlage I van de Europese Habitatrichtlijn*. Advies Instituut voor Natuurbehoud, Brussel. 2003;
- STERCKX, G., PAELINCKX, D., DECLEER, K. & DE SAEGER, S. (2007). *Habitattypen bijlage I Habitatrichtlijn*. In: Decler, K. (red.), *Europees beschermde natuur in Vlaanderen en het Belgisch gedeelte van de Noordzee. Habitattypen | Dier- en plantensoorten*. Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek INBO.M.2007.01, Brussel, pp. 59-359.

- STEVENS, J. (2004). Veldleeuwerik (*Alauda arvensis*). In: VERMEERSCH, G., ANSELIN, A., DEVOS, K., HERREMANS, M., STEVENS, J., GABRIËLS, J. & VAN DER KRIEKEN, B. (2004). Atlas van de Vlaamse Broedvogels 2000-2002. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud 23, Brussel, p. 446-447.
- STUCKENS, J. & VERCOUTERE, B. (Red.): Verspreidingsatlas van de planten in het Dijleland 1975-2002. Vrienden van HEverleebos & Meerdaalwoud, Natuurstudiegroep Dijleland & Flo.Wer vzw;
- THOMAES A. & VANDEKERKHOVE K. (2005). *Ecologie en verspreiding van het vliegend hert in Vlaams Brabant en Brussel*. Brakona jaarboek 2004: 62-69;
- THOMAES A. & VANDEKERKHOVE K. 2004. *Ecologie en verspreiding van Vliegend hert in Vlaanderen*. Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer, Geraardsbergen. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AMINAL, Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer;
- Thomaes A., Vandekerkhove K. (2008). Status en bescherming van het Vliegend hert in Vlaams-Brabant. Rapporten van het Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek 2008 (58). Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Brussel.
- T'jollyn, F., Bosch, H., Demolder, H., De Saeger, S., Leyssen, A., Thomaes, A., Wouters, J., Paelinckx, D. & Hoffmann, M. (2009). Criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de NATURA 2000-habitattypen, versie 2.0. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2009 (46).Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.
- VAN THUYNE, G. (2007). Verspreiding Kleine modderkruiper in Vlaanderen (1996-2006), gegevens verzameld in het kader van het 'Meetnet Zoetwatervis', INBO.
- VANDELANNOOTE, A., YSEBOODT R., BRUYLANDTS B., VERHEYEN R; & al. – *Atlas van de Vlaamse Beek- en Riviervissen*, Water-Energik-Vlario, Wijnegem, 1998;
- VERCOUTERE B., *Ecohydrologische Studie Laanvallei*, Haskoning,2003;
- VERCOUTERE B., *Ecohydrologische studie van het Rodebos*, KULeuven, 1995;.
- VERCOUTERE,B. *Overwegingskader voor de aanwezigheid van de bever in de valleigebieden in Vlaanderen* (conceptrapport), Haskoning, 2006;
- VERKEM ,S. *Chiropterologisch onderzoek in het natuurinrichtingsproject Laanvallei – Rapport Natuurpunt Studie*. 2002;
- VERKEM, S. & VERHAGEN, R. *Bescherming Vleermuizen*, RUCA, 2000;
- VERKEM,S. , DE MAESENEER,J., VANDENDRIESSCHE, B., VERBELEN, G. & YSKOUT, S. *Zoogdieren in Vlaanderen. Ecologie en verspreiding van 1987 tot 2002*. Natuurpunt Studie & JMM-Zoogdierwerkgroep, Mechelen & Gent. 2003;

- VERMEERSCH G., Anselin A., DEVOS K., HERREMANS M., STEVENS J., GABRIËLS J. & VAN DER KRIEKEN B., 2004. *Atlas van de Vlaamse Broedvogels 2000-2002*. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud, Brussel;
- VERVOORT R., *Soortbeschermingsplan voor de vroedmeesterpad in Vlaams-Brabant*. KBIN, Brussel. 1994.
- VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ 2009, Landbouwgevoeligheidsanalyse: “Rapport 28a en 28b/ BE2400011 Valleien van de Dijle, Laan en IJse met aangrenzende bos- en moerasgebieden – BE2422315 De Dijlevallei “
- VMM 2007, “Het bekkenbeheerplan van het Dijle-Zennebekken 2008-2013”
- VRIENDEN VAN HEVERLEEBOS & MEERDAALWOUD: *Natuurpark Dijleland*, Koning Boudewijnstichting,
- Arcadis (2010). Toetsingskader voor het gewenste recreatieve medegebruik in bossen en natuurgebieden in functie van de ecologische draagkracht.
- Adriaens T., Peymen J. en Decler K. (2007). Natuurverbindingengebieden in Vlaanderen: achtergronden, afbakening en mogelijke inrichting. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2007(INBO.R.2007.14). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.
- CIW (2009). Bekkenbeheerplan Maasbekken.
- Ecologische inventarisatie en visievorming in het kader van het integraal waterbeheer, Stroomgebied de Dommel, Aeolus in opdracht van VMM, 2004.
- Ecologische inventarisatie en visievorming in het kader van het integraal waterbeheer, Stroomgebied van de Warmbeek, Aeolus in opdracht van VMM, 2005.
- Ecologische inventarisatie en visievorming in het kader van het integraal waterbeheer, Stroomgebied van de Abeek, Aeolus in opdracht van VMM, 2006.
- Jaarboek 2010 Abeek
- Gulinck H. en Van Valckenborg J., 1992. Landschapsstudie en ontwerpoperdacht ‘De Brand en omgeving’. Studie in kader van Landinrichtingsproject Noord-Oost-Limburg. Operdachtgever VMM.
- LIKONA-jaarboek 2010
- Natuurrapport 2005: De Bruyn L., 2005. Exoten. In: Dumortier M., De Bruyn L., Hens M., Peymen J., Schneiders A., Van Daele T., Van Reeth W., Weyemberh G. & Kuijken E., 2005. Natuurrapport 2005. Toestand van de natuur in Vlaanderen: cijfers voor het beleid. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud nr. 24, Brussel. pp. 246-253.
- Milieu- en natuurrapport Vlaanderen (1994) Leren om te keren.

- MIRA (2007) Milieurapport Vlaanderen, Achtergronddocument 2007, Verstoring van de waterhuishouding, H. Degans, W. Kellens, S. Michiels, P. Thomas, A. Vanhille, W. Vanneuville, W. Verhaegen, Vlaamse Milieumaatschappij, www.milieurapport.be
- MIRA (2007) Milieu- en natuurrapport Vlaanderen, Achtergronddocument 2007 Vermesting. Overloop S., Bossuyt M., Ducheyne S., Dumortier M., Eppinger R., Van Gijsegem D., Van Hoof K., Vogels N., Vanden Auweele W., Wustenberghs H., D'hooghe J., Vlaamse Milieumaatschappij, www.milieurapport.be
- Verstraeten A., De Keersmaeker L. & Vandekerkhove K. 1999. Populieren, brandnetels en natuurbehoud: Omstreden positie van cultuurpopulieren onder de loep. *Natuur.Focus* 2(1), 37-41.
- Dumortier M., De Bruyn L., Hens M., Peymen J., Schneiders A., Van Daele T., Van Reeth W. (red.) 2007. *Natuurrapport 2007. Toestand van de natuur in Vlaanderen: cijfers voor het beleid.* Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek nr. 4, Brussel.